دانشگاه تهران
کتابخانهٔ مرکزی و مرکز اسناد
شماره ۴۸

نسخه‌های خطی

دورهٔ جدید، دفتر سیزدهم

به کوشش: سیّد محمّد طباطبایی بهبهانی

بسم الله الرحمن الرحیم

نسخه‌های خطّی

دفتر سیزدهم

به کوشش
سید محمّد طباطبایی بهبهانی منصور

انتشارات دانشگاه تهران

شماره ۱۰۳۹/۱۳

شماره مسلسل ۵۸۱۸

دانشگاه تهران، کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد. نسخه‌های خطی : دفتر سیزدهم / به کوشش محمد طباطبایی بهبهانی منصور. تهران : دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات و چاپ، ۱۳۸۷.
۵۶۸ ص. (انتشارات دانشگاه تهران؛ شماره ۵۸۱۸)
ISBN 978-964-03-5789-7

فهرستنویسی براساس اطلاعات فیپا.
دفتر سیزدهم نسخه‌های خطی کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه تهران است. نسخه‌های خطی کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه تهران. دانشگاه تهران. کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد - - فهرست‌ها. نسخه‌های خطی - - ایران - - تهران - - فهرست‌ها.
طباطبایی بهبهانی منصور، محمد، ۱۳۵۲- گردآورنده.
دانشگاه تهران. موسسه انتشارات و چاپ.

Z ۶۶۲۱ / ت ۹ ن ۵	۰۱۵/۵۵۰۳۱	۱۳۸۷
شماره کتابشناسی ملی		۱۲۷۴۰۳۸

عنوان : نسخه‌های خطی- دفتر سیزدهم
به کوشش: سید محمد طباطبایی بهبهانی منصور
نوبت چاپ : اول
تاریخ انتشار : ۱۳۸۷
شمارگان : ۱۰۰۰ نسخه
ناشر : مؤسسهٔ انتشارات و چاپ دانشگاه تهران
چاپ و صحافی : مؤسسهٔ انتشارات و چاپ دانشگاه تهران
شابک: ۷ - ۵۷۸۹ - ۰۳-۹۶۴-۹۷۸ ISBN 978-964-03-5789-7

بها : ۷۷۰۰۰ ریال

خیابان کارگر شمالی - خیابان شهید فرشی مقدم - مؤسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران
پست الکترونیک : press @ ut. ac. ir - سایت : www. press. ut. ac. ir
پخش و فروش : تلفکس ۸۸۰۱۲۰۷۸

فهرست مطالب

حمد و سپاس خداوندگار آفرینش را که موفق شدیم بعد از وقفه طولانی بیست و دو سال نشریه نسخه‌های خطی را مجدداً چاپ نمائیم.

دوازده شماره از این نشریه ارزشمند که مشتمل بر معرفی نسخه‌های خطی پراکنده در داخل و خارج از کشور بوه است به اهتمام آقای دکتر ایرج افشار و مرحوم محمد تقی دانش پژوه به چاپ رسیده که تاریخ چاپ آخرین مجلد سال ۱۳۶۴ می‌باشد و از آن تاریخ تاکنون این مجموعه متوقف بوده است؛ ولی مصمم هستیم به یاری خداوند متعال این تلاش علمی و مبارک را از سر بگیریم و آن چه پیش رو دارید مجلد سیزدهم از نشریه نسخه‌های خطی کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه تهران است که به ارباب فضل و دانش نیاز می‌گردد. امید که مقبول افتد. و نظر به این که دوازده مجلد پیشین این نشریه فاقد فهرستواره و ایندکس فنی می‌باشد و مراجعه محققین بدان فوق العاده دشوار است، کتابخانه بر آن است که برای شماره‌های مذکور فهرستواذه‌ای فنی مشتمل بر عنوان کتاب و مؤلفین تهیه نماید و به ارباب دانش اهدا نماید، امید که مفید فایده افتد. در این جا لازم می‌دانم از مساعی و زحمات همکار ارجمند آقای دکتر سید محمد طباطبایی بهبهانی معاونت محترم پژوهشی کتابخانه برای چاپ و نشر این اثر قدردانی نمایم.

علی افخمی

رئیس کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد

باسمه تعالی

مجموعه‌ای که پیش رو دارید دنباله نشریه نسخه‌های خطی کتابخامه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه تهران است که پیش از این به همت استاد دانش پژوه ـ رحمه الله ـ و استاد ایرج افشار ـ که دیر زیاد ـ تألیف و منتشر می‌شد و تا شماره ۱۲ آن ادامه یافت. از چاپ آخرین شماره این نشریه (۱۲ ـ ۱۱) به سال ۱۳۶۴ تاکنون ۲۲ سال می‌گذرد و پس از گذشت این همه سال کسی را انتظار ادامه نبود. ولی فیض روح القدس از نو مدد فرمود و آب رفته به جوی باز آمد و حضرت کریمش را سپاس می‌گزارم. امید که اهل نظر را مقبول افتد.

در این جا بر خود بایسته می‌دانم مراتب سپاس خود را از ریاست محترم کتابخانه مرکزی جناب استاد دکتر افخمی، جناب آقای دکتر سیف، معاونت محترم اجرایی آقای نورزاد که بستر کار را فراهم کردند، و نیز از دوست عزیز و محقق جوان آقای سید محمد حسین حکیم ـ که امیدها به او داریم و خدایش پیر کناد ـ ابراز دارم که اگر همتش نبود هرگز این کار به سامان نمی‌گشت. والحمد لله اولاً و آخراً.

محمد طباطبایی بهبهانی

فهرست کتابهای خطّی کتابخانهٔ خانقاه نوربخش (نعمة اللهی)

عبدالحسین حائری

درآمد

در سالهای ۱۳۵۰ ـ ۱۳۵۲ ش دو جلد از فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه خانقاه نوربخش (نعمة اللهی) **به کوشش آقای سید ابراهیم دیباجی به چاپ رسید. پس از آن استاد عبدالحسین حائری به فهرست کردن مابقی دستنویسها (از شماره ۶۱۱ تا ۸۷۴) پرداختند. اما با وقوع انقلاب اسلامی وقفه‌ای در امر چاپ و انتشار فهرست روی داد. آن چه در این صفحات به طبع می‌رسد در واقع همان جلد سوم فهرست آن کتابخانه است که انتشارش تا به امروز به تعویق افتاده بود. با این توضیح که در حال حاضر دسترسی به نسخه‌های مجموعه و بازنگری در فهرست ممکن نبود. بنا بر این تنها نسخه باقیمانده از فهرست، که اندکی از پایان افتادگی هم داشت، مبنای نشر حاضر قرار گرفت.**

(۶۱۱)

جام جم (فارسی)

از: اوحدی مراغه‌ای (۷۳۸ق)

این مثنوی در ۱۳۰۷ ش به کوشش وحید دستگردی چاپ شد.

فهرست منزوی، ج ۴، ص ۲۷۳۵.

آغاز:

قـل هـو الله لامرء قـد قـال — من له الحـمد دائـما متوال

انجام:

دل او را بـه ذکـر عـادت کـن — کار او خـتم بـر سـعادت کـن

نسخه‌ای است به خط نستعلیق هدایت‌الله کرمانی مورخ ۱۰۲۶ ق. در کنار صفحه آخر یادداشتی است از حسین علی کلهر متخلص به سلطانی مورخ ۱۲۷۸ ق، کنار برگ‌ها آثار موریانه خوردگی و در حاشیه بسیاری از برگها آثار رطوبتی اندک دارد. عناوین شنگرف

قطع: رقعی باریک ۱۰×۱۶، جلد: تیماجی قرمز با ترنج و نیم ترنج که در وسط آن نقش برجسته آهو هست. کاغذ: اصفهانی آهار مهره، تعداد برگها: ۱۳۸. سطور هر صفحه: ۱۷.

(۶۱۲)

مفاتیح الاعجاز **(فارسی)**

از محمد بن یحیی لاهیجی نوربخشی (۹۱۲ق)

شرح بر گلشن راز شیخ محمود شبستری (در حدود ۷۲۰ق).

این کتاب در ۱۳۳۷ ش به کوشش غلامرضا کیوان سمیعی چاپ شده است.

رجوع شود به فهرست این کتابخانه، ج ۱، صص ۳۶ و ۱۲۸ و ج ۲، صص ۶۷ و ۱۲۳.

نسخه‌ای است به خط نسخ قرن ۱۳ هـ. چند برگ از اوائل آن نونویس‌تر است. برگ اول و سه برگ آخر وصالی شده و پارگی دارد و قسمت‌هایی از سطور آنها خوانده نمی‌شود در حاشیه صفحه دو مهر و یادداشت کتابخانه بهاءالدوله مورخ ۱۲۷۱ ق دیده می‌شود. عناوین شنگرف

قطع: رقعی باریک ۱۱×۲۰، جلد: مقوائی با روکش کاغذ موجی عطف و گوشه میشن مشکی کاغذ: فرنگی، برگ: ۳۵۳ سطور هر صفحه ۲۴

(۶۱۳)

مثنوی معنوی **(فارسی)**

از: جلال‌الدین محمد بلخی (۶۷۲ ق)

دیده شود شماره‌های ۱۸۱، ۱۷۲ و ۴۴۲.

نسخه‌ای است به خط نسخ خوب مورخ ۱۲۵۹ ق. دارای شش دفتر در کنار برگها آثار موریانه خوردگی به چشم می‌خورد اما به متن آسیب نرسیده. عناوین شنگرف در اول و آخر چند برگ سفید زائد است و بر یک برگ اضافی اول چند بیت عربی یادداشت شده.

قطع: وزیری ۲۳/۵×۱۴/۵، جلد: تیماجی قهوه‌ای با ترنج و نیم‌ترنج لچکی.

کاغذ: فرنگی آهار مهره شکری برگ: ۲۶۹ سطور هر صفحه: ۲۷

(۶۱۴)

مفاتیح الاعجاز **(فارسی)**

اسیری لاهیجی (۹۱۲ق)

شرح بر گلشن راز محمود شبستری.

رک: ش ۶۱۲ فهرست حاضر.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن دوازده، در آخر نسخه چندین برگ اضافی است و بر یک برگ آن (دو صفحه) گفتاری است با عنوان قاعده در اسرار حروف مقطع قرآنی.

آغاز: قاعده فی سر الحروف المقطعه القرآنیه اعلم ان الانبیاء وضعوا بامرالله حروف التهجی ... بازاء مراتب الموجودات.

پایان: و هذه جملة ما ذکره بعض حکماء الاسلام فی سر هذه الحروف المجمله و هی اجود ما قیل فی هذا الباب واحکم والله الهادی.

عناوین شنگرف. کنار برگ‌های نیمه اول نسخه وصالی دارد اما به متن آسیبی نرسیده.

قطع: وزیری ۲۲/۵×۱۸، جلد: تیماجی مشکی ساده اندرون تیماجی قرمز
کاغذ: فرنگی برگ: ۱۷۱ (بدون برگ‌های سفید آخر) سطور هر صفحه: ۲۶

(۶۱۵)

مجموعه شامل: (فاسی)

۱. نرگسدان (گ ۱ـ۳۴الف)

مثنوی از: آخوند ملااسماعیل ذبیحی یزدی (۱۱۵۰ق)

در سرگذشت نرگس خاتون.

این مثنوی در ۱۳۱۵ق چاپ سنگی شده.

در پایان منظومه یک رباعی است متضمن ماده تاریخ نظم مثنوی (نرگسدان ذبیحی = ۱۱۱۵ق).

منزوی، ج ۴، ص ۳۲۷۰.

آغاز:

به نام آنکه فرمود از بدایت — به حب خاندان ما را هدایت

به وحدانیت ذاتش کما هی — گواهی داده از مه تا به ماهی

پایان:

تاریخ طلب چو ناظمش از من کرد — نرگسدان ذبیحی آمد تاریخ

۲. ذرة المراثی (مختصر المراثی) (گ ۳۷ـ۸۰)

از: پرویز خان سلماسی

نسخه‌ای از این کتاب در کتابخانهٔ آستان قدس به شمارهٔ ۹۷۲ ادبیات موجود است که آغاز آن با نسخهٔ ما تفاوتی دارد.

فهرست رضوی، ج ۷، ص ۸۲۵

آغاز: هذا کتاب ذرة المراثی ... بسمله.

گفت بر من یومی از ایام‌ها — یک رفیق با صرافت از وفا

پایان:

ذرة المراثی نام تو چون شد تمام — شد جلال‌الدین محمد والسلام

پس از این مثنوی مسمطی است از وفائی در ۸ صفحه (برگ ۸۴ـ۸۰) با این مطلع:

ز ماه چهره ساقیا برافکن این نقاب را — به ماهتاب برده‌ای هماره آفتاب را

۳. دیوان اعجوبه (گ ۸۶ـ۱۳۹)

از: رائض‌الدین عبدالکریم شیرازی (۱۲۹۹ق)

دارای مثنوی، قصاید و غزلیات و رباعیات (به ترتیب یاد شده).

از دیوان او یک نسخه در کتابخانه ملک به شماره ۵۶۲۷/۶ می‌شناسیم.

فهرست منزوی، ج ۳، ص ۲۲۲۹.

رباعیات او ترجمه مانندی است (چنانکه در عنوان آنها آمده است) از اشعار منسوب به حضرت علی علیه‌السلام.

آغاز دیوان (مثنوی):

ای گرامی گوهر بحر وجود — هان بشو فارغ از این بود و نبود

رهنمایی کن طلب اندر طریق — راه نتوان رفت الا با رفیق

۴. شرح قصیده در مدح امیرالمؤمنین علی (گ ۱۳۴ ب ـ ۱۵۲الف)

از: رائض‌الدین عبدالکریم شیرازی اعجوبه

شرح است بر قصیده (غدیریه) عربی در مدح حضرت علی (ع)، مطلع قصیده این است:

عبدالوصی علی الذی بزغت — بنور طلعته مشکاة ایمان

اخو الرسول امیرالمؤمنین و من — فی مدحه نزلت آیات فرقان

آغاز شرح: بسمله. بدان که خداوند را دو ظهور است یکی ظهور نفس مشیّت که ظهور ذات... دوم ظهور این ظهور که ذوات ماکان و مایکون است... و وقت آن ظهور اول را عید غدیر می‌گویند و یوم السبت و یوم اطلاع ذوات از اصل خود و یوم قیامت کبری.

پایان: فطوبی لمن ادرک هذا الفیض... که به فوز و فلاح رسیده است.

۵. رساله غیبیة (شرح اصطلاحات عرفاء) (گ ۱۵۳ الف ـ ۱۵۶)

از: رائض‌الدین عبدالکریم شیرازی

بخشی است از رساله غیبیه او و پاسخ است به سؤالی درباره اصطلاحات عرفانی. کلمه اول تصوف و کلمهٔ آخر پاکبازی است.

رساله غیبیه به ضمیمه رساله سیر و سلوک و کرائم الکریمه او سال ۱۳۳۴ ش به چاپ رسیده و از نسخهٔ خطی این رساله نشانی نیافتم.

آغاز نسخه حاضر: چون داب و دستور شیعیان خالص الولاء... نظماً و نثراً... چنان جاری شده است که به رمز و لغز... تصنیف می‌فرمایند و چون کلمات خود آن بزرگواران مفتاح مشکلات ایشان است... چند ورقی از رسالهٔ مبارکه مسمی به غیبیه...

۶. کوثر نامه (شرح حدیث بساط) (گ ۱۵۷ ب ـ ۱۸۵ ب)

از: آقا محمد هاشم شیرازی ذهبی (۱۱۹۹ ق)

از این مثنوی دو نسخه در مجلس به شماره‌های ۵۱۵۵/۴ و ۴۰۷۹/۵ موجود است.

رجوع شود به منزوی، ج ۲، ص ۱۲۲۶ و ج ۴، ص ۳۰۶۴.

آغاز:

بیا شیعه بشنو صفای علی   صفا ده دلت از ولای علی

۷. جنگ اشعار (گ ۱۸۶ ـ ۲۱۸)

در این بخش از مجموعه اشعاری است از: کربلائی یوسف (یوسف علی)، ثابت، آقا محمد هاشم شیرازی، راز، محمد علی خان، کربلائی حسن، آقا زمان، سید آقا افشار (متخلص به عاصی)[۱].

دفتری است به خط نستعلیق ناخوانای کربلایی علی مورخ ۱۳۰۵ ق دارای اغلاط بسیار است. فهرست مندرجات مجموعه در برگ ۳۵ آمده است.

قطع: رقعی بزرگ ۲۰/۵×۱۲ جلد: تیماجی قرمز روشن. کاغذ: فرنگی چند رنگ. برگها: ۲۱۸. سطور هر صفحه: ۱۲.

۱. رجوع شود به فهرست مجلس شورای ملی، ج ۲۱، ص ۹۱ـ۹۲.

(۶۱۶)

مجموعه شامل:

۱. کنز الرموز (گ ۱ ـ ۳۵) **(فارسی)**

از میر حسینی هروی (۷۱۸ ق)

مثنوی است در حقائق عرفان و سلوک.

ذریعه، ج ۱۸، ص ۱۵۶ و ج ۱۹، ص ۲۶۹؛ منزوی، ج ۴، ص ۳۰۶۰.

آغاز موجود:

هم سر نامه به نام پادشاه   او کریم و او رحیم و او اله

۲. اشعار ستّار (گ ۳۶ ـ ۶۱)

از سیّد ستّار میلانی

این اشعار چند بخش است و هر بخش با عنوانی خاص به این ترتیب:

نخست. مثنوی دربارهٔ مهدویت و باب با عنوان شرقیهٔ ستاریه و چنین آغاز میشود:

بـاب دل را مـی‌زدم وقت سحر   یک جواب آمد چه میکوبی به در...

گفتمش از باب یک فصلی بگو   باب چبود که همی گویند از او

گفت خاموش و ولی دادم جواب   باب را بر شهر ما آی و بیاب

دوم. مثنوی تبدلیه با این مطلع:

عشق تو کرده است سرگردان مرا   تا کند بر دور تو گردان مرا

سوم. شهادت‌نامه در اسرار واقعه کربلا. از ابیات آغاز آن:

ای شه جود و در احسان حسین   مصدر عشق و ره عرفان حسین

من کجا ذکر مصیبتهای تو   شرح احوال قیامتهای تو

پایان:

من کجا و شرح عشق ذوالمنن   عشق خود باشد یکی ستار من

خود بگوید رازهای عشق خود   بشنود آوازهای عشق خود

چهارم. مثنوی رزق‌نامه که در عنوان آن آمده: «رزق‌نامه قطب العارفین آقای آقا سید ستار میلانی رحمة الله علیه».

آغاز:

ای وجودت کرده هر لاشیء شیء — کل شیء از ماء ایجاد تو حی

پنجم. ساقی‌نامه با این مطلع:

بده ساقی آن می که مستم کند — ز خود نیست با دوست هستم کند

ششم. غزلیات. چند غزل بلند است با تخلص ستار.

۳. تحفة العشاق (گ ۶۲_۹۳)

از درویش خلیل.

مثنوی است در سیر و سلوک و بیان هفت سیر و هفت ذکر و هفت وادی و هفت طور و پنج قیامت و بسیاری دیگر از مسائل عرفان.

رجوع شود به فهرست کتابخانه مجلس، ج ۲۱، ص ۲۴۱؛ فهرست منزوی، ج ۴، ص ۲۷۱۹.

آغاز:

بشنو ای جوینده راه خدا — گر تو جویای خدایی با خودآ

پس از پایان تحفة العشاق، کاتب یک غزل از خلیلی با عنوان «و منه» آورده و پس از رقم، کاتب اشعار دیگر و نیز غزلیاتی است از میرزا محمود نشاط که در آغاز آن نوشته «از کلام جناب آقا میرزا محمود اخوی است ملقّب به نشاط».

۴. صحت و مرض (گ ۹۹_۱۰۹)

از فضولی بغدادی (۹۷۰ق)

آغاز: حمد بی‌حد احدی را سزاست.

پایان عاشقی و معشوقی از آن صورت وحدت بیرون آمد.

۵. رند و زاهد (گ ۱۰۹_۱۳۸)

از فضولی بغدادی (۹۷۰ق)

منزوی، ج ۴، ص ۳۷۲۸.

آغاز:

ای بر تو سجود زاهدان وقت نماز — ای رغبت رندان به تو هنگام نیاز

پایان:

هر گاه که اعتبار نیکی و بدی — خیزد زمیان مسجد و میخانه یکی است

به خط شکسته نستعلیق عبدالحمید فانی مورخ ۱۳۰۱ق.

قطع رقعی ۲۰×۱۳ جلد تیماجی قرمز کاغذ فرنگی شماره برگ ۱۳۸ سطر ۱۴.

(۶۱۷)

دیوان جبلی (فارسی)

از عبدالواسع جبلی (قرن ۶ ه)

این دیوان در تهران با تحقیق دکتر ذبیح‌الله صفا به چاپ رسیده است. این نسخه شامل قصائد و قطعات است به ترتیب الفبایی و یک مسمط در آخر.

ذریعه، ج ۹، ص ۷۰۲؛ منزوی، ج ۳، ص ۲۴۳۱ و مقدمه دکتر صفا بر چاپ کتاب.

آغاز نسخه: ای قلم در دست تو چون در کف موسی عصا.

پایان: هر کجا باشد دعای نوح باشد رهبرش.

این نسخه‌ای است به خط نستعلیق مورخ ۱۲۸۳ق در برخی از حواشی تفسیر لغات آمده.

قطع: خشتی ۱۹/۵×۱۴، جلد: مقوائی با عطف شله قرمز، کاغذ: فرنگی سفید، برگها: ۱۲۶ (۲۵۱ صفحه) سطور سر صفحه: ۱۴.

(۶۱۸)

جام جم (فارسی)

از اوحدی مراغی (۷۳۸ق)

رجوع شود به ذیل شماره ۶۱۱.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق محمود بن علاءالملک مورخ ۹۱۲ ق، متن و حواشی را فرا گرفته. حاشیه برگ اول وصالی شده در برگهای اول و آخر لکه‌های مختلف دیده می‌شود پشت برگ آخر ابیات مختلف آمده است عناوین شنگرف.

قطع: رقعی ۱۷×۱۱، جلد: تیماجی سبز، کاغذ: اصفهانی، برگ: ۹۴، سطور هر صفحه: ۱۷.

(۶۱۹)

دیوان شفائی **(فارسی)**

از شرف‌الدین حسن شفائی

شامل قصائد، رباعیات (در توحید)، ترکیبات و ترجیعات، غزلیات (از آخر ترجیعات و اول غزلیات اوراقی افتاده) نمکدان حقیقت (گ ۱۴۴ـ۲۴۸) و مثنوی مجمع البحرین (از پایان نمکدان و آغاز مثنوی دیگر اوراقی افتاده).

آغاز (قصائد):

یا جاعل المبادی یا علة العلل — **ای خانه زاد کوی قدم سازیت ازل**

آغاز نمکدان حقیقت:

ای به شهد سخن ملاحت سای — **به نمکدان حرز راهنمای**

آغاز موجود از مجمع البحرین:

چون معرکه‌اش گرفت ماره — **در کیسه بریست درکناره...**

ای ورد تو تحفة العراقین — **وی زهر تو شکر مذاقین**

نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن ۱۱ هـ. بر پشت برگ نخست چند یادداشت است از آن جمله تملک علاءالحکما مورخ ۱۳۴۰ ق. عناوین شنگرف.

قطع: وزیری کوچک ۱۲/۵×۲۲، جلد: تیماجی سبز با ترنج و نیم ترنج و لچکی. کاغذ: اصفهانی شکری، برگ: ۲۷۹، سطور هر صفحه: ۱۵.

(۶۲۰)

ریاض العشّاق **(فارسی)**

تألیف محمد صادق پسر شمس‌الدین علی کوه‌کیلویی

در اشعاری که در نامه‌ها با مناسبت‌های مختلف آورده می‌شود دارای چهار روضه:

روضه اول در آنها که به پادشاهان و شاهزادگان و امراء توان نوشت دارای هشت به شت و هر بهشت دارای عنوان‌های باغچه، گلدسته و گلبرگ.

روضهٔ دوم در آنها که به وزرا و بزرگان عالی مقام توان نوشت. دارای هفت منظر (منظر هفتم دارای دو غمکده).

روضهٔ سوم در اشعاری است که به معشوقان نویسند دارای ۱۵ چمن با عنوان‌های: گلشن، سه برگه، شمامه، گلبن، اصله و شکوفه.

روضهٔ چهارم به دوستان و آشنایان دارای شش حدیقه با عنوانهای: زعفران زار، سنبلستان، فصل، باب و خارستان.

مؤلف در این کتاب از این شاعران یاد می‌کند:

وحشی، ابوتراب بیک کاشی، ابوطالب کلیم، ملا عرفی، ملا نظیری، خواجه سلمان ساوجی، میرزا قاسم گنابادی، سید مبارک خان مشعشعی، شاه طاهر قمی، خواند میر، انوری، شیخ ابوالخیر، خواجه حسین ثنائی، قاسم بیک، حالتی قزوینی، میر والهی قمی، سید مبارک خان، عبدالواسع جبلی، کمال اسمعیل، میرزا صاحب مرحوم، سالک یزدی، میرزا شرف جهان قزوینی، میر رضی، عامل ماوراءالنهری، شهیدا، عبداللطیف خان شهرستانی، نظیری مرمرم، حاج محمد جان، قدسی مشهدی، سنجر کاشی، تقیای کاشی، باقر خرده‌ای کاشی، میرزا نظام دست‌غیب، شریفای خیال شیرازی، حیدر کلوچ شیرازی، موسوی خان مشهدی، میر غیاث‌الدین منصور مشهدی، محمد قاسم مشهدی، سعیدای قلندر، شریف تبریزی، ابوطالب، تبریزی، میرزا رفیع واعظ قزوینی، سالک قزوینی، میرزا قلی میلی استرآبادی، تجلی اردکانی، ملک قمی، درکی قمی، ضمیری اصفهانی، صامت، آقا شاپور تهرانی، محتشم،

غنی کشمیری، شیدای هندی، ناصر علی سرهندی، شوکتی، محمد صادق کوه‌کیلویی، (مؤلف کتاب)، جلال اسیر، زمانای زرکش اصفهانی، محمد شریف منشور اصفهانی، میر عبد ناف اصفهانی، حزنی اصفهانی، حاشای زرگر اصفهانی، شیخ علی‌نقی کمره‌ای، محمد جان مشهدی، فصیحی هروی، میرزا کاظم خوشنویس مشهدی، طغرای مشهدی، میرزا سعید اعجاز، عمادی شهریاری خراسانی، سیفی خراسانی، ریاضی خراسانی، آصفی خراسانی، عبدالعزیز خان پادشاه بخارا، داعی استرآبادی، بوالهادی تبریزی، حسن بیک عجزی، محمد حسین بیک معلوم تبریزی، نصاری تبریزی، میر ابوالحسن فراهانی، میر تشبیهی کاشی، رضائی کاشی، عبدالرزاق کاشی، حسن واهب کاشی، عرشی یزدی، تعظیم قمی، علی بیک فروغ قمی، میرکاظم کریم تفرشی، عزت فیروزآبادی، رضائی شوشتری، فرج‌الله شوشتری، احمد فاخر بهبهانی، سید مبارک خان والی‌زاده عربستان، مخلص خان نواده میرزا کوچک، صفی‌قلی بیک، لطفعلی بیک سامی، نجف‌قلی بیک بینش، صادقی بیک افشار، حیدر کلوچ هراتی، نامرادی مقبول، گلخنی حیرتی، مانی امینی، خواجه عبادالله سامی، میرزا هاشم بهجت تبریزی، میرزا مرادخان مسگر تبریزی، معجزی اردبیلی، نورس دماوندی، حسن بیک رفیع تبریزی، میرزا معصوم برادر سنجر کاشی، شهرت قمی، رافع گیلانی، رشیدی کاظمی، غیاث حلوائی شیرازی، میرزا کاظم علاقه‌بند مشهدی، محمد باقر بیک منوچهرخانی مشهدی، خاشع زرگر، صفی قلی‌بیک دیوانه پسر قزاق خان، محمد زمان واضح هندی، بیخود هندی، حکیم عبدالله وحدت، شرمی قزوینی، میرزا عرب تبریزی، مانی طایف گلپایگانی، میرزا داود الفت، میرزا صالح شیخ‌الاسلام تبریزی کریمی، عبداللطیف خان شهرستانی، زایر همدانی، ابراهیم ادهم، محمد طالب گلپایگانی، سایر مشهدی، میرزا ابراهیم مهابت خان تبریزی، میرزا زین‌العابدین منشی، محمد زمان خان ملادهکی، میرزا خصمی، مجیدا، منصف، محمد امین خازن، ذوقی، تونی، حجاب، میرزا هدایت‌الله اصفهانی، شرر شیرازی، محمد صوفی مازندرانی، شفیعای اثر قمی، حاج محمد اعرج گیلانی، فدائی، شوکت بخاری، صایب، مرحوم، میر رضی

آرتیمانی، ملاحاجی، محمد موسوی، خان سنجر، فرزانه، دیوانه، نما، صفی قلی بیک، طالب آملی، ملا محمد قاسم، حاجی محمد، ملا محمد قاسم، شیخ روزبهان، ملا فرج‌الله شوشتری، میرزا طاهر نصرآبادی، رحمت خان.

آغاز: بسمله. ای سرو سرافراز ریاض نعیم. ای رقعه از مرقعات تو سپهر. دو نقطه ز مکتوب تواند این مه و مهر... در این عنوان مکاتبات حجت.

پایان: به فاتحه‌ای یاد نمایند... نمّقه محمد صادق بن شمس‌الدین دهدشتی کوه‌کیلویی.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق جلال‌الدین (از روی نسخه اصل) مورخ ۱۱۲۶ ق. عناوین شنگرف کنار چند برگ آخر علائم رطوبت است.

قطع: رقعی ۱۲×۲۲/۵، جلد: مقوا عطف و گوشه میشن قرمز، کاغذ: فرنگی، برگ: ۱۹۸، سطور هر صفحه: ۱۷.

(۶۲۱)

دیوان حافظ (فارسی)

از: شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی (۷۹۲ق)

نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن ۱۳ ه، شامل قصاید، غزل، مثنویات، رباعیات و قطعات. از اول و آخر نسخه اندکی افتاده. برگ‌های اول و آخر دارای لکه‌های زرد و سیاه است.

قطع: وزیری کوچک ۱۵×۲۱، جلد: مشمع سبز، کاغذ: فرنگی، برگ: ۱۸۵، سطور هر صفحه: ۱۴.

(۶۲۲)

خمسهٔ دهلوی (فارسی)

از: امیرخسرو دهلوی (۷۲۵ق)

دارای مثنوی خسرو و شیرین، اسکندر نامه، لیلی و مجنون، مطلع الانوار، یوسف و زلیخا.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق محمدعلی قرن ۱۱ ه، دارای ۴ سرلوح. از اول مثنوی مطلع الانوار چند برگ افتاده و برگ یک و حاشیه ۶ برگ اول موجود آن وصالی شده و هم‌چنین حاشیه برگ اول لیلی و مجنون و چند برگ آخر مجموعه و در برگ آخر قسمتی از سطور و قسمتی از رقم کاتب خوانده نمی‌شود. در بسیاری از برگ‌ها لکه‌های زرد و چرکین دیده می‌شود پشت برگ اول چند تملک و یادداشتی به تاریخ ۱۰۷۶ ق و شعری به عربی به نقل از محمد بن صالح حسنی (که در حبس سروده بوده) به خط محمد حسین با تاریخ ۱۳۰۲ ق دیده می‌شود. پشت برگ آخر مطلع الانوار یادداشتی است از محمد حسین منشی پسر علی‌آبادی مازندرانی.

قطع: وزیری کوچک ۱۶×۲۱/۵، جلد: مشمع سرمه‌ای، کاغذ: سمرقندی شکری رنگ آهار مهره گ: ۲۳۸، سطور هر صفحه: ۱۹.

(۶۲۳)

گوهر مراد **(کلام ـ فارسی)**

از: عبدالرزاق لاهیجی (۱۰۷۲ ق)

در کلام دارای یک مقدمه و سه مقاله و یک خاتمه.

ذریعه، ج ۱۸، ص ۲۵۰؛ فهرست منزوی، ج ۲، ص ۸۳۶ ـ ۸۳۴

نسخه‌ای است به خط نستعلیق خوب قرن ۱۲ـ۱۳ ه، صفحات دارای جلد اول یک قلمی به شنگرف. حاشیه برخی از برگها وصالی و در برگ آخر لکه‌های زرد و چرکین دارد. عناوین شنگرف.

قطع: وزیری ۱۶×۲۳، جلد: تیماجی مشکی عطف مندرس، برگها: ۲۸۶، سطر هر صفحه: ۱۶، کاغذ: فرنگی.

(۶۲۴)

مظهر العجایب **(فارسی)**

مثنوی از: شیخ عطّار نیشابوری (۶۲۷ ق)

منزوی، ج ۴، ص ۳۲۱۷؛ عطارنامه از سعید نفیسی.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن دهم، از اول نسخه افتاده و کاتب در پایان نسخه چنین رقم دارد: تمام شد کتاب مظهر العجایب سلطان‌المحققین ... شیخ فریدالدین محمد عطّار نیشابوری. در ذیل صفحه آخر یادداشتی است از قاسم بن علی بن محمود حسینی و چند بیت عربی. حاشیه چند برگ آخر اندکی وصالی دارد. عناوین شنگرف.

قطع: رقعی ۱۸/۵×۳۱، جلد: مقوائی با عطف تیماج مشکی گ: ۱۸۱، سطر هر صفحه: ۱۵، کاغذ: سمرقندی شکری.

(۶۲۵)

اخلاق ناصری **(فارسی)**

از خواجه نصیرالدین محمّد طوسی (۶۷۲ ق)

نسخه‌ای است به خط نستعلیق مورخ ۱۰۵۰ ق. از دیباچه نسخه اندکی افتاده کنار برخی از صفحات علائم رطوبت دیده می‌شود. عناوین شنگرف. دارای جداول به قلم شنگرف و لاجورد.

قطع: وزیری ۱۴/۵×۲۴/۵ تعداد برگها: ۳۴۰ سطور هر صفحه: ۱۵ کاغذ: دولت‌آبادی آهار مهره‌شکری.

(۶۲۶)

دیوان نورعلی شاه **(فارسی)**

از: محمد علی طبسی اصفهانی معروف به نورعلی شاه (۱۲۱۲ ق)

شامل غزلیات با تخلص نورعلی و به ترتیب الفبا در قافیه، رباعیات، مثنویات و قصاید.

فهرست منزوی، ج ۳، ص ۲۵۸۷.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق مورخ ۱۲۸۴ ق، پاره‌ای از کلمات را در رقم کاتب سیاه کرده‌اند و پیداست که نسخه را برای کسی نوشته‌اند. برگ اول پاره

شده و از بین رفته در برگ اول موجود لکه‌های چرکین دیده می‌شود. بر یک برگ اضافی آخر نسخه یک صفحه از مثنوی با خط دیگر نوشته شده.

قطع: وزیری کوچک ۱۵/۵×۲۲، جلد: تیماجی مشکی، صفحات: ۱۶۴، سطور هر صفحه: ۱۸، کاغذ فرنگی.

(۶۲۷)

دیوان برقی

(فارسی)

از: برقی؟

شامل غزلیات با ترتیب الفبائی در قافیه با تخلّص برقی، یک مثنوی چند رباعی و چند غزل ترکی. عناوین برخی از غزل‌های ترکی چنین است: در مدح جعفر قلی خان، در مدح حاجی بیک، در مدح آقا بهرام و نیز چند پند در مرثیه به شیوه محتشم.

در فرهنگ سخنوران یک شاعر متخلّص به برقی با نام عبدالله خویی یاد شده که در ۱۲۴۱ ق زنده بوده است و نسخه‌ای از دیوان او در کتابخانه مرحوم قریب وجود دارد.

فهرست منزوی، ج ۳، ص ۲۲۴۹؛ فرهنگ سخنوران، ص ۸۳

آغاز:

قد تو سرو چمن عارض تو یاسمن است   عارضت یاسمن و قد تو سرو چمن است

نه عیان قاتل و نه تیغ هویدا   هرکجا مینگری کشتهٔ خونین کفن است

نسخه‌ای است به خط نستعلیق محمد تقی بن شیخ محمد بحرینی ساکن زنجان مورخ ۱۲۵۷ ق، کاتب در پایان نسخه چنین رقم می‌کند: حسب الفرموده عالی جاه... نصرالله خان نصرالله الملک المنان... کتاب میرزا برقی تبریزی رحمه الله بقلم... محمد تقی بن مرحوم شیخ محمد بحرینی... انجام پذیرفت و چون نسخه غلط بسیار داشت و حقیر را بدان پایه فهم نبود که درست شود لهذا هرچه در نسخه بود نوشته شده عناوین شنگرف.

قطع: رقعی بزرگ ۱۳×۲۱، جلد: تیماجی قرمز یک لا. گ: ۱۹۳، سطور: ۱۵، کاغذ: فرنگی سفید.

(۶۲۸)

اسکندرنامه

(فارسی)

مثنوی از: نظامی گنجوی (۶۰۷ ق)

نسخه‌ای است به خط نستعلیق محمد شرف‌الدین پسر محمد حسین ساکن قصبه کوهیر مورخ ۱۲۴۷ ق، برگها دارای اثر کرم خوردگی، در پاره‌ای از حواشی تفسیر اشعار و لغات آمده. بر پشت برگ آخر این یادداشت دیده می‌شود: «چندی زاهد علی انعام دارکوهیر جنت نظیر در این کتاب خواننده به ره‌یاب شد ۲۱ جمادی ۱۲۶۱». کنار برگ یک تا چهار وصالی دارد.

قطع: رقعی بزرگ ۱۳×۲۱: گ: ۴۹۸ سطور: ۱۴ کاغذ: فرنگی.

(۶۲۹)

خمسهٔ دهلوی

(فارسی)

از: امیرخسرو دهلوی (۷۲۵ ق)

شامل مثنوی‌های مطلع الانوار، شیرین و خسرو، مجنون و لیلی، اسکندر نامه.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق مورخ ۹۸۸-۹۸۹ ق، پشت برگ اول چند یادداشت و تملک است ازجمله یکی با تاریخ ۱۰۸۳ ق در پایان مطلع الانوار. برپشت برگ اول اسکندر نامه اشعار مختلف با قلم شکسته نستعلیق نوشته شده از آخر نسخه (مثنوی اسکندر نامه) اندکی افتاده و عناوین در متن و حواشی شنگرف. چند برگ اول دارای لکه‌های سیاه و چرکین حاشیه برخی از برگها اندکی وصالی دارد.

قطع: وزیری ۱۷/۵×۲۳/۵، جلد: تیماجی سیاه مندرس (سوخت) عطف تیماج قرمز با ترنج، گ: ۲۰۷، سطور: ۱۷ (۴ ستونی)، کاغذ: اصفهانی آهار مهره شکری.

(۶۳۰)

گلستان **(فارسی)**

از: مصلح‌الدین بن مشرف سعدی شیرازی (۶۹۱ ق)

نسخه‌ای است به خط نستعلیق از قرن ۱۲ هـ، دارای یک سرلوح. همه صفحات مجدول به چند قلم آب‌طلا و لاجورد و شنگرف و سفیداب. سطور نیز دارای جداول است. بین برگها برگ زرورق گذارده شده.

قطع: وزیری کوچک ۱۴×۲۳، جلد: تیماجی قهوه‌ای، برگ: ۷۸، سطور: ۹، کاغذ: فرنگی متن و حاشیه دو رنگ.

(۶۳۱)

مجموعه شعر **(فارسی)**

۱. رباعیات خیام (گ ۱ـ۵۹الف)

در آغاز (گ ۱ـ۴) شرح حال عمر خیام است، ترجمه شده از زبان فرانسه (چنانکه در پایان این بخش آمده).

در برگ ۴۴ و ۴۵ قسمتی از رباعیات در حواشی نوشته شده.

۲. رباعیات باباطاهر (گ ۵۹ ب ـ ۶۳)

ترانه‌های بابا طاهر عریان همدانی.

۳. رباعیات ابوسعید (گ ۶۴ـ۶۶)

رباعیات منسوب به ابوسعید ابوالخیر میهنی (۴۴۰ ق) با ذکر خواصی برای هر یک از رباعیات در بالای آن.

۴. رباعیات خواجه انصاری (گ ۶۷ـ۶۸)

از: خواجه عبدالله انصاری هروی (۴۸۱ ق)

آغاز:

یـا رب ز شراب عشق سرمستم کـن   در عشق خودت نیست کن و هستم کن

پایان:

تـا مـی‌ماند ز عـمر یـارب نـفسی   دریاب که جز تو نیست فریاد رسی

۵. قصیده مصنوعه (گ ۶۹ الف ـ ۷۷)

قصیده‌ای است مصنوع و موشّح از سلمان ساوجی (۷۸۰ ق).

در این باره رجوع شود به فهرست کتابخانه مجلس، ج ۲، ص ۴۱۰ و ج ۳ (چاپ دوم)، ص ۳۸۳ و ج ۸ ص ۳۱۷، ۳۱۹.

از پایان نسخه اندکی افتاده.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق آمیخته به شکسته. از نوشتهٔ بر پشت برگ اول نسخه و نیز پایان بخش‌های آن بر می‌آید که این نسخه برای چاپ به سعی و اهتمام میرزا محمد شیرازی تاجر کتاب در چاپخانه محمدی بمبئی آماده شده بوده است.

قطع: وزیری کوچک ۱۴×۲۱، جلد: مقوائی عطف و گوشه تیماج قرمز، گ: ۷۷، سطور: ۱۴، کاغذ: فرنگی آهارمهره.

(۶۳۲)

دیوان عنصری **(فارسی)**

از حکیم ابوالقاسم حسن عنصری بلخی (۴۳۱ ق)

شامل قصائد و تعدادی قطعه و رباعی.

فرهنگ سخنوران، ص ۴۰۹، منزوی، ج ۳، ص ۲۴۵۱ و ۲۴۵۳.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق آمیخته به شکسته میرزا باقر پسر میرزا رضی مورخ ۱۳۸۴ ق (در تفرش به خواهش میرزا احمد) از روی دو نسخه رونویس شده.

قطع: رقعی بزرگ ۱۴×۲۱، جلد: تیماجی سبز رنگ، برگ: ۱۱۰، سطور: ۱۰، کاغذ: فرنگی.

۶۳۳

بوستان (سعدی‌نامه) **(فارسی)**

مثنوی از سعدی شیرازی (۶۹۱ ق)

نسخه‌ای است به خط نستعلیق به شیوه هندی مورخ ۱۲۳۷ ق، از آغاز اندکی افتاده، برگها دارای آثار کرم خوردگی و لکه‌های مختلف است. عناوین شنگرف.

قطع: رقعی بزرگ ۱۵×۲۰/۵گ: ۱۴۱ سطور: ۱۵ کاغذ: فرنگی.

(۶۳۴)

دیوان صادق **(فارسی)**

از: صادق شیرازی

از شاعر شیرازی، متخلص به صادق که در قرن ۱۳ ه می‌زیسته و اشعاری در مدح ناصرالدین شاه، مؤیدالدوله طهماسب میرزا، نادر میرزا، امام قلی میرزا، محمد قلی خان ایلخانی، مرثیه و ماده تاریخ مرگ حاج قوام‌الملک و آقا بزرگ شیرازی دارد. شعری نیز از زبان فرزندش نصیر خطاب به مادر خود دارد و از رفتن او گله می‌کند:

مادر تو چرا خطا نمودی — با اهل وفا جفا نمودی

ما را ز چه رو فکندی از چشم — رخ در رخ هر دغا نمودی

در قطعه‌ای دیگر با عنوان «فی تحقیق حاله» چنین می‌گوید:

همسایهٔ مشیر چهل سال بوده‌ای — وز بوستان او گل فیضی نچیده‌ای

معمار دهر معتمد شهر مشیر ملک — محمود خوی‌نیک خصالی حمیده‌ای

در کتابخانه مجلس نسخه‌ای از دیوان صادق است (ش ۲۴۵۲) که ظاهراً از شاعری دیگر است (و دیده شود: ذریعه، ج ۹، ص ۵۷۹).

این دیوان شامل قصائد و قطعات است.

آغاز:

یا رب مگیرم ار چه فزون میکنم خطا — ای پادشاه و خالق و بخشایش و عطا

پایان:

آمرزش صد چو من برت آسان است — اما چه کنم عدل خدایی داری

تمت الکتاب ... علی ید قائله صادق شیرازی فی دوازدهم شهر شعبان ۱۲۸۵ ق.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق شاعر عناوین شنگرف. در کنار پاره‌ای از صفحات نسخه بدل ضبط شده.

قطع: رقعی بزرگ ۱۴/۵×۲۱/۵، جلد: تیماجی قرمز، برگ: ۷۹، سطور: ۸ کاغذ: فرنگی آهار مهره زرافشان.

(۶۳۵)

شطرنجیه **(فارسی)**

تألیف: میرزا فرصت شیرازی (قرن ۱۳ ه)

دارای یک مقدمه و دو باب و خاتمه:

مقدمه دارای ۵ فصل (۱. بیان حرمت قمار ۲. بعضی از فواید شطرنج ۳. واژهٔ شطرنج و نام‌های دیگر آن به تازی و فارسی ۴. وجه تسمیه شطرنج ۵. نام مخترع شطرنج و تاریخچه اختراع آن).

باب اول در بیان صفحه شطرنج و دستور رسم خانه‌های آن.

باب دوم در چهار فصل (۱. عدد مهره‌ها و نام‌های هر یک. ۲. جای هر یک از مهره‌ها در آغاز بازی. ۳. حرکت مهره‌ها ۴. فایدهٔ شطرنج در علم اعداد و پاره‌ای از اصطلاحات علم عدد).

خاتمه دارای ۳ فصل (۱. آغاز و انجام بازی شطرنج ۲. شرایط بازی. ۳. تنبیه در مسائل متفرقه بازی شطرنج).

مؤلف در دیباجه و مقدمه از ناصرالدین شاه نام می‌برد و این قطعه را در ماده تاریخ تألیف می‌آورد:

دوشم نهاده عرصهٔ شطرنج بر به پیش — با خویش بودم از پی تاریخ گفتگو

ناگاه بیدقیم سر آورد و باز گفت — تاریخ را زاسب و رخ و فیل و شاه جوی

بنابراین ماده تاریخ، تاریخ تألیف کتاب ۱۲۹۱ ق است.

در باب دوم (در فصل اول) اشعاری از امرءالقیس، منوچهری و دیگران به عربی و فارسی در باب اسب آورده و در فصل ۲ قصیده‌ای بلند در شطرنج دارد که به نام شاهزاده حسام‌السلطنه حکمران فارس سروده. مؤلف (فرصت الدوله) در مقدمه به استناد پاره‌ای از اخبار و سخن عده‌ای از فقهاء بازی شطرنج را بدون برد و باخت جایز می‌شمارد.

ذریعه، ج ۱۴، ص ۱۹۰.

آغاز: بسمله. حمد نامحدود و سپاس نامعدود حکیمی را سزاست که شاهان روزگار از روی عجز و انکسار رخ به درگاهش نهاده‌اند... اما بعد گوید فارس میدان سخن‌سازی به بهجت ابن بهجت فرصت شیرازی که روزی در محفل یکی از ارباب دانش... جمعی از اهل حال... شطرنج می‌باختند...

پایان: هنگام استکتاب از این رساله قطع صفحه را بزرگ‌تر و کوچک‌تر ننمایند تا خللی در نقشه‌های آن پیدا نگردد... که هرگاه جزئی تغییری یابد باعث اغتشاش کلی است... قد فرغت من تصنیفه فی الیوم الثالث من العشر الثالث من الشهر الثالث... احد و تسعون و مأتین بعد الالف.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق میرزا محمد بن میرزا کوچک مورخ ۱۲۹۴ ق در شیراز، دارای ۲۱ صفحه شطرنج و ۴ تصویر حیوان. در حواشی شرح اصطلاحات و پاره‌ای تصحیحات دیده می‌شود. پشت برگ اول یادداشتی است به خط مؤلف که این نسخه را ملاحظه و تصحیح کرده و برای غلام رضابیک فرستاده. عناوین شنگرف.

قطع: وزیری کوچک (خشتی) ۱۷×۲۲، جلد: تیماجی قرمز یک‌لا، برگ: ۱۳۶، سطور: ۱۱، کاغذ: فرنگی.

(۶۳۶)

دیوان عاشق — (فارسی)

از: محمد خان خیاط اصفهانی (۱۱۸۱ ق)

شامل غزلیات و قطعات و رباعیات.

منزوی، ج ۳، ص ۲۴۲۷.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق مورخ ۱۲۳۴ ق. از آغاز اندکی افتاده. برگ اول وصالی دارد و پاره‌ای از سطور آسیب دیده، چند برگ اول دارای لکه‌های سیاه و زرد است. حاشیه برگ آخر وصالی دارد.

قطع: رقعی ۱۳/۵×۱۹/۵، جلد: مشمع سیاه، برگ: ۱۵۶، سطور: ۱۳، کاغذ: فرنگی.

(۶۳۷)

جوک بشست — (فارسی)

ترجمهٔ نظام پانی‌پتی از اصل سنسکریت تألیف گودا ابیندا کشمیری.

شرح منتخب مباحثات فلسفی بشست است با رامچند در شش باب. این کتاب با ضمیمه فرهنگ لغات فلسفی از میر فندرسکی و مقدمه دکتر تاراچند و دکتر سید امیرحسین عابدی به سال ۱۹۶۸ در هند چاپ شد.

فهرست کتابخانه مجلس، ج ۲۱، ص ۶۱.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق محمد کریم مورخ ۱۲۳۹ ق در مدرسه منصوریه. نسخه متن و حواشی را فراگرفته.

قطع وزیری کوچک (خشتی) ۱۴/۵×۲۱/۵، جلد تیماجی قهوه‌ای با ترنج و نیم ترنج، برگ: ۲۷۴، سطور هر صفحه: متن ۱۲ و حاشیه ۲۴ (چلیپا)، کاغذ: فرنگی سفید.

(۶۳۸)

دیوان نورعلی شاه (فارسی)

با ترتیب الفبائی. شامل غزلیات (با تخلص نورعلی)، رباعیات و ترجیع‌بندها.

آغاز:

ای نام خوشت جوهر شمشیر زبانها　　پیوسته از این سلسله زنجیر بیانها

پایان:

در کعبه و سومنات مائیم　　عالم صفت است و ذات مائیم

نسخه‌ای است به خط نستعلیق حدود قرن ۱۴ ه، در پایان نسخه، مثنوی سلسلة الذهب مظفرعلی شاه کرمانی، منظومه در اسرار بسمله و یک قصیده از شاه نعمة‌الله و در پایان، خطبهٔ همام با ترجمه آن (با قلم دیگر) افزوده شده. پشت برگ اول غزلی است از حاج میرزا هادی سبزواری متخلص به اسرار. عناوین و پاره‌ای از ابیات به شنگرف.

قطع: خشتی ۱۷/۵×۲۲، جلد: تیماجی قرمز، برگ: ۱۰۳، سطور: ۱۷، کاغذ: فرنگی سفید.

(۶۳۹)

لمعات (فارسی)

از: فخرالدین ابراهیم بن شهریار عراقی (۶۸۸ ق)

نسخه‌ای است به خط نسخ. لمعهٔ ۲۲ تا آخر در نسخه نوشته نشده عناوین و عبارات عربی شنگرف.

قطع: رقعی کوچک ۹/۵×۱۵، جلد: گالینگور عطف پارچه سبز، کاغذ: فرنگی سفید، برگ: ۲۶، سطور هر صفحه: ۱۲.

(۶۴۰)

منطق الطیر (فارسی)

مثنوی از: شیخ فریدالدین عطار نیشابوری (۶۲۷ ق)

نسخه‌ای است به خط نستعلیق زیبای ملا علی شیدا مورخ ۱۲۳۵ ق. پشت برگ اول، یادداشتی از محمد باقر اصفهانی گیلانی است که این نسخه را (در سال ۱۳۲۶ ق) به مستر حیکاک صاحب بخشیده و تملک محمد هاشم مورخ ۱۳۱۲ ق دیده می‌شود. حاشیه برگ اول اندکی وصالی دارد، اما به متن آسیب نرسانده. عناوین شنگرف. در کنار صفحات ۲۰۵ تا ۲۰۹ چند غزل و یک قصیده با قلم دیگر نوشته‌اند.

قطع: رقعی کوچک ۸/۵×۱۴، جلد: تیماجی قرمز، کاغذ: فرنگی آهار مهره، برگ: ۲۱۴، سطور: ۱۱.

(۶۴۱)

دیوان اسرار (فارسی)

از: حاج ملا هادی سبزواری (۱۲۹۸ ق)

شامل غزلیات به ترتیب الفبا. این دیوان چند بار به چاپ رسیده است. منزوی، ج ۳، ص ۲۲۲۴.

نسخه‌ای است به خط نسخ قرن ۱۴ یا ۱۳ ه، از اول و آخر آن افتاده در تمام برگ‌ها لکه‌های زرد و چرکین دیده می‌شود. در حاشیه صفحه اول و سوم شرح حال اسرار با قلم دیگر آورده شده.

قطع: وزیری کوچک ۱۴/۵×۲۲، جلد: تیماجی قهوه‌ای. برگ: ۵۱ سطور هر صفحه: ۱۵ کاغذ: فرنگی.

(۶۴۲)

اخلاق ناصری (فارسی)

از: خواجه نصیرالدین طوسی (۶۷۲ ق)

رجوع شود به ذیل شماره ۲۴۰، ۴۹۵ و ۵۴۱ فهرست حاضر، ج ۱ و ۲.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق (به چند قلم) از قرن ۱۳ ه، در چند برگ اول و

آخر نسخه لکه‌های زرد و حاشیه برگ آخر وصالی وجود دارد. در کنار برگ ۱۵۸ ب و ۱۵۹ الف چند تاریخ تولد دیده می‌شود. از آغاز و انجام نسخه اوراقی افتاده.

قطع: رقعی ۱۱×۱۸، جلد: مشمع زرد با عطف و گوشه میشن قهوه‌ای، برگ: ۲۰۱، سطور هر صفحه: ۱۹، کاغذ: فرنگی.

(۶۴۳)

حدیقة الحقیقة (فارسی)

از: سنائی غزنوی (۵۴۵ ق)

با دیباجه نثر شامل فهرست ابواب.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق علم‌الدین پسر مبارک قنوجی مورخ ۱۰۳۴ ق، حاشیه چند برگ اول و ۳ برگ آخر وصالی دارد اما به متن آسیبی نرسیده. بر پشت برگ اول و دو برگ اضافی پیش از آن یادداشت‌های مختلف از جمله تملکی است از محمد ابراهیم رضوی و نیز تملکی مورخ ۱۰۷۱ ق و اشعاری است با قلم آبی به خط ملک‌الشعراء بهار صفحات دارای جداول با چند قلم آب طلا و شنگرف و زنگار. عناوین شنگرف.

قطع: رقعی بزرگ ۱۲×۲۱/۵، جلد: تیماجی قهوه‌ای مندرس، برگ: ۳۵۲، سطور هر صفحه: ۱۵، کاغذ: الوان.

(۶۴۴)

دیوان صائب (فارسی)

از: محمد علی صائب تبریزی (۱۰۸۱ ق)

شامل غزلیات به ترتیب حروف الفبا.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن ۱۳ ه، دارای حاشیه‌هایی به قلم آبی که پاره‌ای از آنها ظاهراً از مرحوم ملک‌الشعراء بهار است. چند برگ اول و آخر

وصالی و اکثر برگ‌ها آثار رطوبت دارد. در برگ آخر قسمتی از سطور در اثر وصالی از بین رفته.

قطع: رقعی بزرگ ۴/۵×۱۳×۲۲، جلد: مقوائی عطف میشن سیاه، برگ: ۳۲۴، سطور هر صفحه: ۱۷، کاغذ: فرنگی آهارمهره.

(۶۴۵)

جنات الوصال (فارسی)

مثنوی از: نور علی شاه (۱۲۱۲ ق)

نسخه‌ای است به خط نستعلیق مورخ ۱۲۶۲ ق در ذیل نسخه یادداشتی بوده که سیاه شده.

قطع: وزیری کوچک ۱۶×۲۱/۵، جلد: تیماجی قهوه‌ای، برگ: ۱۱۸، تعداد سطور: ۱۹ (۴ سطونی)، کاغذ: فرنگی سفید.

(۶۴۶)

دیوان کلیم (فارسی)

از: ابوطالب کلیم کاشی (۱۰۶۱ یا ۱۰۶۲ ق)

شامل غزلیات به ترتیب الفبا، مثنویات و رباعیات.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن ۱۲ یا ۱۳ ه، از اول آخر افتاده، چند برگ اول و آخر وصالی دارد و قسمتی از سطور برگ‌های اول خوانده نمی‌شود. نسخه تمام متن و حاشیه را فرا گرفته. دارای جداول به قلم شنگرف.

قطع: وزیری کوچک ۱۴/۵×۲۲/۵، جلد: گالینگور سبز با عطف و گوشه تیماجی قهوه‌ای، برگ: ۱۸۴، سطور هر صفحه: ۱۷، کاغذ: کاهی.

(۶۴۷)

کلیات عرفی (فارسی)

از: جمال‌الدین محمد عرفی شیرازی (۹۹۹ ق)

شامل:

۱. دیوان (گ ۱ـ۲۲۵)

دارای: مثنوی شیرین و فرهاد (از آخر افتاده دارد، گ ۱ـ۶).

آغاز مثنوی:

خداوندا دلم بی نور تنگ است	**دل من تنگ و کوه طور سنگ است**
دلم را غوطه ده در چشمهٔ نور	**تجلی کن که موسی هست در طور**
و گر زین ناسزا دل عار داری	**کرم بسیار و دل بسیار داری**

ـ مثنوی مجمع الابکار (از اول آن افتاده، گ ۷ـ۳۶) عرفی این مثنوی را در برابر مخزن الاسرار نظامی سروده و با بخشی از دیوان او در بمبئی به چاپ رسیده. پس از این دو مثنوی در این دیوان:

قصائد، غزلیات (به ترتیب الفبا)، ترجیع بند و رباعیات است.

۲. رساله در عرفان (گ ۲۲۵ ب ـ ۲۳۳ الف)

از: عرفی شیرازی (۹۹۹ ق)

آغاز: بسمله. حمدی منزه از شائبه علت و سپاسی مقدس از رابطه نعمت.

پایان: مانند ایثار جواهر دعای مشتاق از ننگ منزه.

۳. رساله نفسیه (گ ۲۳۳ ب ـ ۲۴۱)

از: عرفی شیرازی (۹۹۹ ق)

با عنوان‌های ای نفس.

نسخه‌هایی از این کتاب در مجلس و دانشگاه هست. رجوع شود به فهرست منزوی، ج ۲، ص ۱۴۶۴.

آغاز: حمدی که از نهایت شایستگی منزه از شائبه تعین و تخصص آمده... ای نفس خودی که با خود در سخنی یکی گوش دار و بشنو که چه می‌گویی.

پایان: هر نفسی که به ناشایستگی از عمر طی شود در شمار مدت نبود.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق محمد صادق بن ادریس مورخ ۱۰۴۰ ق در

قسطنطنیه. دارای جداول به قلم شنگرف.

سه برگ اول وصالی دارد. در دو برگ آخر لکه‌هایی دیده می‌شود. رقم کاتب در ذیل مثنویات است. عناوین شنگرف. پشت برگ آخر قصاید اشعاری از خواجه حسین ثنائی دیده می‌شود. از آغاز غزلیات افتاده.

قطع: رقعی ۱۱/۵×۱۸/۵، جلد: تیماجی قهوه‌ای، برگ: ۲۴۱، سطور هر صفحه: ۱۹، کاغذ: فرنگی آهار مهره.

(۶۴۸)

دیوان اسرار
(فارسی)

از: حاج ملا هادی سبزواری (۱۲۶۸ ق)

متخلص به اسرار شامل غزلیات (به ترتیب حروف الفبا) ترجیع بند، رباعیات و مثنویات.

رجوع شود به ذیل نسخه ۶۴۱ در این فهرست.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق محمد حسن شیرازی مورخ ۱۳۰۲ ق. در دو صفحه پیش از آغاز نسخه اشعاری است از نجف درباره این نسخه متضمن ماده تاریخ طبع کتاب. در کنار یکی از غزلیات تضیحاتی درباره آن غزل نوشته شده (ص ۱۰۳).

قطع: رقعی ۱۱×۱۷/۵، جلد: مقوائی با روکش پارچه ابریشمی زرد با گل قرمز، برگ: ۸۱ سطور هر صفحه: ۱۲، کاغذ: فرنگی زرد.

(۶۴۹)

نزهة الارواح
(فارسی)

از: میر حسین هروی (بین ۷۱۸ـ۷۲۳ ق)

در ۲۸ فصل. رجوع شود به ج ۱ این فهرست، ص ۱۲۳ و ج ۲، ص ۱۱ و ۳۳.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق سلطان قلندر مورخ ۹۷۷ ق در مشهد رضوی.

کاتب در کنار تاریخ کتابت این بیت را آورده:

از روز ازل دوستی حیدر صفدر   شد نقش نگین دل سلطان قلندر

از آغاز نسخه صفحاتی افتاده و از فصل هشتم شروع می‌شود. عناوین شنگرف.

قطع: رقعی ۱۰×۱۷، جلد: تیماج قهوه‌ای، برگ: ۳۱، سطور هر صفحه، ۲۰، کاغذ: اصفهانی.

(۶۵۰)

مجموعه شعر **(فارسی)**

۱. نان و حلوا (گ ۱-۱۶)

از شیخ بهاءالدین عاملی (۱۰۳۰ق)

رجوع شود به ج ۲ این فهرست، ش ۲۸۵/۱ و ۳۲۵/۸.

آغاز:

ایـها اللاهی عن العهد القدیم   ایـها الساهی عن النهج القویم

۲. شیر و شکر (گ ۱۶ ب-۲۳ الف)

مثنوی از: شیخ بهاءالدین عاملی (۱۰۳۰ق).

رجوع شود به منزوی، ص ۲۹۷۸.

آغاز: ای مرکز دائرهٔ امکان و ای زبدهٔ عالم کون و مکان.

۳. رباعیات (گ ۲۳ ب-۲۵ ب)

از: شیخ بهاءالدین عاملی (۱۰۳۰ق)

آغاز:

آهنگ حجاز می‌نمودم من زار   کآمد سحری به گوش دل این گفتار

۴. رباعیات باباطاهر (گ ۲۵ ب-۲۹)

پاره‌ای از رباعیات منسوب به باباطاهر عریان است.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق مورخ ۱۲۸۶ق. عناوین شنگرف.

قطع: رقعی ۱۰/۵×۱۷، جلد: تیماج سبز یک لا، برگ: ۲۹، سطر هر صفحه، ۱۲، کاغذ: فرنگی.

(۶۵۱)

مجموعه شامل: **(فارسی)**

۱. نان و حلوا (گ ۱-۱۴ ب)

مثنوی: از شیخ بهاءالدین عاملی (۱۰۳۰ق)

دارای دیباجه‌ای است از بهائی که در آن می‌گوید این منظومه را در راه زیارت حج سروده است. رجوع به ذیل شماره ۶۵۰/۱ شود.

آغاز دیباجه: بسمله. الحمد لله علی افضاله.

در حواشی برخی از صفحات ابیاتی با قلم دیگر نوشته شده و از پایان نسخه افتاده است.

۲. شیر و شکر (گ ۱۵ الف-۲۲ الف)

مثنوی از: شیخ بهاءالدین عاملی (۱۰۳۰ق) دارای دیباجه.

آغاز: بسمله. الحمد لله علی جزیل آلائه ... این شکسته بسته‌ای چند است در بحر خبب که در میان عرب مشهور است و معروف و در میان شعرای عجم غیر مألوف.

در پایان این منظومه قطعه‌ای است نیز از شیخ بهائی با همین خط با این مطلع:

بگذر ز علم رسمی که نزاع و قیل و قال است

تو و درس عشق ای دل که تمام ذوق و حال است

۳. آب زلال (گ ۲۳-۳۳)

مثنوی از: فیض کاشی (۱۰۹۱ق)

دارای یک دیباجه و دو جرعه، جرعه اول خطاب با حق تعالی، جرعه دوم عتاب با نفس. و هر «جرعه» ۳ «نفس» است.

رجوع شود به منزوی، ص ۲۶۱۷.

آغاز دیباجه: بسمله. فیاض علی الاطلاق را حمد و سپاس بی منتهی ... و بعد این شرری است چند از آتش دل خسته چون قطرات باران بر زمین دل هر که ببارد...

آغاز مثنوی (جرعه اول نفس اول):

یا محیی قلب کل عارف — فیاض ذوارف العوارف

پایان:

از سر تا پای گوش بادت — وین آب زلال نوش بادت

نسخه‌ای است به خط شکسته نستعلیق مورخ ۱۲۴۹ ق، پشت برگ اول و در حاشیه پاره‌ای از صفحات اشعار مختلف نوشته شده عناوین شنگرف.

قطع: رقعی کوچک ۱۲/۵×۸، جلد: تیماجی سبز، برگ: ۳۳، سطور هر صفحه: ۱۲، کاغذ: فرنگی.

(۶۵۲)

دیوان نورعلی شاه **(فارسی)**

از: نورعلی شاه قطب سلسله نعمت‌اللهی (۱۲۱۲ ق)

دارای غزلیات با تخلص نورعلی، ترجیع بندها و مثنوی‌ها (از جمله مثنوی در ترجمه خطبه البیان).

رجوع شود به شماره‌های: ۶۳۸ و ۶۶۲/۲ در فهرست حاضر.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق تحریری از قرن ۱۳-۱۴ ه، بیشتر اوراق دارای لکه‌های رطوبت است. در پایان نسخه غزلی است به قلم کاتب از شمس تبریزی و قصیده‌ای است از ناصرخسرو با این مطلع:

خدایا عرض و طول عالمی را — توانی در دل مور آفریدن

قطع: رقعی ۱۸×۱۱/۵، جلد: تیماج قهوه‌ای یک لا، برگ: ۱۱۹، تعداد سطور: ۱۳، کاغذ: فرنگی سفید.

(۶۵۳)

مجموعه: **(فارسی)**

۱. ترجیعات (گ ۱-۴۲ الف)

ترجیع‌بندهایی است از: ناصرخسرو با تکرار این بیت:

که جهان پرتوی است از رخ دوست — جمله کائنات سایه اوست

از فخرالدین عراقی با تکرار این بیت:

که همه اوست هر چه هست یقین — جان و جانان و دلبر و دل و دین

از شاه نعمت‌الله ولی با تکرار این بیت:

که سراسر جهان و هر چه در اوست — عکس یک پرتو است از رخ دوست

از خواجوی کرمانی با ترجیع این بیت:

که جهان صورت است و معنی دوست — ور بمعنی نظر کنی همه اوست

از هاتف اصفهانی (ترجیعات معروف او)، از شمس‌الدین مغربی با تکرار این بیت:

که جز او نیست در سرای وجود — به حقیقت کسی دگر موجود

۲. جنگ شعر (گ ۴۲ الف -۵۳ب)

غزلیات و مثنویاتی است از عبدالوهاب نشاط، میرزا پرتو، اسرار، آقا محمد عاشق، میرزا فتح علی خان صبا. این بخش ناقص است و اوراقی از آن افتاده.

۳. انوارالحکمة (گ ۵۵ ب - ۸۰الف)

رساله‌ای است در اخلاق و سلوک با عنوان «کلمه». نسخ این رساله مختلف است و به چند تن از علماء نسبت داده شده مانند: غزالی، نجم‌الدین کبری و یوسف بن محمد هروی صاحب بحر الجواهر و نورعلی شاه (مانند نسخه دیگر این کتاب خانه با شماره: ۲۲/۴)، و در برخی از نسخه به سید معصوم علی شاه دکنی منسوب گشته.

در عنوان رساله حاضر چنین آمده: «رساله‌ای است مشهور به یکصد و ده کلمه من کلام ... جناب سید معصوم علی شاه دکنی».

درباره این رساله رجوع شود به فهرست مجلس شورا، ج ۹، صص ۲۹۵ و ۹۴۲ و درباره

نسخ آن رجوع شود به فهرست منزوی، ج ۲، ص ۱۵۴۵ و نیز این فهرست، ج ۱، ص ۳۰.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن ۱۳ هـ با دو قلم، شمارهٔ ۳ به خط حسین بن ابوالقاسم موسوی مورخ ۱۲۹۸ ق. بر پشت برگ اول تملک علاءالحکماء دیده می‌شود. عناوین شنگرف.

قطع: رقعی ۱۱×۱۷، جلد: تیماج مشکی، برگ: ۸۰، سطور هر صفحه: ۱۰، کاغذ: فرنگی آهار مهره.

(۶۵۴)

خمسه امیرخسرو (فارسی)

شامل: مطلع الانوار، شیرین و خسرو، مجنون و لیلی، آئینهٔ اسکندری و هشت بهشت.

رجوع شود به فهرست منزوی، ج ۴، ص ۲۶۷۹.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق محمود بن فقیه احمد بن محمد کاتب افزری مورخ ۹۶۷ ق، متن و حاشیه را فرا گرفته دارای ۵ سرلوح و جداول آب طلا و شنگرف و زنگار در تمام صفحات. سرلوح صفحهٔ اول مندرس است و بسیاری از برگ‌ها آثار رطوبت اندک دیده می‌شود. پشت برگ اول چند تملک و پشت برگ آخر اشعاری از خطائی و نیز مهری به سجع (پیر بوداق غلام شاه عباس) هست.

قطع: رقعی ۳/۵×۱۰×۱۵، جلد: تیماجی سیاه، برگ: ۲۵۰، تعداد سطور متن: ۹، کاغذ: سمرقندی شکری.

(۶۵۵)

منطق الطیر (فارسی)

از: عطار نیشابوری (۶۲۷ ق)

فهرست، ج ۲، ص ۶۸، ش ۳۲۹.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن ۱۰ هـ، دارای جداول آب طلائی در همه صفحات و آثار رطوبت در تمام برگها در دو برگ آخر پاره‌ای از سطور از رطوبت آسیب دیده. عناوین با آب طلا از اول و آخر نسخه افتاده دارد.

قطع: رقعی ۱۰×۱۴/۵، جلد: مقوائی با عطف پارچه سرمه‌ای، برگ: ۱۵۰، سطور هر صفحه: ۱۳، کاغذ: آهار مهره شکری.

(۶۵۶)

سبحة الابرار (فارسی)

از مثنویات عبدالرحمن جامی (۸۹۸ ق)

فهرست، ج ۱، ص ۵۱ و ج ۲، ص ۱۰۰، ۱۰۲ و ۱۱۴.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق مورخ ۱۲۱۳ ق. دارای یک سرلوح در صفحه اول و جداول آب طلائی و قرمز در همه صفحات. چند برگ از اول و آخر وصالی دارد. عناوین شنگرف.

قطع: رقعی ۱۰×۱۵، جلد: روغنی متوسط اندرون تیماج قهوه‌ای با حاشیه آب طلائی، برگ: ۱۳۶، سطور هر صفحه، ۱۲، کاغذ: فرنگی آهار مهره.

(۶۵۷)

مجموعه: (فارسی)

۱. دیوان نورعلی شاه (گ ۱ـ ۱۵۶)

از: نورعلی شاه اصفهانی (۱۲۱۲ ق)

شامل غزلیات، ترجیع‌بندها، رباعیات، مثنویات و قصاید. در پایان این دیوان قصیده‌ای است با این عنوان «قصیده میرزا محمد رضا» در صدر دیوان با قلم قرمز نوشته شده: «من مقالات فرزندی نورعلی شاه».

۲. کنز الاسرار النوریة (گ ۱۵۷ـ ۱۷۲)

از: نورعلی شاه (۱۲۱۲ ق)

منسوب به اوست در آداب ذکر و سلوک.

آغاز: بسمله. الحمد لله حلیم کریم ... چون مقتضای عبودیت حقیقی اشتغال قلب و قالب عبداست به عبادت ... چنانکه گوش ظاهر و باطن او جز کلام حق نشنود و دیده سر و سرّ او جز کتاب حق نبیند.

پایان: فقطع دابر القوم الذین ظلموا و الحمد لله رب العالمین تمت الرسالة المسمی بکنز الاسرار النوریة دام ظله لیلة اثنین ۲۵ شهر ذیحجه الحرام سنه غ ورد.

در ذیل رساله گفتاری است در اسرار پاره‌ای از ذکرها.

آغاز: خاتمه در ذکر اذکاری که در هنگام وقوع ... شاهد بیان راایاغ مواظبت آن تردماغ باید نمود.

این خاتمه از برگ ۱۷۲ ب تا ۱۷۴ ب است.

۳. جامع الاسرار (گ ۱۷۴ ب ـ ۲۱۳)

از: نور علی شاه اصفهانی طبسی (۱۲۱۲ ق)

کتابی است به نظم و نثر شیوه گلستان در معارف. نسخه از پایان ناقص است.

رجوع شود به فهرست منزوی، ج ۲، ص ۱۱۰۹.

آغاز:

سپاس بی‌قیاس و حمد بی‌حد مر آن کنز خفا را باد سرمد

... اهل معرفت گویند که حسن علت غائی ایجاد است و عشق اساس حسن را بنیاد و ظاهر است که حسن غیر عشق نیست اگر چه در عبارت دو است به معنی یکی است.

۴. آیة النور (اصول و فروع) (گ ۲۱۴ ب ـ ۲۳۰ الف)

از: نور علی شاه (۱۲۱۲ ق)

در اسرار اصول و فروع دین براساس تصوف شیعی.

رجوع شود به فهرست منزوی، ج ۲، ص ۱۰۱۶.

آغاز: بسمله. الحمد لله رب‌العالمین ... اما بعد بدان که بر هر مکلفی واجب است که سباح نظر را در دریای بیکران فطرت غوطه‌ور سازد.

پایان:

زیمن مقدم آن شاه عادل جدا گردد زهم تا حق و باطل

۵. نظم کبری (گ ۲۳۰ ـ ۲۴۶)

از: نورعلی شاه (۱۲۱۲ ق)

نظم رسالهٔ کبری است در منطق از میر سید شریف گرگانی.

رجوع شود به منزوی، ج ۲، ص ۱۵۰۷.

آغاز:

حمد بی‌حد مرخدایی را نخست که به نامش نامه‌ها گردد درست

پایان:

در دلت نور علی را یاد کن به دعائی روح او را شاد کن

نسخه‌ای است به خط نستعلیق خوب قرن ۱۳ هـ. پشت برگ اول ابیاتی از مثنوی مولوی نقل شده: کنار چند برگ اول و برگ آخر وصالی دارد. عناوین شنگرف.

قطع: رقعی ۱۰×۱۵، جلد: تیماج دولا بیرون قرمز و اندرون مشکی، برگ: ۲۴۶، سطور: ۱۲، کاغذ: فرنگی نازک آهار مهره.

(۶۵۸)

مجموعه: **(فارسی)**

۱. لمعات (گ ۱ ـ ۵۷)

از: فخرالدین عراقی (۶۸۸ ق)

فهرست، ج ۲، ص ۳۰.

۲. گنج اسرار (گ ۶۰ ب ـ ۷۷)

از: فرید مسعود ابوبکر عمر صلاح بخاری (چنین است در نسخه)

شرح اطوار دل است و اسرار انواع ذکر با بیان و زبانی خاص.

آغاز: بسمله. الحمد لله رب العالمین ... درویش فرید مسعود ابوبکر عمر صلاح بخاری ...

این رساله پارسی در بیان شرح معرفت دل و ماهیت آن در قلم آورده حکایت قال الله تعالی لایسعنی ارضی و لاسمائی.

پایان: اکنون عزیز من مقصود از آفرینش آدم اظهار وحدانیت حق بود که بنشته این رساله گنج اسرار بعون پروردگار... فرید مسعود ابوبکر عمر صلاح بخاری من ارادت الهی چنان که در خبر آمده... اساس الکفر مراد نفسه... بیت.

برزخ و ذات و صفات شدید تحت فوق   می‌نماید چهر طالبی و کل نفس ذوق و شوق

نسخه‌ای است به خط نستعلیق مورخ ۱۰۰۰ ق، در کنار پاره‌ای از صفحات و نیز در ۵ صفحه فاصله بین دو رساله یادداشت‌هایی است به خط دیگر، برگ اول مجموعه نونویس است.

قطع: رقعی کوچک ۹×۱۲/۵، جلد: بیرون مقوائی با عطف میشن مشکی درون تیماج قرمز با نقش گل، برگ: ۷۷، سطور: ۹، کاغذ: آهار مهره شکری ضخیم.

(۶۵۹)

دیوان شاهی **(فارسی)**

از: شاهی سبزواری آق ملک فرزند جمال‌الدین فیروزکوهی (۸۵۷ یا ۸۵۹ ق)

شامل غزلیات و قطعات و رباعیات.

رجوع شود به منزوی، ج ۳، ص ۲۳۷۲ـ۲۳۷۶.

آغاز:

ای نقش بسته نام خطت با سرشت ما   این حرف شد ز روز ازل سرنوشت ما

پایان:

سخن تا چند گویم هیچ در هیچ   ترا من دوست میدارم دگر هیچ

نسخه‌ای است به خط نستعلیق آمیخته به شکسته عبدالخالق قزوینی مورخ ۱۲۳۳ ق، دارای جداول آب طلا و شنگرف و زنگار در تمام صفحات، برگ اول

و آخر وصالی دارد.

قطع: رقعی ۱۰/۵×۱۴/۵، جلد: تیماج قرمز، برگ: ۴۳، سطور هر صفحه: ۹، کاغذ: فرنگی آهار مهره.

(۶۶۰)

مجموعه **(فارسی)**

۱. رساله در شرح بیتی از دهلوی (گ ۱ـ۴)

از: شمس‌الدین محمد نوربخش لاهیجی متخلص به اسیری (۹۱۲ ق)

در شرح این بیت امیرخسرو دهلوی:

ز دریای شهادت چون نهنگ لا برآرد سر   تیمم فرض گردد نوح را در وقت طوفانش

با توضیح و شرح پاره‌ای از مصطلحات صوفیه.

رجوع شود به منزوی، ج ۲، ص ۱۲۱۹.

آغاز: حمد و سپاس بی حد مر حضرت احد صمد

پایان: از این جهت بر همین اختصار رفت.

۲. شرح دو بیت مولوی (گ ۵ الف ـ ۷ الف)

از: همان اسیری لاهیجی

در شرح دو بیت مولوی: چون که بی رنگی اسیر رنگ شد...

رجوع شود به منزوی، ج ۲، ص ۱۲۱۵.

آغاز: الحمد لله الذی کانت احدیته الذاتیة منقطعة الاشارات.

پایان: و اولی می‌نماید کما لایخفی عن السائل.

۳. رساله در شرح دو بیت (گ ۷ الف ـ ۱۰ الف)

از: اسیری لاهیجی

شرح است بر این دو بیت که از او سؤال شده بوده است:

از پنجه و پنج و ششدر و شش بدر آن   وز کشمکش سپهر سرکش بدر آی

خواهی که چشی ذوق خوشی‌های عدم   از ناخوشی وجود خش خش بدر آی

رجوع شود به منزوی، ج ۲، ص ۱۲۳۵.

آغاز: حمد سپاس و ثنای بی قیاس ... سائل صاحب بصیرت مسعود سیرت از معنی این رباعی سؤال فرمود ... بدان ای عزیز ... که تعلق روح انسانی به این بدن خاکی به جهت کسب معرفت حقیقی است.

پایان: التوحید اسقاط الاضافات بیت:

جهان را نیست هستی جز مجازی	**سراسر کار او لهو است و بازی**

۴. شرح رباعی (گ ۱۰ الف ـ ۱۱ الف)

از: اسیری لاهیجی در شرح بر این رباعی

دی بر سرگور زلّه غارت کردم	**مر پاکان را جنب زیارت کردم**
کفاره آنکه روزه خوردم رمضان	**در عید نماز بی‌طهارت کردم**

رجوع شود به منزوی، ج ۲، ص ۱۲۳۵.

آذری نیز در جواهرالاسرار این رباعی را شرح کرده است.

آغاز(پس از رباعی): گور عبارت از بدن انسانی است که روح در او مستتر و پنهان است و زلّه عبارت از قوای نفسانی است

پایان: و اگر بسط این معانی خواهند رساله‌ای مطول می‌توان نوشت فاما علم را از کتاب جستن دأب اهل الله نیست. خذ العلم من افواه الرجال و ابواب الروحانیة.

۵. خرقه‌نامه نوربخش (گ ۱۱ الف ـ ۱۳ ب) **(عربی)**

سلسله مشایخ نوربخش است از خود او.

آغاز: الحمد لله الذی البس عراة ظلمات الاعیان لباس النور و استتر بملابس تعینات المظاهر فی مراتب الظهور... فقد ساقنی سائق المشیة الازلیة ... وقت مراجعتنا من زیارة المکة ... الی بلدة زبید من بلاد الیمن ...

پایان: من لم یهذب علمه اخلاقه لم ینتفع بعلومه فی الاخرة.

۶. اسرار الشهود (گ ۱۲ ب ـ ۹۸ ب)

مثنوی از: اسیری لاهیجی

در وزن و شیوه مثنوی مولوی. چند نسخه از این مثنوی در دست است.

رجوع شود به ذریعه، ج ۱۹، ص ۱۱۴؛ منزوی، ج ۴، ص ۲۶۲۸.

نسخه حاضر ابیات نخستین را ندارد.

آغاز موجود:

چیست دنیا آتشی افروخته	**هر دو روزی خلق دیگر سوخته**
همچو شیران چشم از این آتش بدوز	**ورنه چون پروانه در آتش سوز**

پایان:

چون به بزم وصل او کردم مقام	**واگذارم گفتگو را والسلام**

نسخه‌ای است به خط نستعلیق محمد علی پسر محمد صادق رازی مورخ ۱۲۶۲ ق. صفحات دارای جدول با یک قلم قرمز عناوین قرمز.

قطع: رقعی ۱۰/۵×۱۶، جلد: تیماجی قرمز، برگ: ۹۸، سطور: ۱۵، کاغذ: فرنگی.

(۶۶۱)

کلیات سعدی **(فارسی)**

شامل:

۱. دیباچهٔ بیستون (گ ۱ ـ ۴ الف)

۲. مجالس پنج‌گانه (پایان برگ ۴ ـ ۱۲ ب)

۳. سؤال و جواب با صاحب دیوان؛ صاحبیه (گ ۱۲ ب ـ ۱۳ ب)

۴. رساله عقل و عشق (برگ ۱۳ ب ـ پایان ۱۴ الف)

۵. نصیحت ملوک (پایان ۱۴ الف ـ ۱۸ الف)

۶. سه رساله (۱۸ الف ـ ۲۰ الف)

۷. گلستان (در عنوان نسخه به غلط بوستان یاد شده) (گ ۲۱ ب ـ ۵۷ الف)

۸. بوستان (گ ۵۷ب ـ ۱۰۹ الف)

۹. قصائد و ملمعات و مقطعات و ترجیعات (گ ۱۰۹ ب - ۱۴۳ ب)

۱۰. غزلیات (طیبات) به ترتیب حروف الفبا (گ ۱۴۴ ب - ۱۹۵ ب)

۱۱. غزلیات (بدایع) به ترتیب حروف الفبا (گ ۱۹۶ ب - ۲۱۸ الف)

۱۲. غزلیات (خواتیم) به ترتیب حروف الفبا (گ ۲۱۸ ب - ۲۲۶ ب)

۱۳. غزلیات قدیم، به ترتیب حروف الفبا (گ ۲۲۷ الف - ۲۳۰ ب)

۱۴. کتاب المطایبات و الهزلیات (گ ۲۳۰ ب - ۲۳۵ الف)

۱۵. کتاب المضحکات و الخبیثات (گ ۲۳۵ ب - ۲۳۹ الف)

۱۶. رباعیات (۲۳۹ الف - ۲۴۴ ب)

نسخه‌ای است به خط نستعلیق زیبای عباد بن مولانا محمد عبدالغفار شیرازی مورخ ۱۲۴۶ ق، در پایان نسخه تملک حاج میرزا احمد شیرازی با تاریخ ۱۲۶۹ ق و مهری به سجع «حسبی‌الله و کفانی احمد» و نیز مهر شعاع دیده می‌شود، عناوین شنگرف.

قطع: وزیری کوچک ۲۱/۵×۱۵/۵، جلد: تیماجی قرمز، برگ: ۲۴۴، سطور هر صفحه: ۲۱ (۴ ستونی)، کاغذ: فرنگی.

(۶۶۲)

مجموعه **(فارسی)**

۱. دیوان نورعلی شاه (گ ۱ - ۷۵)

غزلیات و ترجیع بند و رباعیات نورعلی شاه اصفهانی (۱۲۱۲ ق) است با تخلص نورعلی.

رجوع شود به ذیل شماره ۶۳۸ در فهرست حاضر.

۲. دیوان نورعلی شاه (گ ۷۶ ب - ۱۱۱ الف)

غزلیات اوست با تخلص نور و دارای یک ترجیع بند که بیت تکرار مکرر آن این است:

بنشینم و بی تو زار گریم ‌‌ ‌ برخیزم و ز انتظار گریم

آغاز:

زهی نام تو سر دفتر کتاب نکته دانی را   بلند از نام تو افسر به سر کترمعانی را

پایان:

با سوز درون چو نور خواهم بیرون ز جهان آفرینش

بنشینم و بی تو زار گریم برخیزم و زانتظار گریم

۳. دیوان مشتاق علی (گ ۱۱۲ الف - ۱۳۷ الف)

تألیف: شاه میرزا محمد

کشته شده در کرمان به سال ۱۲۰۶ ق متخلص به مشتاق. غزلیات (به ترتیب الفبا) که در پاره‌ای از آنها نام نورعلی شاه و شاه رضا آمده و از جمله:

مشتاق شد به فیض علی جان پاک من   تا چشم دل ز نور علی گشت روشنم

و نیز گوید:

شاه رضای ذوالعلا   معصوم فرخنده لقا

مشتاق عین و لام و یاء   صدق علی را مبر

آغاز:

ساقی بده آن جام ازلی را   تا فاش کنم سّر ولی را و نبی را

پایان:

هم چون مشتاق علی بر سروران   سرفرازی میکنم آری ولی

۴. ترجیع بند هاتف (گ ۱۳۷ الف - ۱۴۰)

ترجیع‌بند معروف هاتف اصفهانی است.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق عبدالحمید فالی که در ۱۳۰۴ ق از نسخهٔ کربلائی محمد صادق رونویس شده.

قطع: رقعی بزرگ ۲۰/۵×۱۲/۵، جلد: تیماجی قهوه‌ای، برگ: ۱۴۰، سطور: ۱۴، کاغذ: فرنگی.

(۶۶۳)

مجموعه (فارسی)

۱. مثنوی خسرو و شیرین (گ ۱ـ۹۷الف)

از: میرزا محمد صادق موسوی نامی اصفهانی (۱۲۰۴ق) مؤلف تاریخ گیتی گشا.

آغاز:

به نام آنکه در عنوان نامه　　بود نامش نخستین نقش خامه

پایان:

زبان یاوه‌گویان زان بکن دور　　ز چشم عیب جویش دار مستور

۲. مثنوی وامق و عذرا (گ ۹۸ـ ۱۶۰الف)

از: نامی سراینده خسرو و شیرین.

آغاز:

ای زنامت نامهٔ نامی تمام　　وی به نامت افتتاح هر کلام

پایان:

نوگل او تا قیامت تازه باد　　نامش از نامی بلند آوازه باد

۳. صبانامه (گ ۱۶۰الف ـ ۱۶۲الف)

از: میرزا ابوالقاسم هجری

آغاز:

یا نسیم الصبح یا خیرالبرید　　یا غراب الایک یا نعم الولید...

ای صبا ای پیک ارباب فراق　　ای تسلی بخش اهل اشتیاق

پایان:

لب ببند از این حکایت لب ببند　　گوش کن قول حکیم هوشمند

شرح این هجران و این خون جگر　　این زمان بگذار تا وقت دگر

۴. لیلی و مجنون (گ ۱۶۳ـ۲۰۷)

از: همان نامی اصفهانی (سرایندهٔ خسرو و شیرین)

آغاز:

این نامه بنام آن جهان‌دار　　کز عشق نهد بنای هر کار

پایان:

از چشم حسود باد مستور　　زان باد زبان یاوه‌گو دور

نسخه‌ای است به خط نستعلیق عبدالله پسر رئیس جعفر نویبندگانی مورخ ۱۲۴۰ق، دو برگ اول تازه‌تراست. کنار چند برگ از اول و وسط و آخر وصالی و بیشتر برگ‌ها آثار رطوبت دارد. نسخه متن و حواشی را فرا گرفته. پشت برگ اول یادداشتی است درباره فهرست مندرجات مجموعه به خط مرحوم محمد حسین شعاع با تاریخ ۱۳۴۹ق. عناوین شنگرف.

قطع: خشتی ۱۴/۵×۲۰/۵، جلد: تیماجی مشکی، برگ: ۲۰۷، سطور: (متن) ۱۲ (حاشیه) ۲۲، کاغذ: فرنگی.

(۶۶۴)

جنگ شعر (فارسی)

شامل مثنویاتی (با وزن‌های مختلف) از: دهقان، الفت، ملا حسن حافی و یکی از مثنویات او بدون نقطه است.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق حسین موسوی مورخ ۱۳۲۳ق، کاتب در پایان جنگ رقم می‌کند: به جهت سلامتی وجود مبارک عارف ربانی... آقای حاج میرزا نصیر تحریر گردید.

قطع: رقعی ۱۱×۱۷، جلد: مخمل بنفش اول و آخر برگ‌ها (بدون چند برگ سفید اول و آخر) سطور: ۱۰، کاغذ: فرنگی شکری آهار مهره.

(۶۶۵)

وصلت نامه (فارسی)

از: عطار نیشابوری (۶۲۷ق)

آغاز:

ابتدا کردم بنام کردگار   خالق هفت و شش و پنج و چهار

پایان:

رحمة للعالمینی بر همه   ختم گردان راه دین را بر همه

نسخه‌ای است به خط نستعلیق خوب حسین موسوی مورخ ۱۳۱۱ ق، در پایان نسخه (ص ۱۶۳ ب-۱۷۳) تعدادی از رباعیات عطار به خط همان کاتب است. و در پایان کاتب چنین رقم کرده که «به سعی و اهتمام اخوی میر معصوم علی شاه ید حقیر... حسین موسوی نوشته شد». عناوین شنگرف.

قطع: رقعی ۱۰/۵×۱۷، جلد: تیماج قرمز آستر تیماج سبز، برگ: ۸۷، سطور: ۱۰، کاغذ: فرنگی شکری آهار مهره.

(۶۶۶)

نگارستان (فارسی)

از: قاضی احمد بن محمد غفاری (۹۷۵ ق)

این کتاب به وسیله مرتضی مدرسی گیلانی به چاپ رسیده.

رجوع شود به فهرست منزوی، ج ۶، ص ۴۲۰۸.

آغاز: ای طرازندهٔ بهارستان.

پایان: از آن آمد نگارستان واقع (= ماده تاریخ تألیف).

نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن ۱۱ه، چند برگ اول و آخر وصالی شده و پاره‌ای از سطور آن‌ها خوانده نمی‌شود. در بسیاری از برگ‌ها لکه‌های زرد دیده می‌شود. صفحات دارای جداول به چند قلم آب طلا لاجورد و شنگرف. برگ اول و برگ آخر تازه‌تر است. عناوین شنگرف.

قطع: وزیری ۱۵×۲۴، جلد: تیماجی قهوه‌ای سجاف عطف و حاشیه تیماج مشکی، برگ: ۱۹۴، سطور: ۱۹، کاغذ: سمرقندی شکری.

(۶۶۷)

خسرو و شیرین (فارسی)

مثنوی از: میرزا محمد صادق نامی اصفهانی (۱۲۰۴ ق)

این نسخه چند شعر در پایان بیش از نسخه ۶۶۱/۱ دارد.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق محمد مراد پسر خدا مرادخان مورخ ۱۲۴۶ ق.

پایان نسخه حاضر (پس از چند صفحه از آخرین شعر موجود در نسخه پیش):

از این بی به ره از لذات عالم   بیاد آرید و خوش باشید با هم

برگ اول تازه است. چند برگ اول و آخر وصالی دارد. و دارای لکه‌های سیاه است. عناوین شنگرف.

قطع: خشتی ۱۴/۵×۲۰، جلد: تیماجی سیاه با ترنج و نیم ترنج مندرس، برگها: ۱۷۲، سطور هر صفحه: ۱۳، کاغذ: فرنگی آهار مهره.

(۶۶۸)

دیوان باباکوهی (فارسی)

منسوب به ابوعبدالله محمد بن عبدالله باکویه معروف به باباکوهی (۴۴۲ ق)

شامل غزلیات (به ترتیب حروف الفبا)، ترجیع بند و رباعیات.

انتساب دیوان موجود - که به سال ۱۳۴۷ ش در شیراز به چاپ سنگی رسیده است - به باکویه جای بسی تردید است.

و رجوع شود به ذریعه، ج ۹، ص ۱۱۷-۱۱۸.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق میرزا حسن خان دبیر پسر حاجی ابوالحسن شیرازی مورخ ۱۳۲۶ ق. پشت برگ اول یادداشتی است درباره کتاب از تقی دانش ضیاء لشکر و نیز یادداشتی به خط دیگر دربارهٔ معرفی کاتب. و رقم کاتب در آخر نسخه به درستی خوانده نمی‌شود.

شرح حال باباکوهی در ۱۰ صفحه آغاز (پیش از دیوان) و بر ۴ صفحه پایان به وسیله مرحوم محمد حسین شعاع به نقل از ریاض العارفین و شیرازنامه آمده.

و نیز در آغاز (پیش از شرح حال) دیباجه‌ای است به قلم شعاع. و نیز شعری از او در شرح رؤیایی در این باب. در حواشی اصلاحات و استدراک سقطات قید شده است.

قطع: وزیری کوچک ۱۳/۵×۲۱/۵، جلد: تیماجی قرمز، برگ: ۸۵ سطور: ۱۲، کاغذ: فرنگی آهار مهره آبی رنگ.

(۶۶۹)

دیوان منوچهری (فارسی)

از: احمد منوچهری دامغانی (قرن ۵ ه)

شامل قصاید، مسمطات و رباعیات.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق گویا مستشار اعظم دانش مورخ ۱۲۸۲ ق، دارای دیباجه‌ای به نثر در ۶ صفحه از کاتب در شرح حال منوچهری و شیوه کتابت و تصحیح نسخه. شرح پاره‌ای از لغات در حواشی به قرمز (به خط کاتب) یاد شده.

آغاز دیباجه دارای یک سرلوح و تمام صفحات دیباجه دارای جدول و منطقه است.

قطع: وزیری کوچک ۱۵×۲۱، جلد: گالینگور مشکی، برگها: ۱۴۴، سطور: ۱۱، کاغذ: فرنگی شکری ضخیم آهار مهره.

(۶۷۰)

کفر و ایمان (فارسی)

مثنوی از وحدت در داستان شیخ صنعان. در مناجات اوائل مثنوی آمده:

لقب چون وحدتم کردی در آغاز — در توحید کن بر روی من باز
کلامم را که هست آیات توحید — زلال چشمه سار کوی تجرید
به طبع اهل معنی کن گوارا — صفا بخشش آن چنان ز آلودگی‌ها

که از دلها غبار شرک شوید — ره انکار وحدت کس نپوید

آغاز:

خداوندا به قلبم شوری افکن — از آن شور آتشی در دل بر افکن

پایان:

بدین جا میکنم ختم حکایت — که وسعت نیست افزون از عبارت
فزون نتوان از اسرار نهانم — سخن کوتاه شد والله اعلم

نسخه‌ای است به خط نستعلیق ابوالفتح به رام قراجه‌لو. او در پایان نسخه چنین رقم می‌کند: «تمام شد کتاب کفر و ایمان به خواهش آقا میرزا رفیعا افتخار العلماء»، برگ اول تازه و با قلم دیگر است عناوین با قلم جوهر آبی و قرمز.

قطع: رقعی ۱۴×۲۰، جلد: مقوائی با روکش پارچه اطلس ابریشمی قرمز وصالی شده برگ: ۷۸، سطور: ۱۷، کاغذ: فرنگی شکری رنگ

(۶۷۱)

دیوان منوچهری (فارسی)

دارای مقدمه‌ای به نثر که در ۱۲۶۰ ق نوشته شده.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق مرحوم رضاقلی خان هدایت (به گواهی محمد حسین شعاع شیرازی در پشت برگ اول نسخه) توضیح لغات در حاشیه به قلم قرمز یاد شده. عناوین به قلم قرمز، تمام صفحات دارای جداول به چند قلم طلائی و آبی و قرمز.

قطع: وزیری کوچک ۱۶/۵×۲۱، جلد: مقوای سبز برگ: ۷۲، سطور: ۱۷، کاغذ: فرنگی شکری رنگ.

(۶۷۲)

کفر و ایمان (فارسی)

مثنوی در داستان شیخ صنعان از وحدت قمی.

رجوع شود به ذیل ش ۶۶۹ همین فهرست.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق مورخ ۱۲۳۹ ق از اول نسخه اندکی افتاده، از پایان آن نیز ده شعر را کاتب ننوشته است.

پایان موجود:

به چندین رنگ هر دم جامه پوشید

به خوبان حسن و در ما عشق گردید

قطع: وزیری کوچک ۱۵×۲۱، جلد: تیماجی خرمائی، برگ: ۱۲۱، سطور: ۱۲، کاغذ: فرنگی سفید

(۶۷۳)

دیوان سائل (فارسی)

از: محمد سعید آغاجانی قیری شیرازی متخلص به سائل (۱۲۲۵ ق)

شامل غزلیات (به ترتیب الفبا) و رباعیات. نسخه‌ای دیگر از این دیوان در مجلس با شماره ۹۸۹ موجود است و مرحوم شعاع در حاشیهٔ صفحه ۱۶۸ از دو نسخه دیگر که دارد یاد میکند.

رجوع شود به ذریعه، ج ۹، ص ۴۲۶؛ شکرستان پارس از شعاع (نسخه خطی کتابخانه مجلس)، ش ۹۱۵۵، برگ ۹۵.

آغاز:

ای عاجز از ادای ثنایت زبان ما　　ای قاصر از معانی نعتت بیان ما

انجام (رباعیات):

بنگر [تو] در آشنائی و یاریها　　از من تو چه دیده‌ای و من از تو چها

تو دیده بجای کین محبت از من　　من دیده به پاداش وفا از تو جفا

نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن ۱۳ هـ. پشت‌برگ اول نوشته: «غزلیات سائل قیری». در صفحه ۱۶۸ غزلی است که مطلع آن نوشته نشده.

قطع: وزیری کوچک ۱۶×۲۱، جلد: تیماجی سیاه، برگ: ۱۱۲، سطور: ۱۶ کاغذ: فرنگی آهار مهره.

(۶۷۴)

مرآت الحق (فارسی)

از: محمد جعفر همدانی قراگزلو کبودرآهنگی (۱۲۳۹ ق)

در ۱۵ فصل. این کتاب به همت و با مقدمه مرحوم ذوالریاستین به چاپ رسیده.

نسخه‌ای است به خط نسخ مورخ ۱۲۶۲ ق. در دو برگ اضافی آغاز، فهرست مندرجات به قلم دیگر یادداشت شده. در صفحه اول نسخه نام محمد امین طاهری قراگزلو دیده می‌شود.

قطع: وزیری کوچک ۱۴×۲۱، جلد: تیماجی قهوه‌ای با ترنج و نیم ترنج و لچکی، برگ: ۲۳۷، سطور: ۱۵، کاغذ: فرنگی سفید.

(۶۷۵)

دیوان حافظ (فارسی)

از: شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی (۷۹۱ ق)

دارای: غزلیات، مثنویات، ترجیع بند، مسمّطات، قصاید و رباعیات.

نسخه است به خط نستعلیق قرن ۱۱هـ، دارای یک سرلوح و دو سر سوره و تذهیب بین سطور و نقاشی گل و بوته در حواشی صفحه یک و دو، جداول به چند قلم آب طلا و سیاه و در تمام صفحات.

قطع: رقعی ۱۱×۱۸، جلد: تیماجی قرمز، برگ‌ها: ۱۷۹، سطور هر صفحه: ۱۷، کاغذ: آهار مهره شکری.

(۶۷۶)

اخلاق ناصری (فارسی)

از: خواجه نصیرالدین محمد طوسی (۶۷۲ ق)

تغییراتی که مؤلف پس از ۳۰ سال در کتاب داده در این نسخه دیده می‌شود.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن ۱۱هـ، از اول نسخه اوراقی افتاده. حاشیه

چند برگ اول و برگ ۷۵ وصالی دارد. تمام صفحات دارای جداول به قلم آب طلائی و شنگرف و زنگار است. عناوین شنگرف.

قطع: رقعی ۱۰×۱۸/۵، جلد: تیماج قرمز یک لا، برگ: ۱۳۷، سطور هر صفحه: ۱۵، کاغذ: دولت آبادی آهار مهره شکری

(۶۷۷)

منتخب حدیقه (فارسی)

برگزیدهٔ حدیقه سنائی غزنوی (۵۴۵ق) است از خود او.

از حدیقه سنائی سه منتخب تاکنون می‌شناسیم که یکی از آنها مشهور است و به چاپ رسیده و نسخه حاضر همان است.

رجوع شود به فهرست مجلس شورای ملی، ج ۲۱، ص ۱۸۲ و ۲۸۷.

آغاز:

حمد بی حد صفات یزدان را — مدح بی قدح ذات یزدان را

پایان:

باد بر مصطفی درود و سلام — ابد الدهر صد هزاران عام

نسخه‌ای است به خط نستعلیق مورخ ۱۰۳۵ ق. عناوین شنگرف

قطع: رقعی ۱۰/۵×۱۷، جلد: تیماج قرمز با آستر و حاشیه و عطف تیماج سبز، برگ: ۵۲ (علاوه بر ۵ برگ اضافی اول و آخر)، سطور هر صفحه: ۱۰، کاغذ: آهار مهره ضخیم شکری رنگ.

(۶۷۸)

دیوان سائل (فارسی)

از: میرزا آقا محمد جان قیری متخلص به سائل (۱۲۲۵ ق).

رجوع شود به ذیل شماره ۶۷۳.

در اول نسخه حاضر قصاید به ترتیب حروف الفبا نیز هست که در نسخه سابق نبود. و غزلی با قافیه زاء که در نسخه شمارهٔ ۶۷۳ تنها چهار بیت آخر آن بود در این نسخه اصلاً وجود ندارد.

آغاز (قصاید):

آمد بهار و وقت آن شد باز کز فیض هوا — همچون دم عیسی شود باد بهاری جان فزا

گه روی گل زیبا کند گه جعد سنبل وا کند — گه سرو را رعنا کند مشاطهٔ باد صبا

پایان (قصاید):

در بر طپد ز واهمه آن پور زال را — آن لحظه از تو بیند اگر این دلاوری

نسخه‌ای است به خط نستعلیق مورخ ۱۲۴۹ ق، پشت برگ اول خط مرحوم شعاع دیده می‌شود. بر یک برگ اضافی آخر نسخه اسامی چند کتاب یادداشت شده.

قطع: وزیری ۱۴×۲۰، جلد: تیماجی خرمائی با ترنج و نیم ترنج، برگ: ۱۳۵، سطور هر صفحه: ۱۸، کاغذ: فرنگی شکری آهار مهره

(۶۷۹)

دیوان حافظ (فارسی)

از: شمس‌الدین محمد حافظ (۷۹۱ ق)

بخش غزلیات.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن ۱۱ه، از اول و آخر افتاده دارد. دارای ۱۰ مجلس نقاشی مینیاتور. و جداول به قلم آب طلا و لاجورد در همه صفحات.

قطع: رقعی ۱۰×۱۵، جلد: تیماجی قرمز با ترنج و نیم ترنج طلائی، برگ: ۲۵۳، سطور هر صفحه: ۱۱، کاغذ: دولت‌آبادی آهار مهره شکری رنگ

(۶۸۰)

روضة الشهداء (فارسی)

از: ملا حسین کاشفی واعظ سبزواری (۹۱۰ق)

ذریعه، ج ۱۱، ص ۲۹۴؛ منزوی، ج ۶، ص ۴۴۷۳.

نسخه‌ای است به خط نسخ و نستعلیق قرن ۱۱ـ۱۲ه‍، برگهای آخر که نستعلیق است تازه‌تر می‌نماید. اوراق آثار کرم خوردگی و نیز لکه‌های رطوبت فراوان دارد. اول و آخر افتاده است همه صفحات مجدول. عناوین شنگرف.

قطع: وزیری ۱۵×۲۴، جلد: مشمع سیاه عطف و گوشه میشن قرمز، برگ: ۳۷۷، سطور: ۱۵، کاغذ: هندی

(۶۸۱)

تکمیل الایمان (فارسی)

از: عبدالحق بن سیف‌الدین ترک دهلوی بخاری (۱۰۵۲ق)

در اصول عقاید.

نسخه‌ای از این رساله در دانشگاه با شماره ۱۲۹۹ موجود است. رک: منزوی، ج ۲، ص ۹۲۵.

آغاز: بسمله. الحمد لله رب العالمین... اما بعد میگوید فقیر... عبدالحق بن سیف‌الدین ترک دهلوی بخاری که این رساله‌ای است مسمی به تکمیل الایمان و تقویة الایقان در بیان عقاید اسلام و قواعد ملت به طریق سنیه اهل سنت و جماعت.

انجام: ختم رساله بر رجاء و مغفرت و رحمت آمد... در این رساله در نوشتن لفظ عربی از عقاید دو غرض بود یکی تبرک و تیمن لفظ مشایخ... دیگر ضبط و اختصار... تا آن لفظ را به جنس یاد گیرند و ورد سازند... و چون در امتزاج و اختلاط آن به بعضی عبارات عربی کتاب احتمال ابهام و امکان اشتباه داشت آن را در آخر رساله جدا نوشتم.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن ۱۲ ه‍، تمام صفحات دارای جداول با چند قلم آب طلا و لاجورد ترجمه بعضی عبارات عربی در حاشیه بعضی صفحات. حاشیه چند برگ اول وصالی دارد. عناوین شنگرف.

قطع: وزیری کوچک ۱۵/۵×۲۱، جلد: عطف و گوشه پارچه سبز، برگ: ۱۰۳، سطور: ۱۱، کاغذ: فرنگی.

(۶۸۲)

مجموعه (فارسی)

۱. جنات‌الوصال (گ ۱ ص ۱ـ۳۴۰)

تا جنت پنجم. رجوع شود به ذیل شماره: ۶۴۵.

پس از این مثنوی (پیش از جامع الاسرار) بر دو صفحه اشعاری نوشته است.

۲. جامعه الاسرار (ص ۳۴۳ـ۴۰۸)

از: نورعلی شاه اصفهانی (۱۲۱۲ق)

از انتشارات خانقاه نعمة اللهی تهران سال ۱۳۵۰ ش.

رجوع شود به ذیل شماره ۶۵۷/۳ در فهرست حاضر.

چند صفحه آخر این رساله با قلم دیگر است.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن ۱۳ه‍، شمارهٔ یک (جنات‌الوصال) متن و حواشی را فراگرفته.

قطع: رقعی ۱۰×۱۵، جلد: تیماجی سیاه، برگ: ۲۰۴، سطور: ۱۵، متن کاغذ: فرنگی سفید

(۶۸۳)

دیوان اثر (فارسی)

از: شفیعای لاری شیرازی متخلص به اثر (۱۱۱۳ یا ۱۱۲۰ق)

نخست قصائد است به ترتیب: در مدح پیغمبر دوازده امام (جدا جدا در مدح هر یک قصیده‌ای)، در شکستن پای شاعر، مدح میر سید احمد (شاه چراغ)، وحید، محمد باقر مجلسی، تهنیت به مرتضی قلی خان، فتح‌نامه عباس قلی خان در جنگ سلیمان کرد، مدح شاه سلطان حسین، مذمت حمام ده، در هجو، تاریخ جلوس شاه سلطان حسین، تولد فرزند نواب اشرف، تاریخ بنای تالار شاه سلطان حسین، تاریخ ایالت نجف‌قلی خان و کلبعلی خان، تاریخ شبستان مسجد جامع شیراز، تاریخ فوت آخوند مسیحا، در تعریف محمد رفیع نجارباشی، تاریخ وفات میرزا صادق، آقا ابراهیم خوش‌نویس، سراجای کفاش، میرزا عبدالحسن طینت، لامع و تاریخ منصب گرفتن مستوفی رشت و مذمت اسب بد. سپس غزلیات به ترتیب حروف الفبا و رباعیات و قطعه و فرد.

رجوع شود به شکرستان پارس، نسخه خطی کتابخانه مجلس، برگ ۷الف و منزوی، ج ۳، ص ۲۲۱۷.

آغاز (قصاید):

شرح مجموعه صنع تو ندارد پایان — یک رباعی است و ترکیب عناصر انسان

آغاز (غزلیات):

بـه کشـف وادی افتادگی تـن خـود را — چو زر به خاک نهان ساز دشمن خود را

پایان:

مکن ذخیره بـه خـاطر حـدیث هـر دهـنی — کتاب خـانه دل نـیست جـای هـر سـخنی

هست در مـذهب مـا بـار دغـل کـاشتنی — نـیست مـانند زر چـرخ نگـاهداشـتنی

نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن ۱۳هـ. پشت برگ اول یادداشتی از محمد حسین شعاع دیده می‌شود. عناوین شنگرف.

قطع: وزیری کوچک ۱۵×۲۰، جلد: تیماج سیاه یک‌لا، برگ: ۱۴۲، سطور هر صفحه: ۱۵، کاغذ: فرنگی شکری آهار مهره.

(۶۸۴)

اوصاف الاشراف **(فارسی)**

از: خواجه نصیر طوسی (۶۷۲ق)

نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن ۱۳هـ. بر کنار چند برگ اول پارگی و لکه‌های رطوبت دارد، اما به نوشته‌ها آسیب نرسیده پشت برگ اول نوشته‌هایی است. بعضی از صفحات به چلیپا نوشته است.

قطع: رقعی ۱۳×۱۸/۵، جلد: تیماج قهوه‌ای یک‌لا با عطف پارچه مندرس، برگ: ۳۰، سطور: ۱۳، کاغذ: فرنگی.

(۶۸۵)

مجموعه **(فارسی)**

۱. گلشن راز (گ ۱-۳۰ب)

مثنوی از شیخ محمود شبستری (ح ۷۲۰ق)

فهرست، ج ۱، ص ۱۵۷ و ج ۲، ص ۲۴۳۳.

۲. پندنامه (گ ۳۱ب-۶۶ب)

مثنوی از فریدالدین عطار (۶۲۷ق)

آغاز:

حـمد بـی‌حد مـرخدای پـاک‌را — آنکـه ایـمان داد مشت خـاک را

در پشت برگ اول این مثنوی نوشته و مهری است از مرحوم ذوالریاستین مورخ ۱۳۵۵ق.

۳. دو ترجیع بند (گ ۶۹الف-۷۴الف)

از: مظفرعلی شاه (۱۲۱۵ق)

از دیوان مشتاقیه او که ترجیع آنها به ترتیب در یکی این بیت است:

مـن آیـنه جـمال ذاتـم — مـرآت تـجلی صـفاتم

و در دیگری این بیت:

جـمله عـالم فـانی و بـاقی است او — کـل شـیء هـالک الا وجـهه

دنباله ترجیع‌بندها قصیده‌ای است از مظفرعلی شاه که ناقص است و دنباله آن افتاده.

۴. دیوان مغربی (گ ۷۵ الف ـ ۱۶۹)

غزلیات است و ۳ ترجیع‌بند و رباعیات. ابیات ترجیعات به ترتیب:

که جز او نیست در سرای وجود — به حقیقت کسی دگر موجود

گنجی که طلسم اوست عالم — ذاتی که صفات اوست آدم

روح القدسیم و اسم اعظم — روحی که دمیده شد در آدم

از آغاز غزلیات افتاده است.

۵. انوار حکمت (۱۷۰ ب ـ ۱۷۸ ب)

این رساله در بعضی نسخ به نام نصایح یوسفی و تألیف حکیم محمد یوسف هروی دانسته شده. در بعضی نسخ از امام محمد غزالی و در پاره‌ای دیگر از نجم‌الدین کبری.

رجوع شود به فهرست کتابخانه مجلس شورای ملی، ج ۹ (تعلیقات)، ص ۹۴۲ و فهرست حاضر ذیل شمارهٔ ۶۵۳/۳.

نسخه‌های این رساله پس از دیباچه اختلاف آشکار دارد. در پاره‌ای از نسخ پس از دیباچه تعدادی عنوان «کلمه» هست و نسخه حاضر از آن قبیل است.

آغاز: الحمد لله الذی نوّر مصابیح القلوب بانوار الحکمة.

انجام: کلمه خواص خوردن را از به رحیات خواهند و عوام حیات را از بهر خوردن تمام شد این رساله که موسوم است به انوار حکمت متضمن کلام حکما و فقراء و از عیب تکلف مبرا و معرا.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن ۱۳ هـ، پشت برگ اول فهرست مندرجات مجموعه نوشته شده در حاشیه بعضی از برگ‌های نخست آثار اندک رطوبت هست.

قطع: رقعی ۱۱×۱۸، جلد: تیماج قرمز، برگ: ۲۷۸، سطور: ۱۳ تا ۲۴، کاغذ: فرنگی.

(۶۸۶)

مجموعه **(فارسی)**

۱. حق الیقین (گ ۱ ـ ۲۹ الف)

منسوب به شیخ محمود شبستری (۷۲۰ق)

ج دوم این فهرست، ص ۱۸۴.

آغاز: ای پیداتر از هر پیدایی.

۲. مرآت المحققین (گ ۲۹ ب ـ ۵۲ ب)

منسوب به شبستری (۷۲۰ق)

فهرست، ج ۱، ص ۱۵۶ و ج ۲، ص ۲۲.

آغاز: بدان اعزک الله فی الدارین که این مختصر رساله‌ای است در بیان نفس و علم خداشناسی.

۳. دیوان شاه نعمت‌الله (گ ۵۳ ب ـ ۱۲۰ ب)

غزلیات و قطعات و قصائد و مثنوی و رباعیاتی است آمیخته و بدون ترتیب، از شاه نعمت‌الله با خطبه‌ای کوتاه به نثر (گویا از گرد آورنده).

آغاز: الحمد لله الذي غيب غيب الايمان بفيضه الاقدس...

خوش بگو ای یار بسم‌الله بگو — هر چه میجوئی ز بسم‌الله بجوی

۴. جواهر مولوی و لآلی مثنوی (گ ۱۲۱ ب ـ ۲۳۰ الف)

منتخبی از مثنوی از: ابوبکر چاپی

دارای ۶۳ باب (در ۶۳ موضوع) باب اول در بیان نی و سماع و باب ۶۳ در نصایح مشایخ.

آغاز:

بشنو از نی چون حکایت میکند — از جدائی‌ها شکایت میکند

انجام:

قصه کوته کن که رفتم در حجاب — هین خمش والله اعلم بالصواب

رک: منزوی، ص ۲۷۴۹.

۵. ترجیع‌بند فغانی (گ ۲۳۱_۲۳۵)

از: بابافغانی (۹۲۵ق)

ترجیع‌بندی است دارای ۱۰ بند با ترجیع این بیت:

هرچه در کارگاه امکان است   پرده دار جمال جانان است

این ترجیع‌بند به خط دیگر در ۱۳۲۵ق بر مجموعه الحاق شده و کاتب آن محمد قاسم بن حسین نعمت‌اللهی نام دارد.

آغاز:

ای ز اوج کمال کرده نزول   به سراپردهٔ نفوس و عقول

مجموعه‌ای است به خط نستعلیق مورخ ۱۲۲۵ق جز شماره آخر که مورخ ۱۳۲۵ق است. بر چند برگ اضافی اول نسخه اشعار و یادداشت‌های متفرق دیده می‌شود و هم چنین ذیل صفحه آخر. در کنار ترجیع‌بند فغانی دو دوبیتی است از محمد قاسم نعمت‌اللهی کاتب ترجیع‌بند، کنار برگ اول و آخر وصالی دارد. در برخی از برگها آثار رطوبت هست. عناوین قرمز.

قطع: رقعی ۱۰/۵×۱۵/۵، جلد: تیماجی قرمز منگنه شده، برگ: ۳۳۵، سطور: ۱۰ تا ۱۳، کاغذ: فرنگی.

(۶۸۷)

حاشیه تهذیب (عربی)

نجم‌الدین عبدالله بن شهاب‌الدین حسین یزدی شاهابادی (۹۸۱ق)

حاشیه بر بخش منطق کتاب تهذیب المنطق و الکلام سعدالدین تفتازانی (۷۹۲ق). این کتاب بارها در ایران به چاپ رسیده.

رک: ذریعه، ج ۶، ص ۵۳.

آغاز: قوله الحمد لله افتتح بحمد الله بعد البسملة.

نسخه‌ای است به خط نسخ محمد مؤمن حسین حسینی از قرن ۱۳ ه‍. صفحات نخست محشی است. فقرات متن بالای صفحات نوشته شده. بر پشت برگ اول صد تملک است.

قطع: ۱۷×۱۱ تیماج مشکی. برگ ؟ سطور هر صفحه: ۹، کاغذ: فرنگی آبی ضخیم و زرد.

(۶۸۸)

ترجمه قطب شاهی (فارسی)

محمد بن علی عاملی، ابن خاتون (سده ۱۱ ه‍)

ترجمه و شرح بر اربعین حدیث شیخ بهاءالدین محمد عاملی.

رجوع کنید به فهرست این کتابخانه، ج ۱، ص ۱۸۸_۱۸۹.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن ۱۱ ه‍. برگ نخست و سه برگ آخر تازه است و حاشیه دو برگ از اول وصالی دارد بر پشت برگ نخست توضیحی است دربارهٔ کتاب. ۱۴ برگ اول فهرست تفصیلی کتاب است و سواد اجازه شیخ بهائی به مؤلف.

قطع: رقعی ۱۹×۱۱×۴، جلد: تیماجی مشکی با ترنج و نیم ترنج روغنی، برگ: ۱۹، کاغذ: اصفهانی.

(۶۸۹)

یوسف و زلیخا (فارسی)

از مولانا عبدالرحمن جامی (۸۹۸ق)

رجوع کنید به: فهرست منزوی، ج ۴، ص ۳۳۳۱.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن ۱۲_۱۳ ه‍. از اول و آخر نسخه اوراقی افتاده جای عنوان‌ها سفیداب دو برگ آخر آثار رطوبت و حاشیه برگ آخر و برگهایی از اوائل و وسط نسخه وصالی دارد.

قطع: رقعی ۱۵×۱۰، جلد: تیماجی مشکی، برگ:...، سطور هر صفحه: ۱۲، کاغذ: آهار مهره شکری.

(۶۹۰)

غرر الحکم و درر الکلم (فارسی)

از عبدالواحد آمدی (۵۱۰ق)

رجوع شود به شماره ۱۷ و ۵۳۲ در همین فهرست، ج ۱، ص ۲۰ و ج ۲، ص ۱۸۹.

نسخه‌ای است به قلم نسخ محمد حسین مورخ ۱۰۷۵ق، دارای یک سرلوح و جداول آب طلا و قرمز در تمام صفحات. عناوین شنگرف.

قطع: رقعی بزرگ ۲۰/۵×۱۳، جلد: تیماجی قهوه‌ای با ترنج و نیم ترنج، برگ:...، سطور هر صفحه: ۱۵، کاغذ: خان بالغ آهار مهره شکری رنگ.

(۶۹۱)

رسالة القدس لاهل الانس (فارسی)

از ابومحمد روزبهان بن ابی نصر بن روزبهان بقلی شیرازی

در ۱۲ فصل و اینک فهرست فصل‌های آن هم‌چنان که در دیباجه مؤلف یاد شده است:

۱. علم توحید؛ ۲. علم معرفت؛ ۳. علم حالت؛ ۴. علم معاملت؛ ۵. علم مکاشفت؛ ۶. علم خطاب؛ ۷. علم سماع؛ ۸. علم وجد؛ ۹. علم معرفت روح؛ ۱۰. علم معرفت عقل؛ ۱۱. علم معرفت قلب؛ ۱۲. علم معرفت نفس.

روزبهان در اواخر دیباجه در سبب تألیف رساله گوید:

«اخی ابوالفرج... اقتراح چنین کرد... که نوشته‌ای از نزد این درویش به ولایت شاهان خراسان و ترکستان برم تا فائده سفر و سکینهٔ حضر باشد خواستم که از مقام مشایخ عشق فصلی دو سه بنویسم تا مریدان را موعظتی باشد و پیران را تذکرتی. تأمل کردم در اصول قوم که قانون آن به چند علم است... و این علوم را... هریکی اصلی است و فرعی که از معرفت آن

ناگزیر است و خلاصه این علمها معرفت است بر مهلکات و منجیات...».

از آغاز نسخه اندکی افتاده.

آغاز موجود: افتادی شاهان عرب و سروران عجم و اولیاء شام و رفتگان عراق و رفتگان روم و تندان زنگبار و امیران خراسان.

پایان: بلغنی الله و ایاکم مقام العلماء الربانیین و السادةالعارفین. تمت هذا الکتاب المسمی برسالة القدس لاهل الانس صفة الامام... شطاح فارسی... حجة الله ابو محمد روزبهان بن ابی نصر بن روزبهان البقلی الشیرازی رحمة الله و رضی عنه.

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق قرن ۱۰-۱۱ هـ. اوراقی از اول افتاده و تمام صفحات دارای جداول آب طلا و شنگرف است. عناوین شنگرف.

قطع: رقعی ۱۶×۹، برگ: ۶۸، سطور هر صفحه: ۱۳، کاغذ: دولت‌آبادی شکری رنگ.

(۶۹۲)

مجموعه (فارسی)

۱. تشویق السالکین (۱-۱۵)

از: محمدتقی مجلسی (۱۰۷۰ق)

آغاز: الحمد لله الذی فضّل انبیائه و اولیائه.

انجام: دیگران از دولت او می زیند.

۲. پاسخ مجلسی به مولی خلیل قزوینی (۱۶-۲۱)

پاسخ‌های محمدباقر مجلسی است به سه پرسش مولی خلیل قزوینی درباره حکما و مجتهدان و صوفیان.

ذریعه، ج ۵، ص ۱۸۷؛ مجلس، ج ۹، ص ۵۸۶.

آغاز: الحمد لله رب العالمین... و بعد حق تعالی آن برادر ایمانی و خلیل روحانی.

انجام: در آن چه گفتم تفکر نمایند از هر جهت حق به شما ظاهر خواهد شد.

رقم کاتب «نسخه رساله شریفه را از روی چند نسخه دیگر با کمال دقت مقابله و تصحیح کرده به جهت تبصره اخوان دین مبین به طبع رسانید... ۱۳۱۱ کتبه العبد... ابوالحسن بن حاج حسین‌قلی خان زنگنه ۱۳۱۶».

نسخه‌ای است به خط شکستهٔ ابوالحسن بن حاج حسین قلی خان زنگنه مورخ ۱۳۱۱ ق.

قطع: رقعی ۱۱×۷/۵، جلد: تیماجی زرد، برگ‌ها: ۲۱، سطور: ۱۴، کاغذ: فرنگی

(۶۹۳)

یوسف و زلیخا **(فارسی)**

مثنوی از عبدالرحمن جامی (۸۹۸ق)

رجوع شود به ذیل شماره ۶۸۹ فهرست حاضر.

آغاز موجود:

گلی کان پای من گیرد به کویت — از آن گل به که ندهد رنگ و بویت

انجام:

زبان را گوشمال خامشی ده — که هست از هر چه گویم خامشی به

نسخه‌ای است به خط نستعلیق حاج حمزه مورخ ۱۲۴۰ ق مطابق ۱۸۲۹ م، این نسخه‌ای است که آن را برای طبع در بمبئی نوشته‌اند و در پایان آن از سرجان ملکم بهادر که در آن وقت حاکم بندر بمبئی بوده و نیز از کاپیتن جرج جرویس انگلیسی یاد شده. از اول افتاده دارد.

قطع: وزیری ۱۶/۵×۲۵، جلد: روغنی با ترنج و نیم ترنج گل و بوته اندرون نقش گل نرگس دارد. برگها: ۲۸۰، سطور: ۱۵، کاغذ: فرنگی شکری رنگ.

(۶۹۴)

مثنوی معنوی **(فارسی)**

از: جلال‌الدین محمد مولوی (۶۷۲ق)

نسخه‌ای است به خط نسخ مورخ ۸۷۱ ق، دارای ۶ سرلوح تمام صفحات دارای جداول آب طلا، شنگرف و زنگار. این نسخه را کاتب (که نام خود را نمی‌آورد) با یک واسطه از خط نورالدین محمد بخاری که به تصحیح سلطان ولد رسیده بوده است رونویس کرده. در آغاز نخست ترجمه حال مولوی از زین‌العابدین شیروانی مست‌علی شاه بر ۱۲ صفحه و سپس فهرست مطالب ۶ دفتر است بر ۲۲ صفحه در جداول و خانه‌های آب طلائی. خط زین‌العابدین شیروانی که این نسخه را به دخترش نورجهان خانم بخشیده در ذیل دفتر چهارم دیده می‌شود. تاریخ این یادداشت ۱۲۴۵ ق است. در حواشی نسخه توضیح پاره‌ای از کلمات و جمله‌ها با قلم قرمز و سیاه و نیز نسخه بدل‌ها دیده می‌شود. عناوین شنگرف.

قطع: وزیری ۱۵/۵×۲۴/۵، جلد: تیماجی سبز، برگ: ۶۷۵، سطور: ۲۵، کاغذ: خانبالغ آهار مهره.

(۶۹۵)

مخزن العارفین **(فارسی)**

از: عارف‌علی نعمت‌اللهی تفرشی ترخورانی

مؤلف به نوشتهٔ دیباجه، این کتاب را پس از مقصود العارفین و دیوان اشعار و در ۱۳۳۸ ق تألیف کرده دارای یک مقدمه در اصول و فروع. با عناوین «ای درویش».

آغاز: الحمد لله العلیم الحکیم العلی العظیم و الصلوة علی النبی المصطفی و الولی المرتضی... اما بعد چنین گوید... عارف‌علی نعمت‌اللهی... که چون این فقیر... کتابی به نظم در قصاید و غزلیات و نیز کتابی موسوم به مقصود العارفین به بحر مثنوی و قطعات و رباعیات و هجویات.

پایان: حمد می‌کنم خدا را که نمردم و کتاب را تمام کردم... الحمد لله در سنه ۱۳۲۹ کتاب موسوم به مخزن العارفین را که از تصنیفات خود حقیر است تمام نمودم حرره آقا محمد بن حاجی اکبر تفرشی.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق آقا محمد بن حاجی اکبر تفرشی (ظاهراً مؤلف کتاب) مورخ ۱۳۲۹ ق. عناوین قرمز.

قطع: وزیری کوچک ۱۷×۲۱/۵، جلد: تیماجی، برگ‌ها: ۳۳۳، سطور: ۱۲، کاغذ: فرنگی.

(۶۹۶)

دیوان اسرار (فارسی)

از: حاج ملا هادی سبزواری متخلص به اسرار (۱۲۸۹ ق).

رجوع شود به شماره ۶۴۱ و ۶۴۸ در فهرست حاضر.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق نصرالله بن حاجی حسن مورخ ۱۳۱۲ ق، برگ اول از وسط پارگی دارد. صفحات دارای جدول با یک قلم، شنگرف.

قطع: وزیری کوچک ۱۳×۲۱، جلد: تیماجی قرمز، برگها: ۸۵ سطور: ۱۲، کاغذ: فرنگی آبی.

(۶۹۷)

دیوان انوری (فارسی)

شامل: قصاید و مقطعات و رباعیات و غزلیات.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق که متن و حاشیه را فراگرفته متن به خط ملاحسین کاشانی مورخ ۱۲۵۴ ق حاشیه به خط محمد یوسف بن ابراهیم مورخ ۱۲۴۷ ق برگ اول و دوم وصالی دارد و در برگ اول قسمتی از سطور خوانده نمی‌شود. در چند برگ اول و آخر لکه‌های زرد و سیاه وجود دارد. عناوین شنگرف.

قطع: وزیری ۱۴/۵×۲۰، جلد: گالینگور زرشکی با عطف گالینگور قرمز، برگها: ۲۴۹، سطور: ۱۲، کاغذ: فرنگی.

(۶۹۸)

دیوان حافظ (فارسی)

شامل مقدمه، قصاید، غزلیات و مثنویات و قطعات و رباعیات.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق (شیوهٔ ترکی) محمد محسن بن ابوالمعصوم بلخی مورخ ۱۰۶۷ ق، صفحات دارای جداول به قلم قرمز. در بعضی برگها لکه‌های زرد و سیاه و پاره‌ای از صفحات دارای ترجمه ترکی بین سطور است. عناوین شنگرف.

قطع: رقعی ۱۴/۵×۱۹/۵، جلد: تیماجی قهوه‌ای با ترنج و نیم ترنج دامن‌دار، برگها: ۱۹۰، سطور: ۱۵، کاغذ: فرنگی.

(۶۹۹)

مقامات حمیدی (فارسی)

از قاضی حمیدالدین عمر بن محمود بلخی (۵۵۹ ق)

نسخه‌ای است به خط نستعلیق مورخ ۱۰۹۹ ق، حاشیه تمام برگ‌ها وصالی و پاره‌ای از برگها لکه‌های سیاه و زرد دارد. در کنار برگ اول ۲ یادداشت دربارهٔ مقامات و بر یک برگ اضافی پایان و حاشیه صفحه آخر یادداشتی است با جوهر آبی از سید شکرالله قریشی درباره مقامات به تاریخ ۱۳۴۷. پشت برگ اول چند تملک است از آن جمله از صدرالدین بن احمد نظام‌الدین حسنی حسینی و نیز چند بیت فارسی. در حاشیه صفحات ترجمه پاره‌ای از لغات باقلم دیگر دیده می‌شود. صفحات مجدول با قلم شنگرف و زنگار. عناوین شنگرف.

قطع: وزیری ۱۲×۲۰/۵، جلد: مقوائی با عطف تیماج سبز، برگ: ۱۵۲، سطور: ۱۵، کاغذ اصفهانی.

(۷۰۰)

فروغستان (فارسی)

از: فروغ‌الدین اصفهانی آقا محمد مهدی بن محمد باقر (۱۲۹۳ ق)

در حسابداری این نسخه مجلد اول است از دفتر اول (کتاب در چهار دفتر است).

رجـوع شـود بـه فـهرست مـجلس شـورای مـلی، ج ۱۹، ص ۱۶۹؛ سپهسالار، ج ۵، ص ۳۶۳_۳۶۸؛ فهرست منزوی، ج ۱، ص ۱۸۵.

آغاز: الحمد علی حاکم دیوان القدر و القضاء و مختار دفاتر الارزاق و الآجال.

انجام: و در مقادیر زمانیه با ساعت فرنگی و امثال آن مشخص نماید.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن ۱۳ هـ. بـر یک صـفحه اضـافی اول نسـخه یادداشتی است از شعاع درباره فروغ‌الدین مؤلف این کتاب که پدر میرزا محمد حسین ذکاءالملک است (شعاع در پایان یادداشت خود می‌نویسد در حینی که این شرح مختصر نگارش یافت خبر عزل فروغی از رئیس الوزرائی از تهران به شیراز رسید ۱۳۵۴). پشت برگ اول فهرست مندرجات کتاب. صفحات دارای جدول با یک قلم شنگرف پس از پـایان نسـخه یـادداشتی است دربـاره زبـان فارسی در یک برگ و پس از ۶ صفحه سفید دستور زبان انگلیسی بر ۴ صفحه به خط شکسته نستعلیق نوشته شده. عناوین شنگرف.

قطع: وزیری ۱۴/۵×۲۲، جلد: تیماجی قـهوه‌ای، بـرگ: ۱۷۵، سطور: ۱۳، کاغذ: فرنگی ضخیم شکری رنگ آهار مهره.

(۷۰۱)

مجموعه **(عربی)**

۱. محاکمات (گ ۱_۷۵)

از قطب‌الدین رازی (۷۷۶ ق)

بین شرح خواجه نصیر طوسی و امام فخر رازی بر اشارات ابن سینا. نسخه حاضر از آغاز منطق است تا پایان مبحث قیاس.

آغاز: توجهنا الی جناب قدسک.

پایان نسخه: لانها مع‌الکبری لیست علی التألیف المنتج.

در آخر نسخه حاضر کاتب احمد بن محمد حسین پـزشک تـنکابنی رقـم و یـادداشت مبسوطی دارد.

۲. حل مشکلات الاشارات (گ ۷۷_۲۰۶)

شرح خواجه نصیر طوسی بر اشارات ابن سینا.

نسخه حاضر بخش منطق است.

آغاز: بسمله. الحمد لله الذی وفقنا لافتتاح المقال بتحمیده و هـدانـا الی تـصدیر الکـلام بتمجیده.

انجام: الی تفقد کل واحد منها فهو لیس بمستعد لادراک العلوم النظریه و لتـعلمها... تـم الکتاب المنطق من شرح الاشارات... علی ید... احمد بن محمد حسین بن احـمد الشـریف الحکیم الطبیب التنکابنی الاصل و الطهرانی المسکن فی دارالخلافه طهران ... سنه ۱۲۹۷.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق احمد بن محمد حسین بن احمد شریف حکیم طبیب تنکابنی مورخ ۱۲۹۷ ق. در پایان مجموعه یادداشتی است بر دو برگ آبی کوچکتر از قطع کتاب دربارهٔ کلیات خمس به خط کاتب نسخه به نقل از (سید استاد میرزا ابوالحسن جلوه دام ظله) و در صفحه ۲۹ نیز حاشیه‌ای بـه نـقل از جلوه آمده است، عناوین شنگرف.

قطع: خشتی ۲۱/۵×۱۷، جلد: تیماج سبز، بـرگ: ۲۰۶، سطور: ۲۲، کـاغذ: فرنگی.

(۷۰۲)

مجموعه **(فارسی)**

۱. دیوان هاتف (گ ۱_۶۲)

هاتف اصفهانی (۱۱۹۸ ق)

شامل بخشی از قصاید، ترجیع‌بند و غزلیات. از اول و آخر نسخه اوراق بسیار افتاده.

۲. دیوان سحابی (ص ۶۴_۲۳۰)

سحابی استرآبادی (۱۰۱۶ یا ۱۰۱۰ ق)

شامل قصاید، قطعات، رباعیات، غـزلیات (غـزلیات بـه تـرتیب حـروف الفبا است) و مسمّطات.

آغاز:

چه شد که چرخ جفا پیشه کرد میل وفا   هزار گونه اساس نشاط کرد به پا

پایان (مسمط):

ذاتش ز حوادث ابدالدهر مصون باد   از معدلتش دهر مصون از همه آفات

نسخه‌ای است به خط نستعلیق ابوالقاسم بن محمد مؤمن طبیب کاشانی مورخ ۱۲۳۶ ق (رقم کاتب در پایان رباعیات)، حاشیه چند برگ اول وصالی دارد و در بسیاری از برگها لکه‌های مختلف است.

قطع: رقعی بزرگ ۲۱/۵×۱۴، برگ: ۲۳۰، سطور: ۱۶، کاغذ: فرنگی.

(۷۰۳)

دیوان انصاری (فارسی)

از میرزا موسی انصاری گویا همان انصاری اصفهانی (۱۳۶۰ ق) است.

(فرهنگ سخنوران، ص ۶۶). در نسخه: همدانی.

شامل غزلیات، مثنویات، قطعات و رباعیات از جمله مثنویات یکی مناظره با قمر است دیگر مناظره درخت و ارّه و دیگر (که در آخر دیوان به خط شاعر افزوده شده) مناظره سنگ با شیشه است. از جمله ابیات مثنوی درخت و ارّه این است:

بود اندر حوالی چمنی   شجری سالخورده و کهنی

چه شجر چون درخت وادی طور   بود ظاهر از او تجلی نور

شاخه او کشیده سر به فلک   ریشهٔ او رسیده پشت سمک

خرم و تازه روی و سبز ورق   برتنش پیرهن ز استبرق

در پایان دیوان پس از مثنوی سنگ و شیشه قصیده‌ای است «در مدح شاه اولیا» و پس از آن دو قطعه که گویا ماده تاریخ کتاب است. قطعه‌ها از این قرار است:

دنیا که به ما نقش دو رنگی بنمود   تیر ستمش به دل خدنگی بنمود

این سینه که وسعت دو عالم را داشت   وسعت بگرفت از او و تنگی بنمود

قطعه دوم:

چیزی نیافتند ز عزم رمیم من   غیر از لسان صادق و قلب سلیم من

گر شافعم به حشر امام زمان بود   بخشد مرا به فضل خدای کریم من

آغاز: غزلیات جناب آقای میرزا موسی انصاری سنبله.

بیرون ز حد کون و مکان است دل ما   فارغ ز غم هر دو جهان است دل ما

بر روی نکویت نگران است دل ما   دنبال تو هر سوی روان است دل ما

نسخه‌ای است ظاهراً به خط نستعلیق آمیخته به شکسته شاعر مورخ ۱۳۶۰ ق.

قطع: وزیری ۱۵/۵×۲۰، جلد: مشمع قهوه‌ای عطف و گوشه میشن قهوه‌ای روشن، برگ: ۲۱۹، سطور: ۱۵، کاغذ: فرنگی.

(۷۰۴)

دیوان وطواط (فارسی)

از رشیدالدین محمد پسر عبدالجلیل بلخی معروف به رشید وطواط (۵۷۳ق).

دیوان وطواط به کوشش سعید نفیسی به چاپ رسید.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن ۱۳ هـ، دارای قصائد و قطعات و رباعیات بدون ترتیب الفبائی در میان نسخه هشت برگ سفید و پیش و پس این هشت برگ دو قصیده ناقص است.

قطع: وزیری ۱۵/۵×۲۲، جلد: تیماج مشکی یک لا، برگ: ۱۲۶، سطور هر صفحه: ۱۵، کاغذ: فرنگی آهار مهره شکری.

(۷۰۵)

جلوات ناصری (تجلیات سلطانیه) (فارسی)

از: محمد اسماعیل بن محمد جعفر اصفهانی

مؤلف این کتاب را به نام ناصرالدین شاه نگاشته، شامل نه «جلوه» در توحید و وحدت وجود.

ذریعه، ج ۵، ص ۱۲۷؛ منزوی، ج ۲، ص ۷۷۷.

آغاز: بسمله. سبحانک اللهم یا من تحیرت العقول فی کنه ذاته... چون مسأله توحید از اشرف مسائل الهیه و اهم مقاصد ایمانیه بود... وارد گردید از سر غیبی اشاره به اظهار برخی اسرار.

انجام: در میان قوس نزول و صعود اینست معنی آخرت و ان الدار الاخرة لهی الحیوان.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق مورخ ۱۲۹۶ ق.

قطع: رقعی، جلد: تیماجی قرمز، برگ: ۶۷، سطور: ۹، کاغذ: فرنگی.

(۷۰۶)

وامق و عذرا **(فارسی)**

مثنوی از ظهیر.

این تخلص به تکرار در ابیات کتاب دیده می‌شود و ظاهراً همان ابراهیم کرمانی است که قصه وامق را نخست در جوانی به شعر و بعدها به نثر نوشته. از قصه منثور او چند نسخه در دست است اما از مثنوی وامق و عذرای او جز این نسخه‌ای دیگر نمی‌شناسیم.

رجوع شود به فهرست مجلس، ج ۱۷، ص ۱۴۳ـ۱۴۵؛ ذریعه، ج ۲۵، ص ۲۳ ـ ۲۴؛ منزوی، ج ۴، ص ۳۲۹۳.

آغاز موجود:

عنایت همره و مقصود حاصل   بصد اعزاز باز آمد به منزل

پایان موجود:

تو گر خواهی کنی او را نکوهش   بطالب باید او را داد مالش

نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن ۷ هـ، برگ اول و آخر وصالی دارد. پشت برگ اول خط و مهر شعاع دیده می‌شود. عناوین شنگرف.

قطع: وزیری ۱۳×۲۱، جلد: مقوا با روکش پارچه عطف تیماج قرمز، برگ: ۲۲۳، سطور: ۱۵، کاغذ: فرنگی آبی رنگ.

(۷۰۷)

مجموعه **(فارسی)**

۱. ظفرنامهٔ انوشیروان (گ ۱ـ۷)

منسوب به ابن سینا (۴۲۷ ق).

رجوع شود به: فهرست نسخ مصنفات ابن سینا، ص ۲۸۱؛ منزوی، ص ۱۶۴۵.

آغاز: بسمله. ستایش و سپاس خداوندی را که آفریننده آدمیان و پدیدآورنده زمین و آسمان است... اما بعد چنین گویند روزی انوشیروان.

انجام: به تنعم و معیشت بودن و دل‌شاد و خواطر بی‌دغدغه تمت... حرره‌العاصی رضاقلی ادیب... ۱۳۹۶.

۲. اندرزنامه لقمان (گ ۷ـ۱۴)

آغاز: بسمله. الحمد لله رب العالمین... اما بعد این است صد پند دلبند سودمند که حضرت لقمان حکیم فرزند خود را وصیت.

انجام: طعام بسیار مخور که دل سیاه کند و از عبادت باز دارد تمت... حرره... رضاقلی ادیب شیرازی.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق رضاقلی ادیب شیرازی مورخ ۱۲۹۶ ق. تمام برگها مجدول به چند قلم زر و لاجورد و شنگرف. عناوین شنگرف.

قطع: رقعی ۱۰×۱۶/۵، جلد: مقوا با روکش کاغذ قرمز مجدول با کاغذ طلائی عطف پارچه سبز، برگ: ۱۴، سطور: ۶، کاغذ: فرنگی.

(۷۰۸)

مجمع البحار **(فارسی)**

تفسیر سوره فاتحه از مظفرعلی شاه (۱۲۱۵ ق).

رجوع شود به مقدمه چاپ کتاب به همت دکتر جواد نوربخش و فهرست این کتابخانه ج ۲، ص ۲۵ و ۱۷۸.

آغاز:

باز اسماء ظل ذات مطلقند ... باز اعیان ظل اسماء حقند

ذات او در اسم پیدا آمده ... اسم در اعیان هویدا آمده

انجام: از تألیف کتاب مسمی به مجمع البحار منثور منظوم مسمی بحر الاسرار... و الحمد لله رب‌العالمین قد فرغ من تسویده و تحریره و تألیفه و تسطیره محمد تقی بن محمد کاظم طبیب ملقب به مظفر علی نعمت‌اللهی. در کنار صفحه آمده: «فی لیلة خامس عشر من شهر رجب من شهور سنه ثمان و ماتین بعدالالف».

نسخه‌ای است به خط نستعلیق محمد تقی بن محمد کاظم طبیب (مظفر علی نعمت‌اللهی) مورخ ۱۲۰۸ ق.

قطع: رقعی ۱۱×۱۷، جلد: تیماجی زرد، برگ: ۱۳۸، سطور: ۱۳، کاغذ: فرنگی.

(۷۰۹)

شرح سی فصل (فارسی)

شرح عباس قلی خاکسار بر سی فصل خواجه نصیر در تقویم.

این شرح در ۱۰۷۵ ق (به گفته مؤلف: ۴۱۷ سال پس از تألیف متن) نوشته شده.

(رجوع شود به شرح فصل ۲۲ برگ ۱۳۰ نسخه جای سخن).

آغاز: بسمله. لک الحمد یا ذالاجود... اما بعد این کلمه چند است در شرح تحریر رساله عدیم النظیر... معروف به سی فصل امید که پسندیده خاطر مخادیم... به موجب یادآوری... علی‌قلی خاکسار که شارح است گردد.

پایان: و اگر کسی زیاده بر این خواهد با کتب این عالم رجوع نماید.

نسخه‌ای است به خط نسخ عبدالله از قرن ۱۳ هـ. عناوین شنگرف.

قطع: رقعی ۱۳×۱۷، جلد: تیماج سیاه، برگ: ۷۸، سطور: ۱۲، کاغذ: فرنگی.

(۷۱۰)

مجموعه (فارسی)

۱. دیوان نوعی (گ ۱-۷۳)

از: محمد رضا نوعی خوشانی (۱۰۱۹ ق)

شامل: قصائد، ترکیب بند، ترجیع بند با تکرار این بیت:

بنشینم و درکشم نفس را ... بی نغمه گذارم این قفس را

غزلیات (به ترتیب الفبا) و رباعیات.

از وسط غزلیات و رباعیات افتاده و به جای آن برگ سفید گذارده‌اند. برگ اول تازه است.

آغاز (قصاید در مدح پادشاه عهد اکبر شاه و شاهزاده دانیال):

سحر ز ناله گری ناله داشت بلبل زار ... سپند آبله برمیدمیش از منقار

۲. سوزوگداز (گ ۷۳-۸۸)

مثنوی از: ملا نوعی خبوشانی

آغاز:

الهی خنده‌ام را نالکی ده ... سرشکم را جگر پرکالکی ده

گلی بخش از گلستان خلیلم ... چشان آبی ز حوض سلسبیلم

۳. ساقی‌نامه (گ ۸۸-۹۶)

از: نوعی

آغاز:

توئی اولین پیر میخانه‌ها ... بیاد تو شبگیر پیمانه‌ها

پایان:

لبم را به یک قطره شرمنده کن ... به یک جرعه خمیازه‌ام خنده کن

۴. فرهاد و شیرین (گ ۹۶-۱۰۹)

مثنوی: از وحشی بافقی (۹۹۱ق)

آغاز:

الهی سینه‌ای ده آتش افروز ... در آن سینه دلی وان دل همه سوز

نسخه‌ای است به خط نستعلیق عبدالکریم مورخ ۱۱۹۳ ق (رقم کاتب در برگ ۹۶ در ذیل ساقی‌نامه هست)، شرح حال نوعی بر یک برگ اضافی اول مجموعه به خط شعاع که مالک نسخه بوده است نوشته شده. برخی برگها لکه زرد و سیاه دارد. شماره آخر سطور به چلیپا نوشته شده حاشیه برگ اول وصالی دارد.

قطع: وزیری ۱۱×۲۱، جلد: تیماجی سیاه، برگ: ۱۰۹، سطور: ۱۹، کاغذ: شکری رنگ آهار مهره.

(۷۱۱)

مجالس وعظ **(فارسی)**

۳۰ مجلس وعظ است که در ماه رمضان ۱۲۹۷ ق برگزار شده و ظاهراً از حاج محمد خان کرمانی است.

آغاز: بسمله. الحمد لله رب العالمین ... از باب مقدمه بایست فی الجمله قدری از بیانی که متعلق است بنوع عمل کردن خلق و اجتماع و افتراق ایشان سیّما در این ماه مبارک رمضان عرض کنم.

انجام: تو در این تفکر بکن تا آن که عاقبت من و تو بخیر بشود ... یک موعظه دیگر فرمودند ولکن درست ضبط نشد از این جهة بهمین جا ختم شد تحت ... علی ید ... ابن محمد ابراهیم محمد اسماعیل اصفهانی ... سنه ۱۲۹۸.

نسخه‌ای است به خط نسخ محمد اسماعیل بن محمد ابراهیم اصفهانی مورخ ۱۲۹۸ ق. ذیل برگ آخر یادداشتی است و نیز بر برگ اضافی آخر این یادداشت دیده می‌شود: «این کتاب موعظه مرحوم آقا از حضرت مستطاب شریعتمدار... آقا میرزا سید محمد نزد این اقل العباد سید محمد عاریت است». عناوین قرمز.

قطع: وزیری ۱۶×۲۱، جلد: تیماجی زرد یک‌لا، برگ: ۲۵۰، سطور: ۲۰، کاغذ: فرنگی.

(۷۱۲)

شرح معمیات میر حسینی **(فارسی)**

از: محمد علی نونداکی

برای عبدالعزیز بهادرخان (پادشاه اوزبک) نوشته و در دیباجه از او یاد می‌کند. شارح از حلل مطرز شرف‌الدین علی یزدی و منتخب آن و حلیة الحلل جامی و همینطور از شریف صاحب معما و مولانا منیر مرغینانی نام می‌برد.

آغاز موجود: بدید بود که جمعی از اخوان صفا و خلان وفا که‌مطالعه این رساله مشعوف بودند مرةً بعد اخری مبالغه و الحاح می‌نمودند.

انجام: که متضمن دو حرف آخر اسم است و استخراج حرف اول از مصراع اخیر ظاهر است ... تمت ... علی ید ... محمود شاه بن المرحوم .. سیف‌الدین البخاری.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق محمد شاه بن سیف‌الدین بخاری از قرن ۱۱_۱۰ ه، از اول افتاده دارد. عناوین شنگرف.

قطع: رقعی ۱۲/۵×۱۸، جلد: تیماجی قرمز، برگ: ۱۵۷، سطور: ۱۹، کاغذ: سمرقندی.

(۷۱۳)

دستور نامه‌نگاری (ترسل) **(فارسی)**

نامه‌هایی است (نمونه) به علما و پادشاهان و دوستان در بیشتر نامه‌ها ابیاتی به فارسی درج شده و از آن جمله در اواخر نسخه این چند قطعهٔ دو بیتی دیده می‌شود با تکرار یک بیت از جمله این قطعات:

گرم بگذاری اندر بوته غم — گرم افسانه گردانی به عالم
که هرگز از تو من دل برنگیرم — به جز تو در جهان دلبر نگیرم
گرم دامن کنی از غصه پرخون — ورم دیده کنی از گریه جیحون
که هرگز از تو من دل برنگیرم — به جز تو در جهان دلبر نگیرم

نسخه‌ای است به نستعلیق و تعلیق قرن ۹ ه‍ و اشعار فارسی نستعلیق ساده است. از آغاز و پایان نسخه افتاده است. چند برگ نخست پارگی و تمام اوراق آثار رطوبت دارد. عناوین شنگرف.

قطع: رقعی بزرگ ۲۰×۱۳/۵، جلد: تیماجی مشکی، برگ: ۷۱، سطور هر صفحه: ۷، کاغذ: سمرقندی ضخیم آهار مهره شکری.

(۷۱۴)

مجموعه (فارسی)

۱. بلبل‌نامه (ص ۲ـ۴۱)

مثنوی از فریدالدین عطار نیشابوری (۶۲۷ ق)

آغاز:

قلم بردار و راز دل عیان کن
سرآغازش بنام غیب‌دان کن

پایان:

ز بند دست عقلش پای بگشای
بفرق سر پی سر راه پیمای

قد وقع الفراغ ... بدارالدوله القسطنطنیه سنه ۱۲۷۹ بید اقل الانام عبدالقادر کرکوکی.

۲. رساله آفاق وانفس (ص ۴۴ـ۴۷) (فارسی)

قصیده‌ای است سروده جلال‌الدین مولوی از دیوان شمس با عنوان بالا.

آغاز:

مغربم شد گوش و شرق شد دهان
پایها باشد زمین سر آسمان

انجام:

اسم ما عین مسما شد یقین
نیست ما راحاجتی با دیگران

۳. تراش‌نامه (ص ۴۸ـ۵۲) (فارسی)

از: جلال‌الدین محمد مولوی (۶۷۲ ق).

در عنوان نسخه چنین است و در زیر این عنوان ابیاتی است از مثنوی مولوی با اضافاتی بر آن

آغاز:

مان و مان ای طالب فقر و ادب
گر طلب کاری بیا از خود طلب

انجام:

وصله‌ای کاندر بدن پوشیده‌ای
در ره فقر و فنا پوشیده‌ای

گفته موزون مولانا جلال
از برای این بود ای اهل حال

تمام شد تراش‌نامه مولوی.

۴. رساله لااله الا الله (ص ۵۳ـ۵۵) (فارسی)

از عبدالرحمن جامی (۸۹۸ ق).

عنوان نسخه چنین است که یاد شد.

آغاز: من طلب البر من الباری فهو مشرک بالباری عاشق روی برنتابد قبله‌گاه وی ذات معشوقست و بس صفات و افعال و آثار را اینجا گنجایی نیست.

انجام: و شبهت چهارم عمل خالص از ریا و سمعت

تا خاطر خود ز غیر خالی نکنی
شایسته انوار الهی نشوی

۵. سلسله مولانا در طریقت (۵۶ـ۵۸) (فارسی)

آغاز: برهان الدین محقق سیدی است حسینی از ترمذ بوده است و از مریدان و تربیت یافتگان مولانا بهاءالدین ولد بوده.

انجام: مولانا بهاءالدین محمد را و بهاءالدین محمد تلقین کرد برهان‌الدین محقق را و برهان‌الدین محقق تلقین کرد مولانا را.

۶. کنوزالاسرار (ص ۶۰ـ۹۷) (فارسی)

مثنویست منسوب به سنائی غزنوی (۵۴۵ ق).

آغاز:

ای خداوند آشکار و نهان
پرورانندهٔ مکین و مکان

انجام:

منشی نظم را علی التعیین
با همین جمع حشرکن آمین

تمام شد رساله کنوز الاسرار.

۷. مرثیه (ص ۱۰۰-۱۰۵)

از بندهای مرثیه معروف محتشم کاشی (۹۹۶ق).

آغاز:

باز این چه شورش است که در خلق عالمست

باز این چه نوحه و چه عزا و چه ماتمست

انجام:

تا چرخ سفله بود خطای چنین نکرد   با هیچ آفریده جفای چنین نکرد

تم. کس نداند چه خون دل خوردم تا همین نسخه حسن خاتمه یافت ... چراغ ذکایت چو برق لامع.

۸. شرح رساله برکویه (۱۱۶-۱۲۰)   **(عربی)**

شرح حسین حسینی داغستانی است بر رساله محمد برکوی در کلمهٔ توحید.

آغاز: بسمله. فال مبارک یجری علی اجر جزیل لااله الا الله حمد و دعا و یهدی من یشاء الی سواء السبیل محمد رسول‌الله ... اما بعد فلما اشتهر بین الناس ان کلمة لا اله الا الله نفی واثبات توهم الوهم ... فشرع ... الحسین الحسینی المشتهر بالداغستانی بعد ما جری بینه وبین العالم محمد ظریف البخاری ... الکلمات اللطیفه اللغزیه المنسوبة الی البرکوی ان هذاالحکم محمول علی الحقیقه و فی هذا المقام نفی و نافی و منفی و اثبات و مثبت و مثبت ... وقع کلمات لطیفه لغزیه من قلم افضل العلماء ... محمد البرکوی ... فشرع فی حلها محتاج المهاجرین ... الحسین الحسینی المشتهر بالداغستانی بعد ما جری بینه وبین العالم محمد ظریف البخاری مباحثة طویلة خارجه عن التحریر.

عنوان نسخه چنین است که در بالا یاد شد بدون ذکر نام مؤلف متن و شرح.

انجام: عن وجوه الامرار لتصلح ان تکون عرشاً لتجلی الله علیها و محلاً لنظر الحق الیها هذا ما تیسرلی من الختام ... مؤلفه المذنب الحسین الحسینی حسین تألیفه ... فی دارالسلطنه القسطنطنیه ... ۱۲۵۶.

۹. لغز (ص ۱۲۱)   **(عربی)**

آغاز: یا نقاب معاشر الفحول و نقاد مدارس اسلامبول حلت لکم برکات الله وشفاعة الرسول.

انجام: ذی الولادتین فی الظلمات هذا والصلوة علی سیدنا مفخر الموجودات وزبدة الکائنات و شفیع المؤمنات.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق عبدالقادر کرکوکی مورخ ۱۲۷۹ق در قسطنطنیه، تمام برگ‌ها مجدول بیک قلم زر عناوین شنگرف. در برگ اول نقاشی گل و بلبل هست. عناوین شنگرف.

قطع: رقعی ۱۱×۱۸، جلد: تیماجی قرمز، صفحات: ۱۲۰، سطور: ۲۳، کاغذ: فرنگی.

(۷۱۵)

شرح مصباح
(عربی)

شرح مزجی مصباح ناصر بن عبدالسید مطرزی (۶۱۰ق) است در نحو. به جز شرح حاج بابا پسر حاج ابراهیم طرسوسی است (که نسخه‌ای از آن در مجلس است) و به جز شرح تاج‌الدین اسفرائینی و احمد بن محمود جندی خجندی است؛ زیرا نویسندهٔ این شرح خود از صاحب ضوء (اسفرائینی) و صاحب المقالید (خجندی) یاد می‌کند. و هم‌چنین یاد می‌کند از شهاب‌الدین شارح رسالهٔ زینیه (رجوع کنید به کشف‌الظنون ذیل عنوان الرسالة الزینیة) و مولانا شمس‌الدین نکیساری شارح لب الالباب.

آغاز موجود نسخه: نحو جائنی الرجلان اما زید فاکرمته و اما بشر فقد اعرضت عنه ... وعلی النافی قوله اما بعد حمدالله.

پایان: لعدم الحاجة مع الرفع الی الاضمار الذی یحتاج الی التفسیر.

نسخه‌ای است به خط نسخ علی بن خیجه در بلده دیورکی. حاشیه برخی از برگها وصالی دارد.

قطع: رقعی ۱۹/۸×۱۳/۵، جلد: مقوای آبی عطف تیماج قرمز، برگ: ۱۴۹، سطور هر صفحه: ۱۹، کاغذ: فرنگی آهار مهره شده.

(۷۱۶)

جنگ **(فارسی)**

مشتمل بر قصائد در مدح ۱۴ معصوم به ترتیب در معصومین علیهم‌السلام.

اینک اسامی سرایندگان:

سید میر حاج (قصیده)، سعدی، شیخ آذری، حسن کاشی، افجنگی، یوسف، حمزهٔ کوچک، ناصر خسرو، لطف الله نیشابوری، ابن حسام (چند قصیده و مسمط)، حیدر باری، درویش، حسامی، ابن واله، ساغر (مسمط بهاریه در مدح شاه ولایت)، نظام استرآبادی، حسن سلیمی، شوریدهٔ مداح، فطره (چندین قصیده از او)، حیرتی، ابن حیدر، صافی، بهائی کاشی، عینی (قصیدهٔ بی‌نقطه)، کاتبی، فخر رازی (چنین است در عنوان و قصیده ظاهراً در مدح امام رضا علیه‌السلام است)، کمال غیاث، موالی، عبدالعلی، شمسک مسکین، صدقی، صافی اصفهانی، زاری، اسیری، میرزا شهاب، مشتاق‌علی شاه، میرزا محمد جعفر آصفی، میرزا حبیب الله دستان چارمحالی، شاهین، عابد (قصیدهٔ حیدریه)، میرزا سعید اردستانی، روشن، حیاتی، وحشی، طوفان، بابا شجاع الدین، فتح‌علی خان صبا، محزون، میرزا سرور، تأثیر، میرزا عبدالرحیم مسکین افسر تخلص، ملا صادق روشن نقاش، اوحدی، حاج سلیمان صباحی، سپهر.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق تحریری از قرن ۱۳ هـ. بر یک برگ الحاقی اول نسخه فهرست نام شاعران درج شده است.

قطع: خشتی ۱۷×۲۱/۵، جلد: تیماج قهوه‌ای یک‌لا، برگ: ۳۷۷، سطور هر صفحه: ۱۴، کاغذ: فرنگی.

(۷۱۷)

بحر الانساب **(فارسی)**

در فهرست منزوی و در ذریعه معرفی نشده است.

آغاز: الحمد لله رب‌العالمین... اما بعد روزی اشرف مخلوقات و خلاصهٔ موجودات ... مولای متقیان... را فرمودند که بر سر اولاد تو چه خواهد آمد.

پایان: اما قاسم را در شهر قزوین شهید کردند.

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق (پر غلط) مورخ ۱۲۹۱ ق. کاتب می‌نویسد «از جهت ملامیرزا محمد زنگانی الاصل» (در نسخه: اسل).

قطع: خشتی ۱۷/۳×۲۱/۵، جلد: مقوا آن کم رنگ عطف پارچه سیاه. برگ: ۹۲، سطور هر صفحه: ۱۴، کاغذ: فرنگی سفید.

(۷۱۸)

مجموعه **(فارسی)**

۱. دیوان مشتاقیه (گ ۱ـ۱۲۸ الف)

از مظفر علی شاه، محمد تقی طریقتی کرمانی (۱۲۱۵ ق)

شامل: قصائد، ترکیب‌بندها (از جمله منظومه‌ای دارای ۱۷ بند = عقد، فصل)، ترجیعات.

یکی از ترجیع‌بندها با ترجیع این بیت است:

بلغ العلی بکماله کشف الدجی بجماله ...

دیگری با ترجیع این بیت:

که جهان سر به سر چه مغز و چه پوست — **هست عکس جمال طلعت دوست**

سومین با تکرار این بیت:

من آینهٔ جمال ذاتم — **مرآت تجلی صفاتم**

چهارمین با تکرار این بیت:

جمله عالم فانی و باقی است او — **کل شیء هالک الا وجهه**

قطعات، غزلیات (به ترتیب الفبا و با تخلص مشتاق)، رباعیات (به ترتیب الفبا) کاتب در پایان دیوان مظفرعلی شاه را دربارهٔ تاریخچهٔ دیوان مشتاقیه و پاک نویسی آن به دست میرزا عبدالرحیم حسینی ملقب به درویش نعمت‌علی آورده است.

رجوع شود به مقدمه دیوان مشتاقیه به قلم آقای دکتر جواد نوربخش و نیز به فهرست این کتابخانه ج ۱، ص ۹۴، ۹۵، ۹۹، ۱۶۲ و ۱۶۳.

کاتب نسخه حاضر چند بیت از آغاز قصیده نخست را ننوشته است.

آغاز موجود:

شرحی بود ز عرصهٔ واسع مجال تو / ارض‌الله و سیعه که حق درکتاب گفت

۲. نامه از معصوم‌علی شاه (گ ۱۲۸ ب - ۱۳۰ الف)

نامه (تعلیقه) ای است که معصوم‌علی شاه از زندان کرمانشاهان به جناب نورعلی شاه در موصل نوشته است.

نسخه‌ای دیگر از این نامه در نسخه شماره ۲۳ این کتابخانه موجود است (فهرست، ج ۱، ص ۳۲).

آغاز: تعلیقه‌ای است که جناب میر معصوم‌علی شاه اوقاتی که در کرمانشاهان محبوس بودند در موصل به جناب نورعلی شاه نوشتند اکثری از آن بل همگی اسرار و رموز است که از احوالات بعد از خود و در دجله انداختن منکرین او را... مکتوب این است: نور چشم راحت جان بل که از جان خوشتر...

۳. مثنویات (گ ۱۳۴ ب - ۱۵۲ الف)

از مظفرعلی شاه (۱۲۱۵ ق)

برخی از این مثنویات جواب مراسله‌ای است به نظم. تعدادی از مثنویات مظفرعلی شاه در مجموعه شماره ۲۳ دیده می‌شود.

رجوع کنید به فهرست، ج ۱، ص ۳۲.

عناوین مثنویات در نسخه حاضر:

۱. مثنوی در جواب مراسله حضرت شاهی (نورعلی شاه) با این مطلع:

مرحبا زان نفحهٔ باغ وفا / کامده از گلشن صدق و صفا

۲. مثنوی «مراسلهٔ منظومه لاخوان الصدق»

با مطلع:

مرحبا ای عاشقان با وفا / مرحبا ای صوفیان با جفا

۳. مثنوی «نقش بندیه ناجیه»

با مطلع:

مرحبا ای خواجگان با وفا / بر سر دین از شما تاج بها

۴. مثنوی در جواب رقعه سابق

با آغاز:

مرحبا ای پیک با مهر و وفا / کامدی از جانب دارالشفا

۵. رقعه من الادیب الطبیب

با مطلع:

بلغا عنی خلیلی السلام / من فوادی من هواه مستهام

۶. مثنوی در تحقیق منازل تسعه.

آغاز:

اول نامه به نام حی پاک / زندگی بخش همه اجزای خاک

۷. مثنوی در شرح بسمله (بخش آغاز بحر الاسرار مظفر علی شاه است که در این مجموعه جداگانه آورده شده).

۸. مثنوی در شرح آیه «و اتقوا فتنةً لاتصیبن الذین ظلموا منکم خاصه...»

آغاز:

ذوالفطن شخصی بزرگی عادلی / کرد روزی یک سؤال مشکلی

۹. مثنوی در شرح «کل ما قرع سمعک من الغرائب...»

آغاز:

ای که هستی طالب راه خدا / نکته‌ای گویم به من دِه گوش را

۱۰. مثنوی «در شرح حدیث مستخرجه من حدالتعطیل...»

آغاز:

عارفی از جمع ارباب عقول   مؤمنی از شیعهٔ آل رسول

۱۱. مثنوی در ترغیب به خدمت استاد

آغاز:

ای سالک راه حق تعالی   رفعت طلب مقام اعلی

۱۲. مثنوی لوامع الجمال که به یکی از اعاظم برادران طریقت نوشته شده.

با مطلع:

خدمت اثر صفای جان است   طاعت خبر لقای جان است

۱۳. مثنوی معارج الاعتدال (یکصد و ده بیت)

آغاز:

عاشقان هنگام آن شد کز قلم   ریزدم بس رسحه‌های مشکدم

۱۴. مثنوی سلسلة الذهب. شجره نسب خرقه از خودسراینده (مظفرعلی شاه) تا امام رضا علیه‌السلام.

آغاز:

آغاز بعد حمد حضرت فرد صمد   الذی لیس له کفواً احد...

برنویسم شرح حال سلسله   افکنم در صف شیران زلزله

چون که بگذشتم ز هر نام و نسب   زان مظفر از علی دیدم لقب

۱۵. مراسله به وجدی:

هست بسم الله الرحمن الرحیم   اول دیوان خلاق قدیم

۱۶. مثنوی دیگر (بدون عنوان)

آغاز:

مرحبا ای نغمهٔ باد صبا   کز گلستان آمدی خوش مرحبا

۱۷. مثنوی دیگری (بدون عنوان) در داستان (هادی‌لر)

آغاز:

شخصی از کرمان روان شد سوی طوس   زائراً قبر الرضا شمس الشموس

در طریق مشهد آن شاه حرّ   ره نمایش بود آن هادی لر

۴. دیوان مظفرعلی شاه (گ ۱۵۲ الف ـ ۱۶۷ الف)

قصائد ترکیب بند و ترجیع بند و غزلیات است بدون ترتیب الفبا و با تخلص مظفرعلی. این بخش در نسخهٔ حاضر به عنوان دیوان نیست.

بیت مکرر ترجیع‌بند این است:

عشق است به حق علی مطلق   هستی همه باطل است و او حق

از جمله قصائد یکی قصیده‌ای است با نام شکوی النفس و دیگر دو قصیده است که هر یک را در تفسیر آیهٔ نور سروده و نخستین آن را مصباح الروح می‌خواند.

مطلع قصیده مصباح الروح:

مصباح جان ما تویی ای جای ما قندیل تو   مشکوة این قندیل جان دل مهبط تنزیل تو

در برگ ۱۶۵ ب (بخش غزلیات) غزلی است با این مطلع:

زاهد برو درد دن مزن   پیش عارفان بر سخن مزن

و مظفر علی شاه در پایان غزل گوید:

«مطلع این غزل نیز از امانت علی عدیم السواد. این در حالت جذبه ظهور کرد... خصوص لفظ «هر سخن مزن» چرا که با کمال اختصار افادهٔ معنی عجب می‌کند... این نوع سخن از مقولهٔ افاضه است هر چند از شخص صاحب سواد ظهور کند فکیف از عامی... و تتمه غزل را فقیر مظفرعلی نعمةالله... عرض کرده...».

بیت آخر غزل مزبور چنین است:

تن امانت است جان مظفر است   وصف جان بگو حرف تن مزن

آغاز دیوان (قصائد ترکیب‌بند):

من و آئینه شاهی و تمثال جمال او   گهی ذکر حضور او گهی فکر وصال او

۵. منشآت (گ ۱۶۷ الف ـ ۱۷۵ ب)

از مظفرعلی شاه کرمانی (۱۲۱۵ ق).

شش نامه است و یکی از آنها ـ که مفصل است ـ تذکرات و اشاراتی است عتاب‌آمیز به یکی از درویشان و مظفرعلی شاه به تکرار خطاب به او می‌گوید «جانتم قربان» و در یکجا سه سطر پی‌درپی این کلمه را به کار می‌برد (گ ۱۷۲ ب) و در یکجا می‌گوید «این نشأت که در باطن شما جلوه میکند ذره‌ای از ذرات ... این حقیر نمی‌شود که محمد تقی بقائی است و از لطف مولا مظفرعلی به نام است که خود را ذره‌ای از ذرات نور او میداند. نامه نسخت را کاتب از نیمه آورده است.

آغاز موجود: در ثانی عرض می‌شود که اگرچه در ملاطفه گرامی بخصوص ناخوشی بدنی اشعاری فرمودند.

پایان: که سر حقیقت‌را مجازی نگیریم و دم شیر به بازی نشماریم باقی بقاء رفقا یا علی والسلام علیکم.

۶. دیوان صدقی (گ ۱۷۵ ب ـ ۱۷۷)

از صدق علی شاه متخلص به صدقی.

نام وی ظاهراً محمد صادق است و در پایان مجموعهٔ شماره ۱۴۲ بخشی از غزلیات او دیده می‌شود.

آغاز: آغاز غزلیات صدقی

شو مروج در طریق نعمة‌الله ولی   از مظفر ناصر حق شاه دین صدق علی

این فرد را در روز عید اضحی بعد از نماز صبح یکی از اهل طریق را حالی و یا مراقبه‌ای روی داده بود و در آن عالم مولی الموالی علی ؑ این فرد را فرموده بود:

تا به راه عشق حق ما بی سرو بی پا شدیم   لا شدیم از هستی خود لاجرم الا شدیم

پایان:

در رخ نور علی منظور دل   عین لام و یا بود هر روز و شب

دفتری است به خط نستعلیق (با چند قلم) از قرن ۱۳ ه، نام کاتب و تاریخ کتابت را در چند جای دفتر سیاه کرده‌اند و گویا به خط محمد علی بن محمد صادق

است و در ۱۲۳۴ ق به پایان رسیده (رک: برگ ۱۲۸ ب) عناوین شنگرف. در پایان مجموعه کاتب ـ که نام او را سیاه کرده‌اند ـ به غلطی فاحش دچار شده و چنین آورده است «تمت دیوان مظفرعلی شاه منسوب به دیوان مشتاقیه».

قطع: رقعی ۲۰×۱۲، جلد: تیماجی قهوه‌ای، برگها: ۱۷۷، سطور هر صفحه: ۲۱، کاغذ: فرنگی زرد و آبی.

(۷۱۹)

مجموعه **(فارسی)**

۱. انوارالتحقیق (گ ۱ ـ ۱۱۴)

از علی بن طیفور بسطامی (سده ۱۱ ه).

انتخابی است از سخنان خواجه عبدالله انصاری.

آغاز:

ای نام تو آرایش عنوان کلام   و ای یاد تو آرامش هر بی‌آرام

... افتتاح کلام به نام آن خدای ... این مقاله‌ای چند ارجمند منتخب است از مقالات دلبند عارف ... مرتب بر سه مقاله

پایان:

در راه خود اول زخودم بی خود کن   آن گه پی خود ز خود نه خود راهم ده

۲. ترجمة الصلوة (ص ۱۱۵ ـ ۱۴۸)

از فیض کاشانی (۱۰۹۱ ق).

این کتاب به چاپ رسیده است.

دفتری است به خط نستعلیق قرن ۱۳ ه، با دو قلم.

قطع: خشتی ۱۴/۵×۲۱، جلد: تیماجی قرمز، برگ: ۱۴۸، سطور: ۱۲ و ۱۴، کاغذ: فرنگی (قسمت اول ضخیم و قسمت دوم نازک)

(۷۲۰)

جنگ شعر (فارسی)

برگزیده‌هایی است از اشعار:

عنصری، عسجدی، عبدالواسع، فرخی، حکیم بخاری، مسعود سعد سلمان، فصیحی گرگانی، ابوالفرج رونی، عمادی غزنوی، عمادی شهریاری، ادیب صابر، سنائی غزنوی، مولانا جمال‌الدین عبدالرزاق، خاقانی، مجیر بیلقانی، افضل‌الدین کرمانی، سیف اسفرنگی، اثیرالدین اخسیکتی، اثیر اومانی، سیفی نیشابوری، بدیع سیفی، جوهری زرگر، نظامی، قوامی مطرزی (در عنوان: برادر نظامی)، بدرالدین چاپی (شاشی)، رشید وطواط، ناصر بخارائی، رفیع ابهری، فرخاری (یک مسمط از او)، شمس طبس، سعید هروی (منتخب دیوان اوست)، لامعی گرگانی، سوزنی، مجد همگر، اتابک و امامی هروی و سعدی (اشعار این هر سه در ضمن اشعار مجد آمده است)، شمس جاسبی، قطران، فرید احول، تاج‌الدین بخاری، سراج‌الدین بلخی، بدر جاجرمی، جمال‌الدین اشهری (شاپور از اولاد خیام، مفتی و ساکن تبریز)، ابوالمعالی رازی، مولانا علی فتحی، مولانا مغیث هانوی، مولانا شمس جندی، ابوالمعالی نحاس، عبدالقادر نایینی، تاج‌الدین پوربها جامی، کلامی، مولانا حسن علی متکلم، حسن علی جلایر، عبدالرافع،[1] مولانا مظفر خوافی، صائن‌الدین شیرازی، مولانا ضیاء نخشبی، خواجه عمیدالدین لویکی،[2] خواجه عبید کرمانی،[3] حکیم طرطری،[4] ادیب نظیری،

---

۱. از او ترجیع‌بندی است که بیت مکرر آن این است:

سبحان من تسبحه الشمس والقمر   سبحان من تقدسه النجم و الشجر

۲. از اشعار او قصیده‌ای است با این مطلع:

گفتم به گاه صبح یکی جام می بیار   گفتا که بی دلان را با جام می چکار

۳. از او سه بیت است و بیت نخست این است:

عمری به راه بادیه باید قدم زدن   تا تکیه مراد توان در حرم زدن

۴. از طرطری سه قطعه است و مطلع یکی از آنها:

اگر نه مست شد بلبل فغان چندین چرا دارد   وگر با او نه گل می‌خورد، رخ رنگین چرا دارد

ابونصر رافعی،[1] شمالی دهستانی،[2] ادیب ششدری[3].

در حواشی جنگ نیز اشعاری است از این شاعران:

عنصری، قطره، فرخار، نوار، مهدی بیک، شقاقی، نشاط، اثیری، صبا، هاتف، بساطی، کمره‌ای، مولوی، نیری، باعث، نثاری، میرزا فتح‌الله عرب متخلص، ذوقی، رابعهٔ بنت کعب (قزداری)، آزاد خراسانی (برگ ۸۸ ب ـ ۹۰ الف)، قطران (انتخابی است از بهترین اشعار

---

۱. از قصیده‌ای است در مدح ابوعبدالله ناصر (گویا خلیفه):

چه رویست آن که در حسنش همی بیدل شود ناظر

چه مویست آن که در وضعش همی گمره شود خاطر

به موی او گذارم روز، روزی کو بود غایب

به رنگ او فروزم وقت وقتی کو بود حاضر

... سزای امر و نهی زان کجا بودت پدر آن کس

که گیتی را چو او هرگز نه‌ناهی بود و نه آمر...

گذشت او و به تو بگذاشت آن کس را که در گیتی

امیرالمؤمنین را هست رایش کوکب باهر

۲. از شمالی دهستانی در این جنگ دو قصیده بلند است یکی در مدح ابوالقاسم محمود و دیگری در مدح ابوسعد محمد، مطلع قصیده دوم:

آن مرغ کش خرام کدامست در چمن   کز مشک تاج دارد و از حله بیرهن

در اواخر قصیده این بیت دیده می‌شود:

آمد به خدمت تو شمالی ز راه دور   کرده روان به مدح و ثنای تو مرتهن

۳. از ادیب ششدری دو قصیده است در مدح پادشاه مازندران که شاعر از او با عنوان «اصفهبد کبیر» یاد می‌کند. مطلع قصیدهٔ نخست:

لشکر کشید باد صبا سوی بوستان   شد باغ و بوستان همه چون روی دوستان

و پس از ابیاتی می‌آید:

تاج الملوک نصرت دین خسروی که هست   بر نام او طری همه ملک طبرستان

اصفهبد کبیر مؤید که پاس او   بر دین حق و ملک امین است و پاسبان

شاه بزرگوار که ترکیب کرده‌اند   در تیغ او ذخیرهٔ ملک خدایگان

از قصیدهٔ دیگر:

بتی دارم که یک ساعت برون نایم ز فرمانش

چو ایمان دارم اندر دل به خوبی عهده و پیمانش

قطران بدون عنوان در حاشیه (گ ۱۱۰ ب - ۱۱۵ ب)، نوید[1] (گ ۱۵۱ ب - ۱۵۲ الف)، قضائی یزدی، معتمد، سحاب، حریف، طوفان، خاوری، عالی، خرم شیرازی (رباعیات)، مخلص، خادم قیری، منعم، طرب، طبیب، کوکب، محروم، طایر، حاجب شیرازی، (گردآورنده از شاعران اخیر بیشتر رباعی و یک بیتی می‌آورد).

بر پشت برگ آخر نیز اشعاری است (به خط نزدیک به زمان نسخه) از: عثمان مختاری، عبدالسلام پیامی (مشهور به پیامی جبل عاملی یا پیامی لاری)، بقائی، مغیث، مولوی، آصف خان، عرفی، خواجه نصیر و امامی هروی.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن ۱۱ هـ. برگ اول نونویس است. حاشیه برگ ۲-۳ و ۱۳۹ و دو برگ آخر وصالی و تمام برگها اثر رطوبت دارد. برگ ۱۵۶ تا ۱۶۰ از نسخه ساقط شده.

در داخل جلد (راست) فهرست مندرجات نسخه به قلم حاج میرزا احمد نوشته پشت برگ اول و آخر یادداشت‌های مختلف دیده می‌شود. عناوین شنگرف.

قطع: وزیری کوچک ۲۱×۱۳، جلد: تیماجی مشکی برگها (به استثنای ۵ برگ افتاده از وسط): ۱۹، سطور هر صفحه: ۲۱، کاغذ: آهار مهره شکری.

(۷۲۱)

مجموعه رسائل **(عربی)**

۱. المسائل الموصلیات الثالثة[2] (گ ۱ - ۱۸ الف)

از علی بن الحسین موسوی معروف به سید مرتضی و علم‌الهدی (۴۳۶ ق)

---

۱. از او مثنوی خسرو و شیرین یاد شده و از جمله ابیاتی که از آن مثنوی در نسخه حاضر آمده:

چون شیرین شهره شد در دل ربایی غرورش کرد دعوی خدایی

بلی خوبان خدای عاشقانند ولی رسم خدایی ندانند

۲. در نسخه جای سخن در عنوان این رساله المسائل الموصلیة الثانیة و در عنوان رسالهٔ بعد المسائل الموصلیة الثالثة قید شده و درست همانست که ما آوردیم.

در جواب یکصد و نه مسئله از مسائل فقه.

دربارهٔ این رساله و رساله بعد رجوع شود به توضیح این نگارنده در فهرست مجلس شورا ملی.

ذریعه، ج ۵، ص ۲۳۵؛ مجلس، ج ۱۰، ص ۱۲۶-۱۳۰.

آغاز: الحمد لله علی افضاله ... قد اجبت عن المسائل الوارده فی ... سنه عشرین و اربعمائه.

پایان: و سنبسطه فی مسائل الخلاف.

۲. المسائل الموصلیات الثانیة (گ ۱۸ ب - ۲۶ ب)

از همان مؤلف در پاسخ نه مسئله فقهی.

فهرست کتابخانه مجلس شورا، ج ۱۰، ص ۱۲۶-۱۳۰.

آغاز: قد اجبت ادام الله لکم السلامه ... عن المسائل التی وصلت الی جوابا اختصرت.

پایان: انه مکاتب و هذا بین لمن تامله.

۳. المسائل الطرابلسیات الثانیة (گ ۲۷ - ۴۶)

از همان سید مرتضی است در پاسخ ۱۲ مسئله عقلی و کلامی

ذریعه، ج ۵، ص ۲۲۶.

آغاز: الحمد لله و الصلوه علی محمد و آله هذه اجوبة ما سئل عنه الشیخ ابوالفضل ابراهیم بن الحسن الابانی الواردة عن طرابلس ثانیاً.

پایان: و مذاهبه و هذا نهایة الکلام.

۴. مسائل الطرابلسیات الثالثة (۴۷ - ۷۶)

از سید مرتضی علم الهدی در پاسخ ۲۳ مسئله فقهی و کلامی.

آغاز: الحمد لله رب‌العالمین ... هذه اجوبة المسائل الطرابلسیات الثالثة الواردة من ابی‌الفضل فی شعبان سنه سبع و عشرین.

پایان: و نهایة الاحتیاط للدین. نجزت الطرابلسیات الثالثة.

دفتری است به قلم نسخ محمد حسن بن محمد علی مشهدی غروی مورخ ۱۲۳۹ ق. کاتب این دفتر را برای شیخ‌الاسلام زنجانی نوشته و خط او بر پشت

نخستین برگ دیده می‌شود: عناوین قرمز.

قطع: خشتی ۱۶/۲×۲۱/۳، جلد: تیماجی لیمویی رنگ، برگ: ۷۶، سطور هر صفحه: ۲۰، کاغذ: فرنگی.

(۷۲۲)

مجموعه دیوانها (عربی)

۱. دیوان الاخطل (گ ۱ـ۱۱۹)

از غیاث بن غوث تغلبی نصرانی ملقب به اخطل (۹۲ ق).

در بیروت به چاپ رسیده است.

بروکلمان (ترجمه عربی)، ج ۱، ص ۲۰۴ـ۲۰۸.

آغاز: بسمله. قال الاخطل و اسمه غیاث... و الاخطل لقب و سئل جریر عن نفسه و عن الاخطل و الفرزدق.

۲. دیوان زهیر بن ابی سلمی (۱۲۰ـ۱۴۷)

اشعار ربیعة بن رباح المزنی زهیر بن ابی سلمی. (۱۳ قبل از هجرت)

بروکلمان (ترجمه عربی)، ج ۱، ص ۹۵ـ۹۶؛ اعلام، زرکلی، ج ۳، ص ۸۷

آغاز: قال زهیر بن ابی سلمی و اسمه ربیعة ابن رباح یهرج الحرث بن عوف.

۳. دیوان اعشی (گ ۱۴۸ـ۱۶۴)

میمون بن قیس معروف به اعشی بکر بن وائل و اعشی الکبیر از شاعران طبقه اول جاهلی و صاحب معلقه که با ایرانیان مخالطت داشت و الفاظ فارسی در شعر خویش بسیار می‌آورد (۷ ق).

رجوع شود به بروکلمان (ترجمه عربی)، ج ۱، ص ۱۴۷؛ اعلام، زرکلی، ج ۸ ص ۷۰۰

آغاز: بسمله. قال الاعشی اعشی بکر بن وائل و اسمه میمون بن قیس.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق میرزا علی انصاری مورخ ۱۲۹۱ ق در شیراز. (رقم کاتب در ذیل دیوان اخطل بدون نام او و در ذیل دیوان اعشی با ذکر نام او

دیده می‌شود.) در اول و آخر دفتر و در فاصله دیوان‌ها اوراق سفید وجود دارد و بر پشت برگ اول دیوان اخطل یادداشتی است از میرزا حسن انصاری (پسر کاتب نسخه) مورخ ۱۳۲۵ ق.

قطع: خشتی ۱۶/۵×۲۱/۵، جلد: تیماجی مشکی، برگها: ۱۶۴ (به استثناء ۲۳ برگ سفید اول و وسط و آخر دفتر) سطور هر صفحه: ۱۵، کاغذ: فرنگی سفید.

(۷۲۳)

جراثقال (فارسی)

از کتابهایی است که برای تدریس در دارالفنون از فرانسه به فارسی برگردانیده‌اند و گویا مسیو کرشیش آن را تدریس می‌کرده است. دارای چهار باب و هر باب چند فصل:

باب اول در علمی که از حرکت اجسام گفتگو می‌کند

باب دوم در جراثقال با قضیه حرکت طبیعی مطلقه

باب سوم در معادله اجسام صلبه

باب چهارم در حرکت اجسام صلبه و ثقیله که به زبان فرانسه دینامیک گفته می‌شود.

نسخه شماره ۷۱۳ سپهسالار و شماره ۳۳۵۸ کتابخانه ملک همین کتاب حاضر است.[1]

اشکال فنی را که برای تفهیم مطالب کتاب لازم است و در اثنای کتاب به آنها باقید شماره اشارت رفته در ده برگ بزرگ جداگانه رسم و در پایان نسخه یکجا الحاق کرده‌اند.

آغاز: بسمله. باب اول در علمی که از حرکت اجسام گفتگو می‌نماید.

پایان: و بلافاصله از سوراخ تا به آتش می‌رسد.

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق خوب مورخ ۱۳۵۳ ق. عناوین شنگرف.

قطع: رقعی ۱۴×۲۰، جلد: تیماجی قرمز با ترنج آب طلای، برگ: ۱۹۵ + ده برگ بزرگ. سطور هر صفحه: ۹، کاغذ: فرنگی نازک آبی رنگ

۱. در پایان نسخه ملک آمده «تعلیم گرفته شد از مسیو کرشیش».

(۷۲۴)

مجموعه فرهنگ **(لغت عربی به فارسی)**

۱. فرهنگ عربی به فارسی (گ ۱ـ۷)

تفسیر واژه‌هایی که غالباً از نظر لفظ و یا معنی نزدیک و شبیه یکدیگر و یا متضادند.

دارای سه فصل است در فصل نخست مفردات و در دو فصل دیگر کلمات مرکب (تام یا ناقص) یاد شده مانند «حیص بیص تنگی و فراخی هیات و میاط آمدن و شدن، حسن العقیده نیکو اعتقادی...».

و در ص ۹ (فصل اول نسخه حاضر) چنین آمده: «معافات و مقاسات و مکابده رنج چیزی بکشیدن... محاکمت به حاکم شدن. حکومت دادرسی ... حسن نیکوی. قبح زشتی.».

نسخه شمارۀ ۱۳۳/۳ـج دانشکدۀ ادبیات تهران ادبیات ظاهراً همین فرهنگ است که دیباچه نسخه حاضر را ندارد و پایان آن نیز متفاوت است.

فهرست ادبیات، ج ۱، ص ۳۷۰؛ ذریعه، ج ۱۶، ص ۲۰۸.

آغاز موجود: بسمله. مبتدی چون این قدر بخواند و یاد گیرد و در استعمال آورد... خواندن نامها و کتابها بر وی آسان گردد. فصل ابتدا و افتتاح و مفاتحت آغاز کردن کار ختم و اختتام به پایان بردن کار... کنه و قصاری و قصوری و نهایت و غایت پایان کار.

پایان موجود: ابتداء اول و آخر.

پس از پایان این فرهنگ در ص ۱۵ ـ ۱۶ چند واژه عربی است با ترجمه فارسی آنها با قلم دیگر.

۲. فرهنگ عربی به فارسی (بحر الالفاظ) (گ ۹ـ۴۵) **(لغت ـ عربی به فارسی)**

واژه‌ها به ترتیب حروف الفبا در حرف اول و هر حرف در سه باب است: (۱. اول مفتوح ۲. اول مکسور ۳. اول مضموم). نسخه‌ای از این فرهنگ در دانشکده ادبیات تهران است با شمارۀ ۲۲۴/۲ ج که نام آن در عنوان صفحه نخست «بحرالالفاظ» یاد شد.

رجوع شود به فهرست ادبیات، ج ۱، ص ۳۷۱.

آغاز: بسمله. باب الالف المفتوحه الله خدای سزای پرستش احد یکی آحاد جمع اول

نخستین اوائل جمع.

پایان: المضمومه: یبوست خشکی یسر آسانی. یمن خجستگی یوسف حسرت زده (؟...) یموم دریاها.

در ذیل این فرهنگ (در ص ۹۱ـ۹۲) نمونه‌هایی از جناس لفظی عربی با ترجمه فارسی، لغات و در آخر نسخه برخی از اوزان (مقادیر) با ترجمه ترکی یاد شده است.

۳. اشعار (ص ۴۷ الف ـ ۴۸ ب)

سه قصیده است در مناجات از واعظ قزوینی و جامی و دو غزل است از غیاث در ستایش حضرت رسول ﷺ و خداوند. از غزل او است:

هر که در سایهٔ محبت اوست **محنت خافقین عشرت اوست**
نمی‌از یک حباب قدرت اوست... **میکنم شکر قادری که دو کون**
هر که اندر مقام ذلت اوست **به خدایش حواله کرد غیاث**

۴. فرهنگ عربی به فارسی (گ ۴۹ـ۱۶۱)

واژه‌های عربی با ترتیب الفبایی در حرف اول و دوم و مرادف فارسی آنها در زیر هر یک آورده شده و مؤلف در پایان هر باب چند واژه فارسی را با ترتیب الفبایی در حرف اول و با ذکر مرادف هر یک در زیر آن با عنوان «لغت‌الفرس» می‌افزاید.

اینک نمونه‌ای از واژه‌های فارسی که در پایان حرف الف یاد شده است با مرادفات فارسی که در زیر آنهاست:

اونگ: آویخته. اندر: آنجا. آهیخته: کشیده. اوخ: اوه گفتن. ایرسان: پشیمان. ایرو: خدا. ازید: دراز کرده (...؟)

نسخه‌ای از این کتاب در دانشکدۀ ادبیات تهران با شماره ۲۲۴/۳ وجود دارد.

فهرست ادبیات، ج ۱، ص ۳۷۱.

آغاز: بسمله. الف مع الباء ابد همیشه آباد جمع ابواب درها ابریق کوزه اباریق جمع ابنیه بناها اب پدر اباء جمع ... ابیت نخواستم، ابینا[1] نخواستیم، ابین نخواستند.

۱. در نسخه: ابات و ابانا

پایان: یم دریا، یمین سوگند، درست راست، ممحض موقوف، ابجد آغاز کرد... ضـطغ تمام شد.

نسخه‌ای است به قلم نسخ و نستعلیق خدای ویردی مورخ ۱۰۰۲ق در ذیل رقم کاتب ۷ بیت است به ترکی از کاتب نسخه در وصف کتاب. حاشیه ۶ برگ اول و دو برگ آخر وصالی شده. در حاشیه برخی از برگها آثار رطوبت دیده می‌شود.

قطع: خشتی ۱۴/۵×۱۹/۵، جلد: مقوا با روکش پارچه سبز و عطف تیماج قرمز، برگ: ۱۶۱، سطور هر صفحه: ۲۲ و ۱۴، کاغذ: فرنگی.

(۷۲۵)

دیوان رضّا (فارسی)

از شاعری باتخلّص رضّا (با فتح (را) و تشدید (ض) بر وزن سقّا).

نسخه حاضر همهٔ دیوان رضّا نیست؛ غزلیات او است (به ترتیب الفبا) با چند مسمط، مثنوی، ساقی‌نامه یک ترجیع بند و رباعیات. پیش از شروع غزلیات دو بیت آخر قصیده و یا قطعه‌ای است که اول آن از نسخه افتاده و بیت دوم آن ماده تاریخی است مطابق با ۱۲۱۴. آن بیت این است:

به تاریخ او کلک رضا نوشت   بود جای مریم به خلد برین

یکی از مسمّطات تضمین این غزل حافظ است:

«بوی خوش تو هر که ز باد صبا شنید...»

در پایان نسخه قسمتی است از قصیده‌ای که تشبیب آن (و یا خود همه آن) دربارهٔ جوانی است استرچی به نام علی اکبر (که ظاهراً فرخ نیز نام داشته است) از جمله رباعیات، دو رباعی دربارهٔ تبریز و (بی‌نمکی) خوبرویان آنجاست. تنها ترجیع بند این دیوان دارای ۱۲ بند است با تکرار این بیت:

در هجر تو صبر پیش گیرم   تا از تو مراد خویش گیرم

نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن ۱۳ ه، برگ اول وصالی دارد. از اول و آخر و

پس از ص ۱۲ اوراقی از نسخه افتاده است.

حاشیه برگ نخست وصالی و برخی از برگها لکه‌های سیاه و یا چرکین دارد.

آغاز غزلیات (در ص ۱):

ندیده است مگر آن غزال رعنا را   کسی که وصف کند طلعت زلیخا را

مرا که دست به دامان دیدنت نرسد   چگونه بوسه توانم زد آن کف پا را

پایان موجود:

چون تو به بزم و به رزم کس نبود در جهان   عزم تو کشور گشود رزم و لشکر شکست

قطع: وزیری ۱۵/۵×۲۱، جلد: گالینگور قهوه‌ای، برگ: ۱۴۱، سطور هر صفحه: ۱۳، کاغذ: فرنگی.

(۷۲۶)

دیوان جامی (فارسی)

از نورالدین عبدالرحمن جامی (۸۹۸ق)

دارای قصائد و غزلیات و مقطعات.

فهرست منزوی، ج ۳، ص ۲۲۶۴.

آغاز غزلیات (ص ۷۶):

بسم الله الرحمن الرحیم   اعظم اسمای علیم و حکیم

محترمان حرم انس را   تازه حدیثی است ز عهد قدیم

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق قرن ۹ ه، دارای یک سرلوح کهنه. صفحات دارای جداول آب طلا و شنگرف و زرنگار. از اول و آخر افتاده دارد کنار برخی از برگ‌های وسط و آخر نسخه وصالی و در بیشتر برگ‌های آخر لکه‌های زرد و چرکین است. عناوین شنگرف.

قطع: وزیری ۱۴/۵×۲۱/۳، جلد: تیماج قرمز یک لا، برگ: ۱۲۶، سطور هر صفحه: ۱۹، کاغذ: سمرقندی شکری.

(۷۲۷)

مجموعه **(فارسی)**

۱. بحر الاسرار (گ ۱ـ۴۴ دفتر)

از مظفرعلی شاه محمد تقی طریقی کرمانی (۱۲۱۵ ق)

مثنوی بحر الاسرار ظاهراً دو گونه فراهم آمده و این دو گونه از نظر نظم و ترتیب اشعار جدایی‌هایی دارد. از آن جمله این‌که اشعاری را که مظفرعلی شاه در اقسام هدایت و چندگونه منصب پیغمبر ﷺ سروده در یک دسته از نسخ (از جمله نسخه چاپ شده به همت آقای دکتر نوربخش) پس از تفسیر سورهٔ فلق و پیش از شرح حدیث کمیل است (ص ۱۷۳ـ۱۸۱ چاپی) و در گونه دیگر از نسخ در پایان کتاب است مانند نسخه جای سخن. چند اختلاف دیگر نیز از این قبیل میان این دو نوع وجود دارد. در نسخه حاضر اشعار یاد شده (دربارهٔ منصبهای پیامبر ﷺ و اقسام هدایت) از برگ ۶۳ب و با این بیت آغاز می‌شود:

احمد مرسل شه صاحب کمال **بس مناصب دارد از خالق تعال**

شرح منثوری که مظفرعلی شاه در مقدمه این اشعار می‌آورد (ص ۱۷۳ چاپی) در نسخه حاضر حذف شده است.

نسخه حاضر ناتمام است.

پایان نسخه:

مجمل این قصه را تو گوش دار **تا مفصل بر تو سازم آشکار**

۲. جنات الوصال (برگ ۶۶ب ـ ۷۲الف)

از: نورعلی شاه اصفهانی (۱۲۱۲ ق)

نسخه حاضر تنها «جنت سوم» است از آغاز تا این بیت:

گفت ای یاران مرا یاری کنید **روی جانم جانب یاری کنید**[1]

۱. نسخه چاپی صفحه ۲۵۸، سطر اول.

آقای دکتر نوربخش در مقدمه ممتع خود بر چاپ جنات‌الوصال (از انتشارات خانقاه نعمة‌اللهی تهران) این نظر را که جنات الوصال تا همین بیت از منشآت نورعلی شاه است (و بقیه به ترتیب از رونق‌علی شاه و نظام‌علی شاه است) ترجیح می‌نهند.

رجوع شود به مقدمه آن کتاب به قلم دکتر نوربخش صفحه ص ـ ض.

آغاز:

این سپهر عشق را انجم بود **جلد ثالث جنت سوم بود**

۳. دیوان مشتاقیه (برگ ۷۶ب ـ ۱۶۳)

از: مظفرعلی شاه محمد تقی طریقی کرمانی با تخلّص مشتاق علی شاه (۱۲۱۵ ق)

شامل قصاید، ترجیع‌بند، غزلیات و رباعیات (غزلیات و رباعیات باترتیب الفبایی).

رجوع شود به ذیل نسخه‌های شماره ۷۱۸/۱ و ۷۱۸/۴ در این فهرست.

آغاز: ای آن که پرسی از من دلداده حال دل.

در پایان سخن مظفرعلی شاه است دربارهٔ این که نسخه به وسیله درویش نعمت‌علی در همان سال نظم (۱۲۰۶ ق) کتابت شده. پس از پایان سخن مظفرعلی شاه کاتب نسخه چنین می‌آورد:

«نقل من صورة خط درویش نعمةعلی المنقولة من صورة خط فرزندی مظفرعلی شاه وفقه‌الله تعالی...» و در زیر نوشتهٔ بالا یادداشت زیر از مونس‌السلطان دیده می‌شود:

«حضرت عون‌علی از مشایخ حضرت سید معصوم علی شاهند که در سفر کربلا در خدمت آن حضرت بوده‌اند و این کتاب به خط حضرت سید نعمت‌علی از روی خط مرحوم مظفرعلی شاه نوشته‌اند و حضرت عون‌علی تصدیق فرموده‌اند که از روی صورت خط فرزندی مظفرعلی شاه است».

دفتری است به خط نستعلیق قرن ۱۳ هـ. نوشته‌ها متن و حواشی را فرا گرفته (هر یک از سه کتاب در متن و حاشیه نوشته است). عناوین شنگرف. در پایان جنات‌الوصال ۸ صفحه سفید است.

قطع: خشتی ۱۵/۵×۲۰/۵، جلد: گالینگور سرمه‌ای عطف تیماج قرمز،

برگ: ۱۶۳، سطور هر صفحه (متن ۱۴ و حاشیه ۳۵)، کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره.

(۷۲۸)

بحر الاسرار **(فارسی)**

از مظفرعلی شاه کرمانی (۱۲۱۵ ق).

این نسخه از گونه دوم نسخ این کتاب است و با نسخه چاپی (از انتشارات خانقاه نعمةاللهی) بسیار متفاوت است.

رجوع شود به توضیحات ذیل نسخه شماره ۷۲۶/۱ فهرست حاضر.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق هدایت‌علی الحسینی مورخ ۱۳۰۵ ق، برخی از برگ‌ها اثر رطوبت دیده می‌شود. عناوین شنگرف. و بر برگ اضافی اول مثنوی سلسلة الذهب مظفرعلی شاه است (رک به ص ۱۰۰ فهرست حاضر) که دنباله آن را کاتب در کنار ص ۱ و ۲ بحر الاسرار نوشته. بر پشت این برگ اضافی یادداشتی است مغلوط از کسی که گویا میرزا اسدالله نام داشته و پسر کاتب نسخه بوده و نیز یادداشتی از محمد حسن شهربابکی دربارهٔ غلط آن.

قطع: وزیری ۱۷×۲۱، جلد: تیماجی سبز رنگ، برگ: ۸۶ سطور: ۱۴، کاغذ: فرنگی.

(۷۲۹)

بحر الاسرار **(فارسی)**

از مظفرعلی شاه کرمانی (۱۲۱۵ ق)

این نسخه از گونه اول و مطابق است با نسخه چاپی از انتشارات خانقاه نعمةاللهی تهران.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق محمد بن آقا جمال مراغه مورخ ۱۲۱۷ ق، بر حاشیه برگ اول یادداشت‌هایی است از جمله شعری از باباعلی قراگزلو حاشیه برگ اول و دو برگ آخر و برگ ۶۲ وصالی و بسیاری از برگ‌ها لکه‌های سیاه و

چرکین دارد.

قطع: وزیری ۱۴/۵×۲۲، جلد: تیماجی قهوه‌ای، برگ: ۶۴ سطور: ۱۷، کاغذ: فرنگی.

۷۳۰

مجموعه

۱. الكلمات المكنونة (گ ۱ـ۸۴) **(عربی و فارسی)**

از مولی محسن فیض کاشانی (۱۰۹۱ ق)

این کتاب به چاپ رسیده است.

آغاز: الحمد لله الأوّل في آخريّته ...

۲. الزبدة (گ ۸۵ ب ـ ۱۳۳) **(اصول فقه ـ عربی)**

از شیخ بهاءالدین عاملی (۱۰۳۰ ق)

در اصول فقه. در نسخه حاشیه‌هایی است از مؤلّف و جز او درهامش و میان سطور.

آغاز: أبهیٰ أصل يُبتنیٰ عليه الخطاب ...

نسخه‌ای است به خط نسخ قرن ۱۲ هـ، با دو قلم. رساله دوم نسخ (درشت‌تر) محمد یوسف بن محمد قاسم نایینی محمدیه مورخ ۱۱۸۹ ق.

قطع: خشتی ۱۷/۵×۲۰، جلد: تیماج مشکی یک‌لا، عطف پارچه مشکی. برگ: ۱۳۳، سطور: ۲۰ + ۸ کاغذ: فرنگی آهار مهره سفید.

(۷۳۱)

مجموعه **(فارسی)**

۱. أنيس الطالبين و عدّة السالكين (۱ـ۹۰) **(عرفان ـ فارسی)**

از صلاح بن مبارک بخاری (قرن ۸ هـ).

در مقامات خواجه بهاءالدین نقشبند در چهار قسم اول در ولایت و ولی دوم ابتداء احوال

خواجه و سلسله خواجگان سوم در بیان صفت و احوال و اقوال و اخلاق حضرت خواجه و شرح طریق ... و حقایق و لطائف که ... بر لفظ مبارک ایشان گذشته است. چهارم (گ ۵۸) در سایر کرامات و ظهورات و احوال که از حضرت خواجه ... به ظهور آمده است. مؤلف این کتاب را در ۷۹۱ق پس از درگذشت خواجه بهاءالدین و با اجازت خواجه علاءالدین عطار خلیفهٔ خواجه بهاءالدین فراهم آورده است. او در دیباجه، تاریخچه تألیف این کتاب را چنین می‌آورد «در سنه خمس و ثمانین و سبعمائه به خدمت ... خواجه علاءالدین ... رسیده به واسطه ایشان به نظر قبول ... حضرت سید بهاءالحق و الدین المشهور به نقشبند ... مشرف گشتم و چون طریقه ایشان صحبت بود به درویشان مصاحب شدم به واسطه آنکه هریکی از ایشان ... انوار ولایت و آثار کرامت ... بسیار ذکر می‌کردند ... این ضعیف را داعیه قوی و رغبت عظیم پیدا شد به جمع آن آیات بینات ... اما صدیقی اشارت فرمود که خدمت مولانا حسام‌الدین خواجه یوسف که از فرزندان مولانا حافظ‌الدین کبیر بخاری بودند رحمه‌اله و استاد علماء بخارا و شرف مجالس و صحبت خواجه را بسیار دریافته بودند و می‌خواستند به جمع مقامات مشغول گردند، حضرت خواجه ایشان را فرمودند این زمان اجازت نیست بعد از این اختیار شما راست. بنابرین فقیر متوقف شد و چون در شب شنبه سوم ربیع‌الاول سنهٔ احد و تسعین و سبعمائه حضرت خواجه داعیهٔ یا ایتها النفس ... ارجعی ... را اجابت فرمودند ... از خدمت ارشاد پناهی خواجه علاءالدین که خلیفه حضرت خواجه بودند ... استجازه کرده آمد ...».

بلوشه این کتاب را تألیف حسام‌الدین خواجه یوسف یاد می‌کند (شماره S. P. ۹۶۸/۱۱ و در بایگانی ملی هند دهلی نو (به نقل فهرست فیلمهای دانشگاه) از خواجه محمد پارسا. مؤلف در آخر قسم دوم سلسله فقر خواجه بهاءالدین را چنین می‌آورد: خواجه محمد بابای سماسی، محمود انجیر فغنوی، عارف ریوه‌گری، غجدوانی، سید کلال (سماسی، عبدالخالق شیخ یوسف بن ایوب همدانی، ابوعلی فارمدی، ابوالقاسم گرگانی طوسی که به سه واسطه به

جنید می‌رسد و نیز به ابوالحسن خرقانی، از روحانیت بایزید بسطامی[۱] از امام جعفر صادق از امام زین‌العابدین و از قاسم بن محمد بن ابی‌بکر از سلمان که با دریافت شرف صحبت رسول ﷺ و شریف سلمان ... انتساب در علم باطن به ابوبکر صدیق دارد.

در سراسر کتاب نام عده‌ای از عارفان و کتابها و نیز اسامی جغرافیائی بسیار یاد شده است که جای تحقیق دارد از آن جمله: شمس‌الدین اسکویی، اصول الطریقه و وصول‌الحقیقة تألیف سید ابوالقاسم گرگانی، درویش خلوتی (از کبار دراویش بخارا با نسبت خلوتی)، امیر محمود قصرمعانی سمنانی، مولانا نجم‌الدین وادرک کفنی، مولانا محمد هروی، باغ زاغان هرات، شیخ شادی غدیوتی، پل علی سلیمان، قصر عارفان، مولانا حمیدالدین چاچی، خواجه داود نبیرهٔ سیف‌الدین باخرزی، درویشی از متابعان پهلوان محمود بکیار. درویش تات کنی باغ سفیدمون (مال خواجه یوسف بخاری)، مولانا عارف (از اولاد امیر سید کلال)، عبدالله قزغن حاکم ماوراءالنهر، شیخ خسرو کرمینی، درویش نیکشاه باغ‌ارسلانی، لالای ترک، اعوانه بخارا، سوخاری، مولانا حسام‌الدین اصیلی (از علماء بخارا)، شرع‌آباد، مولانا ابوبکر افشنجی، مولانا جلال‌الدین خالدی، عبدالقدوس قرشی.[۲]

آغاز: بسمله. حمد بی‌منتها حضرت خدای را جل سلطانه ... اما بعد بر ارباب بصائر پوشیده نیست که بعد از مقام نبوت مرتبه‌ای شریف‌تر از ولایت خاصه نیست.

پایان: حضرت خواجه فرمودند که ما را به حضرت حق سبحانه و تعالی عهد است که تا به دیدار بی‌چون ... مشرف نگردم و جمع کسانی را که به من پیوسته ... شفاعت نکنم به هیچ چیزی و هیچ‌کس اصلاً مشغول نگردم.

۲. هدایة‌الطالبین (گ ۹۴ـ۹۹الف) **(عرفان ـ فارسی)**

از: سراج‌الدین عثمان.

---

۱. حضرت خواجه... گفتند از توجه به روحانیت اویس قرنی انقطاع تمام و تجرد کل... در تاریخ ۷۸۹ ... می‌فرمودند دو سال است متابعت امام محمد علی ترمذی می‌نمایم و ایشان بی‌صفت بوده‌اند و اگر کسی شناسد ما نیز این زمان بی‌صفتیم... اتفاقاً فصل زمستان بود... حضرت خواجه به کلبه این فقیر رسیدند و اثر ریاضت در ایشان ظاهر بود... فرمودند شصت و هشت سال بود توجه به روحانیت اویس قرنی داشتم و در صفت او سیر میکردم (از سخنان خواجه بهاءالدین نقشبند).

۲. در این کتاب از قرش به تکرار یاد شده و نسبت به آنجا را گاه قرشوی می‌آورد.

در آداب و اسرار طریقه نقشبندیه رائج در هند (پیروان شیخ احمد فاروقی سرهندی).

آغاز: الحمد لله الذی هدانا ... اما بعد درین روزها از طرف بعضی اعزه درخصوص این‌که در بین مشایخ و بزرگانی ... در حضرت دارالسلطنه ... نقشبندیه مجددیه ... مخالفت واقع شده بود اشارت رفته بود که این مسکین بی‌بضاعت چند ورقی را در آن باب بنویسد که موجب قطع نزاع متنازعین گردد ... اگر چه رسائل در حل مسائل این طریقه علیه ... بسیارند و طریق حصول ... به قراری که دست به دست از بزرگان این خاندان به این مسکین رسیده است اول ذکر است دوم مراقبه و سوم طریقه رابطه.

پایان: و عالم به نور هدایت و ارشاد وی بواسطه او بلاواسطة منور گردید کما لایخفی ... و صلی‌الله علی مصدرالرساله و خاتم کل مقاله محمد وآله.

۳. هدایة الطالبین (۹۹ ب ـ ۱۲۹ ب) **(عرفان ـ فارسی)**

از ابوسعید محمد صوفی نقشبندی (از سلسله فاروقی هند) (قرن ۱۳ ﻫ)

در اسرار و آداب طریقه فاروقیه و شرح و ارادات و احوال و تاریخچه سلوک. مؤلف در دیباجه می‌آرد که این کتاب را در ۱۲۳۰ ق که وارد لکنهو شد فراهم آورد «از وارادات و کشوف خود که از فضل الهی و توجه پیر دستگیر ... عنایت گردید مگر در بعضی جاها که تفصیلی از معلومات و مسموعات نیز تحریر یافته ...».

مؤلف در محرم ۱۲۲۵ ق در دهلی به خدمت حضرت شاه غلام‌علی عبدالله احمدی تشرف یافته و در جمادی الثانیه همان سال اجازت‌نامه تلقین ذکر از شاه غلام‌علی عبدالله دریافت داشت (مؤلف متن دو اجازت نامه‌ای را که از قطب خویش دریافت کرده عیناً نقل می‌کند) در این رساله، پس از شرح لطائف عشر و مشاغل سه‌گانه قلب این فصلها دیده می‌شود:

فصل در بیان سیرو سلوک ارباب قلوب

فصل در بیان ولایت کبری و فنای نفس

فصل در بیان ولایت علیا و سیر عناصر ثلاثه بجز عنصر خاک و فناء و بقاء آنها

فصل در بیان کمالات ثلاثه (فتوت، رسالت، اولوالعزم)

فصل در بیان حقایق الهیه

فصل در بیان حقایق انبیاء (ع)

فصل در بیان بعضی از مقامات که از راه سلوک علی حده افتاده‌اند

در این کتاب از عده‌ای از متصوفه آن عصر یاد شده مانند محمد معصوم فرزند احمد فاروق هندی، میرزا صاحب قبله و مولانا خالدرومی و بشارت الله به راغی و نیز از پاره‌ای از مشایخ قادری و چشتی.

آغاز: بسمله. بعد از حمد و صلوة کمینه درویشان بلک ننگ و عار ایشان فقیر ابی سعید مجددی نسباًو طریقةً ... می‌نماید که بعضی از یاران طریقت ... متصدع گردیدند آن‌چه در راه سلوک از اسرار و ارادت کشفاً و وجداناً دریافته‌ای ...

مؤلف در پایان رساله، اجازت‌نامه دوم را که از شاه غلام‌علی دریافت داشته و پس از آن تقریظ او را براین رساله می‌آورد. در پایان رساله چنین آمده:

«راقم گوید که بعد از ترقیم، این رساله را در حضور پیر دستگیر بمردم بعد از مطالعه این عبارات ترقیم فرمودند ... بسمله. الحمد لله ... فقیر عبدالله المعروف به غلام‌علی عفی عنه این رساله را مطالعه نموده ... الله تعالی به واسطه پیران کبار ایشان را وسیله شیوع طریقه احمدیه ... نماید ... چنان‌که آبای کرام ایشان ... مرشد و مروج این طریقه ... فرموده است ... ذکر واسطه آن منعم است الحمد لله ... تمت الرساله المسماة به هدایة‌الطالبین تصنیف شیخنا ... محمد ابی سعید النقشبندی واحدی النسب رضی عنه ... سنه ۱۲۸۵.

۴. هدایة‌الطالبین (ایضاح الطریقة) (گ ۱۳۰ ـ ۱۵۰ ب) **(عرفان ـ فارسی)**

از: شاه عبدالله غلام‌علی دهلوی نقشبندی (از مشایخ بزرگ طریقهٔ احمدی فاروقی هند)

در حقائق و آداب طریقه نقشبندی فاروقی.

مؤلف در آغاز رساله گزارش پاره‌ای از حالات و سلوک خویش را می‌آورد و می‌گوید:

«این فقیر به ذکر و شغل باطنی از حضرت ایشان تلقین یافته ... و تا پانزده سال اقتباس انوار صحبت حلقهٔ ذکر ... ایشان داشتم ... و دراین ایام که سنه هزارو دوصد و دوازده است به تکلیف بعضی عزیزان این چند فوائد از کلام مبارک خواجگان نقشبندیه و اکابر مجددیه ...

التقاط نموده...».

نسخه شماره ۴۲۶۳/۲ دانشگاه با نام رساله آداب و اذکار از غلامعلی باطنی در آداب نقشبندیان... باید همین رساله باشد و هم چنین رساله سلوک و مراقبهٔ نقشبندیه تألیف عبدالله دهلی در کتابخانه عارف حکمت (منزوی، ج ۲، ص ۱۲۰۰). در صدر نسخه حاضر نام رساله با قلم قرمز «هدایةالطالبین» و در رقم کاتب «ایضاح الطریقة» یاد شده است.

مؤلف در این کتاب از این نام‌ها یاد می‌کند:

سید نورمحمد بداونی از خلفای شیخ سیف‌الدین خلیفه و فرزند محمد معصوم، شیخ محمد عابد خلیفهٔ شیخ عبدالاحد، شیخ شاه کمال قادری و شیخ اوشاه سکندر و مولانا یعقوب کشمیری، ملا بدرالدین (مؤلف کتاب حضرات القدس)، محمد هاشم کشمیر (مؤلف کتاب برکات احمدیه)، محمد احسان (مؤلف روضة القیوم)[1] خواجه باقی‌بالله، شیخ عبدالحق، میرزا احسام‌الدین احمد (از خلفاء خواجه باقی‌بالله)، مولانا محمد شاه بیک احزانی (که گویا رساله‌ای در شرح حال فاروقی دارد).

در اواخر رساله وصایای خواجه عبدالخالق غجدوانی را می‌آورد.

آغاز: بسمله. بعد حمد و صلوة فقیر عبدالله المدعو بغلامعلی گزارش می‌نماید که بیست و دو ساله بودم که هدایت و عنایت‌الهی سبحانه شامل حال این فقیر گردید عنایت فیض مآب... قیم طریقه احمد شمس‌الدین حبیب‌الله مظهر حضرت جان جانان رسانید و مستفید شرف بیعت... در خاندان علیه قادریه گردانید. آن حضرت اگرچه افاده... نسبت شریف نقشبندیه می‌فرمودند... لیکن اجازت طریقهٔ علیه قادریه از روح... حضرت غوث‌الثقلین... نیز دارند.

پایان: اصلها ثابت و فرعها فی‌السماء تمت الرسالة الشریفه المسماة بایضاح الطریقه تصنیف حضرت قطب السالکین... عبدالله شاه غلام‌علی... دلدار قوی از آن باش و مترس.

۵. شجره‌نامه شاه نقشبند (گ ۱۵۰ ب ـ ۱۵۲ الف) **(عرفان ـ فارسی)**

در آغاز این بخش سخنانی است کوتاه از شاه نقشبند (خواجه بهاءالدین) و در عنوان آن با

۱. مؤلف می‌گوید: در این کتابها و نیز در نوشته‌های حضرت شاه ولی‌الله گزارش حال سید احمد دهلوی فاروقی یاد شده است و خود قسمت‌هایی از سخنان آنان را در اینجا می‌آورد.

قلم قرمز چنین نوشته است:

«از کلمات قدسیه شاه نقشبند قدس سره است»

۶. شرح گلشن راز (گ ۱۵۲ الف ـ ۱۵۳ ب) **(عرفان ـ فارسی)**

شرح چند بیت است از گلشن راز محمود شبستری با نشانی «م» و «ش» (نشانه متن و شرح) و در عنوان این بخش با قلم قرمز آمده است:

«قاعدة فی الفکر فی الآفاق» و نیز بیتی از گلشن راز. (گویا بخشی از مفاتیح الاعجاز است)

آغاز: مشو محبوس ارکان طبائع‌اش یعنی مقید مشو کشاکش میلان نفس و هوا به مشتهیات فانیه طبیعیه.

۷. سراج الطریق (گ ۱۵۳ ـ ۲۶۱)

از: ابویوسف حسن بن هدایةالله پیر خضرائی (قرن ۱۰ ه)

در سلوک و اخلاق دارای ۵۰ باب. (مؤلف در دیباجه فهرست ابواب را یاد می‌کند). تألیف آن در ۹۸۴ ق آغاز شده. عناوین پاره‌ای از باب‌های کتاب ـ چنان‌که در دیباجه است ـ از این قرار است:

باب اول در بیان طریق، دوم اشارات و اصطلاحات این طایفه، سوم در توبه، ۲۶ در آزادی، ۲۷ ذکر و آداب آن، ۲۸ فتوت و جوانمردی، ۳۵ در فقر، ۳۶ در تصوف، ۳۷ در آداب آن، ۴۴ نگاه داشتن دل مشایخ، ۴۵ سماع، ۴۸ لباس این طائفه، ۴۹ بعضی کلمات مفید که از این طائفه منقولست، ۵۰ در تفسیر بعضی آیات و احادیث بر وفق اشارات این طائفه.

مؤلف در اثناء سخن شعر بسیار می‌آورد که غالباً از خود اوست[1] و در پاره‌ای از اشعار او تخلص «ابن هدایت» دیده می‌شود.

در باب ۴۶ شرحی دربارهٔ سید محمد نبیرهٔ علی بن موسی الرضا معروف به پیر خضر

۱. از جمله اشعار او ترجیع‌بندیست در توحید که بیت مکرر آن این است:

شهد الله جل ذکره — انه لااله الا هو

و بند اول آن چنین آغاز می‌گردد:

ای خداوند خالق اشیاء — احد و فرد و وتر و بی‌همتا

با تو بود است و زتو موجود است — راز اسرار سر کرمنا

شاهو و دربارهٔ این که «شاهو» نخست «گنجویه» نام داشت و به مناسبتی به شاهو شهرت یافت و حدود اربعه آنرا به نقل از کتاب جامع الکرامات می‌آورد.

همچنین مؤلف از کتاب ارشاد محمد غزالی، از فتح موصلی، ابوالمکارم نیشابوری، کتاب حدیقة الافراح، شیخ ابوالمکارم محمد روزبهانی یاد می‌کند.

آغاز: سپاسی بی‌قیاس غیر متناهی ... مبدعی را ... اما بعد چنین گوید بنده حقیر ... ابویوسف حسن بن هدایةالله پیرخضرائی چون در سنه اربع و ثمانین و تسعمایه ارباب زمان ... را دیدم که از احوال قلوب غافل ... خواستم که چند اوراق از اشارات و اصطلاحات این طائفه ... موشح گردانم.

پایان:

مگر از مقدم ایشان شود شاد ز آشوب حوادث گردد آزاد

تمت الرساله ... سراج الطریق من ... مصنفات ... مولانا ابوبکر المصنف.

۸. نامه به شیخ شکرالله (گ ۲۶۲ ب ـ ۲۶۳ الف)

نامه‌ای است به «قائدالمشائخ جناب شیخ شکرالله» که باید از مشایخ نقشبندی کردستان باشد. این نامه به قلم شکسته نستعلیق زیباست و نخست با چند بیت آغاز می‌گردد.

آغاز: سلامی چو اعجاز سلطان مشهد.

۹. قصیده در مدح (۲۶۴ ـ ۲۶۷ الف)

قصیده‌ای است از میرزا صبوری زرین قلم.

دارای ۶۰ بیت در مدح شیخ سراج‌الدین عثمان نقشبندی و شیخ شکرالله (که پس از سراج‌الدین عثمان رهبر نقشبندیه شد).

آغاز:

بحمدالله و المنه ز توفیقات ربانی
گرفت آئین و زیب و زین و فر دین مسلمانی
وجود خاکیان افلاکیان را بالد و نازد
به نوعی کز شرف شاید زمین را آسمان خوانی
بنازد روح بوبکر و ببالد حال فاروقی
که حق ملک خلافت را به عثمان داشت ارزانی

پس از پایان قصیده در گ ۲۶۷ نسخه‌ای دیگر است از نامه به شیخ شکرالله که ظاهراً نویسنده از روی خط استاد (نسخه اول) مشق کرده است.

۱۰. دو نامه از شیخ سراج‌الدین (۲۶۸ ـ ۲۶۹)

دو نامه است از شیخ سراج‌الدین عثمان نقشبندی.

دربارهٔ مقام شیخ شکرالله خطاب به مردم سنندج. این نامه‌ها به خط خود سراج‌الدین است و زیر هر یک امضاء مخصوص و مهر او با نقش «ابن محمد النقشبندی عثمان» دیده می‌شود.

دفتری است به خط نستعلیق مورخ ۱۲۶۰ـ۱۲۸۵ ق (از برگ ۲۶۲ تا آخر به قلم‌های دیگر است)، کاتب در نسخه‌ها نام خود را می‌آورد اما در ذیل برگ ۲۶۲ (کتاب سراج‌الطریق) نوشته «به محمد شکرالله قلمی شد» و زیر این نوشته مهری با نقش «شکرالله عثمانی» دیده می‌شود. در آغاز دفتر دو برگ سفید است و بر یکی از آن دو یادداشتی است زیر عنوان «آداب ختم حضرت سراج‌الدین». عناوین شنگرف.

قطع: وزیری ۱۴×۲۱/۵، جلد: تیماجی سبز، برگ: ۲۶۹، سطور صفحه (جز چند برگ آخر که مختلف است): ۱۷، کاغذ: فرنگی سفید.

(۷۳۲)

دیوان انوری

(شعر ـ فارسی)

از: حکیم انوری (۵۸۳ ق)

شامل قصائد غزلیات و رباعیات همه با ترتیب الفبائی.

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق قرن ۱۱ هـ (یا اواخر ۱۰ هـ). تمام صفحات در متن و حاشیه نوشته شده و مجدول با قلم آب طلا و شنگرف و زرنگار است از قصائد چند برگ (از اواخر حرف یاء) افتاده و غزلیات از ص ۲۲۹ آغاز شده است.

حاشیه برگ اول و دو برگ آخر وصالی شده اما به نوشته‌ها آسیبی نرسیده.

قطع: رقعی ۱۱×۱۸/۵، جلد: تیماجی قرمز با ترنج و نیم ترنج با نقش برجسته و آب طلائی گل و بوته. برگ: ۲۳۵، سطور متن: ۱۷ و حاشیه: ۳۰، کاغذ: خان بالغ نازک آهار مهره و شکری رنگ.

(۷۳۳)

اربعین حدیث **(حدیث ـ عربی)**

از شیخ بهاءالدین محمد عاملی (۱۰۳۰ ق)

نسخه‌ای است به خط نسخ خوب و خوانای محسن بن محمد حسین مورخ ۱۰۶۹ ق، دیباجه کتاب از آغاز نسخه افتاده و تنها دو سطر از دیباجه مانده است. در حواشی منقولاتی است (به قلم نستعلیق کاتب نسخه و جز او) از سلطان العلماء، شرح سید محمد بر اربعین، تفسیر غریب القرآن، کتاب الاخبار راوندی و غیره و نیز حواشی مؤلف با نشان «منه». حاشیه برگ نخست اندکی وصالی دارد و حواشی برگ‌های آخر لکه‌های رطوبت کهن. در حاشیه برخی از برگ‌ها مهریست بزرگ و مدور که در آن نام میرزا ابوالقاسم مجتهد نراقی نقش شده در ذیل صفحه آخر دو بیت در ماده تاریخ درگذشت شیخ بهائی به قلم کهن ثبت شده و مصراع چهارم چنین است «تاریخ وفات لاجرم تلخ افتاده». (تلخ = ۱۰۳۰ ق). عناوین شنگرف.

قطع: رقعی ۱۱/۵×۱۹، جلد: تیماجی قهوه‌ای، برگ: ۱۸۴، سطور: ۱۶، کاغذ: اصفهانی

(۷۳۴)

جام جم **(فارسی)**

از اوحدی کرمانی (۷۳۸ ق)

نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن ۱۰ هـ، از اول و آخر افتاده. تمام صفحات

دارای جداول به چند قلم آب طلا و شنگرف و زرنگار. حاشیه چند برگ اول و برگ آخر وصالی دارد. چند برگ اول لکه‌های چرکین دارد. عناوین شنگرف.

قطع: رقعی ۹/۵×۱۷/۵، جلد: تیماجی قهوه‌ای، برگ: ۱۲۲، سطور: ۱۵، کاغذ: سمرقندی شکری

(۷۳۵)

فرهنگ عربی به فارسی **(فارسی)**

نخست واژه‌ها درسی مطلب به ترتیب الفبایی (تنها در حرف اول کلمات) و پس از آن سه بخش دیگر است (که عنوان ندارد): یکی در مفردات متفرقه دیگری در جمله‌های پراکنده عربی (مانند: اطال الله بقائک و اعظم الله اجرک و ...) و سدیگر در تحقیق در ریشهٔ معانی برخی از واژها و تناسب بین آنها (فقه اللغه) اینک نمونه‌ای از بخش ۳:

«و اصل مشاورت از شورت الدایه اشورها شوراً یعنی وقتی که او را آزموده باشی و فاعل آن مشور بود. نکاح لازم شدن است و تزویج را نکاح برای آن میگویند که دو شخص با همدگر لازمست و گویند نکاح ملاقات دو شخص است برای ...».

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق طالب پسر شروان مورخ ۱۱۰۱ ق، از اول نسخه تا بخشی از مطلب ۱۲ (حرف ر) افتاده است.

آغاز موجود (سطر اول برگ ۲): ربانیون گروه هزار هزار ربی واحد. رفرفه شادروان. مروق صاف و نازک. راحیه استخوان بند انگشت. روح القدس جبرئیل ... رفل خرامیدن. رکع پشت خم‌کردن ... مطلب سیزدهم زجر مکافات کردن و فال زدن زواجرج.

پایان: و سکون تمکن به چیزی کردن است و قس علی هذا بماتدرک و تفهم. تمت به تاریخ ۱۷ شهر ربیع‌الثانی سنه ۱۱۰۱ سمت تحریر یافت حسب الفرموده رفعت و معالی پناه خواجه محمد بقاء ابن ... حامی ـ نظام‌الدین علی ... کاتب العبد ... ابن شروان طالب ... (سپس یک کلمه است که خوانده نمیشود).

پس از پایان این فرهنگ، فرهنگ لغات عربی به فارسی دیگری است که بر

سه صفحه با همین خط نوشته و ظاهراً بخشی است از کتابی دیگر در لغت بدون رعایت هیچگونه ترتیب موضوعی و یا الفبائی، با آوردن مرادف فارسی در زیر واژه عربی.

آغاز (ص ۱۰۰): کتاب لغت. بسمله. بسم: به نام. الله: خدا... فلک: آسمان... شمس: آفتاب. هلال: ماه‌نو. قمر و بدر: ماه چهارده.

حاشیه چند برگ از اول و وسط و آخر وصالی و بخشی از نوشته‌ها در برگ اول پس از وصالی خوانده نمی‌شود.

قطع: رقعی ۱۱×۱۸/۵، جلد: تیماجی مشکی عطف وصالی با پارچه مشکی، برگ: ۵۱، سطور هر صفحه: ۱۶، کاغذ: فرنگی آهار مهره ضخیم.

(۷۳۶)

دیوان نثار **(شعر ـ فارسی)**

از شاهرخ میرزا پسر رضاقلی میرزا قاجار

شامل بخش‌های زیر:

۱. مثنوی وقایع کربلا و شهادت امام حسین ﷺ که در عنوان آن نوشته: «در بیان شهادت حضرت ابی‌عبدالله... و وقایع عاشورا از افکار بنده عاصی فقیر و سیاه شاهرخ ابن رضا قلی قاجار».

آغاز:

بشنو از من این حکایت برملا	**شرح جان‌بازان دشت کربلا**
چون طلوع صبح عاشورا دمید	**جبرئیل از جانب حق در رسید**

پایان:

ای نثار بی نوای پر محن	**دست تود امان فرزند حسن**
تا شفیع تو شود روز جزا	**خدمت جدش علی مرتضی**

۲. غزلیات به ترتیب الفبا در عنوان این بخش آمده: در اشعار غزلیات از افکار نواب والا

شاهرخ میرزا بن مرحوم رضاقلی میرزا.

آغاز:

اگر ز روی مهت پرده‌افکنی یارا	**چو موی خویش پریشان کنی دل ما را**
هزار همچو من خسته در کمند آری	**به دوش چون فکنی زلف عنبرآسا را**

۳. مثنوی با این عنوان: «این تغزل و شرح حال مسافرت حرکت از طهران تا کرمانشاهان و پشتکوه‌هست» و در پایان آن یک غزل است در مدح حشمت‌الدوله امیرجنگ.

۴. رباعیات. نخستین رباعی.

ای دوست مرا به نامه‌ای شاد نما	**وز بند بلای دهر آزاد نما**
این دل که ز دوری تو گردیده خراب	**از دولت وصل خویش آباد نما**

۵. مثنوی دیگر (گویا ناتمام) با این عنوان: «بر سبیل حکایت یا حقیقت در شرح حال حکمران بروجرد و لرستان و اهل آن سامان»

آغاز:

نگار سروقد ای جان شیرین	**بیا ده باده در جام بلورین**

نسخه‌ای است به خط شکسته نستعلیق که گویا قسمتی از آن از خود شاعر است. در فاصله بخش‌ها و در آخر دفتر اوراق سفید بسیار است.

بر یک برگ اضافی اول نسخه قطعه نثری است فکاهی که ناتمام رها شده و نزدیک به یک صفحه است. قطعه چنین آغاز می‌گردد: «الحمد علی پروردگار آسمانه دوار اخترانه بعضی ثابت و بعضی سیار. شکر و سپاس مخصوص خداوندی جل و علاست که مسمار زردک را بی‌چکش و تخماق بر دل زمین فرو کوفته و منار چنار را بی‌دلو و ریسمان از چاه زمین بیرون کشید... تعالی نیاموخته کازری نرفته به دکان آهنگری حباب برف را بنماید سفید به هر کار بسته سازد کلید.

قطع: رقعی بزرگ ۱۳×۲۰، جلد: تیماج قرمز یک لا، برگ (با رنگهای سفید وسط و آخر): ۷۷. سطور هر صفحه ۹ـ۱۰، کاغذ: فرنگی آبی رنگ و ضخیم.

(۷۳۷)

دیوان امیرالمؤمنین (عربی)

همان نسخه مشهور است که بارها به چاپ رسیده (مطابق نسخه ۶۸ این کتابخانه) با ترجمه زیرنویس به نثر در چند برگ نخست (ص ۳-۱). ترجمه منظوم اشعار (هر شعر با یک رباعی) در زیر و یا کنار سطور آورده شده و ترجمه منظوم بیت نخستین این رباعی است:

انسان که به صورت همه چون یک دگرند
باید که به عین لطف درهم نگرند
نام پدر و مادر صورت نبرند
کین قوم ز یک مادر و از یک پدرند

نسخه‌ای است به خط نسخ اسماعیل بن محمد بروجردی مورخ ۱۲۴۱ ق. ترجمهٔ نثر زیر سطور و عنوان‌ها به شنگرف بالای صفحه نخست چند سطر از شرح میبدی نقل شده.

قطع: وزیری ۱۵×۲۴/۵، جلد: تیماجی مشکی. برگها: ۲۱۲، سطور هر صفحه (متن اشعار): ۵. کاغذ: فرنگی کاهی آهار مهره زرد رنگ و نازک.

(۷۳۸)

مجموعه (فارسی)

۱. نان و حلوا (برگ ۱-۱۰ الف)

از شیخ بهائی (مثنوی) از اول این نسخه افتاده و در حواشی آن اشعار مثنوی مولوی با قلم دیگر نوشته است.

۲. مثنوی معنوی (گ ۱۰ ب-۹۳ ب)

در اخلاق و عرفان از عزلتی که ظاهراً همان زین‌العابدین عزلتی یزدی ست صاحب مثنویهای شیر و شکر در مجموعه حاضر و در موزهٔ لندن شماره ۵۰۱۱/۲ (کتب شرقی) و منبع‌الانهار (شماره ۱۱۲۲/۱۰ کتابخانه مجلس).

تخلص شاعر به تکرار در سراسر مثنوی دیده می‌شود. در چند جا و از جمله در آخر مثنوی غزلی آورده و در آخر مثنوی (پیش از غزل) دربارهٔ نوشتن این مثنوی و نام آن چنین گوید:

ای که این نسخه همی گیری به دست / مطلع گردی در آن بر هر چه هست
یک سخن گر زین همه خوش آیدت / مابقی را عفو کردن بایدت...
چشم دارم گویی از روی و داد / عزلتی روح و روانت شاد باد
چون که بود این نسخه بحر مثنوی / از حکیم معنوی مولوی
مثنوی معنوی شد نام آن / آن چنان سازش خدایا آن چنان
باشد از تألیف من این مثنوی / نسخه بیست و ششم در رهروی
مختصر کردم که تا بر کامتان / نقل آن بسیار ننماید گران
یک غزل هم باز گویم بعد از آن / از بیان یکباره بربندم زبان

عزلتی در این مثنوی حکایات بسیار درج کرده و از آن جمله است داستان به خواب دیدن شهاب‌الدین سهروردی ارسطو را که او خود در کتاب تلویحات می‌آورد و نیز حکایت «پسر ملا سعدالدین تفتازانی و تیمورخان گورکانی»

رجوع شود به فهرست کتابخانه مجلس، ج ۳، چاپ ۲، بخش دوم، ص ۵۶۸.

آغاز:

آفرین بر صانع ارض و سما / مبداء اشیا نمود و بود ما
قادر مطلق تعالی شانه / اختلافات الصور برهانه
آن که عالم مطلع انوار اوست / آنکه آدم مجمع اسرار اوست

پایان:

جملهٔ ما را خدایا از کرم / عاقبت محمود گردان با کمال

۳. شیر و شکر (برگ ۹۴ ب-۹۵ ب)

بخشی از مثنوی شیر و شکر عزلتی یزدی است.

رجوع شود به فهرست موزهٔ لندن از اونس شماره ۵۰۱۱/۲ (کتابهای شرقی).

آغاز:

روزی از روزهـای فـصل شـتا — طـفلی آمـد درون خـانه مـا
دست و پـایش بـه لرزه از سرما — کرد پس عرض رخت خود بر ما
مـی‌نمودی لبـاس خـود یک یک — بـود پـیشش کـثیر آن انـدک...
باز گفتی کـلاه مـن تـی تـی[1]است — هیچ کس را چـنین کـلاهی نیست
تـــی تــی دیگـرم قـبا بـاشد — کـفش تـی تـیم بـا صفا باشد

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق محمد شفیع از قرن ۱۱ هـ. (رقم بدون تـاریخ کاتب در ذیل مثنوی معنوی دیده می‌شود).

حاشیه برخی از برگها با کاغذ آبی و یا زرد رنگ وصالی و برخی از بـرگها پارگی دارد. برخی از صفحات به چلیپا نوشته. عناوین شنگرف.

قطع: وزیری کوچک ۱۳×۲۱، جلد: مقوا بـا روکش پـارچه چـهارخانه و عطف تیماجی قهوه‌ای، برگ: ۹۵، سطور: ۱۶، کاغذ: زرد و آبی آهار مهره.

(۷۳۹)

مجموعه **(فارسی)**

۱. جنات الوصال (برگ ۱ـ۲۱۳الف)

جنت پنجم است از آن مثنوی و متن و حواشی را فراگرفته است.

رجوع شود به این فهرست، ش ۶۴۵ و ۶۸۲ و ۷۲۷.

۲. کبریت احمر (گ ۲۱۳ ب ـ ۲۲۲الف)

از مظفرعلی شاه‌کرمانی (۱۲۱۵ ق)

این رساله با مقدمه و تحقیق دکتر جواد نوربخش در سلسله انتشارات خانقاه نعمت‌اللهی تهران به سال ۱۳۵۰ به چاپ رسیده است و رجوع به شماره ۶۷/۲ و ۲۵۴/۲ شود (فهرست. ج

۱. تی‌تی در تداول عامه ظاهراً لباس است که کودکان را خوش آید هم‌چون «قاقا» درخوردنی‌ها و گویا از همین باب است واژهٔ عامیانه «تی‌تیش» که در تهران ـ و شاید پاره‌ای دیگر از بلاد ایران ـ در مورد کودکان متداول است.

۱، ص ۹۹ و ۲، ص ۵).

۳. افیونیّة (گ ۲۲۲ در متن و حاشیه) **(عربی)**

از مظفرعلی شاه کرمانی طریقی (۱۲۱۵ ق)

با اشارات طنز و فکاهت‌آمیز. رجوع شود به مقدمه کبریت احمر از دکتر جواد نوربخش و فهرست، ج ۱، ص ۹۹.

آغاز: بسمله. الافیون و ما ادراک ما الافیون دولة للجنون افلا تعقلون و ضیاء للعیون افلا تبصرون.

پایان: و الشاربون‌له هم خیرةالبرره و التارکون له هم الکفرة الفجره.

۴. جنگ نظم و نثر (گ ۲۲۳ـ۲۳۲)

نخست رباعیاتی است مشهور در مناجات منسوب به ابوسعید ابوالخیر.

آغاز: برخیز که عاشقان به شب راز کنند.

دیگر صلوات دوازده امام (چهارده معصوم) است به عربی که چنین آغاز می‌گردد: «اللهم صل و سلم علی سید الوری و فخر اهل الدنیا و الاخری الذی تاج رسالته سبحان الذی اسرا».

و پس از دو صفحه سفید چند قصیده از محتشم است.

دفـتری است بـه قلم نستعلیق هـدایت‌عـلی حسینی مـورخ ۱۳۱۰ ق. هـمه بخش‌های دفتر در متن و حاشیه نوشته شده عناوین قرمز.

قطع: وزیری کوچک ۱۳×۲۱، جلد: تیماج قرمز یک‌لا، برگ: ۲۳۲، سطور هر صفحه (متن): ۱۲ (حاشیه): ۲۶، کاغذ: فرنگی نخودی رنگ.

(۷۴۰)

دیوان حافظ **(فارسی)**

گزیده‌ای است شامل: مثنویات چند غزل و رباعیات.

نسخه‌ای است به خط شکسته نستعلیق استادانه و زیبا مورخ ۱۲۴۱ ق. عناوین شنگرف.

قطع: رقعی بزرگ ۱۲/۵×۱۹/۵، جلد: تیماج قرمز با ترنج و نیم ترنج، برگ: ۳۳، سطور هر صفحه: ۱۷، کاغذ: فرنگی آهار مهره شکری

(۷۴۱)

منشآت **(فارسی)**

انشائهایی است از ظهیرا تفرشی و جز او از زمان صفویه. نام شاه عباس دوم و شاه سلیمان در برخی از آنها دیده می‌شود. اینک پاره‌ای از عناوین منشآت این دفتر: در تعریف و توصیف همایون نوشته شده (این انشاء در وصف شاه عباس ثانی است) و نام او را پس از القاب بسیار این‌گونه می‌آورد:

سریر افروز اورنگ کیانی   شه صاحب قران عباس ثانی

دیباجه مرقع سلیمان قلی بیک که ظهیرای تفرشی نوشته. شخصی از ارباب کمال. به یکی از صاحبان شجاعت. به قوشچی‌باشی. در باب سوم ماه مبارک رمضان و قورق از ماکولات و مشروبات.

در بیشتر این منشآت اشعاری مندرج است و در یکی از آنها که «در توصیف برف و باران بی‌وقت در نراق است»، منظومه‌ای است که چند صفحه از نسخه را فراگرفته و شاعر در آن به مدح ظهیر تفرشی نیز می‌پردازد.[1]

۱. از جمله ابیات این منظومه است:

در این بزم هستند ارباب دل   کزیشان گشاید ترا باب دل...
خصوصاً سخن سنج عالی مقام   جهان معانی ظهیرالانام
به دل حق‌شناس و به لب حق‌طلب   زحق گشته حرف‌حقش نقش‌لب...
ز نطق ملایم به درس علوم   کند نرم اهل دلان را چو موم
چو از غنچه‌اش وصف گل گل کند   هوا در دم ایجاد بلبل کند
دگر مطلع دفتر انتخاب   که شمس الانامی ظهیرش خطاب
ز فواره ملک گوهر فشان   که هر قطره داد از عطارد نشان
به گاه رقم داده از آب و تاب   به ریحان ارقام یاقوت آب
به وصف خطش دارد از اختتام   کلام ظهیری ظهوری تمام

دفتری است به خط شکسته قرن ۱۳ هـ. از اول افتاده دارد و آخر آن ناتمام مانده. در آخر نسخه پس از دو صفحه سفید انشاء دیگری است قلم شکسته و مورخ ۱۲۴۹ ق که بعداً الحاق شده و به جای نامها «فلان» می‌آورد. بر پنج برگ اضافی پس از آن نیز نوشتهای مختلف است. عناوین شنگرف.

قطع: خشتی ۱۴×۱۹، جلد: تیماجی قرمز روشن، برگ (با برگهای اضافی آخر): ۷۸، سطور هر صفحه: ۹، کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره شده.

(۷۴۲)

کتابچه **(فارسی)**

از: محمد ساوه‌ای.

شامل:

۱. قصیده‌ای در مدح نصیرالدوله ۲. نوشته‌ای دربارهٔ قصیده و[1] ممدوح شاعر ۳. انشایی است به نظم و نثر بی‌نقطه در وصف‌الحال خود و مدح همان ممدوح.[2]

آغاز قصیده:

سحرگهان که غراب شب شبه پیکر   ز روی بیضهٔ بیضا به باختر زد پر
ز در درآمدم آن مه به جلوهٔ طاووس   به خنده مهر فزا و به غمزه جان پرور

آغاز انشاء بی‌نقطه: سر سلسلهٔ امرا و سرآمد حکما را کردگار احد طول عمر دهد مهر عالم‌آرا در آرامگاه حمل در آمده دلها همه مسرور طالح و صالح در سروركوه و صحرا مالامال...

نسخه‌ای است به خط شکسته نستعلیق خوب محمد ساوه‌ای (مؤلف) از قرن ۱۳ هـ. رقم نویسنده بدون تاریخ در پایان کتابچه دیده می‌شود.

۱. شاعر در قصیده از اقامت خود در ری و از این‌که لقب حکیم داشته سخن میگوید و هم در قصیده و قطعه نثر به شکایت از ری و اوضاع آن شهر می‌پردازد و می‌گوید:
«امروز کار تهران یا به رشوه است یا به عشوه. رشوه را مال نداشتم عشوه را جمال. خداوند به عمر و عزت نصیرالدین نامی بیفزاید که در این مدت متحمل زحمات و مخارج عبید خود شد...».

۲. و دربارهٔ قصیده گوید: «این قصیده که بزرگان سخن بحر الحقائقش خوانند منظوم و در این کتابچه مرقوم افتاد.

قطع: وزیری کوچک ۱۵×۲۰، جلد تیماج قرمز یک لا، برگ (با چند برگ سفید وسط و آخر نسخه): ۱۵، سطور ۱۴ و ۷، کاغذ: فرنگی آبی رنگ.

(۷۴۳)

مجموعه **(فارسی)**

۱. شیر و شکر (گ ۱ـ۵الف)

مثنوی از شیخ بهاءالدین عاملی (۱۰۳۰ق). از اول افتاده دارد:

آغاز:

یارب یارب که بهایی را   این بی هده گرد هوائی را

۲. نان و حلوا (گ ۵ الف ـ ۱۴ الف)

از شیخ بهائی عاملی (۱۰۳۰ق)

آغاز:

أیـها اللاهی عن العهد القدیم   ایـها الساهی عن النهج القویم

۳. هفت‌بند کاشی (گ ۱۴ الف ـ ۱۶)

از ملا حسن کاشی.

قصائد در مدح حضرت علی (ع).

ذریعه، ج ۲۵، ص ۲۳۱.

آغاز:

السلام ای سایه‌ات خورشید رب العالمین
آسمان عز و تمکین آفتاب داد و دین

۴. خزان و بهار (گ ۱۷ ـ ۱۹۹ب)

از قاضی محمد شریف کاشف بن شمس‌الدین محمد شیرازی (۱۰۰۱ق)

فهرست، ج ۱، ص ۷۶، ج ۲، ص ۲۳۵.

آغاز: چمن آرای فرج بعد از شدت در خزان و بهار.

پایان: که باید خزان و بهار این چنین.

دفتری است به خط نستعلیق مورخ ۱۲۶۰ق، حاشیه چند برگ اول و برگ آخر وصالی و چند برگ از اول و آخر لکه‌های چرکین و زرد دارد. عناوین شنگرف بخش اشعار چلیپاست.

قطع: رقعی ۱۰×۱۸/۵×۲/۵، ج گالینگور لیمویی با عطف و گوشه تیماج قهوه‌ای. برگ: ۱۹۹، سطر هر صفحه (جز صفحات چلیپا): ۱۴.

(۷۴۴)

نسخهٔ معما **(فارسی)**

از سیفی بخارایی «مرتب بر یک مقدمه و چهل قاعده و تنبیهی چند و خاتمه». در پایان نسخه دو بیت است ظاهراً از مؤلف که نشان می‌دهد نام رساله «نسخه معمی» است مطابق ۸۷۵ق (سال تألیف آن) دو بیت این است:

این نسخه که در علم معمی آمد   اسمش همگی عین مسمی آمد
زیرا که پی سواد او تاریخی   می جستم و «نسخه معمی» آمد

آغاز:

بـه نـام ایـزد دانـای بینا   کـه اسم او است حل هر معمی
نـوشت این نسخه سیفی بخاری   کـه بـاشد دوستان را یـادگاری

مقصود از نوشتن این نسخه آنست که هر که را به فن معمی میل افتد بعضی از قاعده‌های این فن را به آسانی تواند دانستن... و رقم معمای مقنن این فن دقیق مولانا شرف‌الدین علی یزدی درین رساله ف خواهد بود و رقم معمای... جامی مدظله ع و رقم معمای... ابوالحسن اندجانی ل... مقدمه در بیان معنی. معمی معمی نظمی است که دلالت کند پیرنامی.

پایان: و انعکاس بعضی تعریفات ضمنی اعمال... تسهیلالفهم المبتدی مرعی داشته نشد والله علیم بما تعملون.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق مورخ ۸۸۴ ق، بر پشت برگ اول و آخر و یک برگ اضافی آخر و حواشی صفحات معماهای مختلف نقل شده. حاشیه‌هایی نیز از مؤلف با نشان «منه» در کنار صفحات است عناوین شنگرف. کنار چند برگ اول و آخر مندرس است.

قطع: وزیری کوچک ۱۲×۲۰/۵، جلد: تیماج قرمز یک‌لا، کاغذ: سمرقندی شکری، برگ (با برگ اضافی آخر): ۳۲ سطور هر صفحه: ۲۰.

(۷۴۵)

مجموعه

۱. النافع لیوم الحشر (گ ۳ـ۴۳ الف) **(عربی)**

از فاضل مقداد (۸۲۶ ق)

در شرح باب حادی عشر علامه حلی در عقاید.

رجوع شود به فهرست مجلس، ج ۵، ص ۳۱ ذریعه، ج ۲۴، ص ۱۸.

۲. قرة‌العیون (گ ۳۴ ب ـ ۶۳ الف) **(عربی و فارسی)**

از مولا محسن فیض کاشانی (۱۰۹۱ ق)

دارای ۶۰ «کلمه» در ۱۲ مقاله در اصول معارف به شعر و نثر. نام دیگرش مکنونة‌الکلمات تاریخ تألیف آنست.

آغاز: بسمله. یا مبدع الارکان و الاصول و واهب النفوس و العقول... ناسب ان یلقب المقالات بمکنونة الکلمات الذی هو تاریخ تالیفها و الحمد لله.

۳. رساله در سلوک و عرفان (گ ۶۴ ب ـ ۹۲) **(فارسی)**

بیاناتی عرفانی است با اشاره به آیات قرآنی و احادیث و درج اشعار فارسی. در پشت نسخه و نیز در حاشیه ص اول (با خط دیگر) از ملا محمد جعفر کبودر آهنگی با عنوان مؤلف رساله یاد شده. در کتابخانه مجلس چند نسخه از این رساله هست که نام و نام مؤلف ندارد و در عنوان یک نسخه آمده «رساله عشق و عرفان از نوربخش». جمله‌های: «ای جان من» و

«هیهات هیهات» در آن به تکرار دیده می‌شود.

آغاز: بسمله. لااله الاهو درود بی‌حد بر آن ظهور که شهود ذاتش مقصود از صفات است بیت:

نـدارم روا بـا تـو از خـویشتن — که گویم تویی در جهان یا که من

چون آن گل نازک دو گلشن نشان بر بستر ناز در خواب مستی چنان بی‌خود بود که از هستی خود خبر نداشت ناگاه مشاطه فضا را از خلوت خانه کنت کنزاً مخفیا سر بر زد و زمزمهٔ فاحببت به گوشش فروخواند و باسماع آن در جوشش آورد و به کشش «ان اعرف» بیدارش کرد.

پایان: بهشت و دوزخ را در دائرهٔ محبت جمع کن و در آسیای معرفت بسای و به دست توکل غلوله بند و در دریای معرفت پرتاب کن و لایشرک بعبادة ربه احدا.

نسخه‌ای است به خط نسخ و نستعلیق محمد شفیع حسینی طالقانی اورازانی مورخ ۱۲۵۳ ق. بر پنج صفحه اول دفتر اشعاری است از مولوی (ظاهراً به قلم همین کاتب) و هم‌چنین بر دو برگ آخر حدیث قدسی و چند حدیث از حضرت علی ؑ نقل شده است.

بر پشت برگ اول دفتر یادداشتی است از سلطان علی طالقانی با تاریخ ۱۲۹۹ ق که این کتاب را در بهای پنج هزار دینار به آقامیرزاعباس فرزند منشی‌الممالک فروخته و نیز تملکی است مورخ ۱۲۹۹ ق. عناوین قرمز.

قطع: وزیری ۱۵/۵×۲۱، جلد: تیماج قرمز یک‌لا. برگ (با دو برگ نوشته اضافی آخر): ۹۲، سطور هر صفحه: ۱۷، کاغذ: فرنگی شکری.

(۷۴۶)

فتح‌نامه قلعه تبر، مثنوی **(فارسی)**

از میرزا عبدالله گرجی شیرازی متخلص به طالب

داستان یاغی شدن دلاوری به نام فضلعلی است که بر کوه تبر در شیراز پناه جسته و

شکایت مردم از دست او و مأمور شدن معتمدالدوله فرهاد به میرزا فتحقلعه و کوتاه کردن دست آن دلاور. شاعر در مقدمه داستان گوید:

یکی داستان گویم ای دوستان — که بشنیدم از گفته راستان
به شیراز باشد یکی مرغزار — که گلزار باشد برش خار زار...
یکی کوه باشد در آن مرغزار — که با چرخ گردون کند کارزار...
چنین سخت کوهی به دوران ندید — نه ارژنگ و اکوان نه دیو سفید...
بود نامش از قاف مشهورتر — مر این کوه را نام باشد تبر...
شنیدم یکی مرد جنگ آزمای — به بالای آن قلعه شد چون همای...
ندانم چسان آن یل نیک بخت — به بالای آن قلعه بنهاد تخت
گمانم که بال و پری داشته — که بیدق بر آن کوه افراشته

آغاز:

سپاس از جهاندار یزدان پاک — که ایجاد بنمود بازار خاک
ز قدرت زمین و زمان آفرید — مه و مهر و نه آسمان آفرید

پایان:

ایا طالبا روح تو شاد باد — هوادار تو شاه فرهاد باد
مخور غم که زان سرشوی سرفراز — نگردی ز اسکان وی بی‌نیاز

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق شاعر مورخ ۱۲۹۴ ق. در بالای صفحه عنوان آمده: «هذا فتح نامه قلعه تبر من کلام بنده درگاه عبدالله گرجی متخلص به طالب و در ذیل نسخه چنین نوشته «امیدوارم به نظر مرحمت... قبول افتد و به مرحمت این بنده را افتخاری دهند فی شهر جمادی‌الاولی ۱۳۹۴.» در چند برگ اول و آخر لکه‌های زرد دیده می‌شود بر پشت برگ نخست یادداشت مرحوم شعاع دربارهٔ نسخه و سراینده مثنوی دیده می‌شود. عنوانها با قلم قرمز.

قطع: وزیری کوچک ۱۴×۲۲، جلد: پارچه‌ای سبز بر مقوا کشیده، برگ: ۳۰، سطور هر صفحه: ۱۱، کاغذ: فرنگی سفید.

(۷۴۷)

شیمی

(فارسی)

ظاهراً از ترجمه‌ها یا تألیفات زمان قاجار است دارای چندین فصل.

آغاز: بسمله. در شیمی گفته می‌شود بدان که طبیعت بما می‌نمایاند مقداری از اشیاء مختلف که به جهت ملزومات ما به کار می‌خورند.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن ۱۴ ه، از پایان افتاده دارد، عناوین قرمز در برگهای آخر جای عناوین سفید گذارده شده.

قطع: خشتی ۱۴/۵×۲۰، جلد: مقوای صورتی عطف تیماج مشکی و گوشه پارچه مشکی، برگ: ۷۸، سطور هر صفحه: ۱۵، کاغذ: فرنگی سفید.

(۷۴۸)

حدیقة المتقین

(فارسی)

از مولی محمد تقی مجلسی (۱۰۷۰ ق)

در فقه عبادات (بدون استدلال) و آن را در ۱۰۴۱ ق به انجام رسانده است. این کتاب به چاپ رسیده است.

ذریعه، ج ۶، ص ۳۸۹؛ فهرست کتابخانه مجلس، ج ۲، ص ۹.

آغاز: الحمد لله رب‌العالمین ... اما بعد چنین گوید اضعف عباد ... محمد تقی ابن مجلسی الاصفهانی که این رساله‌ای است در بیان عبادات.

نسخه‌ای است به خط نسخ روشن از قرن ۱۳ ه، عناوین شنگرف.

قطع: وزیری ۱۳/۵×۲۱، جلد: بیرون تیماجی زرشکی درون قهوه‌ای، برگ: ۲۰۳، سطور هر صفحه: ۲۳، کاغذ: فرنگی.

(۷۴۹)

حاشیه شرح تجرید

(عربی)

بخشی از حاشیه‌ای است بر شرح تجرید خواجه نصیر طوسی.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن ۱۱ ه، از اول و وسط و آخر نسخه اوراق بسیار افتاده. و به جای آن برگهای سفید تازه گذارده‌اند.

قطع: رقعی باریک ۱۰×۲۰، جلد: مقوای صورتی با عطف پارچه‌ای مشکی، برگ (با دو برگ سفید وسط): ۳۹، سطور: ۱۷ کاغذ فرنگی

(۷۵۰)

سراج السالکین **(فارسی)**

از شاگرد محمد باقر مجلسی

شاید شیخ علی بن حسین کربلائی، مؤلف کتاب کشف‌الاباطیل فی رد سائر الفرق[1] و کتاب جامع البراهین.

مؤلف کتاب حاضر را برای مریم بیگم که در القاب او می‌آورد: «غرهٔ باصرهٔ سلطنت، ثمره شجره سیادت» در اصول عقاید شیعه (به گفته مؤلف بدون استدلال) و با شیوه‌ای خاص نوشته و مذاهب مختلف اشعری و معتزلی را نیز نقل می‌کند و مشترکات و مفترقات آنان را با امامیه بیان می‌دارد. این رساله مرتب است بر یک مقدمه و فصل چند و خاتمه.

مقدمه باید دانست که در انسان دو قوه است علمی و عملی.

فصل قوهٔ علمی مستقل نیست در معرفت اکثر چیزها.

فصل تقسیم مردم به اهل ملت و اهل نحلت (در این فصل از فرق و مکاتب فلسفی و فکری یاد می‌کند و نیز از پاره‌ای از مبادی فلسفی مانند جوهر و عرض و عقول و صدور واحد از واحد، هیولی و صورت).

فصل در تقسیم مدعیان اسلام به اهل شرع و حکمت و تصوف (با متصوفه و نیز فلاسفه به مخالفت برخاسته و تفصیل سخن را در رد آنان به کتاب کشف‌الاباطیل خود که به زبان

۱. به گفته صاحب ذریعه، شیخ حسن کهدمی در ارشاد المتعلمین از کتاب کشف الاباطیل شیخ علی یاد می‌کند (ذریعه، ج ۱۸، ص ۶).

عربی نوشته است احالت می‌کند و در این رساله به تفصیل بر عقیدهٔ وحدت وجود می‌تازد.

فصل در تقسیم اهل شرع به محدثان و متکلمان.

فصل در تقسیم محدثان به شیعیان و سنیان.

فصل در اعتقادات امامیه.

فصل در اعتقادات اشاعره، که با امامیه مخالفت دارد.

فصل در اعتقادات معتزله. در این فصل تاریخچه اعتزال و فرق معتزله را می‌آورد و در باب افعال عباد (مسئلهٔ خلق افعال) تفصیل می‌پردازد و از مولی خلیل قزوینی (بعض فضلاء عصر) نظراتی در این باب نقل و رد می‌کند (ص ۹۲-۱۲۵).

خاتمه در بیان جبر و تفویض و امر بین امرین. (در خاتمه نیز موضوع بحث تفصیلی فصل آخر را دنبال می‌کند) مؤلف در خاتمه از استاد خود محمد باقر مجلسی یاد می‌کند و در یکی از فصول، از کتاب کنزالایمان سید حسن صوفی نام می‌برد. صاحب ذریعه از کتاب سراج‌السالکین در اصول عقاید تألیف علی بن حسین کربلایی - که ترجمه معراج السالکین مؤلف است و به قلم خود او - یاد می‌کند و نیز از کتاب انوارالهدایه او که در ۱۱۰۷ تألیف شده است.

آغاز (موجود که خوانده می‌شود): ... مریمی آداب غرهٔ ناصیه سلطنت و شهریاری... ثمره شجره سیادت نوباوهٔ حدیقه نجابت... شاهزاده عالم و عالمیان مریم بیگم خلدالله ملکها... اصدار یافت که اعتقادات فرق ناجیه امامیه... را با اعتقادات مشهور (در اینجا در اثر آسیب موریانه دو سطر خوانده نمی‌شود) و اشاعره از یکدیگر جدا ساخته هر یکی را بر وجه کافی... بیان کند و فی هذا الامرالمطاع... اطاعت بر میان امتثال بسته و همین رساله بر سبیل استعجال بی‌ادله تألیف نمود به سراج السالکین موسوم ساخت و در آینه خاطر شاهد همین قصد نفس‌یست که... بعد از اینها رساله دیگر در علم کلام مشتمل بر براهین... نگارش داده مسمی به جامع البراهین.

پایان: ختم لمن کان السبب فی تألیف هذه الرساله بالحسن ولنا... قد وقع الفراغ من تألیفها فی سابع شهر جمادی الثانیه سنه سبع و تسعین و الف من (از این جا دنباله نسخه افتاده است).

نسخه‌ای است به خط نسخ قرن ۱۲ ه، از اول و آخر اندکی افتاده دو برگ اول اندکی پارگی دارد و برخی از کلمات خوانده نمی‌شود. حاشیه دو برگ از وسط نیز اندکی وصالی دارد اما به متن آسیب نرسیده... عناوین شنگرف

قطع: رقعی ۱۸×۱۲، جلد: تیماجی قهوه‌ای مندرس، برگ: ۶۸ سطور: ۱۳، کاغذ: اصفهانی

(۷۵۱)

مجموعه **(عربی)**

۱. حرزالامانی و وجه‌التهانی (قصیده شاطبیه لامیه) (گ ۱_۶۸)

از قاسم بن فیره شاطبی (۵۰۹ق) در قراآت سبع.

رجوع شود به کشف الظنون زیر همین عنوان.

در صفحات نخست نسخهٔ حاضر توضیحاتی بین سطور و در حواشی دارد.

آغاز:

بدأت ببسم‌الله فی النظم اولا — تبارک رحمانا رحیما و موئلا

پایان:

و تبدی علی اصحابه نفحاتها — بغیر تناهی زرنبا و قرنفلا

رقم کاتب نسخه چنین است:

ختم‌الله بالخیر و الظفر به تاریخ یازدهم ماه رمضان المبارک سنه ۴۲ جلوس و الاقلمی شد مطابق سنه ۱۰۱۹ هجری راقمه حافظ سیدامان‌الله ولد سید فتح‌الدی خادم درگاه حضرت خواجه معین‌الدین.

پس از رقم کاتب ۱۵ بیت دیگر است در همین وزن و قافیه شاطبیه با بسمله. جداگانه و در بیان فهرست اوصاف حروف.

آغاز: بسمله

سا شرع فی نظم الحروف مبینا — لاوصافها فرداً ففرداً علی الولا

پس از پایان دو بیت فارسی است در بیان اسامی قراء سبع و پس از آن در صفحه مقابل (ص ۱۳۶) دائره‌ای است بزرگ در صفات حروف (= مصطلحات تجوید) به خط همین کاتب.

۴. عقیلة اتراب القصائد فی اسنی المقاصد (گ ۶۹_۸۸)

قصیدهٔ رائیه از شاطبی در رسم خط مصحف. این قصیده (که شاطبیه رائیه نیز خوانده می‌شود) شروح بسیار دارد و از آن جمله یکی شرح حسین بن عثمان است به فارسی. رجوع شود به کشف‌الظنون (عنوان عقیلة ...) و فهرست کتابخانه مجلس شورای ملی، ج ۳، چاپ ۲، بخش آخر.

نام این قصیده در یادداشتی بر پشت برگ اول (از کاتب دیگر) چنین است «رساله در رسم‌الخط از نسائی» پس از پایان قصیده (رائیه) فهرست قراء و راویان و نیز منظومه‌ای است از یعقوب بن برزان بن منصور در ۹ بیت در فهرست رموز شاطبیه (لامیه) این اضافات به خط کاتب دیگری است به نام عمر بن عیسی الحسینی.

آغاز عقیله:

الحمد لله موصولا کما امرا — مبارکا طیبا یستنزل الدررا

پایان:

تضاحک الزهر مسرورا اسرتها — معرفا عرفها الاصال و البکرا

آغاز منظومه (یعقوب بن برزان در فهرست رموز شاطبیه رائیه):

و هاک بیان الرمرفی سبعة اتت — علی الوزن و هوالفرد احفظ لیسهلا

دفتری است به قلم نسخ حافظ سید امان‌الله پسر سید فتح‌الدین مورخ ۱۰۱۹ ق، حاشیه دو برگ اول وصالی و تمام برگها آثار رطوبتی کهنه دارد و پشت برگ نخست چند یادداشت و تملک و مهر است.

قطع خشتی ۱۶×۲۱، جلد: تیماج قهوه‌ای مندرس، برگ: ۸۸، سطور هر صفحه: ۹، کاغذ: فرنگی شکری رنگ.

(۷۵۲)

فرحة الغری (عربی)

از غیاث‌الدین عبدالکریم بن احمد علوی، ابن طاووس (۶۹۳ق)

در اثبات و تعیین مدفن امیرالمؤمنین علی ﵇ بر اساس موازین تاریخی و تصریحات ائمه و بزرگان. دارای دو مقدمه و ۱۵ باب.

آغاز: الحمد لله مظهرالحق و مبدئه.

نسخه‌ای است به قلم شیخ احمد بن اسماعیل حسینی مورخ ۱۲۸۸ق. کاتب از اغلاط فراوان نسخه پوزش می‌خواهد و آرزو می‌کند نسخه‌ای صحیح برای مقابله و تصحیح آن به دست آورد. این نسخه در دست حاج شیخ فضل‌الله نوری بوده (دو مهر بزرگ کتابخانه او دیده می‌شود) و ظاهراً به دست او مقابله و تصحیح شده. در آغاز یک برگ الصاق شده و بر آن شرح حال مؤلف به نقل از منتهی المقال ابوعلی رازی (شاید به دست حاج شیخ فضل‌الله نوری) نوشته شده. در آخر نسخه نیز یک برگ الصاقی است که بر آن یادداشتی است به خط کاتب نسخه به نقل از «خاتم الفقهاء و المجتهدین میرزا محمد تقی پسر آیة‌الله فی‌العالمین» درباره کرامتی که نویسنده از ضریح حضرت مولی علی ﵇ دیده است عناوین شنگرف.

قطع: خشتی ۱۶/۵×۲۱، جلد: مقوا چیتی با نقش طوفانی آبی و قرمز عطف و گوشه تیماج مشکی. برگ: ۳۲، سطور هر صفحه: ۲۰، کاغذ: فرنگی آهار مهره شده.

(۷۵۳)

دیوان صائب (منتخب) (فارسی)

پاره‌ای از غزلیات و قطعات و فردها و دوبیتی‌های صائب است.

در آغاز و پایان نسخه، چند برگ تازه‌تر و با خط دیگر است و اشعاری است از چند شاعر به نام: ملا حاج محمد گیلانی (برگ ۱ الف) چند فرد و دوبیتی است و از آن جمله است این

دوبیت:

از گداز شمع باشد شعله را پایندگی   **میکند از پهلوی مظلوم ظالم زندگی**

نی به کار خویش آید نی به کار دیگران   **چون چراغ روز میسوزد مرا این زندگی**

و نیز:

نیاز ما به تو حکم نماز ما دارد   **چو کعبه دوری و نزدیکیت بماست یکی**

و آقا محمد رضا کاشانی متخلص به ضیاء (گ ۱ ب-۳) که این نیز چند فرد و دوبیتی است و میر نورالدین محمد اکبر قمی (در آخرین برگ نسخه)

نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن ۱۱ و ۱۲ ه (برگهای اضافی تازه‌تر دارای تاریخ ۱۱۲۳ق) برگ اول و آخر پارگی دارد.

قطع: رقعی ۱۱×۱۸/۵، جلد: برگ (با ۵ برگ اضافی اول و آخر): ۴۶، سطور صفحات اصلی: ۱۵، کاغذ: آهار مهره شکری.

(۷۵۴)

حاشیة تحریر القواعد المنطقیة (عربی)

حاشیه از میرسید شریف گرگانی بر شرح قطب‌الدین رازی بر شمسیه کاتبی قزوینی.

آغاز: قوله و رتبته علی مقدمه و ثلاث مقالات و خاتمه هکذا وجد عبارة المتن فی کثیر من النسخ.

نسخه‌ای است به خط نسخ مورخ ۱۲۵۲ق و در قزوین کتابت شده

قطع: وزیری باریک ۱۱×۲۳، جلد: تیماجی مشکی با ترنج و نیم ترنج، کاغذ: فرنگی ضخیم نخودی رنگ، برگ: ۹۹، سطور هر صفحه: ۱۹.

(۷۵۵)

سفرنامه بمبئی (فارسی)

سیدمحمود حسینی (ق ۱۴ ه) شاید میرزا محمود فسائی متخلّص نعمت.

یادداشتهای سفری است از شیراز به هند و بازگشت از هند شیراز که در ۱۳۰۹ ق شروع شد. در آن از میرزا علی نقی‌خان جنرال کنسول که مدتی در پترزبورک و تفلیس و استامبول مأموریت داشته و حاج میرزا علی خان قونسول جده و میرزا عبدالحسین خان کونسول اسکندریه و نیز از حاج محمد صادق تاجر کازرونی که ۲۷ سال در هندوستان مقیم بوده یاد شده (مؤلف در کشتی بازگشت با آنان ملاقات کرده است) در پایان نسخه نام محمود الحسینی دیده می‌شود.

آغاز: روز سه‌شنبه چهارم جمادی‌الثانی ۱۳۰۹ به عزم بمبئی از شیراز حرکت شد.

نسخه‌ای است به خط شکسته نستعلیق.

قطع: وزیری کوچک ۱۳/۵×۲۱/۵، جلد کالینگور قهوه‌ای عطف و گوشه تیماج مشکی، برگ: ۲۸، سطور هر صفحه: ۱۱، کاغذ: فرنگی آبی رنگ.

(۷۵۶)

دیوان عاشق اصفهانی (فارسی)

حاج محمد خیاط اصفهانی (۱۱۸۱ ق)

شامل غزلیات به ترتیب الفبا و یک مسمط، ۱۲ بند در مرثیه، مقطعات (در این بخش چند ماده تاریخ تولد و وفات است با تاریخهای ۱۱۵۴ ق، تا ۱۱۷۹ ق[1] و نیز قطعه‌ای است (در تعریف آقا محمد کاظم واله) و رباعیات.

این دیوان با مقدمه حسین مکی به چاپ رسیده است.

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق متوسط قرن ۱۲-۱۳ ه، از اول و آخر نسخه افتاده حاشیه چند برگ اول و آخر و وسط وصالی دارد و پاره‌ای از سطور صفحه نخست کاملاً خوانا نیست در غالب برگها لکه‌های چرکین دیده می‌شود. نسخه سراسر متن و حاشیه را فرا گرفته.

۱. در فهرست آصفیه، ج ۳، ص ۲۸۸ بنا بر نقل منزوی، ج ۳، ص ۲۴۴۸ نسخه‌ای از این دیوان مورخ ۱۱۶۹ ق شناسانده شده و این با وجود تاریخهای یاد شده نادرست می‌نماید.

قطع: وزیری کوچک ۱۴/۵×۲۲/۵، جلد مقوا با عطف و گوشه تیماج قرمز، برگ (به جز ۴ برگ سفید اول و آخر): ۱۲۷، سطور هر صفحه (متن): ۱۷ (حاشیه): ۳۴، کاغذ: فرنگی

(۷۵۷)

ضوء المصباح (عربی)

شرح بر مصباح مطرزی از تاج‌الدین محمد اسفرائنی (۶۸۶ ق) در نحو.

کشف الظنون، ص مصباح فی النحو؛ معجم المطبوعات، ص ۴۳۶.

آغاز (بدون خطبه است): قال الامام برهان‌الدین ابوالمکارم المطرزی اما بعد حمد الله ذی الانعام اما کلمة فیها معنی الشرط.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق (شیوه ترکی) از قرن ۱۱ ه، بر پشت برگ اول و آخر و ۴ برگ اضافی اول و آخر نسخه نوشته‌هایی است به عربی و ترکی (استامبولی). تمام صفحات محشی است.

قطع: خشتی ۱۵/۵×۲۰، جلد: مقوای زرد مندرس عطف تیماجی مشکی، برگ: ۱۱۶، سطور هر صفحه ۱۳، کاغذ: ترکی ضخیم.

(۷۵۸)

مجموعه (عربی و فارسی)

۱. صیغ العقود (گ ۱-۴۴) (عربی)

از شیخ علی کرکی عاملی (۹۴۰ ق)

آغاز: بسمله. الحمد لله حمداً کما هو اهله ... و بعد فهذا جمله کافلة ببیان صیغ العقود والایقاعات اذ لابد من معرفتهن.

پایان: ولم یشترطوا غیر التراضی.

۲. دستور نامه‌نگاری (گ ۴۶-۸۹) (فارسی)

بخشی از کتابی است در دستور نامه‌نگاری با نمونه نامه‌هایی که به هر یک از طبقات و یا

دوستان می‌توان نوشت و نیز نامه‌هایی به احمد پاشای والی بغداد، از عبدالباقی خان، از میرزا محمد شفیع واقعه‌نویس (در باب سفارت عبدالباقی خان)، علی‌مردان خان، ملا علی‌اکبر ملاباشی، ابوالمعصوم خان، حاج سیف‌الدین خان، حاتم بیک حاکم اصفهان، مهدی‌قلی خان، لطف‌علی خان سردار ایران، میرزا محمد صندوق‌دار، نواب نصرالله میرزا، حاجی خان ایلچی، ابوالحسن خان حاکم اصفهان و نامه‌هایی از احمد پاشا به نصرالله میرزا ولد نادرشاه و به رضاقلی میرزا وکیل‌السلطنه ایران و نیز نامه‌ای با این عنوان «در جواب مکتوب عالیشان حاجی‌خان که در شاهنشاهی نادرشاه به استامبول رفته» و چند عنوان دیگر. از آغاز نسخه اوراقی افتاده و در حاشیه صفحه ۱ و ۲ منظومه‌ای است از شاه نعمة‌الله ولی.

پایان نسخه: در این وقت که عالی قدر... میرزا محمد روانه آن دولت پایدار بود لازم دانست بی‌ادبی نماید باقی ایام عصمت مستدام باد نمقه احمد ولد قاضی یوسف الدریونی العثمانی تاریخ بیستم شهر ذی‌الحجه هزار و صد و هشتاد و چهار بعد از هجرت نبوی تمام شد.

نسخه‌ای است به دو قلم نسخ قرن ۱۱ ه‍، بدون رقم و تاریخ و نستعلیق خوب با تاریخ ۱۱۸۴ ق. برپشت برگ نخست یادداشتی است از محمد نصیر بن محمد هادی یزدی درباره خریداری شدن این نسخه به وسیله برادرش مولانا فضل‌الله در ۱۱۳۵ ق و دو تملک و مهر که هر دو را با دقت سیاه کرده‌اند. بر یک برگ اضافی آخر دفتر اشعاری است به ترکی از محمد واثق حاشیه سه برگ آخر وصالی دارد و به متن آسیب نرسیده عناوین شنگرف.

قطع: رقعی ۱۲/۵×۱۹/۵، جلد: تیماجی مشکی با ترنج و نیم ترنج درون تیماج قرمز، برگ: ۸۹ سطور شمارهٔ ۱: ۱۲ و شماره ۲: ۱۵، کاغذ: اصفهانی شکری ضخیم و نازک.

(۷۵۹)

الجمل و العقود **(عربی)**

از شیخ ابوجعفر محمد بن محمد بن حسن طوسی شیخ الطائفه (۴۶۰ ق)

متن فقه عبادات است از طهارت تا جهاد با عنوان فصل.

ذریعه، ج ۵، ص ۱۴۵.

آغاز: بسمله. الحمد لله حق حمده ... اما بعد انی مجیب.

پایان: و یجازینا عنه باحسن جزاء انه ولی ذلک و القادر علیه.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق احمد بن محمد حسین زنجانی مورخ ۱۳۳۹ ق. رقم کاتب نسخه‌ای که این نسخه از آن رونویس گردیده چنین است «وافق الفراغ ... سنة السابعه و الستین والف و قد کتب من اوله الی قبل «فصل فی ذکر اقسام الصوم» بسطرین قبل التاریخ المذکور بسنه و ثلث سنه من نسخةٍ و الباقی من نسختین غیر الاولی بقلم الفقیر محمد علی بن محمد یوسف ...».

قطع: رقعی ۱۳/۵×۱۹/۵، جلد: مقوای با نقش چیتی طوفانی زمینه سرمه‌ای رنگ عطف تیماج مشکی، برگ: ۲۶، سطور هر صفحه: ۲۱، کاغذ: فرنگی نخودی رنگ.

(۷۶۰)

دساتیر **(فارسی)**

کتابی مجعولست دارای پانزده صحیفه که آن را آسمانی پنداشته‌اند و ترجمه شده به وسیله ساسان پنجم (که صحیفه پانزدهم به نام اوست و در زمان خسرو پرویز میزیسته؟).

دربارهٔ این کتاب رجوع شود به فرهنگ ایران باستان، ابراهیم پور داود، ج ۱، ص ۱۷-۵۱ و ۳۲۹-۳۳۵؛ مقدمه برهان، با تصحیح و تعلیقات دکتر محمد معین، ج ۱، ص پنجاه و دو تا پنجاه و نه.

در آغاز کتاب ص ۱-۲۱ فرهنگ لغات دساتیر است که به دست ملا فیروز پسر ملاکاووس تهیه شده و در پایان پس از نامه ساسان پنجم مقدمه ملا فیروز است بر کتاب دساتیر که به احترام کتاب آسمانی! در پایان گذارده.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق احمد بن ابی‌الحسن مورخ ۱۲۷۵ ق (در شیراز) در پایان دساتیر جداول رقومی شناخت اوقات در چهار صفحه، و نیز نوشته‌ای

است به سیاق نامه‌های دساتیری و دارای پاره‌ای از آن واژه‌ها در دو صفحه با قلم دیگر افزوده شد. در آغاز این نامه نوشته که مأخوذ از دساتیر است و نویسنده آن را در جایی دیده است. پس از این نامه ۹ برگ سفید است و بر برگ ۹ (آخرین برگ نسخه) ۸ بیت در اصطلاحات رمل است. بر برگ اضافی اول نسخه، فهرست مندرجات آن با ذکر شماره صفحات با قلم قرمز ثبت گردیده و بر پشت برگ اول فرهنگ دساتیر ثبت احمد بن ابی‌الحسن بن آقا غلام‌حسین... بن حاج مؤمن شیرازی (شاید همان کاتب نسخه) با مهر چهار گوش به نقش «احمد بن ابی‌الحسن الشریف» دیده می‌شود. عناوین قرمز.

قطع: خشتی ۲۰/۵×۱۴/۵، جلد: تیماج مشکی یک‌لا، برگ: (با اضافات آخر نسخه): ۶۹، سطور هر صفحه: ۲۲، کاغذ: فرنگی آهار زده.

(۷۶۱)

مجموعه **(فارسی)**

۱. مناجات (گ ۱۶ ب ـ ۳۷ الف)

از خواجه عبدالله انصاری (۴۸۱ ق)

آغاز: بسمله. الحمد لله رب‌العالمین... اما بعد قال الشیخ الامام... ندیم حضرت باری خواجه عبدالله انصاری.

آغاز: ای ز دردت خستگان را بوی درمان آمده.

پایان: فرقه‌ای بی کر و فر و زمره‌ای ساده دلند.

۲. رباعیات (گ ۳۷ الف ـ ۴۲ ب)

منسوب به ابوسعید ابوالخیر

با شرح خواص و کیفیت و آداب خواندن آنها.

آغاز: بسمله. بدان ایدک‌الله تعالی که این رباعیات سلطان السالکین... گوگرد احمر است و بسیار عزیز در وصول سعادات و حصول مدعیات.

۳. رباعیات (گ ۴۲ ب ـ ۴۷ ب)

از باباطاهر عریان

۴. قصیده در مدح مولی علی ؑ (گ ۴۹ ـ ۵۴)

از آقا محمد هاشم شیرازی ذهبی دارای ۱۵۱ بیت

آغاز:

ای شـاه جسم و جـان   علی مستان سلامت میکنند

۵. نان و حلوا (گ ۵۷ ـ ۷۸)

از شیخ بهایی عاملی (۱۰۳۰ ق).

کاتب در پایان منظومه، چند رباعی و قطعه نیز از او افزوده است.

۶. اشعار پراکنده (گ ۷۸ ب ـ ۸۰ الف)

اشعاری است از دیوان شمس تبریزی و غزلهایی از صائب و حریف و کلیم. در آغاز این بخش قطعه‌ای است فکاهی.

۷. انوارالتحقیق (گ ۸۱ الف ـ ۱۱۱) (فارسی)

از علی بن طیفور بسطامی (قرن ۱۱ ه).

برگزیده از مجموع سخنان خواجه عبدالله انصاری در یک مقدمه و سه مقاله (در مقاله ۱ دو مکالمه در مقاله ۲ دوازده مخاطبه و در مقاله ۳ دوازده موعظه است).

این کتاب به وسیله میرزا احمد ذهبی تبریزی به چاپ سنگی رسیده است.

ذریعه، ج ۲، ص ۴۲۱؛ منزوی، ج ۲، ص ۱۵۲۹؛ مجلس، ج ۲۱، صص ۳۰۵ و ۳۲۴.

آغاز:

ای نـام تـو آرایش عـنوان کـلام   وی یـاد تـو آرامش هـر بـی آرام

از وسط این رساله برگهای افتاده که به جای آن چهار برگ سفید گذاشته‌اند (ص ۱۷۸ ـ ۱۸۵).

۸. الهی‌نامه (گ ۱۱۳ ـ ۱۱۷)

از خواجه عبدالله انصاری (۴۸۱ ق)

آغاز: بسمله. الهی این چه فضل است که با دوستان خود کرده‌ای.

پایان: رحمت کن مر آن را که چون حجت نیست.

۹. اشعار پراکنده (گ ۱۱۸ـ۱۱۹)

فردها و قطعه‌هایی است از خواجه عبدالله انصاری، میرداماد، آقا جمال، و دیگران (بدون نام).

۱۰. گلشن‌راز (گ ۱۲۱ـ۱۵۸)

مثنوی از شیخ محمود شبستری (۷۲۰ق)

دفتری است به خط نستعلیق قرن ۱۳ـ۱۴ هـ، با دو قلم. نیمه نخست نوشته غلامعلی پسر ملا جعفر بن محمد حاجی افشار مورخ ۱۳۰۳ ق و نیمه دوم دفتر (از برگ ۸۱ـآخر) به خط دیگری است مورخ ۱۳۰۶ ق (گویا از نسخه‌ای مورخ ۱۲۳۶ ق). در آغاز دفتر (برگ ۱ـ۱۰) نسخهٔ چاپی صد کلمه کوتاه امیرالمؤمنین علی عليه‌السلام (گردآوری جاحظ) با ترجمه به شعر (هر یک کلمه با یک بیت) بین سطور و پس از آن ۵ برگ سفید است.

قطع: رقعی ۲۲×۲۰، جلد: تیماجی قرمز. برگ (با برگهای اضافی): ۱۵۸، سطور هر صفحه: ۱۴ـ۱۵، کاغذ: فرنگی آبی و سفید آهار مهره.

(۷۶۲)

مجموعه

۱. گلشن راز (گ ۱ـ۴۶) **(عرفان ـ فارسی)**

مثنوی از شیخ محمود شبستری (۷۲۰ق)

۲. الخلافة الکبری (گ ۴۷ ب ـ۸۹) **(عرفان ـ عربی)**

حاشیه برفص شیثی از فصوص ابن العربی از آقا محمد رضا قمشه‌ای.[1]

در آغاز نسخه حاضر مقدمه‌ای است از یدالله کجوری مازندرانی (کاتب نسخه) از شاگردان قمشه‌ای.

۱. این رساله به وسیله آقای منوچهر صدوقی به چاپ رسیده است.

آغاز مقدمه: بسمله. بیان فی امر خلافة‌النبی صلی‌الله‌علیه‌وآله قال الامام الرازی فی بعضی مصنفاته معترضا علی قول الشیعة بوجوب النص.

مقدمه چنین پایان می‌یابد:

وافاد الحکیم المرزا محمد رضا القومشهی الاصفهانی رسالةً فی المقام و هی هذه...

نسخه‌ای است به خط نستعلیق استادانهٔ یدالله کجوری مازندرانی مورخ ۱۳۲۱ق. کاتب در پایان رسالهٔ خلافت از استاد خود قمشه‌ای و نیز از استاد دیگرش آقا میرزا محمد ـ که نسخه را برای او نوشته ـ یاد میکند.

قطع: رقعی بزرگ ۱۵×۲۰، جلد: تیماجی قرمز، برگ: ۸۹ سطور هر صفحه: ۱۲ و ۱۱، کاغذ: فرنگی سفید خوب.

(۷۶۳)

شرح بیست باب در اسطرلاب **(هیئت ـ فارسی)**

از عبدالعلی بیرجندی (۹۴۴ق)

بر رساله بیست باب خواجه نصیر طوسی در اسطرلاب. دیباجهٔ این شرح انشائی است از عبدالواسع نظامی و به نام وزیر ناصرالدوله موشح است (فهرست کتابخانه مجلس، ج ۱۹، ص ۱۸۴).

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق مورخ ۱۱۹۸ ق (در ارومیه نوشته شده) در پایان نسخه اشعاری از سبحة الابرار جامی بر دو صفحه نقل شده و بر پشت نخستین برگ نیز چند بیت از جامی و چند یادداشت دیگر است. عناوین شنگرف.

قطع: خشتی ۱۷×۲۰/۸، جلد: تیماج قرمز یک‌لا، برگ (با برگی اضافی آخر): ۱۱۸، سطور هر صفحه: ۱۵، کاغذ: فرنگی سفید متوسط.

(۷۶۴)

حاشیه شرح هدایه **(فلسفه ـ عربی)**

از فخرالدین محمد سماکی (۹۸۴ق)

بر شرح میبدی بر هدایه اثیرالدین ابهری. مؤلف از رساله شوارق استادش یاد می‌کند. دربارهٔ فخرالدین سماکی و این حاشیه رجوع شود به فهرست مجلس، ج ۵، ص ۱۶۲_۱۶۴؛ ذریعه، ج ۶، ص ۱۲۲.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق و نسخ قرن ۱۲ هـ. از اول و آخر نسخه افتاده.

قطع: خشتی ۱۴/۵×۱۹/۸، جلد: مقوای پاره، عطف تیماج قرمز روشن، برگ: ۷۶، سطور هر صفحه: ۱۹، کاغذ: اصفهانی آهار مهره شده.

(۷۶۵)

دیوان منوچهری (فارسی)

دیوان منوچهری دامغانی است بدون ترتیب الفبائی (به شماره‌های ۶۶۹ و ۶۷۱ نگاه کنید).

نسخه‌ای است به خط نسخ و ثلث زیبای محمود پسر حاج درویش محمد حسن نقیب‌الاشراف فارس مورخ ۱۲۶۱ ق. کاتب در پایان رقم خویش می‌آورد «حسب الفرمایش سرکار عالی جناب ... اخوی ام میرزا احمد شهیر به سهراب ...» در حواشی توضیح و تفسیر پاره‌ای از لغات به خط کاتب دیده می‌شود. دارای یک سرلوح نیمی از صفحات مجدول با آب طلا و شنگرف و زنگار. عناوین شنگرف.

قطع: وزیری کوچک ۱۳/۵×۲۱/۵، جلد: تیماجی قرمز، برگها: ۵۹، سطور هر صفحه: ۱۷، کاغذ: فرنگی نازک آهار مهره شده.

(۷۶۶)

منیة اللبیب (عربی)

شرح تهذیب الوصول علامه حلی در اصول فقه از سید عمیدالدین عبدالمطلب و یا سید ضیاءالدین عبدالله اعرجی.

رجوع شود به فهرست مجلس، ج ۷، ص ۱۵۱ و ۳۸۸، ج ۹، ص ۱۳ و ۸۸؛ ذریعه، ج ۱۳، ص ۶۸ و ج ۲۳، ص ۲۰۷_۲۰۸.

آغاز: اللهم انی احمدک حمدالایقدر حصره.

نسخه‌ای است به قلم نسخ قرن ۱۱ هـ. حاشیه دو برگ اول و سه برگ آخر وصالی شده و تاریخ کتابت بر اثر وصالی از بین رفته. پشت برگ اول گویا صفحه آخر مجموعه مکاتیبی است شامل یک نامه و بقیه نامه‌ای دیگر. بقیه نامه با نام «خدام محسن الممالک خواجه نظام‌الدین احمد» خاتمه یافته و نامه دیگر چنین آغاز می‌گردد: «شیخ ضیاءالله نوشته شیخ زبان دان ضیاالله‌ان دوستدارنده خردمندان و ستاینده دانشوران و گماشته ایزد منان و برداشته حضرت سبحان در حرکات و سکنات جسمانی و روحانی رضای پروردگار خود منظور داشته ...» و در پایان نامه آمده «در غره ربیع سنه ۹۹۶ از لاهور» در پاره‌ای از صفحات حاشیه‌هایی بدون نشان است. عناوین در متن و حواشی شنگرف.

قطع: وزیری ۱۴/۵×۲۳/۵، جلد: تیماجی قهوه‌ای بیرون و اندرون با برگردان سجاف عطف و حواشی تیماج قرمز. برگ: ۲۴۸، سطور هر صفحه: ۲۷، کاغذ: اصفهانی.

(۷۶۷)

مجموعه (فارسی)

۱. دستور نامه‌نگاری (برگ ۲_۶۱)

صورت مراسلاتی است به دوستان، به پادشاه، به فرزندان بدون عنوان و یا تبویب (عنوان بیشتر مراسلات: «مراسله دیگر» است و گویا بخشی است از کتابی و یا خطبه و دیباجهٔ کتاب در نسخه نیست). در اواخر نسخه زیر یکی از نامه‌ها تاریخ ۱۲۴۸ ق دارد. در پاره‌ای از نامه‌ها نام شیراز یاد شده. آخرین نامه نثری است بی‌نقطه که در پایان ۶ بیت شعر بی‌نقطه دارد و رقم کاتب را که در ذیل آن بوده سیاه کرده‌اند. در نامه‌ها به جای نامها غالباً «فلان» بکار رفته و در بالای بیشتر صفحات مهر عباس، نورمحمد، و محمد حسین دیده می‌شود که در کنار آنها به ترتیب نوشته صاحب اول است صاحب دوم و صاحب سوم مهر «عبده عباس» (صاحب اول) در چند صفحه نخست و دو مهر دیگر در بیشتر صفحات وجود دارد.

آغاز: بسمله. در بهترین ساعتی از ساعات که خواطر قدسی مآثر از انوار عواطف و الطاف جناب سبحانی منور... شاهنشاه جم‌جاه سلیمان بارگاه... بنده پرور... مرفوع ضمیر خلت اعتلا می‌دارد.

۲. دستور انشاء (گ ۶۲_۸۲)

نمونه‌های قباله‌نویسی برای معاملات و مناکحات و نیز چند گونه نامه دوستانه است، با تاریخ‌های ۱۲۱۶ ق تا ۱۲۴۸ ق این بخش نیز دیباجه و خطبه و تبویب و عنوان ندارد و با قلم دیگر است و چلیپا نوشته شده.

آغاز: بسمله. بعد الحمد و الصلوة غرض از تحریر این کلام شریعت فرجام... آنست که به تاریخ تحریر حاضر گردید جناب عالی جناب... سید محمد تقی ابن مرحمت پناه... سید رضی شیرازی.

پایان: که دعای عاری از شوائب ریب و ریا به اجابت مقرون گردد.

نسخه‌ای است به قلم شکسته نستعلیق و رقاع قرن ۱۳ ه، در بالای غالب صفحات مهرهایی با نقش «عبده عباس»، عبده‌الراجی نور محمد و محمد حسین دیده می‌شود که گویا به ترتیب صاحبان نسخه بوده‌اند پشت برگ نخست تملکی بوده که نام نویسندهٔ آن را سیاه کرده‌اند. عناوین شنگرف.

قطع: خشتی، جلد: تیماج قرمز (بدون مقوا) برگ: ۸۲، سطور هر صفحه: ۱۱_۱۲، کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره.

(۷۶۸)

دیوان مراثی (فارسی)

از غافل (گویا) مازندرانی.

مراثی شهداء کربلاست.

آغاز: بسمله

آه از دمی که خسرو دین با دل فکار

گردید در زمین بلا بی‌معین و یار

پایان:

غافلاً بر بند لب زین پس خموش

رفتم از سر زین مصیبت عقل و هوش

نسخه‌ای است به خط نستعلیق متوسط (شاید از خود شاعر) پیش از برگ آخر دو برگ سفید است و بخشی از اشعار از نسخه افتاده.

قطع: خشتی ۱۷/۵×۲۲، جلد: مقوای زرد رنگ عطف پارچه سیاه، برگ: ۲۶، سطور هر صفحه: ۱۵، کاغذ: فرنگی نخودی رنگ.

(۷۶۹)

دیوان نیاز (فارسی)

از حبیب همدانی متخلص به «نیاز» و «حبیب»

غزلیات اوست به ترتیب الفبا و در پایان سه رباعی مجموعاً ۷۳۴ بیت.

آغاز:

تا نگوید به تو احوال پریشانی ما را

سر زلف تو به زنجیر کشد باد صبا را

پایان: (رباعیات)

گویند مرا خلق که تاج‌الدوله

از بهر چه یک باره فراموشش شد

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق (شاید شاعر). شماره ابیات و غزلها در صفحات قید شده.

قطع: رقعی بزرگ ۱۳×۲۰، جلد: مقوا با روکش کاغذ با خالهای سفید و قرمز عطف و گوشه تیماج قرمز روشن، برگ: ۲۶، سطور هر صفحه: ۲۳، کاغذ: فرنگی سفید.

(۷۷۰)

دیوان مذنب (فارسی)

از احمد بن شیرعلی عطری متخلص به مذنب

با مقدمه‌ای به نثر. اشعار در مدح و مرثیه ائمه و پند و اندرز و غالباً سست و عامیانه است.

آغاز: بسمله. الحمد لله رب‌العالمین ... و بعد اگرچه این بنده احمد بن شیرعلی الشهیر به عطری ... را لیاقت این منصب نبود که در میان شعرا عرض اندام نمایم.

آغاز اشعار:

شد نیمه شعبان و شدم خرم و خندان
بلبل به نوا آمده در طرف گلستان

پایان:

مذنب محزون به گوشه‌ای شده قانع
احمد عطری مقیم مسجد جامع.
سنه ۱۳۶۵.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق عامیانه (گویا از شاعر)، در پایان دو برگ سفید دارد.

قطع: خشتی ۱۳/۵×۲۱، جلد: مقوا با نقش طوفانی سفید و قرمز عطف و گوشه تیماجی قهوه‌ای، برگ: ۵۷، سطور هر صفحه: ۱۴، کاغذ: فرنگی سفید.

(۷۷۱)

مجموعه (فارسی)

۱. اصول الملاحم (اصول) (گ ۱ـ۳۴)

ترجمه ملحمه دانیال از حبیش تفلیسی در دوازده باب و در هر باب ۲۵ فصل. نسخه‌های این رساله حبیش تفلیسی مختلف است و نسخه حاضر چنین است دوازده باب براساس حلول آفتاب در دوازده برج است با ذکر مقارنت و انطباق هر برج با ماههای پارسی و مسیحی و آغاز آن از تشرین اول مسیحی است مطابق با آبان ماه پارسی که آفتاب در برج عقرب است

(ماه دوم پاییز). باب ۱۲ ماه ایلول مسیحی مطابق مهرماه پارسی است که آفتاب در برج میزان (ماه اول پاییز) است. و در هر باب ۲۵ فصل است در ۲۵ حادثه طبیعی جوی مانند کسوف و خسوف و برق و رعد و هاله (این حوادث در کتابهای آثار علوی و کائنات جو از نظر علمی و علل و اسباب مورد بررسی قرار می‌گیرد و در اینجا به عنوان نشانه و دلائل حوادث آینده)

نکته‌ای که در نسخه حاضر به چشم می‌خورد آنست که از باب ۶ به بعد نام ماههای رومی نیز بر سه ماه دیگر (برج، ماه مسیحی و ماه پارسی) (غالباً به صورت غلط) اضافه شده چنان‌که در آغاز باب ۶ آمده «آفتاب در حمل. ماه رومیان مارس ماه فارسیان فروردین ماه نصاری ازار» و در باب ۷ چنین آمده آفتاب در ثورماه رومیان ابرعیس (= ابریل) ماه فارسیان اردی‌بهشت ماه نصاری نیسان».

در باب دوازدهم چنین آمده است «آفتاب بر میزان. ماه رومیان استقروس (= سپتامبر) ماه فارسیان مهر ماه ماه نصاری ایلول»

نکته ارزنده دیگر نیز در این نسخه ذکر پاره‌ای از نکات گاه‌شماریست در آغاز هر باب.
(فهرست ابواب کتاب در دیباجه یاد شده است)

رجوع شود به: ذریعه، ج ۲، ص ۲۱۲؛ منزوی، ج ۱، ص ۳۵۵.

آغاز: بدان که این کتاب را حضرت دانیال پیغمبر ملحمه نام کردست و بعد از او امام جعفرصادق علیه‌السلام مختصری از کتاب دانیال انتخاب کردست و استخراج این کتاب بر حسب ماههای رومیان است و معنی ملحمه رزمگاه.

پایان: و در ولایت هند و زنگبار و کوهستان بیماری مرگ بود.

۲. ملحمه (گ ۳۴ب ـ ۵۸ب)

رساله‌ای است در ۲۵ فصل و در هر فصل رخ دادن یکی از حوادث و کائنات جوی در هر یک از ۱۲ برج (از حمل تا حوت) دلیل و نشانی برای پیشگوئی حوادث آینده یاد شده است.

در برخی از نسخه‌های ملاحم حبیش، این مقالت دوم آن کتاب است نه رساله‌ای مستقل.

آغاز: بدان که این رساله‌ای است در استخراج از بیست و پنج (در نسخه حاضر به غلط: ۲۸) علامت که اندر فهرست یاد کرده‌اند در بیست و پنج فصل بر حسب بودن ماه اندر بروج

از گفتار حکیمانه.

پایان: و چیزهای اراجیف خاصه در آخر سال.

۳. ملحمه (محرم‌نامه)[1] (گ ۵۹ ب ـ ۶۶ ب)

ترجمه ملحمه مروی از امام صادق ﷺ پیشگویی‌های حوادث است براساس مطابقت آغاز ماه محرم با هر یک از ایام هفته.

آغاز: بسمله. گلبن گلدسته آراستگی و زینت محفل پیراستگی حمد صانعی... اما بعد چون رساله ملحمه مرویه از امام همام جعفربن محمد صادق ﷺ به زبان عربی روایت شده بود... این ذره بی‌مقدار و بها آن را به زبان فارسی نقل نمود... و چون مشتق از لحم است به معنی لب لهذا این رساله راکه لب احکام... است ملحمه نام نهاده‌اند.

پایان: پیش از اول سال باشد والله اعلم بالصواب.

۴. نوروزنامه (گ ۶۶ ب ۶۸ الف)

بخشی از نوروزنامه منقول از امام صادق ﷺ بر اساس افتادن نوروز در یکی از ایام هفته.

دفتری است به خط نستعلیق محمد ابراهیم پسر آقا محمد مورخ ۱۲۲۰ ق، حاشیه برگ اول و دو برگ آخر وصالی شده عناوین قرمز و گاه جای عنوان سفید گذارده شده است.

قطع: وزیری کوچک ۱۵×۲۱، جلد: تیماج قهوه‌ای یک لا، برگ: ۶۸، سطور هر صفحه: ۱۵، کاغذ: فرنگی آبی ضخیم.

(۷۷۲)

مجموعه **(فارسی)**

۱. لطائف الطوائف (گ ۱ ب ـ ۱۹ ب)

از صفی‌الدین علی بن حسین کاشفی بیهقی (۹۱۰ق).

این نسخه تنها تا بخشی از فصل سوم از باب دوم است.

۱. درعنوان نسخه به غلط نوشته: هذا کتاب نوروزنامه.

آغاز: بعد از ادای لطائف تحمیدات.

۲. جغرافیای ثروتی (گ ۲۰ الف ـ ۲۲ الف)

گفتاری است با این عنوان و درباره زراعت، صناعت و تجارت و اهمیت این حرف در زندگی مردم.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق خوب از اوائل قرن ۱۴ هـ.

قطع: خشتی ۱۵×۲۰، جلد: گالینگور آبی عطف و گوشه تیماج قهوه‌ای، برگ: ۲۲، سطور هر صفحه: ۱۳، کاغذ: فرنگی آبی.

(۷۷۳)

یوسفیه **(فارسی)**

از محمد هادی پسر ابوالحسن شریف نائینی (۱۲۴۳ ق)

در شرح داستان یوسف با گریزهایی به کربلا. مؤلف در فصل ماقبل آخر از لسان الذاکرین خویش یاد می‌کند (ص ۱۸۷).

این کتاب به چاپ رسیده است (منزوی، ص ۶۷).

آغاز موجود: حسن عشق آفرین محبوبی در نظر صاحب‌نظران جلوه‌گر است.

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق مورخ ۱۲۵۲ ق. حاشیه برگ اول وصالی و بسیاری از برگها لکه‌های چرکین دارد.

قطع: خشتی ۱۵/۵×۲۰/۵، جلد: گالینگور بنفش عطف و گوشه تیماج قهوه‌ای، برگ: ۱۰۵، سطور هر صفحه: ۱۲، کاغذ: فرنگی سفید.

(۷۷۴)

مجموعه **(فارسی)**

۱. دستورالشعرا (گ ۱ ـ ۷۲)

از محمد مازندرانی متخلص به امانی (قرن ۱۱ هـ)

برای شمس‌الدوله میرزا محمد تقی وزیر

نسخ این کتاب در کتابخانه ملک، ج ۱، ص ۵۱۴؛ مجلس، ج ۳، ص ۱۲۶؛ رضوی، ج ۳، ص ۱۷۲؛ ذریعه، ج ۸، ص ۱۶۰.

این کتاب دارای یک مقدمه است (در تعریف شعر و بیان شاعر) و سه مقاله (عروض، قافیه، بدیع و سرقات شعری)[1]. مؤلف گاه از اشعار خود نیز درج می‌کند[2]. هر یک از مقالات دارای چند فصل است و خاتمه بسیار کوتاه (کمتر از یک صفحه در نسخهٔ ما).

آغاز: ستایش و آخر کاملی را... اما بعد چنین گوید فقیرجانی... در زمانی که این کمینه به تحصیل علوم اشتغال داشت... عزیزی... التماس نمود که بنده رساله‌ای در این فن ترتیب دهد... قبول التماس نموده به دستیاری فروغ التفاوت محمد ذره پروری... بانی مبانی دولت سلطانی... دستور اعاظم وزراء العالم... شمس الملة و الدوله و الدین میرزا محمد تقی... ترتیب داد.

پایان: وصل و ملمع از صنایع شعرند و از جمله سرقات نیستند.

۲. تاریخ چهارده معصوم (جدول...) (گ ۷۳ ب - ۸۰)

جدول «معرفت احوال» چهارده معصوم علیهم‌السلام است با تشجیر.

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق قرن ۱۳ ه‍ (دستور الشعراء تاریخ ۱۲۵۱ ق دارد) در ص ۸۳ جای ترسیم شجره آخر سفید گذارده شده. عناوین شنگرف.

قطع: خشتی ۱۵/۵×۲۰، جلد: تیماج مشکی یک لا، برگ: ۸۰ سطور هر صفحه: ۱۸، کاغذ: فرنگی سفید.

---

۱. مؤلف در باب سرقات شعری چند تن از دانشمندان را نام می‌برد (مانند ابراهیم بن عبدالرحمن از مشاهیر اهل فن).

۲. از جمله این دو بیت (در ص ۱۰):

ای شیخ جوانی رقم پیری خواند
عشرت ز میان رفته و اندوه بماند و نیز:

دل و جان هر دو تویی از بر من دور مشو
که جهان را نتوان بی دل و بی جان دیدن

(۷۷۵)

حاشیه اصول کافی (عربی)

از میرزا رفیعا نایینی طباطبائی (۱۰۸۰ق)

بر اصول کافی (از آغاز کتاب العقل تا کتاب الحجه).

این کتاب در فهرست کتابخانه مجلس، ج ۹، ص ۵۶۲ دقیقاً وصف شده و نیز رک: ذریعه، ج ۶، ص ۱۸۴.

آغاز: بسمله. قوله المحمود لقدرته لما کان العامه باعثا.

نسخه‌ای است نستعلیق آمیخته به شکسته از قرن ۱۱ ه‍. این نسخه خطبه ندارد و از آخر آن اوراقی افتاده. بر پشت نخستین برگ تملکی است که نام آن را سیاه کرده‌اند در چند برگ نخست آثار رطوبت دیده می‌شود. عناوین شنگرف.

قطع: رقعی ۱۲×۱۸/۵، جلد: تیماج قرمز یک‌لا، برگ: ۶۴، سطور هر صفحه: ۱۷، کاغذ: اصفهانی شکری.

(۷۷۶)

رساله اثبات رجعت (فارسی)

از مولی محمد باقر مجلسی (۱۱۱۰ق)

ذریعه، ج ۱، ص ۹۰ - ۹۱.

آغاز: بسمله. الحمد لله رب العالمین و الصلوة.

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق خوب قرن ۱۳ ه‍. پایان نسخه ناتمام است (تا پایان حدیث ۱۴ دارد) عناوین شنگرف.

قطع: رقعی ۱۲/۵×۱۹، جلد: گالینگور سرمه‌ای عطف تیماجی قهوه‌ای، برگ: ۵۱، سطور سر صفحه: ۱۵، کاغذ: فرنگی آهار مهره شکری.

(۲۷۷)

دیوان انوری (فارسی)

از اوحدالدین انوری ابیوردی (۵۸۳ ق)

قصاید و غزلیات و قطعات و رباعیات اوست آمیخته و بدون رعایت ترتیب.

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق قرن ۱۱ ه تا اوائل ۱۲ ه در اول و وسط آخر نسخه افتاده و به جای آن اوراق سفید (مجموعاً ۱۷ برگ) گذارده‌اند حاشیه برگهایی از اول و وسط و آخر وصالی شده و قسمتی از سطور بازنویس شده.

قطع: وزیری باریک ۱۲/۵×۴×۲۳، جلد: تیماجی مشکی با ترنج و نیم ترنج و سجاف عطف و حواشی. برگ (بدون ۱۵ برگ سفید اول و آخر): ۲۰۶، سطور هر صفحه: ۱۸، کاغذ: کاهی.

(۲۷۸)

حاشیه شرح مختصر (عربی)

از میرزا جان باغنوی شیرازی (۹۹۵ ق)

بر شرح عضدالدین ایجی بر مختصر ابن حاجب در اصول فقه. میرزاجان -چنان‌که خود در مقدمه کتاب نیز می‌گوید- در این تألیف به اشتباهات واقع در شرح الشرح، و حاشیه سیف‌الدین ابهری و حاشیه استادش (غیاث‌الدین منصور باید باشد) بر شرح مختصر اشاره می‌کند و به دفع و حل آنها می‌پردازد. همچنین در مقدمه می‌گوید از بحث و شرح مبادی منطقیه (از بخش‌های مختصر) صرف نظر کرده (اما بحث‌های منطقی در کتاب دیده می‌شود).

در کشف الظنون از این حاشیه یاد شده و چند نسخه از آن در مجلس وجود دارد.

آغاز: الحمد لله الذی جعل الاجتهاد فی فروع الشرع المبین منوطا باحکام‌الاصول... و بعد فیقول الفقیر حبیب الله...

نسخه‌ای است به قلم نسخ قرن ۱۲-۱۳ ه. در پایان افتاده دارد در کنار صفحات

حاشیه‌هایی است به نقل از ملا محمد مدظله، ابراهیم سلطان و نیز حاشیه‌هایی با نشانهای دیگر.

قطع: خشتی ۱۵/۵×۲۱، جلد: تیماجی مشکی، برگ: ۸۰، سطور هر صفحه: ۲۳، کاغذ: فرنگی سفید.

(۲۷۹)

مجموعه (فارسی)

۱. شرح اشعار حافظ (گ ۱-۶)

گفتاری است که در عنوان آن آمده «شرح قواعد عرفا و شعرا» اما نویسنده توجه به اشعار حافظ داشته و پس از تفسیر کلماتی مانند: میخانه و پیمانه و دیرمغان به شرح تعدادی از اشعار حافظ می‌پردازد و گاه آیت یا روایتی در تأیید مضمون آن شعر می‌آورد. از جمله اشعار دو بیت نخست از نخستین غزل دیوان و دو بیت از غزل دیگر است با این مطلع:

ساقی به نور باده برافروز جام ما...

و در شرح دو بیت غزل نخست چنین گوید «یعنی ای ساقی بدور انداز کاسه و برسان او را، غرض از ساقی عقل است و غرض از کاسه موجودات و ممکنات است. یعنی ای عقل به جلوه در آور در نظر من موجودات را...

آغاز: شرح قواعد عرفا و شعرا بدان که مجملی از اصطلاحات عرفا که در قواعد شعر استعاره مینمایند... غرض از میخانه عبارت از اصل ماهیت انسانی است که جامع کمالات حق است و پیمانه عبارت از اصل حقیقت است...

پایان: وعود در گذشته آن نیست و به فکر موت بیفتی و ترک گناه کنی. بعد از آن تم الکلام ۱۲۲۰.

۲. شرح اشعار حافظ (گ ۱-۶ حاشیه)

گفتاری است (در حواشی گفتار نخست) در تطبیق مضامین پاره‌ای از ابیات حافظ با آیات و روایات و گویا از نویسنده گفتار نخستین است. در آغاز آن آمده: «بدان که بعضی از نادانان و

جهال که خواجه مرحوم را قدس سره را صوفی و دهری مذهب دانسته‌اند از فرموده او غافلند که اکثر ابیات او بل که همه آنها مطابق با آیات قرآنی است مجملاً چند بیتی از آنها را با آیات مطابق می‌سازد که چون مشتی نمونه خروار است ... گفته خواجه:

به عزم مرحله قرب پیش نه قدمی
که سودها کنی ار این سفر توانی کرد

قوله تعالی الذین جاهدوا فینا لنهدینهم سبلنا...».

در حاشیه برگ ۱۲ ب دو بیت از «محرر اوراق» یاد شده و بیت نخست آن این است:

نسیم غنچه گل هست و فصل فصل بهار
بیا و یک قدحی ساقی از شراب بیار

۳. انیس الموحدین (گ ۱۴ ب ـ ۶۶)

از مولی مهدی بن ابی‌ذر نراقی (۱۲۰۹ ق)

در اصول عقاید در پنج باب. این رساله چاپ شده است.

آغاز: بسمله. انیس الموحدین و جلیس محرومین...

نسخه‌ای است با دو قلم نستعلیق و نسخ مورخ ۱۲۲۰ و ۱۲۲۲ ق در پشت برگ نخست تملکی است که نام آن را سیاه کرده‌اند. بر برگ اضافی آخر نسخه نقلی است از احسن الکبار و نیز تاریخ تولد شیخ عیسی (در ۱۲۲۲ ق).

قطع: رقعی ۱۰/۵×۱۵، جلد: تیماج مشکی یک لا، برگ: ۶۶ سطور هر صفحه: ۱۳ و ۱۷، کاغذ: فرنگی سفید.

(۷۸۰)

دیوان شکسته (فارسی)

از حسنعلی میرزا شعاع‌السلطنه قاجار

متخلص به شکسته شامل قصائد در مدح امیرالمؤمنین علی ﷺ و یک قصیده در مدح فتحعلی شاه قاجار و غزلیات به ترتیب الفبا و رباعیات و چند فرد.

آغاز قصائد:

شود چه زلف تو آشفته زاهتزاز نسیم — جهان زکام پذیرد ز انتشار شمیم

آغاز غزلیات:

زهی آیت صنع تو آشکارا — هم از سرو و سوری هم از خار خارا

پایان (فردیات):

مکن تغافل از این بیشتر که خلق برند — گمان آن که به آزار دوست خرسندی

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق متوسط کربلایی گدا علی پسر کربلایی فضل علی مورخ ۱۳۵۲ ق کاتب در برخی از صفحات جای اشعار را سفید گذارده.

تمام صفحات دارای جداول به قلم آب طلای (کم رنگ) و قرمز و آبی.

پشت برگ نخست چند یادداشت است.

قطع: رقعی بزرگ ۱۴×۲۱، جلد: گالینگور قهوه‌ای عطف مشمع آبی، برگ، سطور هر صفحه: ۱۵، کاغذ: فرنگی آهار مهره.

(۷۸۱)

اوصاف الاشراف (فارسی)

از خواجه نصیر طوسی (۶۷۲ ق)

نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن ۱۳ هـ. از اول و آخر افتادگی دارد عناوین شنگرف.

قطع رقعی ۱۰/۵×۱۶، جلد: تیماج قهوه‌ای، برگ: ۲۴، سطور هر صفحه: ۱۳، کاغذ: فرنگی.

(۷۸۲)

ترجمه کشکول (فارسی)

از احمد شهیدی عاملی.

وی کشکول شیخ بهائی را به خواست عبدالله قطب شاه به فارسی برگرداند. و نام او را در

دیباجه می‌آورد.

آغاز: بسمله. مجموعه حمد و سپاس واجب الوجود... از آن جامع‌تر است که به دستیاری ترجمه... راه توان یافت.

پایان: و این عین منافات است.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق آمیخته به شکسته از قرن ۱۳ه با تاریخ ۱۲۶۰ تا ۱۲۰۶ ق (در نسخه: ۱۲۶) جای عناوین و نیز بیشتر نامها سفید مانده (گویا کاتب میخواسته با شنگرف بنویسد).

قطع: خشتی ۱۵×۲۱/۵، جلد: تیماجی قهوه‌ای، برگ: ۱۰۹، سطور هر صفحه: ۲۰، کاغذ: فرنگی سفید خوب

(۷۸۳)

لیلی و مجنون (فارسی)

از نظامی گنجوی (۶۰۷ق)

نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن ۱۳ ه، دارای پنج مجلس مینیاتور. از اول و آخر نسخه افتاده. در حاشیه پاره‌ای از برگها وصالی و یا نوشته‌های کودکانه و چرکین دیده می‌شود. تمام صفحات جداول یک قلمی قرمز دارد.

قطع: رقعی ۱۱×۱۶، جلد: تیماج قهوه‌ای یک‌لا عطف وصالی با مخمل آبی، برگ: ۸۱ سطور هر صفحه: ۱۱، کاغذ: فرنگی زرد رنگ.

(۷۸۴)

دیوان مغربی (فارسی)

از شمس مغربی (۸۰۹ق)

دارای غزلیات به ترتیب الفبا، ترجیع بندها و رباعیات.

آغاز:

خورشید رجب چو گشت پیدا ذرات دو کون شد هویدا

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق خوب از قرن ۱۳ ه، از آخر نسخه و نیز از دنباله غزلیات (قافیهٔ یاء تا اول ترجیع‌بندها) اوراقی افتاده است بر پشت برگ نخست یادداشتی است با تاریخ ۱۳۲۹ از فردوس که ظاهراً این نسخه را به خدمت مرحوم ذوالریاستین در کرمان تقدیم داشته بوده است.

قطع: جیبی ۹/۵×۱۳/۵، جلد: تیماجی قرمز رنگ. برگ: ۷۷، سطور هر صفحه: ۱۵، کاغذ: فرنگی.

(۷۸۵)

مجموعه (فارسی)

۱. گلشن راز (گ ۱ـ۴۷الف)

مثنوی از شیخ محمود شبستری (۷۲۰ق)

فهرست حاضر، ش ۶۸۵ و ۷۶۲.

۲. کنز الرموز (۴۷ ب ـ۷۵الف)

مثنوی از میر حسین هروی حسینی (۷۱۸ق)

فهرست حاضر، ش ۶۱۶

۳. زاد المسافرین (گ ۷۷ـ۱۴۱)

مثنوی از همان حسین هروی (۷۱۸ق)

فهرست منزوی، ج ۴، ص ۳۰۶۰.

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق قرن ۱۳ه، بر پشت برگ اضافی اول دفتر یادداشتی درباره این نسخه اهدائی بابا رشاد (رئیس المتکلمین) است به خانقاه با تاریخ انتقال نسخه از کرمان به تهران.

قطع: جیبی ۹/۵×۱۳/۵، جلد: مشمع مشکی با عطف و گوشه از تیماج قرمز، برگ: ۱۴۱، سطور هر صفحه: ۱۱، کاغذ: فرنگی.

(۷۸۶)

الالفیة (عربی)

از محمد بن مکی عاملی شهید اول (۷۸۶ق)

در واجبات نماز دارای یک مقدمه با سه فصل و یک خاتمه. با ترجمه برخی از شروح و حواشی رساله الفیه در حاشیه و بین سطور. از جمله شرح یا حاشیه سید علی، شرح زین‌الدین شرح یا حاشیه شیخ علی و نیز ترجمه حواشی مصنف.

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... و بعد فهذه رساله و جیزه فی فرض الصلوة اجابةً.

پایان: وکذا النذر المطلق.

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق (متن) و شکسته نستعلیق (حواشی) از قرن ۱۳-۱۴ ه، عناوین و ترجمه فارسی بین سطور با قلم قرمز.

قطع: رقعی بزرگ ۱۳/۵×۲۱، جلد: تیماجی قرمز برگ (بدون ۹ برگ سفید اول و آخر): ۴۷، سطور هر صفحه: ۶، کاغذ: فرنگی آهار مهره شده.

(۷۸۷)

منتخب تکمیل الصناعة (رساله قافیه) (فارسی)

از عطاءالله بن محمود حسینی نیشابوری (سده ۹ ه)

در نه حرف برای میر علی‌شیر نوایی (مؤلف فهرست عناوین را در دیباجه کتاب آورده است).

رجوع به فهرست کتابخانه مجلس، ج ۱۹، ص ۸۵؛ منزوی، ج ۳، ص ۲۱۶۸.

آغاز: بسمله. شکر و سپاس بی‌قیاس صانعی را.

پایان: آن را ردیف نام کردند.

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق متوسط قرن ۱۳-۱۴ ه، (چند برگ آخر به قلم دیگر و درشت‌تر است). در کنار برخی از صفحات حاشیه‌هایی از مؤلف و گاه تصحیحاتی دیده می‌شود. عناوین شنگرف.

قطع: رقعی ۱۰×۱۶، جلد: تیماجی مشکی یک‌لا، برگ: ۲۴، سطور هر صفحه: ۱۳ و ۱۱، کاغذ: فرنگی آبی.

(۷۸۸)

جنگ اشعار (فارسی)

از میرزا لطف‌الله شیرازی متخلص به دانش.

اشعار و یادداشتهایی بدون ترتیب و نظم است دارای غزل و تضمینات معمیات و ماده تاریخ و تخلص دانش در پایان پاره‌ای از غزلیات و قطعات دیده می‌شود. در پایان (ص ۶۱-۷۹) در اوزان شعر است با خطی متفاوت. برخی از اشعار تاریخ ۱۳۲۳-۱۳۳۱ق دارد. از جمله عناوین اشعار مندرج در این جنگ ماده تاریخ حاج سلطان علی شوشتری، ماده تاریخ جنت آباد پونه، در ضمن سرمشق جهت میرزا ابوالقاسم کاشانی، حسب الخواهش درة التاج شاهزاده قمر خانم صبیهٔ نواب والا سیاوش میرزا به جهت اطراف دستمال، تاریخ کتاب لیلی و مجنون، جهت مؤتمن الوزاره، ماده تاریخ ملحد فال اسیری، تاریخ کتاب شجاعة الحسینی از تألیفات میرزا ابوالحسن صدرالشعراء شیرازی متخلص به خرم. بر برگ آخر ستونی است برای تعیین زمان دقیق نوروز در چند سال قمری و ترکی. در داخل جلد راست و چپ نیز یادداشتها و اشعاری نوشته و از آن جمله است یک قطعه شعر بدون نقطه.

آغاز:

تا شد آن سرو روان از من بیگانه جدا
بی خود از خویش جدا گشتم و دیوانه جدا
گشته از هجر رخش با من بیدل توأم
غم جدا غصه جدا گوشه ویرانه جدا

نسخه‌ای است به خط نستعلیق دانش (سراینده و گردآورنده). بر پشت برگ نخست یادداشتی است (گویا به خط شعاع) دربارهٔ این‌که نسخه به خط لطف‌الله دانش شیرازی است و نیز چند یادداشت دیگر. در بسیاری از صفحات خط

خوردگی و اصلاحات دیده می‌شود.

قطع: خشتی ۱۶/۵×۱۹، جلد: مقوای قهوه‌ای با عطف پارچه‌ای سفید، برگ: ۴۲، سطور مختلف، کاغذ: فرنگی.

(۷۸۹)

جوک بشست **(فارسی)**

شرح منتخب مباحثات بشست است با رامچند. ترجمه نظام پانی پتی از اصل سانسکریت تألیف گودا ابیندا پندیت کشمیری.

رجوع شود به فهرست مجلس، ج ۲۱، ص ۶۰ و مقدمه دکتر تاراچند و دکتر سید امیر حسین عابدی بر چاپ هند.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن ۱۲-۱۳ ه‍، از اول نسخه برگهایی افتاده. حاشیه سه برگ اول و چند برگ آخر وصال شده و در برگ ۱۴۳ قسمتی از سه سطر بالا از بین رفته. در پایان نسخه بخشی با عنوان «ما خرج من انتخاب جوک بشست» با همین خط افزوده شده.

قطع: رقعی ۱۱/۵×۱۶/۵، جلد: تیماجی سبز رنگ، برگ: ۱۵۸، سطور هر صفحه: ۱۶، کاغذ: فرنگی شکری رنگ.

(۷۹۰)

ایقان **(فارسی)**

از میرزا حسین علی نوری ملقب به بهاءالله

نسخه‌ای است به خط نستعلیق ۱۳۰ ق (؟)، بر پشت آخرین برگ مناجاتی افزوده شده. عنوان شنگرف.

قطع: رقعی ۱۱×۱۸، جلد: مقوا عطف و گوشه تیماجی قهوه‌ای، برگ: ۹۸، سطور هر صفحه: ۱۵ کاغذ فرنگی سفید.

(۷۹۱)

ایضاح مخالفة السنة **(عربی)**

از علامه حسن بن یوسف حلی (۷۲۶ق)

دربارهٔ موارد مخالفت با تصریحات قرآن. علامه در این کتاب که مانند کتب تفسیر به ترتیب سور قرآنی است -آیاتی را بررسی می‌کند که به نوعی با مضمون صریح آنها عملاً (و با تأیید سنت) مخالفت شده است.

نسخه‌هایی که تا این زمان از این کتاب می‌شناسیم تنها جزو دوم آن است شامل سورهٔ آل عمران (تا آیه ۱۹۴). نسخه‌ای از این کتاب به خط مصنف در کتابخانه مجلس (شماره ۵۰۷۰) موجود است با تاریخ کتابت ۷۲۳ق. نسخه دیگری نیز در آن کتابخانه است که متعلق به مرحوم شیخ الاسلام زنجانی بوده است. در کتابخانه مجلس سنا نیز نسخه‌ای است با شماره ۲۹ و نسخه‌ای دیگر ظاهراً کهن[1] در کتابخانه رضوی مشهد (شماره ۶۵۹۶).

رجوع شود به ذریعه، ج ۲، ص ۸۵؛ نشریه کتابخانه مرکزی دانشگاه، ج ۲، ص ۲۲۱؛ فهرست آستان قدس، ج ۱، فصل ۳، ص ۲؛ امل الآمل، تصحیح سید احمد حسینی، چاپ بغداد، ج ۱، ص ۸۵

آغاز: قال الله تعالی زین للذین کفرو.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق تحریری قرن ۱۴ ه‍، آیات قرآن با قلم نسخ.

قطع: رقعی ۱۱×۱۸، جلد: مقوای چیتی با ترنج و نیم ترنج، کاغذ:اکیلیلی، برگ: ۷۳، سطور هر صفحه: ۱۸، کاغذ: فرنگی

(۷۹۲)

مجموعه **(فارسی)**

۱. انیس العشاق (گ ۱-۳۱)

از حسن بن محمد شرف رامی (۷۹۵ق) در محاسن شعری.

---

۱. شیخ حرعاملی می‌گوید: چند نسخه از این کتاب دیده‌ام و از آن جمله نسخه‌ای کهن در مشهد رضوی. او درباره این کتاب می‌گوید: «سلک [العلامه] فیه مسلکا عجیبا».

آغاز: حمد و ثنا خالقی را عمت کلمته که در مبدأ خلقت.

۲. شرح حدیث من عرف نفسه (گ ۳۲ الف ـ ۳۵ الف)

دیباجه و خطبه ندارد. در اواخر رساله مطالب متفرقه است که ربطی به موضوع رساله ندارد.

آغاز: بسمله. اما بعد من قول (نسخه قوله) علی بن ابی طالب ﷺ که فرمودند من عرف ... که پروردگار جل شانه از چهار عنصر وجود انسان را ترتیب داد.

۳. مثلثات منظوم (گ ۳۸ ـ ۴۲)

از بدیعی (که به تکرار چاپ شده است) در واژه‌هایی که حرف اول آنها بر سه وجه مفتوح و مکسور و مضموم و سه معنی خوانده می‌شود.

آغاز:

از پی حمد خداوند زمین و آسمان

در لغت نظمی کنم هم چون لالی عمان

نسخه‌ای است به قلم شکسته نستعلیق و نستعلیق مورخ ۱۲۶۴ ق، بیشتر اوراق به قلم شکسته سید محمد حسینی است و چند برگ نستعلیق نیز گویا به خط اوست بر برگ ۳۶ الف نامه‌ای است با نشان سید محمد حسینی مورخ ۱۲۶۴ ق و در صدر نامه چنین نوشته: «نوشته‌ای است به استادی درویش مجید نوشته و خوب نوشته است»

قطع: ۱۲/۵×۱۹/۵، جلد: گالینگور مشکی عطف و گوشه تیماجی قهوه‌ای، برگ: ۴۲، سطور هر صفحه: ۱۱، کاغذ: فرنگی آهار مهره چند رنگ.

(۷۹۳)

مجموعه (فارسی)

۱. دستور معما (گ ۱ ـ ۲۱)

از علی‌اکبر تفرشی (قرن ۱۱ ـ ۱۲ هـ)

او در این رساله اسامی معما را به ترتیب حروف الفبا یاد کرده.

نسخه حاضر تا باب حاء است که اوراق آن جا به جا و به گونه‌ای نامنظم صحافی شده بخشی از دیباجه آن در برگ ۸ الف قرار دارد و آغاز کتاب در نسخه نیست.

در فهرست منزوی سه نسخه از این کتاب در رضوی و دانشگاه و خانقاه احمدی شیراز یاد شده (منزوی، ج ۳، ص ۲۲۰۰).

۲. دستور معما (گ ۲۲ ـ ۷۱)

از میر حسین معمایی. بخشی از آن کتاب است جا به جا و نادرست.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن ۱۲ هـ، با اوراق نامنظم.

قطع: وزیری باریک ۱۳/۵×۲۴، جلد: تیماج قرمز یک‌لا، برگ: ۷۱، سطور هر صفحه: ۱۵، کاغذ: آهار مهره شکری.

(۷۹۴)

دیوان ظهیر فاریابی (فارسی)

بدون ترتیب الفبایی: قصاید، قطعات، رباعیات.

آغاز:

هو العید یسعی بکاس المدام　　هنیئا لمن کان کل الانام

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق میرزاجانی آشتیانی مورخ ۱۳۰۳ ق، که برای میرزا آقاخان نوشته است. تمام صفحات دارای جداول به قلم قرمز و آبی و اکلیل.

قطع: وزیری کوچک ۱۳/۵×۲۰/۵، جلد: تیماج قرمز یک‌لا، برگ: ۷۷، سطور هر صفحه: ۱۵، کاغذ: فرنگی نخودی رنگ آهار مهره.

(۷۹۵)

تحفة الائمة العلیة (فارسی)

از فتح‌الله بن احمد بن محمود شهرستانی سبزواری

در اخلاق به طریق تقسیم و تشجیر دارای یک مقدمه (که ترجمه رساله اقسام حکمت ابن سیناست) و سه مقاله (۱. در فضائل و رذائل ۲. زندگی با اهل منزل و مردم ۳. سیاست شهرها و (اقلیمها) و خاتمه (در نصائح سلاطین).

این رساله در فرهنگ ایران زمین، سال ۱۱ به چاپ رسیده است. رک: فهرست کتابخانه مجلس، ج ۲، ص ۳۳۵، منزوی، ص ۱۵۵۸.

آغاز: سپاس و ستایش خدایی را که به قدرت کامله.

نسخه‌ای است به قلم نسخ زیبای سیدابوالقاسم تفرشی مورخ ۱۲۹۱ ق. کاتب در پایان نسخه می‌نویسد که این نسخه را برای میرزا احمد لشکرنویس رونویس و به رسم تحفه به او پیشکش کرده است. جداول با قلم قرمز و سیاه و آبی و آب طلایی نوشته‌ها با رنگهای مختلف است.

قطع وزیری ۱۷/۵×۲۴/۵، جلد: تیماجی مشکی سبز، برگ: ۳۲، سطور هر صفحه مختلف (و با شکلهای مختلف)، کاغذ: فرنگی شکری آهار مهره.

(۷۹۶)

کتاب کاپیتان اسکات **(فارسی)**

خاتمه حدیقة الاقالیم در تاریخ و جغرافیای ربع مسکون و اصناف مردم و عجائب موجودات جهان. اصل از کاپیتن جاناتان انگلیسی و ترجمه به قلم شیخ الله یار بلگرامی.

مجلس، ج ۱۰، ص ۳۶۹؛ منزوی، ج ۶، ص ۳۹۷۸؛ فهرست مشار، ص ۵۱۹ (چاپ اول).

آغاز: فصل کاپیتان جاناتان اسکات گوید که به قول بطلمیوس.

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق مورخ ۱۲۵۷ ق بر پشت برگ نخست یادداشتی است از محمد حسین شعاع‌الملک دربارهٔ کتاب و نیز تاریخ تولد محمد حسن فرزند جهانگیرخان سرتیپ در ۱۲۵۸ ق و تولد حیدرعلی فرزند لطفعلی خان در ۱۳۵۴ ق. بر پشت برگ آخر تاریخ مرگ فتحعلی شاه (در ۱۲۵۰ ق) و سلطنت محمد شاه با همان خط یادداشتهای اول نسخه دیده می‌شود. عناوین شنگرف.

قطع: وزیری ۱۴×۲۱/۵، جلد: تیماجی مشکی، برگ: ۲۳۴، سطور هر صفحه: ۱۴، کاغذ: فرنگی سفید.

(۷۹۷)

مجموعه **(فارسی)**

۱. فرس نامه (گ ۱ـ۲ الف)

رساله در بیان رگهایی در اسب که فصد آنها در معالجت پاره‌ای از امراض اسبان مؤثر است. عنوان رساله چنین است: «فرس نامه در بیان عروق» است.

آغاز: بسمله. بدان ایدک‌الله... که عروقی که فصد آن در امراض حاجت افتد بیست و یک برگ است.

پایان: پس ادویهٔ مخصوصه هر علتی را استعمال نمایند و بالله التوفیق.

۲. معالجه بیماریهای اسب (گ ۳ـ۴۳)

فرس نامه در بیان بیماریهای اسب و شیوه‌های علاج آنهاست در عنوان رساله آمده «کتاب در بیان امراض که در بدن و معده و غیره بهم رسد».

آغاز: بسمله. اول در امراض سرد چشمی یا ناخنه پرده سفیدیست (این نسخه ناقص است و از پایان افتاده دارد).

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق تحریری متوسط از قرن ۱۴ هـ. عناوین در متن و حاشیه قرمز.

قطع: رقعی ۱۱×۱۷/۵، جلد: تیماج مشکی یک لا سجاف عطف تیماج قرمز، برگ: ۴۳، سطور هر صفحه: ۱۴، کاغذ: فرنگی سفید.

(۷۹۸)

مجموعه **(فارسی)**

۱. نصایح نامه (پند نامه) (گ ۱ـ۴ الف)

از خواجه عبدالله انصاری (۴۸۱ ق)

در آغاز نسخه (پس از بسمله) آمده: «حضرت خواجه عبدالله انصاری... در نصیحت فخرالوزرا خواجه نظام‌الملک طوسی در مشافهه فرموده‌اند که در رعایت دلها کوش و عیب مردم بپوش...».

در پاره‌ای از نسخ پس از ذکر نام خواجه عبدالله و نظام‌الملک نسختین نصیحت چنین است: در فهرست منزوی کهن‌ترین نسخه این رساله مورخ ۸۵۱ و متعلق به کتابخانه مراد ملاست. رک: منزوی، ج ۲، ص ۱۷۰۱.

پایان: گذشتن از خود رسیدن به حق دان.

۲. دیوان فنا **(فارسی)**

از شاعری است از قرن ۱۳ ه که فنا تخلص می‌کند و از پیروان شیخ احمد احسائی و سید کاظم رشتی است. بخشهایی از وسط دیوان از قصائد و غزلیات افتاده و آن چه موجود است در این نسخه از این قرار است:

ـ مثنوی در اصول عقاید با عناوین: در توحید، بیان عدل، اثبات نبوت، بیان امامت، بیان معاد، سخن در آجال و ارزاق و اسعار، در نصح برادران دینی (که ستایش و وصف شیخ احمد احسائی است).

ـ قصیده در مدح شیخ احمد به مناسبت دیدن تصویر (عکس) شیخ.

ـ قصیده در اصول عقاید برای کودکان (دنبال این قصیده از نسخه افتاده است).

ـ غزلیات (از اول این بخش اوراقی افتاده و در برخی از آنها تخلص فنا دیده می‌شود).

ـ مستزاد در مرثیه و اشعاری در مدح.

ـ قطعاتی در مرثیه و تاریخ فوت از جمله تاریخ فوت سلیمان‌خان افشار (در ۱۳۰۳ ق) (دنباله این بخش نیز افتاده).

ـ مسمط در مدح امیرالمؤمنین علی ؑ و مسمطی دیگر در مدح سیدکاظم رشتی و دیگری در مدح سلیمان‌خان و رضاقلی خان و در پایان مثنوی در مدح بیوک خان نوادهٔ سلیمان‌خان.

آغاز: (مثنوی اصول عقائد)

از پی حمد و از پی تسلیم — بشنو از سالک ره تسلیم
که اصول عقائد اسلام — پنج شد از شمارهٔ اعلام

پایان:

بارالها به عزت قرآن — بهره توفیق بر نظر علی خان

نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن ۱۳ ه، با دو قلم از دو نویسنده (رساله اول با قلم درشت‌تر است) بر پشت یک برگ اضافی نوشته: دیوان فنا کرمانی.

قطع: جیبی ۱۵×۲۱/۵، جلد: تیماجی سبز رنگ، برگ: ۲۳، سطور: ۶ و ۱۶،

کاغذ: فرنگی شکری رنگ آهار مهره.

(۷۹۹)

مجموعه **(فارسی)**

۱. تنبیهات المنجمین (گ ۱ـ۶۱)

از مولی مظفر گنابادی (سده ۱۱ ه)

در احکام نجوم دارای یک مقدمه، ۶ باب و خاتمه.

فهرست کتابخانه مجلس، ج ۱۹، صص ۱۰۴ و ۴۰۶؛ منزوی، ج ۱، ص ۲۷۵.

آغاز: بسمله. چنین گوید احقر و بنده کمتر اعنی ابن محمد قاسم منجم مظفر.

پایان: احمد بن محمد الملقب باختیار.

۲. بیست باب در تقویم (گ ۶۳ـ۷۰)

از عبدالعلی بیرجندی (۹۴۳ ق)

فهرست کتابخانه مجلس، ج ۱۹، صص ۱۹۲ و ۵۵۷؛ منزوی، ج ۱، ص ۲۴۷.

نسخه حاضر تنها باب دوم است مشتمل بر هفت فصل.

آغاز: باب دوم در احکام نظرات کواکب سبعهٔ سیاره...

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق تحریری قرن ۱۴ ه. در پایان نسخه نوشته‌ای

است با قلم دیگر و تازه‌تر در دو صفحه دربارهٔ اقالیم سبعه و حساب بروج. عناوین شنگرف.

قطع: خشتی ۱۷×۲۲، جلد: گالینگور قرمز، برگ: ۷۱، سطور هر صفحه: ۲۶، کاغذ: فرنگی نخودی رنگ.

(۸۰۰)

دیوان فیضی
(فارسی)

از ابوالفضل بن مبارک فیض دکنی (۱۰۰۴ ق)

دارای مقدمه‌ای به نثر از خود او و سپس قصائد، غزلیات (به ترتیب الفبائی)، قطعات، رباعیات و فردها (منزوی، ج ۳، ص ۲۴۷۴).

در نسخه حاضر برگها جا به جا شده، اندکی از آغاز و مقدمه و پایان فردها و اوزان بسیار از میان غزلیات افتاده.

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق قرن ۱۲ هـ، صفحه اول دارای جداول با قلم آب طلا و قرمز و آبی است و چند صفحه پس از آن دارای جدول با یک قلم آبی، دیگر صفحات بدون جدول است.

قطع: نیم خشتی ۱۱/۵×۲۱/۵، جلد: تیماجی قرمز، برگ: ۲۰۱، سطور هر صفحه: ۱۸، کاغذ: فرنگی.

(۸۰۱)

جنگ شعر
(فارسی)

شامل اشعاری است از: هاتف، جامی، خیام (در نسخه خیوم) بابا طاهر، ابوسعید ابوالخیر، وحشی بافقی، مینا (در نسخه: خان مینا)، غرا، شهید نقاش[1] هدایت، وصال، شهرت،

۱. از اشعار او چهارده بیت است، در مرثیه آقا محمدهاشم خان که هر مصراع آن ماده تاریخ در گذشت او است (= ۱۲۷۶).

صائب، صابر، صباحی، مصاحب، هما، نقاش، خاقانی، سعدی، حافظ،[1] صادق شیرازی،[2] خرم، قاآنی، شاهین، بلند اقبال،[3] یغما.

در حاشیه نیز (از برگ ۲۵ الف) اشعاری است با قلم متن (غالباً بدون ذکر نام شاعر) از فروغی، هما، سائل، محرم، ناصر، مغربی، شوکت، عصمت، شمسا، شیدا، رضائی، راغب، شاه نعمة‌الله، حافظ و سعدی و فروغی.

نسخه‌ای است به خط شکسته نستعلیق متوسط قرن ۱۳ هـ.

قطع: وزیری کوچک ۱۴/۵×۲۰، جلد: تیماجی قرمز رنگ. برگ: ۱۸۵، سطور هر صفحه: ۲۰، کاغذ: فرنگی آبی رنگ.

(۸۰۲)

الفوائد الصمدية
(عربی)

از بهاءالدین محمد بن حسین عاملی حارثی، شیخ بهایی (۱۰۳۰ ق)

در نحو.

نسخه‌ای است به قلم نسخ عبدالخالق پسر کربلایی درویش علی خلخالی ساکن زنجان مورخ ۱۲۳۲ ق و در مدرسه قدیم زنجان آن را کتابت کرده است. تمام صفحات محشی است. حاشیه چند برگ اول و برگ آخر وصالی دارد. سطور کوتاه و با فواصل و حواشی وسیع است. عناوین شنگرف.

قطع: خشتی ۱۵×۱۹/۵، جلد: تیماج مشکی یک‌لا، برگ: ۹۸، سطور هر صفحه: ۶، کاغذ: فرنگی آهار مهره.

۱. در دنبال اشعار حافظ تخمیس قطعه معروف ناصرخسرو (روزی ز سر سنگ...) را با تخلص سعدی در آخر می‌آورد.

۲. در دنبال اشعار صادق (ص ۱۶۱) تخمیس شعر خاقانی: «ابلیس گفت طاعت من بی‌کرانه بود» با این مطلع: «موسی شبی به وادی ایمن روانه بود» آمده و سپس چند قطعه دربارهٔ نورعلی شاه.

۳. از اشعار بلند اقبال در حاشیه ترجیع‌بندی است که شعر مکررش این است:

بندهٔ شاهزاده فرهادم — سزد از غم کند گر آزادم

(۸۰۳)

مجموعه **(فارسی)**

۱. سی فصل (گ ۱_۲۳)

از خواجه نصیر طوسی (۶۷۲ق)

در تقویم.

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... بدان که این مختصری است که خواجه نصیر طوسی تصنیف کرده در معرفت تقویم ... فصل اول در حساب جمل.

پایان: باید به مطولات رجوع نمود.

۲. کبری (گ ۲۵_۳۹)

از میر سید شریف گرگانی (۸۱۶ق)

در منطق.

کاتب در این نسخه جای بیشتر جداولی را که فرصت شیرازی بر کبری افزوده (و در ذیل شمارهٔ ۳ یاد خواهد شد) سفید گذارده است.

۳. شرح کبری (برگ ۲۵_۲۸ حاشیه)

از فرصت شیرازی

که به درخواست میرزا فضل الله (گویا کاتب نسخه) نگاشته و تا بحث دلالات است. فرصت جداولی نیز در متن کبری افزوده است.

آغاز: بسمله. الحمد لله رب العالمین ... اما بعد چنین گوید اقل السادات فرصت شیرازی که بنابر خواهش دوست جلیل القدر ... آقا میرزا فضل الله که گاه گاهی ایشان را با این شکسته خاطر مباحثه‌ای است شرح بعضی از مطالب ... در حواشی آن از قول بعضی متأخرین و متقدمین ... و نیز در ضمن متن از کتاب هر کجا ذکر انقسام شیء از مطالب منطقیه باشد صورت تقسیم آن را در جدولی مرسوم مرقوم دارد ... قال المصنف بدان که آدمی را. بدان که آدمی منسوب به سوی حضرت آدم پس یاء آن یاء نسبت باشد و قلیلی گویند یاء آن جزء آنست.

پایان: لازم می‌آید دخول هر یک از این سه دلالت در بحث دیگری کماقیل.

۴. شرح کبری (۴۰_۶۳)

شرح است بر کبری در منطق. رسالهٔ کبری از گرگانی و شرح حاضر جز شرح عصام‌الدین اسفراینی است.

نسخه‌ای از این شرح در کتابخانه امیرالمؤمنین (ع) در نجف و در مجموعه دکتر مفتاح موجود است (منزوی، ج ۲، ص ۱۵۰۲).

آغاز: الحمد لله الذی خلق السماوات و الارض ... بدان که آدمی را ... بدان که آدمی مرکب است از روح و بدن و حکما را خلاف کرده‌اند در معنی روح آدمی و اصح اقوال آنست که ... جوهری است مجرد که تعلق دارد به بدن انسان از روی تصرف.

پایان: زیرا که مقدم و تالی با یکدیگر مجتمع می‌شوند در قضیه مانعة الخلو چنان که گویی این جسم لاشجر است ... پس لاشجر است.

۵. کبری منظوم (۶۸_۷۹)

از نورعلی شاه اصفهانی (۱۲۱۲ق)

نظم رساله کبری در منطق است از میر سید شریف گرگانی.

فهرست کتابخانه مجلس، ج ۱۰، ص ۱۲۲۱ و ج ۱۹، ص ۳۸؛ منزوی، ج ۲، ص ۱۵۰۷.

آغاز:

حمد بی حد مر خدایی را نخست **که به نامش نامها گردد درست**

پایان:

در دلت نور علی را یاد کن **وز دعائی روح او را شاد کن**

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق فضل الله پسر میرزا ابوالقاسم حسینی مورخ ۱۲۹۱ق. بخش آخر مجموعه با قلم دیگر است از همین کاتب جداول و اشکال ریاضی رسالهٔ یکم و نیز عناوین در تمام دفتر با قلم قرمز است.

قطع: خشتی ۱۶×۲۱، جلد: گالینگور نقش طوفانی و زمینه سفید عطف تیماج مشکی، برگ: ۷۹، سطور هر صفحه: ۱۷، کاغذ: فرنگی سفید.

(۸۰۴)

مجموعه (فارسی)

۱. تاریخ پادشاهان عجم به سیاق

از کیومرث تا فتحعلی شاه قاجار. در آغاز، فهرست طبقات سلاطین ایران پیش از اسلام را آورده‌اند. در این نسخه آغاز سلسله قاجایه و سلطنت آقا محمد خان و فتحعلی شاه با تفصیل بیشتر یاد شده. در ذیل نام پادشاهان فهرستی از کارها و بناهای ایجاد شده به دست آنان ثبت است اما برخلاف برخی از نسخ، دانشمندان و فضلا و عصر آن پادشاه یاد نشده.

رجوع شود به فهرست کتابخانه مجلس، ج ۱۷، ص ۱۵۳؛ فهرست منزوی، ج ۶، ص ۴۲۴۶.

۲. مثنوی در خداشناسی و عرفان (گ ۲ الف ـ ۲۷ ب حاشیه)

از حاج محمد کریم خان قاجار (۱۲۸۸ ق)

رجوع شود به فهرست کتب مشایخ، ج ۲، ص ۲۴۳؛ منزوی، ج ۴، ص ۳۱۳۱.

آغاز:

ای منزه پرده‌دار و پرده در وی برون از پرده و از پرده در

پایان:

مقصد از دیوار، آن نقش شقی است وز فروغ شمس نور عاشقی است

نسخه‌ای است به قلم شکسته نستعلیق زیبای قرن ۱۳ ه، مثنوی در حاشیه باقلم دیگر و تازه‌تر است. بر برگهای اضافی اول نسخه، یادداشتی است پزشکی باقلم جوهر آبی. عناوین قرمز.

قطع: وزیری باریک ۱۲×۲۲، جلد: تیماجی قهوه‌ای رنگ یک‌لا. برگ: ۸۷ سطور هر صفحه مختلف. کاغذ فرنگی.

(۸۰۵)

ارشاد الاذهان (عربی)

از علامه حلی، حسن بن یوسف بن المطهر (۷۲۶ ق)

نسخه‌ای است به قلم نسخ قرن ۱۱ـ۱۲ ه، تمام برگها آثار رطوبت کهنه و کنار برخی از برگها وصال دارد. نسخه از پایان افتاده دارد و بر پشت برگ نخست یادداشتی است درباره واقعه وبا در زنجان به تاریخ ۱۲۶۹ ق. عناوین شنگرف.

قطع: خشتی ۱۵×۲۰×۳/۵، جلد: تیماج قهوه‌ای یک‌لا، برگ: ۲۲۴. سطور هر صفحه ۱۵ کاغذ: فرنگی.

(۸۰۶)

مجموعه (فارسی)

۱. حل تقویم (گ ۱ـ۱۶ و ۴۰ ب ـ۵۴ الف)

دستور نوشتن تقویم است با اشارت به پاره‌ای از احکام نجوم و اختیارات با عنوان حل تقویم.

آغاز: بسمله. بدان ایدک الله تعالی و اسعدک... که تقویم در لغت راست داشتن و قسمت کردن است و در اصطلاح اهل تنجیم و هیئت قوسی است که از منطقة البروج محصور میان اول حمل و موضع کواکب... و اطلاق تقویم بر صحیفه که تقاویم کواکب و انظار و حالات ایشان در یک سال در آن مسطور باشد ذایع و شایع است.

پایان: و ختم کلام بر این نظم بلاغت نظام که اشاره به وصف حال مؤلف این مقال تواند بود می‌نماید.

نجوم کلامم بسی لامع اند ولیکن چه حاصل که بی‌طالعند

والحمد لواهب العقل و مفیض العلم و الصلوة علی محمد محیط دائرة العداله و الحلم و آله الطیبین.

اوراق این رساله در صحافی جا به جا شده و قسمتی از آن پس از رساله سی فصل خواجه و ساعت قرار گرفته.

۲. سی فصل (گ ۱۷ ب ـ ۴۰ ب)

از خواجه نصیر (۶۷۲ ق) در تقویم.

نسخه‌ای از این رساله با شماره ۴۷۱ در ج ۲ فهرست این کتابخانه با نام معرفت تقویم یاد شده است رک: ج ۲، ص ۱۵۱.

۳. ساعت (گ ۳۹ ب ـ ۴۰ الف)

گفتاری است از خواجه نصیر طوسی در بیان مقیاس تعیین ساعات روز.

آغاز: در تعیین ساعت از قول خواجه نصیرالدین طوسی آنکه محتاج به آلات و ادوات اسطرلاب باشد.

۴. احکام سالهای ترکان (گ ۵۴ الف ـ ۵۷ ب)

شرح است بر دوبیتی از نصاب ابونصر فراهی در بیان اسامی سالهای ترکان «موش و بقر و پلنگ و خرگوش شمار...».

آغاز: احوال سال ترکان، موش و بقر... از قول حکما سال موش، گویند چون پیش آید سال ایمن بود و خوش گذرد.

۵. بروج (گ ۵۷ ب ـ ۶۰)

تقسیم بروج به بروج آفتابی و بروج ماهی.

آغاز: بدان که بروج فلک را به دو نیم کرده‌اند نیم اول از اسد تاآخر جدی آفتاب را دادند.

پایان:

رمزکی گفتم از نجوم ترا   تا بیاموزیش تمام تمام

نسخه‌ای است با دو قلم نسخ و نستعلیق خوب و روشن از قرن ۱۳ ه. دارای جداول و اشکال نجومی در متن و در حاشیه. عناوین شنگرف.

قطع: رقعی ۱۵×۲۰/۵، جلد: تیماج مندرس مشکی عطف پارچه‌ای مندرس مشکی، برگ: ۶۰، سطور هر صفحه: ۱۴، کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره.

(۸۰۷)

مخزن النجوم (فارسی)

زایجهٔ طالع شاهزاده قاجار[1] از محمد مهدی کرمانشاهی. نام «مخزن‌النجوم» در عنوان صفحه اول با قلم دیگر آمده و در متن کتاب این نام یاد نشده است.

مؤلف این زایجه را به امر پدر مولود که خود از فنون ریاضی و نجوم آگاه بوده در دو بخش تهیه کرده است بخش اول جداول زایجه است و پیش از آن کیفیت اعمال خود را شرح می‌دهد و بخش دوم در احکام و دلائل تا پایان عمر (۷۷ سال). مؤلف در دیباجه از میرزا محمد لواسانی یاد می‌کند.

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... اما بعد استخراج طالع میلاد ... نواب مستطاب میرزا بن ... در یکشنبه یازدهم هلالی و دوازدهم حسابی شهر ذیقعده سال ۱۲۳۸ ... به افق کرمانشاه اتفاق افتاد ... چون این ذره بی‌مقدار ... محمد مهدی مانند خمسه متحیره ... و از فهرست میرزا محمد لواسانی هم‌چون نیر اصغر در پرده خسوف ... تا در این اوقات ... نواب مستطاب والد بزرگوار مولود ...استخراج طالع ... فرزند دلبندش ... فرمودند مأمور.

آغاز بخش دوم: بسمله. چون این قلیل البضاعه هیچ ندانی محمد مهدی کرمانشاهانی... اعمال زایجه ... را به اتمام رسانید شروع به احکام آن نمود.

پایان: دلیل است بر قوت احوال خصما... امیدکه تا مهر انور راضیا... وجود یسر مورد بسر دید از آفتاب عنایت ازلی پرنور و از پرتو مهر و لطف لم‌یزلی غیرت طور باد.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق روشنی قرن ۱۳ ه، جداول نجومی و عناوین شنگرف.

قطع: رقعی ۱۲×۱۸، جلد: تیماج قرمز یک لا، برگ: ۸۸، سطور هر صفحه: ۱۱، کاغذ: فرنگی سفید.

۱. نام او در نسخه سیاه شده.

(۸۰۸)

مصباح الفقیه **(عربی)**

شرح شرائع محقق حلی از حاج آقا رضا همدانی پسر محمد هادی (۱۳۲۲ ق)

رجوع شود به ذریعه، ج ۲۱، ص ۱۱۵.

مباحث طهارت و صلوة و زکوة و خمس از این کتاب به چاپ رسیده است.

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق تحریر قرن ۱۴ هـ (گویا از مؤلف). در برخی از صفحات بر بعضی از کلمات یا سطور خط زده شده در این نسخه بخشی از کتاب الخمس، کتاب الزکوة و کتاب الصلوة است نیمی از برگ نخست پاره شده برگ ۱ـ۲ و ۱۰ و ۱۱۰ وصالی دارد پایان کتاب الزکوة و آغاز کتاب الخمس در برگ ۶۹ ب و آغاز بخش موجود از کتاب الصلوة در برگ ۸۹ الف.

قطع: خشتی ۱۴/۵×۲۰، جلد: مقوا عطف و گوشه پارچه‌ای، برگ: ۱۱۴، سطور هر صفحه: ۲۲، کاغذ: فرنگی سفید (چند برگ آخر زرد رنگ).

(۸۰۹)

دیوان ازرقی **(فارسی)**

بخشی از قصائد ازرقی هروی است. بدون ترتیب الفبائی.

آغاز:

زنور قبه زرین آینه تمثال   زمین تفته فرو پوشد آتشین سربال

نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن ۱۴ هـ. نسخه ناتمام است و در پایان ۳۲ برگ سفید است (که کاتب ظاهراً میخواسته دیوان را تمام کند) بر یک برگ سفید اضافی غزلی است از خرم. بر پشت برگ نخست تملک و مهر سید رضی الحسینی مورخ ۱۲۶۵ ق و مهر شعاع دیده می‌شود.

قطع وزیری کوچک ۹×۲۱/۵، جلد: تیماجی مشکی برگ (بجز ۳۲ برگ سفید آخر): ۵۴، سطور هر صفحه: ۱۵، کاغذ: فرنگی آهار مهره سفید.

(۸۱۰)

حاشیه مختصر **(عربی)**

حاشیه خطایی (یا خطابی یا ختایی) بر شرح مختصر تفتازانی بر تلخیص المفتاح سکاکی. در کشف الظنون آغاز شرح گرگانی بر مفتاح العلوم سکاکی به جای آغاز این حاشیه نقل گردیده.

دربارهٔ این کتاب و مؤلف آن رک به فهرست سپهسالار، ج ۲، ص ۴۰۶.

آغاز: نحمدک اللهم علی ما اعطیتنا من سوابغ النعم ... قوله نحمدک آثر الحمد علی الشکر.

پایان: بترک المعین الی غیر المعین و الخطاب.

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق محمد ... پسر کربلایی رمضان مورخ ۱۲۳۱ ق. بر یک برگ اضافی اول و آخر و پشت برگ نخست نسخه نوشته‌هایی است و نیز مهر «محمد ربیع». در برخی از برگهای اول و آخر لکه‌های سیاه دیده می‌شود در صفحات نخست حاشیه‌هایی است از ملاعبدالله و دیگران. عناوین قرمز.

قطع: رقعی ۱۱×۲۰، جلد: تیماجی مشکی، برگ: ۷۵، سطور هر صفحه: ۱۷، کاغذ: فرنگی آبی رنگ.

(۸۱۱)

مجموعه **(فارسی)**

۱. رساله شک و سهو (عجاله؛ شکوک الصلوة) (گ ۱ـ۱۲۰)

از مولی محمد باقر مجلسی (۱۱۱۰ ق)

در یک مقدمه و پنج فصل و خاتمه در احکام شک و سهو در نماز.

ذریعه، ج ۱۴، ص ۲۱۶؛ فهرست مجلس، ج ۱۷، ص ۷۴.

آغاز: الحمد لله الذی ازاح ظلمات الشبهات ... اما بعد چنین گوید خاک راه سالکان ...

پایان: به اینجا ختم شد این رساله عجاله در مشهد مطهر امام ... علی بن موسی ... هزار و

هشتاد و پنجم از هجرت و الحمد لله اولا و آخرا.

۲. صیغ عقود (گ ۱۳_۱۵)

از محمد باقر مجلسی (۱۱۱۰ق)

ذریعه، ج ۱۵، ص ۱۱۱. مؤلف نام خویش را در پایان رساله می‌آورد.

آغاز: الحمد لله الذی احل النکاح و ندب الیه ... غرض از تحریر این رساله وجیزه.

در ذیل رساله (در برگ ۱۵ ب) حدیثی است از امام صادق علیه السلام در تعبیر رؤیا با همین خط.

۳. اختیارات (گ ۱۶_۴۴)

از مولی محمد باقر مجلسی (۱۱۱۰ق)

در سه فصل و یک خاتمه.

دربارهٔ رساله اختیارات مجلسی و نسخه‌های مختلف آن رجوع شود به فهرست مجلس، ج ۱۹، ص ۴۳۸_۴۴۲.

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... چنین گوید احقر عباد محمد باقر.

پایان: و مردی فاجر دعوی پادشاهی کند الی هنا انتهی ما اوردناه.

پس از رسالهٔ اختیارات در برگ ۲۳ الف نسب پیامبر صلی الله علیه و آله با توضیحات به نقل از کتاب انوار المضیئه و کتاب نزهة العقول و کتاب نخب المناقب ابن جبیر.

۴. ترجمه و شرح توحید مفضل (گ ۲۶ ب_۶۵)

از مولی محمد باقر مجلسی (۱۱۱۰ق)

به نام شاه سلیمان صفوی در ۱۱۰۱ق.

ذریعه، ج ۴، ص ۹۱؛ منزوی، ج ۲، ص ۹۱۷.

آغاز: الحمد لله الذی هدانا الی توحیده ... اما بعد قاصر از نیل معانی.

نسخه‌ای است به خط نسخ خوب و روشن از محمد علی پسر محمد شفیع مورخ ۱۰۱۹ق، حاشیه برگ اول وصالی دارد و بعضی از سطور آن خوانده نمی‌شود. برگ ۸ مندرس است و سطوری از آن (در ص ۱۵) خوانده نمی‌شود و هم‌چنین برگ ۲ و ۲۰ وصالی دارد. رقم کاتب در پایان همه رساله‌ها موجود

است در پایان دفتر دعای صباح بر دو برگ به قلم نسخ زیبا و درشت‌تر از قلم نسخه نوشته که ناتمام است. عناوین در متن و حاشیه شنگرف.

قطع: رقعی ۱۲×۱۸/۵، جلد: تیماجی ساغری مشکی با جداول زرین و مقوای بسیار ضخیم برگ (با دو برگ دعای صباح): ۶۸ سطور هر صفحه: ۲۳، کاغذ: اصفهانی شکری.

(۸۱۲)

جنگ شعر

(فارسی)

اشعاری است از: سعدی، طبیب، خسرو، سلمان ساوجی، صائب، سحاب، هاتف، عطار، خسرو دهلوی، محمد قلی سلیم، حافظ، جامی، وصلی، عاشق، صبور، سائل، افضل، شمس‌الدین، ابن یمین، بابا طاهر عریان، مشتاق، حریف، محتشم، حسن، فضولی، صباحی، ضیاء کاشی، حاجی سلیمان، طوفان، بسحاق اطعمه.

فهرست اسامی شاعران بر پشت برگ نخست به قلم کاتب نسخه آورده شده است.

نسخه‌ای است به قلم شکسته نستعلیق قرن ۱۳ق. تمام برگها دارای جدول است به قلم قرمز و آبی. در برخی از صفحات اشعاری به قلم تازه شیخ محمد حسن در تاریخ ۱۳۰۴ق اضافه شده. از برگ ۵۳ تا آخر اشعار حواشی را نیز فرا گرفته و در برگ ۵۳ الف قسمتی از حاشیه سیاه شده. در حاشیهٔ برگ اول نوشته‌ای است به قلم نستعلیق از پایان دفتر اوراقی افتاده است.

قطع: خشتی ۱۴/۵×۲۰، جلد: تیماج قرمز یک‌لا، برگ: ۵۸، سطور: ۱۲ در دوستون به چلیپا. کاغذ: فرنگی آهار مهره شکری.

(۸۱۳)

کتاب الزهد

(عربی)

از حسین بن سعید بن حماد اهوازی

صاحب ذریعه در ج ۱۲، ص ۶۴ نسخه‌ای کهنه از این کتاب را در کتابخانه تهرانی در

سامراء دیده‌اند. در کتابخانه مرعشی قم و در مشهد رضوی (ش ۸۱۲۸) و در مدرسه فیضه قم چند نسخه تازه است.

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... باب الصمت الا بخیر و ترک الرجل ما لا یعنیه و النمیمه حدثنا ابوالحسن علی بن حکیم قال اخبرنا حسین بن سعید بن حماد عن الحسین بن مختار قال حدثنی بعض اصحابنا عن ابی‌جعفر علیه‌السلام.

پایان: و ینهی عن المعروف.

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق تحریری مورخ ۱۳۳۸ ق، عناوین شنگرف.

قطع: خشتی ۱۳/۵×۲۱، جلد: تیماجی قهوه‌ای، برگ ۲۶، سطور هر صفحه: ۲۲، کاغذ: فرنگی.

(۸۱۴)

مفاتیح الشرائع **(عربی)**

از مولی محسن فیض کاشانی (۱۰۹۱ ق)

ذریعه، ج ۲۱، ص ۳۰۳؛ فهرست مجلس شورا، ج ۱۰، ص ۳۸۲ و ۸۸۲

آغاز: الحمد لله الذی هدانا لدین الاسلام.

نسخه‌ای است (بخش عبادات و سیاسات) به قلم نسخ ابن امیر محمد المعروف بـه خـاتون آبادی مورخ ۱۲۰۶ ق. در کنار برخی از صفحات حواشی و تصحیحات به قلمهای مختلف دیده می‌شود. عناوین شنگرف.

قطع: خشتی ۱۵/۵×۲۱، جلد: تیماج زرد رنگ یک لا، برگ: ۱۶۹، سطور هر صفحه: ۱۷، کاغذ: فرنگی سفید.

(۸۱۵)

نفائس الفنون **(فارسی)**

از شمس‌الدین محمد بن محمود آملی (۷۵۲ ق)

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق قرن ۱۱ ه‍، و بخشی است کوتاه از مقاله دوم از نفائس الفنون. در حاشیه برخی از صفحات نوشته‌هایی است که قسمتی از آنها را در صحافی بریده‌اند. بر یک برگ اضافی آخر نیز نوشته‌های مختلف است. عناوین شنگرف.

قطع: وزیری ۱۵/۸×۲۵، جلد: تیماجی قرمز، برگ: ۳۲، سطور هر صفحه: ۲۵، کاغذ اصفهانی.

(۸۱۶)

نهایة الاحکام **(عربی)**

از علامه حلی حسن بن یوسف (۷۲۶ ق).

این کتاب را مؤلف به پایان نرسانیده و موجود از آغاز تا بخشی از بیع صرف است.

نسخه‌ای از این کتاب به خط محمد بن علی بن یوسف حلی (برادرزاده مؤلف) در کتابخانه فخرالدین نصیری است.

ذریعه، ج ۲۴، ص ۳۹۴.

آغاز: الحمد لله المتقدس عن مشارکة الممکنات ... اما بعد فهذا کتاب نهایةالاحکام ... لخصت فیه فتاوی الامامیه ...

پایان: و تخیرالمشتری لتبعض الصفقه. هذاآخر ماوجد من هذا الکتاب.

نسخه‌ای است به قلم نسخ قرن ۱۲ ه‍. برگهایی از آخر (قبل از برگ آخر) تازه‌تر است. در بسیاری از برگها آثار رطوبت دیده می‌شود بر پشت برگ اول چند تملک و مهر و از آن جمله تملک احمد بن حسن بن علی ابن حسن الخواجه دیده می‌شود. عناوین شنگرف.

قطع: وزیری ۱۸×۲۳، جلد: تیماجی سبز، برگ: ۱۷۵، سطور هر صفحه: ۲۲، کاغذ: اصفهانی متوسط آهار مهره نازک.

(۸۱۷)

جواهر الکلام (عربی)

از شیخ محمد حسن اصفهانی نجفی (۱۲۶۲ ق)

در شرح بر شرائع الاسلام محقق حلی.

نسخه‌ای است به قلم نسخ قرن ۱۳-۱۴ ه، و بخشی است از کتاب البیع.

قطع: خشتی ۱۵×۲۱/۵، جلد: تیماجی مشکی، برگ: ۲۱۰، سطور هر صفحه: ۲۱، کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره.

(۸۱۸)

حاشیة تحریر القواعد المنطقیة (عربی)

از میر سید شریف گرگانی (۸۱۶ ق)

بر شرح قطب‌الدین رازی بر رساله شمسیه کاتبی قزوینی.

رجوع شود به شماره‌های ۳۳۱، ۵۰۴/۲، ۵۴۷ و ۷۵۴.

نسخه‌ای است به قلم نسخ قرن ۱۱ ه. گوشه پایین برگهای نیمه نخستین نسخه آسیب موریانه دیده و در چند برگ نخست جای موریانه زدگی را وصالی کرده‌اند اما به نوشته‌ها آسیب نرسیده. در نسخه حاشیه‌هایی است از داود، غفور، رحیم، حیدر، رئیس، نجم‌الدین، طالشی، احمد، عماد. بر پشت برگ اول و آخر و یک برگ اضافی آخر نسخه یادداشت‌های منطقی دیده می‌شود. بر پشت برگ آخر یکی از دارندگان نسخه صورت کتابهای موجود در حجرهٔ خویش را یاد کرده و بر پشت برگ نخست تملک‌هایی است از تقی بن شاه ویردی و سید محمد بن ابراهیم حسینی مورخ ۱۱۳۳ ق و ابن میرزا فاضل ابوالقاسم جیلی (بر تملکهای نخست خط کشیده‌اند). در اول و آخر نسخه دو برگ سفید الحاق شده و بر آنها نیز یادداشتهایی است.

قطع: رقعی ۱۲×۱۸، جلد: مقوای چیتی وصالی شده با عطف تیماج قرمز. برگ: ۸۰ سطور هر صفحه: ۱۹، کاغذ: اصفهانی آهار مهره.

(۸۱۹)

تحفة الابرار (فارسی)

از عمادالدین حسن بن علی طبری (سده ۷ ه) مؤلف کامل بهائی

(شماره ۲۰۷۷ مجلس شورا). این کتاب در اثبات بر حق بودن شیعه است دارای یک مقدمه و ده باب که فهرست آنها همان‌گونه که مؤلف می‌آورد، به اختصار از این قرار است:

مقدمه دارای ۶ فصل: ۱. غرض از ایجاد انسان و این‌که اختلاف در امت از کجا پیدا شد ۲. معاویه چگونه وضع لعنت کرد ۳. چون حق نخواست دین محمد برافتد زبان معاندان را گشود ۴. سبب نگاشتن این کتاب ۵. توحید بی عدل و عدل بی‌نبوت ۶. رسول از ایشان خائف بود.

باب ۱. بیان رسول و نبی و محدّث (سه فصل).

باب ۲. خلقان را لابد است از امامی (سه فصل).

باب ۳. اهل سنت سواد اعظم اهل قبله‌اند بطلان ایشان از کجا معلوم است و حقّیّت شیعه از کجا (در این باب به ۶ دلیل بر حقّیّت شیعه استناد می‌کند و ششمین، علم لدنی است و منظور او الهامات و استنباطات او است که به صورت صد مسئله عرضه می‌دارد و قسمت بیشتر کتاب را این صد مسئله فرا گرفته است[1] و همان گونه است که خود او می‌گوید: «به ترتیب و ترکیب و ضبطی غریب که علماء ما بدین ترتیب به تحریر نرسانیده باشند و برین نوع وضعی ننهاده»).

باب ۴. انساب بنی فاطمه (۱۳ فصل).

باب ۵. اثبات وجود صاحب‌الزمان علیه‌السلام (سه فصل).

۱. در بیان علم لدنی می‌گوید (ص ۲۹) که فیض فضل حق است به حکم اللهم اهدنی لما اختلف فیه ... و این اشیا که گفته شود ممزوج بعضی به بعض به ترتیب و ترکیب و ضبطی غریب که علماء ما بدین ترتیب به تحریر نرسانیده باشند و بدین نوع وضعی ننهاده اگرچه طریق معروفست... اما وجه استدلال و استخراج و استنباط غریب افتاد و خاص لدنی آمد مرا بی اقتدا به کلام کسی» در مسئله ۲ گوید: «از ما تا زمان رسول صلی‌الله‌علیه‌وآله قرب هفتصد سال بود و هفتصد مذهب بدعت بنهادند... رجوع به قرآن کردم چنان یافتم که حق با علی است و شیعه».

باب ۶. بیان بلاد اسلام و کفر و دارتقیه.

باب ۷. فی الاخبار الامویه (سه فصل).

باب ۸. سؤالی چند که بر شیعه ایراد می‌کنند.

باب ۹. در آن که علماء سلف و خلف در حق صحابه گفته‌اند (سه فصل).

باب ۱۰. مسائل متفرقه (۸ فصل).

عماد طبری در این کتاب از مآخذ بسیار از تألیفات اهل سنت یاد می‌کند از جمله: کتاب مناقب ابوبکر احمد بن موسی مردویه اصفهانی، حاویه مامون خوارزمی، مجتنی تألیف محمد بن حسن صالحانی اصفهانی، تفسیر از ابوبکر شیرازی محمد بن موسی، سوق العروس ابوعبدالله دامغانی، نکت الفصول فی معرفة الاصول منتخب الدین ابوالفتح عجلی اصفهانی، کشف بارع اصفهانی، مشاهیر الصحابه احمد بیهقی، کتاب بنی امیه از طاهر بن الحسین بن علی السمان الخفی، مسترشد محمد بن جریر طبری، منهاج ابوالفتوح محمد الهمدانی، منتهی الارب قطان اصفهانی.

آغاز: حمد بی عد و ثنای بی حد پادشاهی را که خالق کون و مکان است.

پایان: مشروط به صحت اجماع ایشان و این دور است.

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق عبدالله بن هاشم بن کاظم حسینی مورخ ۱۲۴۸ ق. فهرست مندرجات کتاب در آغاز نسخه در سه صفحه به خط کاتب نوشته. حاشیه تمام برگها دارای لکه‌های زرد است. بر یک برگ اضافی آخر احکام رؤیا و جدولی برای تعیین خوابهای صحیح و ناصحیح است و بر پشت آن چند رباعی است از علی‌جان و غزلی از حافظ.

قطع: خشتی ۱۵/۱×۲۰/۵، جلد: تیماجی قهوه‌ای، برگ: ۷۶، سطور هر صفحه: ۲۰، کاغذ: فرنگی.

(۸۲۰)

حاشیة ارشاد الاذهان (عربی)

از شیخ علی بن عبدالعالی (۹۴۰ ق)

ذریعه، ج ۶، ص ۱۵.

آغاز: الحمد لله و الصلوة علی رسوله... قوله فان السهو کالطبیعة الثانیه.

پایان: نعم لابد من التحرز عن الربا. خاتمه فیها حاتمة نقلت هذه الحاشیه الشریفه من کتاب الذی قراها عندالشیخ الفاضل... علی العاملی المصنف... و ختمت فی آخر عشر آخر صفر بالخیر و الظفر علی ید احقر عبادالله ابن شمس‌الدین عنایةالله رستهراری... سنه تسعه و ثمانین و تسعمائه.

نسخه‌ای است به قلم نسخ ریز عنایةالله بن شمس‌الدین رستمداری مورخ ۹۸۹ ق. بر پشت برگ نخست اشعاری از دیوان منسوب به امیرالمؤمنین علی ؑ است به محمد حسین طالقانی مورخ ۱۲۱۱ ق و برپشت برگ آخر و داخل جلد بخشی است از سیرت پیغمبر ﷺ در حاشیه چند صفحه آخر اشعاری است از حمله حیدری و چند یادداشت دیگر و در حاشیه ص ۲۹-۳۱ نوشته‌هایی است در شرح اوزان شرعی به نقل از صافی خلیل قزوینی و کتاب الاموال و الاموان ابوعبیده و صحاح. در حاشیه پاره‌ای از صفحات علائم رطوبت کهن دیده می‌شود. عناوین در متن قرمز و در حاشیه سیاه.

قطع: رقعی ۱۲×۱۸، جلد: تیماج قرمز، برگ ۱۰۰، سطور هر صفحه ۱۹، کاغذ: اصفهانی شکری رنگ.

(۸۲۱)

طهارت و صلات (فارسی)

از سید کاظم بن قاسم رشتی (۱۲۵۹ ق)

در سه باب و فصل.

نسخه‌ای است به خط نسخ مورخ ۱۲۵۹ ق. از اول افتاده دارد.

قطع: رقعی ۱۱×۱۵، جلد: تیماج مشکی یک‌لا، برگ: ۵۶، سطور هر صفحه: ۱۶، کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره.

(۸۲۲)

دیوان فیاض همدانی **(فارسی)**

از فیاض همدانی، حاج آقا محمد.

نسخه‌ای از دیوان او در کتابخانه رضوی مشهد موجود است (منزوی، ج ۳، ص ۲۴۷۳).

نسخه حاضر شامل بقیه قصائد، غزلیات (به ترتیب الفبا) و ترجیع‌بندی با ۲۱ بند[1] و رباعیات.

آغاز غزلیات:

میکنم حمد و سپاس افزون ز حد باری خدا را
کو ز آب و خاک و باد و نار آدم ساخت ما را

نسخه‌ای است به خط نستعلیق تبریزی قرن ۱۴ هـ. از اول و آخر افتاده دارد. در برگهای اول و آخر لکه‌های سیاه دیده می‌شود در حاشیه یکی از صفحات شعری از نشاط نوشته.

قطع: رقعی ۱۱×۱۷/۸، جلد: گالینگور با خالهای سپید و سیاه عطف و گوشه تیماج مشکی، برگ: ۷۹، سطور هر صفح، ۱۵، کاغذ: فرنگی سفید.

(۸۲۳)

معارج الاصول **(عربی)**

از نجم‌الدین ابوالقاسم جعفر بن یحیی محقق حلی (۶۷۷ق)

در اصول فقه در ده باب.

ذریعه، ج ۲۱، ص ۱۸۰؛ فهرست مجلس، ج ۴، ص ۱۱۶.

آغاز: الحمد لله علی سابغ نعمه ... و بعدذلک فانه تکرر من جماعة ... التماس مختصر فی‌الاصول.

پایان: یردعلیک هذا الباب.

---

۱. بیت ترجیع این است:

تا چند زنی به تیغ و تیرم — بگذار به درد خود بمیرم

نسخه‌ای است به خط نسخ قرن ۱۳-۱۴هـ.

قطع: وزیری ۱۶×۲۲، جلد: مقوای نازک با عطف پارچه‌ای سفید، برگ: ۶۴، سطور هر صفحه: ۱۶، کاغذ: فرنگی سفید.

(۸۲۴)

منتخب تکمیل الصناعة **(فارسی)**

از عطاءالله بن محمود حسینی (سده ۹ هـ) در قافیه

رک: فهرست حاضر، ش ۷۸۷.

آغاز: سپاس بی‌قیاس صانعی را که تأسیس بدایع مصنوعات.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن ۱۳ هـ، برخی از صفحات بخشی است.

قطع: رقعی ۱۳/۵×۱۹، جلد: تیماج قرمز یک‌لا سجاف عطف تیماج قرمز روشن، برگ: ۱۸، سطور هر صفحه: ۱۵، کاغذ: فرنگی سفید.

(۸۲۵)

شرح دعاء صنمی قریش **(فارسی)**

شرح جای سخن ترجمه و شرحی است که ظاهراً در حدود قرن ۱۲-۱۳ هـ فراهم آمده و به جز شرح یوسف بن حسین اندرودی و به جز ذخرالعالمین شرح محمد مهدی بن علی اصغر قزوینی معاصر شاه سلطان حسین و نیز جز از ضیاءالخافقین است که آن نیز در عصر سلطان حسین صفوی فراهم شده.

در ذریعه از چند شرح فارسی دیگر یاد شده بدون ذکر خصوصیات. در نسخه جای سخن نخست متن دعا باقلم نسخ خوب (ظاهراً از همین کاتب ترجمه و شرح) آمده است.

دربارهٔ دعاء معروف به صنمی قریش و شروح آن: رجوع شود به ذریعه، ج ۸ ص ۱۹۲ و ج ۱۳، ص ۲۵۶.

آغاز شرح: حمد وافری که در احاطهٔ بیان نیاید ... باید دانست که به روایات صحیحه به

نبوت پیوسته که امیرالمؤمنین ﷺ دعایی را در وتر بعد از قنوت همیشه می‌خواندند و چون... بعضی اشارات که احتیاج به بیان دارد ـ بنابراین شرحی بر آن به عبارت عربی تحریر یافت و بیان اکثری از آن اشارات را از کتب حدیث استخراج نمود شد و بعد از آن به خاطر رسید که ترجمهٔ آن به عبارات فارسی نوشته شود.

پایان: بی‌ثبات گردند و به فریاد آیند و فغان نمایند والله اعلم بالصواب.

نسخه‌ای است به قلم نسخ و نستعلیق قرن ۱۳ هـ. (متن عربی دعا نسخه مورخ ۱۲۲۲ ق و شرح آن نستعلیق گویا از همان کاتب)، پشت برگ اول نوشته‌ای است از زین‌العابدین محمد تقی خوانساری.

قطع: خشتی ۱۴×۲۲/۵، جلد: کاغذ آبی کم رنگ، برگ: ۳۶، سطور هر صفحه: ۹ و ۱۵، کاغذ: فرنگی شکری آهار مهره.

(۸۲۶)

دیوان مظهر همدانی **(فارسی)**

مجموعه‌ای است از قصائد، غزلیات، مثنویات، مسمطات، ساقی‌نامه، ترجیعات، رباعیات و فردها در مضامین مختلف بدون ترتیب الفبایی و یا موضوعی. در پایان بیشتر اشعار تخلص «مظهر» دیده می‌شود و بر یک برگ اضافی اول نسخه نوشته «دیوان مظهر همدانی» شاعر قصیده‌ای دربارهٔ مشروطه، دارد که اول آن از نسخه افتاده و نیز قصیده‌ای دربارهٔ جنگ احتشام‌الدوله در نهاوند و لرستان. به گواهی قرائن نسخه حاضر پیش نویس است و شاعر، اشعار این جزء را در نسخه‌ای دیگر بازنویس می‌کرده است.

شاعر مردی اهل فضل بوده و اشعار استوار و سلیس بسیار دارد و بیشتر در اقتفای شاعران قدیم

اینک چند بیت از قصیدهٔ مشروطه او:

خدا ننماید آن روز سلامت سوز را هرگز
که گوی چرخ عاجز گردد از چوگان مشروطه

به صد نوشیروان و طاق و خرگاهش شرف دارد
جلوس عادلی بر پلهٔ ایوان مشروطه

جهان آباد شد قل ای ور بی بلکه عقبی هم
تعالی ربنا از وسعت میدان مشروطه

امام عصر پنداری که در کار ظهور آمد
به پا کرده است از نو خویشتن بنیان مشروطه

مطاع انس و جان مالک رقاب بحر و بر گردد
مطیع شرع اقدس گر شود سلطان مشروطه...

من استبداد را پا لغزه‌ای دانسته‌ام مظهر
وزین پس در جهان دست من و دامان مشروطه

رباعیات مظهر در وزن رباعیات باباطاهر است و قسمتی از آن در ستایش امامان معصوم ﷺ است تنها یک رباعی در حاشیه ص ۱۷۵ در وزن معروف (و به نوشتهٔ شاعر: در وزن معلق) دارد.

آخرین رباعی (در ص آخر نسخه):

اگر درد میم در جام ریزد **و گر صافی که در انجام ریزد**
کبوتر بچه‌های حضرتستیم **که آب و دانه‌مان در کام ریزد**

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق تحریری شاعر. در برخی از صفحات شاعر بر یک یا چند بیت خط بطلان کشیده و در بالای بیشتر اشعار چنین آمده: «نوشته شد». در صفحه ۲۰ در بالای یک مسمط می‌نویسد «این مسمط درین جزء کسر دارد. در جزء اول تمام و صحیح نوشته شد». از اول و آخر نسخه افتاده. برگ ۴۲ وصالی شده و قسمتی از سطور آن از بین رفته.

قطع: جیبی ۹×۲۱/۳، جلد: تیماجی مشکی، برگ: ۸۸ سطور هر صفحه (غالباً): ۲۴، کاغذ: فرنگی آبی و شکری.

(۸۲۷)

تنبیهات المنجمین (تنبیه المنجمین) **(فارسی)**

از مولی مظفر منجم گنابادی (سده ۱۱ هـ)

در یک مقدمه و ۶ باب مقدمه در شرائط احکام نجوم باب اول در احکام قرانات کواکب ۶ فصل باب دوم در احکام نظرات سیارات و احتراقات و احتجابات و... در سه فصل باب سوم تحویلات بروج در نه فصل باب چهارم در رجعت و استقامت و ظهور و خفا و... در سه فصل باب پنجم در احکام شرف و هبوط و وبال و اوج و حضیض در سه فصل. باب ششم در احکام اشیاء متفرقه در ۵ فصل.

گنابادی در این کتاب از جمعی از منجمان مانند محمد بن نجیب‌الدین طوسی، محیی‌الدین اناری، تاج‌الدین اکرم و ابومعشر و جز اینان یاد می‌کند و در خاتمه فهرست اسامی آنان «که این کتاب از اقوال ایشان تألیف یافته» میآورد: و از آن جمله است: مؤلف کتاب ماراهی هندوان، عبدوسی، ابومسلم نقاش، ابراهیم حاسب مکی و بستهام هندی، تاج‌الدین اکرم نخجوانی صاحب کتاب ما لابد منه، حکیم شهمردان رازی صاحب روضة‌المنجمین و احمد بن محمد ملقب به اختیار.

فهرست مجلس، ج ۱۹، صص ۲۲۸ و ۴۰۶؛ منزوی، ج ۱، ص ۲۷۵.

آغاز: سپاس و ستایش مالک الملکی را...

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق محمد محسن بن محمد حسین مورخ ۱۲۲۰ق.

صفحه ۱ـ۲ دارای جدول یک قلم قرمز است.

قطع: خشتی ۱۶×۲۱/۳، جلد: تیماج قرمز روشن یک‌لا، برگ: ۱۸۸، سطور هر صفحه: ۱۷، کاغذ: فرنگی سفید.

(۸۲۸)

مسالک الافهام **(عربی)**

از زین‌الدین بن علی عاملی، شهید ثانی (۹۶۵ق)

در شرح بر شرایع الاسلام محقق حلی.

ذریعه، ج ۲۰، ص ۳۷۸.

نسخه‌ای است به خط نسخ حدود قرن ۱۱ هـ. این نسخه جلد دوم است که از اول افتاده دارد و کتابت آن ناتمام است. در کنار برخی از صفحات حاشیه‌هایی است به نقل از خط مؤلف و از آن جمله در صفحه ۱۱ که در متن از «بعض مشائخنا المعاصرین» یاد شده و در حاشیه چنین است: «بخطه: هو السید حسن بن السید جعفر قدس الله روحه»، عناوین شنگرف.

قطع: وزیری بزرگ ۱۶/۵×۲۵/۵. جلد: تیماجی قرمز روشن‌که یک لت آن با ترنج و نیم‌ترنج مذهب و گل و بوته برجسته و اندرون تیماج قرمز و عطف مندرس وصالی شده است. برگ: ۲۲۴، سطور هر صفحه: ۲۷، کاغذ: اصفهانی آهار مهره شکری.

(۸۲۹)

حاشیه لوامع الاسرار **(عربی)**

از میرسید شریف گرگانی (۸۱۶ق)

بر شرح قطب‌الدین رازی بر مطالع الانوار سراج‌الدین محمود ارموی (۶۸۲ق).

آغاز: قال وحید زمانه الحمد لله فیاض ذوارف‌العوارف الفیاض‌الوهاب من فاض ای جاد.

پایان: فی الذاتی و العرضی اذا کان افراده محسوسه.

نسخه‌ای است به قلم نسخ تحریری صدرالدین مورخ ۱۲۵۳ ق در تمام صفحات حاشیه‌های بسیار از کاتب نسخه (به نقل از زبان استاد خویش) و نیز حاشیه‌هایی از: صلاح‌الدین، محیی‌الدین، نورالله، عمادالدین، میرصدرالدین، معین، احمد کیانی، خسرو و جز اینان است. در پشت برگ نخست نیز تعلیقاتی است به قلم کاتب.

قطع: خشتی ۱۵/۵×۲۱/۵، جلد: مقوائی عطف و حواشی تیماجی قرمز، برگ: ۸۰ سطور هر صفحه: ۲۳، کاغذ: فرنگی شکری.

(۸۳۰)

ترجمهٔ اسرار التنزیل (فارسی)

از احمد بن حاج حسن طبسی سکاکی (سده ۱۰ هـ)

منزوی، ج ۱، ص ۱۰۵.

آغاز: الحمد لله الذی انزل الفرقان علی عبده.

پایان: مستجاب خواهد شد.

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق محمد رضا پسر رضاقلی افشار مورخ ۱۲۷۷ق. حاشیه برگ اول و هفت برگ آخر وصالی شده و در دو برگ آخر قسمتی از سطور بالای صفحات خوانده نمی‌شود. عناوین شنگرف.

قطع: وزیری کوچک ۱۴/۵×۲۲، جلد: گالینگور آبی عطف تیماجی قرمز، برگ: ۱۵، سطور هر صفحه: ۱۷، کاغذ: فرنگی سفید.

(۸۳۱)

مجموعه (فارسی)

۱. سبحةالابرار (گ ۱ـ۶۳)

مثنوی از عبدالرحمن جامی (۸۹۸ق).

نسخه متن و حاشیه را فراگرفته است.

۲. قلندرنامه (گ ۶۴ در متن و حواشی)

از امیر حسین حسینی هروی (۷۱۸ق)

منزوی، ج ۴، ص ۳۰۴۹.

آغاز:

مــــایيم قــــلندران مــــعنی — در لنگـــر خـــوش هـــوای دنـــی

تـــا دهـــر بـــود بـــقای او بـــاد — اخـــلاص مـــن و رضـــای او بـــاد

۳. مقصداقصی (۶۶ـ۹۶ در متن و حاشیه) (فارسی)

از عزیز نسفی (سده ۷ هـ)

آغاز: الحمد لله رب‌العالمین ... اما بعد چنین گوید ... که میباید در معرفت ذات و صفات و افعال ...

پایان: وطن چو مردمک دیده در سیاهی کن.

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق مورخ ۱۲۹۵ و ۱۲۹۷ق در حواشی برگها اثر رطوبت دیده می‌شود. کنار چند برگ اول و برگ آخر وصالی دارد. بر یک برگ اضافی وسط دو رساله فهرست تألیفات او و نیز شرح حال او به نقل از مقالات العرفا. با قلم دیگر دیده می‌شود. برگ اول دفتر تازه‌نویس است.

قطع: خشتی ۱۵×۲۱، جلد: تیماجی قهوه‌ای، برگ: ۹۶، سطور هر صفحه (متن): ۱۲، کاغذ: فرنگی سفید.

(۸۳۲)

حاشیهٔ حاشیهٔ تهذیب (فارسی)

از میرزا علی رضا تجلی اردکانی

حاشیه‌ای است بر حاشیه مولی عبدالله شاه آبادی یزدی بر منطق تهذیب تفتازانی.

آغاز: الحمد لله رب‌العالمین ... اما بعد این قیودی است سودمند ارباب تعلیم و تعلم را که در حین مذاکرهٔ مخدوم ... ابراهیم خان بر زبان خامه حقیر علی رضا اراده کانی (کذا...؟) جاری گشت قوله امروی فی کل من التسمیه ... روایت شده از پیغمبر ﷺ.

پایان: که حینیهٔ مطلق است.

نسخه‌ای است به قلم نسخ (برگ‌های آخر به قلم نستعلیق) حسن بن عبدالحسین بن قطیش جزائری مورخ ۱۱۱۱ق بر پشت برگ نخست تملک علی بن محمد موسوی مورخ ۱۲۷۰ق دیده می‌شود.

قطع: رقعی ۱۰×۱۹، جلد: تیماج مشکی یک‌لا، برگ: ۹۲، سطور هر صفحه: ۱۷ و ۲۱، کاغذ: اصفهانی نباتی رنگ آهار مهره.

(۸۳۳)

جواهر الاسرار و زواهر الانوار **(فارسی)**

از حسین خوارزمی در شرح بر مثنوی معنوی مولوی. در پایان دفتر اول (نسخه حاضر) قصیده‌ای در مدح حضرت امیرالمؤمنین علی ؑ آورد و پیش از آن گوید: چون حضرت مولوی خاتمهٔ دفتر اول را... به ذکر فضائل اسدالله غالب... مزین ساخته برین ضعیف نیز واجب نمود که ختم شرح این دفتر به نظم مناقب آن حضرت مشوح سازد... بیت نخست قصیده:

ای دور مانده از حرم خاص کبریا   سوی وطن رجوع کن از خطهٔ خطا

پایان:

کـــوه ارادتـــم مـــتزلزل نـــمی‌شود   لوبست الجـــبال و لودکت الســـماء

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق مورخ ۸۹۵ق. در حاشیه ص آخر مهری است گرد که بر آن نوشته‌ای ترکی و نیز «من‌کت مولاه فعلی مولاه» نقش شده و نیز چند بیت عربی به خط نستعلیق خوب که زیر آن این یادداشت است: «شب چهارشنبه هفدهم محرم‌الحرام سنه یکهزار و دویست و هشتاد و یک در مدرسه باباقاسم حسب الفرموده قطب‌العارفین حضرت میرزا هما فرمود جناب ملا ابوالقاسم خراسانی مسوده نمود. غلامحسین قاجار. متن (اشعار مثنوی) با شنگرف.

قطع: وزیری ۱۶/۵×۲۵، جلد: گالینگور قرمز عطف پارچهٔ مشکی، برگ: ۵۶، سطور ۲۱، کاغذ: سمرقندی شکری آهار مهره.

(۸۳۴)

جواهر الکلام **(عربی)**

از شیخ محمد حسن نجفی (۱۲۶۲ق)

شرح بر شرایع الاسلام (کتاب الحج).

نسخه‌ای است به خط نسخ مورخ ۱۲۵۵ق. عناوین شنگرف.

قطع: خشتی ۱۵×۲۰/۵، جلد: تیماجی قرمز با ترنج و نیم ترنج، برگ: ۳۲۶، سطور هر صفحه: ۲۳، کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره.

(۸۳۵)

مفتاح الکرامة **(عربی)**

از سید جواد عاملی (۱۲۲۶ق)

در شرح بر شرایع الاسلام کتاب القصاص و کتاب الدیات.

آغاز نسخه: الحمد لله کما هو اهله... و بعد فهذه تعلیقات علی باب القصاص من کشف اللثام... و قد جرینا علی هذا فی جملة من هذا الکتاب ثم عن لنا ان نکتب علی متن‌الکتاب... قوله اما لو قتل العبد.

پایان قصاص: اذا الحد الجنس و الصفه و الحمد لله کما هو اهله... و کان الفراغ... رمضان... الف و ماتین و تسع عشر من الهجره... انه ارحم الراحمین.

آغاز دیات: الحمد لله کما هو اهله... و بعد هذا ما برز من مفتاح الکرامه.

پایان: لانه یمنع وجود النقل الذی یعول علیه عنده.

نسخه‌ای است به قلم نسخ قرن ۱۳هـ.

قطع خشتی ۱۵/۵×۲۱/۴، جلد: تیماجی قهوه‌ای، برگ: ۲۳۸، سطور هر صفحه: ۲۵، کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره.

(۸۳۶)

مفتاح الخزائن **(فارسی)**

از حاج زین (زین‌الدین) علی عطار انصاری (۸۰۶ق)

نسخه حاضر مقاله ۱ و ۲ از رساله سوم آن کتاب است و ظاهراً همان اختیارات بدیعی اوست (وی در ۷۶۸ق کتاب مفتاح الخزائن را پرداخته و شاید رساله سوم آن کتاب را در ۷۷۰

ق برای شاهزاده خانم بدیع الجمال به نام اختیارات بدیعی کرده است) مقاله نخست در مفردات و مقاله دوم مرکبات و در ۱۶ باب است.

آغاز مقالهٔ اول از نسخه جای سخن افتاده و پایانش چنین است: نیمه نباتی است که به شیرازی مقل خوانند و در جراحتها استعمال کنند.

آغاز مقالهٔ دوم: الحمد لله رب‌العالمین... اما بعد بدان که این مقاله دوم است از رساله سوم مفتاح‌الخزائن که ذکر کرده در مرکبات مستعمل الباب الاول فی المفرحات. مفرح یاقوتی خفقان و وسواس را سودمند بود به مبالغه بساید و دیگر بار بشوید و استعمال کند مفید بود انشاء تعالی.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق محمد علی طبیب رستمداری پسر حکیم غلامعلی ملقب به کالتیج مورخ ۱۰۳۵ ق. از آغاز (نزدیک به نیمی از مقاله اولی) افتاده و نسخه از واژه «ضریع» آغاز میشود در تمام برگها لکه‌های زرد و چرکین است در حواشی برخی از صفحات و در فاصله بین دو مقاله نسخه‌های پزشکی است به نقل کتابهای پزشکی مانند: قرابادین شفائی، شرح نفیسی طب، منصوری رازی، ذخیرهٔ نظام شاهی و از پزشکانی مانند: حکیم محمد باقر قمی، حکیم محمد سعید، عمادالدین محمود، مقرب الخاقان میرزا محمد حسینا. بر پشت برگ آخر یادداشت کاتب به خط نستعلیق و مهر او و یک یادداشت طبی به نقل از جام جهان‌نمای عباسی و نقش تصویر جهاز هاضمه انسان (با قلم سیاه) دیده میشود حاشیه سه برگ آخر وصالی شده. عناوین شنگرف.

قطع: رقعی ۱۳×۱۹، جلد: تیماجی مشکی رنگ، برگ: ۲۷۱، سطور هر صفحه: ۱۷، کاغذ: اصفهانی شکری.

(۸۳۷)

دیوان مشتاق اصفهانی

(فارسی)

از میر سیدعلی حسینی اصفهانی (۱۱۶۹-۱۱۷۱ ق)

دارای غزلیات، رباعیات (همه به ترتیب الفبائی)، قصائد، قطعات، ترجیع‌بند[1] در قصائد و قطعات ماده تاریخهائی دربارهٔ شاه تهماسب سوم، نادرشاه و میر سید احمد (هاتف) دارد. این دیوان در تهران به سال ۱۳۲۰ ش به چاپ رسیده است.

منزوی، ج ۳، صص ۲۵۲۸-۲۵۲۹؛ مجلس، ص ۱۰۶۶.

آغاز:

مخوان ز دیرم به کعبه زاهد — که برده از کف دل من آنجا

به ناله مطرب به عشوه ساقی — به خنده ساقی به گریه مینا

نسخه‌ای است به خط نستعلیق تحریری آمیخته با شکسته محمد ابراهیم مورخ ۱۱۹۲ ق. حاشیه چند برگ اول و برگ آخر وصالی اشعار سراسر متن و حاشیه را فراگرفته است.

قطع: رقعی ۱۵×۱۹/۸، جلد: تیماج قرمز اندرون تیماج مشکی بدون مقوا، برگ (بدون چند برگ سفید اضافی اول و آخر): ۶۲، سطور هر صفحه (متن): ۱۶، کاغذ: فرنگی آهار مهره شکری.

(۸۳۸)

جنگ شعر

(فارسی)

مجموعه‌ای است از اشعار: عطار، سعدی، نعیما،[2] وحشی، ملا محمد باقر فخار، هاتف، عاشق، طوفان، ضیاء، مولوی،[3] ابن یمین، میرزا گلشن، فضولی،[4] طبیبی، شوکت، مخفی

---

۱. بیت مکرر یک ترجیع‌بند این است:

صبر است علاج هجر دانم — اما چکنم نمی‌توانم

و در ترجیع بند دیگر:

بنشینم و خو کنم به هجران — یا آید یار و یا رود جان

۲. از نعیما ساقی‌نامه‌ای بلند، غزلیات و مثنویات است.

۳. پاره‌ای از اشعار مولوی را نویسندهٔ جنگ از عطار پنداشته است.

۴. قصیده‌ای است بلند به فارسی در مدح امام علی‌الرضا علیه‌السلام با این مطلع:

زهی دمادم به بو زلفت مذاق من خوش روان من‌تر

مرا زمانی مباد بیرون خیالت از دل هوایت از سر

خانم، واقف (قصیده‌ای بلند در مدح امیرالمؤمنین علی علیه‌السلام با التزام آفتاب)، عرفی، قصاب (مثنوی زن زشت صفاهانی او را آورده و نام شاعر را یاد نمی‌کند)، سلمان ساوجی، شیخ بهائی، انوری، ابن حسام، میرزا ذبیح، جامی، میر فندرسکی، محتشم، میرزا محمد تقی،[1] حکیم صفا، خرد، نیازی، نظیری، فردوسی، میر حاج، نظام، ملا محمد مهرساز متخلص به مداح، خرم سحبانی و یغما جندقی.

در این جنگ اشعاری از محرر است که نام او را نمی‌دانیم و نیز شعرهائی بدون نام سراینده مانند مثنوی در قحط هندوستان.[2]

نسخه‌ای است به قلم شکسته نستعلیق قرن ۱۳ هـ. از اول و آخر افتاده اشعار متن و حواشی را فرا گرفته است جز در ص ۷۳ تا ۷۶ که در حواشی پاره‌ای از لطائف به نثر (به خط کاتب) نقل شده و مرتبط به متن نیست. در برخی از برگها لکه‌های زرد دیده می‌شود. حاشیه چند برگ آخر پارگی دارد اما نوشته‌ها خوانده می‌شود. عناوین شنگرف.

قطع: خشتی ۱۵×۲۰، جلد: مقوا آبی، برگ: ۷۴، سطور چلیپا. کاغذ: فرنگی سفید.

(۸۳۹)

مجموعه

۱. دلائل الخیرات و شوارق الانوار (گ ۱-۱۱۹) (عربی)

---

۱. تضمین رثائیه معروف محتشم کاشی است در هجو میرزا نجف خان صدراعظم و شکایت از او. در آن از میر باقر صوفی و لطماتی که خاندان او خورده و از ملا مقیم یاد شده است.

آغاز: ای صدر بی‌مثال که در روزگار تو
کار جهان و خلق جهان جمله در هم است
تا پا به جای صدرنشینان گذاشتی
سرهای قدسیان همه بر زانوی غم است

۲. با این مطلع:
نبینم خوش زمین و آسمان را / به خیر آرد خدا کار جهان را

از محمد جزولی سملالی (۸۷۰ق)

در درود بر پیامبر با عناوین فصل و حزب. صفحه ۲۹ تصویر کعبه و در ص ۳۱ تصویر مدینه است. هر دو با آب طلا و شنگرف و زنگار.

آغاز: و صلی الله علی سیدنا محمد و علی آله و صحبه و سلم الحمد لله الذی هدانا.

۲. چهل کلمه در فضائل صحابه (گ ۱۲۰-۱۲۶) **(فارسی)**

ترجمه منثور و منظوم چهل گفتار کوتاه است منسوب به پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله در فضائل خلفاء راشدین. پس از متن عربی نخست ترجمه آن به نثر و سپس دو بیت فارسی در بیان مضمون آن آورده شده.

آغاز: فاضل‌ترین حدیث که به تواتر اخبار راویان مجالس اسلام... اما بعد این چهل کلمه بیان فضائل اصحاب عظام و مناقب اولاد کرام... که از بعضی کتب صحیحه صورت انتخاب گرفته... به نظم فارسی ترجمه کرده ترتیب داده می‌شود.

نسخه‌ای است به قلم نسخ و نستعلیق قرن ۱۳ هـ. کتاب اول (دلائل الخیرات) به قلم نسخ عبدالله بن عبدالوهاب بلغانی مورخ ۱۲۴۷ ق و رساله دوم نستعلیق است بدون رقم کاتب. کتاب اول دارای پنج سرلوح و چندین سر سوره با تذهیب و ترصیع و گلکاری است حاشیه ص ۱-۲ دارای نقاشی و تذهیبی است مانند سرلوح و نیز دارای طلاکاری بین سطور است تمام صفحات مجدول با قلم آب طلا و قرمز و آبی ترجمه بین سطور (که در برخی از صفحات است) و نیز عناوین شنگرف. برگ آخر کتاب اول وصالی و پایین تمام برگهای کتاب دوم پارگی دارد. با هر سرلوح و هر یک از دو تصویر (کعبه و مدینه) یک برگ سفید الحاق شده و در اول و آخر دفتر ۱۱ برگ سفید و ضخیم است.

قطع: وزیری ۱۵/۵×۲۳، جلد: تیماجی قرمز روشن، برگ (بدون برگهای سفید اول و آخر) ۱۲۶، سطور هر صفحه: شماره ۱: ۹ و شماره ۲: ۱۴، کاغذ فرنگی ضخیم آهار مهره (کاغذ شماره ۲ ضخیم و از جنس برگهای سفید اضافی اول و آخر است)

(۸۴۰)

جواهر الحروف (فارسی)

از ٹیک‌چند دهلوی متخلص به بهار (مؤلف فرهنگ بهار عجم) در تحقیق حالات و مشخصات دستوری حروف دارای یک مقدمه و دو باب و یک خاتمه است از این قرار:

مقدمه در شمارهٔ حروف فارسی.

باب اول حروف مفرده از الف تا یا.

باب دوم در بررسی اقسام حروف (مانند حروف: صله، استثناء، مکان و اسماء اشاره).

مؤلف در مقدمه از کتابهای دیگرش بهار عجم و رساله ابطال الضرورة در بیان تصرفات سخنوران یاد می‌کند و همچنین از کتاب الحادی للشادی میدانی و حدائق العجم فراهانی (شرح مشکلات دیوان انوری از سید ابوالحسن فراهانی) و نیز از گویندگان بسیار از آن جمله سید عمادالدین موسوی، جمال‌الدین شهریاری، مجدالدین علی قوسی، ابویوسف هروی، آذر یزدی، مغیث هانوی، رشید اعور، باقر کاشی، حکیم‌علی فرقدی، خواجه عمید لویکی و سید حسین خالص.

مؤلف پاره‌ای از مؤلفان را با لقبی خاص (بدون تصریح به نام) یاد می‌کند و توضیح آن را در پایان دیباجه بیان می‌دارد. این کتاب در هند به چاپ رسیده.

آغاز: بسمله. این رساله‌ای است در بیان حروف فارسی مسمی به جواهر الحروف که حقیر فقیر هیچ مدان کج مج زبان خاکسار بهار در اثنای تألیف کتاب بهار عجم از فرهنگ‌های متعارفه ... و بعضی از شروح سکندرنامه و قصائد اوحدالدین انوری و قصائد سعدی و محمد عرفی و کتاب گلستان و حواشی قصائد حسین ثنائی ... و به تقریب بعضی فوائد ... از زبان ... اساتذهٔ بلغا ... و از این جهت که پیش از این هیچ یک از علما متعهد این امر نگشته بود ... این هیچ مدان ... به قدر فهم قاصر ... هر چه به قیاس و استدلال به قلت و کثرت استعمال اقوی و اقرب باقی است در این مختصر درج کرده.

پایان:

در دست بتی کشتن من گشته مقدر

خنجر به کف از خانه برآید که تو باشی

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق حاج میرزا احمد پسرابوالحسن شیرازی مورخ ۱۲۸۳ ق. کاتب نسخه که مردی صاحب فضل است و این نسخه را ظاهراً از نسخه چاپی رونویس کرده و خود تعلیقاتی برآن دارد در ذیل نسخه می‌گوید:

«این نسخه چاپ کانپور هند بود و از قراری که بانی طبع در آخر کتاب عذر خواسته نسخه اصل منحصر به فرد و مغلوط بوده است و به قدر مقدور خود اهتمام در تصحیح کرد ولی باز صحیح نشد چنانکه در بعضی از حواشی اشارت رفت. به علاوه مؤلف را اشتباهات بسیار دست داده ... در وقت تحریر این کتاب ... در قصبه به بهان متوقف بل‌که در معنی محبوس بودم ... به جهت مشغولی خاطر بنای نوشتن این نسخه را کردم ... حرره الاقل الحاج میرزا احمد سنه ۱۲۸۳». در ذیل این یادداشت مهری است چهارگوش با نقش «احمد الشریف» مورخ ۱۲۸۱ ق و در بالای صفحه نخست این یادداشت از کاتب دیده می‌شود:

«جامع این کلمات .. ٹیک چند هندی دهلوی است چون در اینجا تخلص خود را که بهار است آورده که در بعضی از تذکره‌ها فقیر از نامش مطلع شده نگاشتم». نسخه حاشیه‌هایی از مؤلف دارد که کاتب بر بعضی از آنها تعلیقاتی نگاشته و پاره‌ای از توضیحات مؤلف را مردود میداند.

قطع: خشتی ۱۵/۵×۱۹/۵، جلد: تیماج قرمز یک لا، برگ: ۵۵، سطور هر صفحه: ۱۷، کاغذ: فرنگی نازک آبی رنگ.

(۸۴۱)

دیوان نسیمی (فارسی)

نخست یک مثنوی و سپس قصائد و غزلیات است به ترتیب الفباء

آغاز:

ای بـار خـدای پـاک یکتا	بی شبه و قرین و مثل و هـمتا

آغاز قصیده نخست:

بـه آدمی کـه مـعلم شـد او مـلائک‌را	به‌لام و بی‌که کلام خداست درهمه‌جا

پایان:

روی زمـین چـو ابـر بـهاری زاشک چشـم	همچو نسیم در در گوهر گـرفته‌ایـم (کـذا)

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق قرن ۱۳ ه. برخی از برگها لکه‌های سیاه و زرد دارد. دو برگ نخست تازه‌نویس است.

قطع: رقعی ۱۳×۲۰، جلد: تیماجی قهوه‌ای مندرس عطف وصالی شده با پارچه، برگ: ۸۸ سطور هر صفحه: ۱۵، کاغذ: فرنگی زرد آبی.

(۸۴۲)

تحریر القواعد المنطقیة (عربی)

از قطب‌الدین محمد رازی (۷۷۶ق)

در شرح بر رساله شمسیه کاتبی قزوینی (۶۷۵ق).

آغاز: ان ابهی درر تنظم بنیان البیان... قال و رتبته علی مقدمه و ثلاث مقالات و خاتمه اقول الرساله.

نسخه‌ای است با قلم نستعلیق قرن ۱۱ ه (یا اواخر قرن ۱۰ ه)، برگ اول و آخر تازه است. کاتب متن رساله شمسیه را در حواشی نسخه نقل کرده. در چند برگ اول و آخر لکه‌های سیاه و رطوبت دیده می‌شود. کنار چند برگ اول و برگ آخر (بجز برگ‌های تازه) وصالی دارد بر پشت برگ نخست و بر یک برگ اضافی اول نسخه خط و تملکی است از یوسف بن ابی‌القاسم موسوی جرفادقانی با تاریخ ۱۲۸۵ ق پشت برگ آخر یادداشت‌های مختلف است. عناوین شنگرف.

قطع: رقعی ۸/۵×۱۶، جلد: تیماج مشکی، برگ: ۱۱۱، سطور هر صفحه، ۱۷، کاغذ: اصفهانی شکری آهار مهره.

(۸۴۳)

جواهر الکلام (عربی)

از شیخ محمد حسن بن محمد اصفهانی (۱۲۶۲ق)

در شرح بر شرایع الاسلام محقق حلی.

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق تحریری آمیخته با شکسته از قرن ۱۳ ه. این نسخه برگهایی است پراکنده از کتاب الوکاله و کتاب الوصیة. برگهای اول و آخر از کتاب الوکاله است. حاشیه‌هایی از محمد حسین موسوی دارد و نیز تصحیحات و تکمیلاتی با خط او. در برخی از صفحات نیز بر پاره‌ای از سطور خط کشیده‌اند.

آغاز موجود (کتاب الوکاله): الفصل السادس فی اللواحق.

قطع: خشتی ۱۷×۲۱/۵، برگ: ۷۲، سطور هر صفحه: ۱۲، کاغذ: فرنگی آهار مهره شکری.

(۸۴۴)

وامق و عذرا (فارسی)

مثنوی از قتیلی.

شاعر در چند جای این مثنوی تخلص خویش را می‌آورد و از آن جمله چند بار در دیباجهٔ (منظوم). در آغاز مثنوی (پس از خطبه منظوم و پیش از شروع داستان) شرح معراج حضرت رسالت، مدح پادشاه عصر ابوالمظفر یعقوب، مدح ابراهیم خان پسر جهانگیر خان (که این مثنوی را ظاهراً برای او و به خواست او سروده و به او ارادت می‌ورزیده) و نیز ساقی‌نامه‌ای است و داستان از برگ ۹ الف (در حاشیه) آغاز می‌گردد.

قتیلی چگونگی فراهم آوردن این داستان را (در ضمن مدح ابراهیم خان) این‌گونه بیان می‌دارد:

گفت ای سخنت چو دُر دلاویز — گلگون سخن دری برانگیز
نظمی بسرا کز او چکد آب — وآتش فکنند درون احباب
میدان سخن ز عشق میساز — جز با غم عاشقی مپرداز...
از زمرهٔ عاشقان صادق — درکش قدحی به یاد وامق...
چون قرعه به نام وامق افتاد — فالم به قضا موافق افتاد
دیدم که کس این گهر نسفته است — زین نکته حکایتی نگفته است
من نیز شدم به عزم این کار — تاریخ فسانه را طلبکار
کین قصه چگونه شد هویدا — وامق چه‌کس و که بود عذرا...
هرجا که فسانه‌ای شنودم — زین قصه تجسّی نمودم...
تا عاقبتم عیان شد این راز — کردم سخن از فسانه آغاز
خاموش قتیلی این چه بازی است — آخر نه که این فسانه سازی است

نسخه‌ای دیگر از این مثنوی در موزه لندن می‌شناسیم که تاریخ آن ۹۳۷ق است. فهرست اونس (موزهٔ بریتانیا)؛ ذریعه، ج ۱۹، ص ۳۳۱.

آغاز:

ای نام تو ورد هر زبانی — وی زنده به نام تو جهانی

پایان:

این غنچه گلبن خیالی — در باغ تو باد لایزالی

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق مورخ ۱۲۲۰ق که در تبریز نوشته شده صفحات مجدول است در هر صفحه سه ستون یک مصراعی و نسخه سراسر متن و حاشیه را فراگرفته است. عناوین شنگرف سه برگ اول وصالی و برگ ۱ پارگی دارد. در برخی از برگها نیز لکه‌های رطوبت دیده می‌شود.

قطع: رقعی ۱۲×۱۸/۵، جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا عطف تیماج مشکی و آستر تیماج قرمز روشن. برگ: ۹۰، سطور هر صفحه (متن): ۱۲، کاغذ: فرنگی آهار مهره شکری.

(۸۴۵)

ریاض المسائل
(عربی)

از سید علی بن محمد طباطبائی (۱۲۳۱ق)

شرح بر کتاب المختصرالمنافع محقق حلی (۶۷۶ق).

ذریعه، ج ۱۱، ص ۳۳۶؛ فهرست مجلس شورا، ج ۱۰، ص ۷۷۴ و ج ۱۷، ص ۲۳۶.

نسخه‌ای است به قلم نسخ علی بن محمد طریحی نجفی (کاتب می‌گوید نسب او به حبیب بن مظاهر می‌رسد) مورخ ۱۲۶۰ق. این نسخه از کتاب القضاء است تا پایان کتاب الدیات.

کاتب در ذیل کتاب قضاء در پایان نسخه رقم دارد و نیز در پایان، گفتار مؤلف در پایان کتاب را می‌آورد که آخر آن چنین است:

«فرغ من تسویده مؤلفه الفقیر ... علی بن محمد ... الطباطبائی ... سنة الثنین و تسعین و مایة بعد الالف ...».

در حواشی نسخه علائم تصحیح و اصلاح و نیز تعلیقاتی به نقل از مؤلف با قلمهای دیگر دیده می‌شود، در آغاز دو برگ اضافی سفید است.

قطع: خشتی ۱۵/۵×۲۱/۵، جلد: تیماجی قرمز، برگ: ۲۰۸، سطور هر صفحه: ۲۵، کاغذ: فرنگی آهار مهره سفید.

(۸۴۶)

تحریر اصول الهندسة و الحساب
(عربی)

از خواجه نصیرالدین طوسی (۶۷۲ق)

فهرست مجلس شورا، ج ۱۰، ص ۱۸۸۲.

آغاز: الحمد لله الذی منه الابتداء.

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق و نسخ علی بن فتح علی زنجانی مورخ ۱۲۹۸ق. بر پشت برگ نخست نقلی است (گویا به خط کاتب) از میرداماد دربارهٔ برهان فارابی بر اثبات مساوات زوایای یک مثلث با دو زاویه قائمه.

قطع: خشتی ۱۸×۲۱/۸، جلد تیماجی مشکی با عطف تیماج قرمز، برگ: ۱۰۶، کاغذ: فرنگی سفید.

(۸۴۷)

جنات الوصال **(فارسی)**

از نورعلی شاه (۱۲۱۲ ق)

رجوع شود به فهرست حاضر، ش ۶۴۵، ۷۲۷، ۷۳۹.

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق آمیخته با شکسته خوب اسدالله مورخ عید غدیر ۱۲۹۶ ق. کاتب در آغاز نسخه دیباجه‌ای در دو صفحه افزوده. صد صفحه نخست و نیز پاره‌ای از اشعار در دیگر صفحات با قلم آبی رنگ و پاره‌ای از اشعار با قلم قرمز است. برگ اول وصالی شده و قسمتی از سطور صفحه نخست تجدید کتابت شده است.

پایان:

در دو عالم کور و نابینا شدند　　نقش قلابی زده رسوا شدند

قطع: رقعی ۱۵×۲۰/۶، جلد: تیماجی قرمز روشن عطف و گوشه تیماج مشکی، برگ (بدون سه برگ اضافی آخر)، ۹۵، سطور هر صفحه: ۱۴، کاغذ: فرنگی ضخیم آبی و زرد.

(۸۴۸)

مجموعه **(فارسی)**

۱. پریشان (گ ۱_۵۱)

از میرزا حبیب‌الله قاآنی شیرازی (۱۲۷۰ ق)

منزوی، ج ۵، ص ۳۵۴۰.

آغاز: توانا خدایی که بیخودان بزم محبت گاهی مست قدرت اویند

پایان:

یارب از این غم دل من شاد کن　　وز غم دنیا دلم آزاد کن

۲. تاریخ انقراض زندیه (ذیل تاریخ زندیه) (گ ۶۰_۹۹)

از علی رضا پسر عبدالکریم شیرازی

در وقایع پس از درگذشت کریم‌خان تا آغاز پادشاهی آقا محمد خان قاجار.

در دیباجه از تاریخ زندیه تألیف محمد صادق نامی یاد کند و گوید «در ذکر وقایع انقراض دولت زندیه احدی متعرض نشده بود».

فهرست ریو، ج ۱، ص ۱۹۸.

آغاز: بر ارباب خرد و دانش و اصحاب ذکاء و بینش مخفی و مستور نخواهد بود.

پایان: سایر وقایع امور دولت... قاجاریه به نحوی است که مؤرخان... به ضبط آن متوجه شده به نظر طالبان و ناظران خواهد رسید.

نسخه‌ای است با دو قلم نستعلیق و نسخ پریشان نستعلیق تحریری حاج احمد شریف شیرازی (که به جای نام احمد رقم ۵۳ نهاده) مورخ ۱۲۸۳ ق و تاریخ زندیه نسخ حاج میرزا احمد شیرازی با تاریخ ۱۲۶۹ ق که در ذیل نسخه دیده می‌شود. برگ اول و آخر و یک برگ وسط وصالی و بیشتر برگ‌ها لکه‌های زرد و سیاه و چرکین دارد. پریشان متن و حاشیه نسخه را فرا گرفته و بخشی از صفحات چلیپاست.

قطع: خشتی ۱۴×۲۰، جلد: تیماج قرمز روشن رویه و آستر (بدون مقوا)، برگ (با چهار برگ اضافی وسط): ۹۹، سطور هر صفحه مختلف، کاغذ فرنگی آبی و زرد و سفید.

(۸۴۹)

مجموعه **(عربی)**

۱. الفوائد الاصولیه (برگ ۳_۵۱)

از سید مهدی بن مرتضی بروجردی نجفی معروف به سید بحرالعلوم (۱۲۱۲ق)

شامل مجمع تحقیق در پاره‌ای از مسائل اصول با عنوان فائده (به نوشته ذریعه در ۴۵ فائده). آخرین فائده در تحقیق در کتاب فقه الرضاست و به نوشته ذریعه در برخی از نسخ پس از آن فایدتی است در مبحث صحیح و اعم. این کتاب به چاپ رسیده است.

ذریعه، ج ۱۶، ص ۳۲۴.

آغاز: فائدة قدجرت عادة الاصوليين بتعريف اصول الفقه.

پایان موجود: هو عين‌كلام الحجه ؑ.

۲. نتایج الافکار (گ ۵۳ ب ـ ۱۷۵)

از سید ابراهیم موسوی قزوینی (۱۲۶۳ق)

این کتاب انتخابی است از ضوابط الاصول مؤلف، در ۱۲۵۳ق فراهم شده و چند شرح دارد که از آن جمله است شرح سید ابوالحسن تنکابنی[1] شاگرد مؤلف با نام نسائج الابکار و در حاشیه نسخه جای سخن منقولاتی است از شرح تنکابنی به خط شاگرد او محمد جعفر طارمی با تاریخ ۱۲۶۶ق. حاشیه‌های دیگر نیز از همین طارمی در اغلب صفحات نسخه هست که برخی از آنها منقول است از ضوابط.

ذریعه، ج ۲۴، ص ۴۲ـ۴۳.

آغاز: اعلم ان اصول الفقه علم لهذا العلم و معرفته من جهةالاخبار.

پایان: فيرجح الاقوى فالاقوى رجح‌الله حسناتنا على سيآتنا و رفع فى الاخرة درجاتنا ... قد وقع الفراغ من تأليفه ... السنة الثالثه من العشرالسادس من المائة الثالثه من الالف الثانى حامدا مصليا.

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق تحریری روشن مورخ ۱۲۶۳ق نام کاتب را پاک کرده‌اند و در جای آن نوشته‌اند «سید حبیب‌الله موسوی»؛ کاتب در رقم خویش (پس از نام خود) خویشتن را «سمی الامام الخامس» می‌خواند. بر سه برگ اول

۱. در ذریعه و در کتب ترجمه از شرح سید ابوالحسن تنکابنی بدون نامی برای آن یاد شده و نام نسائج الابکار تنها در حاشیه نسخه حاضر و به تکرار دیده می‌شود.

نسخه (پیش از آغاز کتاب فوائد) یادداشت‌های پراکنده و نیز فهرست مندرجات فوائد و بر چهار برگ آخر بخشی از خطبه شقشقیه و نقلی از کتاب الذخیرة الابدیة فی اجوبة الاسؤلة الاحمدیة سیدعبدالله جزایری فرزند سید نعمةالله و نیز اشعاری به عربی نقل شده است. عناوین شنگرف.

قطع: خشتی ۱۵×۲۰/۵، جلد: تیماج قرمز یک‌لا، برگ (با هفت برگ اضافی اول و آخر): ۱۷۹، سطور هر صفحه: ۱۷ و ۱۱. کاغذ فرنگی سفید آهار مهره.

(۸۵۰)

تمرین الطلاب (عربی)

از خالد بن عبدالله ازهری (۹۰۵ق)

در بیان اعراب (ترکیب) اشعار الفیة‌ابن مالک.

معجم‌المطبوعات، ص ۸۱۲؛ کشف‌الظنون، ص ۱۵۴.

آغاز: استعين‌الله ... فى اتمام هذاالكتاب ... الحمد لله الذى رفع قدر من اعرب بالشهادتين.

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق تحریری متوسط مورخ ۱۲۵۵ق.

قطع: خشتی ۱۸×۲۲، جلد: تیماجی قرمز، برگ: ۱۴۴، سطور هر صفحه: ۲۲، کاغذ: فرنگی سفید.

(۸۵۱)

دیوان مجمر (فارسی)

از سید حسین طباطبائی اصفهانی متخلص به مجمر (۱۲۳۵ق)

شامل قصائد و قطعات (بدون ترتیب الفبائی) و غزلیات (با ترتیب الفبائی) و رباعیات و فردها. این دیوان با مقدمه میرزا ابوالحسن جلوه در ۱۳۱۲ به چاپ رسیده.

فهرست منزوی، ج ۳، ص ۲۵۱۱؛ مشار، ص ۷۵۴.

آغاز:

تو آن بی‌رحم دان بی‌باک دان بی‌مهر دان دلبر
که سازد جنگ و ریزد خون و خواهد شور و آرد شر

پایان:

نیکوست جور گرچه نکویان بما کنند   لیک آن چنان که گاه وفا گه جفا کنند

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق میرزا حسین مورخ ۱۲۲۵ ق، در چند برگ نخست و پایان لکه‌های چرکین و زرد دیده می‌شود. عناوین قرمز.

قطع: ۱۵×۲۰، جلد: تیماج مشکی مندرس (یک‌لا)، برگ (با یک برگ اضافی اول): ۱۰۳، سطور هر صفحه: ۱۴، کاغذ: فرنگی آهار مهره سفید.

(۸۵۲)

مجموعه **(فارسی)**

۱. مجمع البحار (گ ۱-۱۲۸)

از محمد تقی مظفرعلی شاه کرمانی (۱۲۱۵ ق)

تفسیر سورهٔ فاتحة‌الکتاب است به نثر.

رجوع شود به ذیل شماره ۷۰۸ این فهرست.

۲. انوار الحکمه (گ ۱۲۸ ب - ۱۴۶)

منسوب به یوسفی هروی و در برخی از نسخه‌ها مؤلف آن رضاعلی یوسفی یاد شده.

درباره این رساله رجوع شود به فهرست مجلس، ج ۲۱، ص ۱۴-۱۳.

در دیباچه نسخه حاضر به نام رساله تصریح گردیده است «دلهای ما را به آثار این کلمات که به انوار حکمت موسوم است منورگردان».

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق روشن مورخ ۱۲۴۸ ق، رقم کاتب ناتمام است و او نام خویش را که می‌خواست بنویسد ننوشته رها کرده است (رقم کاتب در ذیل رساله اول موجود است). عناوین شنگرف

قطع: رقعی ۱۰/۵×۲۶/۹، جلد: مقوا آبی رنگ عطف پارچه گلی رنگ و گوشه پارچه قرمز تند، برگ: ۱۴۱، سطور هر صفحه: ۱۵، کاغذ: فرنگی سفید.

(۸۵۳)

لیلی و مجنون **(ترکی)**

از محمد بن سلیمان فضولی (۹۶۳ ق)

در وزن لیلی و مجنون نظامی. در اثناء خطبه منظوم مثنوی قصیده‌ای است در توحید با حرف نون. نسخه‌هایی از این مثنوی در استامبول (موزهٔ توپ قاپوسرای) و کتابخانه ملی تهران و چند کتابخانه دیگر هست که با نسخه حاضر اختلافی دارد.

فهرست فهمی ادهم (ترکی)، ج ۲، ص ۱۱۹؛ ملی، ج ۳، ص ۳۶۳.

آغاز:

الحمد لواهب المکارم   والشکر لصاحب المراحم

پایان:

شاعر لیغه افتخار ایدب سن   کذبی اوزنکا شعار ایدب سن

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق عبدالرحیم پسر محمد رضی حسینی لاریجانی نیاکی مورخ مین ویوز یدمش ایکی.

در کنار رقم کاتب تملک او دیده می‌شود. و در پشت برگ نخستین چند تملک است که قسمتی از هر یک سیاه گردیده و از آن جمله است تملک هادی حسینی لاریجانی و محمد علی حسینی لاریجانی. برچهار برگ اضافی اول نسخه اشعار و یادداشتهای مختلف است و بر دو برگ اضافی آخر نسخه مثنوی قضاء و قدر سلیم به خط شکسته نستعلیق خوش نوشته است که دنباله آن افتاده است. عناوین شنگرف.

قطع: نیم خشتی ۱۳/۵×۲۱، جلد: تیماجی قرمز، برگ (با ۶ برگ اضافی اول و آخر نسخه): ۱۰۶. سطور هر صفحه: ۱۵. کاغذ: فرنگی آهار مهره شکری رنگ ضخیم.

(۸۵۴)

مجموعه **(فارسی)**

۱. تحفهٔ حاتمی (گ ۱ـ۳۵)

از شیخ بهاءالدین محمد عاملی (۱۰۳۰ ق)

در اسطرلاب دارای هفتاد باب.

شماره ۵۶۹/۲ و ۵۸۶/۱ همین کتابخانه در فهرست، ج ۲، ص ۲۱۹ و ۲۳۳.

۲. قوت و ضعف کواکب (گ ۳۶ـ۴۹)

بحث از قوت و ضعف ستارگان از مسائل احکام نجوم و حکم برطالع و سعد و نحس است قوتها را به سه نوع (ذاتی ـ عرضی ـ سعادتی) و ضعفهارا به (ذاتی ـ عرضی ـ و نحوستی) تقسیم می‌کنند و نیز قوتها را نود و سه صنف میدانند و ضعفها را ۸۴ مؤلف در رساله حاضر (که نام او در نسخه یاد نشده) از خواجه نصیر یاد می‌کند.

آغاز: بسمله. بر رای اولوالالباب مخفی نماند که همچنان که هیچ شخصی نیست در هیچ وقتی که قوت او ممزوج نیست به ضعفی ... همچنین هیچ کوکبی نیست که قوت او ممزوج نباشد به ضعفی

پایان: این است تمامی سخن در قوت و ضعف کواکب و مراتب آن

۳. شرح رساله هیئت (گ ۵۳ـ۲۰۴)

از مصلح‌الدین محمد لاری

در شرح بر رساله علی قوشچی در هیئت.

کشف الظنون، ص ۹۰۰؛ منزوی، ج ۱، ص ۳۲۲؛ فهرست مجلس شورای ملی، ج ۱۹، ص ۴۱.

نسخه حاضر از آغاز اندکی افتاده دارد.

آغاز موجود: قال المصنف این کتاب معین حاضر در ذهن و بعضی توهم کرده‌اند.

پایان: چه مکه شرقی است و جهت ظل غربی.

۴. ترجمه تقویم البلدان (گ ۲۰۵ـ۲۱۹)

ترجمه بخشی کوتاه از مقدمه و اوائل تقویم البلدان عمادالدین دمشقی است (بدون

عنوان). باید با ترجمه عبدالعلی بیرجندی و خلیفه سلطان مطابقت کرد که از یکی از آنهاست یا از ترجمه‌ای دیگر.

آغاز موجود: بسمله. بدان که فرسخ دو نوع است خطی و آن دوازده هزار ذراعست.

۵. اختیارات (گ ۲۲۱ـ۲۳۰)

فصلی است از کتابی یا رساله‌ای در موضوع اختیارات نجومی.

آغاز: بسمله. این فصلی است در اختیارات ایام بدر آمد ماه در بروج دوازده‌گانه و اتصال قمر به کواکب و اشکال قمر.

نسخه‌ای است به قلم نسخ و نستعلیق متوسط مورخ ۱۳۴۴ ق. کاتب در ذیل برگ ۲۰۴ ب (پایان شرح هیئت قوشچی) می‌آرد: «چون قرائت شود کاتب را اذیت ننمایند که نسخه را به چهار روز بیشتر نمی‌دادند تعجیل نوشته شد».

قطع: رقعی ۱۱×۱۵، جلد: روغنی متوسط، برگ: ۲۳۰، سطور هر صفحه: ۱۳، کاغذ: فرنگی آهار مهره سفید.

(۸۵۵)

مجموعه **(فارسی)**

۱. تقویم المحسنین، ترجمهٔ ... (گ ۱ـ۱۹ الف)

ترجمه تقویم‌المحسنین فیض کاشانی است.

درباره این کتاب رجوع شود به فهرست مجلس، ج ۱۹، ص ۴۴۲.

آغاز: الحمدالله الذی خلقنا فی احسن تقویم ... اما بعد چون میدیدم جمع کثیر از خواص و عوام در اکثر مطالب ... رجوع میکنند به تقویم منجمان.

پایان: و به سوی اوست در همه کاری مرجع و مآب.

۲. جدول سکزیلدوز (گ ۲۹ الف)

جدول سیر ستارهٔ (موهوم) سکزیلدوز است با مقدمه‌ای در توضیح آن.

آغاز: اتفاق حکماء ترکستان برآنست که سکزیلدوز ستاره‌ای است متوهم و نحس.

۳. رجال الغیب (گ ۲۹ ب ـ ۳۰ الف)

فصلی است (گویا از کتابی) درباره رجال‌الغیب با دائره‌ای در شناخت مسیر آن در جهات عالم.

آغاز: فصل در بیان رجال الغیب و کمیت ایشان.

۴. احکام خسوف وکسوف و حوادث سال (گ ۳۰ـ۳۷ الف)

چند فصل است به این ترتیب:

فصل ۱. محرم‌نامه و نقل از کتاب قصص الانبیاء قطب راوندی

فصل ۲. احکام کسوف در ماههای عربی

فصل ۳. احکام کسوف در آن ماهها و بابی در نوروزنامه و محرم‌نامه‌ای دیگر

۵. بحرطویل در مدح امیرالمؤمنین علی ؑ (گ ۳۸ـ۴۰ الف)

گویا از شاعری متخلص به کمال (شاید کمال قاجار). در آغاز بحرطویل توحید و سپس نعت پیامبر ﷺ و پس از آن مدح حضرت علی ؑ و داستان دیدن پیامبر ﷺ است دست او را در معراج. در ذیل بحر طویل غزلی است از کمال و ظاهراً بحرطویل نیز از اوست.

آغاز بحرطویل: باز در جلوه درآ، نغمه‌سرا، روح‌فزا، عقل‌ربا، عقده‌گشا طوطی فکرت بنما.

مطلع غزل:

وقت آنست کـز ایـن کـهنه سـرا درگـذریم

کـــاروان رفـــته و مـــا در ســـر راه ســـفریم

۶. خاتمهٔ روضة‌الصفا (گ ۴۱ـ۸۷)

جغرافیای اقالیم سبعه است از میرخواند.

دربارهٔ این کتاب رجوع شود به فهرست مجلس، ج ۱۹، ص ۴۱۹ـ۴۲۰؛ منزوی، ج ۶، ص ۳۹۶۴.

نسخه‌ای است با دو قلم نستعلیق قرن ۱۲ـ۱۳ ه‍ (نیمه اول نسخه با قلم درشت‌تر است). برخی از صفحات مرحشی است. عناوین شنگرف. حاشیه چند برگ اول و برگ آخر اندکی وصالی دارد. صفحات نیمه اول دارای جدول قرمز.

قطع: خشتی ۱۵×۲۱/۶، جلد: تیماجی قرمز، برگ: ۸۷ سطور هر صفحه: ۱۷ و ۲۴، کاغذ: فرنگی (چند گونه) آهار مهره.

(۸۵۶)

شرح حدیث الغمامة **(عربی)**

از قاضی محمد سعید قمی (۱۱۳۰ق)

در شرح حدیث بساط (غمامه) با عنوان متن و شرح دارای مقدمه‌ای مبسوط (قبل از آغاز در شرح حدیث) در چند مطلب. وی از کتاب الاربعین و شرح کتاب التوحید خویش یاد میکند. مؤلف در مقدمه از حالات و مقامات سلمان فارسی سخن میگوید.

ذریعه، ج ۱۳، ص ۱۹۰؛ شماره ۸۶۸/۸ همین فهرست.

نسخه جای سخن آغاز کتاب را ندارد.

پایان: واتفقت عنایة الله عز شانه لتمام هذه النعمة ... لسنة مایة الا واحده من الالف الثانی.

نسخه‌ای است به خط نسخ علی بن جعفر نجف‌آبادی مورخ ۱۲۶۲ ق. از آغاز نسخه چند برگ افتاده و به جای آن هشت برگ سفید (از نوع کاغذ نسخه) وجود دارد. حاشیهٔ برگ آخر وصالی دارد. عناوین شنگرف.

قطع: خشتی ۱۴/۹×۲۱، جلد: تیماجی مشکی با عطف تیماج قرمز، برگ (با هفت برگ سفید اول و ۴ برگ سفید آخر): ۱۲۱. سطور هر صفحه: ۱۵، کاغذ: فرنگی نخودی رنگ آهار مهره.

(۸۵۷)

دیوان حیران همدانی **(فارسی)**

از ملا محمد جعفر همدانی متخلص به حیران (نیمه اول قرن ۱۳ ه‍)

شامل غزلیات (به ترتیب الفباء) قصائد و مسمطات، ترجیع بند و ترکیب بند و قطعات.

و در پایان تضمین غزلی است از حافظ. در قصائد نام جمعی از رجال زمان قاجار (مانند عبدالحسین خان امیرتومان، میرزا همایون امام جمعه، عمادالسلطنه، حاج مصدق الممالک، زبدة الفقهاء حاج میرزا محمد)، با قرمز یاد شده و نیز ماده تاریخ آغاز سلطنت مظفرالدین قاجار و تیرخوردن شاه در فرنگ دارد. بیت مکرر ترجیع‌بندش این است:

زاین به نبود که تا توانم　　　از عشق دگر سخن نرانم

از این دیوان تا این زمان نسخه‌ای دیگر نمی‌شناسم و در فهرست منزوی نیز تنها همین نسخه معرفی شده است.

آغاز:

پرشکن گر کنی آن زلف عبیر افشان را

کافرم گر ننهم بر سر او ایمان را

پایان:

شعر حافظ راکند حیران چو تضمین ضم کند

خاطر مجموع با زلف پریشان شما

نسخه‌ای است به خط نستعلیق محمد تقی متخلص به عاشق مورخ ۱۳۶۴ ق، کاتب در عنوان صفحه نخست نام و تخلص شاعر را یاد می‌کند. صفحات دارای یک جدول قرمز است.

قطع: خشتی ۱۳/۵×۲۰/۵، جلد: مقوا با روکش کاغذ چیتی با نقش شاخه درخت عطف و گوشه تیماج قهوه‌ای، برگ: ۱۵۱، سطور هر صفحه: ۱۲، کاغذ: فرنگی سفید.

(۸۵۸)

جنگ شعر　　　(فارسی)

شامل اشعاری از:

شیبانی کاشانی، غازی مازندرانی،[۱] عندلیب کاشانی، قاآنی شیرازی، وقار شیرازی، آرام یزدی،[۲] اقبال مازندرانی،[۳] امید کرمانشاهی،[۴] معدل کرمانشاهی، هدایت طبرستانی، ثنائی فراهانی، سامی هزار جریبی،[۵] سروش اصفهانی، سرور خوانساری،[۶] گلشن گلپایگانی، مظفر کرمانی، منظر اصفهانی، مهدی بیک‌شقاقی، منصف قاجار، نوائی نورائی، وصالی شیرازی،[۷] وصالی مازندرانی،[۸] وصال شیرازی، میرزا مهدی خوئی منشی، مجدالدین ساوجی (دنبالهٔ اشعار ساوجی از نسخه افتاده و در صفحه بعد بقیه اشعار هدایت است که اوائل آن ساقط

---

۱. چند قطعه از او نقل شده از جمله قطعه‌ای است با این مطلع:

ای زلف دلبر من پر ظلمت وفتنی　　　ظلمات آب‌حیات یا روزگار منی...

نام او محمد قاسم خان پسر خواهر شحنهٔ مازندرانی است (ذریعه، ج ۹، ص ۷۸۲؛ مجمع الفصحاء، ج ۲، ص ۳۶۷).

۲. میرزا صادق یزدی معاصر هدایت (مجمع الفصحاء، ج ۲، ص ۶۲؛ ذریعه، ج ۹، ص ۴).

۳. در تذکره‌ها چند بیت از تغزل و قصیده بهاریه اقبال نقل شده:

بار دگر برستاد گلبن بی بر　　　افسر زرین نهاد گوهر آذر (کذا)

۴. عباس ساکن تهران از مداحان منوچهرخان گرجی (مجمع الفصحاء، ج ۲، ص ۶۸؛ ذریعه، ج ۹، ص ۹۶).

در این جنگ قسمتی از قصیده او در مدح حاج میرزا آقاسی آورده شده

خامه فکرت مرا باشد　　　دوزبان همچو ذوالفقار دودم...

چون گرفتم به قصر نثر مقر　　　چون گذارم به بزم نظم قدم

هست سحبان به نزد من الکن　　　هست حسان به پیش من ابکم

۵. میرزا علی مردی دانشمند و از ملازمان حسین‌علی میرزا فرمان‌فرما بود و هدایت می‌گوید: «شنیدم هشیار تخلص میکرد». در این جنگ چند بیت از قصیده‌ای از او آمده است:

سپهرا دانمت به رچه بر من سرگردان کردی

همانا بی سرو پایی مرا چون خود گمان کردی...

الا ای یار دیرینه که این گردون پرکینه

هر آن‌چت گفت با من جور و کین کن بیش‌از آن کردی

۶. میرزا محمد حسین. هدایت دیوانی از او یاد میکند (مجمع الفصحاء، ج ۲، ص ۱۱۱؛ ذریعه، ج ۹، ص ۴۴۲).

۷.

گردون برخ چو زلف چلیپا برافکند

بر چهر خویش چادر ترسا برافکند

و نیز اشعاری دارد با عنوان: «در جواب قصیده خاقانی، در مدح مهاراج صاحب اختیار دکن».

۸. از او چند فقره اشعاری آورده که از جمله آنها تغزل قصاید است در مدح ناصرالدین شاه از آن جمله:

الا ای شکسته سر زلف دلبر　　　که ازلادن و نافه داری دوچنبر

شده)، همای مروزی، هاتف اصفهانی، نشاط اصفهانی، مجمر، کوکب خراسانی،[1] فرهنگ شیرازی، شهیدی بختیاری،[2] شهاب اصفهانی،[3] شمس ادبا میرزا سید محمد[4] صباحی کاشی، شباهنگ رازی،[5] سالک اصفهانی، سامانی شیرازی،[6] سائل فارسی،[7] (زیر عنوان «قصائد سائل فارسی» تنها دو بیت آمده و آشکار است که دنباله آن از این مجموعه ساقط گردیده»، سید[8] خموش طهرانی.[9]

نسخه‌ای است به خط شکسته نستعلیق خوش قرن ۱۴ هـ (گویا: ۱۳۰۸ ق). پایان نسخه و نیز چند برگ از میان نسخه افتاده و کنار برخی از برگها وصالی دارد در حاشیه برگ آخر دو فقره حاشیه است (که نویسنده آنها گویا از اهل سنت بوده) (در انتقاد از مضمون پاره‌ای از اشعار متن) عنوانها شنگرف.

قطع: رقعی ۱۲×۲۱/۵، جلد: تیماجی قرمز، برگ: ۷۵، سطور هر صفحه: ۲۳، کاغذ: فرنگی.

---

۱. میرزا محمد باقر خبوشانی (۱۲۷۲ ق) (مجمع الفصحاء، ج ۲، ص ۴۲۶؛ ذریعه، ج ۹، ص ۹۲۴).

۲. از قصیده او در مدح ناصرالدین شاه ابیاتی نقل شده (رک ذریعه، ج ۹، ص ۵۶۱).

۳. از قصیده‌ای است در مدح احتشام‌الدوله و گویا از میرزا نصرالله اصفهانی است.

۴. سید محمد پسر سید رضی لاهیجانی (ذریعه ۹: ۵۳۸) شعری که در این جنگ آمده قصیده‌ایست از او در مدح شاهزاده‌ای.

۵. میرزا سید علی از عرفا. قصیدهٔ اوست در مدح میرزا ابوالفضل ساوجی که هدایت نیز در مجمع الفصحاء آورده (ذریعه، ج ۹، ص ۵۰۶). از اوست:

کبک نکو خرام من آن سرو راستین   دارد نهفته آیت موسی در آستین

۶. میرزا محمد حسن پسر حکیم قاآنی شیرازی. اشعاری از چند قصیده اوست در مدح (ذریعه، ج ۹، ص ۴۲۳؛ مجمع‌الفصحاء، ج ۲، ص ۲۰۳).

۷. محمد سعید آقاجانی. نسخه دیوان او در مجلس با شمارهٔ ۹۸۹ موجود است. رک: فهرست، ج ۳ (چاپ ۲)، ص ۲۳۶.

۸. از سید چند قصیده است (در متن و حواشی) در مدح پیامبر ﷺ و صلوات بر او.

۹. رجوع شود به ذریعه، ج ۹، ص ۳۰۴ و مجمع‌الفصحاء، ج ۲، ص ۱۵۰.

(۸۵۹)

ارشاد العوام

(فارسی)

از حاج محمد کریم خان کرمانی (۱۲۸۸ ق)

در چهار قسمت: شناختن خدا، پیغمبران، امامان، شناختن پیروان ایشان و نیکان و بزرگان.

فهرست کتب مشایخ، ج ۱، ص ۱۸۴؛ ذریعه، ج ۱، ص ۵۱۵۰.

آغاز: ستایش خدائی را سزاست که پرورنده جهانیان است.

نسخه‌ای است به قلم نسخ مورخ ۱۲۶۳ ق. بر پشت برگ آخر تاریخ تولد میرزا کوچک (در ۱۲۶۲ ق) ثبت است. عناوین شنگرف.

قطع: خشتی ۱۵×۲۱، جلد: تیماج قرمز یک‌لا، برگ: ۱۵۳، سطور هر صفحه: ۱۹، کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره شده.

(۸۶۰)

دیوان شکسته

(فارسی)

از حسین علی میرزا شجاع السلطنه قاجار

فرزند فتحعلی شاه و در گذشته ۱۲۷۰ ق شامل قصائد و غزلیات (به ترتیب الفبائی) و رباعیات. شاعر در یکی از غزلیات (در بیت آخر غزلی با قافیه میم) از فتحعلی شاه یاد میکند.

آغاز موجود: (بقیه قصائد افتاده)

چون بهار کامرانی بگذرد   از پی او لاجرم آید خزان

آغاز غزلیات:

زهی آیت صنع تو آشکارا   هم از سرو سوری هم از خار خارا

پایان موجود: (از رباعیات)

ماه رمضان به باده خواران مشکل   مشکل‌تر از آنکه در بهاران مشکل

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق قرن ۱۳ هـ. از اول و آخر نسخه اوراقی افتاده. چند برگ در اول و آخر نسخه پارگی و وصالی دار. در برخی از برگها نوشته‌های کودکانه و گاه لکه‌های چرکین دیده می‌شود.

قطع: رقعی ۱۴/۷×۱۹/۷، جلد: تیماج قرمز یکلا (کوچک‌تر از قطع کتاب) برگها: ۹۲، سطور هر صفحه: ۱۵، کاغذ: فرنگی سفید آهار شده.

(۸۶۱)

البهجة المرضية (عربی)

از جلال‌الدین عبدالرحمن سیوطی (۹۱۱ق)

نسخه‌ای است به قلم نسخ قرن ۱۲ـ۱۳ هـ. اکثر صفحات این نسخه حواشی فارسی و عربی دارد. در برخی از برگها لکه‌های رطوبت و چرکین دیده می‌شود.

قطع: خشتی ۱۷×۲۱، جلد: تیماجی مشکی مندرس و وصالی شده. برگ: ۸۲ سطور هر صفحه: ۱۸، کاغذ: فرنگی آبی رنگ ضخیم.

(۸۶۲)

مجموعه

۱. بدایة الهدایه (گ ۱ـ۳۹ب) (عربی)

از شیخ محمد بن حسن حر عاملی (۱۱۲۴ق)

در فقه عملی (بدون استدلال).

ذریعه، ج ۳، ص ۵۹.

آغاز: الحمد لله رب العالمین ـ و بعد فیقول الفقیر... قد التمس منی.

پایان: یکون المجموع ثلثه آلاف الا سبعة عشر الا ان فی بعضها تداخلاً و تکرارا یسیراً والحمد لله رب العالمین.

در ذیل نسخه صیغ طلاق و نکاح به خط کاتب یاد گردیده است.

۲. ترجمه و شرح باب حادی عشر (گ ۴۰ـ۵۹) (فارسی)

از نورالدین عبدالحسین کاشانی

شرح و ترجمه کتاب باب حادی عشر علامه حلی است و در مقدمه از ابوالمظفر شاه طهماسب بهادرخان یاد می‌کند. مؤلف آن را ترجمه می‌خواند اما علاوه بر ترجمه شرح و تفصیل نیز دارد که پس از نقل یک یا چند سطر از متن می‌آورد.

آغاز: حمد و سپاس بی‌قیاس واجب الوجودی را رواست که در ذات عالی و صفات متعالی یکتاست... و بعد بر ذوی بصایر ثاقبه و خواطر باهره... مستور نیست که اصول خمسه از ضروریات است بنابراین فقیر... نورالدین عبدالحسین الکاشانی مرتکب ترجمه باب حادی عشر شد.

پایان: این بود مسئله‌ای چند در اصول... امیدواری ـکه به نظر کیمیا اثر آن عقل حادی‌عشر ـخلد... تعالی ظلال سلطنته و روائح برکات قبول آن به مشام کافه اهل ایمان رسد بحق محمد و آله المعصومین

۳. صیغة النکاح (گ ۶۰الف) (عربی)

گفتاری است در تحقیق دربارهٔ صیغهٔ عقد نکاح و این‌که جمله انشائیه است نه خبریه و در آن از «فاضل مجلسی» و شیخ بهاءالدین یاد شده.

آغاز: هوالله تعالی شانه النکاح فی اللغه الوطی علی الاشهر و بعد ان فائده اجراء الصیغه فی النکاح دائماً و منقطعاً هو الحلیه.

این نسخه با قلم دیگر و در ۱۲۶۸ ق کتابت شده.

۴. رساله فی عقد النکاح (گ ۶۰ب ـ ۶۲الف) (عربی)

رساله‌ای تحقیقی است در عقد نکاح و از متأخران.

آغاز: الحمد لله الذی احل التمتع و النکاح و حرم الزنا والسفاح... و بعد فهذه کلمات وجیزه سودتها بالتماس بعض الاخوان... اوصیک اولا بتقوی الله... وایاک ان تقتحم بالفتاوی من غیر بصیره.

پایان: فان عثرت خلاً و اطلعت زللاً فاصلحه و احسن فان الله لا یضیع اجر المحسنین. پس از این رساله صورت عقدنامه‌ای است با انشایی زیبا به فارسی.

۵. حاشیه شرح ایساغوجی (گ ۶۳ ب ـ ۱۰۹) (عربی)

حاشیه محیی‌الدین تالجی بر شرح حسام‌الدین کاتی بر ایساغوجی اثیرالدین ابهری. مطابق شماره ۲۱ کتابخانه رضوی و ۳۲۱۴/۱ دانشگاه تهران.

نسخه‌ای است به قلم نستعلیق مورخ ۱۲۴۲ ق (به جز رساله شماره ۳ که تاریخ ۱۲۶۸ ق دارد). بر پشت برگ اول تاریخ درگذشت میرزا محمد یوسف مجتهد تبریزی (در ۱۸ شوال ۱۲۴۲ ق) و برپشت برگ آخر و یک برگ اضافی پس از آن اشعاری است به عربی و فارسی و از آن جمله یک قصیده در شکایت از علی‌مردان خان سرهنگ[1] و هجو او و نیز چند بیت از «دیوانی» که در ۱۲۳۸ ق از همان سرهنگ علی‌مردان خان رنجیده بوده است با یادداشتی در این باره.

قطع: خشتی ۱۵×۲۰/۹، جلد: تیماج مشکی یک‌لا، برگ (با برگ اضافی آخر): ۱۱۰، سطور: ۱۵ و ۲۳، کاغذ: فرنگی آهار مهره شده نخودی رنگ.

(۸۶۳)

تحفة المنجمین (فارسی)

از جلال‌الدین محمد یزدی

دارای سه وصیت و پنج مقاله در هر مقاله مقدمه و چند باب است و فهرست ابواب هر مقاله در آغاز آن مقاله می‌آید. مقاله اول (در احکام سال عالم) دارای یک مقدمه مبسوط در

---

۱. از جمله ابیات قصیده شکوائیه:

دلا تا کی شکست از دست این پیمان‌شکن بینی
برا از سینه کاینها جمله را بیت الحزن بینی
برو بیرون از این خانه، ببر از خویش و بیگانه
گزین دیوان دیوانه، گزند جان و تن بینی
علی مردان مردود آن کهن نامرد ناموجود
که در اوصاف اوصد داستان از باستان بینی

شرح بروج و بیوت و مزاج کواکب و حالات درج فلک و قوت و ضعف کواکب و اجتماعات و استقبالات و سهامات و این سه باب است (فهرست ابواب پس از پایان مقدمه مقاله یکم در ص ۵۴ نسخه). اینک فهرست بابها و فصلها.

باب اول دلائل کلیه در شش فصل.

باب دوم (ص ۲۰۵ نسخه) در دلایل جزئیه دارای سیزده فصل.

باب سوم (ص ۲۵۴ نسخه) در احکام خسوف و کسوف و ثوانی نجوم مشتمل بر هشت فصل در احکام شعری یمانی و خاتمه در احکام مختلف در ۶ فصل.

نسخه جای سخن و نسخه مجلس (شماره ۲۱۲۹) تنها مقاله نخستین را دارد. و کاتب پیش از آن ننوشته است.

فهرست مجلس، ج ۶، ص ۱۰۷.

آغاز: الهی بحمدک ابتدائی و بثنایک انتهایی.

پایان (مقاله اول): و بعضی در اواخر مقاله دوم و سوم و چهار و پنجم هر یک مناسب محلش آورده میشود و چون جمع کنند زوائد تقویم باشد.

آغاز فصل ۵ و خاتمه (تواریخ و توقیعات فصل ۶ جداول ضروریه و نیز اختیارات علی رای اهل خطا): بسمله. احکام اجتماع و استقبال نخست بودن قمر در بروج ... در حمل چون ماه از آفتاب بازگردد به وقت اجتماع یا استقبال ... باب اندردانستن احوال تسعیرها ـ باب در تسعیرات صاحب اجتماع.

پایان: زیادت و نه نقصان بر یک‌سان باشد. تمت کتاب تحفة المنجمین بعون الملک المعین فی یوم الاحد سنة ۱۲۲۴.

نسخه‌ای است به قلم نسخ مورخ ۱۲۲۳ ق. جداول نجومی در ص ۲۹-۳۳ و ص ۴۷ـ۴۹ با قلم قرمز و سیاه است عناوین قرمز. بر پشت برگ نخست تملک محمد اسماعیل حسینی انجو و مهر چهارگوش بزرگ او دیده می‌شود.

قطع: وزیری کوچک ۱۳/۵×۲۱/۵، جلد: تیماج مشکی. برگ: ۲۱۵، سطور هر صفحه: ۱۸، کاغذ: فرنگی سفید.

(۸۶۴)

دیوان واله (فارسی)

از شاعر متخلص به واله (و بنا بر نوشتهٔ پشت جلد نسخه: والهٔ قمی) که در قرن ۱۴ ﻫ زندگی می‌کرده و چنان که پیداست بیشتر اشعار دیوان قصائد است که تقریباً ترتیب الفبایی دارد سپس غزلیات با ترتیب الفبا و رباعیات. غالب قصائد در مدح سلطان محمد خان ایلخانی فارس است و در یکی از آنها از ایجاد او ملک محمدآباد و باغهای آن را در ۱۳۰۲ ق یاد میکند. چند قصیده نیز در مدح امیرالمؤمنین علی ؑ و یک قصیده در مدح مرشد خویش علی‌آقا پسر حاج آقا محمد (پیشوای سلسله نعمة‌اللهی) دارد.

آغاز:

به نام خداوند دادار فرد — جهاندار بیدار بی‌خواب و خورد

طرازنده طارم ماه و مهر — نگارنده نقش هفتم سپهر

آغاز غزلیات:

چه سود از خرمن هستی که افروزد مشاعلها

در آن معرض که برق عشق سوزد نقد حاصلها

پایان:

ای واله اگر پاس دهن میکردی‌یا حرمت نفس خویشتن میکردی

از حرف درشت و نرم با دشمن و دوست

گشتی خمش و ترک سخن میکردی

نسخه‌ای است به خط نستعلیق. برگهای اول و آخر نسخه پارگی و وصالی دارد و قسمتی از دو برگ نخست از بین رفته است.

قطع: خشتی ۱۶/۸×۲۱، جلد: تیماج قرمز یک لا، برگ: ۷۱، سطور هر صفحه: ۱۷، کاغذ: فرنگی سفید.

(۸۶۵)

شرح مختصر المنتهی (عربی)

از سعدالدین مسعود تفتازانی (۷۹۳ق)

بر مختصر منتهی السؤال تألیف ابن حاجب در اصول فقه.

کشف‌الظنون، ص ۱۸۵۳ (منتهی السؤل والامل).

آغاز: الحمد لله الذی وفقنا للوصول الی منتهی ...

پایان: و فیما ذکر ارشاد لذلک والله الهادی سبیل‌الرشاد و المسئول لنیل العصمة والسداد.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق مسعود بن محمود سلمانی قبادیانی مورخ ۸۵۲ ق. بر کنار صفحات حاشیه‌هایی است به خط کاتب از مؤلف و به نقل از تلویح و بدون نشان و حاشیه‌هایی به خط دیگر و از آن جمله در ص ۲۰۲ (که نویسنده از خلیفه سلطان یاد می‌کند) در ص ۲ حاشیه‌ای بوده که آن را محو کرده‌اند. بر پشت برگ نخست نسخه تملک میر محمد صالح حسینی پسر میر عبدالواسع مورخ ۱۰۷۵ ق و نیز گواهی از کسی بر آن که نسخه در تملک فرزندش محمد جعفر است و مهر تملکی از ابوالقاسم رضوی مورخ ۱۰۵۰ ق وجود دارد همچنین این یادداشت «حق ملک شاه محمود حکیم هروی بود در بلدهٔ بخارا خریده شد سنه ۹۵۵ با شرح مواقف و شرح مقاصد از نتایج علامة العلما قاضی... شیروانی» بر یک برگ اضافی آخر نسخه غزلی است از محتشم با خط دیگر. تمام برگها لکه‌های رطوبت کهن و حاشیه برگ نخست وصالی باریکی دارد. عناوین شنگرف.

قطع: وزیری باریک ۱۴×۲۲/۵، جلد: تیماجی قهوه‌ای با ترنج و نیم ترنج و برگردان. عطف دامن وصالی شده با پارچه مشکی، برگ: ۲۴۵، سطور هر صفحه: ۱۵، کاغذ آهار مهره شکری رنگ.

(۸۶۶)

سعادات ناصریه

(فارسی)

از ملا آقا دربندی (۱۲۸۶ ق)

ترجمه مانندی است از کتاب معروف او اکسیر السعادة و اسرار الشهادة در ۱۳ باب. این کتاب را به امر ناصرالدین شاه نوشته و در مقدمه داستان ملاقات شاه را با خود و نیز داستان توطئه قتل خود را از طرف «میرزا محیط کرمانی و پسران سید کاظم رشتی» می‌آورد.

این کتاب چند بار به چاپ رسیده است.

فهرست منزوی، ج ۶، ص ۴۴۸۷.

آغاز: الحمد لله الذی جعل معرفة اصحاب الکساء.

نسخه‌ای است به خط نسخ قرن ۱۳-۱۴ ه. این نسخه تا قسمتی از مجلس اول از باب نهم است و ناتمام مانده.

قطع: خشتی ۱۷×۲۱/۵، جلد: تیماجی مشکی، برگ: ۱۳۱، سطور هر صفحه: ۲۰، کاغذ فرنگی سفید.

(۸۶۷)

مجموعه

(عربی و فارسی)

۱. کشاورزی، رساله (گ ۱-۲۰)

رساله در علم «زراعت و حراثت و دهقنت» با نثری کهن در دوازده باب. مؤلف در دیباجهٔ کتاب سخنانی دربارهٔ ارزشها و فوائد کشاورزی و دهقانی از احادیث و اقوال بزرگان و از آن جمله از «سید امام اسماعیل گرگانی» می‌آورد و در پایان دیباجه فصلی است به تازی در این باب و مؤلف پیش از شروع در آن گوید «فصلی به فصاحت حجازی درین معنی بنویسم تا اگر فاضلی هنرمندی را چشم بر این کتاب افتد بی‌نصیب نباشد و ملامت نفرماید «الفلاحة و الحراثة و الزراعه من قبیل واحد»[1]

۱. در فصل تازی امثال و کلمات قصار و احادیث در باب زراعت و دهقنت می‌آرد از آن جمله داستانی از دقیقه دختر ابوصفا و مادر عبدالمطلب دربارهٔ خشک سالی مکه.

پس از پایان فصل تازی فهرست ابواب کتاب را چنین می‌آرد:

باب اول: در بیان کردن اوقات کشتن غله و رزو درخت و حبوب.

باب دوم: در دانستن زمین نیک و بد و میانه.

باب سوم: در رسوم زراعت غله و تخم و حبوب و نگاه داشتن تخمها از آفت.

باب چهارم: در کشتن درختان و ترکیب کردن و آفتهای آن زائل کردن.

باب پنجم: در رسوم کشتن پالیزها و تره‌زارها.

باب ششم: در حیلهایی که ملخ و کرم را از کشت باز دارد و آفت برگ درختان و رزان را زائل کند.

باب هفتم: در علم رزبانی و باغبانی.

باب هشتم: در حیلها که متقدمان کرده‌اند در بازداشتن سرما و آفت یخچه از کشت و باغ و رز.

باب نهم: در دفع کردن پشه و مگس و زنبور و کیک و مور و موش.

باب دهم: در نگاه داشتن غله در انبار تادیوچه در آن نیفتد.

باب یازدهم: در معرفت چهارپایان که دهقانان را از دانستن آن گریز نباشد.

باب دوازدهم: در تفاریقات و نوادر از هر جنسی و نوعی.

در باب ۱۱ مؤلف می‌گوید: «در تاریخ آل ناصر بوالفضل بیهقی آورده که در غزو سومنات من حاضر بودم که سلطان حصاری را در بندان کرده بود و به گرفتن نزدیک آورده بعد از چهل روز زنی برهنه و مویها باز کرده بر بالای حصار آمد به یک دست نقاره گرفته و به یک دست جاروب و جاروب را بر نقاره میزد و در روی سلطان می افشاند و سلطان در آن می‌نگریست و اثری و تکسری در او پدید می آمد تا تب گرفت بترسید و از آن‌جا برخاست».

در باب ۱۲ آرد «درازترین درختان به مدت عمر درخت زیتون است و سه هزار سال می‌بدارد و به فلسطین باشد دیگر دار پرنیان خود میروید و او را تخم و نهال نباشد... اگر ادیش بجوشانی و به موضع (که) ایحاز (کذا) باشد بریزی ایحاز برنیاید و اگر ایحاز را بجوشی و آن آبرا بر چوبی کنی که او پیش باشد و برو مالی ...».

آغاز: و بعد این رساله‌ای است در علم زراعت و حراثت و احکام دهقنت و آنچه در این باب بود از خواص و نوادر اگر چه اطناب لایق این کتاب نیست ولیکن... بعض فضیلت این علم باز نموده شود تا دهقان را بدان فائده رسد و آن چه در این باب ناگزیر است به حسن اعتقاد سعی نمایند نقل است که حضرت رسول ﷺ فرمود... هیچ مردی از امت درختی ننشاند مگر آنکه از میوهٔ آن درخت فائده به آدمی یا مرغی یا جانوری رسد.

پایان: اگر خواهی که بر میوه‌ها نقش کنی یا نامی بنویسی بزنگار بنویس و چون خشک شود بدست فرو فشارد و بگذارد تا بزرگ شود و برسد آن نقش نیکو آید. اگر دنب اسب در زیر آستانه در نهی موشان از آن خانه بگریزند. تمت هذه الرساله... فی سنه ۱۳۶ (۱۰۳۶ق) در مدرسه رفیعه عالیه شیراز. پس از رقم کاتب در حاشیه ذیل صفحه این یادداشت دیده میشود: «ورود اقل خلق... محمد رضا ابن مرحوم صاحبی ام خواجه محمد حسن در شیراز یکشنبه هشتم شهر ذیحجه... که عید غدیر باشد سنه ۱۲۵۵... ۱۲۵۷ در حضرت محمدیه قلمی شد».

۲. کشاورزی نامه (گ ۲۰ ب ـ ۲۴ الف)

بخشی است از کتابی در پیوند کردن گلها و درختان و اصلاحات و دفع آفات در چند فصل: (فصل در آنکه انگور را هم دانه نباشد ـ اگر دانه کدو در میان درخت رز نهند و آن را محکم کنند از آن موضع کدوی بزرگ بیرون آید... اگر خواهند سیب سفید سرخ شود... ـ هر بامداد در زمستان آب‌گرم در بن درخت گل کنند ممکن بود که هر سال دوبار بشکفد... ـ فائده چون قمر زائدالنور باشد هر درختی و چوبی و نباتی از غله... که برند و بدروند جون بنهند جانوران در آن پدید آیند... اصلاح و منفعت انجیر... ـ دیگر دفع ملخ و کرم در کشت‌زارها... سروء گاو... بر آتش نهند و دود کنند ملخ و کرم آنجا فرود نیاید و آنچه باشند بمیرند فصل در وقت تخم پاشیدن... فصل گفته‌اند انداختن طیور با تخم آمیخته کنند سبب قوت و زیاده دخل شود... فصل اگر خواهند که علفهای تباه... چنان دور کنند که باز نروید... فصل اگر مقداری از برگ انار باصد مثل او گندم بیامیزند آن گندم بسیار روزگار بماند... ـ دیگر چهارپا فربه کردن... وصل. شفتالو در بید وصل کنند شفتالو آید... و اگر در رز وصل کنند سخت شیرین آید... دیگر سنجد که به تازی غبیرا خوانند درخت مبارکست اگر در میان

نبیذ غبیرا خورند مستی بازدارد... دفع ارضه... اگر خواهی که درختی کاری که چون برآمد برگ درخت نوشته باشد. بستان تخم آن درخت که خواهی... دفع مورچه زهرهٔ گاو به سوراخ موچه فرو ریزند برنیایند.

آغاز: اگر خواهند که اناری باشد که در میان آن آب باشد بگیرند عدس انار و نیمهٔ آنرا به دو نیم کنند.

پایان: دیگر گوسفند چون بیمار شود قبنیل بخورد به تر شود.

۳. باب در علم قیافه (گ ۲۴ ب ـ ۲۶ الف)

استدلال براخلاق باطنی انسان از روی شکل اعضاء ظاهر از سر تا قدم به ترتیب. این بخش ظاهراً رصددهم رساله شماره ۶ دفتر جای سخن است رجوع به آنجا شود.

آغاز: باب در علم قیانه باب در بیان حلیهٔ صورت ظاهر انسان و شکل و شمایل و جوارح و اعضاء که هر عضوی دلیل چه صفت است بسر بزرگ دلیل همت عالی است.

پایان: و موجب رجحان طرف عقل میشود باقی... برین قیاس بود.

۴. رجال الغیب (گ ۲۶)

گفتاری است کوتاه در توضیح دربارهٔ رجال الغیب و قطب و قطب الاقطاب و ابدال و مسیر ایشان در این عالم. این گفتار دائره‌ای نیز دارد (برای تعیین زمان و مکان حضور رجال الغیب) که در نسخه حاضر نیست. در این گفتار آمده: «شیخ محیی‌الدین عربی در دو دفتر از فتوحات مکیه و در چند کتب دیگر از تصانیف خود... شرح احوال ایشان را مبسوط بیان فرموده».

مجلس شورای ملی، ج ۱۹، ص ۴۵۷ و ۵۱۹.

۵. تعبیرنامه (گ ۲۷ ـ ۲۸)

آغاز: این مختصری است از تعبیرنامه حضرت یوسف ؑ دیدن خشم خدای تعالی به توبه رجوع باید کردن دیدن باران.

پایان: دیدن سلطان خلل دین باشد... محمد ﷺ را به خواب دیدن علم دین باشد تمت‌التعبیر من یوسف النبی ؑ

۶. رساله در علم قیافه (گ ۲۹ ـ ۳۱الف)

دارای ده مرصد و یک خاتمه از این قرار: ۱. در تعلیم علم فراست و سبب احتیاج انسان به آن. ۲. در استدلال از مساکن بلدان بر اخلاق هر شخصی ۳. در بیان آن که چون عضوی از اعضاء انسان مانند عضوی از حیوان باشد آن انسان را خلق و خاصیت آن حیوان باشد ۴. آن که انسان را در وقت فرح و غضب و خوف و رجاء هیآت مختلف شود ۵. آنکه هر صنفی از صنفان مثل رومی و ترکی... خلق و هیبت مخصوصی باشد ۶. در بیان آن که نر هر حیوانی قوی‌تر و کلان‌تر از ماده است ۷. در بیان آنکه حکم نکند بر [یک] علامت یا دو علامت بر خلق نیک یابد که آن مفید یقین نباشد ۸. استدلال از طریق مزاج بر اخلاق باطن ۹. در بیان استدلال از لون اعضاء بر اخلاق باطن ۱۰. در بیان استدلال از اعضاء ظاهر بدن انسان بر اخلاق باطن از سر تا قدم خاتمه در تحقیق علم فراست.

کاتب از مرصد دهم تنها عنوان آن را می‌آورد و می‌گوید: «آن را ساقط کردیم به واسطه آن که همین مرصد را در چهار ورق قبل از این صفحه نوشته‌ایم» (رجوع شود به شماره ۳ دفتر جای سخن). مؤلف در خاتمه این رساله از ابن سماحه یاد می‌کند. نسخه‌ای از این رساله با عنوان «مختصر در علم قیافه در ده مرصد» در مجموعه ۹ در کتابخانه مرحوم استاد عبدالعظیم قریب است که اکنون در کتابخانه دانشگاه تربیت معلم تهران نگاهداری می‌شود رک: نشریه کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، ج ۵ ص ۶۴۰.

آغاز: الحمد لله رب العالمین... اما بعد این مختصری است در بیان علم قیافه مبنی بر دانستن خواص انسان از قیافه و هیئت بدان که علم بر سه قسم است.

پایان: خاتمه در تحقیق در علم فراست. ابن سماحه روایت می‌کند از استاد خود امام محمد سملی رحمه‌الله که گفت چون میل تعلم علم فراست نمودم و هر کتب که در باب فراست بود به دست آوردم و رنج بسیار بردم آخر روزی به موضعی رسیدم مردی بسیار سرخ چهره و به غایت کبود چشم بما رسید الحاح و تضرع بسیار نمود که امشب شما در خانه من مهمان باشید... منزل آنجا ساختیم آن چه طریقهٔ مروت بود به جای آورد... این معنی به خلاف آن چه در این علم بود مشاهده رفت و بر فوت عمری که در این علم صرف کرده بودم

تأسف میخوردم... عزم رفتن کردیم با خود گفتم من بعد ترک این علم گویم... که صاحب‌خانه نسخه‌ای بیرون آورد اخراجاتی که کرده بود به اضعاف نوشته به خادم گفتم آن چه میگوید بده و ما را از صحبت او وارهان... این دو کلمه در قلم آمد تا خوانندهٔ این علم را تحقیق گردد که در علم قیافه هیچ شکی و شائبه‌ای نیست تا بر اهل فطن و ذکاء روشن باشد.

در ذیل رساله قیافه یک باب «اندر آنچه با هم نشاید خوردن» با قلم همین کاتب از محمد بن زکریا رازی نقل شده است.

۷. حدیث ملاقات ابلیس با پیامبر ﷺ (گ ۳۱ب ـ ۳۴ب)

آغاز: بسمله. روایت صحیح است که روزی حضرت رسول ﷺ با اصحاب خود در حجرهٔ عایشه نشسته بود ناگاه شخصی در خانه را بزد رسول ﷺ به اصحاب خود گفت این ابلیس است او را راه دهید.

۸. مثلثات (گ ۳۴ـ۳۵الف)

واژه‌های عربی است که حرف اول آن با سه حرکت (فتحه و کسره و ضمه) خوانده میشود و با هر حرکت معنای خاص دارد کاتب سه معنای از فارسی هر واژهٔ عربی را در اطراف آن نوشته است. از «غمر تا فرق».

آغاز: غمر (آب بسیار ـ آبگینه ـ احمق) الحجر (منع ـ بغل ـ نام مردم) جنه (بهشت ـ پری ـ سپر) حب (دانه ـ رحم ـ دوستی).

۹. مدخل منظوم در تقویم و نجوم (گ ۳۵الف ـ ۳۹الف)

منسوب است به خواجه نصیر

(در غالب مدارک و نسخ) و در نسخه‌های بسیار نیز به عبدالجبار خجندی، فخرالدین مبارکشاه غوری در برخی از نسخه‌ها به سید اشرف و انوری نسبت داده شده است. از شرح حبیب‌الله طبیب که در ۹۲۷ق بر این منظومه نوشته استنباط میشود که وی آن را از خواجه نصیر نمیدانسته است. نسخه‌های این منظومه با یکدیگر اختلافات بسیار دارد. (رجوع شود به فهرست مجلس شورا، ج ۱۹، ص ۴۵۴ـ۴۵۶). در ذیل منظومه در حاشیه صفحه تاریخ ۱۰۳۶ق دیده میشود.

۱۰. مرزبان نامه (گ ۴۰_۴۷)

بخشی است از مرزبان نامه از «باب ۳ در ذملک اردشیر و دانای مهران به ۱۴ تا بخشی از «داستان سوار و پیاده».

۱۱. اسماءالله (گ ۴۸_۵۴الف)

اسماء حسنی است با ذکر اعداد جفری و ترجمه فارسی. صفحه نخست اسامی بسیطه است که دنبال آن از دفتر افتاده است و پس از آن اسامی مرکب است. در دو صفحه آخر ترجمه فارسی و اعداد جفری نوشته نشده است.

۱۲. رساله والدیه (گ ۵۴ب _ ۶۰الف)

از خواجه ناصرالدین عبیدالله احرار (۸۹۵ق)

در معرفت و وصول این رساله با نام رساله تصوف و رساله در معرفت نیز یاد شده.

فهرست دارالکتب، طرازی، ج ۱، ص ۲۳۱؛ منزوی، ج ۲، ص ۱۳۹۷.

آغاز: بسمله. الحمد لله الاحد بذاته و کبریائه الواحد بصفاته... سبب تألیف این مختصر آن بود که والد این فقیر... بنا بر حسن ظنی که ایشان را به این فقیر بود امر کردند به این فقیر که باید برای ما چیزی نویسی از سخنان اهل الذکر که عمل به آن سبب وصول به مقامات علیه است... و ملتمس از ناظران در این مختصر آن که مؤلف را در میان نبینند.

پایان: چون رابطه نماند آن حال نماند و سبب این بود که بسیاری از کسان که ایشان را ذوقی از صحبت این طایفه حاصل شده بود نماند.

در پایان این نسخه تاریخ ۱۰۶۵ دیده می‌شود.

۱۳. رساله اختلاج اعضاء (گ ۶۴ب _ ۶۶الف)

آغاز: بسمله. در بیان احکام اختلاجات و آن عبارت است از جستن اعضا به ناگهان. گویند هر گاه زیاده بر سه مرتبه جست علامت باد است و این علم متعلق به ذوالقرنین است هر گاه میان نیز بجهد.

پایان: اگر همه اعضا مکرر بجهد مقدمهٔ فالج و لقوه و سکته است مدارا نماید.

این نسخه و نیز بقیهٔ مجموعه با قلم تازه‌تر و کاغذ فرنگی است.

۱۴. تحفة الملوک (تحفة الوزراء) (گ ۶۸ الف _ ۷۱)

چهل باب است. در دیباجهٔ برخی از نسخ نام مؤلف جمال‌الدین اصفهانی یاد شده اوراق این نسخه با چند برگ پس از آن واژگان صحافی شده و بر عکس دیگر صفحات قرار گرفته.

۱۵. وصایای لقمان (گ ۷۱ الف _ ۷۳الف)

پندهای منسوب به لقمان حکیم است (فهرست مجلس شورا، ج ۲۱، ص...) این نسخه نیز مانند نسخه بالا (تحفةالملوک) و با همان خط و کاغذ است.

۱۶. مناجات موسی (گ ۷۳_۷۶)

آغاز: بسمله. در حکایت آمده است که حضرت موسی حکیم اندر طور سینا مناجات می‌نمود... از آن جمله حضرت نبوی... چند جمله میخواهم که بپرسم و از گستاخی آن میترسم.

این بخش نیز مانند دو رساله پیش است با همان خط و کاغذ.

دفتری است به خط نستعلیق قرن ۱۱ ه‍ (جز برگ ۶۴ تا آخر که از قرن ۱۳ ه‍ است) تاریخ ۱۰۳۸ ق و ۱۰۶۵ ق در دفتر دیده می‌شود. پس از رساله والدیه (شماره ۱۲) هشت صفحه نوشته‌های مختلف است.

قطع: جیبی ۹×۱۹/۵، جلد: مقوای کرم رنگ با نقش جیبی مندرس عطف تیماج قرمز مندرس، برگ: ۷۶، سطور هر صفحه: ۲۲_۲۶_۱۹، کاغذ: اصفهانی و برگهای آخر فرنگی.

(۸۶۸)

مجموعه

گردآوری سید حیدر بن علی بن اسماعیل کرکی و بخشی از میان و چند برگ اول و آخر به خط دیگر و با تاریخهای دیگر است.

۱. غزلیات فیض (گ ۱ الف) (فارسی)

دو غزل است از فیض این غزلها به خط شکسته رضاقلی هدایت است.

آغاز:

یاد یاران که کنند از دل و جان یاری هم

بار سر کرده روند از پی غم‌خواری هم

۲. اربعین حدیث (گ ۱ ب ـ ۲ الف) **(عربی)**

از محمد بن مکی شهید اول (۷۸۶ق).

یک حدیث است با یک سند مشتمل بر چهل فقره از وصایای حضرت رسول ﷺ به امیرالمؤمنین علی ؑ

ذریعه، ج ۱، ص ۴۲۷.

آغاز: فما نقله و رواه الشیخ الاعظم ... محمد بن مکی ... قال العبد الفقیر ... محمد بن مکی ... اخبرنا الامام عمیدالدین عبدالمطلب الحسینی ...

پایان: و حسن اولائک رفیقا.

این بخش را به قلم نستعلیق قرن ۱۳ ه افزوده‌اند.

۳. سورة الولایه (گ ۳ الف) **(عربی)**

عباراتی است ساخته شده به عنوان سورة الولایه منسوب به نسخه ابن مسعود (این بخش به خط نستعلیق است و از قرن ۱۱ می‌نماید).

۴. صیحه و صدا (گ ۳ ب ـ ۵ ب) **(فارسی)**

از مولی جلال دوانی (۹۰۷ق)

در عرفان دارای یک مقدمه و یک «صیحه» و چند «صدا».

فهرست منزوی، ج ۲، ص ۱۲۷۲.

آغاز: سبحانک سبحانک تعالیت عن مداناة الاشیاء و الاماثل ... اما بعد برادر طریقی التماس نمود تا تذکرهٔ بعضی از سوانح وقت درین جزو ثبت رود.

۵. حدیث غمامه (حدیث بساط) (گ ۵ ـ ۶ ب) **(عربی)**

متن یک حدیث است در مناقب علی ؑ به نقل از کتب عامه این حدیث بلند به نوشتهٔ ذریعه در کتاب المختصر حسن بن سلیمان به نقل از منهج التحقیق روایت شده. قاضی سعید

قمی و فخرالدین ترکستانی ماوراء النهری و آقا جمال خوانساری و آقا محمود کرمانشاهی (پسر آقا محمد علی) آن را شرح کرده‌اند.

ذریعه، ج ۱۳، ص ۱۹۰ـ۱۹۲؛ فهرست حاضر، ش ۸۵۶

آغاز: و من مناقب سید الوصیین ... علی بن ابی طالب ؑ ... خبر العامة ما رواه ابوعبدالله ابن زکریا بن دینار العلامی عن ابی جبیر الاسود عن محمد بن عبدالله یرفعه الی سلمان الفارسی (رض) قال کنا جلوساً عند مولانا و سیدنا امیرالمؤمنین ؑ ... حین بویع عمر بن خطاب بالخلافة انا وولدیه ... فبینما نحن جلوس اذ التفت الیه الحسن ؑ و قال یا امیرالمؤمنین ان سلیمان بن داود نال ملکالم ینله.

پایان: قال سلمان الفارسی یا امیرالمؤمنین ... لعن الله من غصبک حقک ... و ضاعف علیهم العذاب. راقمه و جامع هذه السفینه اقل خلق الله حیدر بن علی ابن اسماعیل الهاشمی الکرکی العاملی.

۶. شرح کلمات ابن هود (گ ۷) (عربی)

شرح است بر سخنانی از ابن هود مغربی در تجلی ذاتی از صائن‌الدین علی ترکه اصفهانی (۸۳۰ق).

آغاز کلمات ابن هود: بسمله. قال الشیخ الحکیم النحریر ابن هود المغربی ... لما تجلی الله تعالی لذاته بذاته من ذاته فی ذاته عن ذاته علی ذاته الی ذاته فتجسد ما تجسد فکان الاول عرشا و الثانی کرسیا ... و السابع سراقال الفقیر[1] ... اعلم ان تحقیق هذاالکلام و تبیین مقاصده متوقف علی تمهید مقدمات ... متوسلا فی ذلک الی من ختم باسمه کنوز ... من ذلک ما یستمد من اصول العدد علی ما علیه رای القدماء من الانبیاء و هو ان الاربعه لاحتوائها علی المرتبة الکمالیه شملت جمیع مراتب الوجود.

پایان: و اما المسمی آدما فمقید بعقل و فکرة او قلادة ایمان هذا ما قال سهل والمحقق مثلنا لانا و ایاهم (کذا) بمیزان احسان.

۱. در نسخه (شمارهٔ ۱۰۳۳/۵) دانشگاه در اینجا نام شارح آمده است و تفاوت دیگر نیز دیده می‌شود بدین‌گونه «والسابع ارضا... شرحهاالمولی... خواجه صائن‌الدین ترکه قدس سره قال الفقیر... اعلم».

۷. قصیده در مدح امیرالمؤمنین علی علیه‌السلام (گ ۷ـ۸) **(فارسی)**

از محتشم کاشی (۹۹۶ق)

در جواب شاه طاهر (در عنوان چنین آمده است). اینک بیتی چند از آغاز و انجام قصیده:

باز نوبت زن دی بر افق کاخ فلک	**میزند نوبت من ادرکه البدر هلک**
محتشم صبح ازل راه به مهرت چون برد	**لقد استعصم والله به واستمسک...**
دست چوبک زن تقدیر به آهنگ رحیل	**چون زنند بر در دوازهٔ عمرش چوبک**
دستگیری کن ومگذار در آن مهلکه‌اش	**آنقدر زار که یکباره شود مستهلک...**
آن فلک رتبه که شد باعث این نظم بلند	**برفلک باد عماری‌کش او دوش فلک**

۸. قضاء و قدر، مثنوی (گ ۸) (فارسی)

از محمد رضا بیک سفره‌چی

منزوی، ج ۴، ص ۳۰۴۳. نسخه شماره ۲۶۶۵/۸ مجلس شورا در بیت آغاز و انجام با نسخه حاضر متفاوت است و این بیت تاریخ دار در آن نسخه آخرین بیت این مثنوی است:

چو آمد شادی و غم شد ز دل حک	**از آن شد سال تاریخ الف و چل یک**

آغاز نسخه حاضر:

شنیدم روزی از روشن ضمیری	**سپهر عقل را بدر منیری**

پایان:

چنین سرمست و لایعقل چرایی	**زخود چون سفره چی غافل چرایی**
دلا گر طالب راه خدائی	**بزن بر هستی خود پشت پایی**
دلا پیوسته تسلیم رضا باش	**به هر حالی که هستی با خدا باش**

پس از مثنوی سفره‌چی در همین صفحه اشعاری است از شیخ علی نقی، محمد معصوم کاشی، محمد بیک فرصت میر رضی، امیر خسرو دهلوی و ابوسعید ابوالخیر.

۹. رسالهٔ قضاء و قدر[1] **(المختصر فی القضاء و القدر) (گ ۹ـ۱۰) (عربی)**

۱. در فهرست مجلس شورا، ج ۵، ص ۴۳۶ آمده که «مقایسه این رساله با رساله صدرالمتألهین در قضاء و قدر نشان می‌دهد صدرا ازین رساله نامه بسیار برده و حتی عنوان بیشتر فصلها را از رساله کاشی گرفته».

از کمال‌الدین عبدالرزاق کاشی (۷۳۰ق)

این رساله دارای ده فصل است (فهرست فصلها در فهرست مجلس شورا، ج ۵ یاد شد) این ده فصل در همه نسخه‌های این رساله نیامده و نسخه حاضر تا فصل ۵ است: (فی مسائل مناسبة لهذا المعنی) و بقیه آن در جای دیگر از نسخه است. به نوشته ذریعه این رساله به زبان فرانسوی ترجمه و با متن عربی یکجا در حدود ۱۸۷۵م در فرانسه به چاپ رسیده است.

ذریعه، ج ۱۷، ص ۱۴۸ و ج ۲۰، ص ۱۷۴؛ فهرست مجلس شورا، ج ۵، ص ۴۳۶؛ بروکلمان، ج ۲، ص ۲۸۱.

پایان: (اواخر فصل ۵) محرکة الاعضاء بمنزلة حرکة السماء و ظهور الفعل هو القدر (از اینجا تا اواخر فصل ۱۰ دو برگ است که در صحافی جا به جا شده و اکنون برگ ۱۲ـ۱۳ مجموعه است).

پایان: و فیما ذکرناه کفایه لمن تیسر له و لا ینجع اکثر من ذلک لمن یعتبر علیه و بالله العیاذ من التقصیر فان بیده تیسیر کل عسیر.

۱۰. شرح حدیث حقیقت (گ ۱۰) (عربی)

شرح عبدالرزاق کاشی (۷۳۰ق) بر حدیث سؤال کمیل بن زیاد از حضرت مولی علی علیه‌السلام دربارهٔ حقیقت و پاسخ آن حضرت.

ذریعه، ج ۱۴، ص ۱۹۶؛ فهرست مجلس، ج ۹، ص ۴۲۲ـ۴۲۱، ش ۱۵۰.

آغاز: بسمله. الحمد لله رب العالمین... و بعد فهذا مما املاه الشیخ ... هادی ارباب الطریقه... عبدالرزاق الکاشی.

پایان: کنسبة نور الصبح الی نور الشمس وقت الاستواء و عند... اطفیء السراج والله اعلم بالصواب.

پس از پایان رساله در همین صفحه چند یادداشت کوتاه است به همین خط در دستور بستن خون بینی و بیرون آوردن زالو از گلو و طلسمی برای پیدا کردن گمشده و پس از آن در برگ ۱۱ چند ماده تاریخ است از محتشم کاشی به این شرح: تاریخ ارتحال... شیخ علی بن

عبدالعال (که قصیده‌ای است دارای ۱۶ بیت در مدح محقق کرکی)[1] تاریخ فوت وحشی (یک رباعی طنزآمیز است) و شش رباعی از او در ماده تاریخ جلوس شاه اسماعیل برتخت پادشاهی و پس از آن قطعه‌ای است دارای ۶ بیت از محتشم در شرح طریق استخراج تاریخ از آن رباعیات.

آغاز قطعه چنین است: شرح رباعیات مذکوره

از این شش رباعی که کلکم نگاشت — برای جلوس خدیو زمان

هزار و صد و بیست تاریخ از او — برون زد قدم هشت افزون بر او

و پس از آن حدیثی است از رسول ﷺ در صفت عرش و کوثر... به فارسی.

۱۱. بهجة الروح[2] (گ ۱۱) **(فارسی)**

از مولانا روحی نیشابوری

فصلی (در اخلاق و آداب معاشرت) از آن کتاب.

آغاز: فصلی چند از کتاب بهجة الروح مولانا روحی نیشابوری مرقوم می‌شود. فصل اول در بیان سلوک بزرگی بی‌حسب و نسب و خودبینی و خودپسند و مقید به صدرنشینی.

پایان: به غایة الغایة کریه و رکیک می‌باشد.

زنهار بدان سلوک اندر عالم — تا ننشینی در پس زانوی ندم

زنهار سلوک آن چنان کن که به دهر — فارغ باشی زمحنت و غصه و غم

پس از برگ ۱۳ برگ یا برگ‌هایی از دفتر افتاده در برگ ۱۴ چند حدیث و چند بیت از سید حمیری است که گردآورنده این جنگ میگوید از خط جد خویش شیخ علی نقل کرده،

---

۱. بیت آخر که ماده تاریخ درگذشت محقق است:

چون برفت از بهر تاریخ زمان رحلتش

نکته دانی گفت رفت آن نایب صاحب زمان

که جملهٔ «رفت آن نایب صاحب زمان» مطابق ۹۹۳ق است و بیت نخست قصیده این است:

ناگهان سوزنده برقی جست از صلب جهان

کز تفش افتاد آتش در زمین و آسمان

۲. رجوع شود به تذکرهٔ نصرآبادی.

قطعه‌ای از حکیم رکنا و نیز یک صفحه از یکی از منشآت است با این آغاز: «بارقهٔ توفیق ازلی و شعشعهٔ هدایت لم‌یزلی که چراغ‌افروز خاطر قدسی مناظر است».

۱۲. دو مکتوب از کاشی و سمنانی (گ ۱۵ ـ ۱۷ متن) **(فارسی)**

نامه‌ای است از کمال‌الدین عبدالرزاق کاشی به علاءالدوله سمنانی در دفاع از مسلک وحدت وجود و اعتراض به سمنانی که آن را رد می‌کند و نامهٔ علاءالدوله در پاسخ کاشانی (که بر پشت نامه کاشانی نوشته بوده). اینک مقدمه تاریخی نامها ـ که گردآورنده جنگ آورده ـ نقل می‌شود: «شیخ کمال‌الدین عبدالرزاق مرید نورالدین عبدالصمد نطنزی... با شیخ رکن‌الدین علاءالدوله معاصر بوده و در میان ایشان در قول به وحدت وجود مخالفات و مباحثات واقع است و در آن معنی به یکدیگر مکتوبات نوشته‌اند... از امیر اقبال سیستانی (که در راه سلطانیه با کمال‌الدین عبدالرزاق همراه بوده پرسید که شیخ تو در شأن محیی‌الدین اعرابی و سخن او چه اعتقاد دارد در جواب گفته است او را مردی عظیم‌الشأن میداند و اما میفرماید که درین سخن که حق را وجود مطلق گفته غلط کرده... وی گفته است اصل همه معارف او خود این سخن است و از این بهتر سخنی نیست عجیب که شیخ تو این را انکار میکند و جمله انبیا و اولیاء بر این مذهب بوده‌اند. امیر اقبال این سخن را به شیخ خود عرضه داشت کرده بوده است شیخ در جواب نوشته است که در جمیع ملل بدین رسوائی سخن کس نگفته است و چون نیک باز شکافی مذهب طبیعیه و دهریه بهتر بسیاری از این عقیده است... و چون این خبر به شیخ کمال‌الدین عبدالرزاق رسیده به شیخ رکن‌الدین علاءالدوله مکتوبی نوشت و شیخ آن را جواب نوشته».

از این دو نامه نسخه‌هایی در دست است و جامی در نفحات الانس نیز نقل می‌کند.

منزوی، ج ۲، ص ۱۴۴۰ـ۱۴۴۱.

پس از پایان نامهٔ علاءالدوله در برگ ۱۷ چند حدیث و نیز نقلی است از کتاب مهابهارات.

۱۳. مکاتیب بابا افضل (گ ۱۸ ـ متن) **(فارسی)**

دو نامه است از بابا افضل مرقی کاشانی

نخست نامه در تعزیت تاج‌الدین محمد نوش‌ابادی و دیگری نامه به شمس‌الدین محمد

دزواگوش.

آغاز نامهٔ نخست: مدد تأیید الهی از کار و اندیشهٔ مخدومی منفصل و منقطع مباد.

آغاز نامه دیگر: رب العزه تعالی... آگاهست از مکنون دل و ضمیر و روان خادم که دربارهٔ احوال... مجلس اسموی شمس‌الدین ضیاءالاسلام بر چه صفت نیکخواه و فضیلت جوی باشد.

منزوی، ج ۲، صص ۱۶۹۹ و ۱۷۰۰؛ فهرست مجلس، ج ۱۰، ص ۱۳۹۲ و ج ۱۷، ص ۷۰.

پس از نامه‌ها منقولاتی است از کتاب تکلیفیه شهید و امالی صدوق (حدیثی مبسوط در مناقب امیرالمؤمنین علیؑ)، نقلی از احمد برقی و چند نوشته پراکنده دیگر (گ ۱۹-۲۲ متن).

۱۴. اشعار مختلف (گ ۱۵-۲۲ حاشیه) **(فارسی)**

در دو طرف این صفحات حاشیه‌ای است که با جدول آب طلایی و قرمز از متن جدا می‌گردد و در این حواشی اشعاری است از: مولانا فتحی، وحشی، خواجه شاپور، فصیحی، سلیم تهرانی، میر والهی قمی، خواجه شعیب، شیخ علی نقی، میر سنجر، حکیم شفائی، غیاثا، طالب آملی، حاجی، بابا فغانی، همایون، صائب، سعدی، میرک معین، میر محمد مؤمن، مولانای روم، عارف دهلوی، نواب آصفخان، حسن، میر مغیث محوی، انیسی، عبدالواسع جبلی، قاسم بیک حالتی، عرشی، حالی، قلی میلی، حسابی، شکیبی، طبعی، صالح، نراقی، عرفی، شعری منقول از خط شیخ بهائی، حکیم رکن‌الدین مسعود، اهلی، خسرو، هجری، نظیری، خواجه نصیر طوسی، خاقانی، و محتشم.[1] در برگ ۲۱ ب و ۲۲ الف اشعار در متن است نه در حاشیه.

۱۵. سوره‌های منتخب از تورات (گ ۲۲ ب-۲۵) **(عربی)**

۳۸ سورهٔ برگزیده از تورات است.

۱. از محتشم قطعه‌ای است در تاریخ بنای «حوضخانهٔ خلف المجتهدین شیخ اسماعیل بن حضرت نائب الامام مجتهد الزمان عبدالعال روح‌اله روحه» شعر ماده تاریخ در پایان قطعه این است:

بنا نمودن این حوض راست تاریخی — که باویست مطابق «بنای حوض جنان»

آغاز: هذه فائدة جليلة و موعظة بليغة و هی الثمانيه و ثلثون سوره... من التورات.

۱۶. طریق کاغذ رنگ کردن (گ ۲۵ ب-۲۶ الف) **(فارسی)**

آغاز: بیارد گل خسک که به هندویی کسم گویند و به عربی معصفر خوانند چندان که خواهند.

پایان: پس کاغذ در او برکشد که چینی زنگاری شود انشاء الله تعالی.

سپس چند فقره منقولاتی است از محیی‌الدین ابن العربی و صدرالدین قونوی و شارح فصوص.

۱۷. سؤال و جواب فلسفی (گ ۲۶ ب-۲۷ الف) **(عربی)**

پنج سؤال و جواب است در پنج مشکل فلسفی. در عنوان نسخه چنین آمده است: «سؤالات از علاءالدین بخاری ساکن شیراز و پاسخها از کمال‌الدین عبدالرزاق کاشانی».

سؤال اول قال المحققون وجود الواجب عين ذاته فاذا قيل لهم وجوده معلوم و حقيقته غير معلومه قالوا معلوم البشر وجوده المشترک.

السؤال الثانی صفات الله عين ذاته عند المحققين... قيل الصفات متعدده تكون عينها و الذات واحدة فكيف.

السؤال الثالث اول صادر من الواجب ليس الجوهر والا لتميز عن سائر الجواهر بفصل فقد صدر عن البسيط الحقيقی فی المرتبة الاولی مركب.

السؤال الرابع الانسان ان كان عبارة عن النفس الناطقه وحدها لم يصح حده بانه حيوان ناطق.

السؤال الخامس المحققون علی انه لا جبر و لا تفويض بل امر بين الامرين و هو غير مفهوم.

پس از پایان جوابها در برگ ۲۷ منقولات پراکنده‌ای است از احادیث و از چند کتاب مانند

سرالعالمین غزالی و شرح عبدالرزاق بر کلمات ابن هود[1].

۱۸. منقولات پراکنده به نظم و نثر (گ ۲۸ ـ ۵۶) **(عربی ـ فارسی)**

در این بخش نیز هر صفحه دارای متن است و دو حاشیه (در راست و چپ صفحه) بدون پیوستگی بین مندرجات متن و حاشیه. اینک نخست فهرست مندرجات متن:

۱. سخنی از یکی از اکابر صوفیه در توضیح حدیث مشهور «من اکل مع مغفور غفر له (فارسی)، داستانی مبسوط منقول از سری سقطی «که شبی خوابم نیامد و قلقی... داشتم چنانکه از تهجد محروم ماندم» (فارسی ـ گ ۲۸)، ذکر ملک الفضلاء شمس‌الدین طبسی (شرح حال اوست به فارسی ـ گ ۲۸)، سخنی از شبلی در پاسخ این سؤال که اکرم الاکرمین که بود و داستانی از سیف‌الدین باخرزی (فارسی ـ گ۲۹)، شرح حال عین‌الزمان گیلی و سنائی (فارسی ـ گ ۲۹)، شرح اربعین شیخ بهائی، حدیث ۲۲ (عربی ـ گ ۳۰ ـ ۳۳)، شرح حال بایزید بسطامی به نقل از تاریخ ابن زهرهٔ اندلسی و شیخ بهائی (عربی ـ گ ۳۳)، اودع تاجر من تجار نیشابور جارية عند الشيخ ابوعثمان الحميری... (گ ـ ۳۳)، چند حدیث از پیامبر ﷺ و نقلی از عثمان که هدیه‌ای برای ابوذر فرستاد (عربی ـ گ ۳۳ ـ ۳۴)، کان تلامذة افلاطون ثلث فرق (عربی ـ گ ۳۴)، بعضی از عقائد امام فخر رازی در موافقت معتزله به نقل از کتاب معالم او (عربی و فارسی ـ گ ۳۴)، تعریف معتزله از شرح لامیةالعجم (عربی گ ـ ۳۴)، طب‌الائمه و چند دستور پزشکی (عربی ـ گ ۳۵)، از کتاب اعتقادات صدوق (عربی ـ گ ۳۵ ـ ۳۶)، نقل از کتاب کمال‌الدین دربارهٔ خضر (عربی ـ گ۳۶)، چند حدیث از کلینی در حاجات (عربی ـ گ ۳۷ الف).

ـ الف تا یاء ظهوری (فارسی ـ ۳۷ ب ـ ۴۰ الف) نثری است مصنوع از ظهوری ترشیزی در موضوع قلم و کتابت و پس از مقدمه‌ای، حروف الفباء را (از الف تا یاء) می‌آورد و هر حرف را با توصیفی مصنوع.

---

۱. تاکنون سه شرح بر کلمات معماوار ابن هود می‌شناسیم الف. شرح عبدالکریم گیلی (نسخه شمارهٔ ۱۸۲۵/۹) بایزید که فیلم آن با شماره فیلم ۴۴۲ در دانشگاه تهران است. ب. شرح صائن‌الدین علی بن محمد ترکه (ش: ۶ همین مجموعه و ش: ۱۰۳۳/۵ دانشگاه). ج. شرح عبدالرزاق کاشی که چند سطر از آن در این برگ دیده می‌شود.

آغاز: الف تا یاء مولانا ظهوری که دلها را از او باشد سروری روزگاری است که کلک سخن معنی‌پرور در ماتم کریمان به خاکستر نشسته پلاس سوگواری به گردن و خراش ناخن بی‌قراری بر جان و تن... همدست نشستگی همدوش پریشانی نشسته شهر نظام نظم از نسق افتاده سلسله نثر را صر صر آشفتگی از هم‌گشاده... کلمات از لباس ترکیب عور و حروف از التیام هم نفور الف که در راستی انگشت‌نمای این قلمرو بود از بار غم مفلسی خمیده قامت است باکه بانی بنای عزت بود سیلاب خواریش از سر گذشته.

پایان: یا به زبان حال و درای مقال به ندا در آمده که یا کریم ادرکنی ادرکنی.

سپس بار دیگر الف تا یاء را با تفصیل بیشتر آورده و ظاهراً این نیز از ظهوری است در تکمیل اول و خاتمه‌ای دارد از محمد رضا بن سلیمان حسینی (یا خود او به تبعیت از ظهوری «الف تا یاء» نوشته با دیباجه‌ای و خاتمه‌ای بدون این عنوانها و نیز بدون عنوانی در آغاز). در ذیل خاتمه نام محمد رضا حسینی آمده و نیز از ظهوری یاد شده است.

آغاز: هوالمنشی بلا مثال... روزگاری است که از فیض طراوت فصل بهار کلک در ربار خشک مغزی‌ها را به کنار گذاشته از سرچشمهٔ عین‌الحیوه دوات گوهرهای شاهوار دامن دامن به کنار آورده بر رخ اهل روزگار کشد.

پایان: یاء یاری است که اگر پای دوستی از حاشیه بساط معنی کوتاه می‌نمود معنی را به هیچ صورت صورت معنی نمی‌بود... یا کریم ادرکنی که طرازنده بدائع این بهارستان ... و نوازندهٔ اختراع این داستان فارس مضمار فصاحت در کشور معانی و بیان که نام شریفتش بر خاطر فیض مآثر ارباب عرفان ظهوری تمام دارد و به اختتام آن تبرک جسته... اما چون... از هیجی‌خوانان مکتب عرفان عارف ترشیزم... از مردمک دیدهٔ اعتبار اولی‌الابصار چشم آن دارم که خرده بر خردان، سیما... غریب دیار عرفان بل غریق لجهٔ عیان محمد رضا الحسینی ابن سلیمان نگیرند و العذر عند کرام الناس مقبول.

دعاء حزب البحر (فارسی و عربی ـ گ ۴۰ ـ ۴۳) با ذکر اسناد خواص آن به فارسی، حدیث ذوالقرنین داستان اوست به نقل از کتاب کمال‌الدین صدوق (عربی ـ گ ۴۴ ـ ۴۷)، گفتاری از هشام بن الحکم در امامت (عربی ـ گ ۴۷ ـ ۴۹)، داستان دعبل خزاعی و انشاء قصیدهٔ تائیه در

حضرت امام رضا﵇ به نقل از دعبل (عربی ـ گ ۴۹ ـ ۵۰)، چند حدیث در منقبت امیرالمؤمنین علی﵇ (عربی ـ گ ۵۰)، تفسیر آیه نور و آیهٔ «و ما کنت بجانب الطور اذ نادیناه ...» و آیهٔ نخست سورهٔ روم از مجمع البیان (گ ۵۱ ـ ۵۲)، شمه‌ای از احوال خسرو پرویز (فارسی ـ گ ۵۱)، داستان الیاس از محمد بن اسحاق، داستان مبسوطی است و در آن از مردی پارسا به نام مزدکی یاد می‌شود (عربی، گ ۵۲ ـ ۵۵)، داستان از عمر (فارسی ـ گ ۵۵، دنبال آن از مجموعه افتاده وجای افتادها دو برگ سفید گذاشته‌اند).

فهرست مندرجات حواشی (برگ ۲۷ ـ ۵۵):

داستانی از هادی خلیفه عباسی و نقلی از اخلاق ناصری خواجه نصیر، کلیات عوالم، حدیثی از علی﵇، سخنی از زنون و مطلبی فقهی عربی به نقل از کشکول بهائی (گ ۲۷)، چند فقره منقول از تذکرةالاولیاء عطار (گ ۲۸ ـ ۲۹)، سپس اشعاری است به فارسی از این شاعران: میرزا معصوم وزیر گنجه، حسن دهلوی، کمال اسماعیل، علی شهاب، امیر شاهی، شیخ ابوسعید ابوالخیر، شیخ سهیلی، صائب، اوحدی، میرزا جلال، ارشدا، خیام، طوفی، عتابی، اهلی خراسانی، نگاهی، مکتبی، عبدالرزاق گیلانی (قمی)، رودکی، سیف اسفرنگ، شیخ ابوالقاسم، نظیری نیشابوری، حیدر کلیچه، نجمی، عثمان مختاری، الیاس قلندر، ابراهیم ادهم، میرزا طاهر واقعه‌نویس، شیخ علی نقی، حکیم ازرقی، اعجاز، نویدی، زلالی، پیرم خان، ابوالفرج، امیر معزی، ضیاء صوفی، محب علی سندی، اقدسی، کامی سبزواری، عجزی تبریزی، منوچهر شصت کله، میر ابوالحسن، غزنی، خیال، نثاری، ناطقی، اشرف، هادی، قراری گیلانی، غیرتی شیرازی، قیدی شیرازی، هاشم فقیه، ثنائی، میرزا شرف جهان، ملا مؤمن حسین، فوقی، صرفی ساوجی، ادیب صابر، ضمیری، شریف، شرف، میرزا قاسم گونابادی، عرفی، میر ابوالمعالی، یولقلی بیک، عماد فقیه، مولانا دوست (کذا)، زمانی بیک، میر مرتضی ارتیمانی، داوری آرانی، عنصری، شیخ عمادالدین فضل‌الله، ریاضی، حاتم، غضائری رازی، میرزا ابراهیم یزدی، نظیری، ابوتراب بیک، ملا حاجی بابا، شعوری کاشانی، (قصیده‌ای است از او که از هر مصراع آن تاریخ ۹۹۰ق سال جلوس شاه عباس ثانی بر می‌آید)، محمود شبستری، رونقی، سید رازی، خواجو، نواب میر محمد باقر، بی‌بی مهری،

قاضی امین خوانساری، شاه مراد خوانساری، عصمت بخاری، شیخ محیی‌الدین اعرابی (کذا ـ یک رباعی فارسی)، رشید وطواط، عبدی گونابادی، قدسی مشهدی، فضولی، خان میرزا، گلخنی، صبری، شاهی، بافقی، مجیر بیلقانی، یحیی، فکاری، میرزا مخدوم شریفی، میر اشکی، ضیاءالدین علی ترکه، عبید زاکانی، قاسم انوار، کاکا قزوینی، پیامی، بابا طاهر، شوقی، شیخ روزبهان صوفی، هلالی، اسماعیل میرزا، خان احمد، محمد شیرین مغربی، ضیاء کاشی، سلطان حسین میرزا، والدهٔ سلطان حسین میرزا، فرد اردبیلی، حالتی، محمد صوفی، میرزا قاسم گنابادی، سلطان مصطفی میرزا، بهاءالدین، ابوعلی دقاق، شیخ شهاب‌الدین سهروردی، قاضی عیسی، سخی کرمانی، محمد مؤمن میرزا، ملک قمی، میرزا نظام شیرازی، ملهمی تبریزی، عزیز فیروزآبادی، شرمی، سحری، مرشد شیرازی، اختری یزدی، میر الهی همدانی، سید محمد نجفی، ضیاءالدین فارسی، فروغی قزوینی، جعفری، محمود بیک سالم، صبوحی، حسینا، تجلی، شهاب ساوجی، مسیحی، محمد شریف، شیخ آذری، اهلی شیرازی، امیدی، آصفی، میر اشکی قمی، انیسی شاملو، امتی تربتی، ابوتراب بیک، میر ابوالحسن فراهانی، میر الهی، امینا نجفی، اوجی نطنزی، میر اجری یزدی، میر علی‌شیر، آقا رضی اصفهانی، نثاری سبزواری، ذوقی استرآبادی، صالحی، اثیر، شانی، میر فزونی، شکوهی همدانی، زمانی یزدی، رضائی کاشانی، سارو خواجه، محمد علی سالک، فسونی، اسحاق خان، ملک طیفور، حسن، میر اصلانی، آتشی، ملا ملک سعید، ابن یمین، عبدالله مروارید، مولانا حسن علی، چلبی بیک، قاضی یحیی، میر فغفور لاهیجی، شاه داعی، زکی همدانی، مشرقی، آهی، قریبی، خان خانان، مونس، شیخ عبدالله، آقا عیسی، شهید لاهیجی، میر قانعی کاشی، نافع قمی، مرتضی قلی خان شاملو، میر محمد معصوم کاشی، ملا داود، نادم گیلانی، عشرتی، شیخ بهاءالدین عاملی (قطعه‌ای است از او به عربی در پاسخ این شعر یکی از اهل سنت:

اهوی علیا امیرالمؤمنین ولا   **ارضی بسب ابی‌بکر و لاعمرا**

شیخ جنید، شیخ معروف، شبلی، شیخ بهلول، شیخ منصور، ادهمی، میر شوقی، میرزا بدیع، واقف تبریزی، یوسف بیک شاملو، مولانا فصلی، شیخ ابوالقاسم کازرونی، میرزا

سنجر، فرصت، قیصر، نادم میرزا ابوالحسن نقیب، خواجه اسماعیل شوشتری، شیخ شاه نظر قمشه‌ای، خلیل بیک، میرزا محمد سعید حکیم، سراجا مشهدی، حسن بیک مشهور، لطفی نیشابور، نوعی خبوشانی، قلیچ خان بیک شاملو، میرزا نوری، حکیم محمد باقر، خاقانی، میر عین علی، عماد قزوینی، ویس و رامین، جلال عضد، شجاع کاشی، میلی، فهمی کاشی، مظهری، شیرازی، میر همایون، فلکی، میر عبدالغنی، مقیمی، سید حسن، نجم‌الدین کبری، نشاطی، اوجی شیرازی، شیخ جمال دهلوی، طاهری، شاه اسماعیل، هاتمی، بابا سودائی، فردوسی، امیر شاهی، مسعود ترک، شاه صفی نوربخش، مهدی، میر مشرب، آذری، طوسی، صیرفی، میرزا فصیحی، ملا تسلی فراقی، وحشی بافقی، لسانی، مظفر حسین کاشی، حکیم قطبا، فضل گلپایگانی، لطفا کمره‌ای، فارس، قاضی نوری، خواری، نشانی، مقصود کاشی، کمال خجند، نصیبی، شعوری مشهدی، نامی، نوعی خبوشانی، شهاب‌الدین مؤید، شاه صافی، محمد طاهر عطار، خضرخانی، مرشد بروجردی، مولانا زکی (چند بیت از ساقی‌نامهٔ اوست)، سرایی، میرزا هاشم محترم، ظهیر فاریابی، وحشتی، بزمی، ساحری، سگلوند، زهدی، معجری، کاتبی، کامی، قدری، محمد رضا فکری، حسن بیک انیسی، احسنی سمنانی، میرزا امان‌الله، میر محمد مؤمن‌آدابی، ایاغی کاشانی، امینی شیرازی، ابوطالب کاشی، میرزا ابوتراب، اسیری همدانی، آقا اسماعیل کاشی‌تراش اصفهانی، امینی یزدی، اوجی کشمیری، محمد امین کشمیری، احسنی لاهیجی، اختری گنابادی، ارشدی شیرازی، میر اکرم، الفتی مشهدی، کمال افصح، انسی قندهاری، آفتی تونی، شیخ امین‌الدین، ایزدی شیرازی، اسیری پسر صحیفی شیرازی، امین یزدی، بنائی، باقراخورده، باقی نهاوندی، بایندر خان، میر لقائی، باقر خان، میر برهان، قاضی نصیر، بیخودی، میر تشبیهی، ابراهیم تسلی، جمالا لاهوری، جامی، میر حیوانی قندهاری، خواجه حسین ثنائی، تجلی لاهیجی، جسمی همدانی، میرزا جعفر آصفخانه، میرزا جلال، ملک جمال‌الدین، میر جعفر مشهدی، جلالا کاشی، حیرتی تونی، حزنی اصفهانی، میر حضوری، قمی، حاتم کاشی، میرزا حسابی نطنزی، محمد حسین پسر حکم رکنا، حرفی اصفهانی، حسابی طهرانی، محمد حسین چلبی تبریزی، حزنی تونی، حریفی، قاسم بیک حالتی، یادگار حالتی، حالتی گیلانی، حیاتی گیلانی، ملا حاجی طلبی،

حیدر همدانی، خضری قزوینی، داعی مشهدی، داعی اصفهانی، درویش دهکی، خاطری، خضری لاری، دیری ذوالقدر، درکی قمی، ذوقی اردستانی، ذهنی کاشانی، ذکری کرمانی، رای منوهر، محمد رضا مشهدی، رضی ارتیمانی، رضیا اصفهانی، رشکی همدانی، رشیدا کاشی، شاهد، اخی، صفی قلی بیک ناظر، سروری، میر جمله، سلطان علی بیکا، صادق خان، سالک، حکیم ابوالفتح دوانی، شاه رضی نوربخشی، رفیقی آملی، رستم میرزا، میر رکن‌الدین، روغنی استرآبادی، محمد قاسم رازی، زمانی یزدی، زنگی شیرازی، زینتی، سروری هندی، سلطان حسین تبریزی، سیری گلپایگانی، سحابی، سپهری زواره‌ای، میرزا سنجر، میر سنجر کاشی، صالح هروی، صغیری، شهیدی قمی، شاه سلیم، رمضان‌علی نصرتی، الهامی، میرزا آقاسی، عبدالمؤمن خان اوزبک، حسن کاشی، نظام واعظ، عشقی کاشی، قاضی محمد باقر، شیخ‌زادهٔ لاهیجی، میر والهی، عبدالوهاب، رمضان علی، باقرای خلیل، میر حیدر معما، شیخ الله‌قلی، ملا رجب، جامی طبیب، سلطان علی بیک، نوید شیرازی، ملا علی رضا، قافی قلندر، کشفی، روزنی، طالبا نصیب، میرزا محمد اکبر، بدرالدین جاجرمی (قطعه‌ای است از او بی‌نقطه در ۷ بیت)، عرفان، مکری، برادر اعرجی، ملا زمان ناطق، منشور، واقف، میرزا اشرف، ندیمی، نوعی، کاملی، صفائی، محمد صادق نصرآبادی، فغفور لاهیجی، ملا شعیب خوانساری، محمد معصوم صفاهانی، میرزا بدیع، تقی، انصاف، آتشی، محمد امین ناظر، مرشدی، میر معین‌الدین اشرف، نوایی، طبعی اصفهانی، ملک راضی، حکیم واصف نقشبند، قاضی کرای‌خان، قاسم‌بیک، سلطان مراد، یوسف بیک چاوشلو (بیت ترکی)، فصیحی، ملک مشرقی (از هر یک قصیده‌ای است در عذرخواهی و گله‌گذاری)، شیخ فیضی (قصیده‌ای است بلند در مرثیه شاه فتح‌الله شیرازی)؛ نظام استرآبادی (چند قصیده بلند است از او)، ظهرالدین فاریابی، واهب، سایر مشهدی، مرتضی قلی سلطان، صاحبا، محسنا اعمی، صبوحی خوانساری، مجدا، ملا نافع، میر عطا، مشرب گلپایگانی.

۱۹. مثنوی معنوی (گ ۵۹_۶۰الف) **(فارسی)**

بخشی است از مثنوی جلال‌الدین مولوی (به خط نستعلیق آمیخته با شکستهٔ استادانه ابوالحسن بن محمد جعفر دست‌غیب مورخ ۱۰۹۱ ق در بلدهٔ کجور من اعمال رستم‌آباد) بر

روی دیگر برگ ۶۹ (ص ۱۲۰) ابیاتی است از حدیقهٔ سنائی (بدون ذکر عنوان) با همین قلم است بقیهٔ این مجموعه به قلم همان حیدر بن علی کرکی است. از برگ ۶۰ ـ ۹۵ (آخر مجموعه) منقولاتی است به نظم و نثر عربی و فارسی: ـ دعائی از امام سجاد، اشعاری از حافظ، نظامی (یک غزل)، میر والهی، کمال اسماعیل، میرزا نظام، سلیم، اهلی، حکیم رکنا، شاپور شیدای هندی (حاشیه)، از مهابهارات، مثنوی قطره و دریا (شاید از میر سید احمد امامی)،[1] حکیم رکنا، احادیث نبوی، ابیاتی از بابا افضل (ص ۱۲۸) گفتاری به نثر فارسی و غزلی از جلال‌الدین رومی (ص ۱۲۹) انشاء (نامه‌ای) از حجة‌الاسلام محمد غزالی در مجلس سنجر (گ ۶۵ ب ـ ۶۶ الف) (فضائل الانام، ص ۱۱)، منقولاتی از کتب عرفان و حدیث مانند کافی و عیون‌الاخبار، و کتب دعا و طلسمات، کتاب الدرة الباهرة من الاصداف الطاهرة من کلام النبی و الائمة الاثنا عشر (گ ۶۷ ـ ۶۸ ـ عربی) (رجوع شود به فهرست مجلس ۹، ص ۶۰۰ و ذریعه، ج ۸ ص ۹۰)، حکایات، صورة عقد متعه، عقد اخوة، یادداشتی که گردآورنده جنگ از خط قطب‌الدین شیرازی نقل می‌کند، اشعاری از محمد بیک، میر عین علی، ملهمی، نصیرا، همدانی، جمال‌الدین عبدالرزاق، نزاری قهستانی، بابا نصیبی، شهیدی قمی، عجزی تبریزی، وقوعی تبریزی، شانی، ملک قمی، وحشتی، قاضی نور اصفهانی، میر هاشمی، سید حسن غزنوی، عزتی، قاضی احمد فکاری، محمد صوفی، رضی‌الدین، طبعی، قراری، ولی.

ـ نامهٔ شاه عباس به شریف حسن (شریف مکه) و پاسخ شریف (گ ۷۴ ـ ۷۵ ـ عربی). این نامه شاه عباس به انشاء میر محمد باقر داماد است و نام داماد در عنوان و پایان نامه دیده می‌شود. و تاریخ ندارد اما پاسخ شریف حسن دارای تاریخ ۱۰۷۰ ق است.

---

۱. گردآورندهٔ جنگ پیش از مثنوی (در برگ پیش) دوبیتی از سید احمد امامی آورده و این مثنوی را بدون انتساب به شاعری نقل می‌کند. اینک چند بیت از آغاز مثنوی قطره و دریا:

قطره‌ای از تموج دریا — در زمستان فتاد بر صحرا
خویش را منجمد زشدت برد — هستی مستقل تصور کرد
لیک از هرکسی و هرجایی — می‌شنید این که هست دریایی...
قطره چون آب شد به تابستان — گشت آن آب سوی بحر روان
وز روانی خود به بحر رسید — خویشتن را ورای بحر ندید

آغاز نامهٔ میرداماد: ورد مکتوب من... سلطان العجم شاه عباس الموسوی الی سیدنا و مولانا خادم الحرمین الشریفین... مولاناالشریف حسن من انشاء امام المعقول و المنقول... ثالث المعلمین زمانا و اعظمهم شانا مولا السید محمد باقر المدعو بداماد الحسینی صورته بسم‌الله الرحمن الرحیم طلاع تهامة الحمد زواهر طول الله الذی جعل البیت مثابة للناس.

پایان نامه داماد: والسلام علیکم ابدا و علی من یلوذ بحبکم سرمدا بقریحته الخامدة نظمه و نعفه بمینه الفانیه حرره و نمقه اصدق الداعین للدولة القاهرة... الصفویة محمد بن محمد المدعو بباقر الداماد الحسینی ختم الله بالحسنی.

آغاز پاسخ شریف حسن: بسمله. الحمد لله الذی اشرق شموس عزته من مشارق السعادات الابدیه.

۲۰. نقل عشاق (گ ۷۵ ـ ۸۹) (فارسی)

از محتشم کاشی (۹۹۶ ق).

این رساله ـ که محتشم آن را در ۳۱ سالگی پرداخته ـ شرح داستان دلدادگی او است در جوانی از نخستین دیدار تا مجلس وصال و مجموعه‌ای از غزلیات و اشعار لطیف خود را که در مضمون پیغامی است به محبوب و یا در وصف محبوب و یا صورت مجلس دیدار با اوست در این رساله می‌آورد و «سبب نزول این رقعهای منظوم» را به نثر بیان می‌دارد. سه «صورت مجلس» به نظم دارد که نخست واقعه را به نثر و سپس با عنوان «صورت مجلس» همان مضمون را به شعر (مثنوی) گزارش می‌کند. در شرح نخستین دیدار (پیش از آن که شرح واقعه را به نظم پردازد) می‌گوید: «پس از لحظه‌ای که مجلس به شعله زبان آن شمع انجمن‌افروز گرم گشت و سخنی چند در معانی شعر و بیان و معما و لغز که فن آن بدیع زمان بود بر زبانها گذشت... به بدیهه گفتن لغزی... که دلالت بر حنا کند اشارت فرمود. اگر چه این بیدل حیران را زبان به افسون حیرت بسته بود... این لغز را به دو سه بیتی... ترتیب داد:

کیست آن بوالهوس که گر یک شب — دهیش بیست بکر مه پیکر...

... پس از تحسین تمام نظمی چند در بعضی مواد فرمودند که اظهار آن از طریق منتهیان دور است اما چون در آن شب بوالعجب مدار مجلس بر گفت و شنید این نوع اقوال بود اگر...

بنا بر بیان واقع نقل آن را نقل صحبت احباب سازد معذورست از جمله نظمی به جهت نقش بند چاقشور» در اینجا چهار مطلع هر یک شامل لطیفه‌ای دربارهٔ بند چاقشور می‌آورد و به اشارت می‌گوید: یکی از این ابیات اثر طبع محبوب است که اجازت اظهار آن ندارد.

محتشم این رساله را در ۹۶۶ق نگاشته و این تاریخ را در مصراع آخر دو بیت آخر تصریح می‌کند[1] و در پایان می‌گوید تمام اشعار بدیهه است به جز دو بیت آخر رساله که به گفتهٔ او «جمیع مصاریعش تاریخ سال تألیف ... و مصراع آخر دو تاریخ است».

رجوع شود به ذریعه، ج ۹، ص ۹۷۲ و ج ۲۴، ص ۲۹۳.

آغاز: نیاز نامعدود نثار معشوقی که در هواداری خورشید جمالش کمند رؤیت ارنی گویان از نهیب حارس لن ترانی هیچ‌گاه به کنگرهٔ عرش شهود نرسید ... و بعد محرر این شکسته رقم ... محتشم اگر چه در صغر سن منشور موزونیت به نامش نوشته شد ... و از آن تاریخ تا حال که شمار سنه عمرش به سی و یک رسیده که‌استنباط لفظ لا از آن عدد، نفی غزل‌سرایی و شاهدستانی به خاطر می رسد جای آن داشت که ازرشحات اقلامش ... دیوانها در غزل ترتیب یافته باشد ... اما ... اکثر اوقاتش به وسوسهٔ ... عشق مجازی گذشت ... باری سست نظمی چند که در غزل ... اکثر از آن قبیل است که چون در حالات مذکوره خواسته رقعه‌ای به جانان نویسد ... به نظم ارسال داشته و مسوده‌ای از آن پیش خود گذاشته ... یکی از ایشان (از احباب) ... از این بیدل مستهام درخواست که آن چه از مبدأ این عشق غرایب نشان ... بر تو وارد شده ... و سبب ورود هر یک از آن غزلها به جهت ... نقل مجلس عشاق به کلک بیان بنگار .. سبب نزول آن رقعهای منظومه را به نقل عشاق موسوم ساخته برین اوراق نقش نمود.

پایان: در تسوید این مشوش اوراق چیزی که هیولای آن به فکر صورت یافته تاریخ انشای این محقر نسخه است که مرکب است از دو بیت که جمیع مصاریعش تاریخ سال تألیف واقع شده و مصراع آخر دو تاریخ است و در سه بحر می توان خواند و به اسم دوست و

---

۱. و با این تصریح نمی‌دانم چگونه در ذریعه و... تاریخ تألیف آن ۹۴۴ق قید شده و صاحب ذریعه بر این اساس و با توجه به تصریح مؤلف که این رساله را در ۳۱ سالگی نگاشته نتیجه گرفته‌اند که سال تولد محتشم ۹۱۳ق بوده است.

گزل نیز معماست که نام خاص آن خفی‌الاسم حوری لقاست.

نقل عشاق که قنادی فهم   پخته از چاشنی وی همه جای

سال وی را به دو شکل ارطلبند   دو شش آور نهی از پی همه جای

در ذیل نسخه کاتب عروض سه بحری را که محتشم به آن اشارت کرده می‌آورد و پس از آن، دو بیت ماده تاریخ طنزآمیز اصلاح ریش است و نیز نسخه‌ای برای تقویت باه.

- قصیده از محتشم در مدح شیخ علی بن عبدالعال (گ ۹۰الف)

- نائیه. شرح نخستین ابیات مثنوی معنوی مولوی (گ ۹۰ب - ۹۱ب - فارسی) از عبدالرحمن جامی. این رساله در سال ۱۳۷۷ با تحقیق و مقدمه استاد خلیل به ضمیمه نامه یعقوب چرخی در کابل به چاپ رسیده است.

رک: ذریعه، ج ۲۴، ص ۴۳۹؛ فهرست مجلس، ج ۹، ص ۴۲۵.

پس از نائیه، چند حدیث پراکنده و چند مطلب فلسفی پراکنده است و چند داستان تاریخی و نیز اشعاری از آذری، کاتبی، بدری یزدی[1] و کمال خجند.

دفتری است به خط نستعلیق حیدر بن علی بن اسماعیل کرکی[2] از قرن ۱۱ هـ (جز دو برگ وسط که به خط نستعلیق ابوالحسن بن محمد جعفر دست‌غیب و مورخ ۱۰۹۱ ق است). بر برگ اول و آخر نسخه چند غزل و در حاشیهٔ صفحه ۱۸۴-۱۸۵ و تمام صفحهٔ ۱۸۷ قصیدهٔ اثیرالدین اخسیکتی به خط رضاقلی خان هدایت است با تاریخ ۱۲۴۶ ق. در ص ۴ نیز یادداشتی است از محمد حسین شعاع‌الملک با تاریخ ۱۳۴۷ ق. در برخی از صفحات اندک وصالی و یا پارگی دارد. برگها تمام دارای جدول به چند قلم آب طلا و لاجورد و بیشتر برگها چلیپاست.

قطع: نیم خشتی ۱۴×۲۳/۵، جلد: تیماجی قهوه‌ای با ترنج و نیم ترنج گل و بوته‌دار و آب طلائی. برگ: ۹۵، سطور هر صفحه: مختلف. کاغذ: اصفهانی آبی و زرد.

---

۱. گردآورندهٔ جنگ می‌گوید میانهٔ او و کاتبی مناظرهٔ شعری بوده است و پاره‌ای از این مناظره را می‌آورد.

۲. مجموعه شمارهٔ ۲۵۳ دانشگاه به خط همین سید حیدر کرکی است شامل ۲۲ رساله و مورخ ۱۰۷۵-۱۰۷۶ ق.

(۸۶۹)

جنگ نظم و نثر **(فارسی و عربی)**

شامل مطالب مختلف غالباً بدون عنوان (و در آغاز مطالب شماره‌هائی دیده می‌شود) ظاهراً از آغاز افتاده دارد اینک فهرست مطالب:

ـ نخست دنباله مطلبی است دربارهٔ رؤیا و تعبیر خواب (گ ۱ ـ ۲ الف).

ـ ترجمه فارسی حدیث طرماح بن عدی (گ ۲ الف ـ ۴ ب) در آغاز آن آمده: «طرماح بن عدی ارقم از مقبولانست و او مردی جسیم و طویل و فصیح بود و در تاریخ ابن هلال که به نام شاه شجاع نوشته مذکور است که چون حضرت امیرالمؤمنین از حرب جمل مراجعت نمود معاویه نامه‌ای برای حضرت نوشت به این مضمون ...».

ـ اثبات حشر جسمانی؛ رساله معادیه (گ ۴ ـ ۵ ب) مستفاد از رسالهٔ ابوالحسن عامری. ظاهراً از صدرالمتألهین.

در آغاز آن آرد: «حجة عقلیه استفدتها من کلام ابی‌الحسن العامری فی بعض رسائله المعادیه علی اثبات الحشر الجسمانی».

ـ معاد جسمانی به نقل از دوانی در شرح او بر عقائد عضدی (گ ۵ ب ـ ۷ الف عربی).

ـ شرح حدیث نبوی «لانکاح بین‌العیدین» (گ ۷ الف عربی).

ـ تحقیق قیامت انفسی و آفاتی (گ ۷ فارسی).

آغاز: بدان ایدک الله الی کمال الفرقان که قیامت انفسی است و آفاقی.

ـ فائده فی ان صدور العالم عن الواجب بالاختیار او بالایجاب. در پایان آن آمده «من خواص الکشکول»، حدیثی از «شاه ولایت» (گ ۷ ب ـ ۸ الف عربی).

ـ مقامه (گ ۸ الف ـ ۹ ب فارسی).

دو گفتار مقامه مانند است یکی در سفر و دیگر در عشق و دوستی (بدون عنوان).

آغاز: حکایت کرد مرا دوستی که در دوستی ید بیضا داشت و در محبت رای بینا که وقتی از اوقات از که از اخوان حضر مشتکی و بر عصای سفر متکی خواستم که قدمی چند بسپرم و مرحله‌ای چند بشمرم تا ملامت اخوان به تعطف بدل شود و نفرت یاران به تألف بازگردد.

پایان مقامهٔ دوم دو بیت شعر است و شعر دوم این است:

کردم ز سر آغاز چو پایانش نبود **از درد گریختم چو درمانش نبود**

ـ گویند سبب اعتاق لقمان آن بود ... (گ ۹ ب ـ ۱۰ الف).

ـ حکایت در تواریخ ملوک عجم مذکور است که خوان سالاری، مجنون را چون از حرارت عشق مزاج از طریق اعتدال انحراف یافت.

ـ حدیثی دربارهٔ قاطع رحم (گ ۱۰) ـ توقیع ناحیه مقدسه (امام زمان علیه‌السلام) خطاب به علی ابن الحسین بن بابویه (گ ۱۰ ـ ۱۱ الف) احادیث مختلف (گ ۱۱ ـ ۱۲ ب عربی)، مساحات اقالیم جهان، رقعه از نصیرا (گ ۱۲ ـ ۱۳ فارسی)، لمعه‌ای در ذکر احوال ائمه هدی علیهم‌السلام (۱۳ ـ ۱۵ الف فارسی).

ـ دستور نامه‌نگاری به علماء اسلام (گ ۱۵ الف ـ ۱۶ ب فارسی).

آغاز: مکتوب به اسم مشایخ اسلام کرم الله امثالهم اظهار اخلاص در حضرت قدسی منزلت و جناب شرع مرتبت سلطان مشائخ اسلام ... مبین کلمة الحق المبین فلان الملة والدین ابقاه الله میامن ایامه بین الانام.

ـ نامهٔ رستمداری به علماء اوزبک (گ ۱۷ ـ ۲۴ فارسی)، پاسخ مولی محمد مشکک رستمداری مدرس مشهد است به نامهٔ اوزبکان. رجوع شود به فهرست مجلس، ج ۱۰، ص ۲۷۳ و ۱۳۵۴ و فهرست منزوی، ج ۲، ص... ۱)، یکی از قضاوتهای امیرالمؤمنین علی علیه‌السلام (عربی)، داستانی از حسن صباح به نقل از دستور الوزراء (گ ۲۴ ب ـ ۲۵).

ـ رساله در متعه (گ ۲۵ ب ـ ۳۲ الف فارسی) رساله‌ای است دارای دو عقد و یک خاتمه: عقد اول در بیان فضیلت و ثواب متعه.

عقد دوم در میان آداب و ارکان متعه (رکن اول: صیغه. دوم: متعاقدان و سوم: مهر چهارم مدت) خاتمه در احکام.

در رکن اول الفاظ صیغهٔ عقد به فارسی ترجمه شده است. این نسخه به گونه‌ای نامرتب نوشته شده عقد دوم پیش از عقد اول است خاتمه نانوشته و به جای آن دو صفحه سفید است. و در آغاز خطبه و دیباجه ندارد.

آغاز: و قال رسول‌الله ﷺ كل مؤمن و مؤمنه ان لايخرج من الدنيا حتى تمتع فى عمره و لومرة واحدة... ترجمهٔ این حدیث که نقل کرده شد آنست.

پایان موجود (که در حقیقت دنباله عقد اول است): و چون با یکدیگر سخن کنند چنان باشد که ذکر و تسبیح می‌گفته باشند و چون.

ـ حدیث معلی بن خنیس... فی یوم النیروز... به نقل از مصباح (گ ۳۳ عربی).

ـ جواب نامهٔ جلال‌الدین عبدالمؤمن خان از جانب پادشاه ایران (گ ۳۴ـ۳۶الف فارسی) نامه‌ای است با عتاب و ملامت و تهدیدآمیز در پاسخ نامهٔ گستاخانه عبدالمؤمن خان (که گویا آن نامه نیز در این جنگ بوده و بریده‌اند و تنها چند کلمهٔ آخر آن: «و امنیت عرفاء و فقراء و کافهٔ عباد» دیده می‌شود) و نویسنده او را به مناسبت حمله به بارگاه رضوی مشهد سخت شماتت کرده است.

آغاز: جواب از جانب بندگان نواب کامیاب اشرف اقدس اعلی نامه نامی و... که از جانب نواب نامدار سلطنت شعار... الخان بن خان جلال‌الدین عبدالمؤمن خان که مصحوب امارت پناه کمال‌الدین اعتبار بیک ورود یافته در خوب‌ترین وقتی به مطالعهٔ همایون رسید.

به شاهان نوشتن چنین نامها	**سراسر بود عیب فرزانها..**
اگر پادشاهی ادب پیشه کن	**وگر از سپاهی خرد پیشه کن...**
به مشهد دگر شاهرخ پادشاه	**بنا کرد آن مسجد خانقاه**
به تعظیم و تکریم هشتم امام	**علی بن موسی علیه‌السلام..**
تو کردی چنان خانه‌ای را خراب	**رسول خدا را چه گویی جواب**

پایان:

منت آن چه حق بود گفتم تمام	**تودانی و تدبیر خود والسلام**

ـ اشعاری از اوحدی و میر شرف سولقانی (گ ۳۶ـ۳۷).

ـ ترجمه دعاء سیفی (گ ۳۷ـ۴۲ فارسی) از سید محمد حسنی حسینی. دربارهٔ دعاء سیفی. رجوع شود به ذریعه، ج ۶، ص ۳۹۴ و ج ۱۳، ص ۲۵۲.

آغاز: سپاس و ستایش خداوندی را سزاست که از غایت کرم بی‌منت بندگان را به طریق

دعا هدایت نمود... اما بعد مخفی نیست... که بندهٔ محتاج در هجوم احتیاج به جذب منافع و دفع مضار به اسلحهٔ دعا متوسل شد لشکر هموم را از خود دور گرداند و به ترین ادعیه حرزیمانی است که به سیفی مشهور است... و بعضی از دانستن معنی الفاظ عربیه و کلمات ادبیه عاجزند.

پایان نسخه در اثر بریدگی حاشیه برگ به درستی خوانده نمی‌شود.

ـ مثنوی (گ ۴۴ـ۴۵ فارسی) از آغاز و پایان این مثنوی ابیاتی افتاده و این چند بیت از نخستین ابیات موجود است:

چو صبح از روی دریا کرد قد راست	**حباب ازکوههای موج برخاست**
دلم شد جمع از آن غنچه کردار	**به صیادی نهادم رو دگر بار**
مبادا کشتیم گردد تباهی	**مهم در دام و من مشغول ماهی**
به سوی او دویدم باز بی‌تاب	**که ناگه چشم بگشود از شکرخواب...**
گل طبعم درآمد در شکفتن	**بگفتم آنچه می‌بایست گفتن**

غالب حواشی برگها پارگی دارد و قسمتی از آن را نیز بریده‌اند و نوشته‌ها بدرستی خوانده نمی‌شود.

ـ قصیده از میلی در مدح امام علی بن موسی ؈ (اول قصیده افتاده و تخلص میلی در آخر آن دیده می‌شود ـ قصیده از شیخ ابوالقاسم در مدح امام زمان ؈ ـ قصیده از زمانی یزدی و قصیده‌ای کوتاه از طالب.[1]

ـ قطعه‌ای از درویش مفرد و قطعه‌ای از صوفی، غزلی از نظیفا اصفهانی و بیتی از غیاثا حلوائی (گ ۴۹ـ۵۱ فارسی)

ـ مثنوی معراجنامه (گ ۵۲ـ۶۲ـ فارسی) از نظیری. (مانند نسخه شماره ۵۰/۲ـ فهرست، ج ۱، ص ۶۲) نسخهٔ حاضر از اول افتاده دارد و پایانش همانند نسخه دیگر است. و رجوع شود به فهرست منزوی، ج ۴، ص ۳۲۲۳.

---

۱. با این مطلع:

بسی بدان که مرا دلخراش انفاسند | به لفظ ناس و به معنی تمام نشناسند

- نان و حلوا (گ ۶۳-۶۶-فارسی) از شیخ بهاءالدین محمد عاملی.
- قصیدهٔ بحرالاسرار (گ ۶۷-۶۸ فارسی) از نسیمی که در آن تمام امامان شیعه ﷺ را مدح می‌گوید.

آغاز:

مشعل‌خورشید کز نورش جهان پرزیوراست
چند باشی گرم در مهرش که طشت آذرست
داغها دارد فلک در سینه از مهر رخش
پنبهای داغ باشد آنکه گویی اخترست

پایان:

در جواب بحر ابرار[1] آمد این ابیات من
از نسیمی بشنوی ابیات در و گوهرست
همچو آب خضر جان می‌بخشد این ابیات من
مرده دل گر منکر آید زنده دل را باور است

دفتری است به خط نسخ حدود قرن ۱۱ ه، صفحاتی نیز بر قسمت اصلی جنگ افزوده شده که با چند قلم نستعلیق است و از قرن ۱۳ ه. برخی از برگهای دفتر دارای لکه‌های زرد است و حواشی برخی از برگهای نیمهٔ آخر پارگی دارد. بیشتر صفحات چلیپاست.

قطع: نیم خشتی ۱۲×۲۱/۵، جلد: تیماج قرمز یک لا، برگ: ۶۵، سطور هر صفحه: مختلف، کاغذ: اصفهانی (برگهای اضافی فرنگی سفید)

(۸۷۰)

مجموعه **(فارسی)**

۱. رساله در طالع (گ ۱-۱۱)

بخشی از رساله‌ای است در طالع مسئله. در این نسخه چند فصل است و خاتمه در مسائل

۱. قصیدهٔ بحرالابرار (یا دریای ابرار) از عطار در همین وزن و قافیه است و نسیمی تنظیر کرده است. از قصیده عطار دو نسخه در فهرست منزوی، ج ۴، ص ۲۸۱۰ معرفی شده است.

متفرقه. در هر باب سؤالها با «اگر پرسند» آغاز می‌شود.

آغاز موجود: یا مایل و تدظفر یابد بر گریخته و اگر جز این باشد ظَفرنیابد... در باب در دیده طالع و صاحب و کوکبی که قمر از وی منصرف است دلیل صاحب کالاست ... اگر پرسند که دزد آشناست یا بیگانه

پایان: اگر شمس بدحال بود زیان مرد را بیشتر بود و اگر زهره بدحال بود زیان به زن رسد.

۲. اسطرلاب مسطح (جام جهان نما) (گ ۱۲-۱۰۶)

از ابوالخیر محمد تقی بن محمد فارسی

بنا به گفتهٔ مؤلف در دیباچه این رساله «بر آغاز و چند سطر و انجام مرتب» است و نسخه‌هایی که تاکنون دیده‌ام آغاز و ۲۴ سطر دارد و «انجام» ندارد.[1]

رجوع شود به فهرست مجلس، ج ۱۹، صص ۳۳۷-۳۳۹؛ ذریعه، ج ۱، ص ۳۵ و ج ۲، ص ۳۵۸؛ استوری، ج ۲، ص ۷۷؛ منزوی، ج ۱، ص ۲۳۴؛ کورکیس عواد، ص ۱۵۷.

آغاز: خوبترین صورتی که از حجره خیال به بارگاه متعال جلوه‌گر آید... و بعد فقیر غنی ابوالخیر محمد بن محمد الفارسی در این صحیفه، صحیفهٔ اسطرلاب مسطح و سایر ادواتش بیانی لایق... می‌نماید و طالبان را از ابواب و اساطیر قدیم... مستغنی می‌سازد.

پایان موجود در نسخه‌ها: (اسامی کواکب بیستگانه است از عین‌الثور تا کف الخضیب و پس از آن می‌گوید): این کواکب را باید شناخت.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق قرن ۱۱ ه (یا اواخر ۱۰ ه). برگ ۱۴-۱۵ جزء رسالهٔ طالع مسئله است و جای آن پس از برگ ۷ است (گویا در صحافی جابجا شده است) اما رساله دوم نقیصتی ندارد. دارای یک سرلوح کوچک است با زمینهٔ لاجوری و طلائی در اول رسالهٔ اسطرلاب سطح. تمام صفحات دارای جدول است به چند قلم آب‌طلا و قرمز و آبی. عناوین: قرمز.

قطع: رقعی ۱۳/۵×۲۱، جلد: تیماجی مشکی مندرس با ترنج، برگ: ۱۰۶، سطور هر صفحه: ۱۲، کاغذ: سمرقندی شکری.

۱. دیباجه‌ای که صاحب ذریعه در معرفی این رساله از نسخه‌ای از آن نقل می‌کند با چند نسخه‌ای که تاکنون دیده‌ام متفاوت است.

(۸۷۱)

مجموعه (فارسی و عربی)

۱. رساله در فضائل صلوات بر حضرت رسالت‌پناه (گ ۱ـ۲۴) (فارسی)

از محمود بن حاج محمد علی مازندرانی (قرن ۱۳ هـ)

در چهار «وظیفه»: وظیفهٔ اول در ذکر چهل حدیث از طریق عامه و خاصه در فضل صلوات (مؤلف غالباً احادیث را نقل به معنی می‌کند و ترجمه آنها را می‌آورد).

وظیفهٔ دوم در بیان لطائف آیهٔ «ان الله و ملائکته یصلون علی النبی ...» (مؤلف در این بخش ۱۷ لطیفه بیان می‌دارد ـ بدون ذکر شماره).

وظیفهٔ سوم «در واقعات مناسبه در باب فضائل صلوات و در این وظیفه ده واقعه مبین می‌گردد» (وقایع همه منقول از دیگرانست).

وظیفهٔ چهارم: بیان مواضعی که استحباب صلوات تأکید بیشتری یافته (این بخش آخر کتاب در نسخهٔ حاضر ناقص است و دنبالهٔ آن از نسخه افتاده است.).

مؤلف در این کتاب از مأخذهای بسیار مانند کتاب روضة العلماء ابوالحسن علی بن یحیی البخاری الزندهویسی،[1] تاج‌المذکرین ابومالک قصران ابن النصر، ریاض المذکرین از زید ابن احمد بن زید. یاد می‌کند و اشعاری به فارسی در مدح رسول ﷺ می‌آورد که ظاهراً از خود اوست.[2]

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... اما بعد ... سراسر تقصیر محمود بن محمد علی مازندرانی ... شمه‌ای از فضائل صلوات بر حضرت رسالت پناه ... به رشتهٔ تحریر درآورده ... و در این وظیفه چهل حدیث از موافق و مخالف مرقوم رقم کلک بیان می‌گردد.

پایان موجود: شوری در عالم پدید آید که حام او موید است و نام او محمد ﷺ.

نسخه به خط نستعلیق مؤلف است و در حدود ۱۲۹۴ ق کتابت شده است و پس از یک

۱. این نسبت غالباً به صورت: «زندویسنی» ضبط شده است.

۲. از جمله اشعار او:

المنة لله که محمد نور است — در نور محمدی دلم مسرور است

صفحه سفید ترجمه حدیثی نبوی است به خط نستعلیق و نسخ در یک صفحه و نیم.

۲. مکتوب امام عسکری و امام زمان (ع) (گ ۲۷ـ۳۸) (عربی)

نامه امام ابو محمد حسن العسکری (ع) به شیخ صدوق علی بن بابویه و سپس نامه امام صاحب الامر (ع) به شیخ مفید بغدادی. در فاصلهٔ میان دو نامه چند حدیث نبوی است و از آن جمله حدیث «من حفظ علی امتی اربعین حدیثا ...». نویسندهٔ این بخش ـ که همان مؤلف رساله فضائل الصلوات است چنین رقم کرده است:

«کتبه العبد ... محمود بن محمد علی المازندرانی ... سنه ۱۲۹۴ در کمال استعجال قلمی گردید ... امید از برادران کرام چنان دارم نظر به احادیث نموده حقیر را به فاتحةالکتاب یاد و شاد نماید».

۳. احوال و وصایای آدم (گ ۳۹ـ۴۳) (فارسی)

آغاز: در ذکر نزول وحی و ذکر نبوت حضرت آدم (ع) و وصایای او مر حضرت شیث (ع) را بیان و مدت عمر و وفات او.

در پایان همان کاتب چنین رقم دارد: «امیدوارم ... به فضل و کرم خود ببخشاید حرره میرزا محمود ولد مرحوم حاج محمد علی».

۴. شرح دعای چهارده اسم مبارک (گ ۴۵ـ۴۷) (فارسی)

این رساله به خط همان محمود مازندرانی و ظاهراً تألیف اوست. پس از بیان خواص و فهرست اسماء دو فصل دارد.

آغاز: بسمله، الحمد لله رب العالمین اما بعد این‌که شرح دعای چهارده اسم مبارک ... و هر نامی خاصیتی دارد اسم اعظم باری تعالی است و شرح بسیار دارد نهایت مختصر نمودم.

پایان: سود بسیار حاصل شود و از نقصان و زیان ایمن و سالم ماند.

۵. در اعمال غریبه و امورعجیبه (گ ۴۷ـ۵۲) (فارسی)

ظاهراً بخشی است از کتابی و نویسندهٔ دفتر (محمود مازندرانی) آن‌را در اینجا آورده است. این بخش شامل ۱۲ فصل است.

فصل اول در نیل مکاشفات به مدد ارواح. فصل دوم در تحصیل علوم غریبه. فصل سوم

در تحصیل علوم اکسیر و سایر علوم عجیبه چهارم در اطلاع بر کنوز... و دفائن. پنجم در اخراج سؤال از صید و آب بحر. ششم در اطلاع بر امور مخفیه. هفتم در وقوف بر مخفیات. هشتم در احضار ارواح جن. نهم در تسخیر بعض جنیان. دهم در تسخیر و احضار اقرباء جن... یازدهم در تسخیر مردهٔ جن. دوازدهم در احضار ملوک جن.

آغاز: دراعمال غریبه و امور عجیبه و اطلاع بر مخفیات و تسخیر مشتمل بر دوازده فصل.

۶. حرزالامان (گ ۵۲-۵۸) **(فارسی)**

از صفی‌الدین علی بن مولی حسین کاشفی سبزواری (۹۱۰ق).

رجوع شود به فهرست مجلس شورای ملی، ج ۲۱، ص ۲۸۸؛ ذریعه، ج ۶، ص ۳۹۲.

در این مجموعه بخشی کوتاه از مقاله اولی و بخش بیشتری از مقاله سوم آن کتاب آمده بدون ذکر عنوان کتاب. (این بخش نیز به خط مازندرانی است) از پایان این بخش اوراقی افتاده و پس از آن ۵ صفحه جداول تکسیر اسماء است به همین خط.

۷. سراج المنیر (۶۲-۱۱۶) **(فارسی)**

از شمس‌الدین محمد شریف شیرازی (قرن ۱۱ ه)

دارای ۲۰ لمعه.

رک: شماره ۳۵ فهرست، ج ۱، ص ۴۵؛ فهرست منزوی، ج ۲، ص ۱۶۲۸.

دفتری است به خط نسخ و نستعلیق قرن ۱۳ ه، با دو قلم. نیمهٔ نخست مجموع به قلم محمود بن محمد علی مازندرانی و مورخ ۱۳۹۴ ق و نیمه دیگر (کتاب سراج المنیر) به قلم نستعلیق آمیخته به شکسته دیگری است مورخ ۱۲۷۳ ق و در حاجی ترخان کتابت شده. کاتب در ذیل نسخه در رقم خود می‌آورد: «با همه شغلی که در حاجی‌ترخان داشتم روزی یک جزء و نیم می‌نوشتم که زود تمام نمایم تا بعد به فرصت (در نسخه: فرست) یکی دیگر به تر بنویسیم انشاءالله تعالی». تمام صفحات دارای جدول است با یک قلم قرمز... بیشتر صفحات سراج‌المنیر چلیپاست برگ اول مجموعه وصالی و چند برگ اول لکه‌های سیاه دارد.

قطع: رقعی ۲۱/۵×۱۳/۵، جلد: مقوای سفید با عطف تیماجی قرمز، برگ: ۱۱۶، سطور هر صفحه: ۱۸ و ۱۴. کاغذ: فرنگی.

(۸۷۲)

مقالات شیبانی (سرگذشت شیبانی) **(فارسی)**

از ابونصر فتح‌الله شیبانی (۱۳۰۸ ق)

در این کتاب اشعاری از خویش (و گاه نیز از دیگران) می‌آورد. در ص ۱۳ نسخه آمده: «پس قرب شش سال است در تفرج بلدان عراق و فارس و کرمان روزگار به سر برده تا این زمان که آغاز سال اثنان و سبعین است و یک اربعین که من بنده را اتفاق سفر از ساحت عراق به ناحیت مشرق افتاده به طوس» برگزیده‌ای از مقالات شیبانی در ترکیه به چاپ رسیده است (فهرست منزوی، ج ۵، ص ۳۶۳۱). از آغاز نسخه حاضر افتاده و در پایان نسخه چنین آمده: تمت المقالة الثالثه فی شهر ذی‌حجة الحرام سنه ۱۲۷۳.

نسخه‌ای است به خط نستعلیق خوب آمیخته به شکسته که تاریخ ۱۲۷۲ ق در پایان آن دیده میشود از آغاز نسخه افتاده است. عناوین شنگرف.

قطع: رقعی ۲۰×۱۳/۵، جلد: تیماج قرمز بدون مقوا با آستر چرمی. برگ: ۸۰ سطور هر صفحه: ۱۵، کاغذ: فرنگی خوب آبی و شکری رنگ.

(۸۷۳)

مجموعه ادعیه

۱. کتاب دعا (گ ۱-۴۸) **(عربی و فارسی)**

دعاهایی است غالباً با ترجمهٔ فارسی (بین سطور) و در برخی از صفحات متن و حاشیه را فرا گرفته. از جمله ادعیه دعاء مشلول است که با دو روایت نقل شده و متن کوتاهتر در حاشیه (۲۵-۲۶). در پایان دعاء مشلول (ص ۳۸) نوشته «از روی نسخهٔ مرحوم مولانا محمد تقی مجلسی تصحیح نموده مقابله شد» در حاشیه دعاء مشلول (ص ۲۶-۳۳) دعاء صباح با ترجمه زیرسطور نقل شده و در ذیل دعاء با همان خط نسخ متن دعا چنین نوشته «کتبه علی بن ابی‌طالب فی آخر نهارالخمیس حادی عشر ذیحجه سنه خمس و عشرین من الهجره».

دعاء سیفی (حرز یمانی) با مقدمه‌ای به فارسی و ترجمه زیر سطور نیز در این بخش آورده

شده و پس از آن دعاء قاموس القدره و نیز دعائی است کوتاه به نقل از کتاب حدائق الاخبار و حقائق الابرار.

بیشتر صفحات این بخش به قلم نسخ و نستعلیق استادانه و عالی است.

۲. شرح دعاء ابوحمزهٔ ثمالی (گ ۵۳ـ۶۲) **(عربی و فارسی)**

دعائی است که ابوحمزه به مناسبت شکسته شدن دست پسرش از امام زین‌العابدین(ع) تعلیم یافته است. نخست متن عربی حدیث و سپس اعتصام دعا و متن دعا (با ترجمه زیر سطور) و بعد از آن ترجمه حدیث و آنگاه شرح فارسی دعاء است.

آغاز متن حدیث: قال ابوحمزة الثمالی انکسرت یدا بنی مرة.

آغاز ترجمه و شرح فارسی: بسمله. و هو ثقتی سید جلیل ... رضی‌الدین ابن طاوس ... در کتاب مهج الدعوات از ابوحمزه ثمالی ... روایت کرده که ابوحمزه گفت دست پسر من شکست، او را آوردم نزد یحیی بن عبدالله شکسته‌بند پس چون یحیی نگاه کرد سوی او گفت شکستگی بدی می‌بینم ... مرا به خاطر رسید همان ساعت دعائی را از حضرت ... یاد داشتم.

پایان: و آن چه تو سزاوار آنی با من بکن ای رحم‌کننده‌ترین رحم‌کنندگان.

۳. صلوات دوازده امام (گ ۶۴ـ۸۲ حاشیه) **(فارسی و عربی)**

دوازده امام خواجه نصیر طوسی است با مقدمه‌ای مبسوط (ص ۱۲۷ـ۱۳۷) از مسیب بن حسن بن محمد بن عبدالمطلب اصفهانی که در آن سبب انشاء این صلوات را به چندگونه از خواجه نصیر نقل می‌کند و نیز درباره خواص طریقهٔ ختم آن به سخن، علامه حلی و کفعمی و میرداماد به اختصار می‌آورد. پس از مقدمه فارسی (پیش از شروع در متن صلوات) یک لوح اسماء الله است که در دائرهٔ وسط آن «علی الله» و در اطراف اسماء الهی نقش شده. این لوح بر پارچه‌ای است که بر کاغذ الصاق کرده‌اند. در کنار دائرهٔ بزرگ نیم دائره‌ای شبیه دستهٔ اسطرلاب رسم شده که در وسط آن نوشته «مبدع الله بس» از آغاز مقدمه اندکی افتاده.

آغاز موجود: و ستارگان آسمان یقین‌اند ... اما بعد قبلة الحکما و قدوة العلماء ... خواجه نصیرالدین محمد ابن محمد بن الحسن الطوسی ... میفرماید که در روزگار مستعصم دوازده سال ریاضت کشیدم و نسخه‌ای از انواع علوم تصنیف کردم و به رسم تحفه نزد خلیفه بردم ...

چون در آن ذکر ائمه(ع) را به نظر درآورد همه را پراکنده ساخت در آب انداخت ... سوگند یاد کردم که پهلو بر زمین ننهم و نان سیر نخورم تا دمار از روزگار بنی عباس بربیارم ... در پایان مقدمه چند جمله را سیاه کرده‌اند.

۴. رسالهٔ آداب و اسباب و اوقات استجابت دعا (گ ۹۱ـ۹۵)

از محمد باقر بن اسماعیل حسینی (ظاهراً همان سید محمد باقر مدرس خواتون‌آبادی ۱۱۱۶ ق)

مؤلف نوروزنامه شماره ۶۸۹۰ مجلس شورا و آب نیسان و نیز مجموعهٔ رسائل شماره ۳۴۵۳ مجلس شورا.

رجوع شود فهرست کتابخانه مجلس شورا، ج ۱۰، ص ۱۳۲۵ و صفحات پس از آن.

آغاز: طوطی فصیح مقال دعا را در قفس افواه مؤمنان هنگامی پر و بال صدق نیت برآید ... و بعد چون امر اشرف مطاع ... شاه سلطان حسین ... عزصدور و شرف‌نفاذ یافت که حقیر خاسر محمد باقر بن اسماعیل حسینی مجملی از آداب طلب مسائل ... و برخی از اموری که سبب استجابت دعا و باعث وصول مدعا باشد موافق آنچه از احادیث شریفهٔ حضرات ائمه ... بر سبیل ایجاز و اختصار در سلک تحریر کشیده به تعجیل به نظر بار یافتگان ... پادشاهی رساند.

پایان: لیکن حقیر در این مختصر به ذکر همین قدر که مطابق فرمان ... بود اکتفا نمود والحمدلله رب العالمین ... سنة ۱۱۴۰ (این رساله با قلم نستعلیق آمیخته با شکسته بسیار خوب است در متن صفحات این رساله و نیز چند صفحه پیش و پس از آن دعاها و ختمها و تعویذات مختلف با چند قلم نوشته‌اند. در دو صفحهٔ پایان مجموعه طلسمی به نقل از در النظیم و نیز دعائی است به نقل از شیخ صفی‌الدین موسوی حسینی.

مجموعه‌ای است به چند قلم نسخ و نستعلیق قرن ۱۲ هـ، بخشهایی از دفتر از جمله شرح دعاء ابوحمزه و نیز رساله شمارهٔ ۴ (آداب دعا) با قلم نسخ و شکسته نستعلیق استادانه و زیباست و همچنین صفحات نخستین کتاب دعا.

کنار چند برگ اول و آخر و نیز چند برگ وسط وصالی دارد. و در چند برگ اول

و آخر لکه‌های سیاه و زرد بزرگ دیده می‌شود. غالب ترجمه‌های بین سطور و عناوین شنگرف.

قطع: رقعی ۱۲/۵×۱۹/۵، جلد: تیماجی قرمز با ترنج و نیم ترنج دارای نقش گل و برگ برجسته، برگ: ۹۵، سطور هر صفحه: مختلف، کاغذ: اصفهانی.

(۸۷۴)

مجموعه **(عربی)**

۱. شرح حکمة العین (گ ۲ـ۱۶)

از شمس محمد بن مبارکشاه بخاری منطقی معروف به میرک بخاری (قرن ۸ ه‍)

شرح بر حکمة العین کاتبی قزوینی.

دربارهٔ این کتاب و مؤلف آن رجوع شود به فهرست کتابخانه مجلس شورا، ج ۵، صص ۳۲۷ـ۳۲۸.

نفائس المخطوطات العربية فی إیران

حسین علی محفوظ

توضیح

۵۰ سال پیش از این دکتر حسین علی محفوظ در مجلة معهد المخطوطات العربیة (سال سوم، ۱۹۵۷ [۱۳۳۶ ش]، صص ۳ ـ ۷۸) گزارشی از نسخه‌های خطی عربی در کتابخانه‌های مختلف ایران ارائه کرد. از آنجاکه این مقاله حاوی نکات ارزنده‌ای دربارهٔ چندین مجموعهٔ خصوصی و عمومی ایران بود که هم اکنون کتاب‌های آنها پراکنده شده است و همچنین دستیابی به مقالهٔ ایشان سهل‌الوصول نبود، به باز چاپ آن در این مجموعه اقدام شد.

لا تزال إیران عامرة بکثیر من خزائن الکتب الحافلة بالمخطوطات النادرة و النفائس المذخورة، والأسفار القیمة، و لا تبرح فئة من الأفاضل یؤتون العنایة بهذه الآثار الباقیة التی تدل دلالة ساطعة علی عظمة الأوائل، و تنم علی تقدمهم الجلیل، وسعة حضارتهم المجیدة، و ظلت بقیة من الخلف تعتز بتلکم الأثارة من الذخائر سنة قدماء الآباء؛ فقد امتلأت القماطر بالکتب عدد الحصی، و هی عندهم ـ و إن کانت عربیة اللسان ـ أبقی منفس مذخور.

و فی مشهد، و قم، و إصفهان، و شیراز، و طهران، و تبریز، و زنجان، و الأهواز خزائن لا یسعها الإحصاء هی قمن أن یؤلف فی وصف نوادرها و التعریف بها فهارس ضخمة مرتبة وفاقاً للأسلوب العلمی الحدیث.

أتیح لی أن أقیم بطهران خمس سنوات زرت فی أثنائها مشهد، و لممت بقم، و سافرت إلی

تبريز، و مررت بزنجان، و قصدت إصفهان، فزرت المدارس، و تقبت فى الخزائن، و اطلعت على الكتب الخطية، و صنعت لها فهارس مفصلة استودعتها ماكنت أظن كل الظن أنه يستوجب العناية و الحرص. و قد ألقانى أصحابها الأجواد من الحفاوة و الرعاية و العناية ما لا أحصى ثناء عليه.

هذا؛ و خزائن الكتب فى إيران ترجع إلى تاريخ بعيد البدء و لعل الموازنة بين الليلة و البارحة من الخطل و فيالة الرأى. و لكن لا تزال العناية بالكتب موصولة. فقد ظل هذا الميراث المعتز به محفوظاً فى المدارس و المساجد و البيوت، و أتيحت له عناية جماعة من أفاضل الباحثين؛ فقد صنف ابن يوسف الشيرازى فهرس خزانة مدرسة سبهسالار، و جمع اعتصام الملك فهرس خزانة مجلس الشورى الوطنى، و ألف حاج محمد نخجوانى فهرس خزانة تربيت، و وضع محمد تقى دانش پژوه و علينقى منزوى فهرس خزانة السيد محمد مشكوة التى أهداها إلى جامعة طهران ـ و هو (والحق أقول) خير فهرس أخرج للناس ـ و عمل حسن ده آورد فهرس خزانة كلية الطب، و عنى خَزَنَةُ دار الكتاب الرضوية ـ و رأسهم الأمير أوكتائى ـ بتأليف فهرس مطول جامع للدار المذكورة، و أسندت إلى الأستاذ صادق كيا فهرسة خزانة الحاج حسين ملك التجار، و للخزانة الملوكية و دار الكتب الوطنية فهارس خطية مفيدة قد تدل على أسماء المخطوطات و ربما بينت تواريخ كتابتها.

و قد أنشأ العلامة المؤرخ الإيرانى المشهور المرحوم محمد عبد الوهاب القزوينى مقالة قيمة فى نقد فهرس دار الكتب الرضوية، و نشر عباس زرياب خوئى مقالات ممتعة فى بيان أسامى بعض نوادر خزانة مجلس الشورى الوطنى، و كتبت أنا لنفسى فهرس نفائس خزانة الكتبى المتأدب الجماعة فخر الدين نصيرى، و التاجر الوجيه الباحث محمد أمين خنجى، و العارف الصوفى العلامة الشيخ محمد باقر الفت إصفهانى، و الخطيب حاج عباسقلى واعظ جرندابى، و الباحث السيد محمد على روضاتى، و العلامة المرحوم شيخ الإسلام ميرزا فضل الله الزنجانى. و كثير أمثالها و لا يجوز إغفال ذكر رسالة صغيرة فى خزائن إيران قديماً و حديثاً مع طرائف نوادرها؛ كتبها عبدالعزيز آل جواهر الكلام قبل ٢٥ سنة.

و ما هذه العجالة التى تأتيك إلا خلاصة ما اطلعت عليه من الكتب، و مختصر ما قرأته من المباحث و الفهارس و المقالات. فالقول فى الكتب الخطية ذو سعة، و لا بد أن تعلم أن نفائس الخزانة الملوكية، و خزانة مجلس الشورى الوطنى، و مدرسة السبهسالار، و دار الكتب الرضوية، و

دار الكتب الوطنية ـ مثلا، مما لا يحيط به الوهم، عد عن الخزائن الخصوصية التى لم يتح لى الاطلاع عليها؛ و إنما يحتاج كل منها إلى فهرس مفرد ربما بلغت عدة أسامى نوادره فقط أضعاف أضعاف هذا المبحث بله الأوصاف و الشروح.

أما الخزائن التى اطلعت على كتبها و فهارسها؛ فهى:

الف. فى طهران:

١. كتابخانه مجلس شوراى ملى.

٢. كتابخانه ملى.

٣. كتابخانه ملى ملك.

٤. كتابخانه سلطنتى.

٥. كتابخانه دانشكده پزشكى.

٦. كتابخانه مدرسه عالى سبهسالار.

٧. كتابخانه اهدائى سيد محمد مشكوة.

٨. كتابخانه دانشكده ادبيات.

٩. كتابخانه على أكبر دهخدا.

١٠. خزانة فخر الدين نصيرى امينى.

١١. خزانة محمد أمين خنجى.

١٢. خزانة حكمت آل آقا.

١٣. خزانة مجيد موقر.

١٤. خزانة سعيد نفيسى.

١٥. خزانة مجتبى مينوى.

١٦. خزانة عباس اقبال.

١٧. خزانة سيد محمد على داعى اسلام.

١٨. خزانة شيخ ضياءالدين درى.

١٩. خزانة شيخ محمد وجدانى.

۲۰. خزانة شيخ جواد الواعظ العراقي.

۲۱. خزانة سيد جلال الدين محدث ارموى.

۲۲. خزانة أحمد افشار شيرازى.

ب. فى تبريز:

۱. كتابخانه دولتى تربيت.

۲. خزانة حاج حسين آقا نخجوانى.

۳. خزانة حاج عباسقلى واعظ جرندابى فى محلة جرنداب.

٤. خزانة جعفر سلطان القرائى.

ج. فى اصفهان:

۱. كتابخانه شهردارى.

۲. خزانة سيد محمد على روضاتى فى محلة جهار سو.

۳. خزانة شيخ محمد باقر الفت فى محلة امام زاده أحمد.

د. فى زنجان:

۱. خزانة ميرزا فضل الله شيخ الإسلام زنجانى.

۲. خزانة ميرزا أبو عبدالله شيخ الإسلام زنجانى.

هـ. فى قم:

۱. خزانة سيد شهاب الدين مرعشى المعروف بآقاى نجفى.

و. فى مشهد بخراسان:

۱. كتابخانه آستان قدس رضوى.

فالخزانة الملوكية (كتابخانه سلطنتى) تعتز بمجموعات لا تقوّم نفاستها من الكتب الخطية القديمية النادرة فى الوجود، و تحفل بطرائف مستجادة من الخطوط المنسوبة والآثار الفاخرة. و فى خزانة حاج حسين ملك التجار فى طهران طائفة قيمة من أصول التاريخ و نفائس النوادر و دواوين الأدب و كتب العلوم؛ فقد اشتملت على نسخة من ديوان الأدب فى اللغة للفارابى خال الجوهرى صاحب الصحاح مكتوبة سنة ٤١٩ ق، و فيها نسخة من كتاب شرح الثمرة لبطلميوس

تأليف أحمد بن يوسف المصرى المهندس كاتب آل طولون بخط أبى على الحسين بن عبد الرحمن الصوفى الرازى سنة ۳۷۱ ق، والوجيز للغزالى سنة ٥٨٤ ق، والشفاء لابن سينا سنة ٥٠٩ ق، والقانون فى الطب سنة ٥٩١ ق، والعين للخليل، و مختصر مخزون البلاغة للأمير أبى الفضل عبد الله بن أحمد الميكالى سنة ۱۰۳۱ ق.

و فى دار الكتب الرضوية من الذخائر ما يحرص على الرحلة و يحض على ركوب الأسفار. ففيها كتاب نثر الدرر للآبى مكتوب سنة ٥٦٥ ق، و ديوان المتنبى سنة ٥٩٧ ق، و كتاب فتيا فقيه العرب لابن فارس سنة ۱۰۰۳ ق، والجوهر الفريد فى بيت القصيد (فى الشواهد الشعرية) تأليف فلك الدين أبى نصر محمد بن سيف الدين أيدمر بن عبد الله الكاتب المستعصمى المتوفى سنة ۷۱۰ ق الذى أهداه إلى سعد الدين محمد بن على الساوجى، و كتاب التذكرة لابن حمدون (ظ)، و معانى القرآن للأخفش الأوسط سنة ٥۱۱ ق، و حقائق التأويل للشريف الرضى سنة ٥۳۳ ق، و معالم التنزيل فى التفسير للبغوى ملكه بعضهم سنة ٦۱۹ ق، و زاد المسير فى التفسير لابن الجوزى سنة ٦۳٤ ق، و شكل اعراب القرآن لأبى محمد القيروانى سنة ٦۷۰ ق، و تحقيق البيان فى الحكمة للراغب الاصفهانى سنة ٦۷۹ ق، و حكمة العين للكاتبى القزوينى سنة ٦۸۷ ق، و منطق العين له سنة ٦۸۸ ق، و نهج البلاغة بخط ياقوت المستعصمى سنة ۷۰۱ ق، و كنز الفوائد للكراجكى سنة ۹۷۷ ق، و فيها كتاب بخط أبى هلال العسكرى و مصاحف تنسب خطوطها إلى الأئمة من أهل البيت عليهم السلام.

و ما أنس لا أنس خزانة السيد محمد المشكوة التى أهداها إلى مكتبة جامعة طهران و هى كل ما جمع من نشب؛ و إنما تمثلت بالسيد المشكوة، و ضربت خزانته مثلا لأنها بقية السيف و خلاصة خزائن إيران، و لأن صاحبها انموذج صالح لرجال الفضل و أهل الكمال الذين أفنوا تلادهم و أشابوا رؤوسهم و استنفدوا وسعهم و جاهدوا فى سبيل التقاط الكتب ثم وقفوها للناس.

و هذه الخزانة لباب خزائن كثيرة مهمة؛ منها:

۱. خزانة الحاج وكيل الدولة.

۲. خزانة السادات نقباء بيرجند.

۳. خزانة الحاج شيخ العراقين.

۴. خزانة المرحوم السيد هادی الافجهای.

۵. خزانة السيد أحمد البهبهانی.

۶. خزانة محمد علی تربيت.

۷. خزانة السيد محمد حسين اللواسانی.

۸. خزانة نظرباك.

۹. خزانة ضياءالدين كيا.

۱۰. خزانة الخلخالی.

۱۱. خزانة السيد محمد التقوی الكاشانی.

۱۲. خزانة الشيخ حسين المشهدی.

۱۳. خزانة تيمور تاش.

و فيها من كتب اللغة والأدب والتفسير والتاريخ والأحاديث و الأخبار والشعر و الفلسفة و الحكمة والتصوف ما يستغوی العقل، و يستهوی القلب؛ كالأمالی للشريف المرتضی المخطوط سنة ۵۴۴ق، والتيسير فی القراءات للدانی سنة ۶۰۵ق، و ديوان ابن الفارض رواية سبطه سنة ۷۷۵ق، و تنوير الدياجی فی تفسير الأحاجی للسخاوی سنة ۶۳۹ق، و تهذيب اللغة للأزهری فی القرن الخامس الهجری، و تحفة الخل الودود فی معرفة الضوابط و الحدود فی اصطلاحات النحو و الصرف و المعانی و البيان والبديع والحديث والمنطق و أصول الفقه و أصول الدين والجدل والخلاف والمناظرة سنة ۸۸۳ق، و ضياء الحلوم المختصر من كتاب شمس العلوم لمحمد بن نشوان بن سعيد الحميری مكتوب فی زمنه، و بشری اللبيب بذكری الحبيب لفتح الدين أبی الفتح ابن سيد الناس اليعمری سنة ۷۳۱ق، و كتاب مجمل اللغة لابن فارس سنة ۴۹۷ق، و كتاب العرائس والتيجان فی قصص الأنبياء لروزبهان سنة ۵۵۳ق، و التلخيص فی تفسير القرآن للكواشی سنة ۷۱۳ق، و تلخيص البيان عن مجازات القرآن فی أوائل القرن السادس، ولطائف الاشارات فی حقائق العبارات للقشيری سنة ۵۵۱ق، والوقوف للسجاوندی سنة ۸۷۷ق، والاشارات لابن سينا سنة ۶۹۳ق، و حل مشكلات الاشارات للخواجه نصير الدين الطوسی سنة ۶۷۲ق، والحلل فی شرح أبيات الجمل للسيد البطلموسی عليه تاريخ سنة ۵۲۶هو غيرها.

و سوف أفرد كلا من خزانة المشكوة، و دار الكتب الرضوية، و خزانة ملك الوطنية، و الخزانة الملوكية؛ بفهرس ـ ان شاء الله. أما هذا الثبت القصير فهو نماذج ملتقطة من الفهرست الكبير الذی كنت عملته، و قد قصر الأصل المفصل عن الاحاطة، فما تقول فی هذا المقتضب.

(۱)

خزانة الواعظ الجرندابی تبریز

۱. اللوامع الإلهیة فی المباحث الکلامیة، لشرف الدین أبی عبد الله المقداد، بخط أحمد بن حسین بن جمال الدین المعمرانی سنة ۸۵۲ ق.

۲. الدرایة، للشیخ حسین بن عبدالصمد الحارثی العاملی والد البهائی، بخط البسطامی سنة ۱۰۱۰ ق عورضت بالنسخة الأصل، و علیها خط المصنف.

۳. سفینة النجاة، لمحمد بن عبدالفتاح التنکابنی المعروف بسراب، فرغ منها سنة ۱۱۰۲ ق، بخط محمد مؤمن بن محمد طالب.

۴. خلاصة الأقوال، للعلامة الحلی، فی مجموع بخط محمد بن فتح الله البسطامی فی قزوین سنة ۱۰۱۲ ق و قرأه الشیخ شمس الدین محمد بن خاتون العاملی سنة ۱۰۲۷ ق.

۵. اللآلی العبقریة فی شرح القصیدة الحمیریة (لأم عمرو باللوی مربع)، للشیخ محمد بن الحسن بهاء الدین الاصفهانی المعروف بالفاضل الهندی، بخطه سنة ۱۱۰۵ ق.

۶. تحریر اقلیدس، بخط عبد الغنی الیزدی فی اصفهان سنة ۱۰۴۳ ق.

۷. الفوائد الطوسیة، لمحمد بن الحسن بن علی الحر العاملی.

۸. تنزیه الأنبیاء، للسید الشریف المرتضی، بخط عبد الوهاب بن علی الحسینی سنة ۹۷۱ ق.

۹. تهذیب (الفصول فی الأصول، للخواجه نصیر الدین الطوسی) لابن نجدة؛ محمد بن عبدالعالی بن نجدة بن عبد الله.

۱۰. شرح کتاب التوحید لابن بابویه، لمیر محمد علی القمی تلمیذ صدر الدین الشیرازی، بخط محمد حکیم بن محمد معصوم الرضوی سنة ۱۰۸۳ ق.

۱۱. شرح الباب الحادی عشر فی الکلام، لأبی الفتح بن مخدوم الحسینی العربشاهی، مخطوط سنة ۱۲۷۹ ق.

۱۲. نزهة الأرواح و روضة الأفراح، لشمس الدین محمد بن محمود الشهرزوری، مکتوب بالبصرة سنة ۱۰۵۶ ق.

۱۳. منتخب بصائر الدرجات، لحسن بن سلیمان بن خالد الحلی، مکتوب سنة ۱۳۱۱ ق.

۱۴. شرعة الإسلام إلی دار السلام، لشمس الدین محمد بن أبی القاسم ابن عبدالکریم الشهرستانی، مکتوب سنة ۹۷۵ ق.

۱۵. شرح الجغمینی، نسخة نفیسة بخط هدایة الله بن عنایة الله الحسینی الاصفهانی ۲۴ شهر رمضان سنة ۱۰۰۳ ق.

۱۶. النجاة (مختصر الشفاء) لابن سینا، بخط محمد شاه بن أبی القاسم سنة ۱۰۸۳ ق.

۱۷. شرح أصول الکافی الکلینی، لملاصدرا، بخط عبدالله بن سلطان محمد المراغی سنة ۱۲۰۶ ق.

۱۸. مشارق أنوار الیقین فی حقائق أسرار أمیر المؤمنین علی علیه السلام و معه:

۱۹. لوامع أنوار التحمید و جوامع أسرار التمجید.

۲۰. نزهة الخاطر و سرور الناظر و تحفة الحاضر و متاع المسافر أو ربیع الاحسان الموضح لکلمات القرآن، لمحمد بن علی الطریحی، مکتوب سنة ۱۲۳۴ ق.

۲۱. منهج الیقین شرح وصیة مولانا الإمام الصادق علیه السلام، لعلاء الدین محمد بن أبو تراب کلستانه.

۲۲. مفاتیح الشرایع، لمحسن الفیض الکاشانی، مقابل بالنسخة الأصل.

۲۳. شرح (الزبدة فی الأصول للبهائی)، لملا محمد صالح المازندرانی.

۲۴. الاثنی عشریات، للبهاء العاملی، بخط علی بن مرشد الجربادقانی سنة ۱۰۲۸ ق و فی آخرها قراءة محمد یوسف الطالقانی علی المؤلف.

(۲)

خزانة مرزا محمد علی خان تربیت فی تبریز

۱. أنوار التنزیل، للبیضاوی (ج ۲)، بخط محمد بن محمد بن أحمدبن اسماعیل المشهور بابن داوود المقدس سنة ۹۷۹ ق و قوبل و صحّح سنة ۹۸۰ ق.

۲. عالم الأنوار و عیلم الأسرار: حاشیة علی أنوار التنزیل للبیضاوی، تألیف المولی محمد بن عبد الغنی المعروف بغنی زاده المتوفی سنة ۱۰۳۶ ق للسلطان أحمد (۱۰۱۲ ـ ۱۰۲۶) مبسوط مفصل (ج ۱ / الی وسط سورة البقرة نحو من ألف صفحة) مکتوب فی عصره.

۳. لباب التأویل فی معانی التنزیل، لعلاء الدین علی بن محمد بن ابراهیم البغدادی المعروف

بالخازن، مکتوب فی رجب سنة ۱۱۳۷ ق.

٤. کنز العرفان فی فقه القرآن، للمقداد السیوری الحلی، مکتوب سنة ۹٦٥ ق.

٥. شرح نهج البلاغة، لکمال الدین میثم بن علی بن محمد البحرانی، بخط حسین بن محمد بن حسن جویانی العاملی فی ربیع الآخر سنة ٦۹۱ ق.

٦. التلویح فی کشق حقائق التنقیح (تنقیح الأصول لصدر الشریعة عبیدالله بن مسعود البخاری) للتفتازانی، مکتوب فی هراة سنة ۸۲۹ ق.

۷. جامع الفوائد فی تکملة شرح القواعد للعلامة الحلی لعلی بن عبدالعالی الکرکی المتوفی سنة ۹٤۰ ق، لملا عبد الله التستری المتوفی سنة ۱۰۲۱ ق، ج ٥، مکتوب فی عصره.

۸. شرح الشرح علی (مختصر الأصول للصفدی)، للتفتازانی، مکتوب سنة ۹۹۱ ق.

۹. فصل الخطاب الابراهیمیة فی کشف عبارات (الروضة البهیة) فی شرح (اللمعة الدمشقیة للشهید الأول (للشهید الثانی)، لابراهیم بن محمد حسین ابن مجد الدین بن السید علیخان.

۱۰. مجمع البحرین و ملتقی النهرین، لمظفر الدین أحمد بن علی بن ثعلب المعروف بان الساعاتی البغدادی الحنفی، مکتوب سنة ۸٦۳ ق.

۱۱. من لا یحضره الفقیه، لابن بابویه، مکتوب سنة ۹۷۸ ق.

۱۲. عشر رسائل، للفارابی، مکتوبة سنة ۱۰٦۹ ق.

۱۳. حاشیة شرح الشمسیة، لعماد الدین محمد بن یحیی بن علی الفارسی، مکتوبة سنة ۸۹۹ ق.

۱٤. شواکل الحوار فی شرح (هیاکل النور للشیخ شهاب الدین السهروردی المقتول سنة ٥۸٥)، لجلال الدین الدوانی المتوفی سنة ۹۰۸ ق، مکتوب فی عصره.

۱٥. شواکل الحور، أیضاً، مکتوب سنة ۱۰۷٦ ق.

۱٦. شرح (اشکال التأسیس لشمس الدین محمد بن أشرف السمرقندی)، لموسی بن محمد المعروف بقاضی زاده الرومی، مکتوب سنة ۱۰۸۰ ق.

۱۷. أنبوب البلاغة فی ینبوع الفصاحة فی المعانی والبیان، للشیخ خضر بن الحاج محمد المفتی الاماسی، فرغ منها سنة ۱۰۷۲ ق.

۱۸. الإفاضة لأنبوب البلاغة، شرح الکتاب السالف ایراد ذکره، للمؤلف نفسه، بخطه.

۱۹. شرح دیباجة کتاب جواهر النحو، للشیخ أبی علی الفضل بن الحسن الطبرسی صاحب کتاب مجمع البیان فی تفسیر القرآن.

۲۰. الفوائد الضیائیة (شرح الکافیة لابن الحاجب)، للجامی، ألفه لابنه ضیاء الدین یوسف، مکتوب سنة ۸۹۹ ق.

(۳)

خزانة مجید موقر فی طهران

۱. دیوان منظومات السجاد، الإمام زین العابدین علی بن الحسین‌بن علی بن أبی طالب، بترتیب الحروف بخط أبی سعد رافع بن نوح بن إدریس الغنوی سنة ۲۹۸ ق والجزء الثانی طائفة من مناجاته (۹ صفر سنة ۲۹۹ ق).

۲. کتاب الورقة، لأبی عبدالله محمد بن داود بن الجراح الکاتب المتوفی سنة ۲۹٦ ق، علیه خط أبی علی أحمد بن مسکویه المعاصر لابن سینا.

۳. رسالة فی الهدایة والضلالة، للصاحب بن عباد، بخط علی بن طاهربن أبی سعید فی ۷ جمادی الآخرة سنة ۳٦٤ ق نقلاً من نسخة المؤلف، و علیها خطه سنة ۳٦٦ ق.

٤. کتاب المنصوری، لمحمد بن زکریا الرازی مکتوب سنة ٤۳۱ ق و علیه فی آخر المقالة الخامسة: «تم العرض مع الأصل إلی هاهنا و کتب محمدبن یعقوب المتطبب بخطه فی السابع من شعبان سنة ثلاث و ثلاثین و أربعمایة ٤۳۳ق».

٥. تحریر المجسطی، لمحمد بن محمد بن الحسن الطوسی، منقول من خطه سنة ۱۰۱٥ ق.

٦. العشرات فی اللغات التی لها عشر معان، لابن خالویه النحوی، بخط محمد بن أحمد بن علی القضائی یوم الخمسین لثنتی عشرة لیلة خلت من ربیع الآخر سنة ۷٦۰ ق.

(٤)

خزانة الشیخ ضیاء الدین الدری فی طهران

۱. الصحاح فی اللغة، للجوهری، ج ۳، بخط سنجر بن عبد الله ٦ شهر رمضان سنة ٦٥۰ ق.

۲. تحریر المجسطی، بخط محمود بن محمد مسعود فی کاشان ۱۹ ربیع الأول سنة ۷۱۳ ق.

(۵)

خزانة الأستاذ سعيد نفيسى فى طهران

۱. التبصرة، للشيخ الإمام أبى الفرج ابن الجوزى.

۲. منهاج الوصول، للبيضاوى، كتب له ٤ رجب سنة ۵۸۳ .

۳. الدر المسلوك فى أحوال الأنبياء و الأوصياء والخلفاء والملوك، لأحمد ابن الحسن الحر العاملى.

(۶)

خزانة حكمت آل آقا فى طهران

۱. التعليق (على الكشاف للزمخشرى)، للتفتازانى، مكتوب ۲۷ صفر سنة ۸۲۸ ق.

۲. تسهيل الفوائد و تكميل المقاصد، لابن مالك، مكتوب سنة ۷۳۱ ق.

۳. أنيس الطلاب، لمحمد جعفر بن محمد على، بخط على محمد البروجدى سنة ۱۲۳۳ ق.

٤. وفيات الأعيان، لابن خلكان، بخط درويش على بن شمس الدين سنة ۱۰۸٤ ق.

۵. المحجة البيضاء فى احياء الأحياء، لكتاب الأول ربع العادات، للفيض الكاشانى، بخط محسن بن على محمد سنة ۱۱۰۰ ق و قوبل بالأصل.

۶. خريدة العجائب و فريدة الغرائب، لابن الوردى.

۷. شرح اللمعة فى الفقه، للشهيد الثانى.

۸. كفاية الكافية فى الفقه، بخط محمد على بن سلطان محمد سنة ۱۱۷۸ق بالكاظمية.

۹. نزهة الخاطر و سرور الناظر و تحفة الخاطر و متاع المسافر أو ربيع الاخوان الموضح لكلمات القرآن، لفخر الدين محمد بن على الطريحى.

۱۰. الصحائف الإلهية فى علم الكلام.

۱۱. الوافى بالوفيات، للصفدى، ج۳ مكتوب سنة ۸۱۵ ق.

(۷)

خزانة السيد محمد على الروضاتى فى اصفهان

۱. كتاب فى النحو و التصريف، بخط محمد بن أحمد بن أبى المعالى بن القاسم العلوى

الموسوى الحسينى سنة ۷۳۱ ق.

۲. نزهة الآمل فى معرفة العامل، تصنيف الشيخ العالم النحوى العلامة زين الدين على بن قران الواسطى مكتوب سنة ۷۳۱ ق.

۳. كتاب عقود الاعراب، لكمال الدين أبى البركات عبدالرحمن بن محمد بن أبى سعيد الانبارى، مكتوب سنة ۷۳۱ ق و قوبل بنسخة مكتوبة من نسخة عليها خط المصنف.

٤. عقود اللمع فى النحو، تصنيف الشيخ الأديب الفاضل أبى محمد خزيمة بن محمد بن خزيمة النحوى الحلى الأسدى، مكتوب سنة ۷۳۲ ق.

۵. مسائل فى النحو.

۶. جمل التصريف، مكتوب سنة ۷۳۳ ق.

۷. النحو النولى، مكتوب سنة ۷۳۳ ق.

۸. كتاب إيجاز التعريف فى علم التصريف، لجمال الدين أبى عبدالله محمد النحوى المغربى الطائى، مكتوب سنة ۷۳۳ ق.

۹. كتاب محصول الأصول و تلخيص الفصول، لبهاء الدين فخر الإسلام أبى محمد طاهر بن أحمد القزوينى، مكتوب سنة ۷۳۳ ق.

۱۰. كتاب الملحة فى التصريف، لعثمان بن عبد الملك الكرجى، مكتوب سنة ۷۳۳ ق.

۱۱. كتاب الرجال، للحسن بن على بن داود بخط محمد بن محمد بن زين الدين بن محمد المعروف بابن معتوق سنة ۹۷۷ ق و قوبلت بنسخة مقابلة على الشهيد الثانى بواسطة على بن حسين بن الصايغ سنة ۹۷۸ ق.

۱۲. اصطلاحات الصوفية، لعبد الرزاق الكاشى بخط ابنه محمّد.

۱۳. عيون الحكم و المواعظ و ذخيرة المتعظ و الواعظ، مجموع من حكم أميرالمؤمنين على عليه‌السلام، لعلى بن محمد الليثى الواسطى، بخط محمد هاشم الموسوى الخوانسارى.

۱٤. تحصيل النافع من الكتاب النافع (مختصر الشرايع للمحقق الحلى)، للحسن بن على بن داود، بخط محمد صادق بن محمد الجزائرى الأسدى سنة ۱۰۸۰ ق نقلا من نسخة منقولة من نسخة المصنف المقابلة عليه.

۱۵. المقصود من الجمل و العقود، للمحقق الحلی منقول من نسخة مکتوب علیها: «قوبلت بما نقل منه و هو بخط ابن الرمیلی الکاتب و کانت مقروة علی المصنف قدس الله روحه مصححة فصححت إلا ما زاغ عنه البصر. والحمد لله. حرره العبد علی بن محمد بن أبو طالب».

۱٦. العباب فی شرح اللباب فی علم الاعراب، للسید عبدالله بن محمد الحسینی الایجی، بخط محمد بن أحمد بن حسن العسالی الاماطی الحنفی سنة ۸۵۹ ق.

۱۷. همع الهوامع شرح جمع الجوامع، لجلال الدین السیوطی المتوفی سنة ۹۱۱ ق، مکتوب فی عصره.

۱۸. کتاب منهاج البراعة فی شرح نهج البلاغة، املاء الشیخ الإمام السعید قطب الدین أبی الحسین سعد بن هبة الله بن الحسن الراوندی، بخط داودبن محمد بن ابراهیم بن اللحام سنة 652 ق.

۱۹. علم الهدی و أسرار الاهتداء فی فهم سلوک معنی أسماء الله الحسنی، لمحیی الدین أبی العباس أحمد بن أبی الحسن علی بن یوسف القشی ثم البونی.

۲۰. یتیمة الدهر، للثعالبی، بخط فلحة السیرافی الحموی برسم خزانة أحمد افندی بن عبد الغنی القاضی بحلب سنة ۱۰۳۲ ق.

(۸)

خزانة الشیخ محمد باقر الفت فی اصفهان

۱. کتاب الارشاد، للعلامة الحلی، بخط الحسن الشیعی السبزواری سنة ۹۱۸ ق.

۲. الاتقان فی علوم القرآن، للسیوطی، بخط الشریف أحمد بن الشریف أحمد بن الشریف حسن بن الشریف علی بن الشریف وهب سنة ۹٦۷ ق.

۳. فاتحة العلوم، للغزالی، بخط حاجی بن محمد بن الحاجی المامامادی سنة ٦۹٦ ق.

٤. شرح معانی أسماء الله الحسنی، بخط الکاتب السالف ایراد ذکره سنة ٦۹٦ ق.

۵. اشراق اللاهوت فی نقد شرح الیاقوت، لضیاء الدین أبی القاسم عبد الله بن محمد الأعرج العلوی، بخط عباس بن علی بن أحمد الحسینی العمیدی فی النجف سنة ۹۲۱ ق.

٦. رسائل یحیی بن عدیّ بن زکریا فی الفلسفة.

۷. الفوائد، لأحمد بن یحیی بن محمد بن سعد التفتازانی، مکتوب فی هراة سنة ۸۹٤ ق.

۸. الفرق بین أحکام الشریعة و مکارمها، للراغب الاصفهانی، مکتوب سنة ۱۰۹٦ ق.

۹. حاشیة فی الحکمة، مکتوب سنة ۸۰۸.

۱۰. الکشاف، نسخة عتیقة مذهبة.

۱۱. شرح المواقف، نسخة عتیقة.

۱۲. المبدأ و المعاد.

۱۳. شرح معانی أسماء الله الحسنی، للغزالی، مکتوب سنة ۹۹۳ ق.

۱٤. منتخب کتاب لوامع التبیان فی معانی أسماء الله الحسنی و صفاته العلی، لفخر الدین الرازی، بخط حسن بن علاء الدین الاصفهانی سنة ۹۹٤ ق.

۱۵. نهج البیان عن کشف معانی القرآن، لمحمد بن الحسن الشیبانی الامامی، نسخة مهداة إلی الخزانة المستنصریة.

۱٦. نهج البیان (الکتاب المذکور آنفاً)، بخط عبد الخضر بن زیادة النجفی الجزائری سنة ۱۱۰۸ ق.

۱۷. نهج الحق و کشف الصدق، للعلامة الحلی، مکتوب سنة ۹۲٤ ق.

۱۸. أغلاط العامة و عجیب أمرهم، لعبد المحمود بن داود المصری.

۱۹. التحفة الشاهیة، لمحمد بن مسعود الشیرازی، بخط حسین بن عبد الحق الالمعی الاردبیلی سنة ۹۲۵ ق نقلا من نسخة نقلت من نسخة صححها المصنف و علیها خطه و فی آخر الأصل: «بلغ العراض بنسخة السواد و زیغ البصر و طغیان القلم موضوعان کتبه الشیرازی».

۲۰. منهاج الصلاح فی اختصار المصباح، للعلامة الحلی، مکتوب سنة ۱۰۵۸ ق.

۲۱. مفتاح الفلاح و مصباح النجاح فی شرح دعاء الصباح، لمحمدبن الحسین محمد رضا المشهور بالخواجوئی الحکیم.

۲۲. أسئلة القرآن المجید و أجوبتها، لمحمد بن أبی بکر بن عبد القادر الرازی، مکتوب سنة ٦٦۰ ق.

۲۳. نهج المسترشدين فى أصول الدين، للعلامة الحلى، مكتوب سنة ۱۰۱۷ق.

۲٤. مفتاح الغرر لفتح الباب الحادى عشر، لحضر بن محمد الرازى الحبلرودى.

۲٥. شرح الطوالع، نسخة عتيقة.

۲٦. لسان الخواص، لرضى الدين محمد القزوينى، مكتوب سنة ۱۰۹۲ق.

۲۷. المجدى فى الأنساب، للعمرى.

۲۸. ربيع الأبرار، للزمخشرى، بخط عبد الله بن الشيخ عبد على بن حسين بن يحيى بن على بن خلف كزور الجزايرى سنة ۱۰۸۸ق و عليه: «و كانت نسخة هذا الكتاب من كتب الشيخ فرج الله بن فياض و هى صحيحة و قابلت فيها بعون الله رب العالمين».

۲۹. كتاب فى أصول الدين، لميثم بن على بن ميثم البحرانى، ألفه لغياث الإسلام أبى المظفر عبد العزيز بن جعفر و فرغ منه بمدينة السلام ۲۰ ربيع الأول سنة ٦۷٦ق واستنسخه ظهر ۲۰ رجب سنة ۷۱۷ق بسلطانية صاحبه أبو الفتوح أحمد بن أبى عبد الله بلكو بن أبى طالب الآوى.

۳۰. مبادى الوصول إلى علم الأصول، للعلامة الحلى، بخط أحمدبن أبى عبد الله بلكو بن أبى طالب الآوى ۲۱ شهر رمضان سنة ۷۰۳ق و عليه بخط العلامة المؤلف: «قرأعلى هذا الكتاب الشيخ الأجل الأوحد الفقيه الكبير العالم المحقق المدقق ملك العلماء قدوة الفضلاء رئيس الأصحاب مفخر الأئمة جمال الملة والحق والدين يحيى الإسلام والمسلمين أبو الفتوح أحمد بن الشيخ الأجل المغفور السعيد المرحوم أبى عبد الله بلكو بن أبى طالب بن على الآبى أدام الله أيامه و قد أجزت له رواية هذا الكتاب و غيره من مصنفاتى و رواياتى لمن شاء و أحب و كتب حسن بن يوسف بن المطهر مصنف الكتاب فى شهر رجب من سنة خمس و سبعماية حامداً مصلياً».

و عليه أيضاً بخط فخر المحققين ابن العلامة: «أنهاه أيده الله تعالى قراءة و بحثاً فهماً و ضبطاً و استشراحاً وفقه الله لمراضيه، و ذلك فى مجالس آخرها الحادى و العشرون من رجب سنة خمس و سبعماية. و كتب محمد بن الحسن بن المطهر حامداً لله تعالى مصلياً على نبيه صلى الله عليه و آله».

۳۱. نهج المسترشدين فى أصول الدين، تلخيص مبادى القواعد الكلامية و رؤوس المطالب الأصولية بخط الآوى المذكور. و عليه: «قرأ على مولانا الشيخ الإمام العلامة المعظم ملك الفضلاء جمال الملة و الدين عماد الإسلام والمسلمين أبو الفتوح أحمد بن أبى عبد الله بلكو بن أبى طالب بن

على الآوى هذا الكتاب من أوله إلى آخره قراءة محققة تشهد بفضله و تدل على معرفته و علمه، و أجزته روايته عنى عن والدى مصنف الكتاب أدام الله أيامه فليرو ذلك لمن شاء و أحب محتاطاً لى و له و كتب محمد بن المطهر فى رجب سنة خمس و سبعماية و الحمد لله وحده و صلى الله على سيدنا محمد و آله الطيبين».

۳۲. ديوان محمد النجار، نسخة نفيسة ملكها السيد مصطفى بن السيد أحمد خادم أبى الدرداء سنة ۱۱۷٥ق.

(۹)

دار الكتب الوطنية فى طهران

۱. حسن التوسل فى صناعة الترسل، لشهاب الدين محمود بن فهد الحلبى، مكتوب سنة ۸٤۰ ق.

۲. سر الاشتقاق، لهداية الله بن لسان الملك، سنة ۱۲۸٦ق.

۳. روض المناظر فى علم الأوائل و الأواخر، لأحمد بن محمد بن محمد لسان الدين أبى الوليد بن الشحنة، سنة ۹۳۲ق.

٤. عمدة الطالب فى نسب آل أبى طالب، لابن عنبة الداودى، سنة ۹٦۹ق.

٥. حاشية كتاب حكمة العين، للشريف الجرجانى، سنة ۹٦٤ق.

٦. المختصر النافع، للمحقق الحلى، سنة ۹٤٥ق.

۷. حاشية شرح مطالع الأنوار، سنة ۹۸۷ق.

۸. حاشية شرح التجريد، للآقاحسين الخوانسارى.

۹. الدروس الشرعية فى فقه الإمامية، للشهيد الأول، سنة ۸۱۸ق.

۱۰. شرح حكمة الاشراق، لقطب الدين الشيرازى، سنة ۷٥٤ق.

۱۱. مفاتيح الغيب (من أواخر سورة هود إلى سورة الرعد)، للفخر الرازى، سنة ٦۳۰ق.

۱۲. شرح الهداية، سنة ۸۷۲ق.

۱۳. كنز العرفان فى فقه القرآن، للمقداد السيورى، سنة ۹۷۸ق.

۱٤. زبدة الأمثال، لمصطفى بن ابراهيم الكليبولى، سنة ۹۹۹ق.

۱۵. السامی فی الأسامی، للمیدانی، سنة ۸۷۰ ق.

۱۶. حلبة الکمیت، لشمس الدین محمد النواجی، سنة ۸۷۳ ق.

۱۷. سانحات دُمی القصر فی مطارحات بنی‌العصر.

۱۸. المثلثة المؤتلفة فی اللغات المختلفة.

۱۹. الوافیة فی شرح الکافیة، سنة ۹۲۶ ق.

۲۰. تفسیر أبی سعید الحنفی النیسابوری سنة ۹۸۱ ق.

۲۱. تمهید القواعد، للشهید الثانی سنة ۹۵۸ ق.

۲۲. الکامل الفرید فی التجوید والتغرید، لجعفر بن مکی بن جعفر الموصلی، سنة ۱۰۰۱ ق.

۲۳. شرح دیوان أبی نصر الحسن بن أسد بن الحسن الفارقی سنة ۸۴۷ ق.

۲۴. شرح القصیدة الدریدیة، لأبی عبد الله الحسین بن أحمد بن خالویه النحوی، بخط أبی الیمن بن أبی غانم بن أبی الیمن العجلی، سنة ٦٥٤ ق.

۲۵. حاشیة الکشاف، للشریف الجاجی، سنة ۸۲۸ ق.

۲٦. شرح دیوان أبی فراس الحمدانی، لعبد اللطیف بن بهاءالدین الشامی، بخطه فی طرابلس سنة ۱۰۷۵ ق.

۲۷. حاشیة تفسیر البیضاوی، لأسد بن معین الدین، بخطه سنة ۹۹۳ ق.

۲۸. دیوان الأرجانی (بهجة المجالس و نزهة المجالس) سنة ٦۳۷ ق.

۲۹. مدینة العلوم، لأحمد بن مصطفی بن خلیل، سنة ۹٤۸ ق.

۳۰. شرح مفتاح العلوم، للشریف الجرجانی، سنة ۹۵۰ ق.

۳۱. شرح نهج البلاغة، لمیثم البحرانی، سنة ۹۸۸ ق.

۳۲. تهذیب اللغة، للأزهری، سنة ۱۱۰۸ ق.

۳۳. أساس البلاغة، للزمخشری سنة ۹۸۳ ق.

۳٤. فتوح الغیب فی الکشف عن قناع الریب، لشرف الدین حسن‌بن محمد الطیبی، ٤ أجزاء مکتوبة سنة ۷۸۲ ـ ۷۸۳ ق.

۳۵. حاشیة المفتاح، للسید الشریف الجرجانی، سنة ۸۲۷ ق.

۳٦. التکملة فی شرح التذکرة فی الهیئة، لشمس الدین محمد بن أحمد الخفری، سنة ۹۹۷ ق.

۳۷. کتاب الغریبین، لأبی عبید، سنة ۱۲۷۱ ق.

۳۸. شرح (الحکم العطائیة لتاج الدین أبی الفضل أحمد بن محمد الاسکندرانی)، لمحمد بن ابراهیم بن عباد النفری الرندی، سنة ۷۰۵ ق(ظ؟).

۳۹. الارشاد، للعلامة الحلی، سنة ۹۲۳ ق.

٤۰. الحراقات، لأبی سعد العلاء بن سهل بخط علی بن یحیی بن محمد بن أبی الشکر المغربی، سنة ٦۹۰ ق.

٤۱. الحدود و الحقائق، للمرتضی جمع أبی الحسین البصری، منقول من نسخة ابن إدریس.

٤۲. تحریر اقلیدس، للطوسی سنة ۸۹۸ ق.

٤۳. المجید فی اعجاز القرآن المجید، لکمال الدین عبد الواحد بن عبدالکریم الأنصاری المعروف بابن الزملکانی استخرجه من کتابه التبیان فی علم البیان. بخط محمود بن اسماعیل بن علی بن حبیش الربعی سنة ۹۸۳ ق.

٤٤. الوشی المرقوم فی حل المنظوم، لضیاء الدین بن الأثیر، بخط الکاتب المذکور.

٤۵. المطول، للتفتازانی سنة ۸۷۳ ق.

٤٦. المغرب فی اللغة، للمطرزی، سنة ٦٤٦ ق.

٤۷. المختلف، للعلامة الحلی، سنة ۹۸۹ ق.

٤۸. الصحاح، للجوهری، بخط دولتشاه بن محمد بن علی النوشابادی سنة ٦۸۱ ق.

٤۹. تحریر الأحکام، للعلامة الحلی، سنة ۷۸۷ ق.

۵۰. الصحاح، للجوهری، بخط محمد بن عمر الخفاجی سنة ۹۵۱ ق.

۵۱. الاسعاف بشرح أبیات القاضی و الکشاف، لخضر بن عطاء الله الموصلی، سنة ۱۲۷٤ ق.

۵۲. تحریر الفتاوی (من الجهاد إلی العتق)، للعراقی، سنة ۸٦۱ ق.

۵۳. المعارف فی شرح العوارف، لعبد القدوس بن اسماعیل بن صفی‌بن نصیر الحنفی الغزنوی، سنة ۹۸۱ ق.

۵٤. أسنی المطالب، لزین الدین أبی یحیی زکریا الشافعی الأنصاری، سنة ۹۹۱ ق.

۵۵. القاموس المحیط، للفیروز آبادی، سنة ۸۹۷ ق.

۵۶. القاموس المحیط، سنة ۹۹۸ ق.

۵۷. القاموس المحیط، سنة ۹٦٤ ق.

۵۸. القاموس المحیط، سنة ۹٤۸ ق.

۵۹. قواعد الأحکام، للعلامة الحلی، سنة ۹۷۱ ق.

٦۰. دیوان عبد الصمد بن بابک.

٦۱. کشف الکشاف، لعمر بن عبد الرحمن الفارسی، سنة ۸۹۹ ق.

٦۲. شرح المعلقات، لابن النحاس، سنة ۷٦٤ ق.

٦۳. شرح حکمة الاشراق، للقطب الشیرازی، سنة ۷۳۲ ق.

٦٤. صحیح مسلم، جلد ۲، جلد ۳، سنة ۷۸۸ و ۷۸۹ ق.

٦۵. شرح أشعار زهیر بن أبی سلمی، للقاضی أبی العباس أحمد بن عمر بن علی الفزاری.

٦٦. طراز اللغة (من الأول إلی منتصف باب السین)، للسید علی خان الشیرازی.

٦۷. تفسیر البیضاوی، سنة ۹۵۹ ق.

٦۸. شرح دیوان المتنبی، للواحدی.

٦۹. أصول الکافی، للکلینی، سنة ۹۷۵ ق.

۷۰. قواعد الأحکام، للعلامة الحلی، سنة ۹۷٤ ق.

۷۱. الجامع، لابن البیطار، سنة ۹۳۲ ق.

۷۲. زبدة الطب، للسید اسماعیل الجرجانی، سنة ۷۵٦ ق.

۷۳. نفحة الریحانة و رشحة طلاء الحانة، للسید الشریف محمد أمین المحبی الحموی الدمشقی، سنة ۱۰۱۸ ق.

۷٤. منهاج البیان فیما یستعمله الإنسان فی الطب، لابن جزلة أبی الحسن یحیی بن عیسی البغدادی، سنة ۹۹۳ ق.

۷۵. دیوان الأبله البغدادی، بخط علی بن محمود بن أحمد المقری سنة ۵۹۹ ق.

۷٦. حاشیة فی علم الکلام، لحامد بن برهان الدین بن أبی ذر الغفاری الجیلانی ۹۵٤.

۷۷. دیوان منجک باشا بن محمد باشا المنجکی سنة ۱۰۷۸ ق.

۷۸. محاضرة الأبرار و مسامرة الأخیار، لابن العربی، سنة ۹۹۳ ق.

۸۰. الطبقات، لمحمد بن سعد الکاتب الواقدی، سنة ٦۷۹ ق.

۸۱. بدائع الدهور فی وقائع الدهور (تاریخ جراکسة مصر) جلد ۱، لمحمد بن أحمد بن ایاس الحنفی بخطه سنة ۹۰٤ ق.

۸۲ رسالة فی الألفاظ المثلثة المتفقة و المختلفة، للسید البطلیوسی، سنة ۷۲۵ ق.

۸۳. جوامع الجامع، للطبرسی سنة ۹٦۱ ق.

۸٤. إحیاء علوم الدین، للغزالی، ربع المنجیات إلی آخر کتاب الخوف والرجاء، سنة ۵۹۷ ق.

۸۵. إحیاء علوم الدین، ربع العبادات، سنة ۸۰۲ ق.

۸٦. إحیاء علوم الدین، الربع الأول والثانی، سنة ۹٦۸ ق.

۸۷. حاشیة الإشارات للشیخ الرئیس، لملا مرزا جان سنة ۹۷۸ ق.

۸۸. الدروس الشرعیة، للشهید الأول، سنة ۹٦۷ ق.

۸۹. شرح لامیة العجم، للصفدی، سنة ۸٦۸ ق.

۹۰. الوسیط، للغزالی، بخط عبد الملک بن محمد بن حسین بن ابراهیم بن محمد الابرقوهی سنة ٦۵۳ ق.

۹۱. الایضاح شرح مقامات الحریری، للمطرزی، سنة ۹۹۹ ق.

۹۲. المطول، للتفتازانی سنة ۷۹۹ ق.

۹۳. کنز المعانی فی شرح حرز الأمانی، لأبی عبد الله محمد بن أحمد الشعلة الموصلی، سنة ۸۲۲ ق.

۹٤. الوافیة فی نظم الکافیة، لابن الحاجب لصدر الدین الکرمانی، سنة ۷۵۱ ق.

۹۵. الارشاد، للعلامة الحلی سنة ۹۸۱ ق.

۹٦. المفصل، للزمخشری، سنة ۷۲۷ ق.

۹۷. الصحیفة السجادیة، سنة ۹۵۱ ق.

۹۸. شرح الملخص، للجغمینی، سنة ۸۱۵ ق.

۹۹. الاشارات، لابن سینا، سنة ٦۹۸ ق.

۱۰۰. مناقب آل أبی طالب، لابن شهر آشوب، سنة ۹٦۷ ق.

۱۰۱. شرح منهاج الوصول للبیضاوی، لحسن بن محمد بن حسن الحسنی السمرقندی، بخطه سنة ٦٥٦ ق.

۱۰۲. مقامات الحریری، سنة ۸۳۲ ق.

۱۰۳. مجموع مکتوب سنة ٦٥۹ـ ٦٦۳ق.

الدرر فی شرح الإیجاز والمختصر، لمحمود بن الحسین القاشی.

شرح معلقة امریء القیس و غیرها کالقصیدة (البائیة لذی الرمة)، لعلی بن الاسکاف.

۱۰٤. الصحیفة السجادیة، سنة ۸٥۱.

۱۰٥. الصحیفة السجادیة، سنة ۹۲۳.

۱۰٦. الزبدة فی الطب، للسید اسماعیل الجرجانی، سنة ۷۳۷ ق.

۱۰۷. التهافت، للخواجه زاده یوسف البرسوی، سنة ۹۰٦ ق.

۱۰۸. أربعون حدیثاً للبهاء العاملی، بخطه سنة ۹۹٥ ق.

۱۰۹. شرح حکمة العین، لشمس الدین محمد بن مبارکشاه الشهیر بمیرک البخاری، سنة ۸۲۳ ق.

۱۱۰. أوضح المسالك إلی ألفیة ابن مالك، لابن هشام، سنة ۸۸۱ق.

۱۱۱. مالا یسع الطبیب جهله، لابن الکبیر، سنة ۹٦٤ ق.

۱۱۲. الأحکام، لأبی سعید بن منصور بن علی بندار الدامغانی، بخط عبد الرزاق أحمد بن محمد البغدادی ابن الفوطی سنة ٦۸۰ ق.

۱۱۳. المذیل: ذیل مرآة الزمان لسبط ابن الجوزی (جلد ۲، لأبی الفتح قطب الدین موسی بن محمد بن أبی الحسین الیونینی البعلبکی) سنة ۷۳۷ ق.

۱۱٤. الکشاف، للزمخشری، سنة ۹۰۸ ق.

۱۱٥. ضوء الصبح المسفر و جنی الدوح المثمر (مختصر صبح الاعشی)، للقلقشندی، بخطه سنة ۸۲۱ ق.

۱۱٦. الوسیط فی المذهب، للغزالی، سنة ۷٥۲ ق.

۱۱۷. الصحیفة السجادیة، بخط النیسابوری سنة ۹٥۱ ق.

۱۱۸. الصحیفة السجادیة، بخط علاء الدین بك التریزی سنة ۹۲۳ ق.

۱۱۹. شرح المفصل، سنة ۷۲۷ ق.

۱۲۰. دمیة القصر و عصرة أهل العصر، للباخرزی، سنة ۱۲۳٥ ق.

۱۲۱. نزهة الأدباء فی تحفة الظرفاء.

۱۲۲. کتاب المفردة و کتاب القراءة، لأبی عمرو بن العلاء.

۱۲۳. الرسالة البدیعة، للحلی.

۱۲٤. مجموع مکتوب سنة ۱۰۹٥ق:

دیوان ابن النحاس الشیخ فتح الله الحسینی.

دیوان ابن الدار، الشیخ محمد بن نور.

۱۲٥. مستدرك مقامات الحریری، لابن الخشاب البغدادی.

۱۲٦. مجموع فیه:

مکاتیب الصاحب فخر الدین.

دیوان جمال الدین ابراهیم المعمار.

۱۲۷. مجموع مکتوب سنة ۹۸٦ ق: معرفة القلوب. رسالة فی الحدیث. شرح همزیةابن الفارض. مدح صفی الدین الحلی. رسالة فی بیان مخارج الحروف.

۱۲۸. حاشیة المطالع، سنة ۸۹۸ ق.

۱۲۹. حاشیة (الکافیة لابن الحاجب)، للسید الشریف الجرجانی، سنة ۸٦۲ ق.

۱۳۰. فوائد من شرح الدهلوی علی الکافیة، سنة ۸٦۲ ق.

۱۳۱. رسائل فی الحکمة، للدوانی و مرزاجان و غیرهما، سنة ۹۸۹ ق.

۱۳۲. الضوء علی المصباح، للمطرزی.

(۱۰)

خزانة مجلس الشوری الوطنی

١. رسائل، ابراهيم بن هلال بن زهرون الصابى الحرانى، مكتوبة فى القرن الخامس.

٢. أحاديث و أخبار سنة ٥٨٠ ق.

٣. مقالات أبى زكريا يحيى بن عدى بن حميد بن زكريا المنطقى التكريتى.

٤. كشف الأسرار الايمانية و هتك الأسرار الحطامية، لضياء الدين الشيرازى و هو شرح رشف النصايح و أدلة العيان للسهروردى، مكتوب فى شيراز سنة ٦٤٧ ق.

٥. ديوان أسامة بن مرشد بن على بن مقلد بن نصر بن منقذ الكنانى أمير شيزر و مكتوب فى عصره.

٦. تهذيب إصلاح المنطق، لأبى زكريا يحيى بن على الخطيب التبريزى، مكتوب فى بغداد سنة ٤٩٧ ق.

٧. مجموع: تلخيص المقولات. تلخيص كتاب باراميناس. تلخيص كتاب أنالوطيقالابن رشد.

٨. خلاصة الأشعار و زبدة الأفكار، لتقى الدين محمد بن شرف الدين على الحسينى القاسانى و هو منتخب أشعار أهل القرن العاشر، بخطه ١٤ جمادى الآخر سنة ١٠٠١ق فى كاشان.

٩. شرح مقامات الحريرى، لأحمد بن زكريا الملتانى، مكتوب فى القرن الثامن.

١٠. الاسعاف بشرح أبيات القاضى والكشاف، للشيخ خضر بن عطاء الله الموصلى المتوفى سنة ١٠٠٧ق. و هو كتاب كبير قوامه ١١٩٢ صفحة فرغ من تأليفه سنة ١٠٠٣ ق.

١١. بحار الأنوار، للمجلسى، جلد ٥ المتوفى سنة ١١١٠ق، مكتوب فى عصر المؤلف و عليه خطه.

١٢. إيضاح المقاصد لفرائد الفوائد فى الحساب (شرح الفوائد البهائية لعماد الدين عبدالله بن محمد الخوام البغدادى)، ليحيى بن أحمد الكاشى.

١٣. البارع فى أحكام النجوم، لعلى بن أبى الرجال الشيبانى الكاتب.

١٤. الفصول المهمة فى معرفة الائمة، لنور الدين على بن محمد بن الصباغ المكى المالكى، مكتوب سنة ٩٨٨ ق.

١٥. مجموع: العقد النفيس و نزهة الجليس.

المقامات الذهبية، لأمير المؤمنين الإمام على بن أبى طالب عليه السلام سنة ١٠٦٩ ق.

١٦. مجموع: رسالة فى التعليقات، لسعد بن منصور بن هبة الله بن كمونة.

تنقيح الأبحاث للملل الثلاث، له أيضاً.

رسالة إفحام اليهود، من أمالى السموئل بن يحيى بن عباس المغربى ٩ ذى الحجة سنة ٥٨٨ ق مكتوب سنة ١٠٦٠ق نقلاً من نسخة محمود بن مسعود الشيرازى التى كتبها من نسخة المصنف.

١٧. مجموع:

مواقع النجوم و مطالعه أهلة الأسرار و العلوم فى الحكمة و العرفان، لابن عربى، مكتوب سنة ٦٥٣ ق.

القربة، له.

اللوامع الغيبية فى معنى الروح، للسهروردى.

١٨. مجموع: فوائح الجمال و فواتح الجلال فى التصرف و العرفان، لأحمد بن عمر الخيوقى نجم الدين كبرى، مكتوب سنة ٧٠٩ ق.

رسالة الهائم، له.

رسالة ماهية الصلوة، لابن سينا، مكتوب سنة ٧٦٩ ق.

١٩. مجموع:

رسالة فى المنطق، بخط نوح بن يوسف بن على السيرافى فى المحرم سنة ٥٧٠ ق.

أجوبة، لابن سينا، سنة ٥٧٠ق.

رسالة مخارج الحروف، له، سنة ٥٦٩ ق.

٢٠. مجموع:

آداب البحث، للسمرقندى.

مراسلات عز الدولة سعد بن كمونة مع نجم الدين دبيران.

تجريد الاعتقاد، للخواجه نصير الدين الطوسى و عليه خطه سنة ٦٦٩ ق.

كشف المراد فى شرح تجريد الاعتقاد، للعلامة الحلى و عليه خطه و خط ابنه فخر المحققين.

٢١. سلوان المطاع فى عدوان الاتباع، لأبى عبدالله محمد بن محمد بن ظفر المكى الصقلى الأندلسى، بخط عبدالرحمن بن أحمد بن على بن أحمد أبى حيان الحضرمى الكندى سنة ٩١٨ ق.

۲۲. شرح (الحماسة لأبی تمام) للمرزوقی.

۲۳. شرح لامیة العجم (تهذیب الغیب المسجم للصفدی)، لکمال الدین أبی البقاء محمد الدمیری، سنة ۱۲٤٥ ق.

۲٤. العقد النضید المستخرج من شرح ابن أبی الحدید، لفخر الدین عبد الله بن الهادی بن أمیر المؤمنین المؤید بالله یحیی بن حمزة المتوفی بصناء، بخط محمد بن صلاح بن منصور العدنی سنة ۱۰۸۰ ق.

۲٥. التکملة فی شرح (التذکرة للخواجه نصیر الدین الطوسی) فی الهیة، لشمس الدین محمد بن أحمد الخفری سنة ۹۷٥ ق.

۲٦. شرح الملخص (فی الهیئة البسیط لمحمود بن محمد بن عمر الجغمینی الخوارزمی)، لمحمد بن محمد الشهیر بهمام الطبیب، بخطه سنة ۸۲٤ق.

۲۷. ألحان السواجع بین البادی والمراجع، للصفدی.

۲۸. الأمالی، للسید الشریف المرتضی، بخط حیدر بن بختیار بن الحسین الشنبستی سنة ٥۷٤ ق.

۲۹. التمثیل والمحاضرة، للثعالبی سنة ۱۰۲۰ ق.

۳۰. دیوان الأبیوردی، مکتوب سنة ٦٦۰ق و علیه سماع أبی سعد أحمد بن مسعود بن مفتی بخاری سنة ٦٦۳ق الذی أجاز لأبی حامد محمود بن محمد مکی الخجندی.

۳۱. دیوان المتنبی، بخط صفی الدین أبی الفضل اسماعیل بن عبد الله بن هبة الله بن قارون الکاتب السعدی الشافعی سنة ٥۹٦ق، و علیه سماعه علی أبی سعد سعدالله بن غنائم بن علی بن قانت المقری النحوی الحموی، بقراءة أبی طالب بن یحیی بن أبی طالب الرحبی سنة نیف و ستمائة.

۳۲. مجموع مکتوب سنة ۱۲۷۰ ق:

دیوان سلیمان بن علی التلمسانی الکوفی، علی حروف المعجم.

دیوان حسام الدین أبی یحیی عیسی بن سنجر بن بهرام الإربلی الحاجری، صاحب مسارح الغزلان.

منتخب دیوان ابن نباتة المصری.

منتخب دیوان التلعفری.

۳۳. مجموع أشعار أبی النصر قانصوه الغوری.

۳٤. راموز اللغة فی غرائب ألفاظ الصحاح والمغرب والفائق، للسید محمد بن السید حسین، سنة ۱۲۸٥ ق.

۳٥. مقدمة الأدب، للزمخشری، جلد ۱، سنة ۸۷۲ ق. جلد ۲، سنة ۷۹۰ ق.

۳٦. التحفة السعدیة (شرح القانون لابن سینا)، لقطب الدین الشیرازی. جلد ۱، سنة ۹۹٤. جلد ۲، سنة ۹۹۷.

۳۷. شرح القانون، لابن نفیس القرشی، جلد ۳، سنة ۷۳۷ ق.

۳۸. شرح الموجز، لنفیس بن عوض بن حکم الکرمانی، سنة ۹۱۱ ق.

۳۹. غرر الغرر و درر الدرر (مختصر الأمالی للمرتضی)، لعبد الرحمن بن محمد بن ابراهیم العتائقی.

٤۰. الصید والقنص، مکتوب سنة ٦۱۷ ق.

٤۱. مجمع البلاغة، مکتوب سنة ٥۷۳ ق.

٤۲. المستقصی فی الأمثال، للزمخشری سنة ۱۳٤٦ ق.

٤۳. مغانی المقامات فی معانی المقامات، بخط عبد الرحمن بن محمد المعروف بابن شمس البصری الشافعی سنة ۹۰۱ ق.

٤٤. الرشاد (فی شرح الارشاد الهادی نحو الرشاد للتفتازانی)، لمحمد بن شریف الحسینی سنة ۹۰۰ ق (؟).

٤٥. الشافیة، لابن الحاجب، سنة ۷۳۲.

٤٦. الکافیة، لابن الحاجب، بخط یاقوت المستعصمی سنة ٦۹۰ ق.

٤۷. المصباح (شرح المفتاح للسکاکی)، للشریف الجرجانی، بخط علی بن مسافر سنة ۸۲۷ ق.

٤۸. مجموع:

دمیة القصر و عصرة أهل العصر، للباخرزی.

العقد النفيس فى مفاكهة الجليس، للملك المظفر يوسف بن عمر بن على الرسولى.

٤٩. ديوان ابن حيوس المقيم بكرمان المعاصر لصاحب كتاب عقد العلى، و هو غير أبى الفتيان محمد بن سلطان بن محمد بن حيوس الغنوى.

٥٠. شرح طوالع الأنوار، مكتوب سنة ٨٤٤ ق.

٥١. مفاتيح الأسرار و مصابيح الأبرار، تفسير للشهرستانى صاحب كتاب الملل و النحل، بخط محمد بن محمد الزانجى، كتبه لابراهيم بن محمد بن المؤيد أبى الجامع الحموى الجوينى سنة ٦٦٧ ق.

٥٢. الغرائب والعجائب، تفسير لأبى القاسم محمود بن حمزة بن نصر، مكتوب سنة ٩٢٨ق من نسخة تاريخها ٦٧٥ق.

٥٣. الكشاف، للزمخشرى، بخط عبد المؤمن بن محمد بن السباك الحنفى سنة ٧٤٤ ق.

٥٤. الكشاف، ج ٤، بخط الحسين بن محمد العجمى الحلبى سنة ٦٦٦ ق.

٥٥. الكشاف، ج ١، بخط الحسن بن محمد بن على بن اسفنديار الطبرى سنة ٧٢٠ ق.

٥٦. شرح مقاصد الطالبين فى علم أصول الدين، للتفتازانى، بخط أحمد بن محمود بن شكران سنة ٨٦٧ ق.

٥٧. مطالع الأنظار فى الكلام (شرح طوالع الأنظار للبيضاوى)، لأبى الثناء شمس الدين محمود بن عبد الرحمن بن أحمد الاصفهانى سنة ٨٣٥ ق.

٥٨. الشفاء، لابن سينا، بخط على بن فتح الله المعدانى الاصفهانى سنة ٨٧١ ق.

٥٩. استيعاب الوجوه الممكنة فى صنعة الاسطرلاب، للبيرونى، سنة ٨٨٨ ق.

٦٠. منهج الطلاب فى عمل الاسطرلاب، للملك الأشرف عمر بن يوسف بن عمر بن على بن رسول، سنة ٨٨٨ ق.

٦١. شفاء الأسقام و دواء الآلام، لخضر بن على بن الخطاب المعروف بالحاج باشا سنة ٩٥٧ ق.

٦٢. القانون فى الطب، سنة ٧١٦ ق نسخة معارضة بنسخة الأصل التى كتبها ابن سينا، و قرئت عند نصيرالدين.

٦٣. القانون فى الطب. نسخة عتيقة ملكها محمد بن على بن الموفق المتطبب سنة ٧٢١ ق و

عليها خط عبد الحميد بن عثمان الطبيب النيسابورى.

٦٤. مجموع كتب جالينوس الحكيم:

كتاب فرق الطب.

الصناعة الصغيرة، نقلها حنين بن اسحق.

النبض للمتعلمين، نقل حنين، قرأه جمال الدين ابراهيم بن شرف الدين محمود بن على بن عمران الحنفى المتطبب فى ربيع الأول سنة ٧٠٦ ق.

المقالة الأولى من كتاب جالينوس إلى اغلوقن (؟) فى التأنى لشفاء الأمراض.

المقالة الثانية من كتابه إليه فى شفاء الأمراض.

كتاب جالينوس فى الاسطقسا على رأى بقراط.

المقالة الأولى من كتاب جالينوس فى المزاج، نقل حنين.

المقالة الثانية.

المقالة الثالثة، عورضت سنة ٦٩٢ ق و صحّحها محمد بن عبد السلام.

٦٥. المختصر فى الطب، لعلى بن محمد بن عبد الله المتطبب الايزرى، بخطه سنة ٧٩٦ ق.

٦٦. المعالجات البقراطية، لأبى الحسن أحمد بن محمد الطبرسى، المقالة ٤، ٥، ٦، ٨ فى سنة ٩٨٢ ق.

٦٧. المغنى فى شرح الموجز، لسديد الدين الكازرونى سنة ٩٩١ ق.

٦٨. المنجح من الأدوية المفردة و خواصها و علاج الأمراض، كتب آخرها بخط أبى طاهر المتطبب سنة ٧١٥ ق.

٦٩. منهاج البيان فيما يستعمله الإنسان فى الطب، لابن جزلة سنة ٩٨٧ ق.

٧٠. الدر المسلوك فى أخبار الأنبياء والأوصياء والخلفاء والملوك، لأحمد بن الحسن الحر العاملى سنة ١٠٩١ ق.

٧١. شرح (التائية فى السير والسلوك و العرفان للسيد عبد القادر بن عمر بن حبيب الصفدى الشامى)، للشيخ علوان الحموى سنة ١٠٠٠ ق.

٧٢. عظة الألباب و ذخيرة الاكتساب (مختصر التميمة الذى هو خلاصة الدرة اليتيمة)، لمحيى

الدين الغرناطى سنة ۹۷۷ ق.

۷۳. تهافت التفافت، لايق رشد، سنة ۹٤٥ ق.

۷٤. اختراع الخراع، للصفدى، سنة ۱۱۹۰ ق.

۷٥. تنزيه الأنبياء، بخط علاء الدين أحمد الخفرى سنة ۹٦٤ ق.

۷٦. شرح الأسماء الحسنى، لعبد العزيز بن نصير بخطه سنة ۸۷٥ ق.

۷۷. فوائح الجمال و فواتح الجلال، سنة ۷۰۹ ق.

۷۸. كشف الغين عن شرح حكمة العين فى الإلهيات و الطبيعيات، لدبيران الكاتب القزوينى.

۷۹. تنقيح المناظر، لابن الهيثم سنة ۱۱۰۹ ق.

۸۰. تلخيص المجسطى، لعبد الملك بن محمد الشيرازى.

۸۱. مصقل الصفا فى حالات الخلفا، للسيد أحمد بن زين العابدين الأنصارى سنة ۱۰۳۲ ق.

۸۲. أنوار الملكوت، للحلى سنة ۷۹۳ ق.

(۱۱)

خزانة شيخ الإسلام مرزا فضل الله الزنجانى فى زنجان

۱. لسان الخواص، لرضى الدين محمد القزوينى.

۲. جمل العلم و العمل، للسيد الشريف المرتضى.

۳. النفحة العنبرية فى أنساب خير البرية، لمحمد الكاظم الزيدى اليمنى.

٤. كتاب فى القضاء والقدر، لعبد الجبار قاضى القضاة.

٥. توضيح الاشتباه، تتمة إيضاح الاشتباه.

٦. الغنية، لابن زهرة، سنة ٦۱٤ ق و عليه خط الخواجة الطوسى.

۷. الفوائد المدنية، لأبى الفضل بهاء الدين الاصفهانى الفاضل الهندى، عورض بالأصل، مكتوب سنة ۱۰۸۲ ق.

۸. غريب القرآن، للسجستانى، ملكه على بن عطا ملك بن خلف بن خليل بن أحمد بن محمد بن موسى بن ميكائيل سنة ٥۳٦ ق.

۹. تدارك المدارك، للشيخ يوسف البحرانى.

۱۰. شرح الكافى، لملا خليل بن الغازى القزوينى، بخط محمد بن حاجى بن حمزة الحسينى سنة ۱۰۹۳ ق.

۱۱. تبديد العقائد فى شرح تجريد القواعد، للطوسى، بخط أحمد بن سليمان فى مدينة خريم سنة ۷٤۸ ق.

۱۲. أبكار الأفكار، للآمدى، سنة ۷۷۹ ق.

۱۳. التذكرة، لأبى على الفارسى، مخطوط فى القرن الخامس.

۱٤. المصائد والمطارد، لكشاجم.

۱٥. خمرة الفؤاد، لقطب الدين محمد بن الشيخ على الشريف اللاهجى الاشكورى بخطه.

۱٦. مجيب نداء التوالى إلى منتخبات الغوانى، لمحمد بن السيد ابراهيم بن السيد عبد النبى الاحسائى بخطه سنة ۱۲٥۷ ق.

۱۷. الكامل البهائى، لحسن بن محمد الديلمى المعروف بعماد الدين الطبرى.

۱۸. هداية الأفكار إلى معانى الأزهار فى فقه العشرة الأطهار، لأبى محمد صابر بن ابراهيم بن محمد بن عبد الله بن الهادى، بخط محمد بن عبد الله الغرمى المعروف بالسناداد سنة ۱۰۹۷ ق.

۱۹. الشامل بحقائق الأدلة العقلية و أصول المسائل، لأبى الحسين يحيى بن حمزة صاحب كتاب الطراز. ج ۱ سنة ۷۱۱ ق؛ ج ۲ سنة ۱۰۲۱ ق؛ ج ۳ سنة ۱۰۲٦ ق؛ ج ٤ سنة ۱۰۲۰ ق.

۲۰. كشف الالتباس (عن الموجز الحاوى لتحرير الفتاوى لابن فهد الحلى)، لمفلح بن حسين الصميرى.

۲۱. انعكاس الشعاعات، للطوسى، بخط الشيخ محمد السماوى سنة ۱۳۳۹ ق نقلاً من خط عبيدالله الملنجى.

۲۲. كتاب فى الأشكال الكرية لمانالاوس. ۳ مقالات، اصلاح يحيى بن محمد بن أبى الشكر المغربى الأندلسى مع مقالة ألحقها الأخير: ما يتفرع عن الشكل القطاع فى النسب المؤلفة.

۲۳. اختصار عمل الضرب، لكمال الدين حسن الفارسى.

۲٤. كيفية الاظلال، للحسن بن الحسين بن الهيثم.

۲٥. الضوء، له.

۲۶. فی أضواء الکواکب، له.

۲۷. فی المکان، له.

۲۸. فض الختام، للصفدی، بخط نجم بن اسحق الاسرائیلی سنة ۷۵۳ نقلاً من نسخة الأصل الذی بخط المصنف. و علیه قراءة سنة ۷۹۹ ق.

۲۹. مجمع الزوائد، للحافظ نور الدین علی بن أبی بکر بن سلیمان الهیثمی القاهری الشافعی صهر الحافظ العراقی سنة ۷۹۹ ق.

۳۰. تفرید الاعتماد فی شرح تجرید الاعتقاد، لحسام الدین محمد البهشتی التبیکجی الاسفراییني فرغ من تصنیفه سنة ۷٤۱ باسفراین.

۳۱. المفصل، للزمخشری، مکتوب بمدینة حلب سنة ٦۰۳ ق.

۳۲. شرح الشهاب (للقاضی أبی عبد الله محمد بن سلامة بن جعفر بن علی القضاعی). لأبی الفتوح الرازی.

۳۳. زینة السالک فی شرح خلاصة محمد بن عبد الله بن مالک الربع الأول، لمحسن بن محمد طاهر بخطه و علیه حواش منه.

۳٤. المکرر فیما تواتر فی القرآت السبع و تحرر، لسراج الدین أبی حفص عمر بن زین الدین قاسم بن شمس الدین محمد بن علی الأنصاری المصری المقری الإمام بجامع المرحوم قاسم الاتابکی، بخط محمد بن خلیل ابن ابراهیم ۱۰ ذی العقدة سنة ۱۰۰۷ ق من نسخة مکتوبة من أصل المصنف الذی کتبه بیده و أکمله أخوه الشیخ أحمد فی ربیع الآخر سنة ۹۰۰ ق.

۳۵. معالم الدین فی فقه آل یس، للشیخ محمد بن شجاع القطان الأنصاری الحلی، علیه خط السید بحر العلوم.

۳٦. روض الناظرین فی علم الأولین و الآخرین، للشیخ أحمد بن الحسن الحر، بخطه آخر شعبان سنة ۱۰۸۰ ق.

۳۷. معتصم الشیعة فی أحکام الشریعة، لملا محسن الکاشانی.

۳۸. لوامع الأنوار فی شرح عیون الأخبار، للسید نعمة الله الجزائری سنة ۱۱۰٤ ق من نسخة الأصل و قوبل سنة ۱۱۰۹ ق.

(۱۲)

خزانة فخر الدین النصیری فی طهران

۱. المصباح الوهاج فی شرح (منهاج الوصول إلی علم الأصول للبیضاوی)، لمحمد بن المجتبی بن عز الشرف بن حمزة الغیاثی مکتوب سنة ۷۳۹ ق.

۲. نهج البلاغة، بخط فضل الله بن طاهر بن المطهر الحسینی ٤ رجب سنة ٤۹٤ ق.

۳. نهج البلاغة، بخط محمد هادی بن محمد تقی بن حیدر بن حسن بن ابراهیم بن فیاض السهروردی المشهور بالشولستانی سنة ۱۰۷۹ ق و علیه اجازة له من الشیخ صالح بن عبد الکریم البحرانی سنة ۱۰۸۰ ق.

٤. نهج البلاغة، بخط علی بن طاهر بن أبی سعد ۷ صفر سنة ٦۰۸ ق و علیه حواش من منهاج البراعة للقطب الراوندی.

۵. منهاج الولایة من کتاب نهج البلاغة، سنة ۱۰۹٦ ق.

٦. أسئلة و أجوبتها لمحمد بن المطهر الحلی بخطه.

۷. مصابیح القدس و قنادیل الأنس، لأحمد بن زین الدین العلوی من أفاضل عصر الشاه عباس الصفوی بخطه سنة ۱۰۲۲ ق.

۸. الدروس الشرعیة فی فقه الإمامیة، للشهید، بخط ابراهیم بن علی بن حسن بن محمد بن صالح بن اسماعیل المعروف بالکفعمی سنة ۸۵٦ ق.

۹. الأمثال السائرة من شعر أبی الطیب أحمد المتنبی، للصاحب بن عباد، بخط علی بن حسن الباخرزی الشاعر سنة ٤۳٤ ق.

۱۰. دیوان أبی الطیب المتنبی، نسخة عتیقة ملّکها بعضهم سنة ٤۳۱ ق، و علیه: «شعر أبی الطیب أحمد بن الحسین بن الحسن المتنبی رحمة الله علیه قرأه.. الدین غرس الدولة ذو الحسبین أبو الحسن علی بن المرتضی (بن) علی الحسینی علی موهوب بن أحمد بن محمد بن الخضر الجوالیقی سنة ۵۳۸ و علیه اجازة بخطه ذکر فیها أنه قرأه علی الشیخ أبی زکریا یحیی بن علی الخطیب الذی قرأه علی... وکیل... بن الساربان القمی الکاتب».

۱۱. شرح (الشافیة لابن الحاجب)، للرضی محمد بن الحسن الاستراباذی بخطه فی الغری سنة

۶۸۸ ق.

۱۲. الأمان من أخطار الأسفار و الأزمان، لابن طاووس، بخط حسين بن عماد البصرى سنة ۶۳۲ ق.

۱۳. كتاب الاجازات من بحار الأنوار، بخط المجلسى و أشياخه المجيزين له.

۱۴. المطلب فى العمل بالربع المجيب، لبدر الدين أبى عبد الله محمد بن محمد بن أحمد بن محمد المعروف بابن بنت المارديني (جمال الدين المارديني) الموقت بالجامع الأزهر. قرأه عليه نور الدين على بن حسن المعروف بالبحطيطى فأجاز له ۲۳ شعبان سنة ۸۶۱ ق.

۱۵. بدايع الحكم فى صنائع الكلم، بخط على بن محمد بن أحمد فى صفر سنة ۶۸۵ ق.

۱۶. ذكرى الشيعة فى أحكام الشريعة، للشهيد الأول مكتوب فى ربيع الآخر سنة ۸۷۴ و صحّحه المؤلف بخطه و عليه قراءة و بلاغ.

۱۷. القانون، لابن سينا، بخط المظفر بن عمر بن محمد الميافارقى سنة ۵۳۸ق للشيخ الرئيس المعتمد أبى الكرم بن يوسف الرومى تلميذ السيد الأجل هبة الله بن على الفيلسوف.

۱۸. القانون، ج ۴، ۵ مقروء على أبى الحسن هبة الله بن صاعد. قرأه أبو الحسن على بن الحسين بن سما (...) على أبى الفضل عيسى بن المسيحى بن عيسى بعد سنة ۵۵۰ ق.

۱۹. خلاصة الأقوال فى معرفة الرجال، للعلامة الحلى، بخط مرتضى بن محمود والد الفيض الكاشانى سنة ۹۸۵ ق.

۲۰. تفصيل وسائل الشيعة إلى تحصيل مسائل الشريعة، لمحمد بن الحسن الحر العاملى، بخطه و أكمله بعض معاصريه.

۲۱. جامع المقال فيما يتعلق بأحوال الحديث و الرجال، لفخر الدين بن محمد على طريحى، بخط محمد بن اسماعيل بن محمد الحسينى النجفى سنة ۱۰۵۹ ق و قرأه على المصنف و عليه اجازة منه له بخطه.

۲۲. الحدائق الندية فى شرح الفوائد الصمدية، للسيد عليخان الشيرازى بخطه سنة ۱۰۷۹ ق.

۲۳. مقدمة الثعالبى لكتاب فقه اللغة و سر العربية الذى صنّفه للميكالى. قرأها الشيخ رضى الدولة أبو المكارم محمد بن الشيخ أبى محمد عبد الوهاب بن ابراهيم بن على بن الحسين بن شيخ

بن قضاعة، على الشيخ أبى محمد عبيدالله بن عبد الرحمن بن يحيى بن اسماعيل العبادى الديباجى المعروف بابن أبى اليابس سنة ۵۵۳ ق، الذى يرويها عن أبى عبدالله محمد بن بركات بن هلال بن عبد الله النحوى و الشيخ الخطيب ابن المنجى سالم بن عبد الغالب بن عبد الله الشافعى، الذى قرأه على الشيخ أبى الفرج على بن نصر بن الصباح الكاتب البغدادى، عن مصنفه.

۲۴. تحصيل النجاة فى أصول الدين و فروعه، لمحمد بن المطهر الحلى صنّفه لناصر الدين حمزة بن حمزة العلوى، بخط عبد الكريم بن محمد بن الأعرج الحسينى (ظ؟) بالنجف سنة ۷۳۶ق و صححه المصنف بخطه و قرىء عليه.

۲۵. الجزء الأول من كتاب العقد الفريد (إلى آخر كتاب الوفود)، لابن عبدربه، مكتوب فى نصف جمادى الأولى سنة ۴۷۳ق و ملّكه السلطان أبو النصر قانصوه الغورى و قرأه مصطفى بن أحمد بن منصور بن محب الدين الشافعى بضع مرات سنة ۱۰۱۶ق و فيه زيادات لا توجد فى المطبوع. منها: فى وفود أروى على معاوية، بعد قوله: قال معاوية عفا الله عما سلف يا خالة هاتى حاجتك. قالت ما لى إليك حاجة، و خرجت عنه (ثم رجعت وقالت تعطنى[1] ألفى دينار و ألفى دينار و ألفى دينار. قال: ما تصنعين بألفى دينار؟ قالت: أؤدى بها ديناً علّى. قال: و ألفى دينار لماذا؟ قالت: أستعين بها على شدة الزمان، و زيارة بيت الله الحرام. قال: و ألفين لماذا؟ قالت: أروح بها فقر ابنى الحرث بن عبد المطلب. قال: قد أمرنا لك بها خالة. أما و الله لو كان على حيّاً لآمر لك بها. قالت: أتذكر عليا ـ فض الله فاك ـ ثم علا نحيبها بالبكاء. و أنشأت تقول:

ألا يا عين ويحك اسعدينا ... ألا أبكى أمير المؤمنينا
رزينا خير من ركب المطايا ... و أحسنهم و من ركب السنينا
و من لبس النعال و من حذاها ... و من قرأ المثانى و المئينا
إذا استقبلت وجه أبى حسين ... رأيت البدر راق الناظرينا
الا فابلغ معاوية بن حرب ... فلا ترقد عيون الشامتينا

---

۱. كذا وجدته تعطنى بالصيغة المضارعة و كأنه مجزوم بلام أمر مقدرة على حد قوله محمد تفد نفسك كل نفس، و كتب المصطفى بن محب الدين.

أفى شهر الصيام فجعتمونا	بخير الناس طراً أجمعينا
و من بعد النبى بخير نفس	أبو حسن لخير الصالحينا
كأنّ الناس إذ فقدوا علياً	نعاج حال فى بلد سنينا
فلا والله لا أنسى علياً	و حسن صلاته فى الساجدينا
فقد علمت قريش حيث كانت	بأنّك خيرها حسباً و دينا

فبكى معاوية و قال: كان والله يا خالة كما قلت و أفضل و أمر لها بالذى سألت وانصرفت.

كذا ألفيت هذه الزيادة فى بعض نسخ العقد و الحمد لله وحده و صلى الله على سيدنا محمد و آله الطاهرين و صحبه و سلم و كتب المصطفى بن محب الدين[1]

۲٦. مطالع الأنظار فى شرح (طوالع الأنوار فى الكلام للبيضاوى)، لشمس الدين أبى الثناء محمود الاصبهانى، بخط محمد بن على البلبيسى الشافعى سنة ۸٦۳ ق. و على ظهره اجازة من على بن بدر الدين بن الحسين السعدى الحصكفى لشمس الدين أبى الخير محمد بن الخواجه علاء الدين سبط العلامة الرشيدى ۵ شعبان سنة ۸٦۳ ق، و قرأه محمد المظفرى على حمزة المغربى و شهاب الدين أحمد بن محمد بن القطان الشهير بشقير العربى و الشيخ شمس الدين محمد بن شعبان العربى و القراءة من نسخة بخط الشيخ محمد الكردى و هى وقف بجامع العميدية بالقاهرة سنة ۹۰٤ ق.

۲۷. ديوان شهاب الدين محمد بن عبد المنعم بن محمد الخيمى الأنصارى اليمنى المصرى المتوفى سنة ۹۸۵ ق، جمع فى عصره بخط محمد بن شكر بن معلى بن شكر الدمرى.

۲۸. شرح الكافية، لابن مالك المتوفى سنة ٦۷۲ ق، بخطه ما خلا ۵۸ صفحة، و عليه خط تلميذه أبى الفتح محمد البعلى الحنبلى.

۲۹. مجموع فيه طائفة من الكتب و الانتقاآت و الملتقطات، بخط محمد بن أحمد بن الحامدى فى المائة الثامنة.

۳۰. مجموع:

۱. يراجع العقد الفريد، طبعة مطبعة لجنة التأليف و الترجمة و النشر، ج ۲، ص ۱۱۹ ـ ۱۲۱.

ارجوزة فى علم الكلام، للشيخ تقى الدين الحسن بن على بن داود الحلى.

المنهج القويم فى تسليم التقويم، له أيضاً، بخط محمد بن على بن حسن الجباعى سنة ۸۵۲ ق.

أجوبة أسئلة للعلامة الحلى، بخط الجباعى أيضاً. و قوبلت بنسخة الأصل.

ارجوزة فى الايمان، لمحمد بن زهرة الحسينى بخطه.

و على المجموع خط البهاء العاملى و جدّه.

۳۱. كشف اليقين، للعلامة الحلى، صنفه بالبلدة السلطانية سنة ۷۱۰ ق بخط الجباعى سنة ۸۵۲ بالبلدة السلطانية و قوبلت بالأصل.

۳۲. مجموع فيه طائفة من رسائل محمد بن محمد الباقر الميرالداماد، كتبت لسلطان العلماء و عليه اجازة له بخطه سنة ۱۰۲٤ ق مع حواشيه.

۳۳. مقدمة شرح الصحيفة السجادية، لمحمد تقى والد المجلسى بخطه.

۳٤. قواعد الأحكام فى معرفة الحلال والحرام، للعلامة الحلى، بخط محمد بن الحسن الحسينى الشجرى القمى سنة ۸۲۲ ق و عليه انهاء بعضهم على علّى بن الحسن بن محمد الاسترآبادى سنة ۸۲۲ ق و عليه شرح (كنوز الفوائد فى شرح مشكلات القواعد) للسيد حميد الدين نعمة الله.

۳۵. الدر المفيد للمسترشد المريد، يحتوى على فنون من الأحكام النبوية و العلوم الشرعية و النواميس الفلسفية و الدلائل العقلية و الآداب فى ۱۲ بابا بخط مصنفه (ظ؟) فى القرن السادس.

۳٦. زبدة البيان فى آيات الأحكام، للاردبيلى المتوفى سنة ۹۹۳ ق، مكتوب سنة ۹۸٦ ق و صححه بخطه.

۳۷. القلائد السنية على القواعد الشهيدية، للشيخ محمد بن على بن أحمد الحرفوشى بخطه فى اصفهان سنة ۱۰۵٤ ق.

۳۸. أنوار العقول من أشعار وصى الرسول، مجموع من شعر أمير المؤمنين مولانا الإمام على عليه‌السلام مع ترجمة فارسية، مرتب على الحروف بخط محمد بن الحسن الاسترآبادى سنة ۷۷٦ ق.

۳۹. شرح المحاكمات، لقطب الدين، بخط محمد صالح بن أحمد المازندرانى و قوبل بأصل صحيح.

٤٠. خزائن جواهر القرآن، لعلى قلى خان بن قرجقاى بخطه.

٤١. روضات الجنات فى ترجمة أحوال العلماء والسادات، للسيد محمد باقر بن زين العابدين بن أبى القاسم الخوانسارى، ج ٣ و ٤، بخطه سنة ١٢٧٠ق أما الجزء الأول والثانى فقابلهما أخو المصنف ثم صححها هو بنفسه.

٤٢. تلخيص غيث الأدب الذى انسجم فى شرح لامية العجم، لكمال الدين محمد بن موسى الدميرى، لخصّه فى أربعة أيام سنة ٧٦٧ ق، بخط محمد بن أبى بكر بن محمد الخطيب السمنودى من تلامذة الدميرى (ظ؟) ٢٤ شوال سنة ٨٠٥ ق و عليه اجازة بخط المؤلف.

٤٣. تفسير سورة التوحيد، للشيخ بهاء الدين العاملى و عليه اجازة بخطه للأمير محمد باقر الحسينى سنة ١٠٢٦ ق.

٤٤. مجموع:

النص الجلى على تقديم على و هو أصل كتاب أنوار الربيع.

نفثة المصدور.

للسيد عليخان الشيرازى بخطه سنة ١٠٧٤ ق.

٤٥. الحبل المتين، للشيخ البهاء العاملى مخطوط سنة ١٠١٦ ق، ملّكه محمد بن على المشهور بابن خاتون العاملى.

٤٦. مسالك الأفهام إلى تنقيح شرايع الإسلام.

ج ١، بخط محمد بن أحمد بن اسماعيل بن أحمد الشامى العاملى الجبيلى سنة ١٠٠٤ ق.

ج ٢، بخطه سنة ٩٨٧ ق و قابله محمد بن يوسف بن حسن العينانى و ملكه على بن الحسن بن شدقم الحسينى المدنى سنة ١٠٠١ ق.

٤٧. كتاب الأربعين، للشيخ البهاء العاملى صنفه سنة ٩٩٥ق مكتوب سنة ١٠١٦ ق و صححه بخطه و عليه حواشيه.

٤٨. كتاب الأربعين عن الأربعين من الأربعين، للشيخ منتجب الدين.

٤٩. كتاب الأربعين، لأسعد بن ابراهيم بن الحسن بن على الإربلى.

٥٠. كتاب الأربعين عن الأربعين، للشيخ المفيد أبى سعيد محمد بن أحمد بن الحسين

النيسابورى الخزاعى.

٥١. كتاب الأربعين، للشهيد الأولى، بخط محمد بن مكى سنة ١٠٩٣ ق.

٥٢. كتاب الأربعين، للشيخ حسين بن عبد الصمد الحارثى العاملى سنة ١٠٩٣ ق.

٥٣. كتاب الأربعين، لعطاء الله بن فضل الله الشهير بجمال الدين المحدث الحسينى.

٥٤. كتاب الأربعين، مكتوب سنة ١٠٩٤ ق.

٥٥. كتاب الأربعين المستغنى بتعيين ما فيه عن المعين، سمع كل حديث فى بلد من البلدان، أوائل القران السادس.

٥٦. أربعون حديثاً، للشيخ ابراهيم بن سليمان الخطى البحرانى.

٥٧. المودة فى القربى؛ أربعون حديثاً فى فضائل أهل البيت عليهم السلام، لعلى العلوى الهمدانى، مكتوب سنة ١٠٩٦ ق.

٥٨. كتاب الأربعين من الأخبار النبوية و الإمامية، سنة ٩٧٧ ق.

٥٩. كتاب الأربعين، للشهيد الأول، سنة ٩٩٣ق و عليه اجازة للبهائى لجمشيد بخطه فى تبريز سنة ٩٩٣ ق.

٦٠. كتاب الأربعين، للشيخ حسين بن عبد الصمد الحارثى العاملى، مصحح بخط البهاء العاملى ولده.

٦١. تفسير القرآن، بخط محمد بن المولى محمد رفيع الجيلانى المشهور بالبيدآبادى الاصفهانى سنة ١١٧٣ ق.

٦٢. التسهيل فى الحكمة العملية والنظرية، لأبى جعفر الكافى بن محتشم بن العميد بن محمد بن شهنشاه القاينى، بخطه سنة ١٠٢٩ ق.

٦٣. اللآلى العبقرية فى شرح القصيدة الحميرية، لمحمد بن الحسن بهاء الدين الاصبهانى المعروف بالفاضل الهندى، مكتوب سنة ١٠٩٩ ق و عليه حواش و تصحيح بخطه.

٦٤. رسائل، للشيخ محمد حسن النجفى صاحب كتاب جواهر الكلام مصححة على الأصل الذى بخطه و عليها خاتمة.

٦٥. كنز المسافر، لعلى بن لطف الله الحبشى بن عبد الله، سنة ١٢٤٠ ق.

٦٦. التبيان فى اعراب القرآن، لأبى البقاء العكبرى، جزآن فى مجلد عليه، بلغ سماعا بحضرة المصنف.

٦٧. تفسير الفخر الرازى، من الصافات إلى الاحقاف، بخط الحاج ادريس بن عبد الله بن عبد الخالق الصوفى ١١ شهر رمضان سنة ٦٨٠ ق.

٦٨. قطعة من الكشاف للزمخشرى، بخط دولتشاه بن محمد بن على النوشابادى فى ٢٥ ذى الحجة سنة ٦٨٠ ق.

٦٩. الربع الثانى من الكشاف، بخط أبى بكر عبدالله بن الحسين بن على الابرقوهى فى شيراز و عليه اجازة له من عبد القادر بن محمد بن عبد السلم سنة ٦٧٦ ق.

٧٠. نسخة عتيقة من الكشاف، ج ٥، القرن السادس.

٧١. نسخة عتيقة من مجمع البيان فى تفسير القرآن، للطبرسى، ج ٧.

٧٢. قطعة من القرآن، بالخط الكوفى بخط أبى سعد محمد بن الحسين بن على سنة ٣٠١ ق.

٧٣. منهاج العابدين، للغزالى، مكتوب فى المائة السادسة.

٧٤. كشف المراد فى شرح تجريد الاعتقاد، للعلامة الحلى، بخط محمد بن على بن ناصر العينقانى سنة ٨٥١ق.

٧٥. وسيلة الوارث، ارجوزة لتاج الدين العاملى الكاظمى نسباً.

٧٦. شرح بديعية، صفى الدين الحلى، بخط محمد الموفر سنة ٨٧٠ نقلا من خط على بن محمد بن يونس البياضى سنة ٨٤٠ق و قرىء سنة ١٠٢١ ق.

٧٧. زبور داوود، ١٥٠ مزمورا. مكتوب فى القرن الحادى عشر.

٧٨. صور الكواكب، لعبد الرحمن بن عمر المعروف بأبى الحسين الصوفى مكتوب سنة ١٠٥١ ق.

٧٩. التاريخ اليمينى، للعتبى، بخط على بن زين الدين بن محمد بن الحسن بن زين الدين العاملى سنة ١٠٨٤ ق، مقابلة.

٨٠. مجموع:

إيضاح دفائن النواصب فى فضائل على.

مائة منقبة، لابن شاذان أبى الحسن محمد بن أحمد بن على بن الحسين بن شاذان سنة ١٣٢٤ق من نسخة منقولة من خط أحمد بن الشيخ حسن قفطان سنة ١٢٨٣ ق بخط حسن بن محمد مهدى بن على بن يوسف بن عبد الوهاب الحسنى الطباطبائى.

٨١. إيضاح دفائن النواصب، سنة ١٠٩٣ ق.

٨٢. تواريخ ميلاد الائمة و وفياتهم، رواية الأديب أبى محمد عبد الله بن أحمد الخشاب.

٨٣. تاريخ الائمة، للشيخ الجهضمى.

٨٤. أصل، لبعض قدماء الشيعة، نقل من نسخة الحاج حسين النورى سنة ١٣٢٥ ق.

٨٥. منهاج الحق و اليقين فى تفضيل على أمير المؤمنين، للسيد ولى الله بن السيد نعمة الله الحسينى الرضوى الحائرى.

٨٦. كتاب الغايات، لأبى محمد جعفر بن أحمد بن على القمى نزيل الرى.

٨٧. مصادقة الاخوان، لأبى جعفر محمد بن على بن بابويه القمى نقلا من نسخة النورى.

٨٨. كتاب التمحيص، لأبى على محمد بن همام أستاذ التلعكبرى و يقال أنه لأبى محمد الحسن بن على بن الحسين بن شعبة الحرانى صاحب تحف العقول.

٨٩. كتاب الاستبصار فى النص على الائمة الأبرار الأطهار، لأبى الفتح محمد بن على الكراجكى صاحب كنز الفوائد.

٩٠. كتاب المؤمن، للحسين بن سعيد الاهوازى نزيل قم.

٩١. كتاب العروس، لأبى محمد جعفر بن أحمد بن على القمى.

٩٢. كتاب الأخبار المسلسلات، له أيضاً.

٩٣. كتاب الأعمال المانعة من الجنة، له.

٩٤. كتاب التعريف بوجوب حق الوالدين، للكراجكى.

٩٥. مقتل أبى الحسن أحمد بن محمد بن عبد الله البكرى فى فضائل على عليه السلام.

٩٦. كتاب فضائل رجب، للشيخ الصدوق.

٩٧. كتاب فضائل شعبان، له.

٩٨. كتاب فضائل رمضان، له.

۹۹. صحيفة الرضا عليه السلام.

۱۰۰. رسائل، لأبى على ابن سينا.

۱۰۱. منظومة فى المنطق، لابن سينا، مكتوبة فى القرن الحادى عشر.

۱۰۲. كتاب فى الهند، صنف العضد الدولة الديلمى، سنة ۱۰۸۲ ق.

۱۰۳. كتاب فيما يحتاج إليه الصانع من الأعمال الهندسية، لعضد الدولة سنة ۱۰۸۲ ق.

۱۰۴. الاثولوجيا؛ القول على الربوبية، تفسير فرفوريوس الصورى، نقله عبد المسيح بن عبد الله بن ناعمة الحمصى. و أصلحه الكندى للمعتصم بالله، سنة ۱۰۰۵ ق.

۱۰۵. مجموع رسائل فى الفسلفة والحكمة والنحو، مكتوب فى المائة الحادية عشرة.

۱۰۶. التوحيد، املاء مولانا الإمام جعفر بن محمد الصادق عليه السلام على المفضل.

۱۰۷. كتاب فى إثبات الصانع، للإمام الصادق عليه السلام.

۱۰۸. كتاب الاهليلجة، منقول من نسخة مصححة سنة ۷۱۲ ق.

۱۰۹. مصباح الشريعة، سنة ۱۰۶۰ ق.

۱۱۰. رسالة فى الاسطرلاب، للكيا كوشيار بن لبان بن باشهرى الجبلى سنة ۱۰۵۷ ق، نقلاً من نسخة كانت بخط مسعود بن محمد بن على بن حمزة فى ربيع الأول سنة ۴۹۹ ق.

۱۱۱. عيون الأصول فى الحساب، للكيا كوشيار، بخط على بن محمد بن على الصفاد سنة ۱۰۵۷ ق من نسخة مكتوبة سنة ۴۹۹ ق.

۱۱۲. الثمرة فى أحكام النجوم، لبطلميوس.

۱۱۳. الأسطرلاب، للبيرونى.

۱۱۴. رسالة فى معرفة سمت القبلة.

۱۱۵. رسالة فى استعمال الاسطرلاب.

۱۱۶. العمل بالكرة الفلكية، لقسطا بن لوقا.

۱۱۷. رسائل جابر بن حيان فى الصناعة:

كتاب المنفعة.

كتاب الملك.

كتاب الوصية.

كتاب الرحمة.

كتاب الرياض.

أقوال جابر فى الضمير.

كتاب الإيضاح.

كتاب الدعاء.

كتاب جنات الخلد.

كتاب فواضل من السبعين.

كتاب من الرائحة الكبير.

كتاب الإحقاق من السبعين.

۱۱۸. رسالة فى الرد على أهل الجبر و التفويض و إثبات العدل و المنزلة بين المنزلتين، لمولانا الإمام على الهادى عليه السلام، نقلها الحسن بن على بن شعبة فى تحف العقول.

۱۱۹. مجموع مكتوب سنة ۱۲۷۹ ق:

كتاب الفاضل فى صفة الأدب الكامل، للوشاء.

كتاب وصايا الملوك و أبناء الملوك من ولد قحطان بن هود النبى عليه السلام، فى ۳ أجزاء.

كتاب حرب البسوس بين بكر و تغلب.

كتاب بكر و تغلب بن وائل بن قاسط، و فيه أخبار وقائعهم مع قحطان بالسلان و الكلاب و ذى اراطى و مراذى و الجبلين.

۱۲۰. معالم الدين فى فقه آل يس، لشمس الدين محمد بن زيد الدين على بن محمد بن شجاع الأنصارى، عليه اجازة بخطه لعلم الدين اسماعيل بن نجم الدين عبد العزيز بن جلال الدين عبد الله بن قابل سنة ۸۳۶ ق.

۱۲۱. مجموع، لمراد بن على خان التفرشى بخطه سنة ۱۰۳۹ ق: رسالة العريضة المهدوية.

الرسالة الكرية المسماة بالفاطمية.

۱۲۲. الحديقة الهلالية، للشيخ البهاء العاملى، بخط الملاصدرا سنة ۱۰۰۵ ق.

۱۲۳. المغنی، لابن هشام المتوفی سنة ۷۶۱ق بخطه.

۱۲۴. الدرر و اللآلی فی خلاصة الأمالی، سنة ۹۷۷ ق.

۱۲۵. کتاب الحقوق، سنة ۹۷۷ق (ظ؟).

۱۲۶. کتاب الطوال المعضلة، لعلی بن القاسم الحسینی الیزدی، سنة ۹۷۷ق.

۱۲۷. شهاب الأخبار فی الحکم والآثار، للقاضی أبی عبدالله محمد بن جعفر القضاعی، سنة ۹۷۷ ق.

۱۲۸. منتهی الوصول فی علمی الکلام و الأصول، للعلامة الحلی، بخط أفضل بن حبیب الترکة فی حدود سنة ۷۰۰ ق.

۱۲۹. الدروس، للشهید الأول، سنة ۹۱۱ ق و ملکه علی بن هلال العاملی الکرکی.

۱۳۰. ذریعة النجاة من ألف عقاب، بخط المصنف فی أواخر القرن الحادی عشر.

۱۳۱. تحریر اقلیدس، للخواجه نصیر الدین الطوسی سنة ۶۶۲ق و علیه حواش بخطه. ۱۳۲. جامع الزیارات، لابن قولویه، سنة ۱۰۵۹ ق.

۱۳۳. مجمع البحرین و ملتقی النیرین فی الفقه الشافعی، لجمال الدین عبد الرحیم بن حسن الاسنائی القرشی المتوفی سنة ۷۷۲ق، مکتوب سنة ۷۴۵ ق.

۱۳۴. رسائل فی الفقه والحدیث، للشهید الثانی، سنة ۹۷۴ ق.

۱۳۵. کتاب لیلة النصف من شعبان، لنجم الدین محمد الغیطی الشافعی سنة ۱۰۸۶ ق (صنفه بمصر سنة ۹۶۸ ق).

۱۳۶. المنح المکیة فی شرح (الهمزیة للبوصیری)، لابن حجر، مکتوب فی الجامع الأزهر بمصر سنة ۱۰۳۴ ق.

۱۳۷. بحر الفوائد فی المنطق، لأبی المعالی نجم الدین علی بن عمر الکاتبی القزوینی المتوفی سنة ۶۷۵ق مکتوب فی عصره.

۱۳۸. المحصول، للفخر الرازی، بخط علی بن عیسی بن الحسن الشهرزوری فی حلب سنة ۶۱۸ ق.

۱۳۹. المدح المنقح من فن الموشح، مصنف فی أحمد آباد بالهند سنة ۱۰۱۶ ق.

۱۴۰. فهرست أسماء مصنفی الشیعة، للنجاشی، بخط حسن بن غالب البراقی الحسنی سنة ۹۸۲ق. من نسخة منقوله من نسخة قرأها تاج الدین أبو جعفر محمد بن الحسین بن علی بن محمد بن علی بن الحسین بن علی بن محمد الخزاعی فی شهر ربیع الأول سنة ۵۵۱ ق، کتب ذلک نجم بن محمد بن محمد بن محمد بن حسن بن نجم الحسنی الشامی السکیکی فی النجف سنة ۹۸۲ ق.

۱۴۱. شرح (دعوة الأطباء لأبی الحسن بن بطلان) و إظهار معانیها لذوی العقول والألباب، لعلی بن هبة الله بن علی المعروف بابن البردی، شرحه سنة ۵۰۷ ق مکتوب فی أواخر القرن السابع.

۱۴۲. طوالع الأفکار فی الکلام، للبیضاوی، بخط عبد الغفار بن محمد بن محمد بن علی القزوینی الهاشمی سنة ۷۱۹ ق.

۱۴۳. کتاب لؤلؤ البحرین، للشیخ یوسف البحرانی، قوبل بالأصل سنة ۱۱۹۶ ق.

۱۴۴. المسائل الشیرازیات، لأبی علی الفارسی.

۱۴۵. إیضاح الوصول فی شرح منهاج الأصول، سنة ۷۱۴ ق.

۱۴۶. مفتاح العلوم، للسکاکی.

۱۴۷. مجموع:

دفع مضار الأغذیة، للرازی.

الطب الملوکی.

معرفة البول، لاسحق بن حنین.

رسائل العضد، للرازی.

الطب الکلی، لأبی سهل المسیحی.

الاقرباذین، لابن التلمید.

رسائل، لحنین.

۱۴۸. کتاب فی الرجعة، لمحمد مؤمن الحسینی الاستر آبادی، فی مکة سنة ۱۰۶۹ ق.

۱۴۹. الکافیة، لابن الحاجب، سنة ۷۴۹ ق.

۱۵۰. المحاضرات، للراغب الإصفهانی، بخط عبد اللطیف بن محمد بن محمد بن طریف، لقاضی الشام و القسطنطینیة بستان زاده سنة ۱۰۶۸ ق.

۱۵۱. الفن الخامس من الكتاب الرابع من القانون، لابن سينا، مكتوب فى مدينة السلام سنة ۵۲۳ ق.

۱۵۲. قطعة من القانون مكتوبة سنة ۵۴۶ ق.

۱۵۳. مطالب السؤول فى مناقب آل الرسول، لكمال الدين أبى سالم محمد بن طلحة بن الحسن بن محمد الشافعى صنفه بحلب سنة ۶۵۰ ق، بخط محمد بن أحمد بن محمد بن أحمد بن على بن محمد بن على بن محمد بن عبد الله بن جعفر بن زيد بن جعفر بن محمد (المهدى) بن أحمد بن محمد بن الحسين بن اسحق المؤتمن بن جعفر الصادق عليه السلام، فى أوائل القرن الثامن.

۱۵۴. شرح كتاب العقل و التوحيد من الكافى، لملا صالح المازندرانى سنة ۱۰۶۴ ق.

۱۵۵. منهاج الوصول إلى علم الأصول، للبيضاوى، بخط زين الدين بن على بن أحمد الطلوسى الشامى الشهيد الثانى ۲۴ ربيع الثانى سنة ۹۳۹ ق.

۱۵۶. ترجمة صحف إدريس: التحفة السنية فى ترجمة الصحيفة الادريسية، نقله من السريانية الشيخ فخر الدين أحمد بن الحسين بن محمد متويه بن الحسن بن نصر بن عثمان بن يزيد بن يزيد الاصفهانى المشهور بابن متويه و هو ترجمان بارع سنة ۳۶۷ق، بخط عبد الله بن عيسى بك الاصفهانى الافندى صاحب الرياض المتوفى فى حدود سنة ۱۱۳۰ ق سنة ۱۱۲۲ ق.

۱۵۷. مختصر منتهى السؤل والأمل فى علمى الأصول والجدل، لابن الحاجب، بخط الشهيد الثانى سنة ۹۳۸ ق.

۱۵۸. مختصر كتاب التواريخ الشرعية عن الأئمة المهدية، للشيخ محمد بن محمد النعمان المفيد صنفه ۱۶ ربيع الأول سنة ۳۸۹ق، مكتوب بخط المظفر بن على بن منصور السالار فى ربيع الثانى سنة ۳۹۱ ق.

۱۵۹. الرسالة الهلالية، لمحمد جعفر بن محمد باقر الخراسانى السبزوارى صاحب الذخيرة و عليه بخط الفاضل الهندى: «وجدت فأخذتَ واجدتَ و جُدْتَ فجُدَّ و أجد».

۱۶۰. نقد النقود فى معرفة الوجود، لحيدر بن على بن حيدر العلوى الحسينى الآملى، بخطه سنة ۷۶۸ ق.

۱۶۱. حاشية كتاب تمهيد القواعد، لعلى بن زين الدين العاملى، بخطه سنة ۱۱۰۴ ق.

۱۶۲. شرعة التسمية، بخط بعض تلاميذ المير الداماد و عليه بلاغات بخط المؤلف.

۱۶۳. رسالة فى فضيلة التوحيد.

۱۶۴. تعاليق على كتاب تقويم الايمان، سنة ۱۰۲۰ ق.

۱۶۵. السبع الشداد، للمير الداماد، عليه اجازة بخطه.

۱۶۶. البيان، للشهيد الأول، بخط الشيخ على بن أحمد بن محمد بن أحمد بن محمد بن هلال المنشار سنة ۹۳۱ ق، قوبل بنسخة صحيحة سنة ۹۳۲ ق فى عيناثا فى مجلس الشيخ أحمد بن خاتون.

۱۶۷. الحلية اللامعة للبهجة المرضية، تعاليق على شرح السيوطى للألفية، للسيد محمد باقر بن محمد تقى حجة الإسلام الموسوى الشفتى المتوفى سنة ۱۲۶۰ ق بخطه.

۱۶۸. التنبيهات العلية على وظائف الصلوات القلبية، بخط مصنفه زين الدين بن بلبل بن أحمد الشامى العاملى سنة ۹۵۱ ق.

۱۶۹. عوارف المعارف، للسهروردى، بخط أحمد بن محمود بن ابراهيم بن حسن بن على بن العباس سنة ۶۹۷ ق.

۱۷۰. ۱۳ رسالة فى التصوف و العقايد، مكتوبة سنة ۸۲۲ ق.

۱۷۱. رسائل فى النحو و غيره، مكتوب سنة ۸۵۹ ق.

۱۷۲. عدة الداعى و نجاح الساعى، لابن فهد الحلى، مكتوب فى المدرسة الزينبية بالحلة سنة ۸۱۳ ق.

۱۷۳. غرر الفوائد و درر القلائد، للسيد المرتضى، مكتوب سنة ۱۰۷۱ ق من نسخة تاريخها ۵۹۴ق، مقابل سنة ۱۱۰۸ ق.

۱۷۴. تكملة الغرر و الدرر.

۱۷۵. نهج الحق و كشف الصدق، للعلامة الحلى، مكتوب سنة ۷۰۴ ق.

۱۷۶. مختصر تلخيص المفتاح، للتفتازانى، نسخة عتيقة.

۱۷۷. غرر الحكم و درر الكلم، للآمدى، مكتوب فى أوائل القرن الحادى عشر.

۱۷۸. التذكرة بأحوال الموتى و أمور الآخرة، للامام أبى عبد الله محمد بن أحمد بن أبى بكر بن

فرج الأنصاری الخزرجی الأندلسی ثم القرطبی المتوفی سنة ٦٧١ق، مکتوب سنة ٧٣٣ ق.

١٧٩. شرح الألفیة، للشیخ شمس الدین الحسن بن القاسم المرادی المعروف بـابن أم قـاسم النحوی. قوبل بأصل معتمد سنة ٧٥٢ ق.

١٨٠. شرح لباب الاعراب فی صناعة النحوی، لرکن الدین محمد بن عثمان بن محمد بن أبی العرض علی الخافی الزوزلی سنة ٧٧٥ق، جمع به حواشی تاج الدین محمد بن محمد بن أحمد بن السیف الاسفراینی المعروف بالفاضل علی کتابه المسمی باللباب و تعالیقه علیه و فوائد أخری من مصنفاته کاعراب الفاتحة.

١٨١. کتاب القانون فی النحو، للشیخ أبی موسی عیسی بن المنتجب الجـزولی المـراکشـی المتوفی سنة ٦١٥ ق، ملکه بعضهم سنة ٦٢٦ ق.

١٨٢. معراج الوصول إلی شرح منهاج الأصول، لمجد الدین الایکی، مکتوب سنة ٨٨٠ ق.

١٨٣. منهاج الوصول، للبیضاوی مکتوب سنة ٨٨٠ ق.

١٨٤. المجالس، لأحمد بن محمد الغزالی، بلغ سماعاً علی المصنف.

١٨٥. حاشیة المطول، للخطائی، سنة ٨٣٦ ق.

١٨٦. العقد الفرید فی التجوید، لمحمد بن محمود بن محمد الشریف السـمرقندی الهـلالی، بخط محمد بن علی بن محمد الکونینی العاملی.

١٨٧. عمدة المفید و عدة المجید فی معرفة التجوید، للسخاوی، منظومة.

١٨٨. مجموع:

کتاب النوادر من کلام الفلاسفة.

رسالة فی مقالات الحکماء.

رسالة فی آداب الفلاسفة، لحنین بن اسحق الطبیب.

رسالة الحجج العشر، للشیخ الرئیس فی النفس.

مکتوب سنة ٩٣٥ ق.

١٨٩. کتاب (أدب) القضاء، لمحیی الدین أبی العباس أحمد بن قاضی القضاة صدر الدین أبی اسحق ابراهیم بن أحمد الحنفی السروجی، قاضی القضاة بالقاهرة المعزیة مکتوب فی عصره.

١٩٠. المغرب فی ترتیب المعرب، للمطرزی، مکتوب فی قندهار سنة ٧٧٦ ق.

١٩١. مجموع، فیه خطوط ١٠٠ من مشاهیر العلماء حتی سنة ٩٨٦ق، صاحبه تـاج الدیـن حسین الصاعدی.

١٩٢. المشیخة، مجموع اجازات لسالک الدین محمد بن نجم الدین الحموی من أولاد سـعد الدین الحموی المشهور، من علماء أواسط القرن التاسع إلی منتصف القرن العاشر.

١٩٣. السفینة، لمحمد جعفر، سنة ١٠٨٦ ـ ١١٨٢ ق. اجازات جماعة من العلماء.

١٩٤. الصحاح فی اللغة، للجوهری، فصل الصاد باب العین صبع إلی آخر الجزء الخامس من الکتاب، بخط أبی عمرو زکریا بن محمد بن محمود الکمونی القزوینی سنة ٦٢٩ ق.

١٩٥. بصائر الدرجات، لمحمد بن الحسن الصفار المـتوفی سـنة ٢٩٠ق، مکـتوب ١٠٦٥ق صححه محمد طالب الجلیلی الاصفهانی، من کتب خزانة حجة الإسلام الشفتی.

١٩٦. القاموس المحیط. مکتوب فی عصره و علی آخر الجزء الأول منه. «هذا آخـر الجـزء الأول من نسخة المصنف الثانیة من کتاب القاموس المحیط و القاموس الوسیط فی جـمع لغـات العرب التی ذهبت شماطیط. فرغ منه مؤلفه محمد بن یعقوب بن محمد الفیروز آبادی فی ذی الحجة سنة ثمان و ستین و سبعمایة، هذا مثال ما وجدنا علی النسخة التی نسخت من نسخة المؤلف أسبغ الله ظلاله و أدام فضله».

و فی آخر المجلد الأول اجازة منه بخطه هذا نصها: «بسم الله الرحمن الرحیم استخرت و أجزت لصاحب الکتاب و کاتبه العالم الخبیر المحقق البارع رکن الدین زین الإسلام أبی عـلی ـ زاده الله توفیقاً و هدی ـ لما وجدت فیه التحفظ و التیقظ و الغوص فی عمان المعانی أن یروی عنی ما صح أو یصح عنده أنه من مسموعاتی أو مقروآتی أو مناولاتی فی العلوم. و کتب الملتجی إلی حرم الله تعالی محمد الفیروز آبادی متلفظاً بذلک فی شوال سنة ست و سبعین و سبعمایة والحمد لله و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه و سلم».

١٩٧. مهج الدعوات و منهج العنایات، لعلی بن موسی بن جعفر بن محمد بن محمد الطاووس العلوی الفاطمی المتوفی سنة ٦٦٤ ق، بخط حسین بن عماد البصری یوم الجمعة ٧ جمادی الأولی سنة ٦٦٢ ق.

١٩٨. المجتنى من الدعاء المجتبى، للسيد ابن طاووس المذكور، بخط الكاتب نفسه.

١٩٩. خواص الآيات، للتميمى.

٢٠٠. جامع الأسرار.

٢٠١. شرح قصيدة عبد العزيز بن تمام، للإمام محمد بن تميم المقاماتى.

٢٠٢. شرح الحماسة، للمرزوقى ج ٢.

٢٠٣. نوادر الحكمة، عليها خط المجلسى.

(١٣)

خزانة محمد أمين الخنجى فى طهران

١. الصحيح للبخارى، بخط محمود بن ابراهيم الاسكدارى الخلوتى سنة ١١٦٦ ق.

٢. الصحاح فى اللغة، باب الخاء إلى أوائل نعق، مكتوب فى أوائل القرن الخامس.

٣. الجامع الصغير، للسيوطى، بخط اسماعيل بن سليمان بن أحمد فى قرية خرقه سنة ٧٧١ ق.

٤. توضيح (التذكرة للخواجه نصير الدين الطوسى)، لحسن بن محمد النيسابورى، نسخة عتيقة.

٥. القاموس المحيط، سنة ١٠٣٠ ق.

٦. حاشية (شرح القسم الثالث من مفتاح العلوم، لأبى الحسن على الشريف الجرجانى)، للشيخ على بن مجد الدين الشاهرودى البسطامى المسمى مصنفك سبط فخر الدين الرازى، بخط المولى عبدالكريم من أولاد شيخ الإسلام المفتى العلامة أبو السعود بن محمّد، ملّكها بعضهم سنة ٩٩٨ق و سنة ١٠١٩ ق.

٧. دلائل الخيرات و شوارق الأنوار فى ذكر الصلوة على النبى المختار ﷺ، لأبى محمد عبد الله بن محمد بن سليمان الجزولى السملالى الشريف الحسينى، نسخة قديمة جيدة.

٨. شرح (حكمة العين لنجم الدين أبى بكر بن عمر الكاتبى القزوينى) لشمس الدين محمد بن مباركشاه البخارى، مكتوب فى أواخر القرن التاسع.

٩. بحر الحقايق والجواهر فى الأدوية و الأغذية المفردة و المركبة، لمحمد بن يوسف الطبيب الهروى، جمعه من الشفاء و القانون و شروحه، و الحاوى الكبير و الموجز و شروحه، و المنهاج،

والجامع، و التقويم، و نزهة الأرواح، و عين الخليل، والقاموس، والدستور، و مجموع اللغة، والينابيع، و المهذب، والمغرب، والتاج، و ديوان الأدب، والصحاح، و الصراح، و رتبه على الحروف فرغ منه سلخ رجب ٩٣٨ق، مكتوب سنة ١٢٥٣ق، بخط على بن محمد الاحسائى البحرانى.

١٠. مجموع:

فهرست الشيخ أبى جعفر محمد بن الحسن بن على الطوسى.

رسالة فى الرجال (أصحاب رسول ﷺ).

فهرست أسماء مصنفى الشيعة و ما أدركنا من مصنفاتهم.

١١. مجموع:

شرح (فصوص الحكم لابن العربى) للقيصرى.

شرح منازل السائرين.

رسالة فى التصوف، للقيصرى.

١٢. مجموع بخط حسين بن على الحسينى المشهدى سنة ٩٣٠ ق:

نثر الآلى من كلام مولانا الإمام على عليه السلام.

أربعون حديثاً فى فضائل على عليه السلام.

شرب الباب الحادى عشر (النافع يوم الحشر).

آخره: «بسم الله الرحمن الرحيم قرأ على هذه المسألة الآتية من أولها إلى آخرها سيدنا الشيخ الأجل الدين الصالح العالم القارى محب الأدب و لسان العرب أبو الحسن على بن نصر بن هارون الحلى أحسن الله تسديده و أجزل من كل عارفة مزيده قراءة فهم و رواية و تبين و أجزت له فى روايتها عنى ثقة بفهمه متى شاء و أحب على احتياط لى وله وكتب محمد بن إدريس فى تاريخ سلخ ربيع الأول من شهور سنة ست و ثمانين و خمس ماية و الحمدلله وحده و صلى الله على محمد و آله و سلم».

مسألة غسل الجنابة واجب لنفسه و النية له نية الوجوب، سنة ٩٠٠ق.

الباب الخامس من مكارم الأخلاق ٩٢٢ق.

مختصر عدة الداعى.

حاشية الشيخ عبد العالى على الارشاد، مكتوب فى عصره.

١٣. كنز اللغات، سنة ١١٠٣ ق.

١٤. شرح كليات القانون، لأبى الفضائل (محمد) بن نامارو بن عبد الملك الخونجي، بخط حسين بن ابراهيم بن الحسين أبى الفتح الحافظ الساوى سنة ٦٧١ ق، مستنسخ بالتصوير.

١٥. منظومة فى المنطق، لمتن الخونجي فى الجمل اسمها كنز الأمانى و الأمل، سنة ٨٥٧ ق، مستنسخ بالتصوير.

١٦. القانون فى الطب، لابن سينا، بخط محمد بن منصور بن خليفة، ابن منهال بالقاهرة سنة ٦٢٦ ق.

١٧. الصحاح فى اللغة، للجوهرى، بخط الشيخ شرف الدين محمد بن الوحيد الكاتب ثم يحيى بن على بن يحيى بن محمد ابن المشهدى سنة ٧٢٧ ق.

١٨. كتاب التبيان فى الفنون العشرة من أصول الديانات و فروع العبادات و تبديل الأخلاق المذمومات بالأخلاق المستحبات على مذهب الشافعي و الإشارة إلى خلاف غيره كأبى حنيفة و مالك و ابن حنبل سنة ٨٦٦ق بمكة.

١٩. من لا يحضره الفقيه، لابن بابويه، نسخة مصححة معارضة سنة ٩٢٠ ق.

٢٠. كتاب النهاية فى فقه أهل البيت، للشيخ أبى جعفر محمد بن الحسن الطوسى، بخط أبى القاسم على بن محمد بن على الحاسبى غرة ذى القعدة سنة ٥٧٩ق على أولها: «قرأه على الشيخ الإمام العالم وحيد الدين جمال الإسلام أبو القاسم على بن محمد بن على الحاسبى ـ أدام الله سداده ـ و أجزت له روايته عنى عن مشايخى عن المصنف ـ رضى الله عنهم ـ و قد بينت له الطرق فى رواياتى عنه. وكتب أبو الفضل الراوندى محمد بن سعيد بن هبة الله الراوندى فى شهور سنة ثمانين و خمساية هجرية حامداً مصلياً مسلماً».

٢١. شرح تصريف ابن الحاجب، لأحمد بن الحسن الجابرى، سنة ٨٤٣ ق.

٢٢. يتيمة الدهر، للثعالبى، سنة ٨٧٨ ق.

٢٣. كتاب لؤلؤتى البحرين، للشيخ يوسف بن أحمد بن ابراهيم الدرازى البحرانى، بخط غلام على النجف آبادى فى اصفهان سنة ١٢٢٦ ق.

٢٤. عيون الأنبياء فى طبقات الأطباء، لابن أبى أصيبعة، مكتوب سنة ٧٤٦ق نقلا من النسخة التى أوقفها.

٢٥. ديوان أبى اسحق ابراهيم بن عثمان بن محمد الكلبى ثم الأشهبى المعروف بالغزى، جمعه للوزير بهاءالدين رشيد الدولة كريم الملك بخط محمد بن أحمد بن جدى سنة ١١١٣ ق.

٢٦. مجموع فيه: رسالة الفراسة، لابن الخوام البغدادى.

٢٧. شرح ديوان على بن مقرب الأحسائى، بخط محمد رشيد بن أبو القاسم الموسوى الدزفولى سنة ١٢٠٨٠ق (ظ؟).

٢٨. الجوهرة فى نظم التبصرة، للحسن بن على بن داود الحلى، نسخة عتيقة مكتوبة فى عصره.

٢٩. سلافة العصر، للسيد عليخان المدنى، نسخة عتيقة.

٣٠. نهج البلاغة، نسخة عتيقة جداً مضبوطة جيدة نفيسة.

٣١. مصباح الأنس بين المعقول و المشهود فى شرح مفتاح غيب الجمع و الوجود، لصدر الدين القونوى، بخط محمد بن على بن عبد الله بن محمد البلادى البحرانى سنة ١١٤٩ ق.

٣٢. شرح (عيون الحكمة لابن سينا)، لأبى عبد الله محمد بن محمد بن الحسن الرازى صنفه لتلميذه الحكيم محمد بن رضوان بن منوچهر ملك شروان، نسخة عتيقة.

٣٣. حل مشكلات (الإشارات لابن سينا)، تاريخ التأليف سنة ٦٤٤ ق مكتوب سنة ١٠٥٩ و ١٠٦١ ق.

٣٤. أنوار الملكوت فى (شرح الياقوت لأبى اسحق ابراهيم بن نوبخت)، للعلامة الحلى، بخط محمد بن سعيد بن محمد بن عبد الله المقابى سنة ١١٠٠ ق.

٣٥. مجموع:

المقاصد العلية فى شرح (الرسالة الألفية المشتملة على فروض الصلاة العينية للشهيد الأول)، للشهيد الثانى، بخط على بن محمد بن سليمان بن يحيى بن حسين بن أبو شبابه الحسينى الاحسائى البحرانى المصاى فى سنة ١٠٤٩ ق.

الفوائد الملية لشرح الرسالة النفلية.

٣٦. مجموع مراثى الحسين عليه السلام، شعراء البحرين، جمع لطف الله بن على بن لطف الله بن يحيى

بن راشد الجد حفصی البحرانی، بخطه سنة ۱۲۰۳ ق.

۳۷. شرح نهج البلاغه، لابن میثم البحرانی، مکتوب فی أوائل المائة الثامنة.

۳۸. خریدة العجائب و فریدة الغرائب، لابن الوردی، نسخة عتیقة ملّکها عبد الحسین بن الشیخ یونس الکاظمی سنة ۱۲۵۳ ق.

۳۹. مشارق أنوار الیقین فی حقائق أسرار أمیر المؤمنین، بخط علی بن عبد الله بن حسین بن عبد الله بن حسن البلادی البحرانی سنة ۱۱۸۱ ق.

۴۰. شرح الأسباب، لنفیس بن عوض بن حکیم الطبیب، ألفه لألغ بیك کورکان، کتبه فی المدرسة العبیدیة و فرغ منه یوم الخمیس ۹ رجب سنة ۸۸۰ ق بخط أبی نصر بن شهاب الدین بن حاجی بن حسین بن علی الطبیب الکرمانی ثم الکونیالی فی اصفهان.

۴۱. الروضة الطبیة؛ مختصر تذکرة الحاضر و زاد المسافر، لعبد الله بن جبریل، کتب للأستاذ أبی الحسن محمد بن علی فی خمسین باباً؛ الجنس، النوع، الفصل، الخاصة، العرض، الجوهر، الکم، الکیف، الطبیعة، الجثة، الاسطقس، المزاج، الخلط، العضو، القوة، الفعل، الروح، النفس، العقل، الشهوة واللذة، العشق، الحس، التخیل، الفکر، الذکر، الخلق، الغضب، الحرکة، الزمان، المکان، الکون والفساد، العلم، المعرفة، الحدس، القیاس، البرهان، العلة، النوم، الرؤیا، النبض، البحران، المرض، السبب، العلامة، الصحة، الغذاء، الدوا، الغاذی والمغتذی، الابصار، الصوت. ملّکه محمد وفا بن الشیخ أحمد الشهیر بالخلاصی سنة ۱۱۶۹ ق. و مصطفی بن الشیخ ابراهیم الخلاصی الطبیب.

۴۲. القصیدة العینیة للإمام علی عليه‌السلام، بخط میرعلی.

۴۳. مجموع:

نکات فی أسرار علم النجوم، سؤال أبی سعید شاذان بن بحر أبا معشر و جواباته سنة ۱۰۲۹ ق.

کتاب العمل بذات الحلق، سنة ۱۰۱۹ ق.

معرفة رؤیة الهلال بالاسطرلاب.

کتاب الصور، لتنکلوشا البابلی القوقانی، بخط نظام الدین الکیلانی سنة ۱۰۲۹ ق.

۴۴. کشکول، مکتوب فی القرن التاسع.

۴۵. مجموع مکتوب سنة ۱۰۳۵ ق (ظ؟).

أحکام الأدویة القلبیة.

سیاسة البدن.

الصلوة و شرح حقیقتها.

کتاب الشیخ أبی سعید بن أبی الخیر لابن سینا.

کتاب العهد لابن سینا.

سؤال نجم الدین عن قول الشیخ الرئیس أن الحرارة تفعل فی الرطب سواداً و فی ضده بیاضاً... الخ للطوسی.

أربع مسائل لابن سینا؛ من أی موضع جئنا إلی هذا العالم، لأی شیء جئنا، إلی أین مرجعنا، ما یکون حالنا بعد مفارقتنا الدنیا عند حصول البرزخ.

تحریم الدفن قبل أربع و عشرین ساعة و أقصاه اثنتان و سبعون ساعة، لجالینوس، فی أربع مقالات: فیمن دفن من الاغماء و هی حی، فیمن دفن بوجع القلب، فیمن دفن و هو حی من الرعب والغم المفرط والصرع المفرط، فیمن دفن و هو حی من قبل الأدویة المخدرة المسبتة.

نوادر الطب، من کلام بقراط.

فی تدبیر الحبلی والمولود و أمراض الصبیان.

فصول من الطلب المسمی بالایلاقی فی المولود.

رسالة فی علاج الأطفال و تدبیرهم، للطبری.

المقالة المحسنیة فی حفظ الصحة البدنیة، علی عشرة فصول، للشهید فاضل بن أبی الحسن الیرقانی الاسرائیلی السکندری المتطبب.

رسالة تتعلق بالسن الثالثة إلی آخر العمر، للشیخ داود الانطاکی.

رسالة تدارك الخطاء لابن سینا.

أطعمة المرض، لنجیب الدین السمرقندی.

الباب الحادی و الثلاثون من الاقرابادین بجهة العلاج فی أطعمة المرض.

کلام کلی، للشیخ أبی سهل سعید بن عبد العزیز السهلی فی أغذیة المرض و موارد استعمالاتها.

٤٦. رسائل أبى اسحق الصابى،

عن الطائع لله الى ولاة النواحى والاطواف عند عوده الى داره و زوال الوحشة بهينه و بين الأمراء سنة ٣٦٤ ق،

عن المطيع لله إلى أهل عمان عند إخراج معز الدولة الجيش اليها فى شهر شوال سنة ٣٥٥ ق.

عنه إلى مؤيد الدولة أبى منصور بويه فى مثل ذلك.

عنه إلى سند الدولة.

٤٧. الرجال، لمصطفى بن الحسين الحسينى التفرشى، مرتب على ترتيب الحروف فى الأسماء والأوائل والثوانى و كذا الآباء ـ نسخة جيدة عتيقة.

٤٨. الفوائد الضيائية فى حل مشكلات الكافية، بخط دوشى بن حمزة بن ساد ٩٧٢ق (ظ؟)

٤٩. مقدمة الأدب، للزمخشرى، نسخة عتيقة.

٥٠. مفتاح الفلاح، للشيخ البهاء العاملى.

٥١. كتاب من لا يحضره الطبيب، لمحمد بن زكريا الرازى، سنة ١٠٢٩ ق.

٥٢. المصباح المنير فى غريب الشرح الكبير، نسخة نفيسة.

٥٣. شرح القصائد السبع، للزوزنى مع شرح دالية النابغة للأوحدى، سنة ١٢٧١ق.

٥٤. مجمع الأمثال، للميدانى، بخط بديع بن مصطفى الموسوى الدرب أمامى فى اصفهان فى مدرسة نم آورد سنة ١٢٧٦ق من نسخة مكتوبة سنة ٧١٠ ق.

٥٥. الشرح لكتاب (تلخيص المفتاح لمحمد بن عبد الرحمن القزوينى الخطيب بجامع دمشق)، للتفتازانى، بخط فتح محمد بن ميان نعمة الله. نسخة عتيقة تكاد ترجع إلى عصر المؤلف.

٥٦. مختار الصحاح، سنة ٩٦٣ ق.

٥٧. كتاب كامل الصناعة فى الطب، للمجوسى على بن أبى العباس تلميذ أبى ماهر بن سنان، نسخة عتيقة ملّكها الشيخ على نقى بن أحمد بن زين الدين الأحسائى سنة ١٢٢٦ ق، و غياث الدين محمد بن جلال الدين بن حيدر العريضى و ابن غياث الدين محمد بن محمد جعفر الحسينى سنة ١٠٧٠ ق.

٥٨. الصحاح فى اللغة، ج ٢ سنة ٦١٨ ق.

٥٩. مجموع:

ما لا يسع الطبيب جهله، تاريخ التأليف سنة ٧١٠ ق، مكتوب سنة ١٠٢١ بخط محمد باقر الحسينى الكاشانى.

كتاب مفردات النبات، سنة ١٠٢٢ ق.

أسماء الأداوى بالعربية والفارسية والسريانية والرومية و اليونانية.

٦٠. شرح المفصل، نسخة عتيقة.

٦١. الروضة البهية فى شرح اللمعة الدمشقية، نسخة ممشاة مكتوبة سنة ١٢٤٧ ق.

٦٢. مجموع:

الفصوص، للفارابى.

رسالة فى إثبات الواجب الوجود بالذات و صفاته بالدلايل، لمحمد المعرى، مكتوبة فى اصفهان سنة ١٠٧٧ ق.

رسالة الحكمة العرشية، للشيخ الرئيس، سنة ١٠٧٧ ق (ظ؟).

رسالة لصدر الدين الشيرازى.

رسالة فى الحدود، لابن سينا.

رسالة كل شىء فى عالم الكون و الفساد مما لم يكن فكان قبل الكون ممكن الوجود لذاته.

كيفية الزيارة و حقيقة الدعاء و تأثيرهما فى النفوس و الأبدان.

عهد عاهد به الله نفسه.

خطبة، له.

الكلمة الإلهية، له.

رسالة فى معنى النفس.

صورة ماكتب نجم الدين على بن عمر بن على الكاتبى إلى نصير الدين الطوسى سؤالاً عن قول المنطقيين و أجوبة الخواجة.

رسالة فى التوحيد.

قواعد العقايد، للخواجة الطوسى، سنة ١٠٧٧ ق. (ظ؟).

۶۳. الصحاح فى اللغة، نسخة عتيقة ج ۱، ۲.

۶۴. الأنوار و الأسرار فى أصول الحكمة والدين، لمحمد مرتضى ـ الملقب بمحسن الفيض الكاشانى.

۶۵. الحاوى فى علم التداوى، سنة ۹۵۸ ق.

۶۶. مجموع:

شرح قصيدة أبى محمد عبد الحميد بن عبد الحميد البابونى، لعبد الملك الحضرمى الشبيلى، بخط عبد الله بن الشيخ أحمد زين الدين بن ابراهيم بن صقر بن ابراهيم الأحسائى فى كرمانشاهان سنة ۱۲۳۲ ق.

مجموع أشعار الشيخ على نقى بن الشيخ أحمد بن زين الدين الهجرى الأحسائى بخطه.

۶۷. القوانين المحكمة، للمرزا القمى، بخط محسن الأصفهانى سنة ۱۲۳۰ ق عليه حواشى المؤلف.

۶۸. شرح تصريف ابن الحاجب، للجاربردى، بخط محمود بن اسلام سنة ۷۵۹ ق مقابل على النسخة الأصل فى مدينة قيصرية فى المدرسة الصاحبية.

۶۹. كنز المعانى فى شرح حرز الأمانى، بخط اسماعيل بن صالح بن أحمد بن سعيد بن أحمد بن ماجد الجمرى البحرانى سنة ۱۰۹۷ ق و عليه خط صالح بن ناصر بن عبد الله بن على بن حسن بن محمد بن على الشماسى سنة ۱۲۲۷ ق.

۷۰. نهج المسترشدين فى أصول الدين، للعلامة الحلى، سنة ۹۵۲ ق.

۷۱. غاية المأمول فى شرح زبدة الأصول، للشيخ جواد بن سعد بن جواد الكاظمى، بخط اسماعيل بن ناصر بن أحمد بن على بن أحمد بن عبد سالم البحرانى سنة ۱۱۷۱ ق.

۷۲. شرح (حكمة العين للكاتبى القزوينى) لمحمد بن مباركشاه البخارى، نسخة عتيقة.

۷۳. الإرهاض فى اللغة، لمولانا زيرك، سنة ۱۰۴۷ ق.

۷۴. غريب القرآن، بخط اسماعيل النجفى بن موسى الحميرى سنة ۱۱۰۱ ق.

۷۵. مصحف مذهب نفيس، بخط ابراهيم القمى سنة ۱۱۰۱ ق من كتب مظفر الدين شاه القاجارى و أهداه إلى السيد أحمد خان معتمد الحرم سنة ۱۳۲۳ ق.

۷۷. مصحف بالقالب الصغير، مكتوب فى القرن الرابع.

(۱۴)

خزانة السيد محمد على داعى الإسلام

۱. الكشكول فيما جرى لآل الرسول، للشيخ عبد الله بن المعمار، صنفه فى فتنة سنة ۷۳۵ ق، بخط عبد الله بن حسن بن محمد بن النجار سنة ۷۶۲ ق.

۲. الرسالة السليمانية فى التجويد، لمحمد القارى بن شمس الدين الكاظمى، بخطه سنة ۱۰۸۸ ق، صنفها فى عصر الشاه سليمان الصفوى.

۳. شرح كتاب سيبويه، للقاضى السيرافى المتوفى سنة ۳۶۸، بخطه.

۴. المغرب فى اللغة، للمطرزى، مكتوب سنة ۹۹۴ ق.

۵. المغرب، سنة ۸۲۷ ق.

۶. آيات الأحكام، للراوندى، سنة ۷۶۸ ق.

۷. شرح الكافية، للجاربردى، سنة ۷۵۹ ق.

۸. إحياء العلوم، للغزالى، سنة ۷۱۷ ق.

۹. الحاوى فى الطب، سنة ۹۰۵ ق.

۱۰. إبراز المعانى المختصر، سنة ۷۷۰ ق.

۱۱. إبراز المعانى المختصر، سنة ۷۳۵ ق.

۱۲. الجزء الأول من كتاب العمدة فى عيون صحاح الأخبار فى مناقب إمام الأبرار، لابن البطريق الحلى، مكتوب فى عصر المؤلف.

۱۳. حسن لآلى الدرر بايجاز المختصر للمقاصد الحسنة فيما اشتهر، لأبى الخير محمد بن عبد الرحمن السخاوى، انتقاه محمد بن عبد الباقى الزرقانى المصرى، مختصر المختصر الذى اقتضبه أولا بخط محمد مراد فى شهر شوال سنة ۹ محمد شاهين المطابقة لسنة ۱۱۳۹ ق.

(۱۵)

خزانة مدرسة سپهسالار

۱. الإيضاح، شرح مقامات الحريرى، للمطرزى، نسخة مقابلة بخط المصنف.

۲. الطراز الموشی فی الإنشا، لشمس الدین محمد بن الحسن بن علی بن عثمان النواجی الشافعی المصری المتوفی سنة ۸۵۹ق، تملکه بعضهم سنة ۱۱۸۴ ق.

۳. عیون الحکم والمواعظ و ذخیرة المتعظ و الواعظ، لعلی بن محمد اللیثی الواسطی، سنة ۱۰۸۵ ق.

٤. عیون الحکم و المواعظ، نسخة قوبلت سنة ۱۰۷۹ ق.

۵. غرر الحکم و درر الکلم، للآمدی سنة ۹۹۵ ق.

٦. مختصر (تقویم اللسان)، لابن الجوزی)، مکتوب فی القرن الثامن.

۷. نهج البلاغة، نسخة عتیقة مکتوبة فی المائة الخامسة نقلاً من نسخة ترجع إلی عصر المؤلف.

۸. نهج البلاغة، بخط السید مرتضی بن نور الله الکازرونی سنة ۱۱۰۷ ق نقلاً من نسخة صححها محمد بن أبی نصر سنة ۵۸۷ ق.

(۸ مکرر تنقیح (الصحاح للجوهری)، لمحمود بن أحمد الزنجانی، و هو مختصر کتابه ترویح الأرواح فی تهذیب الصحاح فیه عشر الصحاح فی اللغة. مکتوب فی القرن العاشر.

۹. تهذیب اللغة، للأزهری، نسخة کاملة مکتوبة فی القرن التاسع.

۱۰. تهذیب اللغة، مکتوب فی القرن الثانی عشر.

۱۱. تهذیب اللغة، کتاب الخاء من فصل الزای إلی فصل آخر الحروف، ثم الغین و القاف و الکاف، نسخة عتیقة.

۱۲. تهذیب اللغة، کتاب الجیم والشین والصاد و قسم من السین، نسخة مکتوبة من نسخة تاریخها ۵۷۵ق.

۱۳. تهذیب اللغة، تتمة المجلد المذکور.

۱٤. دیوان الأدب، لأبی ابراهیم اسحق بن ابراهیم الفارابی، خال الجوهری صاحب الصحاح. مکتوب فی أوائل القرن الخامس و علیه مقیدات تاریخها سنة ٦۰۸ ق.

۱۵. الصحاح فی اللغة، للجوهری، بخط صدر الدین مکرم بن یحیی بن مکرم سنة ۸٤۳ ق.

۱٦. الصحاح فی اللغة، بخط عبد الکریم بن علی الکاتب الحلبی سنة ۸٦۳ ق.

۱۷. الصحاح فی اللغة، سنة ۸٦۷ ق.

۱۸. الصحاح فی اللغة، إلی باب العین، بخط ابراهیم بن محمد حسین الغفاری سنة ۹۸۷ ق.

۱۹. طراز اللغة، للسید علیخان الشیرازی المتوفی سنة ۱۱۱۸ ق کتاب نفیس، فی اللغة یذکر معانی الألفاظ فی الکتاب و الأثر و المصطلح و المثل مع الشواهد. من أول الکتاب إلی ع ب د سنة ۱۲۵۷ ق.

۲۰. طراز اللغة سنة ۱۲۸۳ ق.

۲۱. طراز اللغة، باب الراء إلی عبقس سنة ۱۱۲٤ ق.

۲۲. القاموس المحیط، للفیروزآبادی، سنة ۹۵۵ ق.

۲۳. القاموس المحیط، سنة ۹٦۲ ق.

۲٤. القاموس المحیط، سنة ۹٤۳ ق.

۲۵. القاموس المحیط، فی المائة العاشرة.

۲٦. القاموس المحیط، مکتوب سنة ۱۰۷۸ق من نسخة تاریخها سنة ۸۷٦ق، مقابل سنة ۱۰۸۱ ق بنسخة صححت علی أصل المصنف.

۲۷. قانون الأدب فی العربیة و الفارسیة، لحبیش التفلیسی من فضلاء المائة السادسة، مکتوب سنة ۹٦۸ ق.

۲۸. مختصر الصحاح، سنة ۹۲۸ ق.

۲۹. مقاییس اللغة، لابن فارس، سنة ۱۰۹٤ق فی شیراز.

۳۰. الجمل، للجرجانی.

۳۱. الجموع و المصادر التی ترکها الفیروزآبادی، لمحمد یحیی بن الشفیع القزوینی سنة ۱۲۷۰ ق.

۳۲. حاشیة عصام الدین الاسفراینی المتوفی سنة ۹۵۱ق علی شرح الجامی فی المائة العاشرة.

۳۳. حاشیة شرح الکافیة، لملا أحمد الابیوردی سنة ۹۰۱ ق.

۳٤. شرح الاعراب عن قواعد الاعراب المسمی موصل الطلاب إلی قواعد الاعراب، لخالد الأزهری، فی القرن العاشر.

۳۵. الفوائد الضیائیة؛ شرح الکافیة، للجامی، سنة ۹۷۵ ق.

٣٦. شرح الكافية، للشيخ الرضى الاسترآبادى، مكتوب فى أوائل القرن الثامن.

٣٧. شرح الكافية، القرن العاشر.

٣٨. العباب: شرح لب الألباب فى النحو، للسيد جمال الدين عبد الله بن محمد بن أحمد الحسينى المعروف بنقره كار المتوفى سنة ٧٧٦ ق.

٣٩. الضوء: مختصر المفتاح فى شرح (المصباح للمطرزى)، فى النحو، للفاضل الاسفراينى المتوفى سنة ٦٨٤ق، مكتوب سنة ١١٢٧ ق.

٤٠. اغناء الأديب فى شرح مغنى اللبيب، لمحمد مهدى بن على اصغر القزوينى، مكتوب فى عصره سنة ١١٢٢ ق.

٤١. تحفة الغريب فى شرح مغنى اللبيت، للدمامينى، مكتوب سنة ١٠٢١ ق بخط عمر بن بهاء الدين البشيطى الشافعى، نقلاً من ثلاث نسخ.

٤٢. منتهى أمل الأديب من الكلام على مغنى اللبيب، لابن الملا المتوفى فى حدود سنة ٩٩٠ ق.

٤٣. المنصف من الكلام على مغنى ابن هشام، للشمنى، استكتبه لنفسه السيد عليخان الشيرازى.

٤٤. المحصل؛ شرح المفصل للزمخشرى، لعلم الدين أبى القاسم قاسم بن أحمد بن موفق بن جعفر المرسى اللورقى الأندلسى المتوفى سنة ٦١٣ ق بخطه (ظ).

٤٥. العوامل المائة، للجرجانى، فى القرن العاشر.

٤٦. الكافية، لابن الحاجب، فى القرن العاشر.

٤٧. مغنى اللبيب، لابن هشام، سنة ٩٠٥ ق.

٤٨. مغنى للبيب، فى القرن التاسع.

٤٩. حاشية الخطائى على المختصر، للتفتازانى، سنة ١٠٠٩ ق.

٥٠. حاشية السيد الشريف على المطول سنة ٨٣٦ ق.

٥١. رسالة فى المجاز والاستعارة، للزمخشرى.

٥٢. الانموذج فى المعانى والبيان والبديع، لعبد الوهاب بن على الاسترابادى الحسينى.

٥٣. المطول، للتفتازانى، سنة ٨٦٠ ق.

٥٤. المطول، فى القرن التاسع.

٥٥. السمرقندية: شرح رسالة الاستعارات، (لأبى القاسم بن أبى بكر الليثى السمرقندى) لعصام الدين الاسفراينى. فى القرن الحادى عشر.

٥٦. شرح شواهد المطول، لكمال الدين محمد بن معين الدين محمد الفدشكوى النسوى صهر المجلسى المعروف بمرزا كمالا من فضلاء القرن الحادى عشر والثانى عشر.

٥٧. مفتاح المفتاح، لقطب الدين الشيرازى، مكتوب فى القرن الثامن.

٥٨. ميزان البلاغة و تبيان الرشاقة فى المعانى والبيان والبديع، تاريخ تأليفه سنة ١١٣٤ ق.

٥٩. العروض والقافية، للوحيدى التبريزى المتوفى سنة ٩٤٢ ق.

٦٠. سلوة الشيعة، مجموع اشعار مولانا أمير المؤمنين الإمام على عليه السلام، جمع الشيخ على بن أحمد الفنجكردى المتوفى سنة ٥١٣ ق، مكتوب فى حدود سنة ٧٤٠ ق.

٦١. العروض، لأبى عبدالله محمد بن الانصارى المعروف بأبى الجيش الأندلسى. بخط البيهقى الوحيدى سنة ٧٤٠ ق.

٦٢. الأبيات الحسان المجردة من وفيات الأعيان سنة ١٢٥٢ ق.

٦٣. الإسعاف فى شرح أبيات القاضى و الكشاف، لخضر بن عطاءالله الموصلى المتوفى سنة ١٠٠٧ ق صنّفه لشريف مكة ابن أبى نمى، مكتوب سنة ١٢٧٧ ق.

٦٤. خريدة القصر و جريدة أهل العصر، للعماد الكاتب الاصفهانى، محاسن شعراء بغداد و نواحيها مكتوب فى القرن التاسع.

٦٥. ديوان ابن خفاجة، فى القرن التاسع.

٦٦. ديوان ذى الرمة، الجزء الثانى عن الأصمعى، بخط جعفر بن شمس الخلافة المتوفى سنة ٦٢٢ ق و تملّكه بعضهم بعد سنة ٦٨٠ ق.

٦٧. الدرر الغروية، ديوان السيد صالح بن مهدى بن رضا القزوينى المتوفى سنة ١٢٩٧ ق، مكتوب سنة ١٢٦٨ ق.

الخزانة الملوكية فی طهران

١. روض الآداب، سنة ٨٧٧ ق.

٢. رسالة فی خواص الأحجار، للخواجه.

٣. ربیع الأبرار، للزمخشری.

٤. رسائل قابوس بن وشمکیر.

٥. رسائل أبی اسحق الصابی، سنة ١٢٣٧ ق.

٦. دیوان الصبابة فی العشق والعشاق، سنة ٧٦٤ ق.

٧. دیوان اشعار سلامة بن جندل السعدی، علیه خط ابن خلکان.

٨. الدر المصنون، سنة ٨٦٩ ق.

٩. دیوان شعر الحادرة، بخط یاقوت المستعصمی سنة ٦٥٢ ق.

١٠. دعاء الصباح، کتبه علی بن أبی طالب، سنة ٢٥ ق.

١١. الغرر والدرر، سنة ١٠٤٠ ق.

١٢. غرر الحکم و درر الکلم، سنة ١٠٣٧ ق.

١٣. الصحاح فی اللغة، سنة ٥٦٤ ق.

١٤. الصحاح فی اللغة، بخط اسماعیل بن یوسف سنة ٦٧٢ ق.

١٥. الخمریة، لابن الفارض، بخط یاقوت (ظ).

١٦. الحشایش، لدیسقوریدوس سنة ١٠٣٨ ق.

١٧. الحماسة، لأبی تمام، بخط یاقوت بن عبد الله سنة ٥٥٩ ق.

١٨. سقط الزند، سنة ٦٥٦ ق.

١٩. أشعار الشعراء الأربعة، بخط یاقوت المستعصمی سنة ٦٩١ ق.

٢٠. جلوة المذاکرة فی خلوة المحاضرة.

٢١. شرح دیوان المتنبی، للواحدی، سنة ٦٨٥ ق.

٢٢. الشراید و القلاید، شرح شواهد المغنی، سنة ٩٨٠ ق.

٢٣. شرح المقاصد، سنة ٨٦٥ ق.

٢٤. شرح مقامات الحریری، سنة ١١٨٠ ق.

٢٥. شفاء الاسقام، ٩١١ق .

٢٦. شرح دیوان المتنبی، سنة ٣٥٤ ق (؟).

٢٧. شرح ضوء السقط، سنة ٥٩٥ ق.

٢٨. شرح دیوان المتنبی، سنة ١١٧٢ ق.

٢٩. المصابیح، سنة ٧٣٧ ق.

٣٠. الکلمات القصار، للإمام أمیر المؤمنین علی علیه السلام، سنة ٧٣٣ ق.

٣١. المواعظ والاعتبار، للمقریزی.

٣٢. شرح البرکان فی الجبال.

٣٣. شرح القصیدة المیمیة، لابن الفارض.

٣٤. شرح التاریخ الیمینی، للعتبی.

٣٥. شرح بانت سعاد.

٣٦. شرح لامیة العرب.

٣٧. شرح قصائد ابن الفارض.

٣٨. شرح الحماسة.

٣٩. حاشیة الطیبی علی الکشاف.

(١٧)

خزانة کلیة الطب بجامعة طهران

١. آداب المریدین، لأبی النجیب عبد القاهر بن عبد الله السهروردی، سنة ٧٠١ ق.

٢. طریق المتصوفین فی آداب الصوفیة، سنة ٧١٤ ق.

٣. أصول التراکیب، لعلی بن محمد بن عبد الله المتطبب الانوری، بخط فضل الله بن علی الانور سنة ٧٨٩ ق.

٤. کتاب فی الأدویة، بخطه مصنفه سنة ١١٠٣ ق، علیه حاشیة للطبیب عبد الله الساوجی.

٥. الأرواح والقوی؛ مختصر حقایق الأسرار، تألیف مسعود بن محمد السجزی الطبیب، بخط

على بن محمد البخارى سنة ۸۷٦ق.

٦. الأسباب والعلامات، لنجيب الدين شرف الحكماء أبى حامد محمد بن على بن عمر المتطبب السمرقندى (قرن ۸هـ).

۷. الأسباب والعلامات، بخط ميرزا رحيم بن طبيب بن ملامهدى سنة ۱۲۳٤ق.

۸. الحاوى فى التداوى، لنجم الدين محمود بن صاين الدين إلياس الشيرازى، مكتوب فى قزوين سنة ۸۷۹ق.

۹. الشامل، لمحمد بن زكريا الرازى.

۱۰. القانون، لابن سينا، بخط محمد حسن الاصطهباناتى سنة ۱۲۸۲ق، لميرزا محمد حسن الحكيم باشى، منتسخ من نسخة مكتوبة سنة ٦٦۹ ق.

۱۱. القانون، سنة ۱۰۳۸ ق.

۱۲. القانون، سنة ۱۱۰۰ ق.

۱۳. القانون، نسخة عتيقة بخط عبد الرحمن بن أبى بكر المعروف بالسيف الافشخى البخارى.

۱٤. القانون، نسخة عتيقة عليها تاريخ ۹۸٥ ق والظن أنها مكتوبة فى القرن الخامس الهجرى.

۱٥. القانون، بخط محمود بن محمد مؤمن الطبيب سنة ۱۲٦٤ ق.

۱٦. المعتمد فى الأدوية المفردة، تأليف السلطان الأعظم الملك الأشرف يوسف بن على بن عمر بن على بن رسول الغسانى، مكتوب سنة ۱۰۰۲ ق لرسم المقام السامى العالى المولوى الاجلى فخر الدين عبد الله بن يحيى بن محمد بن عمرو.

۱۷. المغنى ـ شرح الموجز (الشرح السديدى)، لسديد الدين الكازرونى، بخط حسن بن حميد المنشى اللاهجانى سنة ۸٤٦ق.

۱۸. المغنى، سنة ۱۰۷۸ق.

۱۹. المغنى، بخط اسماعيل بن أحمد اللتكوهى سنة ۱۰۲۸ ق.

۲۰. المغنى، بخط ابراهيم بن محمود بن جمال الدين السور كوهى سنة ۸۹۸ق.

۲۱. المغنى، سنة ۹۸۸ ق.

۲۲. المغنى، سنة ۱۰۰٤ ق.

۲۳. المغنى، سنة ۱۲۲۳ ق.

۲٤. الموجز، لأبى الحسن علاء الدين على بن أبى الحزم القرشى المتطبب المعروف بابن النفيس سنة ۱۲٦۹ ق.

۲٥. الموجز، سنة ۱۱۲۳ ق (ظ)

۲٦. الموجز، سنة ۱۲۰۰ ق.

۲۷. الميامر فى الطب، لفخر الدين محمد بن على بن أبى نصر النيسابورى الاسفراينى سنة ۹٦۹ ق.

۲۸. إيضاح الطب، لطاهر بن ابراهيم بن محمد السنجرى.

۲۹. برء الساعة، لأبى بكر محمد بن زكريا الرازى سنة ۱۱۳٦ ق.

۳۰. بهجة الدارين فى الأمر بين الأمرين؛ الجبر والتفويض، لملا محمد طاهر القمى سنة ۱۱۱۱ ق.

۳۱. بيان الألوان، للخواجه نصير الدين السوسى.

۳۲. تدبير إفراط العرق فى الحميات.

۳۳. تذكرة الكحالين؛ شفاء العيون فى (أمراض العين)، لعلى بن عيسى الهندى.

۳٤. تشريح الأفلاك فى الهيئة، للبهاء العاملى سنة ۱۰۹٦ ق.

۳٥. تكسير الحياض فى الهندسة، للبهاء العاملى، ألفه برسم الشاه طهماسب بهادر خان.

۳٦. التلويح المجذور فى الطب، للخجندى، بخط محمد مؤمن بن السيد مسلم بن محمد مؤمن بن عضد الدين بن دست غيب الحسنى الطبيب سنة ۱۱۱۱ق.

۳۷. تنقيح المكنون من مباحث القانون، لفخر الدين محمد بن محمد بن أبى نصر الخجندى.

۳۸. جامع المفردات، لابن البيطار، سنة ۱۱۷٦ق.

۳۹. جميع الفوائد فى حفظ بدن الإنسان، لعبد الله الطبيب، بخط حسين بن منصور السبزوارى سنة ۱۰۷۳ ق.

٤۰. حدود الأمراض، للقمان بن حسن بن محمود المشهور باختيار الشيرازى.

٤۱. حدود الأمراض، سنة ۱۱۲۳ ق.

٤٢. حقایق أسرار الطب؛ حقائق أسرار الأطبا فی بیان تعریف الألفاظ والعبارات و تبیین الأسماء والاصطلاحات، لمسعود بن محمد السنجری الطبیب، سنة ١٣٠٥ ق.

٤٣. حقایق أسرار الطب، بخط نظام بن أحمد بن محمد بن أحمد القاضی سنة ٩٩٢ ق فی دار الملك شیراز، لولدی مولانا سلطان محمد الشهیر بقاضی سلطانا بن عین القضاة.

٤٤. حل الموجز فی الطب، لجمال الدین محمد بن محمد الاقسرائی، بخط صدر الدین بن محمد الهروی سنة ٩١٧ ق.

٤٥. حل الموجز، سنة ٨٨٨ ق.

٤٦. حل الموجز، بخط عبد الباقی بن فریدون الحسینی الجنابذی سنة ١٠٩١ ق.

٤٧. خواص الأدویة، سنة ٩٤٧ ق.

٤٨. دستور الاطبا فی معالجة المرضی، بخط محمد هادی الطبیب سنة ١١٢٦ ق.

٤٩. الجلالیة، تألیف جلال الدین محمد الطبیب الاصفهانی، سنة ١٢٧٥ ق.

٥٠. الجلالیة، بخط أحمد بن محمد حسین بن أحمد الشریف الحکیم الشکابنی فی همدان سنة ١٢٩٥ ق.

٥١. دقایق العلاج، لکریم بن ابراهیم الکرمانی، مکتوب فی دار العلم شیراز سنة ١٢٩٤ ق.

٥٢. ذات الشفا، أرجوزة لمحمد بن الجزی.

٥٣. الذخیرة الخوارزمشاهیة، نقلها إلی العربیة زین الدین أبو ابراهیم اسماعیل بن حسن بن أحمد بن محمد الحسینی الجرجانی، مکتوب سنة ١٠٠٦ ق نقلاً من أصل: «أمر باستنساخه سبط أبی بکر الفرار فی شهور سنة خمس و أربعین و خمسمایة متّع به صاحبه لأبی الفتح محمد بن محمد بن الحاکم الطبیب المروزی».

٥٤. الرسالة الذهبیة، طب مولانا الإمام علی بن موسی الرضا ﷺ ألفه للمأمون العباسی فی حفظ صحة المزاج و تدبیره بالأغذیة و الأشربة و الأدویة.

٥٥. رسالة فی الدین، للشیخ أحمد بن زین الدین الاحسائی، بخطه سنة ١٢٢٥ ق.

٥٦. زبدة الطب، لزین الدین أبی ابراهیم اسماعیل بن حسن بن أحمد بن محمد الحسینی الجرجانی سنة ٩١٥ ق، بخط سید برکات الحسینی.

٥٧. شرح الأسباب والعلامات فی الطب، لنفیس الطبیب، سنة ١٠٤٦ ق.

٥٨. شرح الأسباب و العلامات، سنة ١٠١٧ ق.

٥٩. شرح الأسباب و العلامات، سنة ١١٠٣ ق.

٦٠. شرح الأسباب و العلامات، سنة ١٢١٩ ق.

٦١. شرح الأسباب و العلامات، سنة ١٢١٩ ق.

٦٢. شرح الموجز، لنفیس الطبیب، سنة ٨٩٠ ق.

٦٣. شرح الإیلاقی فی الطب، لشمس الدین محمد بن محمود الآملی، سنة ٩٩٢ ق.

٦٤. شرح (الجوامع فی الطب للسید محمد بن یوسف الإیلاقی النیسابوری)، لأحمد بن محمد حسین الشریف المتکابنی، سنة ١٢٣٩ ق.

٦٥. شرح دعاء أهل البیت المعمور، سنة ١١١٢ ق.

٦٦. شرح القانون فی الطب، لابن نفیس.

٦٧. شرح القانون (التحفة السعدیة)، لقطب الدین محمود بن ضیاء الدین مسعود الشیرازی.

٦٨. شرح القانون، لشمس الدین محمد بن محمود الآملی.

٦٩. شرح القانون، للحکیم الجیلانی.

٧٠. شرح قانونجه فی الطب، لحسین بن محمد بن علی الاسترآبادی.

٧١. شرح قانونجه، للفاضل البغدادی، بخط محمد ابراهیم بن حاجی لاجین القزوینی سنة ١١١٩ ق.

٧٢. شرح قانونجه، لحسن بن ولی الشفائی، سنة ١٢٧٣ق.

٧٣. شفاء الأسقام و دواء الآلام فی الطب، تألیف خضر بن علی بن الخطاب المعروف بحاج باشا لعیسی بن محمد بن آبدین.

٧٤. کتاب فی الطب، تألیف محمد بن بهرام بن محمد القلانسی، بخط محمد کریم الطباطبائی سنة ١١١٠ ق.

٧٥. کتاب جالینوس إلی اغلوفن و جوامع کتابه إلی طرتروس فی النبض للمتعلمین.

٧٦. الکناش المنصوری، لأبی بکر محمد بن زکریا الرازی، سنة ٤٨٤ ق.

۷۷. الکناش المنصوری، سنة ۱۰۸۸ ق.

۷۸. الرسالة التشریحیة، لنجم الدین محمود بن صاین الدین الیاس الشیرازی، سنة ۱۲۸۴ ق.

۷۹. الغنی والمنی فی الطب، لأبی منصور حسن بن نوح القمری.

۸۰. الفصول فی الطب، للایلاقی النیسابوری، سنة ۱۲۳۹ ق.

۸۱. الفرائض، سنة ۷۵۵ ق.

۸۲. القانونجه، للجغمینی سنة ۱۰۷۷ ق.

۸۳۴. الستون فی الحمیات، لأبی سهل عیسی بن یحیی المسیحی.

۸۴. الرحمة فی الطب والحکمة، للسیوطی، سنة ۱۱۸۷ ق.

۸۵. ما لا یسع الطبیب جهله، لیوسف بن اسماعیل بن الیاس الخوئی الشافعی المعروف بابن الکبیر البغدادی.

۸۶. المغالطات، لفخر الدین محمد، سنة ۱۱۲۲ ق.

۸۷. منافع الأعضاء، لجالینوس، ترجمة حنین بن اسحق، سنة ۱۰۸۵ ق.

۸۸. من لا یحضره الطبیب، لمحمد بن زکریا الرازی، سنة ۱۱۲۱ ق.

۸۹. منهاج الدکان و دستور الأعیان، لأبی المنی بن أبی نصر بن حفاظ المعروف بالکوهین سنة ۱۰۳۵ ق.

مخطوطات الدکتور مهدی بیانی فی طهران[1]

یقتنی الدکتور مهدی بیانی خازن الکتب الوطنیة فی طهران مجموعة من المخطوطات هذا بیانها:

۱. البلد الأمین والدرع الحصین، أبو التقی إبراهیم بن علی بن الحسن بن محمد بن صالح الکفعمی اللوزی الجبعی الإمامی، بخط أشرف بن عبدالله الطباطبائی، برسم الشاه السلطان حسین الصفوی الحسینی بهادرخان (عصر یوم الأحد ۱۱ المحرم سنة ۱۱۲۳ ق).

۲. الصحیفة السجادیة، أدعیة مولانا الإمام زین العابدین علی بن الحسین علیه السلام بخط أشرف بن عبد الله الطباطبائی برسم الشاه السلطان حسین الصفوی (۱۱۲۳ ق).

۳. ضیاء الشهاب فی الأخبار النبویة، لمحمد بن سلامة بن جعفر القضاعی الشافعی، أملاه الشیخ قطب الدین أبو الحسین سعید بن هبة الله بن الحسن الراوندی. استکتبه محمد المدعو بعلم الهدی بن محمد المحسن الفیض الکاشانی سنة ۱۰۹۶ ق، من نسخة عتیقة کتبت ببعض شهور حجة اثنتین و ثمانین و ستمائة (۶۸۲ ق).

۴. القانون فی الطب، الشیخ الرئیس أبو علی بن سینا (أواخر ق ۷). ملکه محمد حسین الطبیب الشیرازی المشتهر بایزدی (۷۱۷ ق).

۵. شرح (رسالة الفرائض للخواجه نصیر الدین الطوسی)، أبو الحسن بن أحمد، بخط أحمد بن عبد الحی الشریف، فی بلدة کرج بجوار سهل بن أمیر المؤمنین فی ۱۲ جمادی الآخرة ۱۰۱۳ ق.

۶. شرح التذکرة النصریة، السید الشریف الجرجانی، المولود فی جرجان سنة ۷۴۰ ق، المتوفی فی بلدة شیراز ۶ ربیع الثانی ۸۱۶ ق، آخره بخطه فی شیراز سنة ۸۱۱ ق.

۷. الأصول من الکافی، الکلینی، أبو جعفر محمد بن یعقوب بن إسحق الرازی، نزیل بغداد، المتوفی فی شعبان سنة ۳۲۹ ق، فی آخره قراءة ملا محمد محسن الأصبهانی علی محمد باقر بن محمد تقی المجلسی سنة ۱۱۰۹ ق.

۸. کتاب فی المفردات، مع آراء مختلف الأطباء، أواخر ق ۶ ق.

۹. إجازة محمد تقی بن مجلسی العاملی النطنزی الأصفهانی لولده محمد باقر فی جمادی

---

۱. مجلة معهد المخطوطات العربیة، سال هفتم، ۱۹۶۱، [۱۳۴۰ ش] صص ۳ـ۶.

الآخرة سنة ۱۰۶۸ ق، و إجازة الولد لمحمد يوسف القزويني.

۱۰. الحبل المتين، الباب الرابع من المنهج في المواريث، البهاء العاملي.

۱۱. الكتاب المنصوري، محمد بن زكريا الرازي، ۹۵۴ ق.

۱۲. المرشد في الطب، في ذكر جوامع الصناعة و جملها شعبان ۹۵۴ ق.

۱۳. تلخيص النشر في القرآت، بخط محمد الاستادي، ۷ ذي الحجة ۹۳۰ ق.

۱٤. الرسالة المعراجية، ابن سينا، بخط محمد بن عمر الرازي، منتصف صفر سنة ۵۸٤ ق.

۱۵. شرح گلستان، بالعربية، يعقوب بن سيد علي المتوفى سنة ۹۳۱ ق، بخطه.

۱٦. كتاب الإيقاضات و التشريقات، الصحيفة الملكوتية و الحكمة السوية في مسائل الحدوث والسرمدية، مير محمد بن محمد باقر الداماد الحسيني، بخط محمد بن إبراهيم الشهير بالصدر الشيرازي ملا صدرا المتوفى سنة ۱۰۵۰ ق.

۱۷. عرش التقديس، المير الداماد، بخط ملا صدرا.

۱۸. مقالتان في الفلسفة، مير محمد بن محمد باقر الداماد الحسيني. بخطه سنة ۱۰۲۰ ق.

۱۹. رسالة في أشكال التأسيس، شمس الدين محمد بن أشرف السمرقندي، المتوفى في حدود سنة ٦۰۰ ق، بخط الشيخ حسين بن عبد الصمد الجباعي الحارثي الهمداني العاملي. في القاهرة ۹٤۳ ق.

۲۰. شرح أشكال التأسيس، قاضي زاده الرومي، بخط الشيخ حسين بن عبد الصمد الجباعي الحارثي الهمداني، قبيل العصر، يوم الاثنين ۱۱ ليلة بقيت من جمادى الآخرة ۹٤۳ ق، في القاهرة المعزية المحروسة، طالعه و استفاد منه العبد الداعي بهاء الدين الجباعي (ولد الشيخ حسين المذكور).

۲۱. شرح المجسطي، الخواجه الطوسي، أواخر ق ۷ هـ، في هامشه: «سمع من الأستاذ مد ظله».

۲۲. وسائل الوصول إلى مسائل الفصول، إبراهيم الحكيم الكيشي.

۲۳. اصطلاحات الصوفية، الشيخ عبد الرزاق الكاشي، أوائل ق ۹ هـ، ملّكه محمد مكي بن محمد بن شمس الدين بن الحسن بن زين الدين من سلالة الشهيد السعيد العاملي سنة ۱۱٦٤ ق و محمد تقي دهدار ۱۰۳٤ ق.

۲٤. كتاب الاستقصاء في شرح طرق الحساب في مسائل الوصايا، من حساب الجبر والمقابلة و طرق الهندسة والعمل بطريق الخطأين والدينار والدرهم: الحسن بن حرب الجبوبي الخوارزمي، ۸٤۱ ق.

۲۵. نزهة الحدائق شرح «طبق المناطق» و هي صفحة تعرف منها تقاويم الكوكب السبعة، و آلة «لوح الاتصالات»، جمشيد بن مسعود بن محمود الطبيب الكاشي الملقب غياث، بخطه ۸۱۸ ق.

۲٦. رسالة الدستور في صناعة الطب، تصنيف فخر الدين محمد الخجندي، ق ۹ هـ

۲۷. رسالة الشيخ أبي سهل القوهي في معرفة مقدار البعد بين مركز الأرض و سكّان الكوكب الذي ينقض بالليل، ق ۹ هـ

۲۸. رسالة في ذكر استخراج تناسب الأعداد الستة، ق ۹ هـ

۲۹. رسالة الأقليدس في الميزان، ق ۹ هـ

۳۰. رسالة لأبي الفتح عمر بن إبراهيم الخيامي في تقسيم ربع الدائرة.

۳۱. رسالة في معرفة قوى الأدوية، بخط زين العابدين بن علي بن محمد الحسني، ۸ شهر ربيع الآخر سنة ۸۵۵ ق.

۳۲. معراجنامه، بخط محمود بن علي بن علي عبديل سنة ٦۷۹ ق، عليه حواش بخط المير الداماد.

۳۳. ترجمة تحرير أقليدس (بالفارسية)، للشيرازي، بخط علي الحافظ، ربيع الثاني سنة ٦۹۸ ق، عليه حواش بخط المترجم والمير السيد الشريف سنة ۷۱۰ ق.

۳٤. مجموعات بالأقلام الستة (النسخ والثلث والرقاع والتوقيع والتعليق والريحاني) لمشاهير ذوي الخطوط المنسوبة ولا سيما ياقوت.

فهرست اجمالی چهارصد و نود نسخه خطی در کتابخانه وزیری یزد

به کوشش: فرید قاسملو

کتابخانه وزیری یزد یکی از کتابخانه‌های بزرگ ایران و تقریباً مهمترین آنها در مرکز ایران به شمار می‌آید. در مخازن این کتابخانه در حدود یکصد و بیست هزار جلد کتاب چاپی و در حدود ۴۴۴۰ جلد کتاب خطی (عموماً اهدا شده از سوی مشاهیر و فرهنگ دوستان یزدی) وجود دارد.

سنگ بنای این کتابخانه را مرحوم سید علی محمد وزیری موسوی با اهدای ۱۸۰۰ جلد کتاب چاپی و خطی خود در سال ۱۳۳۴ ش گذاشت. کتابخانه در بدو تأسیس در فضای کوچکی در کنار مسجد جامع یزد قرار داشت، تا سال ۱۳۴۹ ش در دو نوبت کتابخانه به محل جدید آن در کنار در ورودی مسجد منتقل و فضاهای جدیدی نیز به آن افزوده شد. در حال حاضر (۱۳۸۴ ش) نیز با خریداری چند قطعه زمین و خانه در پشت کتابخانه ساختمان جدیدی در حال ساخت و انضمام به فضای فعلی کتابخانه می‌باشد تا به ویژه برای نگهداری نسخ خطی مورد استفاده قرار گیرد.

مجموع کتابهای خطی کتابخانه وزیری حدود ۴۴۴۰ جلد می‌باشد که بخشی از آنها مجموعه اهدایی مرحوم وزیری، بخشی اهدایی بعضی دیگر از یزدی‌ها و تعدادی نیز خریداری شده می‌باشند و امروزه نیز کمابیش از طریق اهداء یا خریداری به تعداد آنها افزوده می‌شود. یکی از جدیدترین این مجموعه‌ها، مجموعه اهدایی خانواده مرحوم محمدعلی زاهدی نائینی، مشتمل بر ۷۳ کتاب خطی می‌باشد که در سال ۱۳۷۶ش اهداء شده است. از مجموع کتابهای خطی این کتابخانه ۳۹۵۰ فقره آن در ۵ جلد فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه وزیری یزد به

کوشش محمد شیروانی طی سالهای ۱۳۵۰ تا ۱۳۵۸ش معرفی شده است. پیش از آن، تعدادی از این دستنویس‌ها در مقاله‌ای با عنوان: فهرست چند نسخه خطی از کتابخانه‌های شهر یزد و اصفهان، به توسط مرحوم محمدتقی دانش‌پژوه در مجله نسخه‌های خطی، شماره چهارم، ۱۳۴۴ ش، صص ۴۸۰-۳۵۰ معرفی شده بود. جدیدترین فهرست این کتابخانه نیز فهرست مجموعه اهدائی مرحوم زاهدی نائینی می‌باشد که به توسط حسین مسرت در میراث اسلامی ایران، جلد ۷، ۱۳۷۷ش، صص ۷۵۰-۷۳۱ به چاپ رسیده است.

فهرستی نیز از دستنویس‌های عربی این کتابخانه تهیه شده است. در این فهرست دستنویس‌های عربی این کتابخانه بر اساس جلدهای پنجگانه فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه وزیری استخراج و معرفی شده‌اند. عنوان این فهرست چنین است:

محمد سعید الطریحی، فهرس مکتبه الوزیری یزد، بیروت، ۱۴۱۰ق. ۳۷۷ص.

کتابخانه وزیری در سال ۱۳۴۸ ش از سوی مؤسس و بانی آن وقف آستان قدس رضوی گشت و اکنون به صورت یکی از کتابخانه‌های اقماری کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی در آمده است (متن وقفنامه این کتابخانه در ابتدای جلد اول فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه وزیری، صص ۳۲-۲۱ عیناً به چاپ رسیده است). از نظر اهمیت نیز، گذشته از تعداد قابل ملاحظه نسخ خطی آن، با توجه به آثار مربوط به یزد و هم‌چنین مؤلفان یزدی تبار آنها درباره پژوهشهای مربوط به یزد بسیار با اهمیت می‌باشد.

از باقی‌مانده نسخه‌های خطی این مجموعه (از شماره ۳۹۵۱ تا ۴۴۴۰) تاکنون هیچ فهرستی تهیه نشده بود و فهرستی که در این گزارش ارائه شده است، فهرست اجمالی دستنویس‌های باقی مانده می‌باشد. در این فهرست، همانگونه که ویژگی فهرستی اجمالی به حساب می‌آید، تنها به ذکر نام کتاب، مؤلف، موضوع، زبان و زمان تحریر نسخه (در صورت ذکر) پرداخته شده است. بدیهی است ویژگی‌های بیشتر نسخه‌شناسی ـ کتاب‌شناسی این تعداد باقی‌مانده باید در فهرست مفصل و اصلی آنها، که قاعدتاً جلد ششم فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه وزیری را تشکیل داده، ولی هنوز تهیه نشده است، ذکر گردد.

هم‌چنین قابل ذکر است که اگرچه در بسیاری موارد در فهرست حاضر سال تحریر این

نسخه‌ها نامعلوم و با قید «بی‌تا» به معنای بدون تاریخ تحریر ذکر گردیده اما بدیهی است با مطالعه و بررسی دقیقتر دستنویس‌ها و با قرائن نسخه‌شناسی این تاریخها نیز به دست خواهند آمد که البته مجال چنین بررسی در تهیه فهرستی اجمالی هیچ گاه به دست نیامده است.

در معرفی تاریخ تحریر دستنویس‌ها یا دیگر آگاهی‌هایی که به نحوی تاریخ یا تاریخ‌هایی در آنها ذکر شده، تمامی موارد با تاریخ هجری قمری می‌باشند. به جز این تاریخ‌های هجری شمسی با اختصار «ش» مشخص شده‌اند.

دیگر اختصاراتی که در این فهرست به کار رفته‌اند به شرح زیر می‌باشند:

بی‌تا: بدون تاریخ تحریر.

معاصر: تاریخ زندگی مؤلف به دست نیامد، اما تقریباً قرن ۱۴ شمسی می‌باشد.

به جز مجلات و فهرستهایی که در بالا ذکر شدند آثار زیر نیز هرکدام اطلاعی درباره کتابخانه وزیری یزد و کتابهای خطی آن به دست می‌دهند:

۱. کتابخانه وزیری یزد، نوشته محمود رستگار در مجله وحید، سال ۱۳۵۳ ش، ش ۱۲، صص ۲۰۲-۲۰۴.

۲. کتابخانه وزیری، نوشته هادی شریفی در گنجینه‌های دستنویس‌های اسلامی در ایران، ترجمه احمدرضا رحیمی ریسه، تهران ۱۳۷۹ ش.

نویسنده این گزارش، مراتب قدرشناسی و سپاس خود را به حضور دوست و دانشمند عزیز، جناب آقای حسین مسرت به خاطر راهنمایی‌های بی‌نهایت سودمند در جریان تهیه گزارش تقدیم می‌دارد.

تلخیص الاحکام در شرایع اسلام (فقه ـ فارسی)
ناشناس
مورّخ ۱۳۹۸ ق.
شمارهٔ ۳۹۵۱.

قرآن مجید
مورّخ ۱۲۵۰ ق.
شمارهٔ ۳۹۵۲.

دوره فرهنگ کردی ـ عربی (لغتنامه)
ملا خلیل سلیمان خابوری
مورّخ ۱۹۷۵ م.
در ۵ جلد.
شمارهٔ ۳۹۵۳ تا ۳۹۵۷.

مجموعه درعقائد بهائیت:
۱. اقدس و الواح (فارسی)
حسینعلی بهاء (۱۲۳۳-۱۳۰۹ ق)
۲. عربی و بیان
از محمدعلی باب (۱۲۳۵-۱۲۶۶ ق)
شمارهٔ ۳۹۵۸ تا ۳۹۶۴.
بی‌تا.

حاشیه بر مکاسب (فقه ـ فارسی)
شیخ عباس بن محمد طواری یزدی (معاصر)
مورّخ ۱۳۹۹ ق.
شمارهٔ ۳۹۶۵.

قرآن مجید
مورّخ ۱۳۳۱ ق.
شمارهٔ ۳۹۶۶.

دیوان حافظ (ادبیات ـ فارسی)
شمارهٔ ۳۹۶۷.
بی‌تا.

تعلیقة علی فرائد الاصول حاج شیخ مرتضی انصاری (فقه ـ عربی)
شیخ عباس بن محمد طواری یزدی (معاصر)
مورّخ ۱۳۹۹ ق.
شمارهٔ ۳۹۶۸.

تحریر العروة الوثقی (فقه ـ عربی)
شیخ عباس بن محمد طواری یزدی (معاصر)

مورّخ ۱۳۹۹ ق.
در سه جلد.
شمارهٔ ۳۹۶۹ تا ۳۹۷۱.

خلاصة المنهج (تفسیر ـ فارسی)
فتح‌الله بن شکرالله کاشانی (۹۹۷ ق)
مورّخ ۱۱۰۹ ق.
خلاصه منهج الصادقین خود اوست.
شمارهٔ ۳۹۷۲.

دستنویسی از بخشی از یشتها به خط اوستایی
بی‌تا.
شمارهٔ ۳۹۷۳.

زاد المعاد (ادعیه ـ فارسی)
محمدباقر بن محمدتقی مجلسی (۱۱۱۰ ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۳۹۷۴.

صحیفه سجادیه (ادعیه ـ عربی)
مروی از حضرت سجاد (ع) راوی نجم‌الدین بهاءالشرف ابوالحسن علوی
بی‌تا.
شمارهٔ ۳۹۷۵.

جنگ ادعیه (فارسی و عربی)
بی‌تا.
شمارهٔ ۳۹۷۶.

یادداشتهایی از چهل روز انقلاب شکوهمند اسلامی ایران (تاریخ ـ فارسی)
یدالله طواری یزدی (معاصر)
مورّخ ۱۳۵۷ ش.
شمارهٔ ۳۹۷۷.

مجموعه:
۱. رسالة فی علم الباری تعالی (کلام ـ عربی)
ناشناس
۲. دستور زبان ترکی (عربی و ترکی)
احمد بن محمد حسینی
بی‌تا.
شمارهٔ ۳۹۷۸.

جنگ اشعار (فارسی و عربی)
بی‌تا
شمارهٔ ۳۹۷۹.

نجوم المسرد در ذکر علماء یزد (رجال - فارسی و عربی)
سید جواد مدرسی طباطبایی یزدی (معاصر)
مورّخ ۱۳۵۹ ش.
شمارهٔ ۳۹۸۰.

سه دستنویس از قرآن مجید
هر سه بی‌تا.
شمارهٔ ۳۹۸۱ تا ۳۹۸۴.

داستان حضرت یوسف (فارسی)
ناشناس
بی‌تا.
شمارهٔ ۳۹۸۵.

زاد المسافرین (اخلاق - فارسی)
حسین بن عبدالعلی کرمانی مشهور به مؤمن
تحریر قرن ۱۳ هـ.
شمارهٔ ۳۹۸۶.

عین الحیات (اخبار - فارسی)
محمدباقر بن محمدتقی مجلسی (۱۱۱۰ق)
مورّخ ۱۲۲۱ ق.
شمارهٔ ۳۹۸۷.

دیوان واله (ادبیات - فارسی)
محمدکاظم واله اصفهانی (۱۲۲۹ ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۳۹۸۸.

آخرین برنامه تکامل بشر (اخلاق - فارسی)
شیخ عباس بن محمد طواری یزدی (معاصر)
بی‌تا
شمارهٔ ۳۹۸۹.

جنگ اشعار (فارسی و عربی)
بی‌تا.
شمارهٔ ۳۹۹۰.

نفایس الاخبار (اخبار - فارسی)
شیخ عباس بن محمد طواری یزدی (معاصر)
در دو جلد.
بی‌تا.
شمارهٔ ۳۹۹۱ و ۳۹۹۲.

چهل حدیث از اصول کافی (حدیث - فارسی)
همو
بی‌تا.
شمارهٔ ۳۹۹۳.

پرسشها و اشکالات (اصول - فارسی)
همو
بی‌تا.
شمارهٔ ۳۹۹۴.

تلخیص الاقبال (ادعیه - عربی)
همو
مورّخ ۱۴۰۴ ق.
شمارهٔ ۳۹۹۵.

خلاصة الغدیر (حدیث - عربی)
همو
بی‌تا.
شمارهٔ ۳۹۹۶.

تلخیص جامع السعادات (اخلاق - عربی)
همو
بی‌تا.
شمارهٔ ۳۹۹۷.

تفسیر سوره مائده (تفسیر - فارسی)
همو
بی‌تا.
شمارهٔ ۳۹۹۸.

تعلیقة علی کتاب فهرست نجاشی (رجال - عربی)
همو
بی‌تا.
شمارهٔ ۳۹۹۹.

جنگ در موضوع مقتل (فارسی)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۰۰۰.

الکافی (اخبار - عربی)
محمد بن یعقوب بن اسحاق کلینی (۳۲۸ق)
مورّخ ۱۰۸۸ ق.
شمارهٔ ۴۰۰۱.

اختیارات ایام (اخبار - فارسی)
محمدباقر بن محمدتقی مجلسی (۱۱۱۰ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۰۰۲.

دو نسخه از المطول (معانی و بیان ـ عربی)
سعدالدین مسعود تفتازانی (۷۲۲ـ۷۹۲ق)
نسخه اول بی‌تا. و دومی مورّخ ۱۰۵۰ق.
شمارهٔ ۴۰۰۳ و ۴۰۰۴.

منتخب فوائد المشاهد (مواعظ ـ فارسی)
محمدصادق بن ملا محمدعلی، مشهور به عرب
مورّخ ۱۳۱۹ق.
شمارهٔ ۴۰۰۵.

جنگ اشعار (فارسی)
مورّخ ۱۳۴۶ق.
شمارهٔ ۴۰۰۶.

منتخب الاحادیث و الاخبار (مواعظ ـ فارسی)
محمدصادق بن ملا محمدعلی شهیر به عرب
مورّخ ۱۳۳۰ق.
شمارهٔ ۴۰۰۷.

جنگ اشعار (فارسی و عربی)
بی‌تا.
مورّخ ۱۳۱۲ق.
شمارهٔ ۴۰۰۸.

جنگ در موضوع اصول دین و دعا (عربی)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۰۰۹.

جنگ در موضوع تاریخ و اخبار (عربی)
مورّخ ۱۳۴۷ق.
شمارهٔ ۴۰۱۰.

جنگ ادعیه (عربی)
مورّخ ۱۳۲۱ق.
شمارهٔ ۴۰۱۱.

صحیفه سجادیه (ادعیه ـ عربی)
مروی حضرت سجاد علیه‌السلام راوی نجم‌الدین بهاءالشرف ابوالحسن علوی
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۰۱۲.

عقد الشرایع (فقه ـ عربی)
ناشناس

بی‌تا.
شمارهٔ ۴۰۱۳.

مجموعه در پزشکی: (فارسی)
۱. طب نامی
۲. مجربات نامی
۳. مفردات نامی
هر سه از نظام‌الدین میرمحمد معصوم متخلص به نامی ترمذی (۹۴۴ـ۱۰۱۹ق)
مورّخ ۱۲۶۷ق.
شمارهٔ ۴۰۱۴.

جنگ اشعار (فارسی و عربی)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۰۱۵.

سه دستنویس از قرآن مجید
اولی بی‌تا.
دومی مورّخ ۱۰۹۵ و سومی مورّخ ۱۲۴۷ق.
شمارهٔ ۴۰۱۶ تا ۴۰۱۸.

اخوانیات و مکاتبات منظوم (اشعار ـ فارسی)
علی باقرزاده متخلص به بقا (معاصر)
به خط مؤلف.
شمارهٔ ۴۰۱۹.

کوهپایه و رودشتین (جغرافیای تاریخی ـ فارسی)
محمدحسن رجائی زفره‌ای (معاصر)
مورّخ ۱۳۶۲ش.
به خط مؤلف.
شمارهٔ ۴۰۲۰.

قرآن مجید
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۰۲۱.

مجمع الانوار (شعر ـ فارسی)
علیخان ظهیرالدوله (۱۳۴۲ق)
مورّخ ۱۳۲۴ق.
شمارهٔ ۴۰۲۲.

مقدمه إلحاح الملحّین (احکام ـ فارسی)
محمد عرب نژاد یزدی (معاصر)
مورّخ ۱۳۸۹ق.
در دو جلد.
شمارهٔ ۴۰۲۳ و ۴۰۲۴.

قرآن مجید

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۰۲۵.

جنگ ادعیه (فارسی و عربی)

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۰۲۶.

دعای ابوحمزه ثمالی (عربی)

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۰۲۷.

جنگ ادعیه (عربی)

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۰۲۸.

بیاض اشعار پاره‌ای از شعرای فارسی زبان

مورّخ ۹۹۳ق.

شمارهٔ ۴۰۲۹.

رسالة فی الخطب (ادبیات - عربی)

از حسین بن عبدالعلی یزدی

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۰۳۰.

مفتاح الفلاح (ادعیه - عربی)

بهاءالدین محمد بن حسین عاملی، شیخ بهایی (۱۰۳۰ق)

مورّخ ۱۲۵۵ق.

شمارهٔ ۴۰۳۱.

مغنی اللبیب (نحو - عربی)

ابومحمد عبدالله بن یوسف بن هشام انصاری (۷۶۲ق)

مورّخ ۱۲۶۷ق.

شمارهٔ ۴۰۳۲.

حیاة النفس (کلام - عربی)

احمد بن زین‌الدین احسایی (۱۲۴۱ق)

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۰۳۳.

مجموعه:

۱. اختیارات دراحکام نجوم (نجوم - عربی)

ناشناس

۲. منتخب اللغات العربیة (ادب - عربی)

ناشناس

۳. شرح القصیده العینیه لحمیری (ادب - عربی)

محمدحسین بن ابراهیم

۴. ادعیه و مناجات (عربی)

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۰۳۴.

مجموعه:

۱. ترجمهٔ توحید الرضا (فقه - فارسی)

محمدباقر بن محمدتقی مجلسی (۱۰۳۷-۱۱۱۰ق)

۲. مناجات نامه (ادعیه - عربی)

خواجه عبدالله انصاری (۴۸۱ق)

۳. آداب المتعلّمین (اخلاق - عربی)

خواجه نصیرالدین طوسی (۵۹۷-۶۷۲ق)

مورّخ ۱۲۵۲ق.

شمارهٔ ۴۰۳۵.

مجموعه:

۱. التصریف (صرف - عربی)

عزالدین ابراهیم بن عبدالوهاب زنجانی (۶۵۵ق)

۲. عوامل منظوم (نحو - عربی)

ناشناس

۳. شرح العوامل (نحو - عربی)

ناشناس

۴. الهدایة (نحو - عربی)

عبدالجلیل بن فیروز غزنوی

۵. الفوائد الصمدیة (نحو - عربی)

شیخ بهایی (۱۰۳۰ق)

۶. کبری (منطق - فارسی)

سید شریف جرجانی (۸۱۶ق)

مورّخ ۱۲۹۱ق.

شمارهٔ ۴۰۳۶.

قرآن مجید

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۰۳۷.

مجموعه:

۱. سرمایهٔ ایمان (حکمت - فارسی)

عبدالرزاق بن علی لاهیجی (۱۰۵۱ق)

۲. رسالة فی علم الواجب (حکمت - عربی)

شمس‌الدین محمد معروف به شمسای گیلانی (قرن ۱۱ هـ)

۳. شرح دعای سمات (ادعیه - فارسی)

عبدالرحیم بن یونس دماوندی (۱۱۵۶ق)

مورّخ ۱۲۲۷ق.

شمارهٔ ۴۰۳۸.

ارشاد العوام (کلام - فارسی)

محمدکریم بن ابراهیم‌خان کرمانی (۱۲۸۸ق)

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۰۳۹.

کفایة الایتام فی معرفة الاحکام (فقه - فارسی)

سید جعفر بن ابی اسحاق دارابی بروجردی کشفی (۱۱۸۹-۱۲۶۷ق)

مورّخ ۱۲۶۷ق.

شمارهٔ ۴۰۴۰.

جامع مفیدی (تاریخ - فارسی)

محمد بن محمود مفیدی مستوفی بافقی (زنده در ۱۰۹۱ق)

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۰۴۱.

المختارات من الرسائل (ادبیات - فارسی)

ناشناس

مورّخ ۱۳۸۹ق.

شمارهٔ ۴۰۴۲.

جنّات وصال

محمدعلی واعظ کرمانشاهانی (قرن ۱۳ هـ)

شمارهٔ ۴۰۴۳.

شرح شرایع الاسلام (فقه - عربی)

سید یحیی مجتهد یزدی

مورّخ ۱۲۹۵ق.

شمارهٔ ۴۰۴۴.

تفسیر سوره کوثر (تفسیر - عربی)

سید علی محمد باب (۱۲۳۵-۱۲۶۶ق)

بی‌تا.

در دو جلد.

شمارهٔ ۴۰۴۵ و ۴۰۴۶.

جامع مفیدی (تاریخ - فارسی)

محمد بن محمود مفیدی مستوفی بافقی (زنده در ۱۰۹۱ق)

مورّخ ۱۳۶۹ق.

جلد سوم.

شمارهٔ ۴۰۴۷.

مجموعه:

۱. شرح کبری فی المنطق (منطق - فارسی)

محمد بن محمود حسینی یزدی

۲. خلاصة الحساب (ریاضیات - عربی)

بهاءالدین محمد بن حسین عاملی، شیخ بهایی (۱۰۳۰ق)

مورّخ ۱۲۸۰ق.

شمارهٔ ۴۰۴۸.

مجموعه:

۱. حل الرموز و مفتاح الکنوز (عرفان - عربی)

ناشناس

۲. الدرر و الغرر (اخبار - عربی)

ابوالفتح ناصح‌الدین عبدالواحد بن محمد آمدی (۵۱۰ق)

مورّخ ۹۵۲ق.

شمارهٔ ۴۰۴۹.

قرآن مجید

دو دستنویس، هر دو بی‌تا.

شمارهٔ ۴۰۵۰ و ۴۰۵۱.

شرح الاربعین (اخبار - عربی)

بهاءالدین محمد بن حسین عاملی، شیخ بهایی (۱۰۳۰ق)

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۰۵۲.

اختیارات الایام (اخبار - فارسی)

محمدباقر بن محمدتقی مجلسی (۱۱۱۰ق)

مورّخ ۱۲۶۲ق.

شمارهٔ ۴۰۵۳.

زبدة البیان فی براهین احکام القرآن (تفسیر - عربی)

احمد بن محمد مقدس اردبیلی (۹۹۳ق)

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۰۵۴.

مفتاح الاحکام (فقه - عربی)

احمد بن مهدی نراقی (۱۲۴۵ق)

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۰۵۵.

جواهر مکنونه (ادعیه - فارسی)

ملا مصطفی بن محمد خویی (قرن ۱۳ هـ)

مورّخ ۱۲۵۳ق.

شمارهٔ ۴۰۵۶.

الاربعون حدیثا (حدیث - عربی)

محمدباقر بن محمدتقی مجلسی (۱۱۱۰ق)

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۰۵۷.

مجموعه:

۱. رسالة فی السهو و الشک (فقه - عربی)

ابراهیم بن سلیمان بحرانی

۲. اللمعة الجلية فی معرفة النيّة (فقه - عربی)
ابوالعباس احمد بن فهد حلی (۸۴۱ق)

۳. جواهر الکلمات فی صيغ العقود و الايقاعات (فقه - عربی)
مفلح بن حسين صيمری (قرن ۱۰ ه)

۴. صيغ العقود و الايقاعات (فقه - عربی)
نورالدين علی بن حسين بن عبدالعلی محقق کرکی (۹۴۰ق)
مورّخ ۹۹۰ق.
شمارهٔ ۴۰۵۸.

اختيار الرجال (رجال - عربی)
شيخ الطايفه ابی جعفر محمد بن حسن بن علی طوسی (۳۸۵-۴۶۰ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۰۵۹.

مجموعه:

۱. شرح دعای جوشن کبير (ادعيه - عربی)
حاج ملا هادی بن مهدی سبزواری (۱۲۸۹ ق)

۲. حاشيه شرح التجريد الجديد (کلام - عربی)
شمس‌الدين محمد بن احمد خفری (۹۵۷ق)

۳. شرح الفاظ غريبه ديوان حافظ (ادبيات - فارسی)
ناشناس

۴. در معنی نی و حکايت شکايت وی (ادبيات - فارسی)
نورالدين عبدالرحمن جامی (۸۹۸ق)
مورّخ ۱۲۶۵ق.
شمارهٔ ۴۰۶۰.

تنبيه الغافلين (مواعظ - فارسی)
حاج علی محمودآبادی يزدی (قرن ۱۳ ه)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۰۶۱.

الاستبصار فيما اختلف فيه من الاخبار (اخبار - فارسی)
شيخ الطايفه ابی جعفر محمد بن حسن بن علی طوسی (۳۸۵ - ۴۶۰ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۰۶۲.

تحفة الزائر (ادعيه - فارسی)
محمدباقر بن محمد تقی مجلسی (۱۱۱۰ ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۰۶۳.

حق اليقين (عقايد - فارسی)
همو
اخبار در اصول دين.
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۰۶۴.

التعليقة السجّادية (شرح من لا يحضره الفقيه) (اخبار - عربی)
مرادعلی خان تفرشی (۱۰۵۱ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۰۶۵.

رساله در بيان قواعد و آداب توپخانه به قانون فرانسه (علوم نظامی - فارسی)
علی مترجم (احتمالاً علی بخش قاجار)
ترجمه به فارسی.
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۰۶۶.

حاشيه شرح مختصر الاصول ابن حاجب عضدی (اصول - عربی)
سعدالدين مسعود بن عمر تفتازانی (۷۹۱ق)
مورّخ ۸۲۲ق.
شمارهٔ ۴۰۶۷.

جامع المقاصد فی شرح قواعد الاحکام علّامه حلی (فقه - عربی)
نورالدين علی بن حسين بن عبدالعلی محقق کرکی (۹۴۰ق)
مورّخ ۱۱۲۴ق.
شمارهٔ ۴۰۶۸.

شرح الزيارة الجامعة (ادعيه - عربی)
احمد بن زين‌الدين احسايی (۱۲۴۱ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۰۶۹.

مجموعه:

۱. رسالة فی جواز اخذ جوائز الحکّام (فقه - عربی)
حسين بن عبدالصمد عاملی

۲. رسالة فی الماء المغصوب (فقه - عربی)
محمد بن حسن استرآبادی

۳. تخفيف العباد فی بيان احوال الاجتهاد (اصول - عربی)
زين‌الدين بن علی شهيد ثانی (۹۱۱-۹۶۵ق)

۴. شرح وافية الاصول (اصول - عربی)
سيد مهدی بن سيد مرتضی بحرالعلوم طباطبايی (۱۲۱۲ق)

۵. رساله در جواب اعتراض پوشیدن لباس متعارف (فارسی)

ناشناس

مورّخ ۱۲۳۴ ق.

شمارهٔ ۴۰۷۰.

منتهی المطلب فی تحقیق المذهب (فقه ـ عربی)

حسن بن یوسف بن مطهر، علامه حلی (۷۲۶ ق)

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۰۷۱.

ذکری الشیعة فی احکام الشریعة (فقه ـ عربی)

محمد بن مکی شهید اول (۷۸۶ق)

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۰۷۲.

مفاتیح الاصول (اصول ـ عربی)

سید محمد مجاهد بن علی طباطبایی (۱۲۴۲ ق)

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۰۷۳.

تاریخ چهارده معصوم (تاریخ اسلام ـ فارسی)

ناشناس

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۰۷۴.

جنگ اشعار (فارسی)

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۰۷۵.

الاستبصار فیما اختلف فیه من الاخبار (اخبار ـ عربی)

شیخ الطائفه ابی جعفر محمد بن حسن بن علی طوسی (۳۸۵ـ۴۶۰ ق)

مورّخ ۱۰۶۸ ق.

شمارهٔ ۴۰۷۶.

مواعظ (مواعظ ـ فارسی)

حسین بن عبدالعلی کرمانی ملقب به مومن

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۰۷۷.

سرور المؤمنین (تاریخ اسلام ـ فارسی)

احمد بن محمد حسینی یزدی اردکانی

(قرن ۱۳ هـ)

مورّخ ۱۲۶۶ ق.

جلد سوم و چهارم.

شمارهٔ ۴۰۷۸.

حق الیقین (عقاید ـ فارسی)

محمدباقر بن محمدتقی مجلسی (۱۱۱۰ق)

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۰۷۹.

الوافی (اخبار ـ عربی)

محمد بن مرتضی فیض کاشانی (۱۰۹۱ ق)

مورّخ ۱۱۲۷ ق.

شمارهٔ ۴۰۸۰.

طباشیر الحکمة (عرفان ـ فارسی)

محمدجعفر بن محمدطاهر خراسانی (۱۱۵۷ق)

مورّخ ۱۳۳۵ ق.

شمارهٔ ۴۰۸۱.

حدیقة الشیعة (اخبار ـ فارسی)

احمد بن محمد مقدس اردبیلی (۹۹۳ق)

بی‌تا.

جلد دوم.

شمارهٔ ۴۰۸۲.

قرآن مجید

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۰۸۳

زاد المعاد (ادعیه ـ فارسی)

محمدباقر بن محمدتقی مجلسی (۱۱۱۰ ق)

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۰۸۴.

تحفة الزائر (ادعیه ـ فارسی)

همو

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۰۸۵.

قرآن مجید

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۰۸۶.

حمله حیدری (مثنوی ـ فارسی)

ملا رفیعا باذل مشهدی (۱۱۲۳ ق)

مورّخ ۱۲۵۷ ق.

شمارهٔ ۴۰۸۷.

نهج البلاغه (اخبار ـ عربی)

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۰۸۸.

قرآن مجید
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۰۸۹.

مجموعه:
۱. حلیة المتقین (اخبار ـ فارسی)
محمدباقربن محمدتقی مجلسی (۱۱۱۰ق)
۲. تذکر الآخرة (اخبار ـ فارسی)
ملا محمدعلی واعظ کاشانی
مورخ ۱۱۸۲ق.
شمارهٔ ۴۰۹۰.

محرق القلوب (اخبار ـ فارسی)
مهدی بن ابوذر نراقی (۱۲۰۹ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۰۹۱.

مصابیح القلوب (اخبار ـ فارسی)
حسن بن حسین شیعی سبزواری (قرن ۸ هـ)
تحریر قرن ۱۲ هـ.
شمارهٔ ۴۰۹۲.

عین الحیات (اخبار ـ فارسی)
محمدباقربن محمد تقی مجلسی (۱۱۱۰ق)
مورخ ۱۲۳۱ق.
شمارهٔ ۴۰۹۳.

شرایع الاسلام (فقه ـ عربی)
ابوالقاسم نجم‌الدین جعفربن حسن معروف به محقق حلی (۶۷۶ق)
مورخ ۹۶۹ق.
شمارهٔ ۴۰۹۴.

قرآن مجید
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۰۹۵.

رساله در نجوم (احکام نجوم ـ فارسی)
ملا حسین واعظ کاشفی بیهقی (۹۱۰ق)
مورخ ۱۲۹۲ق.
شمارهٔ ۴۰۹۶.

فوائد در علم جفر (علوم غریبه ـ فارسی)
ناشناس
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۰۹۷.

مجموعه:
۱. حاشیه تحریر القواعد المنطقیة (منطق ـ عربی)
میر سید شریف گرگانی (۸۱۶ق)

۲. تحریر القواعد المنطقیة فی شرح الرسالة الشمسیة (منطق ـ عربی)
قطب‌الدین محمد بن محمد رازی (قرن ۸ هـ)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۰۹۸.

نصایح الشیعة (اخبار ـ فارسی)
ناشناس
مورخ ۱۲۶۳ق.
شمارهٔ ۴۰۹۹.

النافع فی مختصر الشرایع (فقه ـ عربی)
نجم‌الدین ابوالقاسم جعفر بن حسن حلی، محقق اول (۶۷۶ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۱۰۰.

الدرّة الغرویّة (منظومه در فقه ـ عربی)
سید محمدمهدی بن مرتضی بحرالعلوم طباطبایی (۱۲۱۲ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۱۰۱.

منهاج الهدایة الی احکام الشریعة (فقه ـ عربی)
محمدابراهیم بن محمدحسن کرباسی (۱۲۶۲ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۱۰۲.

حاشیة فوائد الضیائیة (نحو ـ عربی)
سید نعمت‌الله بن عبدالله جزائری (۱۱۱۲ق)
مورخ ۱۲۶۱ق.
شمارهٔ ۴۱۰۳.

الشافیة (صرف ـ عربی)
ابوعمرو عثمان بن عمر معروف به ابن حاجب نحوی مالکی (۶۴۶ق)
مورخ ۱۲۰۵ق.
شمارهٔ ۴۱۰۴.

زاد المعاد (ادعیه ـ فارسی)
محمدباقربن محمدتقی مجلسی (۱۱۱۰ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۱۰۵.

جنگ در موضوع ادعیه (عربی)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۱۰۶.

بختیار نامه (داستان ـ فارسی)
ناشناس
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۱۰۷.

مجموعه ادعیه و راز و نیازها با عناوین ذات لایزال، بارالها و یکتای بی‌همتا (فارسی)
حسین مسرت
مورّخ ۱۳۹۸ ق.
شمارهٔ ۴۱۰۸ تا ۴۱۱۰.

تفسیر سوره کوثر (تفسیر - عربی)
سید علی محمد باب (۱۲۳۵-۱۲۶۶ ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۱۱۱.

کلمات مکنونه (عقائد بهائیت - عربی)
حسینعلی بهاء (۱۲۳۳-۱۳۰۹ ق)
مورّخ ۱۳۳۸ ق.
شمارهٔ ۴۱۱۲.

تفسیر سوره کوثر (تفسیر - عربی)
سید علی محمدباب (۱۲۳۵-۱۲۶۶ ق)
مورّخ ۱۳۵۲ ق.
شمارهٔ ۴۱۱۳.

جامع المعجزات (تاریخ اسلام - فارسی)
نورالدین محمد بن ابوالقاسم حبیب واعظ اصفهانی (قرن ۱۳ هـ)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۱۱۴.

فروع کافی (اخبار - عربی)
محمد بن یعقوب کلینی (۳۲۸ ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۱۱۵.

تظلم الزهراء من اوراق دماء آل عبا (تاریخ اسلام - عربی)
رضی‌الدین بن نبی قزوینی (۱۱۲۷ ق)
مورّخ ۱۳۷۲ ق.
شمارهٔ ۴۱۱۶.

دیوان فدایی یزدی (فارسی)
سید یحیی فرزند محمدعلی وامق فدایی یزدی (۱۲۸۲ ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۱۱۷.

الصافی (تفسیر - عربی)
محمد بن مرتضی فیض کاشانی (۱۰۶۱ ق)
مورّخ ۱۱۲۸ ق.
شمارهٔ ۴۱۱۸.

قرآن مجید
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۱۱۹.

احکام الاعوام (نجوم - فارسی)
علی‌شاه بن محمدقاسم خوارزمی معروف به علاء منجم بخاری (۶۹۵ ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۱۲۰.

منتخب مثنوی مولوی
حاج سید رضا روشن یزدی
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۱۲۱.

مختصر المعانی (معانی و بیان - عربی)
سعدالدین مسعود بن عمر تفتازانی (۷۹۲ ق)
مورّخ ۱۲۵۷ ق.
شمارهٔ ۴۱۲۲.

ترجمه و شرح شهاب الاخبار (اخبار - فارسی)
اصل از ابوعبدالله محمد بن سلامه (۴۵۴ ق)
مترجم و شارح ناشناس
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۱۲۳.

زیج محمدشاهی (نجوم - فارسی)
راجه جی سینگ سوایی (۱۱۵۶ ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۱۲۴.

بحار الانوار (اخبار - عربی)
محمدباقر بن محمدتقی مجلسی (۱۱۱۰ ق)
جلد ۱۲.
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۱۲۵.

دیوان شریف رضی (ادبیات - عربی)
از ابوالحسن محمد بن حسین شریف رضی حسینی (۴۰۶ ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۱۲۶.

جنگ ادعیه (عربی و فارسی)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۱۲۷.

لیلی و مجنون (ادبیات - فارسی)
مکتبی شیرازی (۹۰۰ یا ۹۱۶ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۱۲۸.

دیوان نظامی (ادبیات - فارسی)
احمد بن الیاس نظامی گنجوی (پس از ۶۰۷ ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۱۲۹.

نصیحت نامه (اخلاق - فارسی)
محمدکریم خان کرمانی (۱۲۲۸ ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۱۳۰.

شرح دعای جوشن صغیر (ادعیه - عربی)
ناشناس
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۱۳۱.

دوازده امام (ادعیه - عربی)
سید محمد کاظم رشتی (۱۲۵۹ ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۱۳۳.

برهان قاطع (لغت - فارسی)
محمدحسین بن خلف تبریزی (قرن ۱۱ هـ)
تألیف ۱۰۶۲ق.
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۱۳۴.

مجموعه:
۱. رساله در تجوید (ادبیات - فارسی)
مهرعلی قادری
۲. النافع یوم الحشر فی شرح باب الحادی عشر (کلام - عربی)
ابوعبدالله شرف‌الدین مقداد بن عبدالله سیوری معروف به فاضل مقداد (۸۲۶ق)
۳. نظم تهذیب المنطق تفتازانی (منطق - عربی)
حاج میرزا علی‌اکبر مصلایی یزدی
۴. انتقاد از اشعار مثنوی (ادبیات - فارسی)
همو
۵. چهل حدیث (اخبار - عربی)
ناشناس
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۱۳۵.

ارکان التوحید (اخبار - فارسی)
سید رضا بن ابی‌الحسن حسینی حیدری
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۱۳۶.

ارکان التوحید (اخبار - فارسی)
سید رضا بن ابی‌الحسن حسینی حیدری
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۱۳۶.

سرور المؤمنین در مناقب امیرالمؤمنین (اخبار - فارسی)
سید احمد بن محمد حسینی یزدی اردکانی (قرن ۱۲ هـ)
مورّخ ۱۲۴۰ق.
در دو جلد.
شمارهٔ ۴۱۳۷ و ۴۱۳۸.

قرآن مجید
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۱۳۹.

زادالمعاد (ادعیه - فارسی)
محمدباقر بن محمدتقی مجلسی (۱۱۱۰ق)
مورّخ ۱۲۵۳ق.
شمارهٔ ۴۱۴۰.

قرآن مجید
دو دستنویس ،اولی بی‌تا. و دومی مورّخ ۱۰۰۰ق.
شمارهٔ ۴۱۴۱ و ۴۱۴۲.

مجموعه:
۱. العوامل المائة (نحو - عربی)
عبدالقاهر بن عبدالرحمن جرجانی (۴۷۱ ق)
۲. شرح العوامل (نحو - عربی)
ناشناس
مورّخ ۱۲۸۷ق.
شمارهٔ ۴۱۴۳.

شیمی و فیزیک (علوم جدید - فارسی)
علی‌اکبر توسلی (معاصر)
مورّخ ۱۳۴۳ ش.
شمارهٔ ۴۱۴۴.

شرح نهج‌البلاغه (اخبار - عربی)
عزالدین عبدالصمد بن هبةالله بن محمد بن

محمد بن ابی الحدید (۶۵۵ق)
مورّخ ۱۱۲۰ق.
شمارهٔ ۴۱۴۵.

جنة الامان الواقية و جنة الايمان الباقية (ادعیه - عربی)
تقی‌الدین ابراهیم بن علی کفعمی (۹۰۵ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۱۴۶.

الصحاح فی اللغة (لغت - عربی)
ابونصر اسماعیل بن حماد جوهری فارابی (۳۹۳ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۱۴۷.

المطول فی شرح تلخیص المفتاح (معانی و بیان - عربی)
سعدالدین مسعود بن عمر تفتازانی (۷۹۲ق)
مورّخ ۱۲۴۵ق.
شمارهٔ ۴۱۴۸.

الصافی (تفسیر - عربی)
محمد بن مرتضی فیض کاشانی (۱۰۹۱ق)
مورّخ ۱۲۵۳ق.
در دو جلد.
شمارهٔ ۴۱۴۹ و ۴۱۵۰.

منهج الیقین (اخبار - فارسی)
علاءالدین محمد بن ابوتراب حسینی اصفهانی گلستانه (۱۱۱۰ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۱۵۱.

المطول فی شرح تلخیص المفتاح (معانی و بیان - عربی)
سعدالدین مسعود بن عمر تفتازانی (۷۹۲ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۱۵۲.

الروضة البهية فی شرح اللمعة الدمشقية (فقه - عربی)
زین‌الدین بن علی بن احمد شهیدثانی (۹۶۵ق)
مورّخ ۱۰۳۰ق.
شمارهٔ ۴۱۵۳.

المطول فی شرح تلخیص المفتاح (معانی و بیان - عربی)
سعدالدین مسعود بن عمر تفتازانی (۷۹۲ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۱۵۴.

من لایحضره الفقیه (اخبار - عربی)
ابوجعفر محمد بن علی بن حسین بن موسی بن بابویه قمی، شیخ صدوق (۳۸۱ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۱۵۵.

خزائن جواهر القرآن (تفسیر - عربی)
علی قلی بن قرچقای‌خان (قرن ۱۱ ه)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۱۵۶.

من لایحضره الفقیه (اخبار - عربی)
ابوجعفر محمد بن علی بن حسین بن موسی بن بابویه قمی، شیخ صدوق (۳۸۱ق)
مورّخ ۱۰۴۸ق.
شمارهٔ ۴۱۵۷.

منهاج الهداية الی احکام الشريعة (فقه - عربی)
محمدابراهیم بن محمدحسن کرباسی خراسانی (۱۲۶۱ق)
مورّخ ۱۲۶۱ق.
شمارهٔ ۴۱۵۸.

القواعد و الفوائد (فقه - عربی)
محمد بن مکی عاملی، شهیداول (۷۸۶ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۱۵۹.

منهاج الهداية الی احکام الشريعة (فقه - عربی)
محمدابراهیم بن محمدحسن کرباسی خراسانی (۱۲۶۱ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۱۶۰.

قواعد الاحکام فی معرفة الحلال و الحرام (فقه - عربی)
حسن بن یوسف بن مطهر علامه حلی (۷۲۶ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۱۶۱.

اصلاح العمل (فقه ـ فارسی)
محمد بن علی طباطبایی معروف به سید محمد مجاهد (۱۲۴۲ق)
ترجمه از حسن بن محمدعلی یزدی
مورّخ ۱۲۴۱ق.
شمارهٔ ۴۱۶۲.

معتمد الطالبین (فقه ـ عربی)
علی رضا بن ابراهیم یزدی
مورّخ ۱۲۵۰ق.
شمارهٔ ۴۱۶۳.

گلستان سعدی (ادبیات ـ فارسی)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۱۶۴.

شرایع الاسلام (فقه ـ عربی)
ابوالقاسم نجم‌الدین جعفر بن حسن معروف به محقق حلی (۶۷۶ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۱۶۵.

ریاض المسائل فی تحقیق الاحکام بالدلایل (فقه ـ عربی)
سید علی بن محمدعلی طباطبایی (۱۱۶۱-۱۲۳۱ق)
مورّخ ۱۲۵۹ق.
کتاب طهارت.
شمارهٔ ۴۱۶۶.

ریاض المسائل فی تحقیق الاحکام بالدلایل (فقه ـ عربی)
مورّخ ۱۲۶۰ق.
کتاب زکات.
شمارهٔ ۴۱۶۷.

ریاض المسائل فی تحقیق الاحکام بالدلایل (فقه ـ عربی)
مورّخ ۱۲۶۱ق.
کتاب تجارت.
شمارهٔ ۴۱۶۸.

ریاض المسائل فی تحقیق الاحکام بالدلایل (فقه ـ عربی)
مورّخ ۱۲۶۲ق.
کتاب نکاح.
شمارهٔ ۴۱۶۹.

ریاض المسائل فی تحقیق الاحکام بالدلایل (فقه ـ عربی)
مورّخ ۱۲۶۹ق.

کتاب میراث.
شمارهٔ ۴۱۷۰.

عین الحیات (اخبار ـ فارسی)
محمدباقر بن محمدتقی مجلسی (۱۱۱۰ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۱۷۱.

الجامع فی الشرایع (فقه ـ عربی)
کریم بن ابراهیم کرمانی (۱۲۲۵ـ۱۲۸۸ق)
مورّخ ۱۲۸۵ق.
شمارهٔ ۴۱۷۲.

کاشف الحق (حکمت و کلام ـ فارسی)
معزالدین محمد اردستانی (۱۰۵۸ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۱۷۳.

مواعظ (مواعظ ـ فارسی)
حسین بن علی عبدالعلی کرمانی ملقب به مؤمن
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۱۷۴.

رساله در علم خطوط (علوم غریبه ـ فارسی)
عبدالخالق بن عبدالرحیم یزدی
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۱۷۵.

ارشاد الاذهان الی احکام الایمان (فقه ـ عربی)
حسن بن یوسف بن مطهر، علامه حلی (۶۴۸ـ۷۲۶ق)
مورّخ ۷۳۰ق.
شمارهٔ ۴۱۷۶.

الفیه (فقه ـ عربی)
ابوعبدالله محمد بن محمد بن مکی شهید اول (۷۸۶ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۱۷۷.

ترجمه کتاب جمع جامع (نحو ـ فارسی)
سید محسن بن سید محمد صالح کرمانی
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۱۷۸.

شرح التصریف (صرف ـ عربی)

سعدالدین مسعود بن عمر تفتازانی (۷۹۱ق)

مورّخ ۱۱۶۰ق.

شمارهٔ ۴۱۷۹.

قرآن مجید

دو دستنویس، هر دو بی‌تا.

شمارهٔ ۴۱۸۰ و ۴۱۸۱.

حیاة القلوب (اخبار ـ فارسی)

محمدباقر بن محمدتقی مجلسی (۱۱۱۰ق)

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۱۸۲.

مهیج الاحزان و موقد النیران فی قلوب اهل الایمان (اخبار ـ فارسی)

ملا حسین بن محمد یزدی (قرن ۱۳هـ)

مورّخ ۱۲۶۳ق.

شمارهٔ ۴۱۸۳.

جنگ در موضوع نوحه و مرثیه

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۱۸۴.

مفتاح الخزاین (پزشکی ـ فارسی)

حاج زین‌الدین عطار بن حسین انصاری (۸۰۶ق)

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۱۸۵.

رساله در صاول فقه (عربی)

ناشناس

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۱۸۶.

مغنی اللبیب عن کتاب الاعاریب (نحو ـ عربی)

ابومحمد عبدالله بن یوسف بن هشام انصاری (۷۶۲ق)

مورّخ ۱۲۲۲ق.

شمارهٔ ۴۱۸۷.

شرح النموذج (نحو ـ عربی)

عمادالدین محمد بن عبدالغنی اردبیلی (۶۴۷ق)

مورّخ ۱۲۷۱ق.

شمارهٔ ۴۱۸۸.

مجموعه:

۱. شرح حکمة العین (حکمت ـ عربی)

شمس‌الدین محمد بن مبارکشاه بخارایی (۷۴۰ق)

۲. شرح رسالة العلم (حکمت ـ عربی)

خواجه نصیرالدین محمد بن محمد بن حسن طوسی (۶۷۲ق)

۳. فصوص الحکمه (حکمت ـ عربی)

ابونصر محمد بن احمد فارابی (۳۳۸ق)

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۱۸۹.

کتاب در فقه (فقه ـ فارسی)

محمدتقی برغانی معروف به شهید ثالث (۱۲۶۴ق)

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۱۹۰.

مرشد العوام (فقه ـ فارسی)

ابوالقاسم بن حسن معروف به میرزای قمی (۱۲۳۱ق)

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۱۹۱.

نهایة المرام (فقه ـ عربی)

محمد بن علی موسوی حسینی

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۱۹۲.

ـ از شمارهٔ ۴۱۹۳ تا شمارهٔ ۴۲۳۷. جملگی نسخه‌ها به خط مؤلف:

تفسیر سوره حمد (تفسیر ـ عربی)

شیخ عباس بن محمد طواری یزدی (معاصر)

مورّخ ۱۴۰۴ق.

شمارهٔ ۴۱۹۳.

تفسیر سوره آل عمران (تفسیر ـ عربی)

همو

مورّخ ۱۴۰۵ق.

شمارهٔ ۴۱۹۴.

تفسیر سوره انعام (تفسیر ـ عربی)

همو

مورّخ ۱۴۰۶ق.

شمارهٔ ۴۱۹۵.

تفسیر سوره انعام (تفسیر ـ عربی)

همو

مورّخ ۱۴۰۶ق.
شمارهٔ ۴۱۹۵.

تفسیر سوره توبه (تفسیر - عربی)
همو
مورّخ ۱۴۰۵ق.
شمارهٔ ۴۱۹۶.

تفسیر سوره مائده (تفسیر - عربی)
همو
مورّخ ۱۴۰۶ق.
شمارهٔ ۴۱۹۷.

تفسیر سوره انبیاء (تفسیر - عربی)
همو
مورّخ ۱۴۰۶ق.
شمارهٔ ۴۱۹۸.

تفسیر سوره نمل (تفسیر - عربی)
همو
مورّخ ۱۴۰۷ق.
شمارهٔ ۴۱۹۹.

تفسیر سوره سباء (تفسیر - عربی)
همو
مورّخ ۱۴۰۷ق.
شمارهٔ ۴۲۰۰.

تفسیر سوره سجده (تفسیر - عربی)
همو
مورّخ ۱۴۰۷ق.
شمارهٔ ۴۲۰۱.

تفسیر سوره الرحمن (تفسیر - عربی)
همو
مورّخ ۱۴۰۷ق.
شمارهٔ ۴۲۰۲.

تفسیر سوره قیامت (تفسیر - عربی)
همو
مورّخ ۱۴۰۷ق.
شمارهٔ ۴۲۰۳.

شرح نهج‌البلاغه (اخبار - فارسی)
شیخ عباس بن محمد طواری یزدی
مورّخ ۱۴۰۸ تا ۱۴۱۰ق.
یک دوره کامل در ۹ جلد.
شمارهٔ ۴۲۰۴ تا ۴۲۱۲.

شرح صحیفه سجادیه (ادعیه - فارسی)
همو
مورّخ ۱۴۱۰ق.
در دو نسخه.
شمارهٔ ۴۲۱۳ و ۴۲۱۴.

اختیارات اعیان الشیعة (رجال - عربی)
همو
مورّخ ۱۴۰۹ق.
شمارهٔ ۴۲۱۵.

تعلیقة علی کشف المراد (کلام - عربی)
همو
مورّخ ۱۴۰۴ق.
شمارهٔ ۴۲۱۶.

تعلیقة علی الشرایع (فقه - عربی)
همو
مورّخ ۱۴۰۳ق.
شمارهٔ ۴۲۱۷.

تعلیقة علی کتاب الطهارة (فقه - عربی)
همو
مورّخ ۱۴۰۹ق.
شمارهٔ ۴۲۱۸.

منظومه در فضائل اهل البیت علیهم‌السلام (فارسی)
همو
در دو جلد، هر دو مورّخ ۱۴۰۷ق.
شمارهٔ ۴۲۱۹ و ۴۲۲۰.

منظومة فی علم کلام (کلام - عربی)
همو
مورّخ ۱۴۰۴ق.
شمارهٔ ۴۲۲۱.

منظومة فی علم فقه (فقه - عربی)
همو
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۲۲۲.

منظومة فی علم اخلاق (اخلاق - عربی)
همو
مورّخ ۱۴۰۸ق.
شمارهٔ ۴۲۲۳.

منظومة فی احوال العلماء (رجال - عربی)
همو
مورّخ ۱۴۰۴ق.
در دو جلد.
شمارهٔ ۴۲۲۴ و ۴۲۲۵.

شرح منظومه زبدة العقائد (اصول ـ عربی)
همو
مورّخ ۱۴۰۷ق.
شمارهٔ ۴۲۲۶.

رساله در ایمان (اصول ـ فارسی)
همو
مورّخ ۱۴۱۰ق.
شمارهٔ ۴۲۲۷.

رساله ارزش و بزرگواری حضرت پیغمبر اسلام ﷺ (اصول ـ فارسی)
همو
مورّخ ۱۴۰۸ق.
شمارهٔ ۴۲۲۸.

رساله پرهیزگاری از دیدگاه قرآن (اصول ـ فارسی)
همو
مورّخ ۱۴۰۹ق.
شمارهٔ ۴۲۲۹.

رساله ارزش دانش (اصول ـ فارسی)
همو
مورّخ ۱۴۰۹ق.
شمارهٔ ۴۲۳۰.

رساله رموز موفقیت (اصول ـ فارسی)
همو
مورّخ ۱۴۱۰ق.
شمارهٔ ۴۲۳۱.

رساله فرامین اسلام (فقه ـ فارسی)
همو
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۲۳۲.

رساله منازل آخرت (اصول ـ فارسی)
همو
مورّخ ۱۴۱۱ق.
شمارهٔ ۴۲۳۳.

رساله نکوهش بانوان (اصول ـ فارسی)
همو
مورّخ ۱۴۱۰ق.
شمارهٔ ۴۲۳۴.

رساله در احوال خود (زندگینامه ـ فارسی)
همو

مورّخ ۱۴۱۰ق.
شمارهٔ ۴۲۳۵.

حل مشکلات الاشارات و التنبیهات (فلسفه ـ عربی)
شیخ عباس بن محمد طواری یزدی
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۲۳۶.

منتخب دیوان قضایی (ادبیات ـ فارسی)
اصل دیوان از عبدالرحیم قضایی شعرباف یزدی (۱۲۵۳ق)
منتخب کننده ناشناس
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۲۳۷.

تلخیص تاریخ نبیل زرندی (عقائد بهائیت ـ فارسی)
عبدالحمید اشراق خاوری (قرن ۱۳ هـ)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۲۳۸.

قرآن مجید
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۲۳۹.

حاشیه شرح تجرید (کلام ـ عربی)
ناشناس
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۲۴۰.

المعجم فی آثار الملوک العجم (تاریخ ـ فارسی)
شرف‌الدین فضل‌الله بن عبدالله حسینی قزوینی (۷۴۰ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۲۴۱.

شاهنامه فردوسی (ادبیات ـ فارسی)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۲۴۲.

یک دسته گل دماغ پرور (جغرافیای تاریخی ـ فارسی)
محمدحسین رجایی زفره‌ای (معاصر)
به خط مؤلف.
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۲۴۳.

جلاء العیون (تاریخ اسلام ـ فارسی)
محمدباقر بن محمدتقی مجلسی (۱۱۱۰ق)

مورّخ ۱۳۸۸ ق.
شمارهٔ ۴۲۴۴.

کلیات سعدی (ادبیات ـ فارسی)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۲۴۵.

جنگ اشعار (فارسی)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۲۴۶.

فرهنگ وفایی (فرهنگنامه ـ فارسی)
حسین وفایی (تألیف ۹۳۳ ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۲۴۷.

زاد المعاد (ادعیه ـ فارسی)
محمدباقربن محمدتقی مجلسی (۱۱۱۰ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۲۴۸.

قرآن مجید
دو دستنویس، هر دو بی‌تا.
شمارهٔ ۴۲۴۹ و ۴۲۵۰.

قرآن مجید
مورّخ ۱۲۰۰ ق.
شمارهٔ ۴۲۵۱.

عین الحیات (اخبار ـ فارسی)
محمدباقربن محمدتقی مجلسی (۱۱۱۰ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۲۵۲.

مجموعه:
۱. الفیه (فقه ـ عربی)
ابوعبدالله محمد بن محمد بن مکی شهید اول (۷۸۶ ق)
۲. اصول دین و اعتقادات (فارسی)
ناشناس
۳. تجوید (فارسی)
جارالله قاری
مورّخ ۱۰۷۷ ق.
شمارهٔ ۴۲۵۳.

سرور المؤمنین (تاریخ اسلام ـ فارسی)
سید احمد بن محمد حسینی اردکانی (پس از ۱۲۳۸ ق)
مورّخ ۱۲۶۰ ق.
شمارهٔ ۴۲۵۴.

بیاض (شعر ـ فارسی)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۲۵۵.

الکافی (اخبار ـ عربی)
محمد بن یعقوب بن اسحاق کلینی (۳۲۸ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۲۵۶.

رساله در فلسفه (عربی)
ناشناس
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۲۵۷.

هدایة العوام (فقه ـ فارسی)
محمدکریم بن ابراهیم کرمانی (۱۲۸۸ ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۲۵۸.

بیاض دعا (عربی)
مورّخ ۱۱۱۸ ق.
شمارهٔ ۴۲۵۹.

تفسیر سوره حمد (فارسی)
ناشناس
مورّخ ۱۳۱۹ ق.
شمارهٔ ۴۲۶۰.

سه رساله درعقائد بهائیت: (فارسی)
۱. مناجات نامه
عباس بن حسینعلی عبدالبهاء
۲ و ۳. اشراقات و اقدس
از حسینعلی بهاء (۱۳۲۲ـ۱۳۰۹ ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۲۶۱ تا ۴۲۶۳.

کتاب فارسی ششم ابتدایی
مورّخ ۱۳۳۷ ش.
شمارهٔ ۴۲۶۴.

شرح رساله حقوق حضرت سجاد علیه‌السلام (اخلاق ـ فارسی)
سید مصطفی میرتقی (معاصر)
مورّخ ۱۳۷۰ ش.
شمارهٔ ۴۲۶۵.

تهذیب الاحکام (اخبار ـ عربی)
ابوجعفر محمد بن حسن طوسی شیخ الطایفه (۳۸۵ـ۴۶۰ ق)

مورّخ ۱۰۷۰ق.
شمارهٔ ۴۲۶۶.

مفاتیح الشرایع (فقه - عربی)
محمد بن مرتضی فیض کاشانی (۱۰۹۱ق)
مورّخ ۱۲۳۷ق.
شمارهٔ ۴۲۶۷.

مجموعه چند رساله فقهی و اصولی (عربی)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۲۶۸.

صحیفه سجادیه (ادعیه - عربی)
مروی حضرت سجاد (ع)، راوی نجم‌الدین بهاءالشرف ابوالحسن علوی
مورّخ ۱۰۸۶ق.
شمارهٔ ۴۲۶۹.

جنگ منشات (فارسی)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۲۷۰.

اصول ملحمه (احکام نجوم - فارسی)
حبیش بن نوح تفلیسی (۶۲۹ق)
مورّخ ۱۲۶۳ق.
شمارهٔ ۴۲۷۱.

جنگ مدیحه و مرثیه (فارسی)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۲۷۲.

سی فصل در معرفت تقویم (نجوم - فارسی)
محمد بن محمد خواجه نصیرالدین طوسی (۶۷۲ق)
مورّخ ۱۲۳۳ق.
شمارهٔ ۴۲۷۳.

تمسک الصالحین (اخلاق - فارسی)
محمدصالح بن محمدمهدی
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۲۷۴.

شرح الاسباب و العلامات (پزشکی - عربی)
برهان‌الدین نفیس بن عوض کرمانی (تألیف ۸۲۷ق)
مورّخ ۱۲۶۳ق.
شمارهٔ ۴۲۷۵.

کلمات الطریفة (اصول - عربی)
محمد بن مرتضی فیض کاشانی (۱۰۹۱ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۲۷۶.

القواعد و الفوائد (فقه - عربی)
ابوعبدالله محمد بن مکی شهید اول (۷۸۶ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۲۷۷.

مجمع السعادات (فقه - فارسی)
سید ابوالحسن سجادی بافقی
مورّخ ۱۳۵۱ق.
به خط مؤلف
شمارهٔ ۴۲۷۸.

تبیان (اصول - عربی)
حاج محمد بن کریمخان کرمانی (۱۳۲۴ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۲۷۹.

حمله حیدری (مثنوی - فارسی)
ملا بمانعلی راجی کرمانی (قرن ۱۳ه)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۲۸۰.

هدیة المهدویة (فقه - عربی)
مجدالعلما اردکانی (قرن ۱۳ه)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۲۸۱.

حاشیه بر مطول (معانی و بیان - عربی)
احمد بن یحیی حفید تفتازانی (۹۱۶ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۲۸۲.

القواعد و الفوائد (فقه - عربی)
ابوعبدالله محمد بن مکی شهید اول (۷۸۶ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۲۸۳.

مجموعه:
۱. حاشیه بر شرایع (فقه - عربی)
ناشناس
۲. مقدمه در نماز (فقه - فارسی)
ناشناس
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۲۸۴.

جنگ اشعار و مواعظ (فارسی)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۲۸۵ و ۴۲۸۶.

مکاتیب (عقائد بهائیت ـ فارسی)
عباس بن حسینعلی عبدالبهاء (۱۲۶۰ ـ ۱۳۴۰ ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۲۸۷.

رساله در رد بهائیت (فارسی)
ناشناس
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۲۸۸.

ابواب الهدی (فقه ـ عربی)
مهدی اصفهانی (۱۳۰۲ـ۱۳۶۵ ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۲۸۹.

جنة الامان الواقیة و جنة الامان الباقیة (ادعیه ـ عربی)
تقی‌الدین ابراهیم بن علی کفعمی (۹۰۵ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۲۹۰.

بیاض دعا (فارسی) ـ عربی)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۲۹۱.

قرآن مجید
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۲۹۲.

النافع فی مختصر الشرایع (فقه ـ عربی)
نجم‌الدین ابوالقاسم جعفر بن حسن حلی، محقق اول (۶۷۶ ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۲۹۳.

جنگ ادعیه (ادعیه ـ فارسی)
احمد صبوری
بی‌تا.
به خط مؤلف
در ۴ جلد.
شمارهٔ ۴۲۹۴ تا ۴۲۹۷.

مجموعه:
۱. رساله در عرفان (فارسی)
ناشناس
۲. جام جهان نما (عرفان ـ فارسی)
ناشناس
۳. شرح سؤال کمیل بن زیاد (عرفان ـ فارسی)
سید نعمت الله ولی کرمانی (۸۳۴ق)

۴. لوایح (عرفان ـ فارسی)
نورالدین عبدالرحمن جامی (۸۹۸ق)
۵. شرح رباعیات (عرفان ـ فارسی)
نورالدین عبدالرحمن جامی (۸۹۸ق)
۶. اعجاز البیان (عرفان ـ عربی)
محی‌الدین محمد بن علی، ابن عربی (۵۶۰ ـ ۶۳۸ق)
مورّخ ۱۲۹۷ ق.
شمارهٔ ۴۲۹۸.

جنگ اشعار (فارسی)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۲۹۹.

زبدة العقائد (اصول ـ عربی)
حاج محمدابراهیم لاری
مورّخ ۱۳۵۰ ق.
شمارهٔ ۴۳۰۰.

قرآن مجید
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۳۰۱.

ترجمه عدة الداعی (ادعیه ـ فارسی)
محمد بن زین‌العابدین استرآبادی (قرن ۱۱ هـ)
مورّخ ۱۰۷۱ ق.
شمارهٔ ۴۳۰۲.

حلیة المتقین (اخبار ـ فارسی)
محمدباقر بن محمدتقی مجلسی (۱۱۱۰ق)
مورّخ ۱۲۴۳ ق.
شمارهٔ ۴۳۰۳.

حق الیقین (اخبار ـ فارسی)
محمدباقر بن محمدتقی مجلسی (۱۱۱۰ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۳۰۴.

منهج الصادقین فی تفسیر القرآن المبین والزام المخالفین (تفسیر ـ فارسی)
فتح‌الله بن شکرالله کاشانی (۹۹۷ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۳۰۵.

التصریح بمضمون التوضیح (نحو ـ عربی)
خالد بن عبدالله ازهری
تألیف ۸۹۶ق.
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۳۰۶.

الصافی (تفسیر ـ عربی)

محمد بن مرتضی فیض کاشانی (۱۰۹۱ق)

مورّخ ۱۲۵۹ق.

شمارهٔ ۴۳۰۷.

جامع القاصد (فقه ـ عربی)

نورالدین علی بن حسین بن عبدالعالی کرکی، محقق ثانی (۹۴۰ق)

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۳۰۸.

جنگ در موضوع مقتل (فارسی)

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۳۰۹.

جنگ شعر (فارسی)

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۳۱۰.

جامع مفیدی (تاریخ ـ فارسی)

محمد بن محمود مفیدی مستوفی بافقی (زنده در ۱۰۹۱ق)

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۳۱۱.

جنگ شعر (فارسی)

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۳۱۲.

غزلیات افسر یزدی (فارسی)

افسر یزدی

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۳۱۳.

دیوان شارق یزدی (فارسی)

غلامحسین بن غلامرضا شارق یزدی

به خط مؤلف.

شمارهٔ ۴۳۱۴.

همایون کتاب (مثنوی ـ فارسی)

همو

به خط مؤلف.

شمارهٔ ۴۳۱۵.

دانشمندان یزد (تاریخ ـ فارسی)

ناشناس

مورّخ ۱۴۱۸ق.

شمارهٔ ۴۳۱۶.

جنگ شعر (فارسی و عربی)

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۳۱۷.

کفایة الایتام (فقه ـ فارسی)

سید جعفربن ابواسحاق دارابی بروجردی معروف به کشفی (۱۲۶۷ق)

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۳۱۸.

عدة الداعی و نجاح الساعی (ادعیه ـ عربی)

جمال‌الدین ابوالعباس احمد بن فهد حلی (۸۴۱ق)

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۳۱۹.

ابواب الجنان (اخلاق ـ فارسی)

رفیع‌الدین محمد بن فتح‌الله واعظ قزوینی (۱۰۸۹ق)

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۳۲۰.

شافیه (پزشکی ـ فارسی)

غیاث‌الدین منصور دشتکی شیرازی (۹۴۸ق)

مورّخ ۱۳۰۷ق.

شمارهٔ ۴۳۲۱.

مجموعه:

۱. شرح الصحیفة (ادعیه ـ عربی)

عبدالباقی بن محمدحسین (قرن ۱۱ هـ)

۲. ریاض السائرین (حکمت ـ فارسی)

همو

۳. الباب الحادی عشر (کلام ـ عربی)

حسن بن یوسف بن مطهر حلی، علامه حلی (۷۲۶ق)

۴. الحاشیة علی باب حادی عشر (کلام ـ عربی)

عبدالباقی بن محمد حسین

۵. ذخیرة یوم الحشر فی شرح باب حادی عشر (کلام ـ عربی)

همو

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۳۲۲.

زبدة الطب (پزشکی ـ فارسی)

میر سید اسماعیل بن حسین گرگانی (۴۳۴ـ۵۳۱ق)

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۳۲۳.

انوار الریاض (فقه ـ عربی)

سید محمد بن عبدالصمد شهشهانی

اصفهانی (۱۲۸۷ق)

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۳۲۴.

حقوق اداری (فارسی)

ناشناس

مورّخ ۱۳۳۶ش.

شمارهٔ ۴۳۲۵.

شرح دعای عرفه (ادعیه ـ فارسی)

شیخ عباس بن محمد طواری یزدی (معاصر)

مورّخ ۱۴۱۵ق.

شمارهٔ ۴۳۲۶.

شرح دعای ابوحمزه ثمالی (ادعیه ـ فارسی)

همو

مورّخ ۱۴۱۷ق.

شمارهٔ ۴۳۲۷.

شرح زیارت حضرت امیرالمؤمنین علیه‌السلام (ادعیه ـ فارسی)

همو

مورّخ ۱۴۱۸ق.

شمارهٔ ۴۳۲۸.

شرح دعای ندبه (ادعیه ـ فارسی)

همو

مورّخ ۱۴۱۷ق.

شمارهٔ ۴۳۲۹.

الجامع لفضائل اهل البیت (اصول ـ عربی)

همو

مورّخ ۱۳۹۵ق.

شمارهٔ ۴۳۳۰.

قرآن مجید

مورّخ ۱۰۹۷ق.

شمارهٔ ۴۳۳۱.

رساله رجعت (اخبار ـ فارسی)

محمدباقر بن محمدتقی مجلسی (۱۱۱۰ق)

مورّخ ۱۰۸۸ق.

شمارهٔ ۴۳۳۲.

حیات القلوب (اخبار ـ فارسی)

همو

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۳۳۳.

ابواب الجنان (اخلاق ـ فارسی)

رفیع‌الدین محمد بن فتح‌الله واعظ قزوینی (۱۰۸۹ق)

مورّخ ۱۱۰۴ق.

شمارهٔ ۴۳۳۴.

فروع کافی (اخبار ـ عربی)

محمد بن یعقوب بن اسحاق کلینی رازی (۳۲۸ق)

مورّخ ۱۰۶۷ق.

شمارهٔ ۴۳۳۵.

الکشاف عن حقایق التنزیل (تفسیر ـ عربی)

جارالله ابوالقاسم محمود بن عمر زمخشری (۵۳۸ق)

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۳۳۶ تا ۴۳۳۹.

القاموس المحیط (لغت ـ عربی)

مجدالدین محمد بن یعقوب فیروزآبادی شیرازی (۸۱۷ق)

دو نسخه: اولی بی‌تا.

دومی مورّخ ۱۲۳۱ق.

شمارهٔ ۴۳۴۰ و ۴۳۴۱.

قواعد الاحکام فی معرفة الحلال و الحرام (فقه ـ عربی)

حسن بن یوسف بن مطهر حلی، علامه حلی (۷۲۶ق)

مورّخ ۱۰۶۱ق.

شمارهٔ ۴۳۴۲.

الشامل فی القرائات السبعة (علوم قرآن ـ عربی)

عبدالله بن محمد بن التکزاوی

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۳۴۳.

جنة الامان الواقیة و جنة الایمان الباقیة (ادعیه ـ عربی)

تقی‌الدین ابراهیم بن علی کفعمی (۹۰۵ق)

مورّخ ۱۰۷۶ق.

شمارهٔ ۴۳۴۴.

زاد المعاد (ادعیه ـ فارسی)

محمدباقر بن محمدتقی مجلسی (۱۱۱۰ق)

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۳۴۵.

نقد الرجال (رجال ـ عربی)

سید مصطفی بن حسین تفرشی (قرن ۱۱ هـ)

مورّخ ۱۳۶۷ق.
شمارهٔ ۴۳۴۶.

جنگ شعر در موضوع مقتل (فارسی و عربی)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۳۴۷.

المطول (معانی و بیان ـ عربی)
سعدالدین مسعود بن عمر تفتازانی (۷۹۲ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۳۴۸.

حاشیه معالم الاصول (اصول ـ عربی)
محمد بن حسن شیروانی (۱۰۹۸ق)
مورّخ ۱۰۷۸ق.
شمارهٔ ۴۳۴۹.

الکافی (اخبار ـ عربی)
محمد بن یعقوب بن اسحاق کلینی رازی (۳۲۸ق)
مورّخ ۱۱۰۰ق.
شمارهٔ ۴۳۵۰.

مجموعه:
۱. المقنعة (فقه ـ عربی)
ابوعبدالله محمد بن نعمان بغدادی، شیخ مفید (۴۱۳ق)
۲. الفخریة (فقه ـ عربی)
ابوطالب محمد بن حسن بن مطهر حلی (۷۷۱ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۳۵۱.

مجموعه:
۱. القانون (پزشکی ـ عربی)
شیخ‌الرئیس ابوعلی حسین بن عبدالله سینا (۴۲۸ق)
۲. الاطعمة للمرضی (پزشکی ـ عربی)
نجیب‌الدین ابوحامد محمد بن علی عمر سمرقندی (۶۱۹ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۳۵۲.

تحفة الزائر (ادعیه ـ فارسی)
محمدباقر بن محمدتقی مجلسی (۱۱۱۰ق)
مورّخ ۱۱۲۸ق.
شمارهٔ ۴۳۵۳.

حیات القلوب (اخبار ـ فارسی)
همو
مورّخ ۱۳۳۴ق.
شمارهٔ ۴۳۵۴.

حیات القلوب (اخبار ـ فارسی)
همو
مورّخ ۱۳۳۴ق.
شمارهٔ ۴۳۵۴.

کشف الحجب عن وجوه الکتب (فهرست ـ عربی)
محمد بن علی حسینی یزدی
مورّخ ۱۳۲۴ق.
شمارهٔ ۴۳۵۵.

مهیج الاحزان و موقد النیران فی قلوب اهل الایمان (اخبار ـ فارسی)
ملا حسن بن محمد یزدی (قرن ۱۳ هـ)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۳۵۶.

حاشیه بر الکفایه (نحو ـ عربی)
سید نعمت‌الله بن عبدالله موسوی جزائری
(۱۰۵۰ ـ ۱۱۱۲ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۳۵۷.

اللؤلؤ البهیة (کلام ـ عربی)
محمد بن هادی نائینی (قرن ۱۳ هـ)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۳۵۸.

الحصن الحصین فی شرح البلد الامین فی اصول الدین (اصول ـ عربی)
ابوالحسن شریف بن حاج اسماعیل اصطهباناتی لاری (۱۳۳۸ق)
مورّخ ۱۳۱۱ق.
شمارهٔ ۴۳۵۹.

الفوائد البهیة فی شرح الفوائد الصمدیة (نحو ـ عربی)
بهاءالدین محمد بن محمدباقر مختاری نائینی (۱۰۸۰ق)
مورّخ ۱۲۶۵ق.
شمارهٔ ۴۳۶۰.

حاشیه بر معالم (اصول عربی)
ملا صالح بن احمد سروی مازندرانی

(۱۰۸۰ق)
مورّخ ۱۲۶۶ق.
شمارهٔ ۴۳۶۱.

مجموعه:
۱. العیون و النهار (فلسفه ـ عربی)
از حیدر بن علی حسینی عبیدلی آملی (قرن ۸ هـ)
۲. شرح الانوار (فلسفه ـ عربی)
ناشناس
۳. جامع الاسرار و منبع الانوار (فلسفه ـ عربی)
حیدر بن علی حسینی عبیدلی آملی
مورّخ ۱۰۷۹ق.
شمارهٔ ۴۳۶۲.

الفوائد و الزوائد (اصول ـ عربی)
محمد بن حسن مازندرانی
مورّخ ۱۲۳۹ق.
شمارهٔ ۴۳۶۳.

قانونچه (پزشکی ـ عربی)
محمود بن عمر چغمینی (۷۴۶ق)
مورّخ ۱۲۶۱ق.
شمارهٔ ۴۳۶۴.

مجموعه:
۱. حاشیه شرح التصریف زنجانی (صرف ـ عربی)
ناشناس
۲. الوافیة فی نظم الشافیة (صرف ـ عربی)
قوام‌الدین محمد بن محمد بن مهدی سیفی قزوینی (تألیف ۱۱۳۳ق)
۳. الهدایة
عبدالجلیل بن فیروز غزنوی (نحو ـ عربی)
مورّخ ۱۲۶۷ق.
شمارهٔ ۴۳۶۵.

شرح قطر الندی و بل الصدی (نحو ـ عربی)
ابوعبدالله محمد بن یوسف بن هشام انصاری (۷۶۲ق)
مورّخ ۱۲۶۶ق.
شمارهٔ ۴۳۶۶.

البهجة المرضیة فی شرح الالفیة (نحو ـ عربی)
جلال‌الدین عبدالرحمن بن ابی‌بکر سیوطی (۹۱۱ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۳۶۷.

جواهر السنیة فی الاحادیث القدسیة (اخبار ـ عربی)
محمد بن حسن حر عاملی (۱۱۰۴ق)
مورّخ ۱۲۸۵ق.
شمارهٔ ۴۳۶۸.

عقود الدرر (ادبیات عرب ـ عربی)
شهاب‌الدین حسین عاملی (۱۰۷۶ق)
مورّخ ۱۲۶۹ق.
شمارهٔ ۴۳۶۹.

طب کیمیایی (پزشکی ـ فارسی)
ناشناس
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۳۷۰.

زبدة الاصول (اصول ـ عربی)
بهاءالدین محمد بن حسین عاملی، شیخ بهایی (۱۰۳۰ق)
مورّخ ۱۲۷۰ق.
شمارهٔ ۴۳۷۱.

نخبه (فقه ـ فارسی)
محمدابراهیم کرباسی (۱۲۶۱ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۳۷۲.

الحلیة اللامعة للبهجة المرضیة (نحو ـ عربی)
محمدباقر بن محمدتقی حجت‌الاسلام شفتی اصفهانی (۱۲۶۰ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۳۷۳.

شرح الاربعین (اخبار ـ عربی)
بهاءالدین محمد بن حسن عاملی، شیخ بهایی (۱۰۳۰ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۳۷۴.

الحقایق فی السر الدین و المکارم الاخلاق (اخلاق ـ عربی)
محمد بن مرتضی فیض کاشانی (۱۰۹۱ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۳۷۵.

الملل و النحل (تاریخ ـ عربی)
ابوالفتح محمد بن عبدالکریم شهرستانی

(۵۴۸ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۳۷۶.

الوافیة (نحو ـ عربی)
رکن‌الدین محمد بن حسن استرآبادی (۷۱۷ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۳۷۷.

دیوان منسوب به حضرت امیرالمؤمنین علیه‌السلام (عربی)
مورّخ ۱۲۷۱ق.
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۳۷۸.

غایة المامول فی شرح زبدة الاصول (اصول ـ عربی)
جواد بن سعدالله کاظمی، فاضل جواد (قرن ۱۱ه)
مورّخ ۱۳۴۲ق.
شمارهٔ ۴۳۷۹.

مجموعه:
۱. الدرة المضیئة (تجوید ـ عربی)
محمد بن محمد جزری (۸۳۳ق)

۲. عقدة اللئالی المضیئة (تجوید ـ عربی)
حسین بن عثمان
مورّخ ۱۱۰۰ق.
شمارهٔ ۴۳۸۰.

شرح الشافیة (صرف و نحو ـ عربی)
فخرالدین احمد بن حسن جاربردی (۷۴۶ق)
مورّخ ۱۲۳۰ق.
شمارهٔ ۴۳۸۱.

شرح شواهد البهجة المرضیة (ادبیات ـ فارسی)
نظام‌الدین بن احمد اردبیلی (۹۹۳ق)
مورّخ ۱۲۵۸ق.
شمارهٔ ۴۳۸۲.

شرح هدایة الحکمة (حکمت ـ عربی)
قاضی میر حسین بن معین‌الدین میبدی (۹۱۰ق)
مورّخ ۱۰۴۷ق.
شمارهٔ ۴۳۸۳.

صحیفه سجادیه (ادعیه ـ عربی)
مروی حضرت سجاد (ع) راوی نجم‌الدین

بهاءالشرف ابوالحسن علوی
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۳۸۴.

مراح الارواح (صرف و نحو ـ عربی)
احمد بن علی بن مسعود
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۳۸۵.

الکافیة فی النحو (نحو ـ عربی)
جمال‌الدین ابوعمرو عثمان بن عمرو معروف به ابن حاجب (۶۴۸ق)
مورّخ ۸۲۸ق.
شمارهٔ ۴۳۸۶.

الکشاف عن حقایق التنزیل (تفسیر ـ عربی)
جارالله ابوالقاسم محمودبن عمر زمخشری (۵۳۸ق)
مورّخ ۶۵۸ق.
شمارهٔ ۴۳۸۷.

حاشیه بر مطول (معانی و بیان ـ عربی)
میر سید شریف علی بن محمد جرجانی (۸۱۶ق)
مورّخ ۱۰۸۵ق.
شمارهٔ ۴۳۸۸.

النخبة (فقه ـ عربی)
محمد بن مرتضی فیض کاشانی (۱۰۹۱ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۳۸۹.

حاشیه بر معالم‌الدین و ملاذ المجتهدین (اصول ـ عربی)
علاءالدین حسین بن رفیع‌الدین مرعشی حسینی ملقب به سلطان العلماء (۱۰۰۱-۱۰۶۴ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۳۹۰.

التحفة القوامیة فی فقه الامامیة (فقه ـ عربی)
قوام‌الدین محمد بن محمدمهدی قزوینی حلی (۱۱۵۰ق)
مورّخ ۱۳۷۳ق.
شمارهٔ ۴۳۹۱.

الدرة النجفیة (فقه ـ عربی)
سید محمدمهدی بن مرتضی بحرالعلوم

طباطبایی (۱۲۱۲ق)
مورّخ ۱۳۸۵ق.
شمارهٔ ۴۳۹۲.

تقویم المحسنین (اخبار ـ عربی)
محمد بن مرتضی فیض کاشانی (۱۰۹۱ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۳۹۳.

مجموعه:
۱. مفتاح الفلاح (ادعیه ـ عربی)
ملا هادی بن مهدی سبزواری (۱۲۸۹ق)
۲. تفسیر سوره توحید (تفسیر ـ عربی)
ناشناس
۳. تفسیر سوره فلق (تفسیر ـ عربی)
ناشناس
۴. تفسیر سوره ناس (تفسیر ـ عربی)
ناشناس
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۳۹۴.

کلمات مکنونه (ادبیات ـ ملمع عربی و فارسی)
محمد بن مرتضی فیض کاشانی (۱۰۹۱ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۳۹۵.

منتخب تنبیه الادباء (ادبیات ـ فارسی)
ناشناس
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۳۹۶.

مجموعه:
۱. ماکول و مشروب (پزشکی ـ فارسی)
یوسف بن یوسفی هروی (۹۵۰ق)
۲. دوازده بند (مقتل ـ عربی)
سید محمدمهدی بن مرتضی بحرالعلوم طباطبایی (۱۲۱۲ق)
۳. قصیدة النونیة فی المونثات السماعیة (نحو ـ عربی)
جمال‌الدین ابوعمرو عثمان بن عمرو معروف به ابن حاجب (۶۴۶ق)
۴. برگزیده اشعار سنایی (۵۴۵ ق) (ادبیات ـ فارسی)
مورّخ ۱۳۷۳ق.
شمارهٔ ۴۳۹۷.

ارجوزة فی الطب (پزشکی ـ عربی)
ابوعلی حسین‌بن عبدالله‌سینا (۳۹۱ـ۴۲۷ق)

مورّخ ۱۳۳۶ش.
شمارهٔ ۴۳۹۸.

قرآن مجید
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۳۹۹.

رباعیات ابوسعید ابوالخیر (۴۴۰ ق) (ادبیات ـ فارسی)
مورّخ ۱۲۸۰ق.
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۴۰۰.

لئالی المنتظمة (منطق ـ عربی)
ملا هادی بن مهدی سبزواری (۱۲۸۹ق)
مورّخ ۱۳۳۶ش.
شمارهٔ ۴۴۰۱.

مجموعه:
۱. صحیفة الرضا (اخبار ـ عربی)
مروی حضرت علی بن موسی الرضا علیه‌السلام، راوی ابوعلی فضل بن حسن طبرسی (۵۴۸ق)
۲. فضائل (تاریخ ـ عربی)
سدیدالدین ابوالفضل شادان بن جبرئیل قمی (زنده در ۶۵۱ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۴۰۲.

مناسک حج (فقه ـ فارسی)
مرتضی بن محمد امین انصاری (۱۲۸۱ق)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۴۰۳.

مجموعه:
۱. فروق اللغات فی تمییز بین مفاد الکلمات (لغت ـ عربی)
سدیدالدین بن نعمت الله جزائری (۱۱۵۸ق)
۲. شرح قصیده بانت سعاد (ادبیات عربی)
لطفعلی بن احمد تبریزی
۳. شرح قصیده فرزدق (ادبیات عربی)
ناشناس
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۴۰۴.

مجموعه:
۱. منیة اللبیب فی شرح التهذیب (اصول ـ عربی)
ضیاءالدین عبدالله بن اعرج حسینی حلی

(تألیف ۷۴۰ق)

۲. تهذیب الوصول الی علم الاصول (اصول ـ عربی)
جمال‌الدین حسن بن یوسف بن مطهر حلی، علامه حلی (۷۲۶ق)
مورّخ ۱۱۹۰ق.
شمارهٔ ۴۴۰۵.

تجوید منظوم (فارسی)
ناشناس
مورّخ ۱۳۳۴ش.
شمارهٔ ۴۴۰۶.

لئالی المواعظ (اخبار ـ فارسی)
علی بن اکبر جلالی یزدی (معاصر)
مورّخ ۱۳۴۸ش.
شمارهٔ ۴۴۰۷.

مجموعه:
۱. معادن الماضی (اخلاق ـ فارسی)
علی بن اکبر جلالی یزدی
۲. رساله در مراثی (مرثیه ـ فارسی)
همو
۳. رساله در نصایح (اخلاق ـ فارسی)
همو
۴. رساله در مناقب (اخبار ـ فارسی)
همو
۵. النجاة فی المناجات (ادعیه ـ فارسی و عربی)
همو
۶. الدنیا و الآخره (اخلاق ـ عربی)
همو
۷. رساله مدایح و اخلاق (اخلاق ـ فارسی)
همو
۸. مرآت الصافیة (ادعیه ـ عربی)
همو
مورخ ۱۳۵۳ش، به خط مؤلف.
شمارهٔ ۴۴۰۸.

مجموعه:
۱. رسوم اهل الیوم (ادعیه ـ عربی)
علی بن اکبر جلالی یزدی
۲. الاربعون حدیثا (حدیث ـ عربی)
همو
۳. مصباح الاعظم (ادعیه ـ عربی)
همو
۴. شرح چهل اسم اعظم (اخبار ـ عربی)
احتمالاً علی بن اکبر جلالی یزدی
۵. دعوات الاسماء (ادعیه ـ عربی)
تقی‌الدین ابراهیم کفعمی (۹۰۵ق)

۶. خواص اسماء الحسنی (ادعیه ـ عربی)
ناشناس
۷. بیان حب و عشق (عرفان ـ فارسی)
احتمالاً علی بن اکبر جلالی یزدی
مورخ ۱۳۵۴ش، تا شماره ۴ به خط مؤلف.
شمارهٔ ۴۴۰۹.

جنگ اشعار (فارسی)
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۴۱۰.

مجموعه:
۱. تحفة الاحرار (مثنوی ـ فارسی)
نورالدین عبدالرحمن جامی (۸۱۷-۸۹۸ق)
۲. سبحة الابرار (مثنوی فارسی)
همو
مورّخ ۱۲۲۳ق.
شمارهٔ ۴۴۱۱.

از شماره ۴۴۱۲ تا شماره ۴۴۳۸. جملگی دستنویس‌ها به خط مؤلف‌اند:

شرح الاربعین حدیثا (اخبار ـ فارسی)
شیخ عباس بن محمد طواری یزدی (معاصر)
مورّخ ۱۴۱۸ق.
شمارهٔ ۴۴۱۲.

تفسیر سوره مائده (تفسیر ـ فارسی)
همو
مورّخ ۱۴۱۲ق.
شمارهٔ ۴۴۱۳.

شرح زیارت عاشورا (ادعیه ـ فارسی)
همو
مورّخ ۱۴۱۷ق.
شمارهٔ ۴۴۱۴.

عقائد الشیعة (اصول ـ عربی)
همو
مورّخ ۱۴۱۸ق.
شمارهٔ ۴۴۱۵.

التعلیقة علی النافع یوم الحشر (کلام ـ عربی)
همو
بی‌تا.
شمارهٔ ۴۴۱۶.

شرح صحیفه سجادیه (ادعیه ـ فارسی)
همو
مورّخ ۱۴۰۹ق.
در دو جلد.
شمارهٔ ۴۴۱۷ و ۴۴۱۸.

التعلیقة على كشف المراد (کلام - عربی)

همو

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۴۱۹.

شرح دعای کمیل (ادعیه - فارسی)

همو

مورّخ ۱۴۰۳ ق.

شمارهٔ ۴۴۲۰.

شرح نهج‌البلاغه (فارسی)

از همو

مورّخ ۱۴۰۸ و ۱۴۰۷ ق.

در ۹ جلد.

شمارهٔ ۴۴۲۱ تا ۴۴۲۹.

برگزیدگان پروردگار (تاریخ اسلام - فارسی)

همو

مورّخ ۱۴۱۸ ق.

شمارهٔ ۴۴۳۰.

احوال نوابغ شیعه (رجال - فارسی)

همو

مورّخ ۱۴۱۹ ق.

شمارهٔ ۴۴۳۱.

تلخیص و ترجمه ینابیع الولایة (فقه - فارسی)

همو

مورّخ ۱۴۲۰ ق.

شمارهٔ ۴۴۳۲ و ۴۴۳۳.

تلخیص و ترجمه فلاح السائل (ادعیه - فارسی)

همو

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۴۳۴ و ۴۴۳۵.

منظومه فضائل (اخلاق - فارسی)

همو

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۴۳۶.

تلخیص نهج البلاغه (ادعیه - فارسی)

همو

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۴۳۷.

احادیث متفرقه (اخبار - عربی)

جمع آوری شیخ محمد بن عباس طواری یزدی

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۴۳۸.

تعلیقة على مصباح الفقیه (فقه - عربی)

ناشناس

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۴۳۹.

الروضة البهیة فی شرح اللمعة الدمشقیة (فقه - عربی)

زین‌الدین علی بن احمد شهید ثانی (۹۶۶ ق)

بی‌تا.

شمارهٔ ۴۴۴۰.

نسخه‌های خطی مجموعه اهدایی غلامحسین سرود به کتابخانه مجلس شورای اسلامی

سیمین صیدیه

غلامحسین‌خان متخلص به سرود پسر مرحوم میرزا محمدعلی خان گرگانی متخلص به شکیب به سال ۱۳۱۲ ق (۱۲۷۳ ش) در تهران متولد شد. او نوادهٔ مرحوم میرزا محمدعلی خان متخلص به ناطق است که از شعرای زمان شاه سلطان حسین صفوی بود و به سبک هندی شعر می‌سرود.

غلامحسین سرود مقدمات شعب علوم و ادبیات را به اسلوب قدیم و نزد اساتید فن آموخت و سپس به مقتضای زمان طبق اصول جدید در مدارس عالیه به تحصیل پرداخت و زبان فرانسه و انگلیسی را به خوبی فرا گرفت و همچنین با زبانهای آلمانی، ترکی و عربی آشنایی داشت و در ادبیات مغرب زمین فحصی به سزا نمود. آقای سرود در تحصیل فن موسیقی نیز همت گماشت و در زمان خود از اساتید موسیقی به شمار می‌رفت. او از عنفوان جوانی به خدمت نظام گرایید. در زمان مستشاران سوئدی در ژاندارمری خدمت می‌کرد و از سال ۱۳۰۱ ش در ارتش به خدمت پرداخت و با طی مدارج به رتبه سرتیپی نائل آمد. دیوان اشعار او حدود هفت هزار بیت است که این مقدار غیر از آن است که قبل از بیست سالگی سروده ولی آن را جمع‌آوری نکرده است.

تاکنون دیوان کامل اشعار سرود به چاپ نرسیده است.

کتابخانه شخصی مرحوم سرود طبق وصیت نامه‌اش در سال ۱۳۶۲ ش به کتابخانه مجلس

اهدا شد.

این مجموعه شامل ۱۵۰ جلد کتاب خطی و ۴۱۴۶ جلد چاپی (فارسی ـ عربی ـ لاتین) و دوره‌های مختلف روزنامه و مجلات است.

۱. جنگ نثر و نظم **(فارسی)**

شامل:

۱. منشات از قرن ۱۳ هـ.

۲. غزلیات و مثنوی و رباعیات از سعدی و حافظ.

قطع بیاض رقعی. جلد تیماج قهوه‌ای سوخته. کاغذ فرنگی

۲. جنگ نظم و نثر **(عربی و فارسی)**

شامل آثار منظوم برخی از شاعران و چند نوشته از میرداماد و غیاث‌الدین منصور، از آن جمله قصیده سامیه میرداماد.

این نسخه از قرن ۱۱ و ۱۳ هـ، با دو قلم نوشته شده است. قطع: بیاض رقعی. جلد تیماج قرمز یک لا. کاغذ اصفهانی و فرنگی.

۳. جنگ نثر و نظم **(فارسی)**

شامل:

۱. دیوان امیر معزّی (ناقص است).

۲. مکاتیات (مکتوبات) هر یک با التزام حذف یک حرف از الفباء به ترتیب از الف تا یاء (در نسخه تا مکتوب با حذف «م»).

نسخه از قرن ۱۳ و ۱۴ هـ. در پایان نسخه مراسله میرزا نصرالله متخلص به شهاب به نواب حشمة الدوله میرزا به خط خوب شکسته نستعلیق و ابیات متفرقه است.

قطع: بیاض جیبی. جلد تیماج چرمی یک لا. کاغذ فرنگی.

۴. التوصل بالبدیع الی التوسل بالشفیع **(عربی)**

شرح عزالدین علی بن حسینی موصلی حنبلی نزیل دمشق (۷۸۹ ق) بر قصیده بدیعیه میمیه خویش که در مدح پیامبر سروده است.

نسخه به خط نسخ ابوالسعود بن محمد مالکی اشعری امام جامع دمشق مورخ ۹۷۵ق. در پایان یادداشت‌هایی درباره مؤلف و دیگران دیده می‌شود.

قطع رقعی. جلد تیماجی قهوه‌ای. کاغذ ترکی.

۵. جنگ جغرافی **(عربی ـ فارسی)**

بیشتر منقولات از معجم البلدان یاقوت حموی و نیز یادداشت‌هایی درباره اهرام و اقالیم سبعه و مناسک حج از مآخذ مختلف ذکر شده است.

نسخه به خط نستعلیق قرن ۱۱ ه، قطع کوچک، جلد تیماج قرمز.

۶. مجموعه فرهنگ لغت **(عربی و ترکی و فارسی)**

مثلثات قطرب و دو فرهنگ دیگر عربی ـ فارسی با ذکر واژه‌های ترکی.

خط نسخ مورخ ۷۹۷ق. از آغاز رساله دوم اندکی افتاده و برگ اول موجود نیاز به وصالی دارد.

قطع رقعی، جلد تیماجی قهوه‌ای، کاغذ ترکی نخودی رنگ.

۷. مجموعه **(صرف و نحو ـ فارسی)**

۱. محلول الصیغ (نام مؤلف یاد نشده است) در ۲۹ باب به ترتیب الفباء.

۲. صرف میر از میر سید شریف جرجانی.

۳. عوامل جرجانی (منظوم) فارسی (ناقص) از عبدالقاهر جرجانی.

خط نسخ مورخ ۱۲۵۸ق، از ابوالقاسم یا محمدقاسم بن ملا حسین گیلانی.

بین رساله دوم و سوم در چند صفحه طرح هیکل اسب نقش شده است.

قطع رقعی، جلد تیماج قهوه‌ای سیر یک لا، کاغذ فرنگی نخودی روشن.

۸. مجموعه **(فارسی)**

۱. رد صوفیه منسوب به مولانا احمد مقدس اردبیلی.

۲. کلام الملوک؛ ملوک الکلام از صاحب دیوان تقی علی آبادی (۱۲۵۶ق).

۳. رساله حساب سیاق در چهار قاعده و یک فایده. در فهرست دانشکدهٔ الهیات نسخه دیگری از آن معرفی شده و در آن جا اشاره شده که مقاله دوم از کتاب مشتمل بر چهار قاعده و یک فایده است، اما در نسخه حاضر چنین اشاره‌ای نشده است.

خط نستعلیق حبیب الله طرخورانی مورخ ۱۲۵۳ق.

قطع رقعی، جلد تیماج قرمز یک لا. کاغذ فرنگی نخودی سیر.

۹. لب لباب مثنوی **(ادبیات ـ فارسی)**

از ملاعلی بن حسین کاشفی بیهقی (۹۱۰ق)

نسخه از قرن ۱۰ ه (بدون تاریخ)، خط نسخ، برگ‌های بسیار از آغاز و پایان نسخه افتاده و اوراق جدا از یکدیگر است.

قطع رقعی، بدون جلد، کاغذ سمرقندی.

۱۰. مقاصد الالحان **(موسیقی ـ فارسی)**

عبدالقادر بن غیبی مراغی (قرن ۹ ه)

در یک مقدمه و دوازده باب و یک خاتمه در سال ۸۲۱ق تألیف شده است.

خط نستعلیق قرن ۱۰ ه. نسخه ناقص است.

قطع رقعی، جلد تیماجی قهوه‌ای سوخته ضربی، کاغذ سمرقندی شکری.

در فصل «در بیان انصاف تصانیف» آمده؛ «در تبریز متعهد شدم که هر روی نوبتی مرتبی سازم به حضور پادشاه وقت سلطان جلال الدین حسین انار الله برهانه و شیخ‌الاسلام اعظم خواجه شیخ محمد الکججی و شعر عربی مولانا جلال‌الدین فضل‌الله عبیدی می‌نوشت و ابیات فارسی خواجه جمال‌الدین سلیمان و الحان و ایقاعی را خواجه رضی‌الدین رضوانشاه... مقرر می‌کرد...».

۱۱. سلوک هفته (اخلاق ـ فارسی)

مؤلف آن را برای رکن‌الدوله علی نقی میرزا تألیف کرده است. به ترتیب روزهای هفته از یکشنبه.

خط نستعلیق آمیخته با شکسته، قطع رقعی. جلد تیماج قهوه‌ای یک لا، کاغذ فرنگی شکری.

۱۲. مجموعه (فارسی)

۱. نصاب تجنیس الالفاظ؛ نصاب بدیع؛ نصاب امیر خسرو.

۲. دیوان مجمر از سید حسین طباطبایی زواره‌ای اصفهانی (از اول دیوان افتادگی دارد).

خط نسخ و نستعلیق، رساله اول خط نسخ محمد صادق بن محمدرضا مورخ ۱۱۲۱ ق و رساله دوم خط نستعلیق نصرالله اصفهانی مورخ ۱۲۵۷ ق.

قطع رقعی، جلد تیماج قهوه‌ای روشن. کاغذ فرنگی شکری و تیره.

۱۳. مجموعه (اسطرلاب و تقویم ـ عربی و فارسی)

۱. صفیحه در اعمال اسطرلاب از شیخ بهایی.

۲. از خواجه نصیرالدین طوسی در القاب اسطرلاب (یک باب...).

۳. سی فصل در تقویم از خواجه نصیرالدین طوسی (۶۷۲ ق) خط نسخ قرن ۱۳ هـ.

قطع رقعی، جلد تیماج قرمز یک لا، کاغذ فرنگی آبی رنگ ضخیم.

۱۴. سفرنامه (فارسی)

روزنامه سفر نویسنده است در سال ۱۳۱۴ ق از تهران به بنادر فارس. آغاز سفر ۱۲ ذی‌القعده ۱۳۱۴ ق و پایان (بازگشت به تهران) ۱۶ جمادی‌الثانی ۱۳۱۵ ق.

خط نستعلیق آمیخته با شکسته مورخ ۱۳۲۳ ق. در پایان برخی ادعیه مجرب با سند یاد شده است.

قطع رقعی، جلد تیماجی قهوه‌ای، کاغذ فرنگی شکری.

۱۵. منتخب اللغة (عربی ـ فارسی)

از محمد بن محمدحسین همدانی (قرن ۱۳ هـ)

در بیست و هشت باب و لغات به ترتیب حرف آخر مرتب شده است.

مؤلف کتاب را به درخواست محمدعلی خان نوشته است.

خط نستعلیق مورخ ۱۲۸۶ ق (ظاهراً خط مؤلف)، در فواصل حروف اوراق سفید و در پایان اوراق سفید بسیار است.

قطع رقعی، جلد تیماجی قهوه‌ای ضربی، کاغذ فرنگی شکری.

۱۶. یادگار در معما (معما ـ فارسی)

از علی اکبر تفرشی (قرن ۱۲ هـ) معاصر شاه سلیمان و سلطان حسین صفوی.

[فهرست کتابخانه مجلس، ج ۲۳، ص ۶۵].

خط نستعلیق اوایل قرن ۱۲ هـ، دارای یک سرلوح متوسط در صفحه اول.

جداول با چند قلم آب طلا و لاجورد در تمام صفحات و برگ آخر وصالی شده و قسمتی از نسخه از بین رفته است.

قطع رقعی، جلد تیماج قهوه‌ای ضربی یک لا، کاغذ اصفهانی.

۱۷. مجموعه (فارسی)

۱. نصیب الفتیان از حسام خویی مظفری، حسن بن عبدالمؤمن (قرن ۷ هـ) نگارنده تحفه سام.

فرهنگ عربی به فارسی در ۵۰ بند و دو رباعی، روی هم ۳۵۵ بیت به پیروی از فراهی سروده است. [فهرست منزوی، ج ۳، ص ۲۰۴۴].

۲. حکایت از پند لقمان و غیره.

۳. مناظره شب و روز(این نوشته با انتساب به خواجه عبدالله انصاری به چاپ رسیده است).

۴. استخراج نام معصومین از آیه تطهیر (منسوب به خواجه نصیرالدین طوسی).

۵. مدخل منظوم با انتساب به انوری.

۶. مثلثات از ابوالقاسم سمرقندی.

۷. اختیارات به نظم و نثر.

۸. صرف اللسان به نظم و نثر.

۹. رساله در لغت عربی به فارسی.

۱۰. اصول و فروع منظوم(این رساله به خط دیگر است).

خط نستعلیق و نسخ، عبدالباقی بن حاج قنبر علی مودی قاینی، مورخ ۱۰۶۲ ق (رساله آخر تازه‌تر است).

قطع رقعی، جلد سبز سیر، کاغذ اصفهانی.

۱۸. مجموعه **(فارسی)**

۱. ماکول و مشروب

۲. قواعد طبیه

۳. جامع الفواید

۴. تزوک تیموری

سه رساله اول تألیف یوسفی طیب هروی است.

خط شکسته نستعلیق مورخ ۱۲۸۹ ق در تبریز کتابت شده است.

قطع رقعی، جلد مقوای چینی. عطف و گوشه میشن قرمز. کاغذ فزنگی نخودی رنگ.

۱۹. مجموعه **(عروض و منطق ـ فارسی و عربی)**

۱. رساله در عروض و قافیه. از شمس‌الدین فقیر (نگارنده حدایق بلاغت) یک نسخه دیگر

از این رساله در کتابخانه آصفیه هست. [فهرست منزوی، ج ۳، ص ۲۱۶۴]

۲. تحفة السفر لنور البصر

از علی اکبر شیرازی، رساله در علم بدیع مشتمل بر یک مقدمه، سه باب و خاتمه. سال تألیف ۱۲۴۴ ق که حسینعلی میرزا فرمان فرما والی فارس و مؤلف از همراهان وی بود. مؤلف این رساله را برای فرزندش ابوطالب نوشته و در دیباجه از او یاد می‌کند. [فهرست منزوی، ج ۳، ص ۲۱۳۱]

۳. رساله شریفیه (منظومه در منطق)

از سید جعفر بن ابی‌اسحاق دارابی (قرن ۱۳ هـ)

خط نسخ (ن ق ی) مورخ ۱۳۱۹ ق.

نسخه‌ای دیگر از رساله شریفیه در مجموعه‌ای از رسایل نادره به خط وقار شیرازی (پسر وصال شیرازی) در این کتابخانه حفظ می‌شود.

قطع رقعی، جلد گالینگور مشکی، عطف و گوشه میشن. کاغذ فرنگی شکری رنگ.

۲۰. لسان العجم **(دستور زبان ـ فارسی)**

از میرزا حسن بن محمد نقی طالقانی (قرن ۱۳ هـ)

در سال ۱۳۰۱ ق تألیف شده است.

خط نسخ (گویا خط مؤلف)، قطع رقعی، جلد تیماجی سبز رنگ، کاغذ فرنگی شکری سیر.

۲۱. لؤلؤ البحرین **(تفسیر ـ فارسی)**

از شیخ محمدحسن بن حاج شیخ محمد رفیع رشتی اصفهانی متخلص به عاصی (قرن ۱۳ هـ)

مشتمل بر سه سفینه، یک لؤلؤ و دو بحر (بحر اول تفسیر سوره قدر، بحر دوم تفسیر آیة الکرسی).

مؤلف در مقدمه از فتحعلی شاه قاجار، محمدشاه، ناصرالدین شاه و منوچهرخان معتمدالدوله یاد می‌کند.

خط نستعلیق، عبدالجواد بن ملا لطفی مورخ ۱۲۷۸ ق.

در پایان قصیده غدیریه به فارسی (ظاهراً به خط مؤلف) افزوده شده است.

پشت صفحه اول یادداشت وقف‌نامه این نسخه و ۷۳ نسخه دیگر به خط مؤلف دیده می‌شود.

قطع رقعی، جلد تیماجی قهوه‌ای، کاغذ فرنگی نخودی رنگ.

۲۲. فرهنگ (عربی - فارسی)

تألیف تازه و از قرن ۱۳ هـ به نظر می‌رسد. به ترتیب حروف الفباء در اول و آخر کلمات خط نستعلیق متوسط مورخ ۱۳۰۲ ق. کاتب گویا محمود بن یوسف خان یکانی الاصل مرندی المسکن است که نامش در پایان آمده است.

قطع رقعی، جلد تیماجی قهوه‌ای سیر، کاغذ فرنگی نخودی روشن.

۲۳. السراج المنیر (فارسی - اخلاق)

از محمد شریف بن شمس‌الدین کاشف شیرازی (قرن ۱۱ هـ)

خط نستعلیق مورخ ۱۲۸۳ ق، صفحات آخر تازه‌نویس است.

قطع رقعی، جلد مقوای چرکین با عطف پارچه‌ای، کاغذ فرنگی ضخیم.

۲۴. فرنگ واژه‌های مثنوی؛ مشکلات مثنوی (فارسی)

واژه‌های عربی به ترتیب حروف آخر و در آخر هر باب، فصلی در تفسیر واژه‌های فارسی. گویا مؤلف برای کسانی (درویشانی چند) مثنوی را بیان می‌کرده است: «در وقتی که درویشی چند به مطالعه و مذاکره آن اشتغال می‌نمودند... کلمه‌ای که درو خفای می‌بود از عربی و فارسی و پهلوی از کتاب‌های معتمد علیه استخراج آن کرده، جمع می‌کردند... باب

الالف؛ اجتباء: برگزیدن، انتها: باز ایستادن و به غایت رسیدن...».

خط نسخ قرن ۱۳ هـ. و در پایان پنج کلمه قصار با ترجمه بین سطور.

قطع رقعی باریک، جلد تیماجی قهوه‌ای سوخته، کاغذ فرنگی شکری رنگ.

یک نسخه دیگر از این فرهنگ در قاهره است و در فهرست طرازی معرفی شده است.

[فهرست منزوی، ج ۳، ص ۱۹۴۷]

۲۵. مجموعه (پزشکی - فارسی)

۱. اختیارات بدیعی از حاج زین‌العطار بن حسین انصاری شیرازی.

۲. مفتاح خزاین (رساله سوم از مفتاح خزائن) از حاج زین‌العطار بن حسین انصاری شیرازی.

خط نستعلیق با دو قلم: رساله اول نستعلیق ریز مورخ ۱۰۹۴ ق، رساله دوم نستعلیق قرن ۱۲هـ.

جلد تیماجی قرمز. کاغذ اصفهانی.

۲۶. بدیع (فارسی)

از تألیفات قرن ۱۳ و ۱۴ هـ و برای تدریس در کلاس‌های درس نوشته شده است.

خط نستعلیق خوب محمدابراهیم. مورخ ۱۳۲۳ ق.

قطع رقعی. جلد تیماج قهوه‌ای یک لا. کاغذ فرنگی شکری سیر.

۲۷. طلسم سلطانی (علوم خفیه - فارسی)

از سید عبدالله بن سید نورالدین جزایری پسر سید نعمة‌الله جزایری (۱۱۷۳ ق) وی به درخواست سلطان (حاکم خوزستان) به مطالعه کتاب غایه الحکیم مجریطی پرداخت تا آن را ترجمه کند. سرانجام بر آن شد که «بعضی از فوائد مهمه از آن کتاب انتخاب... و فوائد دیگر که از سایر کتب معتبره فن و بعضی مجربات مشایخ سلف به دست

آورده به آن منضم سازد و به ترتیبی لایق‌تر... کتابی مستأنف... به اسم سامی... صورت تألیف یافته باشد...». مشتمل بر یک مقدمه (در چند فصل) و سه مقصد: قوی و طبایع علویه. قوی و طبایع سفلیه. کیفیت مزج علویات و سفلیات و آثار غریب آن نسخه.

به خط نسخ (جز چند صفحه نخست که نستعلیق است) مورخ ۱۲۰۸ ق، از آغاز دیباچه اندکی افتاده است.

قطع رقعی، جلد تیماجی قهوه‌ای، کاغذ فرنگی.

۲۸. مجموعه **(فارسی)**

۱. شرح شواهد شرح قطرالندی از ابن هشام تألیف نظام‌الدین بن احمد اردبیلی (قرن ۱۳ ه).

۲. شرح عبارت قانون «ان فی النبض طبیعه موسیقاریه» از حاج محمدکریم خان کرمانی در پاسخ سؤال میرزا زین العابدین طبیب [فهرست کتب مشایخ، چاپ اول، ج ۲، ص ۲۳۰].

۳. رساله پزشکی (اوائل کتابی است) تألیف صاحب التحفة الصدریة در طب.

خط شکسته نستعلیق ابوالقاسم نائینی مورخ ۱۲۶۴ ق.

رساله دوم ظاهراً خط مؤلف است.

قطع رقعی، جلد گالینور زرشکی سیر عطف تیماجی قهوه‌ای، کاغذ فرنگی.

۲۹. فرهنگ جهانگیری **(لغت ـ فارسی)**

از جمال‌الدین اینجو

در پایان شرح قصیده برده و قصیده میمیه به فارسی (ناقص).

خط نستعلیق قرن ۱۱ـ۱۲ ه. با جداول قرمز.

قطع رقعی، جلد تیماجی مشکی مندرس با عطف تیماج قرمز مندرس، کاغذ اصفهانی.

۳۰. مجموعه **(نجوم و حساب ـ فارسی)**

۱. شرح سی فصل خواجه نصیرالدین طوسی در تقویم از علی‌اکبر بسمل شیرازی

(۱۲۶۳ ق) که به نام فتحعلی شاه تألیف کرده است با حواشی از مؤلف.

[فهرست منزوی، ج ۱، ص ۳۲۰]

۲. رساله در حساب از علاءالدین علی قوشچی.

۳. رساله در معرفت تقویم. نام مؤلف این رساله در فهرست دانشگاه تهران محمد سراج و در نسخه حاضر محمد ثروی آمده و دارای سه قسمت است. نسخه حاضر با نسخه دانشگاه تفاوت‌هایی دارد.

خط نستعلیق، مورخ ۱۲۶۳ ق.

قطع رقعی، جلد تیماج قرمز، کاغذ فرنگی شکری رنگ.

۳۱. شرح دیوان انوری **(ادبیات ـ فارسی)**

از ابوالحسن حسینی فراهانی (قرن ۱۱)

شامل دو بخش: شرح قصاید و شرح مقطعات (از اول و آخر نسخه افتاده است).

خط نستعلیق متوسط، قرن ۱۳ ه.

در کنار برخی از صفحات حاشیه‌های بدون امضا دیده می‌شود.

قطع رقعی، جلد تیماج مشکی یک لا، کاغذ فرنگی شکری رنگ.

۳۲. شرح ایساغوجی **(منطق ـ عربی)**

از عماد بن یحیی بن علی فارسی

شرح بر رساله ایساغوجی اثیرالدین ابهری.

خط نستعلیق ریز خوب از محمد شفیع بن یارعلی مورخ ۱۰۸۹ ق.

قطع رقعی، جلد تیماج مشکی یک لا، کاغذ اصفهانی شکری.

۳۳. اکسیر الاسلام (خاتمه)؛ شرح عهدنامه امیرالمؤمنین امام علی به مالک اشتر

از سید صادق بن سید علی کاشانی (صاحب عرفات الفقه)

این نسخه خاتمه کتاب اکسیر الاسلام اوست در شرح عهدنامه امام علی (ع) به مالک اشتر.

خط نسخ، قرن ۱۳ ه.

قطع رقعی، جلد تیماج قهوه‌ای یک لا، کاغذ فرنگی.

۳۴. ترجمهٔ کشکول

از شیخ احمد عاملی.

وی برای عبدالله قطب شاه به ترجمه کردن کشکول شیخ بهایی پرداخته است.

خط نسخ میرزا ابراهیم مشتری خراسانی که در کربلا به سال ۱۲۹۸ ق از نسخه مغلوط خط ملا اسماعیل مورخ ۱۲۴۵ ق رونویسی کرده است.

قطع رقعی بزرگ، جلد تیماجی عنابی، کاغذ فرنگی.

۳۵. عقد العلی للموقت الاعلی (فارسی ـ تاریخ کرمان)

از افضل‌الدین احمد بن حامد کرمانی (قرن ۶ ه).

تاریخ تألیف ۵۸۴ ق.

خط نسخ خوب عبدالحسین بن محمد خراسانی مورخ ۱۲۹۴ ق از روی نسخه مورخ ۶۴۹ ق نوشته شده است.

قطع رقعی، جلد تیماج زرشکی با آستر تیماج مشکی بدون مقوا، کاغذ فرنگی شکری.

۳۶. المصادر (فرهنگ عربی ـ فارسی)

از ابوعبدالله حسین بن احمد زوزنی

خط نسخ، ۱۱۰۳ ق.

قطع خشتی، جلد تیماجی مشکی رنگ، کاغذ فرنگی شکری رنگ.

۳۷. مجموعه (نحو و لغت ـ عربی و فارسی)

۱. الفواید الصمدیة از بهاءالدین محمد عاملی (۱۰۳۰ ق).

۲. کتاب لغت (فرهنگ عربی به فارسی).

۳. مثلثات بدیعی.

۴. الفیه ابن مالک.

خط نسخ، با چند قلم مورخ ۱۲۴۰ و ۱۲۸۵ ق.

قطع جیبی کوچک. جلد تیماجی مشکی، کاغذ فرنگی.

۳۸. مجموعه (عرفان و ادبیات ـ فارسی)

۱. تبصرة المؤمنین از محمد مؤمن بن محمد زمان تنکابنی (قرن ۱۲ ه) در پاسخ به محمد طاهر قمی (رساله ناقص است).

۲. جامع الکلیات (دعا و ناقص).

۳. شرح دیوان انوری (بخش قصاید) از ابوالحسن حسینی فراهانی (ناقص).

خط نستعلیق قرن ۱۳ ه، با دو قطم قطع خشتی. جلد تیماج مشکی یک لا، کاغذ فرنگی شکری و آبی رنگ.

۳۹. مجموعه (فارسی)

۱. نصاب (ناقص است و از اول افتادگی دارد).

۲. رساله در صرف (عربی و فارسی ـ ناقص).

۳. نصاب الصبیان از ابونصر فراهانی.

۴. انیس الموحدین از مهدی نراقی کاشانی (۱۲۰۹ ق) (این رساله ناقص است).

خط نستعلیق قرن ۱۳ ه.

قطع خشتی کوچک. جلد تیماج قرمز یک لا. کاغذ فرنگی نخودی رنگ.

۴۰. محاسن بدیعی؛ التوریة و الاستخدام (بدیع ـ عربی)

قسمت آخر کتاب اشعار مؤلف است که به مناسبت‌های مختلف سروده است. خط نسخ،

عبدالله بروجردی مورخ ۱۲۶۱ ق.

قطع خشتی کوچک، جلد تیماج مشکی، کاغذ فرنگی شکری رنگ ضخیم.

۴۱. خلاصة المجمع **(فرهنگ ـ فارسی)**

از سروری کاشانی

خط نسخ، مورخ ۱۰۴۷ ق.

قطع خشتی کوچک، تیماجی قهوه‌ای با برگردان. کاغذ اصفهانی شکری رنگ.

۴۲. حاشیة شرح الفواید الضیاییة **(نحو ـ عربی)**

از سید نعمةالله بن عبدالله حسینی جزایری.

حاشیه‌ای بر الفواید الضیاییة جامی که شرح کافیه ابن حاجب است.

خط نستعلیق خوب و زیبای محمد حسن بن محمد اصفهانی مورخ ۱۲۵۶ ق.

قطع رقعی، جلد تیماج زرشکی. کاغذ فرنگی شکری.

۴۳. السامی فی الاسامی **(لغت عربی ـ فارسی)**

از احمد بن محمد میدانی نیشابوری

خط نسخ، علی بن محمد قاسم خوانساری مورخ ۱۲۳۵ ق.

قطع خشتی کوچک، جلد تیماج قهوه‌ای یک لا، کاغذ فرنگی شکری رنگ.

۴۴. مجموعه **(فارسی)**

۱. مقصد اقصی در عرفان از عزیزالدین نسفی (قرن ۷ ه)

۲. لمعات از فخرالدین عراقی (در صدر نسخه نوشته شده: رساله در عشق از شیخ صدرالدین مشهور به عراقیٔ اصلش همدانی).

۳. مصلحت‌نامه از اسماعیل مشهدی.

۴. مکاتیب (باید شناسایی شود).

۵. اشعاری از مثنوی مولوی.

۶. گلشن راز محمود شبستری (حاشیه).

۷. معراج الخیال از علیرضا تجلی شیرازی (حاشیه).

۸. قصاید و غزلیات منصور (حاشیه).

خط نسخ، مورخ ۱۲۰۴ ق، نستعلیق قرن ۱۳ ه.

قطع خشتی، جلد تیماج یک لا قهوه‌ای.

۴۵. دیوان خاقان **(فارسی)**

از فتحعلی شاه قاجار

در پایان چند جفر ترکی دیده می‌شود.

خط نستعلیق ۱۲۳۲ ق. زیر تاریخ کتابت نوشته شده «به همان تاریخ که نسخه اصل به اتمام رسیده است که همین کتاب باشد».

قطع رقعی، جلد تیماجی مشکی.

۴۶. داستان‌های رستم **(فارسی)**

از داستان‌های عامیانه است با قهرمان‌هایی به نام آذر یزدی، سلمان بربری.

خط نستعلیق عامیانه، قرن ۱۳ ه.

قطع خشتی، جلد مقوای مندرس، کاغذ فرنگی شکری.

۴۷. مجموعه **(فارسی)**

۱. انیس الزائرین (جلد اول) محمدصالح بن محمدرضا هروی، دارای یک مقدمه و ۱۲ باب.

۲. فرس‌نامه از شاه قلی امیر آخور برای سلطان عبدالله بهادرخان.

۳. بیطارنامه ترجمه از رومی در عهد شاه عباس ثانی. دارای ۴ باب و خاتمه.

۴. مضمار دانش از نظام‌الدین احمد گیلانی.

۵. بیخ چینی در طب.

خط نسخ، رضا قلی بن کربلایی اوجاق قلی مورخ ۱۲۳۸_۱۲۴۰ ق.

قطع خشتی، جلد تیماجی مشکی، کاغذ فرنگی.

۴۸. شمسه و قهقهه؛ محبوب القلوب **(فارسی)**

از میرزا برخوردار ترکمان

خط نستعلیق، قرن ۱۳ هـ، اول و آخر نسخه افتاده است.

قطع خشتی، جلد مشکی مندرس، کاغذ فرنگی.

۴۹. مجموعه **(نجوم _ فارسی و عربی)**

۱. حل المشکل فی سیر الکواکب السبعة (عربی).

۲. شرح ثمره بطلمیوس به فارسی از خواجه نصیرالدین طوسی.

۳. ترجمه مجمل الاصول کوشیار گیلانی در چهار مقاله با ترجمه کهن. (همان نسخه ۴۴۹۲ دانشگاه).

۴. معرفت رباط الکواکب من کتاب الغایة للحکیم الرحابی (بخشی از آن کتاب است).

۵. الاختیارات العلاییة از فخرالدین رازی.

خط نستعلیق خوب، قرن ۱۰ هـ (رساله کوتاه نخستین از کاتب دیگر و تازه‌تر است).

قطع رقعی بزرگ، جلد تیماجی، کاغذ سمرقندی شکری ضخیم.

۵۰. مجموعه در شکار و بازداری

۱. بازنامه برای ابوالمظفر فیروز شاه در ده باب و در سال ۱۱۶۳ (سال جلوس احمد شاه بهادر پادشاه) کتابت شده است.

۲. بازنامه احمد حاجی ترخان با مراد (در ۹۱ باب. نسخه حاضر تا باب بیست و هشتم را دارد.

۳. صید نامه؛ بازنامه در ۵۹ باب از محب علی ملقب به جان خاص محلی بن نظام‌الدین علی خلیفه میر غلامی.

۴. بازنامه مؤلف (نامعلوم).

۵. بازنامه غیاث‌الدین علی بن امیران حسینی اصفهانی مشتمل بر هفت فصل ناتمام.

۶. صنعت کتابت و خوشنویسان؛ شگرفنامه (ناتمام).

۷. بازنامه (مؤلف نامعلوم) در ۱۲ باب.

۸. رساله تفنگ‌نامه.

۹. بازنامه منظوم (در حاشیه).

۱۰. بازنامه دیگر (در حاشیه) از نورمحمد برای عالم‌گیر محمد اورنگ.

دو رساله در حاشیه نوشته شده است.

خط نستعلیق، غلام‌شاه ۱۱۶۳ ق.

قطع وزیری باریک، جلد تیماجی سبزرنگ، کاغذ فرنگی شکری.

۵۱. صحیفه سجادیه

علی بن الحسین زین‌العابدین (ع)

خط نسخ استادانه با ترجمه بین سطور به قلم شکسته نستعلیق قرمز بدون رقم کاتب، دارای یک سرلوح، جداول آب طلا، عناوین شنگرف.

قطع رقعی بزرگ، جلد تیماجی قهوه‌ای، کاغذ فرنگی چند رنگ.

۵۲. جنگ شعر و نثر **(فارسی و ترکی)**

از اشعار وجدی، داعی، و غیره.

خط نستعلیق، قرن ۱۳ هـ.

قطع خشتی، جلد تیماجی قهوه‌ای رنگ ضربی، کاغذ فرنگی شکری رنگ.

۵۳. مجموعه

۱. منشآت عصر نادر و قاجار.

۲. فرهنگ واژه‌ها و کنایات نوایی.

۳. انیس العشاق شرف‌الدین رامی.

۴. منشآت قاجاری.

۵. اشعاری از عاشق، مشتاق، جامی، رفیق.

۶. لطافت الطوایف(یکی از فصل‌ها ـ در صنایع شعری ـ ناقص است).

خط نستعلیق، ۱۲۰۲، ۱۲۲۴، ۱۲۲۱ ق.

قطع خشتی، جلد تیماجی قرمز، کاغذ فرنگی زرد و آبی.

۵۴. فرهنگ لغت طبی **(فارسی ـ عربی)**

لغت عربی به فارسی طبی؛ اسامی ادویه. مرادف‌های فارسی کهن در آن دیده می‌شود.

خط نستعلیق، قرن ۱۱ ه‍، با یک سرلوح کوچک صفوی.

قطع خشتی، جلد تیماج یک لاقهوه‌ای رنگ، کاغذ هندی شکری.

۵۵. مجموعه

۱. کبری ازمیر سید شریف گرگانی.

۲. سی فصل خواجه نصیر طوسی در تقویم.

۳. قانونچه(مقاله دهم آن بسیار ناقص است).

خط شکسته نستعلیق، قرن ۱۳ ه‍.

قطع وزیری، جلد تیماجی قهوه‌ای با آستر تیماج قهوه‌ای سیر، کاغذ فرنگی نخودی رنگ.

۵۶. مجموعه **(عرفان و ادب ـ فارسی)**

۱. درّ مخزون از میرزا هدایت الله آشتیانی.

۲. ردّ باب و بها(گویا از همان مؤلف).

۳. شرح دیوان انوری از ابوالحسن حسینی فراهانی.

۴. علم عقود اصابع.

۵. نامه معاویه به حضور امیرمؤمنان امام علی(ع)(به خط دیگر).

۶. یادداشت‌های متفرقه از جمله متن رساله ناصر خسرو به قلم خودش، یک متن انتقادی و طنزآمیز جالب.

خط شکسته نستعلیق، مورخ ۱۲۸۶ ق.

قطع رقعی بزرگ، جلد تیماجی قهوه‌ای، کاغذ: فرنگی نخودی رنگ.

۵۷. شرح دیوان انوری **(ادبیات ـ فارسی)**

از ابوالحسن حسینی فراهانی

خط نستعلیق، قرن ۱۲ـ۱۳ ه‍.

قطع وزیری کوچک، جلد تیماجی مشکی ضربی، کاغذ فرنگی.

۵۸. الجّنة الواقیة و الجّنة الباقیة **(دعا ـ عربی)**

از شیخ تقی‌الدین ابراهیم بن علی کفعمی(۹۰۵ق)

مختصری است از کتاب جنة الامان الواقیة و جنة الایمان الباقیة خود مؤلف.

خط نسخ خوب، محمد تقی گلپایگانی مورخ ۱۳۱۹ ق.

در آغاز چند سوره قرآن و در حاشیه چند صفحه آخر دعاهایی به خط کاتب نسخه دیده می‌شود.

قطع وزیری کوچک، جلد تیماج عنابی با آستر و عطف و حاشیه تیماج مشکی.

۵۹. دیوان مجنون عامری **(ادبیات ـ عربی)**

به روایت ابوبکر والبی

خط نسخ، محمدحسین بن ابیطالب حسینی اصفهانی به امر میرزا محمدعلی خان حاکم گیلان مورخ ۱۲۶۲ق نوشته است (رقم کاتب شکسته نستعلیق است).

قطع وزیری کوچک، جلد تیماجی قهوه‌ای ضربی، کاغذ فرنگی نخودی.

۶۰. مجموعه منشآت **(فارسی)**

منشآت مختلف از میر سید شریف نصیرا، ظهوری و غیره. از آن جمله: نورس و نازو نیاز ظهوری.

خط شکسته نستعلیق، از قرن ۱۳ ه.

قطع وزیری کوچک، جلد تیماج یک لاقهوه‌ای، کاغذ فرنگی نخودی رنگ.

۶۱. مجموعه **(شعر ـ فارسی)**

۱. دیوان آقا ملک امیر شاهی سبزواری (از اول و آخر افتادگی دارد).

۲. دیوان آصفی هروی (از اول و آخر افتادگی دارد).

خط نستعلیق، قرن ۱۱ ه.

قطع رقعی، کاغذ اصفهانی شکری.

۶۲. ترجمان اللغة **(فرهنگ عربی ـ فارسی)**

تألیف میرسید شریف گرگانی و ترتیب عادل بن علی

خط نستعلیق عامیانه.

قطع وزیری کوچک، کاغذ فرنگی آبی رنگ.

۶۳. مجموعه **(فارسی و عربی)**

۱. کتاب در تاریخ دنیای قدیم از آغاز خلقت (ناقص است).

۲. بیست باب در اسطرلاب از خواجه نصیرالدین طوسی (باب بیستم را ندارد).

خط نستعلیق با دو قلم.

قطع وزیری، کاغذ فرنگی شکری رنگ.

۶۴. کنز اللغة و یک لغت فارسی **(فرهنگ عربی ـ فارسی)**

از محمد بن عبدالخالق بن معروف گیلانی

لغت فارسی در حاشیه کنز اللغة آمده است و ذیل آن تاریخ ۹۶۳ق دیده می‌شود.

خط نستعلیق، سال کتابت ۱۲۴۷ق.

قطع خشتی، جلد تیماجی مشکی ضربی، کاغذ فرنگی سفید آهار مهره شده.

۶۵. مشکل‌گشا **(فرهنگ ترکی و فارسی)**

خط نسخ، قرن ۱۳ ه.

قطع خشتی، جلد تیماجی مشکی، کاغذ فرنگی شکری.

۶۶. تذکره دولتشاه سمرقندی **(تذکره ـ فارسی)**

از دولت‌شاه بن علاءالدوله نجف شاه غازی سمرقندی

خط نستعلیق، ۱۰۶۱ق (جز اوراق جدید).

قطع خشتی، جلد تیماجی قهوه‌ای.

۶۷. فضایح الصوفیة **(فارسی)**

از آقا محمد جعفر بن آقا محمد علی کرمانشاهی بهبهانی

خط نسخ روشن و خوب، مورخ ۱۲۱۲ق.

در پایان یک یادداشت تاریخی (سال ۱۲۲۲ق) راجع به سرخ علی شقی داماد نور علی مستحق حمیم ازلی در بلده کرمانشاهان دیده می‌شود که سوره‌هایی به تقلید بعضی از

سوره‌های قرآن جعل کرده بود.

قطع خشتی، جلد تیماج یک لا سیاه، کاغذ فرنگی آهار مهره‌دار سفید رنگ.

۶۸. دستور الشعراء **(بلاغت و عروض و قافیه ـ فارسی)**

از محمد مازندرانی متخلص به امانی (قرن ۱۱ ه)

به دستور میرزا محمدتقی وزیر تألیف شده است.

خط نستعلیق، حاجی محمد مورخ ۱۲۷۹ ق.

در کنار رقم کاتب نوشته «در خراسان در بلده قوچان استکتاب نمود».

قطع نیم خشتی، جلد تیماجی سبز رنگ، کاغذ فرنگی شکری آهار شده.

۶۹. رساله دروجوب اطاعت سلطان **(فارسی)**

از ملا محمدرضا بن ملا محمدامین همدانی

در سه قسم تألیف شده است.

خط نستعلیق، قرن ۱۳ ه.

قطع نیم خشتی، جلد تیماج قهوه‌ای یک لا، کاغذ فرنگی شکری رنگ.

۷۰. بضاعة مزجاة تاریخ و جغرافیای شوشتر **(تاریخ ـ فارسی)**

از سید عبدالحسین بن سید عزیزالله جزایری شوشتری (قرن ۱۳ ه) که از احفاد (نسل پنجم) سید نعمةالله جزایری است.

در ۱۲۴۶ ق در کرمان تألیف شده است.

خط نسخ ریز، قرن ۱۳ ه.

قطع خشتی، جلد تیماج قهوه‌ای یک لا، کاغذ فرنگی نخودی.

۷۱. شرح دیوان انوری **(ادبیات ـ فارسی)**

از سید ابوالحسن حسینی فراهانی

خط نستعلیق، مورخ ۱۲۵۴ ق.

قطع خشتی، جلد تیماجی، کاغذ فرنگی.

۷۲. تحفه شاهدی **(فرهنگ فارسی ـ ترکی)**

از ابراهیم بن صالح مغلوی متخلص به شاهدی (۹۲۷ یا ۹۵۷ ق) (مؤلف گلشن توحید).

خط نسخ، مورخ ۱۱۷۲ ق.

قطع رقعی، جلد تیماج قهوه‌ای، کاغذ فرنگی.

۷۳. دیوان امیر معزی **(ادبیات ـ فارسی)**

از امیر معزی، محمد بن عبدالملک (نیمه اول قرن ۵ ه)

خط نستعلیق، قرن ۱۳ ه، دارای جداول.

قطع وزیری باریک، جلد تیماجی مشکی، کاغذ فرنگی آهار مهره شده.

۷۴. دیوان ظهیر **(شعر ـ فارسی)**

از ظهیرالدین تفرشی (قرن ۱۱ ه)

خط نستعلیق، قرن ۱۳ ه.

قطع خشتی، جلد گالینور مشکی، عطف چرم قهوه‌ای، کاغذ فرنگی.

۷۵. دیوان فرخی سیستانی **(شعر ـ فارسی)**

از فرخی سیستانی، علی بن جولوغ (قرن ۴ ه)

خط نستعلیق آمیخته با شکسته، قرن ۱۳ ه.

قطع خشتی، جلد تیماجی مشکی ضربی، کاغذ فرنگی.

۷۶. روزنامه شاه تهماسب؛ تذکره شاه تهماسب **(تاریخ ـ فارسی)**

به قلم شاه تهماسب اول صفوی

خط نسخ، مورخ ۱۳۰۱ق.

قطع خشتی، جلد تیماج قهوه‌ای، کاغذ فرنگی.

۷۷. مجموعه **(فارسی)**

۱. المشجرة العمادیة فی الحکمة العملیة در اخلاق (فلسفه عملی) مؤلف آن را برای عمادالدین شیخ عبداللطیف والی یزد تألیف کرده است.

۲. مشجراتی در انواع خوراکی‌ها و نوشیدنی‌ها به شیوه تقویم الصحة ابن عبدون.

خط نستعلیق، مورخ ۱۳۰۱ق.

قطع خشتی، جلد تیماجی قهوه‌ای، کاغذ فرنگی شکری رنگ.

۷۸. مجموعه **(فلسفه و ریاضی ـ فارسی)**

۱. گوهر مراد عبدالرزاق لاهیجی متخلص به فیاض (۱۰۸۰ق) (ناقص است).

۲. تحفة الملوک در تاریخ نجوم و جغرافی، مشتمل بر مقدمه و سه مقاله و خاتمه (ناقص).

۳. نامه‌ها

۴. سی فصل در تقویم از خواجه نصیر طوسی.

خط نستعلیق آمیخته با شکسته.

قطع خشتی، جلد تیماجی قهوه‌ای کاغذ فرنگی شکری آهار مهره شده.

۷۹. فرهنگ عربی ـ فارسی

واژه‌های عربی بر حسب حرف اول کلمه مرتب است (تا اول حرف الیاء).

خط نسخ، قرن ۱۳ هـ.

قطع خشتی، جلد مقوای زرد عطف پارچه قهوه‌ای، کاغذ فرنگی.

۸۰. بدایع الانشاء **(منشآت ـ فارسی)**

از یوسفی هروی

مشتمل بر محاورات خطابی و جوابی که برای فرزندش رفیع‌الدین حسین و سایر شاگردانش نوشته است.

خط نستعلیق، قرن ۱۳ هـ، در آخر نسخه جنگ منشآت شامل اجاره نامچه و چند نمونه دیگر از منشآت به نظم و نثر.

قطع خشتی، جلد تیماجی مشکی، کاغذ فرنگی.

۸۱. مجموعه **(فارسی)**

۱. نصاب الصبیان از ابونصر فراهی.

۲. مدخل احکام نجوم.

۳. اختیارات منظوم منسوب به خواجه نصیر طوسی.

۴. رساله در نصیحت در چهار باب.

۵. سخنان خواجه عبدالله انصاری (ناقص).

خط نستعلیق، کاتب محمد صادق پسر محمد سعید عامری سمنانی مورخ ۱۲۴۴ق.

بر پشت برگ اول تاریخ درگذشت محمد شاه قاجار پایان قرن اول ناصرالدین یاد شده است.

قطع خشتی، جلد تیماجی مشکی ضربی.

۸۲. دیوان ازرقی **(فارسی)**

از ازرقی هروی

خط نسخ، قرن ۱۳ هـ.

قطع نیم خشتی، جلد تیماج قرمز، کاغذ فرنگی.

۸۳. مجموعه **(نجوم و تقویم ـ فارسی)**

۱. سی فصل خواجه نصیرالدین طوسی.

۲. اختیارات کبیر منسوب به محمدباقر مجلسی (۱۱۱۰ ق) دارای چهار فصل و خاتمه.

خط نسخ، مورخ ۱۲۵۵ ق، اختیارات به چلیپا نوشته است.

قطع نیم خشتی، جلد تیماج مشکی یک لا.

۸۴ مرآة الارض (سفرنامه ـ فارسی)

از محمدخان بن فتحعلی بیگ. این رساله یادداشت‌های سفر مؤلف در زمان ناصرالدین شاه (سال ۱۲۶۴ ق) به روسیه است.

خط نستعلیق، محمد صادق بن محمد علی بن اسماعیل وزیر علی آبادی مورخ ۱۳۱۴ ق.

قطع نیم خشتی، جلد تیماج ضربی با نقش گل و بوته آب طلایی، کاغذ فرنگی آهار مهره شده.

۸۵ ترجمهٔ مطوّل (بلاغت ـ فارسی)

معانی و بیان است و شاید ترجمه از مطول تفتازانی.

نسخه به خط نستعلیق متوسط قرن ۱۳ هـ.

قطع خشتی، کاغذ فرنگی.

۸۶ حدائق السحرفی دقائق الشعر (بلاغت ـ فارسی)

از رشیدالدین وطواط

خط نستعلیق، محمد جعفر قزوینی، مورخ ۱۲۶۰ ق.

۸۷ مجموعه (فارسی)

۱. رساله موسیقی (کتابت ۱۲۵۲ ق).

۲. اصطلاحات صوفیان از مقدمه دیوان فیض.

خط نسخ، قرن ۱۳ـ۱۲ هـ.

قطع خشتی، جلد گالینگور سرمه‌ای با عطف چرم مشکی، کاغذ فرنگی.

۸۸ مجموعه (فارسی)

۱. جنگ شعر از شاعران مختلف: از آن جمله اشعاری از سعدی، منظومه عبرت نامه از صبای کاشانی و تحفة العراقین فتحعلی خان صبا و غیره.

در برگ دهم سه بیت شعر در ماده تاریخ صدارت و عزل میرزا حسین خان سپهسالار از شاعری به نام «ریاضی» دیده می‌شود.

۲. تاریخ پادشاهان عجم به سیاق.

خط نستعلیق و شکسته نستعلیق، قرن ۱۳ هـ.

قطع خشتی، جلد تیماجی مشکی رنگ، کاغذ فرنگی ضخیم.

۸۹ مجموعه (فارسی)

۱. شرح دیوان انوری از سید ابوالحسن فراهانی، شرح ۶۴ قصیده از قصاید دیوان انوری است.

۲. اصطلاحات اهل تصوف.

خط نستعلیق، مورخ ۱۲۹۹ ق در مامونه خوی.

شماره قصاید در مدح و حاشیه یاد شده است.

قطع خشتی، جلد تیماج یک لا قهوه‌ای روشن، عطف تیماج مشکی، حاشیه وصالی شده با تیماج مندرس، کاغذ فرنگی سفید آهار شده.

۹۰. دیوان انوری (شعر ـ فارسی)

از حکیم اوحدالدین انوری

خط نستعلیق متوسط.

قطع خشتی، جلد گالینگور مشکی، کاغذ فرنگی.

۹۱. ترجمه‌کشکول **(فارسی)**

از احمد عاملی شهیدی

خط نسخ، قرن ۱۳ هـ.

قطع خشتی، جلد تیماجی مشکی مندرس، کاغذ فرنگی سفید.

۹۲. دستور معما **(معما ـ فارسی)**

دستور ساختن معما و شرح اشعار معما با عنوان‌های مقدم ـ تالی.

کتابت نستعلیق، قرن ۱۳ هـ.

اشعار معما در کنار صفحات یاد شده است.

قطع رقعی، جلد مقوا عطف چرم مشکی مندرس، کاغذ فرنگی.

۹۳. مجموعه **(فارسی و عربی)**

در موسیقی و فلاحت و احکام نجوم بدین ترتیب:

۱. درة التاج (بخش موسیقی) قطب‌الدین شیرازی.

۲. کتاب نجاة (بخش موسیقی) ابن سینا.

۳. بهجة الروح عبدالمؤمن بن صفی‌الدین گرگانی.

۴. فلاحت؛ کشاورزی (رساله در امور فلاحت).

۵. رساله استخراج ضمیر در نجوم از محمد بن ایوب حاسب طبری.

۶. رسالة السهام و الاسعار و الغلا و الرخص.

کتابت بیشتر نستعلیق و تنها رساله‌های سوم و چهارم به خط نسخ است. مورخ ۱۲۳۶ ق.

قطع خشتی، جلد تیماج سبز یک لا، کاغذ فرنگی سفید آهار مهره‌دار.

۹۴. گنجینهٔ مراد؛ جنگ نظم و نثر **(فارسی)**

از سلطان محمد حسین شوشتری، مشتمل بر آثار مختلف به نثر و نظم از آن جمله: بازنامه

منظوم، علم تعبیر خواب، تفصیل حال عرفا و صوفیه. اول جنگ دیباجه مؤلف دیده می‌شود.

کتابت نسخ و نستعلیق، با چند قلم از قرن ۱۳ هـ.

قطع خشتی، جلد تیماجی مشکی. کاغذ فرنگی.

۹۵. مجموعه **(منشآت ـ فارسی)**

۱. حسن و دل از رضی بن محمد شفیع تبریزی متخلص به بنده و صاحب زینة التواریخ.

۲. منشآت و نامه‌های میرزا مهدی استرآبادی.

خط نستعلیق، مورخ ۱۲۷۰ ق.

قطع نیم خشتی، جلد تیماجی قهوه‌ای، کاغذ فرنگی ضخیم شکری رنگ.

۹۶. دیوان انوری **(شعر ـ فارسی)**

از آخر افتادگی دارد.

خط نستعلیق آمیخته با شکسته، از قرن ۱۳ هـ.

قطع خشتی، جلد تیماجی مشکی، کاغذ فرنگی شکری.

۹۷. تحفة العراقین **(مثنوی ـ فارسی)**

از خاقانی شروانی

خط نستعلیق آمیخته با شکسته.

قطع نیم خشتی، کاغذ فرنگی نخودی رنگ.

۹۸. دیوان انوری **(شعر ـ فارسی)**

از اوحدالدین انوری

خط نستعلیق، قرن ۱۱ـ۱۰ هـ.

قطع نیم خشتی، جلد تیماجی قهوه‌ای ضربی، کاغذ هندی شکری.

۹۹. مواهب الهی؛ تاریخ آل مظفر (تاریخ ـ فارسی)

معین‌الدین علی معلم یزدی (قرن ۸ هـ)

خط نستعلیق و نسخ، اوراق اصل نسخ قرن ۱۰ـ۹ هـ و اوراق تجدید شده نستعلیق.

قطع خشتی، جلد تیماجی قهوه‌ای، کاغذ سمرقندی.

۱۰۰. مجموعه (ادبیات ـ عربی)

۱. اطباق الذهب از شرف‌الدین شفروه اصفهانی.

۲. قصاید امرء القیس.

۳. مقامات بدیع‌الزمان همدانی.

در آخر بحثی که شیخ مفید در رویا با عمر درباره ابوبکر انجام داده به نقل از ابوعلی رقّی از شیخ مفید دیده می‌شود. این مطلب از کتاب احتجاج طبرسی نوشته شده است.

این یادداشت به خط نستعلیق محمد جعفر بن کربلایی سلطان احمد بن شیخ علی قرجه داغی ساکن تبریز در تاریخ ۱۲۶۳ ق نوشته شده است.

نسخ، مورخ ۱۲۶۲ ق.

قطع نیم خشتی، جلد تیماجی مشکی، کاغذ ضخیم و سفید.

۱۰۱. شرف الانسان (عرفان ـ ترکی)

از محمود بن عثمان بن الیاس حلبی متخلص به لامعی برسوی (قرن ۱۰ هـ)

در ۹۳۳ ق برای سلیمان خان بن سلیم خان بن بایزید خان عثمانی (به هنگام پنجاه و پنج سالگی مؤلف) تألیف شده است.

نستعلیق، سید رضا حسینی مورخ ۱۱۰۸ ق.

قطع خشتی، جلد تیماج مشکی، کاغذ ترکی شکری رنگ ضخیم.

۱۰۲. لطایف اللغات (فرهنگ ـ فارسی)

از عبداللطیف بن عبدالله کبیر عباسی یزدی (۱۰۴۸ ق)

فرهنگ لغات مثنوی است.

خط نسخ، قرن ۱۳ هـ.

قطع خشتی، جلد تیماجی مشکی، کاغذ فرنگی ضخیم شکری رنگ.

۱۰۳. فرهنگ جهانگیری (فرهنگ ـ فارسی)

از جمال‌الدین حسین اینجو بن فخرالدین حسن شیرازی (زنده در ۱۰۱۷ ق)

خط نسخ، قرن ۱۲ـ۱۱ هـ، حواشی به نظم و نثر. از خاتمه اندکی افتاده است.

قطع نیم خشتی، جلد تیماجی قهوه‌ای سوخته ضربی مندرس.

۱۰۴. جامع الفواید (پزشکی ـ فارسی)

از یوسف بن محمد یوسف طبیب هروی (۹۵۰ ق)

خط نستعلیق، احمد بن اسدالله تبریزی مورخ ۱۲۷۷ ق.

قطع خشتی، جلد تیماج قهوه‌ای سیر یک لا، کاغذ فرنگی شکری.

۱۰۵. خمسه (شعر ـ فارسی)

از منشآت و مثنویات امیر خسرو دهلوی (از اول و آخر ناقص است).

نستعلیق، قرن ۱۲ـ۱۱ هـ.

قطع خشتی جلد تیماجی مشکی، کاغذ اصفهانی شکری.

۱۰۶. مجموعه (نجوم و حساب)

۱. نظرات کواکب.

۲. هیئت علاءالدین علی قوشچی.

۳. خلاصة الحساب بهاءالدین محمد عاملی (۱۰۳۰).

۴. رساله در حساب محمد مؤمن بن جلال‌الدین کاشانی (این رساله غیر از تعلیقاتی است

که بر خلاصة الحساب نوشته است).

شکسته نستعلیق، مورخ ۱۳۰۲ ق به ابراهیم.

قطع خشتی، جلد تیماجی قهوه‌ای، کاغذ فرنگی.

۱۰۷. اقبال‌نامهٔ جهانگیری (فارسی)

میرزا محمد شریف معتمدخان نخشبی (۱۰۴۹ ق)

جلد سوم. خط نستعلیق شیوه هندی، قرن ۱۳ ه.

قطع وزیری، جلد تیماج مجدول قهوه‌ای، عطف و کنار و گوشه قهوه‌ای سیر. کاغذ فرنگی.

۱۰۸. لطایف الطوایف (فارسی)

از علی بن حسین واعظ کاشفی (۹۱۰ ق)

خط نستعلیق، قرن ۱۰ ه، دارای یک سرلوح و جداول مذهب در تمام صفحات قطع وزیری، جلد تیماجی قهوه‌ای ضربی، کاغذ سمرقندی شکری رنگ.

۱۰۹. مجموعه (تجوید و قرائت ـ فارسی)

۱. ایضاح المعانی فی شرح حرز الامانی. شرح حسین بن عثمان بر قصیده شاطبیه.

۲. عقد اللئالی المضیة فی شرح درة المضیة از حسین بن عثمان بر قصیده جزریه.

خط نستعلیق، عبدالحق بن ظهیر الاسلام جنیدی مورخ ۹۷۰ ق، صفحات آخر این نسخه با قلم دیگر و تازه‌تر نوشته شده است. پشت برگه اول چند تملک است که یکی از آنها پاک شده است.

قطع خشتی، جلد تیماجی مشکی ضربی باترنج در وسط، کاغذ اصفهانی.

۱۱۰. دیوان خاقانی (شعر ـ فارسی)

حکیم اکمل الدین خاقانی

نسخه‌ای است به خط نستعلیق از قرن ۱۲ ه.

قطع وزیری، جلد تیماجی دارای ترنج، عطف وصالی شده.

۱۱۱. دیوان ظهیر فاریابی (شعر ـ فارسی)

خط نستعلیق محمد رحیم کتابت مورخ ۱۰۰۵ ق.

قطع وزیری، جلد تیماجی یک لا، کاغذ سمرقندی ضخیم.

۱۱۲. شرح بیست باب در تقویم (نجوم ـ فارسی)

از ملا مظفر گنابادی بر بیست باب نظام‌الدین عبدالعلی بیرجندی.

خط نستعلیق ،قرن ۱۳ ه.

قطع وزیری، جلد تیماج یک‌لا، کاغذ فرنگی.

۱۱۳. مجمع الفرس؛ فرهنگ سروری (فرهنگ ـ فارسی)

از حاج محمد قاسم بن حاج محمد کاشانی (قرن ۱۱ ه)

نسخه به خط نستعلیق قرن ۱۱ ه.

قطع وزیری باریک، جلد تیماجی قهوه‌ای سیر مندرس، کاغذ اصفهانی.

۱۱۴. مجمع الفرس (فرهنگ ـ فارسی)

از حاج محمد قاسم کاشانی سروری (قرن ۱۱ ه)

خط نستعلیق، مورخ ۱۰۱۱ ق (اندی از آخر باب یاء و اوایل استعارات افتادگی دارد).

پشت برگ اول تملک شیخ اسماعیل بن شیخ عبدالعالی مورخ ۱۰۶۰ ق دیده می‌شود.

قطع وزیری باریک، جلد تیماجی قهوه‌ای روشن، کاغذ اصفهانی شکری رنگ.

۱۱۵. فرهنگ رشیدی (فرهنگ ـ فارسی)

از عبدالرشید تتوی حسینی (۱۰۷۷ ق)

خط نستعلیق، قرن ۱۲ هـ.

اوراقی از اول نسخه در آخر صحافی شده و آغاز دیباجه افتاده است.

قطع وزیری، جلد تیماج یک لا قهوه‌ای سیر، کاغذ هندی شکری سیر.

۱۱۶. خزان و بهار (اخلاق ـ فارسی)

از محمد شریف بن شمس‌الدین محمد متخلص به کاشف شیرازی (قرن ۱۰ـ۱۱ هـ)

خط نستعلیق، محمد علی بن علی رضاخان مرندی مورخ ۱۲۱۸ ق.

قطع وزیری، جلد تیماجی مشکی رنگ با ترنج و عطف وصالی، کاغذ فرنگی شکری رنگ.

۱۱۷. مجموعه

۱. کنز اللغات (فرهنگ لغت ـ عربی به فارسی) محمد بن عبدالخالق بن معروف گیلانی.

۲. مجالس العشاق به نوشته استوری به نقل از بابر نامه تألیف میرکمال‌الدین حسین طبسی گازرگاهی. منسوب به سلطان حسین بایقرا.

خط نستعلیق، قرن ۱۱ هـ با دو قلم، هر دو رساله ناقص الآخر.

قطع وزیری، جلد تیماجی قهوه‌ای خوب، کاغذ اصفهانی آهار مهره شده.

۱۱۸. احسن التواریخ (تاریخ ـ فارسی)

از حسن بیگ روملو (قرن ۱۰ هـ)

خط نستعلیق، قرن ۱۱ هـ، از اول و آخر افتادگی دارد.

قطع وزیری، جلد تیماجی مشکی مندرس با مقوای ضخیم.

۱۱۹. مجمع الفرس؛ فرهنگ سروری (فرهنگ ـ فارسی)

از حاج محمد قاسم کاشانی سروری (قرن ۱۱ هـ)

خط نستعلیق، قرن ۱۱ـ۱۲ هـ.

قطع وزیری، جلد تیماجی قهوه‌ای با ترنج و نیم ترنج نقاشی شده با آب طلا، عطف وصالی حاشیه مندرس، کاغذ اصفهانی.

۱۲۰. مجموعه (کلام و تاریخ ـ فارسی)

۱. حسنیه به روایت ابوالفتح رازی.

۲. توزیک تیموری: منسوب به امیر تیمور گورکانی.

خط نستعلیق، قرن ۱۱ هـ با دو قلم ـ در پایان رساله حسنیه تاریخ کتابت ۱۰۲۳ ق رقم شده است.

قطع وزیری بلند، جلد تیماجی قهوه‌ای، کاغذ نخودی آهار شده.

۱۲۱. مجموعه دو کتاب در لغت عربی به فارسی

۱. کنز اللغة (فرهنگ عربی به فارسی) از محمد بن عبدالخالق بن معروف گیلانی.

۲. مثلثات از ابو علی محمد بن مستنیر معروف به قطرب نحوی.

خط نستعلیق، خاک علی بن سید علی مورخ ۱۰۴۲ ق، از آغاز اندکی (تا مصادر باب افتعال) افتادگی دارد.

قطع رحلی کوچک، جلد تیماجی مشکی با عطف و حواشی وصالی شده.

کاغذ اصفهانی شکری رنگ.

۱۲۲. صافی؛ شرح کافی (حدیث ـ فارسی)

از ملا خلیل بن غازی قزوینی

شرح کتاب العشره تا پایان فضل القرآن کافی کلینی.

تاریخ تألیف ۱۰۶۹ ق.

خط نستعلیق، قرن ۱۱ هـ، متن به خط نسخ.

قطع وزیری، جلد تیماجی مشکی، کاغذ اصفهانی نخودی.

۱۲۳. مجموعه (ریاضی ـ عربی و فارسی)

۱. خلاصة الحساب بهاءالدین محمد عاملی (۱۰۳۰).

۲. شرح و ترجمه خلاصة الحساب از حاج حسین شریفی بسطامی.

خط نستعلیق، (گویا خط مؤلف) مورخ ۱۰۴۳ق.

قطع وزیری، جلد تیماجی مشکی رنگ، کاغذ اصفهانی.

۱۲۴. تیمورنامه؛ تاریخ حضرت صاحب قران (تاریخ ـ فارسی)

۲۱۹ گفتار است.

خط نستعلیق، قرن ۱۱ـ۱۰ هـ.

قطع وزیری، جلد تیماجی قهوه‌ای، کاغذ شکری رنگ.

۱۲۵. جامع الستین (تفسیر ـ فارسی)

تاج‌الدین ابوبکر احمد بن محمد طوسی (قرن ۶ هـ)

خط نستعلیق، قرن ۱۴ـ۱۳ هـ

قطع وزیری بزرگ، جلد تیماجی قهوه‌ای، کاغذ فرنگی.

۱۲۶. مجمع الفرس؛ فرهنگ سروری (فرهنگ ـ فارسی)

از حاج محمد قاسم کاشانی سروری

خط نستعلیق، قرن ۱۱ هـ.

قطع وزیری بزرگ، جلد تیماجی مشکی، کاغذ اصفهانی آهار شده شکری.

۱۲۷. شرح اربعین حدیث؛ شرح قطب شاهی (حدیث ـ فارسی)

از محمد بن علی بن خاتون عاملی بر اربعین حدیث شیخ بهایی.

خط نستعلیق، شمس‌الدین محمد بن حسین آملی مورخ ۱۰۵۸ ق. پشت برگ اول

تملک‌های کهن دیده می‌شود.

قطع وزیری بلند، جلد مقوا با عطف تیماجی مشکی مندرس و وصالی شده کاغذ آهار مهره شده شکری رنگ.

۱۲۸. دیوان طوطی کرمانی (شعر ـ فارسی)

از محمد علی طوطی کرمانی (عموی مادر مرحوم غلامحسین سرود) (قرن ۱۴هـ)

این دیوان تنها شامل غزلیات اوست. به طوری که مرحوم سرود در قسمتی از یادداشت‌های خود اشاره کرده این غزلیات به سبک اشعار سعدی و حافظ سروده شده و حدود ۲۳۰۰ بیت است.

خط نستعلیق مؤلف (ظاهراً).

۱۲۹. دیوان ناطق (شعر ـ فارسی)

از ناطق جد مادری تیمسار غلامحسین سرود

خط نستعلیق، مورخ ۱۱۱۹ق.

نوشته‌ها در متن و حواشی. در حاشیه اشعاری از دیگر شاعران نیز آورده شده است.

قطع خشتی، جلد تیماجی مشکی رنگ، کاغذ فرنگی.

۱۳۰. مجموعه (فارسی)

۱. شرح شمه‌ای از تاریخ عهد باستان از ابوالمحسن طباطبایی.

۲. رساله عشق و روح از فضولی بغدادی.

۳. کلام الملوک (یک جزء) میرزا محمد یوسف لاهیجی. در پدید آمدن خط و احوال ارباب خط.

خط تایپ. این رساله‌ها در سال‌های ۱۳۱۴ و ۱۳۱۳ هجری شمسی پس از مطالعه نسخ خطی آن توسط مرحوم غلامحسین سرود جمع‌آوری و تایپ شده است.

قطع خشتی، جلد تیماجی قهوه‌ای.

۱۳۱. خاتمه روضة الصفا: جغرافی اقالیم سبعه (تاریخ ـ فارسی)

تألیف غیاث‌الدین محمد خواندمیر

خط نستعلیق، قرن ۱۱ ه یا اواخر قرن ۱۰ ه.

قطع وزیری، جلد تیماجی مشکی، کاغذ دولت‌آبادی شکری رنگ.

۱۳۲. جامع عباسی (تکمله جامع عباسی) (فقه ـ فارسی)

از نظام‌الدین محمد ساوجی (قرن ۱۱ ه)

از باب ششم که در تکمیل جامع عباسی شیخ بهایی نوشته شده است.

خط نستعلیق، مورخ ۱۱۱۰ق.

قطع وزیری بزرگ با جلد مقوا با روکش کاغذ چینی و عطف از پارچه مشکی، کاغذ اصفهانی.

۱۳۳. هشت بهشت (تاریخ عثمانی ـ فارسی)

از ادریس بن حسام‌الدین علی بدلیسی (۹۳۰ق)

کتاب پنجم و ششم؛ شرح وقایع سلطان محمد و سلطان مراد

خط نیمه اول نسخ مورخ ۱۰۷۹ ق و خط نیمه دوم نستعلیق در همین حدود به قلم دیگر، بدون رقم و تاریخ.

قطع رحلی کوچک، جلد تیماجی قهوه‌ای سیر، کاغذ فرنگی.

۱۳۴. حبیب السیر (تاریخ ـ فارسی)

از خواند میر (۹۴۲ق)

جلد اول.

خط نسخ، قرن ۱۰ ه، از اول و آخر افتاده است.

قطع رحلی کوچک، جلد تیماجی مشکی، وصالی حواشی تیماج قرمز، کاغذ سمرقندی شکری رنگ.

۱۳۵. روضة الصفا (تاریخ ـ فارسی)

از محمد بن خاوند شاه محمود میرخواند (۹۰۳ق)

جلد اول.

خط نستعلیق، مورخ ۱۰۱۰ ق، برای خواجه حبیب الله ولد خواجه نعمةالله شوشتری نوشته شده است. صفحات مجدول، دارای یک سرلوح در صفحه اول.

قطع رحلی، جلد تیماجی قهوه‌ای با ترنج و نیم ترنج سوخت، کاغذ سمرقندی شکری.

۱۳۶. منتخب اللغات شاه جهانی (لغت ـ فارسی)

از عبدالرشید تتوی

خط نستعلیق، قرن ۱۳ ه اوایل حرف «لام» تا آخر کتاب از نسخه ساقط شده و از آغاز تا حرف «را» افتاده است. شش برگ اول جدیدتر و در قطع کوچکتر است. کنار بسیاری از برگ‌های اول و وسط و آخر وصالی شده است.

قطع رحلی، جلد تیماجی مشکی، کاغذ فرنگی شکری آهار مهره شده.

۱۳۷. بیعة الافاخم؛ شرح عهد مالک اشتر (فارسی)

از شیخ علی بن محمد گیلانی (قرن ۱۳ ه)

شرح مبسوط عهدنامه امیرالمؤمنین امام علی (ع) به مالک اشتر است. مؤلف در آغاز آن از فتحعلی شاه و فرزندش محمدرضا میرزا ـ والی گیلان ـ یاد می‌کند. خط نسخ محمد ابراهیم بن حاج محمد خلیل استرآبادی مورخ ۱۲۳۹ ق.

تألیف این کتاب در سال ۱۲۳۵ ق به پایان رسیده است.

قطع رحلی، جلد تیماجی مشکی، کاغذ فرنگی آهار مهره شده نخودی رنگ.

۱۳۸. مجمع الفرس (فرهنگ ـ فارسی)

از حاج محمد قاسم سروری کاشانی (قرن ۱۱ هـ)

خط نستعلیق، قرن ۱۲ هـ.

قطع رحلی، جلد تیماجی قهوه‌ای ضربی با ترنج و نیم ترنج، کاغذ فرنگی.

۱۳۹. آتشکده آذر (تذکره ـ فارسی)

از لطف علی بیک بیگدلی متخلص به آذر (قرن ۱۲ هـ)

خط شکسته نستعلیق، مورخ ۱۲۲۱ ق.

کنار برگ اول تملک لطفعلی بن مؤیدالدوله طهماسب میرزا قاجار مورخ ۱۳۰۵ ق دیده می‌شود.

قطع رحلی، جلد تیماجی مشکی با ترنج آب طلایی مندرس، کاغذ فرنگی.

۱۴۰. اقصی الارب فی ترجمه مقدمه الادب (ادبیات ـ ترکی)

ترجمه از احمد

ترجمه ترکی مقدمة الادب زمخشری.

خط نستعلیق، مورخ ۱۱۱۷ ق.

قطع رحلی، جلد تیماجی مشکی رنگ.

۱۴۱. ابواب الجنان (دعا ـ فارسی)

از محمد رفیع واعظ قزوینی (قرن ۱۱ هـ)

خط نستعلیق، قرن ۱۳ هـ.

قطع رحلی، جلد تیماجی مشکی با ترنج و نیم ترنج با گلبرگ آب طلایی، کاغذ فرنگی آهار مهره شده شکری رنگ.

۱۴۲. گنجینه نشاط (ادبیات ـ فارسی)

از عبدالوهاب معتمدالدوله نشاط اصفهانی (۱۲۴۴ ق)

خط نستعلیق، قرن ۱۳ هـ.

قطع رحلی، جلد تیماجی قهوه‌ای ضربی، کاغذ فرنگی آبی رنگ.

۱۴۳. دره نادره (تاریخ ـ فارسی)

از میرزا مهدی استرآبادی (قرن ۱۲ هـ)

خط نستعلیق، محمد علی بن محمد باقر کاشانی مورخ ۱۲۶۷ ق.

قطع رحلی، جلد تیماجی قهوه‌ای، کاغذ فرنگی.

۱۴۴. فرهنگ رشیدی (فرهنگ ـ فارسی)

از عبدالرشید تتوی

خط نستعلیق، قرن ۱۳ هـ.

قطع رحلی، جلد مقوایی با روکش جیبی.

۱۴۵. تجزیة الامصار و تزجیة الاعصار: تاریخ وصاف (تاریخ ـ فارسی)

از عبدالله بن فضل الله یزدی

خط نستعلیق، قطع رحلی.

۱۴۶. روضة الصفا (تاریخ ـ فارسی)

از میر خواند

خط نستعلیق، قرن ۱۰ هـ.

قطع رحلی، جلد تیماجی سبز یشمی، کاغذ سمرقندی شکری.

۱۴۷. روضة الصفا **(تاریخ ـ فارسی)**

از میر خواند

جلد چهارم.

خط نستعلیق، مورخ ۱۰۰۵ ق.

قطع رحلی، کاغذ سمرقندی شکری.

۱۴۸. جنگ نظم و نثر

شامل اشعاری در تاریخ وفات شاه اسماعیل صفوی، جلوس شاه عباس، تولد شاه عباس اول و غیره.

ذیل رساله اول که مؤلف آن معلوم نیست تاریخ ۱۳۱۶ ق دیده می‌شود.

قطع رقعی، خط نستعلیق.

۱۴۹. شرح نصاب الصبیان **(فارسی)**

شرح نصاب ابونصر فراهی.

خط نستعلیق، قرن ۱۱ ه، این نسخه از اول افتادگی دارد.

قطع رقعی، جلد تیماجی قهوه‌ای ضربی، کاغذ اصفهانی شکری رنگ.

۱۵۰. ترجمه مفتاح الفلاح **(دعا ـ فارسی)**

آقا جمال خوانساری (قرن ۱۱ ه)

خط نسخ، قطع رحلی، جلد تیماجی مشکی.

معرفی نسخه خطی تذکرة العارفین

دکتر علی افخمی

قبل از معرفی نسخه خطی تصحیح شده ***تذکرة العارفین*** تألیف ملا محمد جعفر بن علی عقدایی لازم است مختصری در خصوص وجه تسمیه نام محل تولد مؤلف توضیحی آورده شود و متعاقب آن علمای مشهور این قریه را نیز معرفی نماییم. بنا به نظر استاد دکتر علی اشرف صادقی استاد محترم گروه زبانشناسی دانشگاه تهران «از گذشته‌های دور بسیاری از اشخاص کنجکاو در پی یافتن معنایی برای نامهای اماکنی که می‌شناخته‌اند بوده‌اند. در کتابهای تاریخ و جغرافیای دوره اسلامی بارها به این گونه وجه اشتقاق‌ها بر می‌خوریم. در زمان ما نیز بعضی از مؤلفان درصدد یافتن علت نامگذاری شهرها، روستاها، کوهها و سایر اماکن جغرافیایی برآمده‌اند اما غالب وجه اشتقاقهایی که پیشنهاد کرده‌اند با معیارهای علمی جدید پذیرفتنی نیستند. دشواری کار از این جا ناشی می‌شود که بسیاری از این نامها در دوره‌های قبل از اسلام و پیش از رواج فارسی دری پیدا شده‌اند و ریشه در زبانهای میانه و باستانی ایران و گاه در زبانهای ما قبل آریایی دارند. علاوه بر آن در بسیاری از موارد این نامها تحولات خاصی را که در کلمات معمولی زمان به چشم نمی‌خورند طی کرده‌اند. تعداد دیگری از آنها نیز از گویشهای

محلی گرفته شده‌اند. بنابر این هنگام بررسی این نامها باید به کلیه این جهات توجه کرده و به صرف شباهت یک جانام با یک کلمه از زبان امروز به داوری درباره معنای آن نپرداخت».

در تأیید اظهار نظر علمی استاد دکتر صادقی به عنوان مثال آن چه که در بین عوام درباره کلمه عقدا شنیده‌ایم در این جا نقل می‌کنم که خود بیانگر دشواری کار و پذیرفتنی نبودن آن با معیارهای علمی جدید است. پیرمردان و قدیمی‌ها معتقد بودند اهالی این قریه که امروز به عقدا مشهور است همه زردشتی بوده‌اند خواجه نصیر وقتی این قریه را متصرف می‌شود با تبلیغ یا هر وسیله دیگری عده زیادی را به دین اسلام آشنا می‌نماید و در یک روز بیش از از چهل عقد ازدواج طبق روش و سنت اسلامی انجام می‌گیرد و متعاقباً این محل که نام اولیه‌اش هم ذکر نمی‌کنند عقدگاه می‌نامند که امروز تبدیل به عقدا شده است! و اما وجه تسمیه عقدا طبق تحقیقی که توسط دکتر صادقی انجام گرفته و در جلد شانزدهم **پژوهشهای ایرانشناسی** نامواره دکتر محمود افشار آمده به قرار زیر است:

این نام در **مسالک و ممالک** اصطخری (متن عربی، صص ۱۳۵ و ۲۲۹؛ ترجمه اول فارسی، صص ۱۸ و ۱۸۵؛ ترجمه دوم فارسی، صص ۱۲۰ و ۲۴۰) و **احسن التقاسیم** مقدسی (ص ۴۸۸) و **صورة الارض** ابن حوقل (ج ۲، ص ۲۸۷) به شکل عقدا آمده است. یاقوت (ذیل این کلمه و ذیل میبد) آن را به عُقده (به ضم اول) ضبط کرده است.

در متن عربی اصطخری نیز در هر دو بار روی این کلمه ضمه گذاشته شده است ظاهراً در اصطخری این ضبط اصیل نیست و گمان می‌رود دخویه مصحح کتاب، بر اساس ضبط یاقوت این کلمه را چنین ضبط کرده باشد فیروزآبادی صاحب **قاموس اللغة** (قرن هشتم) و زبیدی مؤلف **تاج العروس** به نقل از رضی الدین حسن صاغانی (قرن هشتم) نیز این نام را آورده‌اند.

عقده بی شک عربی است. یکی از معانی این کلمه در عربی «سرزمین دارای نخل و درخت و گیاه» است. بنا بر این اگر عُقده (به ضم اول) درست باشد باید از چنین معنایی

گرفته شده باشد، اما تلفظ عَقدا (به فتح اول) تلفظ می‌شده است.

یاقوت ظاهراً این نام را با کلمه عُقدة که معانی لغوی آن را ذیل کلمه شرح داده خلط کرده است. وی بارها مرتکب این گونه اشتباهات شده است. اما عَقده (به فتح اول) در فرهنگهای عربی نیامده است. فرهنگهای عربی عَقد را به معنی طاق بناء به خصوص طاقهایی که به صورت لنگه‌های در به هم وصل شده باشد، ضبط کرده‌اند (رک: **قاموس** در تعریق معقود؛ **تاج العروس** و فرهنگ عربی به انگلیسی lane). احتمال می‌رود که عَقده از همین کلمه و پسوند اسم مکان «ه» a/e- ساخته شده باشد. عقده لااقل از آغاز قرن هشتم به صورت عقدا تلفظ می‌شده است (رک: **جامع الخیرات**، ص ۹ و ۱۲۵ و ۱۳۰ و ۱۳۵ و غیره؛ **وقفنامه ربع رشیدی** از آغاز قرن هشتم، ص ۸۹، ش ۴۴۶). وجه اشتقاقی که احمد بن حسین کاتب (قرن نهم) در **تاریخ جدید یزد**، ص ۳۲ برای این نامه ذکر کرده و آن را از نام عقدار نامی از سرهنگان یزدگرد مأخوذ دانسته عامیانه است.

علمای عقدا

۱. محمد جعفر بن علی عقدایی یزدی

از جمله آثار وی **تذکرة العارفین** است به فارسی در مواعظ (**اعیان الشیعة**، ج ۹، ص ۲۰۵) نسخه‌ای از جلد اول این کتاب به شماره ۱۴۰۷۴ در کتابخانه مجلس موجود است. این نسخه به قلم نسخ حسین علی بن محمد زمان اصفهانی است که کتاب تاریخ ۲۸ ربیع الثانی ۱۲۷۳ ق است. **فهرست مجلس**، ج ۳۸، ص ۹۷. نسخه‌ای از جلد اول کتاب به شماره ۳۳۹۹ در کتابخانه مرعشی موجود است. **فهرست کتابخانه مرعشی**، ج ۹، ص ۱۸۴.

وی از اعلام قرن ۱۳ ه است. واعظ خطیب و دانشمند بوده و در یزد سکونت داشته و به سال ۱۲۳۶ ق به اصفهان هجرت می‌کند و در سال ۱۲۳۷ ق تألیف کتاب خود **تذکرة العارفین** را آغاز کرده و طبعاً وفاتش بعد از این تاریخ باید باشد.

تذکرة العارفین فارسی و در اخلاق و مواعظ است. دارای سی محفل و یک خاتمه است مشتمل بر دو جلد که هر جلد خطبه علیحده دارد. مؤلف به تاریخ ۱۲۳۷ ق شروع به تألیف کرده است. نسخه‌ای از جلد دوم این کتاب در سپهسالار (ج ۳، ص ۳۹۰) موجود است که جلد دوم آن است و نیز شماره ۷۰۱۴ در کتابخانه مجلس می‌باشد. نسخه‌ای دیگر در جلد دوم در دانشکده الهیات (ج ۱، ص ۲۵) موجود است. نسخه‌ای که در کتابخانه مجلس می‌باشد به قلم نسخ سید هاشم بن محمد علی موسوی یزدی است به تاریخ ۱۲۴۷ ق. تملک حاج میرزا لطف الله صدر الواعظین در اول نسخه دیده می شود (*فهرست مجلس*، ج ۳۵، ص ۲۳).

نسخه‌ای از جلد اول کتاب *تذکرة العارفین* به شماره ۳۳۹۹ در کتابخانه مرعشی موجود است (*فهرست مرعشی*، ج ۹، ص ۱۸۴).

نسخه‌ای از جلد اول *تذکرة العارفین* به شماره ۱۴۰۷۴ در کتابخانه مجلس می‌باشد. این نسخه به قلم نسخ حسین علی بن محمد زمان اصفهانی است که کتابت آن تاریخ ۲۸ ربیع الثانی ۱۲۷۳ ق است (*فهرست مجلس*، ج ۳۸، ص ۹۷).

۲. جعفر بن علی حسین عقدائی

متخلص به شاطر از علمای قرن ۱۳ ه است. مراحل تحصیل علوم را در نجف اشرف طی کرد و به سال ۱۲۳۲ ق به یزد برگشت و به وعظ و خطابه اشتغال یافت. وی همچنین طبع شعر داشته و شاطر تخلص می‌کرده. از آثار وی *کحال العیون* در مقتل است.

تراجم الرجال، ج ۱، ص ۲۰۲.

۳. مولانا فضل الله عقدائی (قرن ۱۱ ه)

از فضلا و مدرسین قرن ۱۱ ه است. مولانا علی بن عبدالفتاح طبسی کیلکی *زبدة الاصول* را که به تاریخ ۱۰۶۴ ق آن را کتابت کرده است نزد مولانای مذکور خوانده و استاد بر برگ آغاز نسخه تصریح به شاگردی کاتب نزد خود دارد و او را به فضل و تقوی می ستاید.

۴. ملا ذوالفقار عقدائی

از اعلام و خطباء قرن ۱۳ ه و اصلاً عقدایی و ساکن تفت بوده است. از آثار وی *ذخیرة العارفین* است.

۵. اسماعیل بن ملک محمد عقدایی یزدی

از اهل قریه عقدای یزد از توابع یزد که ۲۰ فرسخ از آنجا تا یزد فاصله است. در *نجوم السماء* او را چنین ستوده: از مشاهیر علما و فقها و از اجله تلامیذ سید محدی بحرالعلوم است. و در ادبیات نیز از مهارت و کمال برخوردار بوده. در یزد مسجدی بنا کرده که تا امروز پابرجاست و به نام او مشهور است (مسجد شیخ اسماعیل عقدایی). از جمله شاگردان وی میرزا سلیمان طباطبایی نائینی یزدی است که پس از ملا اسماعیل ریاست امور دینی یزد به او رسید.

از جمله تصانیف وی *حقایق الاصول* است که عناوین آن حقیقه حقیقه است. *اعیان الشیعة*، ج ۳، ص ۳۸۳. وفاتش به سال ۱۲۴۰ ق در عهد پادشاهی فتحعلی شاه قاجار اتفاق افتاده است. استاد حائری وفاتش را در *فهرست مجلس*، ج ۱۰، ص ۲۹۴ ۱۲۳۰ ق تعیین کرده است. اسماعیل بن ملک محمد عقدایی یا به قول صاحب *کشف الحجب* عبدالملک صاحب *ذریعه* در ذیل *رساله حسن و قبح* از تصانیف عقدایی نوشته نسخه‌ای از *حقایق الاصول* عقدایی را در نجف دیدم که به خط سید رضا فرزند بحرالعلوم (۱۲۱۶ ق) و بسیاری از صفحات آن نانوشته باقی مانده بود به خلاف دیگر نسخه موجود آن و از این سخن معلوم می‌شود که اسماعیل عقدایی این تألیف را پس از برگشت به وطن تکمیل کرده. لازم به ذکر است که اسماعیل عقدایی تمام *رساله حسن و قبح* را که پیش از حقایق تألیف کرده کاملاً در *حقایق* درج کرده است.

نسخه‌ای از *حقایق الاصول* در کتابخانه مجلس به شماره ۳۰۵۰ و مندرج ۱۳۳۰ ق موجود است.

فهرست مجلس، ج ۱۰، ص ۴۹۴؛ *الذریعة*، ج ۷، صص ۱۸ ـ ۱۹؛ *تاریخ یزد* آیتی، ج ۲، ص ۳۱۹؛ *کشف الحجب و الاستار*.

۶. محمد بن فضل الله عقدایی

از اعلام قرن ۱۲ هـ است و سید احمد اشکوری در ***تراجم الرجال*** گوید که یادداشتی از وی مورخ ۱۱۵۶ ق دیده است.

۷. سید جعفر بن سید حسین عقدایی

از مشتغلین و طلاب حوزه اصفهان بوده و نسخه‌ای از ***غرایب القرآن*** فخرالدین طریحی را کتابت کرده و به تاریخ پنج شنبه محرم ۱۲۶۸ ق در اصفهان آن را به پایان برده است. نسخه مذکور به شماره ۱۴۴۷۰ مجلس موجود است.

۸. محمد تقی بن شمس الدین عقدایی (قرن ۱۳ هـ)

از طلاب و مشتغلین قرن ۱۳ هـ است و نسخه‌ای از ***الفیه*** ابن مالک را به تاریخ ۱۲۴۳ ق کتابت کرده که ضمن مجموعه‌ای به شماره ۱۹۴۰ در کتابخانه مجلس موجود است. ***فهرست مجلس***، ج ۵، ص ۴۴۶.

۹. محمد جعفر بن الیاس بن محمد عقدایی

از اعلام قرن ۱۳ هـ است. فاضل و متتبع و در علوم حدیث تبحری به سزا داشته است. وی نیز از خطباء روزگار خویش بوده است. از جمله آثار وی ***زینة الواعظین و بهجة المستمعین*** است که به سال ۱۲۳۵ ق تألیف آن را آغاز کرده است. وی همچنین از هنرمندان و خطاطان بوده است.

۱۰. محمد تقی بن علی عقدایی

فقیه اصولی و از اعلام سده سیزدهم هجری و معاصر شاهزاده محمد ولی میرزا حاکم یزد بوده. اثر معروف وی ***خلاصة الاصول*** است که آن را به امر شاهزاده مذکور تألیف کرده. نسخه‌ای از این کتاب به شماره ۱۲۴۴ در کتابخانه مجلس موجود است. ***تراجم الرجال***، ج ۳، ص ۱۲۴.

فهرست کتابهای چاپ سنگی کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه تهران

علیرضا قبادی - محمدرضا تقی‌زاده

کتابخانه مرکزی با داشتن چند صد هزار جلد کتاب چاپی، خطی، چاپ سنگی، اسناد و... یکی از غنی‌ترین کتابخانه‌های کشور است که از مهمترین مراکز، مراجعه اساتید و پژوهشگران می‌باشد از بخش‌های مهم کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد بخش نسخه‌های خطی است که شامل نسخه‌های خطی، کتاب‌های چاپ سنگی، مجموعه میکروفیلم‌ها، اسناد، عکس‌های تاریخی، نسخه‌های عکسی و مجموعه کتب نایاب و نفیس است.

کتاب‌های چاپ سنگی که حد فاصل میان نسخه‌های خطی و کتاب‌های چاپی می‌باشند با دارا بودن ویژگی‌های نسخه‌شناسی (تزئین و آرایه‌های هنری متعدد از جمله خوشنویسی، تصویرسازی، سرلوح، جدول، جلد ...) و کتابشناسی یکی از آثار مهم و با ارزش کتابخانه مرکزی است که مورد مراجعه محققین و پژوهشگران و دانشجویان داخل و خارج از کشور می‌باشد.

حدود دوازده هزار جلد از کتاب‌های چاپ سنگی در موضوعات: ادبیات، فلسفه، تاریخ، دیوان، جغرافیا، فقه و اصول، پزشکی، ریاضی و... این تکلیف را

برای کتابخانه مرکزی ایجاد می‌کند که نسبت به تهیه فهرست این کتب اقدام عاجل صورت دهد. مقاله حاضر با عطف توجه به این تصمیم نمونه‌ای از فهرست کتاب‌های چاپ سنگی (از شماره $\frac{A}{1}$ الی $\frac{A}{28}$) را تقدیم جامعه علمی کشور می‌کند تا ان شاء الله در آینده نزدیک شاهد چاپ جلد اول این اثر باشیم.

۱. فرهنگ انجمن آرای ناصری **(فارسی ـ واژه نامه)**

هدایت، رضا قلی بن محمدهادی ۱۲۱۵-۱۲۸۸ق

افتادگی آغاز: «... خاسته بر یکدیگرند...».

افتادگی انجام: «او ترا چنانکه شیخ نظامی گفته...»

نستعلیق میرزا آقا کمرئی بی جا، بی نا، غره جمادی الاخر ۱۲۸۸ ق، به اهتمام مخبرالدوله علی قلی خان سرتیپ و مقابله و تصحیح عبدالله منشی طبری، قطع رحلی: ۲۱/۵ × ۳۵ س.م،جلد: مقوا،دارای سرلوح صفحه عنوان قاب سازی شده، ترنج و سرترنج، حواشی گل و بوته‌ای در صفحه آغاز، مجدول، ستون بندی، عناوین برجسته، حاشیه، رکابه.

شماره بازیابی: A/1 شماره ثبت: ۱۱۸۶۳۵

۲. فرهنگ انجمن آرای ناصری **(فارسی ـ واژه نامه)**

هدایت، رضا قلی بن محمدهادی ۱۲۱۵-۱۲۸۸ق

نستعلیق میرزا آقاکمرئی، دارالخلافه طهران، کارخانه: علیقلی خان سرتیپ ۱۲۸۸ ق.

قطع: رحلی ۲۱/۵ × ۳۴ س م.

جلد: چرم سبز

دارای مقدمه (در ۱۰ صفحه آغاز) در شرح حال مؤلف و اشعار احمد وقار و عبدالرحیم آمده است.

شبیه صورت مرحوم رضا قلی خان، مهر بیضی شکل دبیرالممالک، وزیر علوم و یادداشت تملک ابوالقاسم در نسخه آمده است.

شماره بازیابی: A/1.C.2

شماره ثبت: ۷۸۲۷/ب

۳. فرهنگ انجمن آرای ناصری **(فارسی ـ واژه نامه)**

هدایت، رضا قلی بن محمدهادی ۱۲۱۵-۱۲۸۸ق

قطع: رحلی ۲۲ × ۳۴/۵ س م.

جلد: چرم مشکی

دارای مقدمه در ۱۰ صفحه آغاز در شرح حال مؤلف و اشعار احمد وقار و عبدالرحیم آمده است.

مهر بیضی شکل وزیر علوم و چند یادداشت از جمله یادداشت تولد میزرا نصرةالله مورخ ۱۲ ذی الحجه ۱۳۱۹ ق و یادداشتی از انجمن ناصری زردشتیان در نسخه آمده است.

شماره بازیابی: A/۱.C.۳

شماره ثبت: ۱۲۴۱۰۱

۴. فرهنگ انجمن آرای ناصری **(فارسی ـ واژه نامه)**

هدایت، رضا قلی بن محمدهادی ۱۲۱۵-۱۲۸۸ق

قطع: رحلی ۲۲/۵ × ۳۵ س م.

جلد: چرم قهوه‌ای مجدول

مهر بیضی شکل محمد حسن الطباطبائی در صفحه عنوان و مهر وزیر علوم در پایان آمده است.

شرح حال مؤلف و اشعار احمد وقار و عبدالرحیم در پایان کتاب آمده است. دارای یادداشت اهدای کتاب از طرف علیقلی خان مخبرالدوله به حسن حسینی در صفر ۱۲۹۰ ق و یادداشت خریداری حکمت به مبلغ ۲۵ تومان از کتابخانه علمیه در صفحه اول کتاب آمده است.

شماره بازیابی: A/۱.C.۲

شماره ثبت: ۷۸۶۰۱

۵. فرهنگ انجمن آرای ناصری **(فارسی ـ واژه نامه)**

هدایت، رضا قلی بن محمدهادی ۱۲۱۵-۱۲۸۸ق

قطع: رحلی ۲۲ × ۳۵/۵ س م.

جلد: چرم سبز

شبیه صورت مرحوم رضا قلی خان و مهر بیضی شکل وزیر علوم در آغاز نسخه آمده است. دارای مقدمه در ۱۰ صفحه آغاز در شرح حال مؤلف و اشعار احمد وقار و عبدالرحیم آمده است.

شماره بازیابی: A/۱.C.۴

شماره ثبت: ۳۲۸۹۰۶

۶. فرهنگ انجمن آرای ناصری **(فارسی ـ واژه نامه)**

هدایت، رضا قلی بن محمدهادی ۱۲۱۵-۱۲۸۸ق

قطع: رحلی ۲۱ × ۳۴/۵ س م.

جلد: مقوا، عطف گالینگور سبز

مقدمه شرح حال مؤلف و اشعار احمد وقار و عبدالرحیم در پایان کتاب آمده است.

شماره بازیابی: A/۱.C.۵

شماره ثبت: ۳۷۵۰/ ب

۷. مجموعه

۱. تاریخ منتظم ناصری (جلد اول ص ۱ ـ ۲۵۷) (فارسی ـ تاریخ)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

۲. تقویم سال ۱۲۹۸ ق (ص ۱ ـ ۴) (فارسی ـ گاهشمار ۱۲۹۸ ق)

۳. سالنامه ۱۲۹۸ ق (ص ۱ ـ ۴۲) (فارسی ـ سالنامه)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

۴. تاریخ منتظم ناصری (جلد دوم ص ۱ ـ ۳۳۱) (فارسی ـ تاریخ)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

۵. تقویم سال ۱۲۹۹ ق (ص ۱ ـ ۴) (فارسی ـ گاهشمار ۱۲۹۹ ق)

۶. سالنامه ۱۲۹۹ ق (ص ۱ ـ ۴۸) (فارسی ـ سالنامه)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

۷. تاریخ منتظم ناصری (جلد سوم ص ۱ ـ ۳۸۷) (فارسی ـ تاریخ)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

۸. تقویم سال ۱۳۰۰ ق (ص ۱ ـ ۴) (فارسی ـ گاهشمار ۱۳۰۰ ق)

۹. سالنامه ۱۳۰۰ ق (ص ۱ ـ ۵۶) (فارسی ـ سالنامه)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

نسخ و نستعلیق، احمد بن محمد رضا طباطبایی اردستانی (۱۲۹۸ ـ ۱۳۰۰ ق)

قطع: رحلی، ۲۲ × ۳۳ س م.

جلد: مقوا روکش پارچه قهوه‌ای، فرسوده

دارای رکابه، صفحه عنوان، عناوین برجسته

صفحه شمار دارد ۲۵۷ + ۴ + ۴۲ + ۳۳۱ + ۴ + ۴۸ + ۳۸۷ + ۴ + ۵۶ صفحه

شماره بازیابی: A/4.v1_3

شماره ثبت: ۱۵۷۵۱

۸. مجموعه

۱. تاریخ منتظم ناصری (جلد اول ص ۱ ـ ۲۵۷) (فارسی ـ تاریخ)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

۲. تقویم سال ۱۲۹۸ ق. (ص ۱ ـ ۴) (فارسی ـ گاهشمار ۱۲۹۸ ق)

۳. سالنامه ۱۲۹۸ ق (ص ۱ ـ ۴۲) (فارسی ـ سالنامه)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

نسخ و نستعلیق احمد بن محمدرضا طباطبائی اردستانی ۱۲۹۸ ق.

قطع: رحلی، ۲۱×۳۳ س.م

جلد: مقوا، عطف چرم مشکی

دارای رکابه، حاشیه، صفحه عنوان

نام سید مرتضی طباطبائی در صفحه عنوان آمده است.

در آغاز نسخه قیمت، جلدی دوازده هزار و در صفحه ۲۵۷ یادداشت صنیع الدوله آمده است.

صفحه شمار دارد ۲۵۷ + ۴ + ۴۲ ص.

شماره بازیابی: A/4.v1.C.3

شماره ثبت: ۱۰۵۵۷۳

شماره ثبت‌های زیر جلد اول کتاب منتظم ناصری هستند که با شماره ثبت ۱۰۵۵۷۳ مشابهت دارند.

۹. مجموعه

۱. تاریخ منتظم ناصری (جلد اول ص ۱ – ۲۵۷) (فارسی ـ تاریخ)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

۲. تقویم سال ۱۲۹۸ ق. (ص ۲ ـ ۴) (فارسی ـ گاهشمار ۱۲۹۸ ق)

۳. سالنامه ۱۲۹۸ ق (ص ۱. ۴۲) (فارسی ـ سالنامه)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

قطع: رحلی ۲۱/۵ × ۳۳/۵ س م.

جلد: چرم سبز مجدول فرسوده

مهر عزت الله به تاریخ ۱۲۹۸ در پایان نسخه آمده است.

شماره بازیابی: A/4.v.1

شماره ثبت: ۷۸۰۰

۱۰. مجموعه

۱. تاریخ منتظم ناصری (جلد اول ص ۱ ـ ۲۵۷) (فارسی ـ تاریخ)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

۲. تقویم سال ۱۲۹۸ ق. (ص ۱ ـ ۴) (فارسی ـ گاهشمار ۱۲۹۸ ق)

۳. سالنامه ۱۲۹۸ ق (ص ۱ ـ ۴۲) (فارسی ـ سالنامه)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

قطع: رحلی ۲۱/۵ × ۳۴ س م.

جلد: چرم سرمه‌ای مجدول

شماره بازیابی: A/ 4.v.1

شماره ثبت: ۸۲۱۵۴

۱۱. مجموعه

۱. تاریخ منتظم ناصری (جلد اول ص ۱ ـ ۲۵۷) (فارسی ـ تاریخ)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

۲. تقویم سال ۱۲۹۸ ق. (ص ۱ ـ ۴) (فارسی ـ گاهشمار ۱۲۹۸ ق)

۳. سالنامه ۱۲۹۸ ق (ص ۱ ـ ۴۲) (فارسی ـ سالنامه)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

قطع: رحلی ۲۱/۵ × ۳۳/۵ س م.

جلد: چرم قهوه‌ای مجدول گل و بوته ای

شماره بازیابی: A/ 4.V1

شماره ثبت: ۸۹۹۳/ب

۱۲. مجموعه

۱. تاریخ منتظم ناصری (جلد اول ص ۱ ـ ۲۵۷) (فارسی ـ تاریخ)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

۲. تقویم سال ۱۲۹۸ ق. (۱ ـ ۴) (فارسی ـ گاهشمار ۱۲۹۸ ق)

۳. سالنامه ۱۲۹۸ ق (ص ۱ ـ ۴۲) (فارسی ـ سالنامه)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

قطع: رحلی ۲۱/۵ × ۳۳/۵ س م.

جلد: چرم سبز مجدول گل و بوته ای

شماره بازیابی: A/ 4.v.1

شماره ثبت: ۱۷۸۶۱۴

۱۳. مجموعه

۱. تاریخ منتظم ناصری (جلد اول ص ۱ ـ ۲۵۷) (فارسی ـ تاریخ)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

۲. تقویم سال ۱۲۹۸ ق. (ص ۱ ـ ۴) (فارسی ـ گاهشمار ۱۲۹۸ ق)

۳. سالنامه ۱۲۹۸ ق (ص ۱ ـ ۴۲) (فارسی ـ سالنامه)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

قطع: رحلی ۲۲ × ۳۴ س م.

جلد: گالینگور قهوه‌ای

نسخه موریانه‌ای است.

شماره بازیابی: A/ 4.v.1.C.4

شماره ثبت: ۱۷۰۸۸

۱۴. مجموعه

۱. تاریخ منتظم ناصری (جلد اول ص ۱ ـ ۲۵۷) (فارسی ـ تاریخ)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

۲. تقویم سال ۱۲۹۸ ق. (ص ۱ ـ ۴) (فارسی ـ گاهشمار ۱۲۹۸ ق)

۳. سالنامه ۱۲۹۸ ق (ص ۱ ـ ۴۲) (فارسی ـ سالنامه)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

قطع: رحلی ۲۱/۵ × ۳۳/۵ س م.

جلد: چرم سبز مجدول

شماره بازیابی: A/ 4.v.1.C.4

شماره ثبت: ۱۷۷۶۵۳

۱۵. مجموعه

۱. تاریخ منتظم ناصری (جلد اول ص ۱ ـ ۲۵۷) (فارسی ـ تاریخ)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

۲. تقویم سال ۱۲۹۸ ق. (ص ۱ ـ ۴) (فارسی ـ گاهشمار ۱۲۹۸ ق)

۳. سالنامه ۱۲۹۸ ق (ص ۱ ـ ۴۲) (فارسی ـ سالنامه)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

قطع: رحلی ۲۱/۵ × ۳۳/۵ س م.

جلد: چرم قهوه‌ای روشن مجدول

شماره بازیابی: A/ 4.v.1.C.6

شماره ثبت: ۳۶۷۱/ب

۱۶. مجموعه

۱. تاریخ منتظم ناصری (جلد اول ص ۱ ـ ۲۵۷) (فارسی ـ تاریخ)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

۲. تقویم سال ۱۲۹۸ ق. (ص ۱ ـ ۴) (فارسی ـ گاهشمار ۱۲۹۸ ق)

۳. سالنامه ۱۲۹۸ ق (ص ۱ ـ ۴۲) (فارسی ـ سالنامه)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

قطع: رحلی ۲۱/۵ × ۳۳/۵ س م.

جلد: چرم سبز مجدول گل و بوته ای

شماره بازیابی: A/ 4.v.1.C.8

شماره ثبت: ۶۱۵۲/ب

۱۷. مجموعه

۱. تاریخ منتظم ناصری (جلد دوم ص ۱ ـ ۳۳۱) (فارسی ـ تاریخ)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

۲. تقویم سال ۱۲۹۹ ق. (ص ۱ ـ ۴) (فارسی ـ گاهشمار ۱۲۹۹ ق)

۳. سالنامه ۱۲۹۹ ق (ص ۱ ـ ۴۸) (فارسی ـ سالنامه)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

نسخ و نستعلیق یونت ئیل ۱۲۹۹ ق

قطع: رحلی ۲۱/۵ × ۳۴ س م.

جلد: چرم سبز

دارای حاشیه، رکابه، صفحه عنوان، عناوین برجسته

صفحه شمار دارد ۳۳۱ + ۴۸ ص

در صفحه ۳۳۲ یادداشت اعتمادالسلطنه به تاریخ ۹ رجب ۱۲۹۹ ق و در حاشیه برخی از صفحات مطالب تاریخی آمده است.

یادداشت ابتیاع و مهر اسمعیل بن علی اکبر در صفحه عنوان و مهر بیضی شکل سهیلی در صفحه عنوان، دیباچه و صفحات دیگر نسخه آمده است.

قیمت در پایان کتاب، جلدی دوازده هزار آمده است.

شماره بازیابی: A/ 4.v.2.C.6

شماره ثبت: ۱۷۷۶۵۴

شماره ثبت‌های زیر جلد دوم کتاب منتظم ناصری هستند که با شماره ثبت ۱۷۷۶۵۴ مشابهت دارند.

۱۸. مجموعه

۱. تاریخ منتظم ناصری (جلد دوم ص ۱ ـ ۳۳۱) (فارسی ـ تاریخ)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

۲. تقویم سال ۱۲۹۹ ق. (ص ۱ ـ ۴) (فارسی ـ گاهشمار ۱۲۹۹ ق)

۳. سالنامه ۱۲۹۹ ق (ص ۱ ـ ۴۸) (فارسی ـ سالنامه)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

قطع: رحلی ۲۱/۵ × ۳۴/۵ س م.

جلد: چرم سبز مجدول

شماره بازیابی: A/4.v.2

شماره ثبت: ۸۲۱۵۲

۱۹. مجموعه

۱. تاریخ منتظم ناصری (جلد دوم ص ۱ ـ ۳۳۱) (فارسی ـ تاریخ)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

۲. تقویم سال ۱۲۹۹ ق. (ص ۱ ـ ۴) (فارسی ـ گاهشمار ۱۲۹۹ ق)

۳. سالنامه ۱۲۹۹ ق (ص ۱ ـ ۴۸) (فارسی ـ سالنامه)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

قطع: رحلی ۲۱ × ۳۴ س م.

جلد: چرم قهوه‌ای روشن مجدول

شماره بازیابی: A/4.v.2

شماره ثبت: ۴۸۴۴/ب

۲۰. مجموعه

۱. تاریخ منتظم ناصری (جلد دوم ص ۱ ـ ۳۳۱) (فارسی ـ تاریخ)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

۲. تقویم سال ۱۲۹۹ ق. (ص ۱ ـ ۴) (فارسی ـ گاهشمار ۱۲۹۹ ق)

۳. سالنامه ۱۲۹۹ ق (ص ۱ ـ ۴۸) (فارسی ـ سالنامه)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

قطع: رحلی ۲۱/۵ × ۳۴/۵ س م.

جلد: چرم سبز سیر فرسوده، مجدول

شماره بازیابی: A/4.v.2

شماره ثبت: ۱۱۴۱۸۶

۲۱. مجموعه

۱. تاریخ منتظم ناصری (جلد دوم ص ۱ ـ ۳۳۱) (فارسی ـ تاریخ)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

۲. تقویم سال ۱۲۹۹ ق. (ص ۱ ـ ۴) (فارسی ـ گاهشمار ۱۲۹۹ ق)

۳. سالنامه ۱۲۹۹ ق (ص ۱ ـ ۴۸) (فارسی ـ سالنامه)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

قطع: رحلی ۲۱/۵ × ۳۴ س م.

جلد: مقوا عطف چرم مشکی

یادداشت سعید نفیسی در صفحه عنوان آمده است.

شماره بازیابی: A/4.v.2.c.2

شماره ثبت: ۱۰۵۵۷۴

۲۲. مجموعه

۱. تاریخ منتظم ناصری (جلد دوم ص ۱ ـ ۳۳۱) (فارسی ـ تاریخ)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

۲. تقویم سال ۱۲۹۹ ق. (ص ۱ ـ ۴) (فارسی ـ گاهشمار ۱۲۹۹ ق)

۳. سالنامه ۱۲۹۹ ق (ص ۱ ـ ۴۸) (فارسی ـ سالنامه)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

قطع: رحلی ۲۰/۵ × ۳۳/۵ س م.

جلد: مقوا عطف چرم قهوه‌ای، فرسوده

شماره بازیابی: A/ 4.v.2.c.3

شماره ثبت: ۱۷۰۸۹

۲۳. مجموعه

۱. تاریخ منتظم ناصری (جلد دوم ص ۱ ـ ۳۳۱) (فارسی ـ تاریخ)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

۲. تقویم سال ۱۲۹۹ ق. (ص ۱ ـ ۴) (فارسی ـ گاهشمار ۱۲۹۹ ق)

۳. سالنامه ۱۲۹۹ ق (ص ۱ ـ ۴۸) (فارسی ـ سالنامه)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

قطع: رحلی ۲۱/۵ × ۳۴/۵ س م.

جلد: چرم قهوه‌ای فرسوده

شماره بازیابی: A/ 4.v.2.c.7

شماره ثبت: ۱۷۸۵۷۹

۲۴. مجموعه

۱. تاریخ منتظم ناصری (جلد دوم ص ۱ ـ ۳۳۱) (فارسی ـ تاریخ)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

۲. تقویم سال ۱۲۹۹ ق. (ص ۱ ـ ۴) (فارسی ـ گاهشمار ۱۲۹۹ ق)

۳. سالنامه ۱۲۹۹ ق (ص ۱ ـ ۴۸) (فارسی ـ سالنامه)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

قطع: رحلی ۲۱ × ۳۴ س م.

جلد: چرم سبز

در پایان کتاب یادداشت مواجب ملکه خانم صبیه مرحوم محمد ابراهیم خان سرایدار باشی، در بارس ئیل ۱۳۳۳ ق آمده است.

شماره بازیابی: A/ 4.v.2.c.9

شماره ثبت: ۷۶۲۶/ب

۲۵. مجموعه

۱. تاریخ منتظم ناصری (جلد دوم ص ۱ ـ ۳۳۱) (فارسی ـ تاریخ)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

۲. تقویم سال ۱۲۹۹ ق. (ص ۱ ـ ۴) (فارسی ـ گاهشمار ۱۲۹۹ ق)

۳. سالنامه ۱۲۹۹ ق (ص ۱ ـ ۴۸) (فارسی ـ سالنامه)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

قطع: رحلی ۲۱ × ۳۴/۵ س م.

جلد: چرم قهوه‌ای متمایل به سبز، مجدول

شماره بازیابی: A/ 4.v.2.c10

شماره ثبت: ۷۶۹۶/ب

۲۶. مجموعه

۱. تاریخ منتظم ناصری (جلد دوم ص ۱ ـ ۳۳۱) (فارسی ـ تاریخ)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

۲. تقویم سال ۱۲۹۹ ق. (ص ۱ ـ ۴) (فارسی ـ گاهشمار ۱۲۹۹ ق)

۳. سالنامه ۱۲۹۹ ق (ص ۱ ـ ۴۸) (فارسی ـ سالنامه)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

قطع: رحلی ۲۰/۵ × ۳۴ س م.

جلد: چرم قهوه‌ای مجدول گل و بوته‌ای

شماره بازیابی: A/4.v.2.c11

شماره ثبت: ۸۹۹۰/ب

۲۷. مجموعه

۱. تاریخ منتظم ناصری (جلد سوم ص ۱ ـ ۳۸۷) (فارسی ـ تاریخ)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

۲. تقویم سال ۱۳۰۰ ق. (ص ۱ ـ ۴) (فارسی ـ گاهشمار ۱۳۰۰ ق)

۳. سالنامه ۱۳۰۰ ق (ص ۱ ـ ۵۶) (فارسی ـ سالنامه)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

نسخ و نستعلیق احمد بن محمد رضا طباطبائی اردستانی ۱۳۰۰ ق.

قطع: رحلی ۲۱/۵ × ۳۳/۵ س م.

جلد: چرم قهوه‌ای

دارای رکابه، صفحه عنوان

صفحه شمار دارد ۳۸۷+۴+۵۶ص

قیمت در ابتدا و انتهای نسخه دوازده هزار آمده است.

شماره بازیابی: A/4.v.3

شماره ثبت: ۱۱۴۱۸۵

شماره ثبت‌های زیر جلد سوم کتاب منتظم ناصری می باشند که با شماره ثبت ۱۱۴۱۸۵ مشابهت دارند.

۲۸. مجموعه

۱. تاریخ منتظم ناصری (جلد سوم ص ۱ ـ ۳۸۷) (فارسی ـ تاریخ)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

۲. تقویم سال ۱۳۰۰ ق. (ص ۱ ـ ۴) (فارسی ـ گاهشمار ۱۳۰۰ ق)

۳. سالنامه ۱۳۰۰ ق (ص ۱ ـ ۵۶) (فارسی ـ سالنامه)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

قطع: رحلی ۲۱ × ۳۳/۵ س م.

جلد: چرم سبز مجدول

شماره بازیابی: A/4.v.3

شماره ثبت: ۴۸۴۳/ب

۲۹. مجموعه

۱. تاریخ منتظم ناصری (جلد سوم ص ۱ ـ ۳۸۷) (فارسی ـ تاریخ)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

۲. تقویم سال ۱۳۰۰ ق. (ص ۱ ـ ۴) (فارسی ـ گاهشمار ۱۳۰۰ ق)

۳. سالنامه ۱۳۰۰ ق (ص ۱ ـ ۵۶) (فارسی ـ سالنامه)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

قطع: رحلی ۲۱ × ۳۲/۵ س م.

جلد: مقوا روکش پارچه مشکی

دارای رکابه، صفحه عنوان

شماره بازیابی: A/4.v.3

شماره ثبت: ۸۲۱۵۳

۳۰. مجموعه

۱. تاریخ منتظم ناصری (جلد سوم ص ۱ ـ ۳۸۷) (فارسی ـ تاریخ)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

۲. تقویم سال ۱۳۰۰ ق. (ص ۱ ـ ۴) (فارسی ـ گاهشمار ۱۳۰۰ ق)

۳. سالنامه ۱۳۰۰ ق (ص ۱ ـ ۵۶) (فارسی ـ سالنامه)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

قطع: رحلی ۲۱/۵ × ۳۲/۵ س م.

جلد: مقوا، عطف چرم مشکی

یادداشت تملک سعید نفیسی در صفحه عنوان آمده است.

شماره بازیابی: A/ 4.v.3.c2

شماره ثبت: ۱۰۶۴۹۳

۳۱. مجموعه

۱. تاریخ منتظم ناصری (جلد سوم ص ۱ ـ ۳۸۷) (فارسی ـ تاریخ)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

۲. تقویم سال ۱۳۰۰ ق. (ص ۱ ـ ۴) (فارسی ـ گاهشمار ۱۳۰۰ ق)

۳. سالنامه ۱۳۰۰ ق (ص ۱ ـ ۵۶) (فارسی ـ سالنامه)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

قطع: رحلی ۲۱/۵ × ۳۳/۵ س م.

جلد: مقوا، عطف چرم قهوه‌ای

شماره بازیابی: A/ 4.v.3.c3

شماره ثبت: ۱۷۷۶۵۵

۳۲. مجموعه

۱. تاریخ منتظم ناصری (جلد سوم ص ۱ ـ ۳۸۷) (فارسی ـ تاریخ)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

۲. تقویم سال ۱۳۰۰ ق. (ص ۱ ـ ۴) (فارسی ـ گاهشمار ۱۳۰۰ ق)

۳. سالنامه ۱۳۰۰ ق (ص ۱ ـ ۵۶) (فارسی ـ سالنامه)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

قطع: رحلی ۲۱ × ۳۳/۵ س م.

جلد: چرم سبز مجدول

صفحه پایان یادداشت سید مهدی طالقانی در محرم ۱۳۱۳ ق آمده است.

شماره بازیابی: A/ 4.v.3.c4

شماره ثبت: ۱۷۸۶۱۳

۳۳. مجموعه

۱. تاریخ منتظم ناصری (جلد سوم ص ۱ ـ ۳۸۷) (فارسی ـ تاریخ)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

۲. تقویم سال ۱۳۰۰ ق. (ص ۱ ـ ۴) (فارسی ـ گاهشمار ۱۳۰۰ ق)

۳. سالنامه ۱۳۰۰ ق (ص ۱ ـ ۵۶) (فارسی ـ سالنامه)

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی ۱۲۵۹ ـ ۱۳۱۳ ق.

قطع: رحلی ۲۱ × ۳۳ س م.

جلد: چرم سبز مجدول فرسوده

شماره بازیابی: A/ 4.v.3.c7

شماره ثبت: ۷۸۲۰/ب

۳۴. آثار عجم یا آثار سلاطین عظیم الشأن عهد قدیم باستان مملکت ایران

(فارسی ـ تاریخ ـ جغرافیا)

فرصت شیرازی، محمد نصیر بن جعفر، ۱۲۷۱ ـ ۱۳۳۹ ق.

نستعلیق، میرزا محمد ناهید شیرازی و محمد بن میرزا سلطانعلی قدسی

حسینی دارابی مکنی به ابوعلی، بمبئی، مطبع نادری، ۱۳۵۲ ـ ۱۳۵۴ ق چاپ دوم.

به اهتمام و دستیاری عبدالله تهرانی

قطع: رحلی ۲۱ × ۲۸/۵ س.م

جلد: گالینگور سرمه ای

دارای سرلوح، حاشیه، رکابه، فهرست، مجدول، کمند، صفحه عنوان قاب سازی گل و بوته ای

دارای ۵۰ تصویر و نقشه که شماره گذاری شده است.

شرح حال مؤلف در پایان نسخه آمده است.

صفحه شمار دارد ۸ + ۵۹۶ صفحه

شماره بازیابی: A/6.c4

شماره ثبت:۱۱۲۹۷

شماره ثبت‌های زیر آثار عجم می‌باشند که با شماره ثبت ۱۱۲۹۷ مشابهت دارند.

۳۵. آثار عجم یا آثار سلاطین عظیم الشأن عهد قدیم باستان مملکت ایران

(فارسی ـ تاریخ ـ جغرافیا)

فرصت شیرازی، محمد نصیر بن جعفر، ۱۲۷۱ ـ ۱۳۳۹ ق.

قطع: رحلی ۲۱ × ۲۸ س.م

جلد: گالینگور سرمه‌ای عطف و گوشه چرم مشکی

لبه و اطراف کتاب الوان

شماره بازیابی: A/6

شماره ثبت: ۸۸۳۰/ب

۳۶. آثار عجم یا آثار سلاطین عظیم الشأن عهد قدیم باستان مملکت ایران

فرصت شیرازی، محمد نصیر بن جعفر، ۱۲۷۱ ـ ۱۳۳۹ ق. (فارسی ـ تاریخ)

قطع: رحلی ۲۱ × ۲۸/۵ س.م

جلد: گالینگور سرمه‌ای، عطف و گوشه چرم مشکی، فرسوده

لبه کتاب الوان

شماره بازیابی: A/6

شماره ثبت: ۱۱۰۵۳۷

۳۷. آثار عجم یا آثار سلاطین عظیم الشأن عهد قدیم باستان مملکت ایران

فرصت شیرازی، محمد نصیر بن جعفر، ۱۲۷۱ ـ ۱۳۳۹ ق. (فارسی ـ تاریخ)

قطع: رحلی ۲۲ × ۲۸/۵ س.م

جلد: گالینگور سبز عطف و گوشه چرم مشکی

شماره بازیابی: A/6.c2

شماره ثبت: ۶۳۳۳/ب

۳۸. آثار عجم یا آثار سلاطین عظیم الشأن عهد قدیم باستان مملکت ایران

فرصت شیرازی، محمد نصیر بن جعفر، ۱۲۷۱ ـ ۱۳۳۹ ق. (فارسی ـ تاریخ)

قطع: رحلی ۲۱ × ۲۸ س.م

جلد: مقوا، عطف و گوشه پارچه قرمز، فرسوده

شماره بازیابی: A/6.c3

شماره ثبت: ۱۰۰۱۹۷

۳۹. آثار عجم یا آثار سلاطین عظیم الشأن عهد قدیم باستان مملکت ایران

فرصت شیرازی، محمد نصیر بن جعفر، ۱۲۷۱ ـ ۱۳۳۹ ق. (فارسی ـ تاریخ)

قطع: رحلی ۲۱/۵ × ۲۸/۵ س.م

جلد: گالینگور سرمه‌ای

لبه و اطراف کتاب الوان

شماره بازیابی: A/6.c5

شماره ثبت: ۳۹۹۹/ب

۴۰. آثار عجم یا آثار سلاطین عظیم الشأن عهد قدیم باستان مملکت ایران

فرصت شیرازی، محمد نصیر بن جعفر، ۱۲۷۱ ـ ۱۳۳۹ ق. **(فارسی ـ تاریخ)**

قطع: رحلی ۲۱ × ۲۷/۵ س.م

جلد: مقوا، عطف پارچه، فرسوده

شماره بازیابی: A/6.c6

شماره ثبت: ۳۷۰۷/ب

۴۱. دیوان طرزی افغانی **(فارسی ـ شعر)**

طرزی، غلام محمد خان مرازی، ۱۲۴۵ ـ ۱۳۱۸ ق.

نستعلیق، محمد زمان خان بن غلام محمد خان طرزی، کراچی، مطبع محمدی، ۱۳۰۹ ـ ۱۳۱۰ ق، به سعی و اهتمام محمد انورخان بن محمد سرورخان

بانی عبدالباقی خان بن غلام محمد خان طرزی

قطع: رحلی ۲۰ × ۲۸/۵ س.م

جلد: مقوا، عطف چرم قهوه‌ای

دارای سرلوح، رکابه، مجدول، ستون بندی، کتیبه

صفحه شمار دارد ۷۱۰ صفحه

شرح حال مؤلف در آغاز نسخه آمده است.

قیمت کتاب پنج روپیه انگلیسی رایج در هندوستان است.

شماره بازیابی: A/13

شماره ثبت: ۴۵۱۷۴

۴۲. دیوان طرزی افغانی **(فارسی ـ شعر)**

طرزی، غلام محمد خان مرازی، ۱۲۴۵ ـ ۱۳۱۸ ق.

قطع: رحلی ۱۸ × ۲۹ س.م

جلد: مقوا، روکش پارچه سرمه‌ای عطف چرم قهوه‌ای

شماره بازیابی: A/13

شماره ثبت: ۱۲۹۸۴۵

۴۳. برهان الفقه (جلد دوم) **(عربی ـ فقه)**

بحر العلوم جعفر بن محمد باقر ۱۲۲۴ ـ ۱۲۹۸ ق.

نسخ، به تصحیح و مقابله محمد بن احمد خوانساری، بانی حاج آقا محمد ملقب به معین التجار بوشهری

قطع، رحلی ۲۱ × ۳۴ س.م

جلد: چرم قهوه‌ای روشن، مجدول

دارای سرلوح، رکابه، حاشیه، مجدول، صفحه عنوان قاب سازی با حاشیه گل و بوته‌ای

مهر شیر و خورشید در آغاز نسخه و مهر تملک نورالدین احمد بن حسن در صفحه عنوان آمده است.

شماره بازیابی: A/16.v2

شماره ثبت: ۴۰۸۲۹

۴۴. برهان الفقه (جلد دوم) **(عربی ـ فقه)**

بحر العلوم جعفر بن محمد باقر ۱۲۲۴ ـ ۱۲۹۸ ق.

قطع، رحلی ۲۱ × ۳۴/۵ س.م

جلد: چرم مشکی، مجدول

مهر تملک حاج علی سقط فروش در آغاز نسخه و یادداشت تملک شیخ محمد بن محمد حسین بروجردی (عبده) به تاریخ ۱۳۱۶ در صفحه عنوان آمده است.

شماره بازیابی: A/16.v2

شماره ثبت: ۴۰۷۰۳

۴۵. برهان الفقه (جلد دوم) **(عربی ـ فقه)**

بحر العلوم جعفر بن محمد باقر ۱۲۲۴ ـ ۱۲۹۸ ق.

افتادگی انجام: «ولو بالنسبة الی دره الحد عن القاذف بالنکول عن»

قطع، رحلی ۲۲ × ۳۵ س.م

جلد: گالینگور قهوه‌ای

مهر شیر و خورشید در آغاز نسخه آمده است.

شماره بازیابی: A/16.v2.c1

شماره ثبت: ۸۲۹۷۵

۴۶. برهان الفقه (جلد دوم) **(عربی ـ فقه)**

بحر العلوم جعفر بن محمد باقر ۱۲۲۴ ـ ۱۲۹۸ ق.

افتادگی انجام: «عدم ثبوت زنا ولو بالنسبة الی دره الحد عن القاذف بالنکول عن»

قطع، رحلی ۲۱ × ۳۴/۵ س.م

جلد: گالینگور قهوه‌ای

کتاب صحافی شده و سه صفحه ابتدا زیراکس شده و به آن اضافه شده است.

شماره بازیابی: A/16.v2.c2

شماره ثبت: ۳۲۴۴۷۲

۴۷. اکسیر اعظم (جلد اول) **(فارسی ـ پزشکی)**

ناظم جهان، محمد اعظم

نستعلیق، لکهنو، مطبع نول کشور ۱۸۸۵ م. چاپ دوم

قطع: رحلی ۲۴/۵ × ۳۲ س.م

جلد: گالینگور قهوه‌ای

دارای سرلوح، رکابه، حاشیه، مجدول، عناوین داخل کتیبه، فهرست، غلط نامه، صفحه عنوان قاب سازی گل و بوته‌ای

صفحه شمار دارد ۴ + ۵۳۸ صفحه

چاپ اول این کتاب به نام ذخائرالطب در مطبع نظامی انجام گرفت.

شماره بازیابی: A/18.v1.c1

شماره ثبت: ۷۸۵۹۷

۴۸. اکسیر اعظم (جلد اول) **(فارسی ـ پزشکی)**

ناظم جهان، محمد اعظم

قطع: رحلی ۲۳ × ۳۱ س.م

جلد: گالینگور سبز کم رنگ

مهر تملک حسین محی الدین در کتاب آمده است

شماره بازیابی: A/18.v1.c2

شماره ثبت: ۷۸۶۰۹

۴۹. اکسیر اعظم (جلد دوم) **(فارسی ـ پزشکی)**

ناظم جهان، محمد اعظم

نستعلیق، لکهنو، مطبع نول کشور ۱۸۸۵ م. چاپ دوم

قطع: رحلی ۲۳ × ۳۲/۵ س.م

جلد: گالینگور قهوه‌ای

دارای صفحه عنوان قاب سازی با حاشیه گل و بوته، مجدول، عناوین داخل کتیبه،

فهرست، غلط نامه.

صفحه شمار دارد ۵۶۹ صفحه

شماره بازیابی: A/18.v2.c2

شماره ثبت: ۷۸۷۳۶

۵۰. اکسیر اعظم (جلد سوم) **(فارسی ـ پزشکی)**

ناظم جهان، محمد اعظم

نستعلیق، لکهنو، مطبع نول کشور ۱۸۸۵ م. چاپ دوم

قطع: رحلی ۲۴/۵ × ۳۲/۵ س.م

جلد: گالینگور قهوه‌ای

دارای سرلوح، رکابه، مجدول، عناوین داخل کتیبه، فهرست مطالب، غلط نامه، صفحه عنوان قاب سازی گل و بوته‌ای

صفحه شمار دارد ۳ + ۷۷۴ صفحه

چاپ اول این کتاب به نام ذخائرالطب در مطبع نظامی انجام گرفت.

شماره بازیابی: A/18.v3.c1

شماره ثبت: ۷۸۷۳۲

۵۱. اکسیر اعظم (جلد چهارم) **(فارسی ـ پزشکی)**

ناظم جهان، محمد اعظم

نستعلیق، لکهنو، مطبع نول کشور ۱۸۸۵ م. چاپ دوم

قطع: رحلی ۲۴/۵ × ۳۲/۵ س.م

جلد: گالینگور قهوه‌ای

دارای سرلوح، رکابه، مجدول، عناوین داخل کتیبه، فهرست، غلط نامه، صفحه عنوان قاب سازی گل و بوته‌ای

صفحه شمار دارد ۷۱۶ صفحه

چاپ اول این کتاب در کانپور و در مطبع نظامی انجام گرفت.

شماره بازیابی: A/18.v4.c2

شماره ثبت: ۷۸۵۷۴

۵۲. اکسیر اعظم (جلد چهارم) **(فارسی ـ پزشکی)**

ناظم جهان، محمد اعظم

قطع: رحلی ۲۲/۵ × ۳۱ س.م

جلد: مقوا، عطف چرم قهوه‌ای فرسوده

مهر تملک حکیم حسین محی الدین در چند صفحه کتاب آمده است.

شماره بازیابی: A/18.v4.c1

شماره ثبت: ۷۸۵۷۶

۵۳. اکسیر اعظم (جلد چهارم) **(فارسی ـ پزشکی)**

ناظم جهان، محمد اعظم

قطع: رحلی ۲۴ × ۳۱/۵ س.م

جلد: مقوا عطف چرم قهوه‌ای فرسوده

صفحه ۷۱۵ تقریظ منظوم حسین رضوی لکهنو متخلص به عاشق ملازم آمده است.

شماره بازیابی: A/18.v4.c3

شماره ثبت: ۷۸۶۱۴

۵۴. انیس الاعلام فی نصرة الاسلام (جلداول) **(فارسی. اسلام ـ دفاعیه‌ها ورديه‌ها)**

فخر الاسلام، محمد صادق ـ ۱۳۳۰ ق.

نسخ میرزا مهدی بن محمد تقی اصفهانی ۱۳۱۳ ـ ۱۳۱۵ ق. مطابق با ۱۸۹۸ م. به

سعی و اهتمام موید الشریعه

بانی: میرزا فضل الله خان مستوفی

قطع: رحلی ۲۱/۵ × ۳۴/۵ س.م

جلد: چرم قهوه‌ای مایل به سرخ، فرسوده

دارای دیباچه، رکابه، مجدول، لبه الوان.

صفحه شمار دارد ۱۱ + ۳۵۴ صفحه

مهر ملاحظه شد در آغاز کتاب آمده است.

یادداشت و مهر بیضی شکل عبدالصمد موسوی جزایری به تاریخ ۵ ربیع الثانی ۱۳۲۳ ق. و یادداشت تملک سید محمد جواد جزایری در آغاز نسخه آمده است.

شماره بازیابی: A/20.v1

شماره ثبت: ۱۲۹۶۷

شماره ثبت های زیر جلد اول کتاب انیس الاعلام فی نصرة الاسلام هستند که با شماره ثبت ۱۲۹۶۷ مشابهت دارند.

۵۵. انیس الاعلام فی نصرة الاسلام (جلد اول)(فارسی. اسلام- دفاعیه‌ها وردیه‌ها)

فخر الاسلام، محمد صادق - ۱۳۳۰ ق.

قطع: رحلی ۲۲ × ۳۴/۵ س.م

جلد: چرم قهوه‌ای روشن مجدول

مهر ملاحظه شد در آغاز کتاب آمده است.

قبل از دیباچه یادداشت علیرضا خان عضدالملک قاجار قوانلو نسبت به اهداء ۱۰۰ جلد از کتاب به تاریخ ربیع الثانی ۱۳۱۹ ق آمده است.

صورة الخط حاج میرزا حسن با مهر وی و عدم چاپ این کتاب بدون اجازه مؤلف در حاشیه صفحه ۲ ثبت گردیده است.

تقریظ عبدالله موسوی بهبهانی در ص ۱۲ و ۱۳ آمده است.

شماره بازیابی: A/20.v1.c2

شماره ثبت: ۱۶۲۱

۵۶. انیس الاعلام فی نصرة الاسلام (جلد اول)(فارسی. اسلام - دفاعیه‌ها وردیه‌ها)

فخر الاسلام، محمد صادق - ۱۳۳۰ ق.

قطع: رحلی ۲۱/۵ × ۳۴/۵ س.م

جلد: چرم مشکی مجدول دارای ترنج و سرترنج

مهر ملاحظه شد در آغاز کتاب آمده است.

شماره بازیابی: A/20.v1.c3

شماره ثبت: ۹۰۱۷/ب

۵۷. انیس الاعلام فی نصرة الاسلام(جلد دوم)(فارسی. اسلام- دفاعیه‌ها وردیه‌ها)

فخر الاسلام، محمد صادق - ۱۳۳۰ ق.

افتادگی انجام: «حضرت فرمود که بلی طایفه از امت من زیارت شماخواهند کرد برای...»

نسخ

بانی: میرزا سلیمان خان

قطع: رحلی ۲۲ × ۳۵ س.م

جلد: مقوا عطف چرم قهوه‌ای

دارای سرلوح، رکابه، مجدول

صفحه عنوان قاب سازی با حاشیه گل و بوته‌ای

صفحه شمار دارد ۹۶ صفحه

مهر بیضی شکل اجازه طبع داده شد در نسخه آمده است.

شماره بازیابی: A/20V2

شماره ثبت: ۹۰۱۲/ب

۵۸ـ فرهنگ آنندراج (جلد اول) (فارسی، عربی، ترکی – واژه نامه)

شاد، محمد پادشاه بن غلام محیی الدین ـ قرن ۱۴ ق.

نستعلیق و نسخ، لکهنو، مطبع نول کشور، ۱۸۸۹ م

قطع: رحلی ۲۷ × ۳۵ س.م

جلد: گالینگور قهوه‌ای

دارای سرلوح، مجدول، ستون بندی، رکابه، عناوین حروف الفبا در داخل کتیبه

صفحه عنوان گل بوته‌ای

صفحه شمار دارد ۱۰۸۱ صفحه

یادداشت اهداء عندلیب شادابی به سعید نفیسی مورخ ۷ تیر ۱۳۰۹ در صفحه عنوان آمده است.

ماده قانونی مربوط به حق تألیف کتاب مذکور در پایان نسخه آمده است.

شماره بازیابی: A/21.v1.c2

شماره ثبت: ۱۰۵۵۷۵

شماره ثبت‌های زیر جلد اول کتاب فرهنگ آنندراج می‌باشند که با شماره ثبت ۱۰۵۵۷۵ مشابهت دارند.

۵۹ـ فرهنگ آنندراج (جلد اول) (فارسی، عربی، ترکی – واژه نامه)

شاد، محمد پادشاه بن غلام محیی الدین ـ قرن ۱۴ ق.

قطع: رحلی ۲۵/۵ × ۳۴ س.م

جلد: چرم قهوه‌ای متمایل به مشکی، فرسوده

مهر مستطیل شکل کتابخانه و قرائتخانه آدمیت به تاریخ ۱۳۴۰ در نسخه آمده است.

شماره بازیابی: A/21.v1.c2

شماره ثبت: ۳۲۵۸۵۵

۶۰ـ فرهنگ آنندراج (جلد اول) (فارسی، عربی، ترکی – واژه نامه)

شاد، محمد پادشاه بن غلام محیی الدین ـ قرن ۱۴ ق.

قطع: رحلی ۲۷/۵ × ۳۶/۵ س.م

جلد: گالینگور مشکی عطف و گوشه چرم قهوه‌ای فرسوده

یادداشتی که گویا یادداشت خرید می‌باشد به تاریخ یکم بهمن (سی و نه) در صفحه عنوان آمده است.

مقدمه و سبب تألیف در آغاز نسخه آمده است.

شماره بازیابی: A/21.v1.c1

شماره ثبت: ۱۷۸

۶۱ـ فرهنگ آنندراج (جلد اول) (فارسی، عربی، ترکی، واژه نامه)

شاد، محمد پادشاه بن غلام محیی الدین ـ قرن ۱۴ ق.

قطع: رحلی ۲۵/۵ × ۳۴ س.م

جلد: گالینگور مشکی

شماره بازیابی: A/21.v1.c4

شماره ثبت: ۱۸۱۰۸/ب

۶۲ـ فرهنگ آنندراج (جلد دوم) (فارسی، عربی، ترکی – واژه نامه)

شاد، محمد پادشاه بن غلام محیی الدین ـ قرن ۱۴ ق.

نستعلیق و نسخ – لکهنو، نول کشور، ۱۸۹۴ ق.

قطع: رحلی ۲۶ × ۳۵ س.م
جلد: مقوا روکش پارچه مشکی، عطف و گوشه چرم قهوه‌ای فرسوده
دارای سرلوح، مجدول، ستون بندی، رکابه، عناوین حروف الفبا در داخل کتبیه
صفحه عنوان گل بوته ای
صفحه شمار دارد ۱۱۷۰ صفحه
ماده قانونی مربوط به حق تألیف کتاب مذکور در پایان نسخه آمده است.
شماره بازیابی: A/21.v2
شماره ثبت: ۱۰۵۶۱/ب

شماره ثبت‌های زیر جلد دوم کتاب فرهنگ آنندراج می‌باشند که با شماره ثبت ۱۰۵۶۱/ب مشابهت دارند

۶۳ـ فرهنگ آنندراج (جلد دوم) (فارسی، عربی، ترکی - واژه نامه)
شاد، محمد پادشاه بن غلام محیی الدین ـ قرن ۱۴ ق.
قطع: رحلی ۲۷/۵ × ۳۷ س.م
جلد: مقوا با روکش پارچه‌ای عطف و گوشه چرم، قهوه‌ای، فرسوده
شماره بازیابی: A/21.v2.c1
شماره ثبت: ۱۷۹

۶۴ـ فرهنگ آنندراج (جلد دوم) (فارسی، عربی، ترکی - واژه نامه)
شاد، محمد پادشاه بن غلام محیی الدین ـ قرن ۱۴ ق.
قطع: رحلی ۲۷ × ۳۶ س.م
جلد: گالینگور قهوه‌ای
شماره بازیابی: A/21.v2.c2.
شماره ثبت: ۱۰۵۵۷۶

۶۵ـ فرهنگ آنندراج (جلد دوم) (فارسی، عربی، ترکی - واژه نامه)
شاد، محمد پادشاه بن غلام محیی الدین ـ قرن ۱۴ ق.
قطع: رحلی ۲۶ × ۳۵ س.م
جلد: چرم قهوه‌ای کم رنگ
(نشان قرمز)
اصل نسخه فرسوده است. پایان و بخشی از کتاب پاره‌گی دارد.
شماره بازیابی: A/21.v2.c3
شماره ثبت: ۳۲۵۸۵۶

۶۶ـ فرهنگ آنندراج (جلد سوم) (فارسی، عربی، ترکی - واژه نامه)
شاد، محمد پادشاه بن غلام محیی الدین ـ قرن ۱۴ ق.
نستعلیق و نسخ، لکهنو، نول کشور، ۱۸۹۲ ق.
قطع: رحلی ۲۶/۵ × ۳۵ س.م
جلد: مقوا با روکش پارچه‌ای عطف و گوشه چرم قهوه‌ای
دارای سرلوح اختتامیه عناوین حروف الفبا در داخل کتبیه
صفحه شمار دارد ۸۵۰ صفحه
اختتامیه مؤلف در پایان کتاب آمده است.
شماره بازیابی: A/21.v3
شماره ثبت: ۱۰۵۶۶/ب

شماره ثبت‌های زیر جلد سوم کتاب فرهنگ آنندراج می‌باشند که با شماره ۱۰۵۶۶/ب مشابهت دارند

۶۷ـ فرهنگ آنندراج (جلد سوم) (فارسی، عربی، ترکی - واژه نامه)
شاد، محمد پادشاه بن غلام محیی الدین ـ قرن ۱۴ ق.

قطع: رحلی ۲۷ × ۳۶ س.م

جلد: گالینگور قهوه‌ای

یادداشت عندلیب شادابی به سعید نفیسی در صفحه عنوان آمده است.

در صفحه ۴ و ۸۵۱ تقریظ محمد داود متخلص به عزیز (برادر مؤلف) و مولی بخش صاحب آزاد و محی الدین صاحب افندی آمده است.

شماره بازیابی: A/21.v3.c1

شماره ثبت: ۱۰۵۵۷۷

۶۸ـ فرهنگ آنندراج (جلد سوم) **(فارسی، عربی، ترکی – واژه نامه)**

شاد، محمد پادشاه بن غلام محیی الدین ـ قرن ۱۴ ق.

افتادگی آغاز: آغاز نسخه یک برگ افتادگی دارد.

قطع: رحلی ۲۶/۵ × ۳۶ س.م

جلد: گالینگور آبی عطف و گوشه چرم قهوه‌ای فرسوده

دارای تقریظ، اختتامیه

خاتمه از سوی کاپردازان طبع یادداشتی آمده است.

پایان به ماده قانونی مربوط به حق تألیف کتاب اشاره شده است.

شماره بازیابی: A/21.v3.c2

شماره ثبت: ۱۸۵

۶۹ـ فرهنگ آنندراج (جلد سوم) **(فارسی، عربی، ترکی، واژه نامه)**

شاد، محمد پادشاه بن غلام محیی الدین ـ قرن ۱۴ ق.

قطع: رحلی ۲۵ × ۳۳ س.م

جلد: چرم مشکی، فرسوده

دارای تقریظ

مهر مستطیل شکل کتابخانه و قرائتخانه آدمیت به تاریخ ۱۳۴۰ در نسخه آمده است.
ابتدا و انتهای کتاب اوراق می‌باشد.

شماره بازیابی: A/21.v3.c3

شماره ثبت: ۳۲۵۸۵۷

۷۰. مجموعه

۱. اعجاز خسروی (جلد اول ص ۱ ـ ۲۱۶) (فارسی . امثال و حکم)

امیر خسرو، خسروبن محمود، ۶۵۱ ـ ۷۲۵ ق

۲. اعجاز خسروی (جلد دوم ص ۱ ـ ۳۴۴) (فارسی . امثال و حکم)

امیر خسرو، خسرو بن محمود، ۶۵۱ ـ ۷۲۵ ق

نستعلیق جانکی پرشاد لکهنو، نول کشور، ۱۸۷۶ م.

قطع: رحلی ۲۲/۵ × ۳۱/۵ س.م

جلد: گالینگور قهوه‌ای متمایل به سرخ

دارای سرلوح، رکابه، حاشیه، مجدول، صفحه عنوان قاب سازی گل و بوته‌ای

صفحه شمار دارد ۲۱۶ + ۳۴۴ صفحه

شماره بازیابی: A/22.v1_2

شماره ثبت: ۴۸۲۸

۷۱. مجموعه

۱. اعجاز خسروی (جلد سوم ص ۱ ـ ۱۰۴) (فارسی . امثال و حکم)

امیر خسرو، خسروبن محمود، ۶۵۱ ـ ۷۲۵ ق

۲. اعجاز خسروی (جلد چهارم ص ۱ ـ ۳۴۲) (فارسی . امثال و حکم)

امیر خسرو، خسروبن محمود، ۶۵۱ ـ ۷۲۵ ق

۳. اعجاز خسروی (جلد پنجم ص ۱ ـ ۱۷۵) (فارسی . امثال وحکم)

امیر خسرو، خسروبن محمود، ۶۵۱ ـ ۷۲۵ ق.

نستعلیق سیام بهاری، ۱۲۹۳ ق، مطابق با ۱۸۷۶ م.

قطع: رحلی ۲۲ × ۳۱ س.م

جلد: گالینگور عنابی

دارای سرلوح، رکابه، حاشیه، مجدول، تقریظ، صفحه عنوان قاب سازی گل و بوته‌ای صفحه شمار دارد ۱۰۴ + ۳۴۲ + ۱۷۵ صفحه

تقریظ منشی غلام محمد خان در ص ۱۷۴ و ۱۷۵ آمده است.

شماره بازیابی: A/22.v3,4,5

شماره ثبت: ۴۸۲۹

۷۲. مجموعه

۱. اعجاز خسروی (جلد سوم ص ۱ ـ ۱۰۴) (فارسی . امثال وحکم)

امیر خسرو، خسروبن محمود، ۶۵۱ ـ ۷۲۵ ق

۲. اعجاز خسروی (جلد چهارم ص ۱ ـ ۳۴۲) (فارسی . امثال و حکم)

امیر خسرو، خسروبن محمود، ۶۵۱ ـ ۷۲۵ ق

۳. اعجاز خسروی (جلد پنجم ص ۱ ـ ۱۷۵) (فارسی . امثال و حکم)

امیر خسرو، خسروبن محمود، ۶۵۱ ـ ۷۲۵ ق.

قطع: رحلی ۲۳ × ۳۲ س.م

جلد: گالینگور قهوه‌ای

شماره بازیابی: A/22.v3,4,5

شماره ثبت: ۱۰۵۳۹۸

۷۳. مجموعه

۱. اعجاز خسروی (جلد چهارم ص ۱ ـ ۳۴۲) (فارسی . امثال و حکم)

امیر خسرو، خسروبن محمود، ۶۵۱ ـ ۷۲۵ ق

۲. اعجاز خسروی (جلد پنجم ص ۱ ـ ۱۷۵) (فارسی . امثال و حکم)

امیر خسرو، خسروبن محمود، ۶۵۱ ـ ۷۲۵ ق

افتادگی آغاز: «کیفیاتی که ضروری است از تنبیهات و لطایف بدیع...»

قطع: رحلی ۲۲ × ۳۲/۵ س.م

جلد: گالینگور قهوه‌ای

دارای سرلوح، رکابه، حاشیه، مجدول، تقریظ، صفحه عنوان قاب سازی گل و بوته‌ای

صفحه شمار دارد ۳۴۲ + ۱۷۵ صفحه

شماره بازیابی: A/22.v,4,5

شماره ثبت: ۵۹۳۲

۷۴. مجموعه

۱. اخلاق محسنی (ص ۱ ـ ۱۶۰) (فارسی . اخلاق)

کاشفی، حسین بن علی ـ ۹۱۰ ق.

۲. انوار سهیلی (ص ۱ ـ ۵۳۵) (فارسی ـ داستان)

مؤلف: بدپای

مترجم: کاشفی، حسین بن علی ـ ۹۱۰ ق.

۳. اخلاق جلالی (ص ۱ ـ ۳۴۸) (فارسی ـ اخلاق)

نام دیگر: لوامع الاشراق فی مکارم الاخلاق

دوانی، محمد بن اسعد ۸۳۰ ـ ۹۰۸ ق.

نستعلیق کال کاپر شاد، ۱۲۷۹ ـ ۱۲۸۲ ق، به تصحیح و تحشیه و ترجمه لغات عربی به فارسی محمد هادی علی

قطع: رحلی ۱۸ × ۲۸/۵ س.م

جلد: چرم قهوه‌ای مجدول، فرسوده

دارای سرلوح، مجدول، حاشیه، رکابه، صفحه عنوان قاب سازی گل و بوته‌ای

صفحه شمار دارد، ۱۶۰ + ۵۳۵ + ۳۴۸ صفحه

مهر بیضی شکل عزالدین خان خونسلی عفا الله عنه در نسخه آمده است.

شماره بازیابی: A/23.c1

شماره ثبت: ۱۷۰۴۳

۷۵. الاستبصار فیما اختلف من الاخبار (عربی ـ حدیث)

طوسی، محمد بن حسن ۳۸۵ ـ ۴۶۰ ق.

نسخ، لکهنو، مطبعه جعفریه.

بانی میرزا محمد علی

قطع: رحلی ۱۹×۲۹ س.م

جلد: گالینگور قهوه‌ای

دارای صفحه عنوان قابسازی گل و بوته‌ای، فهرست، حاشیه.

صفحه شمار دارد (جزء اول) ۲۴۵، (جزء دوم) +۴۰+۱۷۲ صفحه.

یادداشت ابتیاع سعید نفیسی. مورخ ششم فروردین ۱۳۱۹ شمسی در آغاز نسخه آمده است.

شماره بازیابی: A/24.C.1

شماره ثبت: ۱.۷۶۳۲

۷۶. مجموعه

۱. برهان قاطع (جلد اول ص ۱ ـ ۵۱۰) (فارسی ـ واژه نامه)

برهان محمد حسین بن خلف ـ قرن ۱۱ ق.

۲. برهان قاطع (جلد دوم ص ۱ ـ ۵۲۶) (فارس ـ واژه نامه)

برهان محمد حسین بن خلف ـ قرن ۱۱ ق.

۳. تتمه برهان (ص ۱ ـ ۱۰۸) (فارسی ـ واژه نامه)

برهان محمد حسین بن خلف ـ قرن ۱۱ ق.

نستعلیق، لکهنو، نول کشور ۱۳۰۵ ق، مطابق ۱۸۸۸ ـ ۱۸۸۷ م.

مقابله و تصحیح محمد حسین غلام شاه و مرزاافضل علی

قطع: رحلی ۱۹/۵ × ۲۹/۵ س.م

جلد: گالینگور سرمه‌ای

دارای سرلوح، مجدول، صفحه عنوان مجدول باگل و بوته، عناوین داخل کتیبه

صفحه شمار دارد ۵۱۰ + ۵۲۶ + ۱۰۸ صفحه

شماره بازیابی: A/26.c1

شماره ثبت: ۴۳۳۲۶

۷۷. مجموعه

۱. برهان قاطع (جلد اول ص ۱ ـ ۵۱۰) (فارسی ـ واژه نامه)

برهان محمد حسین بن خلف ـ قرن ۱۱ ق.

۲. برهان قاطع (جلد دوم ص ۱ ـ ۵۲۶) (فارس ـ واژه نامه)

برهان محمد حسین بن خلف ـ قرن ۱۱ ق.

۳. تتمه برهان (ص ۱ ـ ۱۰۸) (فارسی ـ واژه نامه)

برهان محمد حسین بن خلف ـ قرن ۱۱ ق.

قطع: رحلی ۱۸/۵ × ۲۸ س.م

جلد: گالینگور سرمه‌ای

شماره بازیابی: A/26.c2

شماره ثبت: ۱۰۵۵۹/ب

۷۸. مجموعه

۱. تقریب التهذیب (ص ۱ ـ ۴۸۲) (عربی ـ رجال)

ابن حجر عسقلانی، احمد بن علی ۷۷۳ . ۸۵۲ق.

۲. تعقیب التقریب یا بقیة التعقیب فی حواشی التقریب (ص ۱ ـ ۳۲) (عربی ـ رجال)

رضوی، امیر علی عبدالرزاق

۳. تذنیب لتعقیب التقریب (ص ۱ ـ ۶۴) (عربی ـ رجال)

رضوی، امیر علی عبدالرزاق

نسخ و نستعلیق لکهنو، نول کشور، ۱۳۲۱ ق، مطابق ۱۹۰۳ م.

قطع: رحلی ۲۱/۵ × ۳۰/۵ س.م

جلد: مقوا روکش پارچه، عطف و گوشه چرم سرمه‌ای

دارای صفحه عنوان قاب سازی گل و بوته‌ای، رکابه و حاشیه

صفحه شمار دارد ۴۸۲ + ۳۲ + ۶۴ صفحه

شماره بازیابی: A/28.c1

شماره ثبت: ۱۰۷۱۳۰

فهرست اسناد جمالزاده

(موجود در کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه تهران)

سوسن اصیلی

سیّد محمّد علی جمالزاده، نویسندهٔ نامدار ایرانی، به سال ۱۳۰۹ ق در اصفهان متولد شد. پدرش سیّدجمال واعظ اصفهانی بود که در جریان مشروطه به دست نیروهای محمدعلی شاه در سال ۱۳۲۶ ق به قتل رسید. جمالزاده اندکی پس از انقلاب مشروطه در سال ۱۹۰۸ م برای تحصیل راهی بیروت شد. از آنجا برای ادامهٔ تحصیل به فرانسه رفت و تا سال ۱۹۱۱ م در لوزان تحصیل کرد. در سال ۱۹۱۵ م به برلن رفت و ۱۵ سال در آنجا اقامت گزید. انتشار مجلهٔ کاوه از فعالیتهایی بود که جمالزاده در طول سالهای اقامت در برلن به همراه سیدحسن تقی‌زاده انجام داد. وی در سال ۱۹۳۱ م به استخدام دفتر بین‌المللی کار درآمد و به ژنو منتقل شد و تا آخر عمر یعنی ۱۷ آبان ۱۳۷۶ ش در این شهر ماند.

جمالزاده دوران بسیار کوتاهی از عمر طولانی خود را در ایران گذراند، اما همیشه دغدغهٔ ایران و زبان فارسی را داشت. این نویسندهٔ پرکار در طول این سالها بسیار نوشت. نوشته‌های متنوع او از نامه‌های بیشمار گرفته تا مقالات و داستانها و نقدها و یادداشتهای کوچک و پراکندهٔ هر یک مطلبی درخور و قابل خواندن در خود دارد. بسیاری از داستان‌ها، مقالات و تحقیقات جمالزاده به چاپ رسیده است و بسیاری نیز در میان انبوه دستنوشته‌های او ناشناس باقی مانده است.

جمالزاده در سال ۱۳۶۸ ش علاوه بر حدود ۲۵۰۰ جلد کتاب چاپی، ۱۳ کارتن از

دستنوشته‌هایش را به کتابخانهٔ مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه تهران اهدا کرد. این ۱۳ کارتن شامل دستنوشته‌های مقالات، داستان‌ها، یادداشت‌ها، نامه‌ها و خاطرات او و تعداد بسیار زیادی بریده جراید بود. در ابتدا چیدن این کارتن‌ها هیچ نظمی نداشت و تا سال ۱۳۷۹ ش حتی در کتابخانهٔ مرکزی به ثبت هم نرسیده بودند. در این سال که مسئولیت بخش نسخه‌های خطی به نگارندهٔ این سطور محوّل شد، ابتدا همهٔ این اسناد را در مجموعه‌های نسخه‌های خطی کتابخانهٔ مرکزی و مرکز اسناد به شمارهٔ ۱۰۹۹۳ به ثبت رساندم. پس از سه سال، در شهریور ۱۳۸۲ ش هیأت امنای محترم آثار جمالزاده طبقه‌بندی و ساماندهی اسناد جمالزاده را به من واگذار کرد و از آن زمان به مدت یک سال به برگ‌شماری و طبقه‌بندی این دستنوشته‌ها پرداختم. این مجموعه شامل حدود ۱۰ هزار برگ است که نیمی از آنها بریده جراید و نیم دیگر در چندین موضوع طبقه‌بندی شده است.

در میان دستنوشته‌های جمالزاده چند فهرست از آثار او به قلم خودش دیده می‌شود. او به هنگام نگارش این فهرستها یک تقسیم‌بندی هم از آثارش ارائه کرده است. براساس تقسیم‌بندی جمالزاده از آثارش می‌توان آنها را به شیوهٔ زیر تفکیک کرد:

ـ ادبی (شامل رمان و مجموعه داستانها)

ـ اقتصادی (مثل: گنج شایگان)

ـ نامه‌های شخصی جمالزاده به اشخاص

ـ مقالات

ـ مقدمه (بر کتابهای خودش، بر کتابهای دیگران)

ـ ترجمه‌ها

ـ زبانشناسی و لغت (مانند فرهنگ لغات عامیانه)

ـ یادداشتهای گوناگون (مانند هزار بیشه، کشکول جمالی، صندوقچهٔ اسرار)

جمالزاده فهرستهایی نیز از مقالات خود که در مجلات گوناگون به چاپ رسیده است تهیه کرده بود. از آن جمله‌اند:

مقالات منتشر شده در مجله یغما از سال ۱۳۲۷ تا ۱۳۴۴

مقالات منتشر شده در مجله علم و هنر از سال ۱۳۰۶

مقالات منتشر شده در مجله سخن از سال ۱۳۳۱ تا ۱۳۴۲

اما فهرستهایی که جمالزاده تهیه کرده تنها مربوط به آثار چاپ شدهٔ اوست. بررسی اسناد جمالزاده روشن کرد که دستنوشته‌های او به لحاظ موضوعی گسترده‌تر از طبقه‌بندی خودش هستند و می‌توان فهرست را وسیعتر کرد. بنابراین تلاش شده فهرست حاضر جزئی‌تر و دقیق‌تر تنظیم شود.

تفکیک این اسناد کاری بسیار دشوار بود. موضوع دادن به هر نوشته مستلزم خواندن دقیق آن است که کپی بودن بیشتر این نوشته‌ها یا نوشته شدن آنها روی کاغذهای نازکی که با کاغذ کاربن کپی‌برداری شده‌اند بر دشواری کار افزوده است، نوشته‌هایی که اغلب ناخوانا و کمرنگ و گاهی بدون عنوان هستند. در برخی موارد جمالزاده، خود تاریخ و یا حتی محلّ انتشار است تلاش کرده‌ام مشخصات آن را بیابم، در این صورت مطالب اضافه شده داخل [ ] آمده است.

در برخی موارد با توجه به متن، عنوانی برای مقاله قرار داده‌ام. گاهی عنوانی که روی نوشتهٔ دستنویس آمده با آنچه به چاپ رسیده است متفاوت بوده، در این صورت عنوان نوشته دقیقاً آمده و عنوان چاپ شده داخل [ ] گذاشته شده است.

در پایان از اعضای محترم هیأت امنای جمالزاده جناب آقای دکتر باستانی پاریزی، جناب آقای استاد ایرج افشار و جناب آقای دکتر شکرچی‌زاده که انجام این کار را به من محوّل کردند کمال سپاسگزاری را دارم.

مقالات ادبی، فلسفی و عرفانی ۱۰۹۹۳/۱/۱

- ادعای غبن کودکان ما. ۲۱ آذر ۱۳۴۴، [در روزنامه پارس شیراز چاپ شده است] ۱_۹
- اصلاح املا و رَسم‌الخط فارسی. ۲۲ آذر ۱۳۴۳، [دانشکده ادبیات تهران، س ۱۲، ش ۳، (۱۳۴۴): ۳۱۱_۳۱۹] ۱۰_۱۹
- بایزید بسطامی. ۱۰ مرداد ۱۳۶۲ ۲۰_۳۶۷
- پژواک (ظهور یک شاعر واقعی). آبان ۱۳۳۷ ۳۶۸_۳۹۲
- توارد و تداعی [ناقص] ۳۹۳_۳۹۴
- داستان ققنس. [«داستان مرغ ققنس»، کاوه [جدید]، ۷: (۱۳۴۸)، ۴۱۵_۴۱۸] ۳۹۵_۳۹۷
- دو زن شاعره یکی انگلیسی ودیگری فرانسوی (امیلی‌برونته _ لوسی دولارو ماردرویس) ۳۹۸_۴۰۲
- ران ملخی در پیشگاه سلیمان (رفعت مقام امام غزالی در صفحه جهان) (۲ نسخه) ۴۰۳_۴۵۵
- رمان‌نویس و روزگارش، نوروز ۱۳۴۲ [راهنمای کتاب ۶، ش ۴_۵ (۱۳۴۲): ۴_۱۰] ۴۵۶_۴۶۴
- سیر و سیاحتی در مثنوی مولانا (امثال و حکم) [یغما، ۱۳ ش ۹ (۱۳۳۹): ۴۳۹_۴۴۱] ۴۶۵_۴۷۹
- [شیخ احمد احسایی] ۴۸۰_۴۸۴
- طریقه نویسندگی و داستان سرایی [ناقص] ۴۸۵_۵۱۸
- طفل نازپرور. ۱۴ مرداد ۱۳۴۱ {یغما، سال ۱۵، ش ۷، مهر ۱۳۴۱. ص ۳۱۶} ۵۱۹_۵۳۶
- فرهنگستان ایران و زبان فارسی. تیر ۱۳۲۴ ۵۳۷_۵۵۷
- فرهنگ و زبان (کپی) ۵۵۸_۵۶۶
- قدیم و قدیمی [ارمغان، ۴۰ (۱۳۵۰): ۶۹۳_۶۹۹] ۵۶۷_۵۷۳
- ملا احمد نراقی و سویفت نویسندهٔ انگلیسی. نوروز ۱۳۴۰ ۶۰۲_۶۰۹
- مطالبی در باب فن ترجمه [تلخیص همین مقاله در کتاب: هفت کشور. به کوشش علی

دهباشی. تهران، سخن ۱۳۸۰ ص ۱۷_۲۹] ۵۷۴۵۷۸
- مطالبی دربارهٔ اقامت عارف در همدان. ۲۶ دی ۱۳۴۲ ۵۷۹_۵۸۸
- مقام و منزلت زبان فارسی و راه اصلاح و تقویت آن. تیر ۱۳۲۴ ۵۸۹_۶۰۱
- نمونه‌ای از تمدن واقعی و آنچه ما عرفان می‌خوانیم، ۱۰ شهریور ۱۳۵۲ ۶۱۰_۶۱۷
- هاتف اصفهانی ۶۱۸_۶۲۲
- [هزار دستان] خرداد ۱۳۵۲ ۶۲۳_۶۸۳
- همشهری من هاتف اصفهانی (کپی از چاپی) [کاوه (جدید)، ۷ (۱۳۴۸): ۲۲۳_۲۲۷] ۶۸۴_۶۸۶

مقالات تاریخی، سیاسی و اجتماعی ۱۰۹۹۳/۲/۲

[آنکتیل دوپرون. (ناقص) جنگ، سال اول، ۹: (شهریور ۱۳۶۹) ۲۷، ۱۰: ۳۲_۳۳؛ ش ۱۱، ۵۰_۵۱ و طلیعه ش ۹ تا ۱۱] ۱_۱۷
- [اصفهان به گفتگوی خانوادگی درباره اصفهان. (ناقص)، این کتاب در تهران، بنگاه ترجمه و نشر کتاب. ۱۳۵۳ به چاپ رسیده است.] ۱۸_۲۶
- امام موسی صدر ۲۷_۵۴
- انقلاب سفیدی که در ایران برنگ خون درآمد ۵۵_۵۹
- [اوضاع اجتماعی ایران] ۶۰_۶۴
- با سواد بودن ارمنیهای جلفا (اصفهان) «یک قرن و نیم پیش از این» [هور، ۱ (۱۳۵۱)، ش ۶_۱۵۲] ۶۵_۷۰
- باقرخان خوراسکانی ۷۱_۹۹
- بدر آی تا ببینی طیران آدمیت، فرزندان آدم در کرهٔ مریخ. اول تیر ۲۵۳۵ ۱۰۰_۱۰۵
- پیامی به مردم ایران در ۴۳ سال پیش از این (اصل و کپی). ۲۱ فروردین ۱۳۶۸ [روزنامه‌های اطلاعاتی] ۱۰۶_۱۱۴
- تداعی معانی ۱۱۵_۱۱۷

داستانها ۱۰۹۹۳/۲/۳

نقد و بررسی ۱۰۹۹۳/۲/۴

---

۱. جمالزاده بر بالای این داستان نوشته است: «قصه‌های کوتاه برای بچه‌های ریشدار». قصه یازدهم. در حالی که در متن چاپی این قصه وجود ندارد و قصه یازدهم «پینه‌دوز شیراز» نام دارد. گویا جمالزاده از چاپ آن در این مجموعه منصرف شده است.

ـ تاریخ جنگ روم و ایران ۸۷_۹۸

ـ تاریخ عرب و اسلام: زن و رسم حرم [از امیر علی] ۲ فروردین ۱۳۶۳ ۹۹_۱۰۳

ـ تذکره‌خوان نعمت، ۱۵ اردیبهشت ۲۵۳۷ [از ذکایی بیضایی. ارمغان، ۴۷: (۱۳۵۷)، ۱۳۶_۱۴۶] ۱۰۴_۱۱۰

ـ تذکری درباره مقالات دانشمند محترم آقای پرویز خائفی (در بهار ایران در تحت عنوان گشت‌وگذاری در حافظ فرزاد). ۲۷ شهریور ۱۳۵۲ ۱۱۱_۱۲۴

ـ توطئه بر ضد ملت ایران [از ف. یارتان. لوزان ۱۹۷۱] ۱۲۵_۱۲۸

ـ [جلاء العیون]: گهی بر طارم اعلی نشینم، گهی بر پشت پای خود نبینم ۱۲۹_۱۴۲

ـ جوهر فرد، ۳۰ دی ۱۳۵۸ [از عبدی بیک شیرازی. آینده ۷: (۱۳۶۰)، ۱۲۲_۱۲۳] ۱۴۳_۱۴۵

ـ چشمهایش (ترجمه آلمانی) [از بزرگ علوی راهنمای کتاب، ۲ ش ۵ (۱۳۳۸): ص ۷۵۳_۷۵۴] ۱۴۶_۱۵۱

ـ [چند روزی با حکیم فلکی شیروانی. تصحیح طاهری شهاب. وحید ۱۰: (۱۳۵۱) ص: ۵۵۵_۵۶۶، ۱۰۵۴_۱۰۶۹، ۱۳۶۸_۱۳۷۴]

ـ داستانسرایان ایران (به زبان آلمانی) [از: بورگل و فرامرز بهزاد] ۲۵ بهمن ۱۳۵۸ ۱۷۶_۱۷۸

ـ داستانهای برگزیده داستانسرایان ایرانی معاصر (ترجمه آلمانی) اول فروردین ۱۳۴۰ ۱۷۹_۱۸۴
[از رودلف گلپکه. راهنمای کتاب ۴: (۱۳۴۰) ص ۴۹۷_۵۰۱]

ـ دوحه الازهار، ۱۳ نوروز ۱۳۵۴ [همایی‌نامه، تهران. ۱۳۵۵، ۲۸۷_۳۰۰] ۱۸۵_۲۰۹

ـ دیوار سفید (ترجمه آلمانی پانزده داستان از بزرگ علوی) دی ۱۳۳۹ [راهنمای کتاب، ۴ ش ۸ (۱۳۴۰): ۳۴_۳۶] ۲۱۰_۲۱۲

ـ زندگانی روزمره مردم آذربایجان و ظهور تمایلات جدید در نمایشنامه‌های میرزا فتحعلی آخوندزاده [راهنمای کتاب، ۵: (۱۳۴۱)، ۵۵۰_۵۵۵] ۲۱۳_۲۲۰

ـ [زندگی و پیام مانی. از مهندس ناصح ناطق] ۲۲۱_۲۶۲

ـ زیر آسمان ایران: یادداشتهایی از یک نفر امریکایی در طی سیاحت خود در ایران. مرداد ۱۳۶۸. [از هرمان نوردن. مقاله در ره‌آورد چاپ شده] ۲۶۳_۳۰۲

ـ صدف و قصه تنهایی او. ۱۴ اردیبهشت ۱۳۵۱ [اشعار تورج رهنما] ۳۰۳_۳۱۳

ـ غروب جلال. ۲۱ خرداد ۱۳۶۱ [از سیمین دانشور] ۳۱۴_۳۱۸

ـ فردوسی و شعر او [از مجتبی مینوی یغما، ۲۱: (۱۳۴۷)، ۱۲۷_۱۳۲، ۱۷۶_۱۸۱] ۳۱۹_۳۴۸

ـ قصاص قبل از جنایت. مرداد ۱۳۴۵ ۳۴۹_۳۵۲

ـ قصهٔ قصه‌ها [قصص العلما و نقل از این کتاب] ۳۵۳_۳۶۰

ـ کلمات عربی در شاهنامه فردوسی [از محمدجعفر معین‌فر. راهنمای کتاب، ۱۴: (۱۳۵۰)، ۵۶۸_۵۷۱] ۳۶۱_۳۸۲

ـ مجموعهٔ سخنرانیهای کانون فرهنگی ایران جوان (جلد سوم). اول تیر ۱۳۵۱ ۳۸۳_۳۸۹

ـ مراحل عرفانی شیخ ابو سعید (به زبان فرانسه) اسرار التوحید فی مقالات شیخ ابوسعید تألیف محمدبن منور. [راهنمای کتاب، ۱۸: (۱۳۵۴) ۶۵۰_۶۵۸] ۳۹۰_۴۰۴

ـ مشکلی که با آن دست به گریبان شده‌ام. ۱۰ دی ۱۳۶۲ [مقدمه ابن خلدون] ۴۰۵_۴۰۸

ـ مکتب راستی: داستان دزد قلابی [از احمد مهران] ۲۱ بهمن ۱۳۴۲ ۴۰۹_۴۱۲

ـ یادنامه یان ریپکا [از راهنمای کتاب، ۱۰: (۱۳۶۴)، ۴۰۲_۴۰۴] ۴۱۳_۴۱۶

مقدمه‌ها ۱۰۹۹۳/۲/۵

شامل مقدمه‌هایی که جمالزاده بر آثار دیگران و خودش نوشته است.

ـ [اشعار سپنتا. عبدالحسین سپنتا] (۲۱ اردیبهشت ۱۳۴۷) ۱_۶

ـ [ترجمه روسی آثار جمالزاده توسط جهانگیر دری] (دو مقدمه) ۲۸ سپتامبر ۱۹۶۶ و ۱۱ اوت ۱۹۶۶ ۷_۱۷

ـ [صدف و قصه تنهایی او، تورج رهنما، تهران ۱۳۵۰ ـ بخشی از این مقدمه در آغاز کتاب به چاپ رسیده است] ۱۸_۳۲

ـ فرهنگ لغات عامیانه (دیباچه مختصری بر چاپ دوم) محمدعلی جمالزاده. ۲۲ دی ۱۳۶۰ ۳۳_۳۷

ـ مجموعه داستان‌های ابوتراب جلی: دیباچه یا درودی از دور ۳۸_۵۰

ـ مقدمه‌ها و دیباچه‌ها: [شرح برخی از دیباچه‌هایی که جمالزاده نوشته است به قلم خودش] ۵۱_۵۲

ـ نامه‌های جمالزاده. به کوشش علی دهباشی [این کتاب هنوز به چاپ نرسیده] ۵۳_۵۵

ـ هیچی‌گری، عصیانی علیه تمدن. فرزین دوستدار و محمدحسن مجاهد، تهران ۱۳۵۲ [کپی از چاپی] ۵۵_۶۵

ترجمه‌ها ۱۰۹۹۳/۳/۶

ـ بوقلمون. آنتوان چخوف. تیر ۱۳۴۵ ۱_۸

ـ داستان داستانها (فرضیه) کلودفارر. شهریور ۱۳۳۴ [ناقص] ۹_۱۱

ـ «دختر لیلیط» آناتول فرانس [ناقص. همراه متن اصلی. سخن، س ۱۲، ش ۱۲/۱۱ (۱۳۴۰): ص ۱۱۴۰_۱۱۴۷] ۱۲_۱۶

ـ راهی برای صلح در ویتنام، بوشوالد ۱۷_۱۹

ـ زنده باد صلح و صفا. بوشوالد. مهر ۱۳۴۴ ۲۰_۲۱

ـ سیاست و ادبیات در ایران. (در روزنامه سویسی به نام «روزنامه جدید زوریخ» به چاپ رسیده است) ۲۲_۲۵

ـ طوفان نوح. از داستان قلقمش بر طبق ترجمه آلمانی آن، دی ۱۳۳۹. [«قدیم‌ترین داستان طوفان نوح». راهنمای کتاب، ۴ ش ۲ (۱۳۴۰): ص ۱۱۶_۱۲۱] ۲۶_۳۲

سخنرانیها ۱۹۹۰۳/۳/۷

براساس محل سخنرانی الفبایی شده است.

ـ انجمن علوم اجتماعی ژنو. عنوان: «زن ایرانی در هزار و یک شب»، سه‌شنبه ۱۴ مارس ۱۹۴۴ ۱_۷

ـ رادیو بی‌بی‌سی، عنوان: «نویسندگی و داستانسرایی» دو قسمت. آذر ۱۳۶۲ ۸_۲۰

ـ رادیو پارس. ژنو «نوروز» ۲۰ مارس ۱۹۸۸ ۲۱_۲۴

ـ رادیو زاربروک (آلمان) [دو نسخه اصل و تایپی]، عنوان: «روابط معنوی ایران و آلمان» ۱۲ اسفند ۱۳۴۳/۳ مارس ۱۹۶۵ ۲۵_۳۲

ـ سفارت ایران در برن. درباره جمهوری اسلامی ایران، ژوئیه ۱۹۸۴ ۳۳_۳۶

ـ کمیسیون ملی یونسکو در سویس، عنوان: «ایران» ۴ و ۵ نوامبر ۱۹۶۲ ۳۷_۳۹

ـ نمایندگی ایران در ژنو. عنوان: «وفات آیت اله طالقانی»، ۱۳ سپتامبر ۱۹۷۹ ۴۰_۴۳

مصاحبه‌ها ۱۰۹۹۳/۳/۸

الفبایی براساس نام مصاحبه کننده

ـ رادیو بی بی سی، سپتامبر ۱۹۷۲ ۱_۸۹

ـ روزنامه اطلاعات، ۲۳ خرداد ۱۳۵۶ و ۲۹، اردیبهشت ۱۳۲۶ ۹۰_۱۵۰

ـ سئوال و جوابهایی درباره جمالزاده و آلمان. ربیع‌الاول ۱۳۴۱ قمری ۱۵۱_۱۶۱

ـ کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان (ارسلان ساسانی)، ۲۶ مه ۱۹۷۷ [فقط سؤالها موجود است به خط جمالزاده] ۱۶۲_۱۶۳

ـ کوی پر، میشل. [برای تز دکترا درباره جمالزاده که در دانشگاه تهران نوشته] اکتبر ۱۹۸۰ ۱۶۴_۱۹۴

ـ مهدی‌پور، حبیب‌اله، در مدرسه دراماتیک تهران، مه ۱۹۷۳ (اردیبهشت ۱۳۵۲) ۱۹۵_۲۰۲

ـ نفیسی، حمید ۲۰۳_۲۲۱

اظهار نظر و مطالب جمالزاده درباره دیگران ۱۰۹۹۳/۳/۹

در این بخش اظهارنظرها و اطلاعات جمالزاده درباره معاصرانش در نظر بوده است

- بابامقدم، رضا [«وفات بابامقدم». نشر دانش. س ۷ (۱۳۶۶)، ۴۸۳] ۱-۵
- دشتی، علی ۶
- دولت‌آبادی، یحیی (درباره سنگ مزار دولت آبادی) ۷-۹
- دهخدا، علی‌اکبر ۱۰
- رودار، ژورژ ۱۱
- ریپکا، یان ۱۲-۱۵
- شرقی، فضل‌الله ۱۶
- عارف قزوینی، ابوالقاسم ۱۷
- قزوینی، محمد ۱۸-۲۰
- لیبنیتز ۲۱
- هدایت، صادق (چاپ شده در کتاب حسن طاهباز) ۲۳-۲۶
- یغمایی، حبیب ۲۷-۳۲

فهرست آثار جمالزاده به قلم خود او ۱۰۹۹۳/۳/۱۰

در این پوشه چندین فهرست موجود است که جمالزاده از آثار خودش نوشته است
برخی این فهرستها را برای چاپ در نشریات تهیه کرده شامل:

- فهرست مقالات در مجله سخن ۱-۳
- فهرست مقالات در مجله علم و هنر ۴-۶
- فهرست مقالات مجله کاوه ۷-۱۲
- فهرست مقالات جمالزاده در مجله کاوه ۱۳-۲۴
- فهرست مقالات در مجله یغما ۲۵-۲۷

[در زیر این فهرست جمالزاده نوشته: اما در سال هفدهم ۱۳۴۳ هیچ مقاله‌ای نداشته‌ام!

جای تعجب است. جمالزاده]

- فهرست موضوعی آثارش. تقسیم‌بندی موضوعی که جمالزاده برای آثارش ارائه کرده به شرح زیر است: ۲۸-۵۲
- رمان و داستان
- اقتصاد
- تاریخ
- اجتماعی
- اخلاقی
- تراجم احوال
- زبانشناسی و لغت
- ترجمه
- یادداشتهای گوناگون
- مقدمه‌ها

جمالزاده در سالهای مختلف چندین کتابشناسی از آثار خودش تهیه کرده است

- پراکنده‌ها ۵۳-۶۵

نوشته‌های دیگران درباره جمالزاده و آثارش ۱۰۹۹۳/۳/۱۱

براساس نام نویسنده مطلب الفبایی شده است

- آخرین اثر قلمی جمالزاده «قنبرعلی جوانمرد شیراز» ۱-۵
- آرین‌پور، یحیی. نقل از کتاب از صبا تا نیما، تهران ۱۳۵۴ ۶-۱۳
- ادبیات جهانی. (مجله در چکسواکی) ش ۱. س ۱۹۶۲ ۱۴-۲۰
- اسلامی ندوشن، محمدعلی. نقل از مقاله: «تأثیر اروپا در تجدید ادبی ایران» راهنمای کتاب. پاییز ۱۳۴۳ ۲۱
- انجمن قلم ایران (گزارش نشست انجمن قلم برای بزرگداشت جمالزاده) ۲۲

ـ پیوند (مجله) مرداد ۱۳۴۳. چاپ مونیخ ۲۳

ـ تامیز ادبی (روزنامه). جمعه ۱۲ ژوئن 1953 ۲۴ـ۳۴

ـ جباری، محمدجواد (شعر) ۳۵

ـ چایکین. (محقق روسی) نقل از کتاب شرح مختصر ادبیات معاصر ایران. مسکو ۱۹۲۸ ۳۶ـ۳۸

ـ چویتوف. جمالزاده در عالم مطایبات و شوخی و فکاهی نقل از کتاب «مطایبات در ادبیات ایران» ۳۹

ـ رودار، ژورژ (ایرانشناس سویسی) ۴۰

ـ ریپکا، یان. «از تاریخ ادبیات ایران» ۴۱

ـ صهبا، ابراهیم. چند شعر درباره جمالزاده ۴۲ـ۴۸

ـ فروزانفر، بدیع‌الزمان. از «بانگ نای» تهران ۱۳۳۷ ۴۹

ـ قزوینی، محمد. سه نقل از نامه‌های قزوینی به تقی‌زاده و بیست مقاله ۵۰ـ۵۲

ـ کسمایی، علی‌اکبر ۵۳

ـ کیانوش، محمد (شعر) ۵۴

ـ لنچ، لئونید. از: ترجمه روسی داستانهای جمالزاده ۵۵ـ۵۶

ـ همایونی، صادق. «آقای ۱۳۱۳ هـ . ق با کراوات سرخ» [کپی از چاپی] ۵۷ـ۶۴

ـ [مقاله‌ای درباره ترجمه روسی آثار جمالزاده] ۶۵ـ۶۹

یادداشتهای کوتاه و نقل قول از کتابها درباره ادبیات، تاریخ و مسائل اجتماعی به انتخاب جمالزاده ۱۰۹۹۳/۳/۱۲

[ممکن است این یادداشتها بخشهایی از کتابها یا مقالات جمالزاده باشند]

ـ آخوندزاده ۱ـ۲

ـ آموزش در کشورهای مختلف ۳/۹

ـ الله ۱۰ـ۱۹

ـ انقلاب اسلامی ایران ۲۰ـ۲۲

ـ بردیا ۲۳

ـ تاریخ ۲۳

ـ «تذکر» درباره وضعیت ایران ۲۴

ـ جمعیت جهان ۲۶ـ۲۹

ـ حیات و ممات ۳۰ـ۳۱

ـ داستان ۳۲

ـ ذوق و وجد و حال در شعر فارسی ۳۳

ـ روحیه شرقی ۳۴

ـ زبان سغدی ۳۵ـ۳۸

ـ سراندیب (سیلان) ۴۷ـ۳۹

ـ سن زمین ۴۸ـ۵۰

ـ شأن نزول اصطلاح «بازهم دو قورت و نیمش باقی است» ۵۱ـ۵۴

ـ شرایط نویسنده ۵۵ـ۵۶

ـ شرط داستان و رمان‌نویسی در ایران ۵۷

ـ [شعر مینوی و پاسخ جمالزاده] ۵۸

ـ [شوالیه Lycklama Anijeholt (سیاح هلندی)] ۵۹ـ۶۰

ـ صناعت قالی ۶۱

ـ [صناعی لفظی] ۶۲ـ۶۴

ـ علمای ایران در قرن سیزدهم ۷۱ـ۷۹

ـ عهد پهلوی ۸۰

ـ فقر نوازی بزرگ منشانه ۸۱

ـ فلات ایران ۸۲ـ۸۳

ـ قدیمی ۸۴

خاطرات و نوشته‌های جمالزاده دربارهٔ خودش ۱۰۹۹۳/۴/۱۳

این پوشه شامل مطالبی است که جمالزاده از خاطراتش نگاشته برخی از آنها یادداشتهای پراکنده است. علاوه بر آنها موارد زیر دارای عنوان می‌باشد:

اصطلاحات و ضرب‌المثلها ۱۰۹۹۳/۴/۱۴

یادداشتهای پراکنده‌ای از ضرب‌المثلها. شامل تعداد زیادی ضرب‌المثل و اصطلاحات و اشعار مربوط به آنها به روی کاغذهای با اندازه‌های مختلف. جمالزاده به روی پوشهٔ یکی از آنها نوشته: «امثال و اصطلاحات فارسی». ۱_۲۱۵

نوشته‌ها و مقالات دیگران (دربارهٔ جمالزاده یا مربوط به او نیست) ۱۰۹۹۳/۴/۱۵

است اصلاً و موضوعاً و ترجمه و همه چیزاً»

ـ موله، م: ترجمه مقاله درباره کوش‌نامه ۱۲۹_۱۰۷

ـ نامه دوستانه علی‌اصغر حکمت به ایرج افشار از بهشت ۱۳۴_۱۳۰

ـ نویسندگان مقالات روزنامه کاوه منطبعه برلن ۱۴۵_۱۳۵

عکسها ۱۰۹۹۳/۴/۱۶

ش ۱: عارف قزوینی در میان دو نفر دیگر

در پشت عکس نوشته شده: «این عکس را آقای عبدالحسین سپنتا در اردیبهشت ۱۳۱۱، آخرین بهار عارف، در همدان برداشته‌اند».

ش ۲: کارت پستال از یک اطاق پشت آن نوشته: «من جمالزاده با زنم (اگی) این خانهٔ دهاتی و این اطاق را دیدن کردیم».

ش ۳: کارت پستال از الکسی رمیزوف Alexei Remizov کسی آن را به جمالزاده تقدیم کرده است.

ش ۴: تصویر رضا مهدوی رئیس التجار، آقا محمود حریرفروش، حاجی محمدآقا کاشانی، حاجی حسین آقا مهدوی امین الضرب، حاجی محمد اسماعیل قزوینی صراف

در پشت آن: تصویر کاظم‌زاده ایرانشهر و رضا تربیت در کوسهتاهای سویس [دو نسخه چاپ شده در راهنمای کتاب. مرداد ۱۳۵۵، همراه یادداشتی از جمالزاده الصاق به آنها]

ش ۵: یک زن و مرد [ناشناس]

ش ۶: یک زن [ناشناس]

ش ۷: کاریکاتوری از جمالزاده، کار بیژن اسدی [کپی]

ش ۸: کاریکاتوری از جمالزاده، کار بیژن اسدی [کپی]

ش ۹: تصویر سید جمال واعظ، کار بیژن اسدی [کپی]

ش ۱۰: اعضای بخش فارسی رادیو بی بی سی: دره‌باغی، طاهری، حمید عنایت، خانم صرفی، دهگان، فخرالدین (همراه یک یادداشت از جمالزاده)

ش ۱۱: تجار حامل فرمان مشروطیت. [چاپ شده در راهنمای کتاب مهر ـ آذر ۱۳۵۴، همراه یادداشتی از جمالزاده درباره حاجی محمدباقر کاشانی]

نامه‌های دیگران به جمالزاده (شخصی، فارسی، از طرف ایرانیها) ۱۰۹۹۳/۵/۱۷

ـ آبادی، اسکندر ۱۳۶۵ — ۱

ـ آذری، علی ۱۳۴۶/۷/۲۰ — ۲

ـ آذریزدی، مهدی ۱۳۴۶/۵/۸ — ۱۱_۳

ـ آشنا، محمد (۲ نامه) ۱۳۵۴/۲/۱۵ و ۱۳۵۳/۱۱/۱ — ۱۴_۱۲

ـ آل احمد، شمس ۱۳۵۹/۶/۱۵ و ۱۳۶۱/۴/۱۶ — ۲۰_۱۵

ـ ابریشمی، محمدحسن ۱۳۶۴/۱۲/۱۴ — ۲۲_۲۱

ـ ابوترابیان، حسین ۱۳۵۷/۳/۱۰ — ۲۳

ـ اختری، محمدعلی ۱۳۵۴/۱۱/۲۴ — ۲۴

ـ اردلان، علیقلی ۱۳۶۳/۳/۲۵ — ۲۵

ـ اسدی‌پور، بیژن ۱۹۸۴/۸/۲۲ — ۲۷_۲۶

ـ افشار، ایرج ۱۳۳۹/۱/۱۸ — ۲۸

ـ افغانی، علی‌محمد ۱۳۵۰/۵/۲۰ — ۵۷

ـ افنان، روحی محسن (۵نامه) ۱۳۴۸/۴/۲۷ و ۱۹۶۹/۷/۲۶ و ۱۹۶۹/۶/۱۹ و ۱۹۶۹/۹/۲۲ — ۵۶_۲۹

ـ امیری فیروزکوهی، کریم ۱۳۴۹/۴/۳۱ — ۵۸

ـ امینی، علی (دکتر) ۱۹۶۰/۸/۲۹ — ۵۹

ـ ایزدی. یوسف ۱۳۶۶/۱۰/۸ — ۶۰

ـ بابامقدم، رضا (۶ نامه) ۱۳۵۴/۷/۲۲ و ۱۳۵۸/۱۲/۲۱ و ۱۳۵۹/۴/۲۶ و ۱۳۶۱/۴/۷ و ۱۳۶۳/۶/۲۷ و ۱۳۶۷/۲/۴ — ۸۷_۷۱

ـ باستانی پاریزی، محمدابراهیم — ۸۸

- شهریار نقوی، حیدر ۱۹۶۶/۹/۲۵
- صدر، ابوالحسن ۱۳۴۲/۱۱/۲۷ ۳۶۴
- صدر، سیدرضا ۱۳۶۰/۲/۲۰ ۳۶۵
- صهبا، ابراهیم ۱۳۵۳ و ۱۳۴۵ و ۱۳۴۲ و مرداد ۱۳۵۳ (۶ نامه) ۳۶۶_۳۸۳
- طـاهری شـهاب، مـحمد (رئیس انـجمن ادبـی سـاری) ۱۳۴۸/۳/۱۷ و ۱۳۴۸/۴/۸ (۲نامه) ۳۸۴_۳۸۶
- طباطبایی، سیدضیاءالدین ۱۹۳۴/۵/۲۵ (کپی) ۳۸۷
- طوطی، حسین ۱۳۳۴/۳/۱۱ ۳۸۸_۳۹۴
- طهباز، حسین ۳۹۵
- علا، حسین ۲ جوزا ۱۲۹۷ و ۱۳۱۰/۷/۱۴ ۳۹۶_۳۹۷
- علوی، بزرگ ۱۹۸۱ و ۱۹۶۹/۱۰/۱۴ ۳۹۸_۴۰۱
- فاتح، مصطفی ۱۳۴۳/۸/۲۰ و ۱۹۶۵/۴/۲۳ ۴۰۲_۴۰۵
- فاضل، علی ۱۳۶۷/۵/۲۴ ۴۰۶
- فرخ، محمود ۱۳۳۶/۱/۲۳ ۴۰۷
- فرزانه، محسن ۱۳۶۰/۱/۲۷ و ۱۹۸۹/۱/۴ و ۱۳۶۰/۳/۱۱ ۴۰۸_۴۱۶
- فرزد، امان‌اله ۱۳۴۵/۱/۲۰ / ۱۳۵۲ (۳ نامه) ۴۱۷_۴۶۹
- قاضی سعیدی، محمود ۱۳۶۷/۲/۶ ۴۷۰_۴۷۳
- قرائی، حسن ۱۳۵۹/۹/۱ ۴۷۴
- قزوینی، محمد ۱۹۲۲/۱۲/۲۸ و ۱۹۲۹/۷/۱۰ (۲ نامه همراه رونوشت یکی از نامه‌ها به خط جمالزاده و چند کپی) ۴۷۵_۴۹۴
- کاوه، مرتضی ۱۳۶۵/۵/۱۰ ۴۹۵_۵۰۰
- کاویانی، رضا ۱۹۶۳/۱۱/۲ ۵۰۱
- کتیرایی، محمود ۱۳۴۵ و ۱۳۴۸/۱۲/۲۰ و ۱۳۴۹/۶/۱۰ (۳ نامه) ۵۰۲_۵۰۹
- کیانوش، محمود ۱۳۴۵/۲/۲۶ (۲نامه) ۵۱۰_۵۱۶

- گلبن، محمد ۱۳۴۹/۶/۱۷ و ۱۳۵۱/۱۲/۱۱ و ۱۳۴۷/۴/۱۱ (۳ نامه) ۵۱۷_۵۲۱
- لیمونادی، علی ۱۹۸۶/۳/۱۰ ۵۲۲
- متینی، جلال ۱۳۶۴/۶/۲۱ ۵۲۳_۵۲۴
- مجتهدی، مهدی (۳ نامه) ۱۳۴۹/۲/۱ و ۱۹۹۷/۱۱/۳۰ و ۱۳۴۷/۳/۲۵ (سواد) ۵۲۵_۵۳۸
- مستوفی، شمس ۱۳۵۵/۱۱/۹ ۵۳۹_۵۴۷
- مشایخی‌فر، سیدمحمد ۵۴۸_۵۴۹
- معاصر، حسن ۱۳۴۸/۷/۲۵ ۵۵۰_۵۵۱
- معرفت، حسن (مدیر انتشارات معرفت) ۱۳۵۴/۶/۲۶ ۵۵۲
- معین، باقر ۱۹۸۳/۱۱/۲۱ ۵۵۳_۵۵۴
- معین‌فر، جعفر ۱۹۶۸/۱۰/۱۷ و ۱۹۶۸/۱۱/۵ ۵۵۵_۵۵۹
- مقتدری، محمدتقی ۵۶۰_۵۶۸
- منزوی، علینقی ۱۳۵۹/۶/۱۴ ۵۶۹
- منطقی تبریزی، احمد ۱۳۶۷/۲/۱۳ و ۶۷/۱۰/۵ و ۱۳۶۷/۶/۱۲ (۳ نامه) ۵۷۰_۵۷۵
- مهدوی، ابراهیم ۱۹۸۸/۸/۱۶ ۵۷۶_۵۷۷
- مهدوی، معزالدین ۱۳۴۸/۳/۷ ۵۷۸
- مهدوی، یحیی ۱۳۵۹/۸/۲۷ ۵۷۹
- میبدی، علیرضا ۱۳۳۶/۱/۱۵ ۵۸۰
- میرصادقی، جمال ۱۳۴۶/۵/۲ ۵۸۱_۵۸۵
- میکده، روح‌اله ۱۹۷۰/۷/۱۷ ۵۸۶
- مینوی، مجتبی ۵۸۷_۵۹۶
- ناطق، مهندس ناصح ۱۹۷۳/۹/۲۰ و [نامه بدون تاریخ] ۵۹۷_۶۱۷
- نائم، ابراهیم ۱۳۵۲/۶/۵ ۶۱۸_۶۲۰
- نصیری، قوام ۱۳۴۴/۱۰/۲۰ ۶۲۱

ـ نقبایی ۱۹۸۳/۹/۱ ۶۲۲_۶۲۳

ـ نقوی هندی، سیدعلی مهدی ۱۳۵۲/۱۰۲۸ (همراه پاسخ جمالزاده) ۶۲۴_۶۲۸

ـ نوبخت شیرازی، حبیب‌ا... (۸ نامه) ۱۳۵۱/۲/۲۳ و ۱۳۵۰/۶/۱۷ و ۱۳۵۰/۶/۵ و ۱۳۵۰/۵/۱ و ۱۳۴۹/۱۱/۴ ۶۲۹_۶۵۳

ـ نیکرخ، احمد ۱۳۶۴/۱۰/۱۲ ۶۵۴_۶۵۵

ـ نیکوند، محمود ۱۳۴۶/۹/۱۵ ۶۵۶_۶۵۷

ـ وحیدزاده (نسیم) ۱۳۴۹/۹/۷ و ۱۳۴۸/۱۱/۱۴ و ۱۳۵۷/۱۲/۲۰ ۶۵۸_۶۶۰

ـ ولایتی، علی‌اکبر ۱۳۶۷/۴/۸ و ۱۳۶۶/۱۱/۱۴ ۶۶۱_۶۶۲

ـ وهمن، فریدون ۱۳۴۸/۶/۱۷ و ۱۹۶۹/۱۲/۲ (۳ نامه) ۶۶۳_۶۷۹

ـ همایون فرخ، رکن‌الدین ۱۳۲۶/۷/۱۰ ۶۸۰_۶۹۳

ـ یارشاطر، احسان ۱۹۵۲/۲/۶ و ۱۹۵۲/۱/۳۰ و ۱۹۶۹/۵/۱۰ (۳ نامه) ۶۹۴_۶۹۷

ـ یزدانیان، حسین ۱۳۵۱/۸/۱۰ و ۱۳۵۲/۱۰/۱۲ و ۱۳۵۱/۹/۲ (همراه پاسخ جمالزاده) ۶۹۸_۷۱۱

ـ یغمایی، حبیب ۱۳۴۷/۲/۲۳ و ۱۹۷۶/۱۲/۷ و ۱۳۹۷/۱/۱۵ ق (۳ نامه) ۷۱۲_۷۱۵

نامه‌های فارسی خارجیها به جمالزاده (شخصی) ۱۰۹۹۳/۵/۱۸

ـ آلپ‌ترک، نهاد. ۱۳۵۰/۱۱/۲۰ ۱_۲

ـ الغ زاده. ۱۹۶۹ ۳_۴

ـ انگلهارت، کریستین. ۱۹۷۶/۱۱/۱۹ ۵_۸

ـ خرموف (۹ نامه) ۱۹۶۶/۸/۱۸ و ۱۹۶۶/۱۰/۳۱ و ۱۹۶۷/۵/۱۰ و ۱۹۶۷/۹/۲۹ و ۱۹۸۵/۳/۱۱ و ۱۹۶۸/۲/۱۸ و ۱۹۶۸/۵/۵ و ۱۹۷۰/۱/۲ و ۱۹۷۴/۲/۲۰ ۹_۱۸

ـ علی، سعید (۳ نامه) ۴/ تموز/ ۱۹۷۰/ ۱۹۷۱/۹/۵/ ۱۹۷۸/۶/۱۵ ۱۹_۲۵

ـ کرویانگی (۲ نامه) ۱۳۵۱/۲/۱۷ / بی تاریخ ۲۶_۲۷

ـ کمیسارف، دانیل سیموندویچ. ۱۹۵۷/۵/۲۸ ۲۸

ـ گلپکه، ردولف (۲ نامه) ۱۹۵۰/۹/۱ / ۱۹۶۰/۹/۱۰ ۲۹_۳۲

ـ لنچ، لئونید. ۳۳

ـ ماخالسکی، فرانتسیشک (۳ نامه) ۱۹۶۱/۴/۲۹ / ۱۹۶۵/۱/۱۷ / ۱۹۷۱/۲/۱۹ ۳۴_۳۶

ـ نیکیتین، پیوتر ایوانوویچ. ۱۹۵۶/۱۲/۹ ۳۷_۳۸

نامه‌های جمالزاده به دیگران (شخصی، فارسی) ۱۰۹۹۳/۶/۱۹

ـ آذری، میرسیدعلی. ۱۸ مرداد ۱۳۵۱ ۱_۱۵

ـ آذریزدی، مهدی. ۲۵ فروردین ۱۳۴۶ (سوادنامه) ۱۶_۳۵

ـ آفاق، بهروز. ۲۵ فوریه ۱۹۸۹ ۳۶_۴۱

ـ آل‌احمد، شمس. ۲۹ خرداد ۱۳۵۹ ۴۲_۴۸

ـ ابریشمی، محمدحسین. ۲۰ آذر ۱۳۶۴ ۴۹_۵۵

ـ اسدآبادی، جمال‌الدین حسینی مجتهد. ۱۱ اردیبهشت ۱۳۶۷ ۵۶_۵۸

ـ افشار، ایرج. (۳نامه) ۱ خرداد ۱۳۵۴/ ۲ بهمن ۲۵۳۵/ نوروز ۱۳۳۹ ۵۹_۶۴

ـ افشار، دکتر محمود. ۱۳ مهر ۱۳۵۸ ۶۵_۷۱

ـ افغانی، علی‌محمّد. ۱۹ خرداد ۱۳۴۷ ۷۲_۷۵

ـ امیری، منوچهر. ۶ بهمن ۲۵۳۵ ۷۶_۸۱

ـ انزابی‌نژاد، رضا و منصور ثروت. ۱۴ بهمن ۱۳۶۷ ۸۲_۸۸

ـ ایزدی، یوسف ۸۹

ـ باستانی پاریزی، محمّد ابراهیم. ۲۱ اسفند ۱۳۶۲ ۹۰_۹۸

ـ بدیع‌الحکما (دکتر) ۹۹_۱۰۰

ـ بهار، خلیل. ۲۵ آذر ۱۳۶۰ ۱۰۱_۱۰۳

ـ بهرامیان، علی. ۱۰ آبانّ ۱۳۶۴ ۱۰۴_۱۰۶

ـ بهشتی‌پور. ۲۶ فروردین ۱۳۶۰ ۱۰۷_۱۱۹

ـ پزشک‌زاد، ایرج. ۱۴ اسفند ۱۳۵۲ ۱۲۰_۱۲۷

- بقائی نائینی، بهرام. ۲۸ بهمن ۱۳۶۲ ۱۲۸_۱۲۹
- پوروالی، اسماعیل. ۱۱ اردیبهشت ۱۳۶۵ ۱۳۰_۱۳۴
- پیشداد، امیر. (۶ نامه) ۵ فوریه ۱۹۷۹/ ۱۲ مارس ۱۹۷۹ (دو کپی)/ ۱۰ سپتامبر ۳/۱۹۷۹ سپتامبر ۱۹۷۹/ ۲۹ سپتامبر ۱۹۷۹ ۱۳۵_۱۷۵
- تقی‌زاده، سیحسن. (۳ نامه) ۱۴ ذی‌حجه ۱۳۳۳ق / ۲۸ شهریور ۱۳۴۱ ۱۷۶_۲۸۶
- جامعه معلمان ایران ۷ مهر ۱۳۶۶ ۲۱۷_۲۱۸
- جلالی (دکتر...) ۲۸ دی ۱۳۶۴ ۲۱۹_۲۲۴
- جمشید. ۱۹ دسامبر ۱۹۴۴ ۲۲۵
- جهان‌نما، مهرانگیز. ۲۱ مرداد ۲۵۳۶ ۲۲۶_۲۳۲
- حقیقت، عبدالرفیع. مهر ۱۳۶۳ ۲۳۳_۲۳۴
- جلی، ابوتراب. ۲۷ اردیبهشت ۱۳۶۲ ۲۳۵_۲۳۶
- خسروشاهی، سیدهادی. (۲ نامه) ۲۷ دی ۱۳۶۳/ ۱۰ مرداد ۱۳۶۵ ۲۳۷_۲۴۰
- دبیری، مصطفی. ۱۰ مهر ۱۳۵۹ ۲۴۱_۲۴۳
- دژکام، محمود. ۲۳ مهر ۱۳۵۴ ۲۴۴_۲۴۹
- دستغیب، عبدالعلی. ۳۱ اردیبهشت ۱۳۴۱ ۲۵۰_۲۵۷
- دوستدار، فرزین. ۱۸ اکتبر ۱۹۸۲ و ۱۸ شهریور ۱۳۶۶ ۲۵۸_۲۶۸
- دولتشاهی، حشمت‌الله ۱۸ خرداد ۱۳۴۷ ۲۶۹_۲۷۳
- دهباشی، علی. (۲ نامه) ۱۶ مهر ۱۳۶۴ / ۲۹ دسامبر ۱۹۸۵ ۲۷۴_۲۹۲
- رفیعی طاری نطنزی، محمدباقر. ۱۸ تیر ۱۳۵۰ ۲۹۳_۲۹۹
- روحی، عبدالله. ۲۰ بهمن ۱۳۵۴ ۳۰۰
- روشن ضمیر، امیر و دکتر روان پزشک. ۱۶ ژوئیه ۱۹۸۸ ۳۰۱_۳۰۷
- شاد، جمشید. ۱۹ اکتبر ۱۹۷۵ /اول مرداد ۲۵۳۵ ۳۰۸_۳۲۸
- شرقی، فضل اله. ۲۱ مرداد ۱۳۴۶ (دو نسخه) / ۱۱ مهر ۱۳۵۸ ۳۲۹_۳۴۷
- صبا، ابراهیم. (۳ نامه) ۱۲ مهر ۱۳۴۲ / ۱۵ خرداد ۱۳۴۸ / دی ۱۳۶۱ ۳۴۸_۳۵۶

- علوی، بزرگ. ۱۵ دی ۱۳۵۹ ۳۵۷_۳۶۳
- غفاری، امیر نصرت‌الدین. ۲۹ سپتامبر ۱۹۸۰ ۳۶۴_۳۷۸
- فرازمند، مجید (ماهان). ۱۲ آذر ۲۵۳۵ ۳۷۹_۳۸۷
- فرهاد، شمسی (همسر دکتر احمد فرهاد). (۲ نامه) ۱۸ ژوئن ۱۹۶۲ ۳۸۸_۴۱۱
- کاتوزیان، همایون. ۸ سپتامبر ۱۹۸۰/ ۱۸ ژانویه ۱۹۸۰ ۴۱۲_۴۱۳
- کیانوش، محمود. ۱۳ اردیبهشت ۱۳۴۲ ۴۱۴_۴۱۷
- گله‌داری، شیخ عبدالله. ۱۵ شهریور ۱۳۶۴ ۴۱۸_۴۲۴
- کوی‌یر، میشل. ۳۰ نوامبر ۱۹۸۱ ۴۲۵_۴۲۸
- لواسانی، محمود. ۱۶ فوریه ۱۹۸۳ ۴۲۹_۴۳۳
- محمدعلی، محمّد. ۱۸ دی ۱۳۶۶ ۴۳۴_۴۴۱
- مرادی کرمانی، هوشنگ. ۲ شهریور ۱۳۶۱ ۴۴۲_۴۵۲
- موسوی، اصغر. ۷ شهریور ۱۳۶۴ ۴۵۳_۴۶۲
- مؤید ثابتی، سیدعلی. ۹ مهر ۲۵۳۶ ۴۶۳_۴۷۷
- مهدوی، یحیی. ۳ شهریور ۱۳۵۹ ۴۷۸_۴۸۱
- میرنیا، سیدعلی. ۱۷ مهر ۱۳۶۲ ۴۸۲_۴۸۷
- ناطق، ناصح. نوروز ۱۳۵۲ ۴۸۸_۴۹۵
- نواب‌پور، رضا. ۳ نوامبر ۱۹۸۲ ۴۹۶_۵۰۰
- نوبخت، حبیب‌الله ۵۰۱_۵۰۲
- نیک آئین، فضل‌الله. ۱۰ دی ۱۳۶۳ ۵۰۳_۵۰۹
- هدایتی (وزیر عدلیه). خرداد ۱۳۴۰ ۵۱۰
- همایونی، صادق. (۳ نامه) ۵ خرداد ۲۵۳۵ / ۹ آذر ۱۳۴۳ / ۲۶ دی ۱۳۵۲ ۵۱۱_۵۳۲
- یغمایی، حبیب. ۲۴ مهر ۱۳۶۲ ۵۳۳_۵۳۴

هدایای جمالزاده به دانشگاه تهران (نامه نگاریها) ۱۰۹۹۳/۷/۲۰

- صورت نسخه‌های خطی سید محمدعلی جمالزاده که با ۵ صندوق کتاب به رسم هدیه

برای کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران فرستاده شده است. اوایل مرداد ۱۳۵۴ شامل فهرست ۱۰ نسخه خطی ۲-۱

- نامه جمالزاده به رئیس دانشگاه و اعلام ارسال ۵ صندوق کتاب و نسخه خطی به دانشگاه تهران. ۶ مرداد ۱۳۵۴ ۴-۳
- نامه ایرج افشار رئیس کتابخانه مرکزی و اعلام وصول کتابها همراه تصویر نام حک شدهٔ جمالزاده بر دیوار کتابخانه مرکزی به عنوان «اهدا کنندهٔ کتاب».
- نامه نگاریهای مربوط به تنظیم مقاوله نامه جمالزاده با دانشگاه تهران و انتخاب دکتر باستانی ۱۱-۸ پاریزی به عنوان یکی از اعضای هیأت امنا، و نامهٔ دکتر باستانی پاریزی به ریاست دانشگاه و اعلام پذیرش دعوت عضویت در هیأت امنا. آذر ۱۳۵۵ ۱۱-۸
- صورت جلسه دوم هیأت امنا در تاریخ ۱۴ آبان ۱۳۵۶ ۱۴-۱۲

نامه‌های جمالزاده به مؤسسات (اداری، فارسی) ۱۰۹۹۳/۷/۲۱

- انجمن آثار ملی. ۲۰ دی ۱۳۴۷ ۷-۱
- انجمن پورگشتال در وین. اول اردیبهشت ۱۳۵۵ ۲۶-۸
- بنگاه ترجمه و نشر کتاب. اول اکتبر ۱۹۷۵ ۲۷
- تلویزیون ایران. ۱۹ اسفند ۱۳۵۰ ۲۸
- جامعه معلمان ایران. (چندین نامه از جمالزاده از سال ۱۳۶۳) ۷۰-۲۹
- دانشگاه تهران / مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی / دکتر احسان نراقی. ۲۱ آذر ۱۳۴۹ ۷۳-۷۱
- راهنمای کتاب. اول اردیبهشت ۱۳۵۳ ۷۸-۷۴
- روزنامه اطلاعات (۳ نامه) ۳۰ خرداد ۳/۲۵۳۶ فروردین ۱۳۷۸/۱۷ آذر ۲۵۳۶ ۸۸-۷۹
- روزنامه بهار ایران، سردبیر: محمدحسین مجاهد. ۲۳ تیر ۱۳۴۴ ۹۴-۸۹
- روزنامه پارس. سردبیر فضل... شرقی. ۲۱ مرداد ۱۳۴۶ ۹۹-۹۵
- روزنامه کیهان ۲ فروردین ۱۳۶۸ ۱۰۳-۱۰۰

- سفارت جمهوری اسلامی در سوئیس / سفیر: محمّد حسینی مالک. ۲۵ آوریل ۱۹۸۸ ۱۰۴
- سفارت شاهنشاهی ایران در برلن (۲ نامه) ۲۵ قوس ۱۳۰۲ - ۱ آبان ۱۳۰۶ ۱۰۶-۱۰۵
- سفارت شاهنشاهی ایران در سوئیس (۳ نامه) ۵ آذر ۱۳۴۱ - ۲۸ فروردین ۱۳۴۴ ۱۰۷
- فرهنگستان زبان ایران. اول اردیبهشت ۱۳۵۴ ۱۱۷-۱۱۳
- ماهنامه پیشگام. سردبیر: کورش لاشایی. ۲ اسفند ۲۵۳۶ ۱۲۰-۱۱۸
- مجله ایران زمین، سردبیر علی رهبر. ۱۰ خرداد ۱۳۶۰ و آذر ۱۳۶۰ و ۳ خرداد ۱۳۶۰ ۱۹۴-۱۲۱
- مجله بیدار. سردبیر حسن طاهباز. ۷ آذر ۱۳۶۰ ۲۲۴-۱۹۵
- نخست‌وزیر (اسدالله علم) ۲۴ تیر ۱۳۴۲ ۲۲۷-۲۲۵
- نمایندگی دائمی ایران / دفتر سازمان ملل متحد ژنو. ۲۲ خرداد ۱۳۵۲ و ۶ بهمن ۱۳۵۸ ۲۳۰-۲۲۸
- وزارت امور خارجه. ۱۹ تیر ۱۳۱۹ و [تیر ۱۳۰۶] ۲۳۴-۲۳۱
- وزارت فرهنگ. ۳ مهر ۱۳۴۱ ۲۰۵-۲۰۴
- وزارت فرهنگ (اداره کل تعلیمات عالیه و روابط فرهنگی) دکتر جلال کسایی. ۱۴ اردیبهشت ۱۳۴۲ ۲۴۲-۲۳۵
- وزارت فرهنگ و هنر / اداره کل روابط فرهنگی (۲ نسخه). ۱۳۴۵ ۲۴۴-۲۴۳

نامه‌های اداری به جمالزاده (فارسی) ۱۰۹۹۳/۷/۲۲

- انجمن آثار ملی (۳ نامه) به امضای سپهبد آق اولی. ۱۳۴۷/۱۱/۱۹ - ۱۳۴۸/۲/۲ ۳-۱
- انجمن استادان زبان و ادبیات فارسی به امضای مهدی محقق. ۱۳۵۲/۲/۲ ۵-۴
- بنیاد ترویج میراث فرهنگی ایران به امضای ابوالفتح محوی ۱۳۶۲/۳/۵ ۶
- تهران اکونومیست. به امضای هیئت تحریره سالنامه ۱۳۴۶ ۷
- جامعه معلمان ایران. ۱۳۶۳/۱۰/۱ ۱۱-۸

- دانشگاه تبریز / دانشکده ادبیات و علوم انسانی. به امضای منوچهر مرتضوی ۱۳۵۰/۹/۲۰ ۱۲
- دانشگاه تهران / دکتر هوشنگ نهاوندی. ۱۳۵۱/۹/۲۳ ۱۳
- دانشگاه تهران / اداره کل انتشارات به امضای ایرج افشار ۱۳۴۳/۷/۱۴ (همراه با پاسخ جمالزاده) ۱۴_۱۸
- دانشگاه تهران / دانشکده ادبیات و علوم انسانی به امضای ذبیح‌الله صفا. ۱۳۴۵ ۱۹
- دانشگاه تهران / کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد به امضای ایرج افشار. ۱۳۵۵/۳/۱۵ ۲۰
- دانشگاه مشهد / به امضای جلال متینی. ۱۳۴۴/۱۰/۱۵ ۲۱
- رادیو بی بی سی به امضای بهروز آفاق. ۲۴ آوریل ۱۹۸۴ ۲۲
- رادیو تلویزیون ملی ایران به امضای نصرالله یگانه. ۱۳۵۲/۷/۱ ۲۳
- سفارت شاهنشاهی ایران در برن (۳ نامه) ۱۳۲۰/۲/۲۲ _ ۲۵۳۶/۳/۵ _ ۲۵۳۶/۳/۱۳ با امضای کاردار و سفیر ۲۴_۲۶
- سندیکای نویسندگان و خبرنگاران مطبوعات ایران (۲ نامه) با امضای مسعود برزین. ۱۳۴۲/۹/۱۹. همراه اساسنامه و فهرست اعضای سندیکا ۲۷_۷۴
- شرکت مؤلفان و مترجمان ایران (قرارداد چاپ) ۷۵
- شهرداری پایتخت. (۶ نامه) با امضای فریدون مؤدت ۱۳۴۲/۶/۱۳ و ۱۳۴۸/۳/۲۶ و ۱۳۴۸/۵/۲۲ و ۱۳۴۸/۴/۲ ۷۶_۷۸

[درباره نامگذاری خیابان جمشیدآباد به نام جمالزاده]

- فرهنگستان زبان ایران، با امضای صادق کیا. ۱۳۵۲/۱۰/۱۸ و ۱۳۵۱/۱۲/۲۷ ۷۹_۹۹
- مجله راهنمای کتاب، با امضای ایرج افشار (۲ نامه) ۱۳۲۹/۱۰/۶ _ ۱۳۴۱/۲/۱ (همراه با پاسخهای جمالزاده) ۱۰۰_۱۱۱
- نمایندگی ثابت ایران در سازمان تربیتی و علمی و فرهنگی ملل متحد. با امضای دکتر رعدی آذرخشی. ۱۳۳۷/۴/۲۵ ۱۱۲
- نمایندگی دائمی ایران نزد دفتر اروپایی سازمان ملل متحد (۴ نامه) ۱۱۳_۱۱۷

۱ـ سرکنسول ۱۳۴۲/۴/۲۰

۲ـ وزیر مختار، مرزبان. ۱۳۴۱/۱/۳

۳ـ سفیر، خسرو هدایت. ۱۳۵۲/۲/۳۱

۴ـ سفیر، منوچهر فرتاش. ۱۳۵۴/۵/۴

- وزارت اطلاعات، با امضای وزیر: محمود پورشالچی. ۱۳۵۱/۱۲/۲۳ و پاسخ جمالزاده ۱۱۸_۱۲۷
- وزارت امور خارجه. (۲ نامه) ۲۲ ثور ۱۳۰۳ با مهر وزارت امور خارجه / ۱۳۱۳/۴/۲۰ با امضای از طرف وزیر ۱۲۸_۱۲۹
- وزارت فرهنگ ۱۳۳۹/۴/۱۱: یک تلگراف به فرانسه / ۱ نامه به امضای مدیر کل روابط فرهنگی: سلیم نیساری ۱۳۰
- وزارت فرهنگ و هنر، با امضای دولتشاهی مدیر کل فرهنگ و هنر آذربایجان شرقی. ۱۳۵۱/۹/۴ ۱۳۱
- هنرستان نمازی شیراز. ۱۳۴۳/۱۰/۲۷ ۱۳۲
- هنر و مردم. ۱۳۵۲/۷/۲۸ ۱۳۳_۱۳۴

نامه‌های لاتین ۱۰۹۹۳/۸/۲۳

یادداشتهای متفرقه ۱۰۹۹۳/۹/۲۴

پایان‌نامه درباره آیت‌اله طالقانی (زبان انگلیسی) ۱۰۹۹۳/۹/۲۵

بریده جراید درباره جمالزاده از نشریات فارسی و غیرفارسی ۱۰۹۹۳/۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳

شامل خبرهای مربوط به او و یادداشتها و مقالات و نوشته‌هایش

فهرست مشترک نشریه نسخه‌های خطی جلد ۱ تا ۱۲

فریبا حرّی

نشریه نسخه‌های خطی با هدف معرفی مجموعه‌های خطی کوچک در ایران و خارج از ایران از سال ۱۳۳۹ منتشر شده. بنیان گذاران این نشریه، استادان نسخه شناس ایرج افشار و محمد تقی دانش پژوه از همان آغاز کار همّ خود را بر شناسایی کتابخانه‌های شخصی و عمومی کتب شناخته شده قرار دادند. این مجموعه تا سال ۱۳۶۲ در ۱۲ جلد به چاپ رسید.

از آنجایی که کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه تهران بر آن شده است تا پس از گذشت ۲۴ سال انتشار این نشریه را از سر گیرد، لازم دیده شد فهرستی از مطالب ۱۲ جلد منتشر شده ارائه گردد.

فهرست حاضر شامل ۳ بخش است:

نخست: فهرست جلد به جلد نشریه

دوم: فهرست مشترک بر اساس نام نویسندگان مطالب. این بخش شامل ۱۶۱ عنوان است و بیانگر آن است که استاد دانش پژوه و استاد ایرج افشار در زمینه معرفی آثار و نسخ همّت بسیار زیادی را به کار گرفته‌اند.

سوم: فهرست مشترک نام کتابخانه‌ها و محل هایی که نسخه‌های آنها معرفی شده است. در این بخش ۲۲۷ کتابخانه اعم از عمومی، خصوصی و شخصی، مراکز دانشگاهی و موزه‌های داخلی و خارجی معرفی شده‌اند. گاهی علاوه بر نسخه‌های خطی یک مجموعه نسخه‌های عکسی و میکروفیلم نیز معرفی شده‌اند.

جلد اوّل سال ۱۳۳۹

۱. افشار، ایرج: «فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه وزارت امور خارجه». صص ۱ ـ ۷

۲. بیانی، مهدی: «فهرست مجملی از منظومات فارسی». صص ۸ ـ ۱۷

۳. منزوی، علینقلی: «ساقینامه‌های خطی». صص ۱۸ ـ ۵۰

۴. محقق، مهدی: «منتخبی از کتابهای فارسی خطی کتابخانه ملی فرهنگ». صص ۵۱ ـ ۶۱

۵. افشار، ایرج: «آثار چاپ نشده از عباس اقبال». صص ۶۱ ـ ۶۶

۶. اقبال، عباس: «ادبیات فارسی تألیف استوری (به کوشش دانش پژوه)». صص ۶۷ ـ ۱۵۳

۷. اقبال، عباس: «وصف نسخی چند از کتابخانه گلستان (به کوشش دانش پژوه)». صص ۱۵۶ ـ ۲۰۴

۸. اقبال، عباس: «یک نسخهٔ نفیس به خط خواجه نصیرالدین طوسی و امضاهای الغ بیک و سلطان احمد جلایر(به کوشش دانش پژوه)». صص ۲۰۵ ـ ۲۱۰

۹. دانش پژوه، محمد تقی:«فهرست پاره از کتابهای اخلاق و سیاست». صص ۲۱۱ ـ ۲۲۷

۱۰. فرزانه پور، غلامرضا:«فهرست اسناد و فرامین و مکاتبات تاریخی مجموعهٔ آقای حسین شهشهانی با مقدمهٔ آقای دکتر محسن صبا رئیس کمیتهٔ بایگانی ملّی».

جلد دوم سال ۱۳۴۰ ـ ۱۳۴۱

۱. افشار، ایرج: «کهنه کتابی در خوابگزاری». صص ۱ ـ ۲۵

۲. افشار، ایرج: «نسخه‌های خطی فارسی در یوگسلاوی». صص ۲۶ ـ ۲۹

۳. حبیبی، عبدالحی: «مذکر احباب نثاری نجاری». صص ۳۰ ـ ۴۴۲ـ

۴. بیانی، مهدی: «فهرست مجملی از منشآت و مکاتیب و ترسلات فارسی». صص

۴۳ - ۴۹ .

۵. افشار، ایرج: «شیرین و فرهاد سلیمی». صص ۵۰ - ۵۸

۶. دانش پژوه، محمد تقی: «فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه خصوصی دکتر اصغر مهدوی». صص ۵۹ - ۱۸۱

۷. صدرهاشمی، محمد: «معرفی چند نسخه خطی». صص ۱۸۲ - ۱۸۷

۸. بینش، تقی: «جواهر نامه خواجه نصیرالدین طوسی». صص ۱۸۸ - ۱۹۷

۹. دانش پژوه، محمد تقی: «فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه موزه ایران باستان». صص ۱۹۹ - ۲۱۸

۱۰. دانش پژوه، محمد تقی: «فهرست کتابخانه مجلس سنا». صص ۲۱۹ - ۲۵۷

۱۱. افشار، ایرج: «فهرست کتابخانه وزارت امور خارجه(قسمت دوم)». صص ۲۵۹ - ۲۶۷

انوار، سیدعبدالله: «فهرست نسخه‌های عکسی کتابخانه ملّی». صص ۲۶۹ - ۲۸۱

جلد سوم سال ۱۳۴۲

۱. دانش پژوه، محمد تقی:«فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه سازمان لغت نامه دهخدا». صص ۱ - ۵۹

۲. دانش پژوه، محمد تقی: «فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه آستانه امام زاده عبدالعظیم حسنی، شهری». صص ۶۱ - ۸۳

۳. بینش، تقی: «فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه فرخ در مشهد». صص ۸۵ - ۹۷

۴. افشار، ایرج: «دنباله فهرست نسخه‌های عکسی کتابخانه ملی». صص ۹۹ - ۱۰۴

۵. افشار، ایرج: «فهرست اسناد قاجاری در کتابخانه وزارت امور خارجه». صص ۱۰۵ - ۱۱۷

۶. افشار، ایرج: «فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه موزه ایزان باستان». صص ۱۱۹ - ۱۲۵

۷. ذکاء، یحیی و دانش پژوه، محمد تقی: «فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه‌های هنرهای زیباکشور». صص ۱۲۷ - ۱۴۰

۸. فرزانه پور، غلامرضا و دانش پژوه، محمد تقی: «فهرست کتابخانه محمود فرهاد معتمد». صص ۱۴۱ - ۲۷۶

۹. کیموشکین و بورشچوسکی: «مآخذ کتابشناسی نسخ خطی فارسی ترجمه کریم کشاورز». صص ۲۷۷ - ۲۹۵

۱۰. دانش پژوه، محمدتقی: «اطلاعاتی درباه برخی از نسخه‌های خطی کتابخانه دانشکده پزشکی». صص ۲۹۷ - ۳۸۶

۱۱. دانش پژوه، محمدتقی: «فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه سازمان لغت نامه دهخدا». صص ۳۸۷ - ۴۲۶

۱۲. دانش پژوه، محمدتقی: «فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه آستانه امام زاده عبدالعظیم حسنی در شهری». صص ۴۲۷ - ۴۸۰

۱۳. دانش پژوه، محمدتقی: «آشنایی با چند نسخه دیگر از کتابخانه دکتر اصغر مهدوی». صص ۴۸۱ - ۴۸۵

دفتر چهارم سال ۱۳۴۴

۱. افشار، ایرج: «نسخه‌های خطی فارسی در کتابخانه دانشگاه هاروارد». صص ۱ - ۱۲

۲. استوری، ک.ا: «کتابهای فارسی و ریاضی، ترجمه تقی بینش». صص ۳ - ۵۱

۳.گلچین معانی، احمد: «گلشن راز و شرح مختلف آن». صص ۵۳ - ۱۲۴

۴. دانش پژوه، محمدتقی: «آشنایی با اثری از مظفربن اردشیر عبادی». صص ۱۲۵ - ۱۲۷

۵. افشار، ایرج: «نسخه‌های خطی و فارسی در کتابخانه‌های عمومی فرانسه». صص ۱۲۹ - ۱۳۸

۶. بیانی، دکتر مهدی: «فهرست قسمتی از کتابهای خطی فارسی کتابخانه ملی تهران». صص ۱۳۹ ـ ۲۸۱

۷. دانش پژوه، محمدتقی: «فهرست کتابخانه‌های شهرستانهای (تبریز،کاشان،یزد و اصفهان)». صص ۲۸۳ ـ ۴۸۰

۸. دانش پژوه، محمدتقی: «اسناد آستانه درویش تاج الدین حسن ولی». صص ۴۸۱ ـ ۶۴۸

۹. مردیت اونس: «نسخه‌های خطی فارسی موزه بریتانیا نقل به فارسی ایرج افشار». صص ۶۴۹ ـ ۶۹۴

دفتر پنجم سال ۱۳۴۶

۱. ولایی، مهدی: «فهرست نسخ وقفی علی اصغر حکمت به آستان قدس». صص ۱ ـ ۷

۲. ولایی، مهدی:«فهرست نسخ خطی عبدالمجید مولوی». صص ۷ ـ ۱۰۷

۳. افشار، ایرج: «نسخه‌های فارسی در کتابخانه ملّی و دانشگاهی اورشلیم». صص ۱۰۸ ـ ۱۱۰

۴. افشار، ایرج: «سی و چهار نسخه خطی از چند نسخه خصوصی». صص ۱۱۱ ـ ۱۳۱

– نسخه‌های خطی ثامنی ص ۱۱۱

– نسخه‌های خطی ابراهیم دهگان ص ۱۱۲

– نسخه باقرزاده ص ۱۱۲

– نسخه‌های خطی حسن علی غفاری معاون الدوله ص ۱۱۲

– نسخه‌های خطی امیر توکل کامبوزیا کرد غفرانلو(زاهدان). صص ۱۱۲ ـ ۱۱۳

– نسخه‌های خطی احمد خان ملک ساسانی صص ۱۴ ـ ۱۳۱

۵. روضاتی، سید محمد علی: «چند مجموعه خطی از مجموعه روضاتی».صص

۱۳۲ ـ ۱۵۲

۶. گلچین معانی، احمد: «فهرست چند مجموعه کتابخانه مجلس شورای ملّی». صص ۱۵۳ ـ ۲۰۳

۷. دانش پژوه، محمدتقی: «فهرست کتابخانه‌های عمومی و خصوصی شیراز». صص ۲۰۵ ـ ۲۹۷

۱. اداره اوقاف صص ۲۰۵ ـ ۲۰۶

۲. کتابخانه خدای خانه مسجد جامع عتیق شیراز صص ۲۰۷ ـ ۲۰۸

۳. کتابخانه خانقاه احمدیه صص ۲۰۹ ـ ۲۲۹

۴. کتابخانه دانشکده ادبیات شیراز ص ۲۳۰

۵. کتابخانه آستانه یا مزار شاه چراغ یا احمد بن موسی صص ۲۳۱ ـ ۲۴۴

۶. کتابخانه ملّی پاریس صص ۲۴۵ ـ ۲۵۷

۷. موزه معارف شیراز صص ۲۵۸ ـ ۲۶۲

۸. کتیبه مزار ابوزرعه اردبیلی صص ۲۶۳ ـ ۲۶۴

۹. کتیبه مدخل مسجد وکیل ص ۲۶۵

۱۰. نسخ آقای حاج محمد خلیلی ص ۲۶۶

۱۱. کتابخانه دکتر خاوری صص ۲۶۷ ـ ۲۷۴

۱۲. موزه شایسته ص ۲۷۰

۱۳. کتابخانه آقای صدرالدین محلاتی صص ۲۷۱ ـ ۲۷۴

۱۴. کتابخانه آقای دکتر عینی صص ۲۷۵ ـ ۲۷۶

۱۵. نسخه‌های آقای فروردین صص ۲۷۷ ـ ۲۷۸

۱۶. نسخه‌های آقای سید امین الله کوثر صص ۲۷۹ ـ ۲۸۰

۱۷. اسناد آقای عبدالکریم مکارمی ص ۲۸۱

۱۸. کتابخانه آقای دکتر میر صص ۲۸۲ ـ ۲۸۴

۱۹. نسخه‌های آقای واجد ص ۲۸۵

مجموعه خصوصی ص ۷۱۳

۲۵. افشار، ایرج: «نسخ خطی فارسی در کتابخانه دانشگاه استکهلم». ص ۷۱۴

۲۶. افشار، ایرج: «بعضی از نسخ خطی دانشگاه میشیگان». صص ۷۱۵ - ۷۱۶

۲۷. افشار، ایرج: «مجموعه کتب خطی و چاپی و اسناد و عکس حسن علی غفاری معاون الدوله اهداء به دانشگاه تهران». صص ۷۱۷ - ۷۳۴

کتابشناسی آثار عین الدین دزفولی و جلال الدین علی و قطب الدّین محمد عنقا. صص ۷۳۵ - ۷۶۶

چند نکته صص ۷۶۷ - ۸۶۸

دفتر ششم سال ۱۳۴۸

۱. کثنوی یزدی، حسن بن علی: «هدایة السماء فی بیان کتب العلماء با دیباچه و فهرست از محمد تقی دانش پژوه». صص ۱ - ۶۲

۲. گلچین معانی، احمد: «فهرست قسمتی از کتب خطی کتابخانه مرحوم عبدالحسین بیات». صص ۶۳ - ۱۱۷

۳. بیانی، مهدی: «دنباله فهرست کتابهای خطی کتابخانه ملی تهران». صص ۱۱۹ - ۳۲۶

۴. افشار، ایرج: «فهرست کتابهایی که به دستور شاهزاده محمد ولی میرزا در یزد ترجمه و تألیف شده». صص ۳۲۷ - ۳۳۳

۵. دانش پژوه، محمد تقی: «کتابخانه آقا میر حسینای قزوینی». صص ۳۳۴ - ۳۵۳

۶. دانش پژوه، محمد تقی: «نسخ خطی کتابخانه آیة الله مرعشی». صص ۳۵۵ - ۴۲۵

۷. دانش پژوه، محمد تقی: «فهرست نسخ خطی کتابخانه مجلس سنا». صص ۴۲۷ - ۵۸۷

۸. افشار، ایرج: «نسخه‌های خطی ابراهیم دهگان». صص ۵۸۹ - ۵۹۲

۹. افشار، ایرج: «نسخه‌های خطی اصفهان». صص ۵۹۳ - ۵۹۹

۱۰. ایزد پناه، حمید: «معرفی یک منظومه خطی». صص ۶۰۱ - ۶۰۶

۱۱. شکور، علی اکبر: «فواید العلماء». صص ۶۰۷ - ۶۱۲

۱۲. طاهری، شهاب: «فهرست نسخه‌های خطی خودش». صص ۶۱۳ - ۶۳۶

۱۳. دانش پژوه، محمد تقی: «فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه آقای مجتبی مینوی». صص ۶۳۷ - ۶۶۰

۱۴. دانش پژوه، محمد تقی: «چند نسخه‌ای از مرحوم دکتر بیانی». صص ۶۹۱ - ۶۹۵

۱۵. دانش پژوه، محمد تقی: «نسخه‌های آقای دکتر حسن سادات ناصری». صص ۶۹۶ - ۶۹۸

دفتر هفتم سال ۱۳۵۳

۱. افشار، ایرج: «نسخ خطی کتابخانه انجمن آثار ملّی». صص ۶ - ۱

۲. آکیمو شکین: «مدارکی جهت فهرست نسخ خطی فارسی». صص ۲۸ - ۷

۳. دانش پژوه، محمد تقی: «کتابخانه آیة الله رضوی در کاشان». صص ۹۴ - ۲۹

۴. دانش پژوه، محمد تقی: «کتابخانه دکتر حسین مفتاح در تهران». صص ۵۱۱ - ۹۵

۵. طباطبایی، سید عبدالعزیز: «کتابخانه طباطبایی در تبریز». صص ۵۲۳ - ۵۱۲

۶. طباطبایی، سید عبدالعزیز: «کتابخانه مزار عبدالقادر گیلانی». صص ۵۳۰ - ۵۲۴

۷. طباطبایی، سید عبدالعزیز: «نسخه‌های خطی ثقة الاسلام در تبریز». صص ۵۴۳ - ۵۳۱

۸. دانش پژوه، محمد تقی: «فهرست نسخه‌های خطی دکتر حافظ فرمانفرمائیان». صص ۵۵۵ - ۵۴۴

۹. دانش پژوه، محمد تقی: «فهرست نسخه‌های خطی مرحوم دکتر رضا صحت». صص ۵۶۱ - ۵۵۶

۱۰. دانش پژوه، محمد تقی: «چند نسخه خطی از افغانستان». صص ۵۶۳ - ۵۶۲

۱۱. دانش پژوه، محمد تقی: «نسخه‌های خطی خاندان مرحوم اسدالله خاکپور».

صص ۵۶۸ ـ ۵۶۴

۱۲. دانش پژوه، محمد تقی: «فهرست نسخه‌های کتابخانه مجلس سنا(دنباله)». صص ۶۶۹ ـ ۵۶۹

۱۳. سنندجی، حسین: «نسخ فارسی در کتابخانه‌های رومانی». صص ۶۷۴ ـ ۶۷۱

۱۴. بیانی، مهدی: «یک مجموعه اشعار فارسی ناشناخته از قرن هشتم هجری». صص ۶۸۳ ـ ۶۷۵

۱۵. افشار، ایرج: «نسخه‌های خطی مرحوم سعید نفیسی». صص ۶۸۹ ـ ۶۸۵

۱۶. دهگان، ابراهیم: «بازنامه». صص ۶۹۳ ـ ۶۹۰

۱۷. دانش پژوه، محمد تقی و افشار، ایرج: «نسخ‌های خطی مجموعه دکتر علی اکبر فیاض». صص ۷۰۱ ـ ۶۹۵

۱۸. حسینی، سیداحمد: «نسخه هایی در یزد». صص ۷۲۰ـ۷۰۳

۱۹. عاطفی، حسن: «فهرست نسخه‌های خطی حسن عاطفی». صص ۷۵۷ ـ ۷۲۱

۲۰. فاضل، محمود: «نسخه‌های خطی محمود فاضل». صص ۷۶۲ ـ ۷۵۹

۲۱. فاضل، محمود: «نسخه‌های خطی مدرسه حاج حسن در مشهد». صص ۷۶۵ ـ ۷۶۳

۲۲. فاضل، محمود: «نسخه‌های خطی مدرسه عباسقلی خان درمشهد». صص ۷۶۸ ـ ۷۶۶

۲۳. اصغرزاده، اصغر: «نسخه‌های خطی خراسان». صص ۷۷۱ ـ ۷۶۹

۲۴. سمامی حائری، محمد: «فهرست کتابهای خطی در رامسر». صص ۷۷۸ ـ ۷۷۳

۲۵. سمامی حائری، محمد: «فهرست کتابخانه شخصی عبدالوهاب فرید تنکابنی در رامسر». صص ۷۹۴ ـ ۷۷۹

۲۶. منزوی، علینقی: «نسخه‌های آقای سید محمد شوشتری در اهواز». صص ۷۹۶ ـ ۷۹۵

۲۷. افشار، ایرج: «نسخه‌های خطی در کتابخانه سر کنسولگری استانبول». ص ۷۹۷

۲۸. افشار، ایرج: «نسخه‌های خطی همایون صنعتی زاده». ص ۷۹۸

۲۹. افشار، ایرج: «توضیح در مورد نسخه‌های خطی دکتر مفتاح». ص ۷۹۹

۳۰. فهرست دفترهای پیشین این نشریه. صص ۸۱۱ ـ ۸۰۱

دفتر هشتم سال ۱۳۵۸ (کتابخانه های اتحاد جماهیر شوروی)

۱. دانش پژوه، محمد تقی: «کتابخانه عمومی لنین در شهر مسکو». صص ۱۷ ـ ۲۵

۲. دانش پژوه، محمد تقی: «نسخه‌های خطی بنیاد خاورشناسی فرهنگستان شوروی شهر لنینگراد». صص ۲۷ ـ ۹۷

۳. دانش پژوه، محمد تقی: «کتابخانه شچدرین در شهر لنینگراد». صص ۹۹ ـ ۱۵۴

۴. دانش پژوه، محمد تقی: «نسخه‌های عربی، ترکی، گرجستان». صص ۱۵۵ ـ ۱۶۶

۵. دانش پژوه، محمد تقی: «موزه هنری گرجستان در شهر تفلیس». صص ۱۶۷ ـ ۱۶۸

۶. دانش پژوه، محمد تقی: «کتابخانه بنیاد خاورشناسی فرهنگستان تفلیس (نسخه‌های فارسی)». صص ۱۶۹ ـ ۲۶۹

۷. دانش پژوه، محمد تقی: «کتابخانه دانشگاه لنینگراد». صص ۲۷۱ ـ ۳۱۰

دفتر نهم سال ۱۳۵۸ (کتابخانه‌های اتحاد جماهیر شوروی، اروپا و آمریکا)

۱. دانش پژوه، محمد تقی: «بنیاد خاورشناسی شهر دوشنبه». صص ۱ ـ ۴۷

۲. دانش پژوه، محمد تقی: «کتابخانه جامی دانشکده ادبیات شهر دوشنبه». صص ۴۸ ـ ۵۸

۳. دانش پژوه، محمد تقی: «کتابخانه رودکی شهر دوشنبه». صص ۵۹ ـ ۸۶

۴. دانش پژوه، محمد تقی: «کتابخانه فردوسی شهر دوشنبه». صص ۸۷ ـ ۱۰۹

۵. دانش پژوه، محمد تقی: «کتاب آرشیو سمیونوف در بنیاد تاریخ فرهنگستان تاجیکستان در شهر دوشنبه». صص ۱۱۰ ـ ۱۲۴

۶. دانش پژوه، محمد تقی: «گنجینه بنیاد خاورشناسی فرهنگستان اوزبکستان بنام بیرونی درتاشکند». صص ۱۲۵ ـ ۱۹۲

۷. دانش پژوه، محمد تقی: «موزه نوایی در شهر تاشکند». صص ۱۹۲ ـ ۱۹۳

۸. دانش پژوه، محمد تقی: «کتابخانه دانشگاه تاشکند». صص ۱۹۳ ـ ۱۹۴

۹. دانش پژوه، محمد تقی: «کتابخانه دانشگاه سمرقند». ص ۱۹۴

۱۰. دانش پژوه، محمد تقی: «کتابخانه مسجد طلاشیخ». صص ۱۹۵ ـ ۲۰۰

۱۱. دانش پژوه، محمد تقی: «کتابخانه ابوعلی سینا د ردانشگاه دولتی بخارا». صص ۲۰۰ ـ ۲۰۱

۱۲. دانش پژوه، محمد تقی: «گنجینه نسخه‌های خطی و چاپی فرهنگستان آذربایجان در شهر باکو و موزه تاریخ ادبیات شهر باکو بنام نظامی». صص ۲۰۲ ـ ۲۵۵

۱۳. دانش پژوه، محمد تقی: «کتابخانه مرکز علمی فرهنگستان ترکمنستان شوروی در شهر عشق آباد». صص ۲۵۶ ـ ۲۷۴

۱۴. دانش پژوه، محمد تقی: «موزه ارمیتاژ». صص ۲۷۵ ـ ۲۷۶

۱۵. دانش پژوه، محمد تقی: «کتابخانه ملی پاریس». صص ۲۷۷ ـ ۳۱۸

۱۶. دانش پژوه، محمد تقی: «کتابخانه شهر مونیخ». صص ۳۱۹ ـ ۳۴۵

۱۷. دانش پژوه، محمد تقی: «کتابخانه وایدنر در دانشگاه هـاروارد». صص ۳۴۶ ـ ۳۸۴

۱۸. دانش پژوه، محمد تقی: «کتابخانه هوتن د دانشگاه هاروارد». صص ۳۸۵ ـ ۴۲۵

۱۹. دانش پژوه، محمد تقی: «چند نسخه از چند کتابخانه و چند موزه». صص ۴۲۵ ـ ۴۴۹

۱. موزه ایزابلا استوارت گاردنر ص ۴۲۵

۲. کتابخانه آتنا نوم بستن ص ۴۲۶

۳. دانشکده پزشکی شهر بستن ص ۴۲۷

۴. کتابخانه عمومی بستن صص ۴۲۷ ـ ۴۲۸

۵. موزه هنری فوگ در بستن صص ۴۲۹ ـ ۴۴۱

۶. موزه‌های هنرهای زیبا در بستن صص ۴۴۱ ـ ۴۴۲

۷. موزه فاین در بستن صص ۴۴۲ ـ ۴۴۹

جلد دهم سال ۱۳۵۸ (کتابخانه‌های اتحاد جماهیر شوروی، اروپا و آمریکا)

۱. دانش پژوه، محمد تقی: «نسخه‌های فارسی و ترکی دانشگاه شیکاگو». صص ۷ ـ ۱۱

۲. دانش پژوه، محمد تقی: «کتابخانه دانشگاه پرینستون». صص ۱۲ ـ ۷۰

۳. دانش پژوه، محمد تقی: «کتابخانه دانشگاه آن آربر میشیگان». صص ۷۱ ـ ۲۲۷

۴. دانش پژوه، محمد تقی: «دانشگاه کلمبیا». ص ۲۲۸

۵. دانش پژوه، محمد تقی: «موزه بریتانیا». صص ۲۲۹ ـ ۲۳۴

۶. دانش پژوه، محمد تقی: «کتابخانه دانشگاه لیدن». صص ۲۳۵ ـ ۲۷۴

۷. دانش پژوه، محمد تقی: «چند نسخه‌ای از استانبول». صص ۲۷۵ ـ ۲۸۰

۸. دانش پژوه، محمد تقی: «از چند کتابخانه هند و سند». صص ۲۸۱ ـ ۲۸۶

۹. دانش پژوه، محمد تقی: «پراکنده‌ها و یادداشتها درباره نسخه‌های بنیادهای فرهنگی کشور. شوروی». صص ۲۸۷ ـ ۲۷۳

۱۰. دانش پژوه، محمد تقی: «درباه چند نسخه». صص ۳۷۴ ـ ۴۰۵

۱۱. دانش پژوه، محمد تقی: «فهرست عکس‌های نسخه‌های تفلیس». صص ۴۰۶ ـ ۴۰۷

۱۲. عکس ها در پایان دفتر

دفتر یازدهم و دوازدهم سال ۱۳۶۲

۱. دانش پژوه، محمد تقی: «فهرست نسخه‌های خطی لس آنجلس». صص ۱ ـ ۷۷۲

۲. مدرسی طباطبایی، حسین و کیکاووس جهانداری: «فهرست نسخه‌های خطی

فارسی و عربی کتابخانه کالج وادهان wadhan در آکسفورد». صص ۷۷۳ ـ ۷۸۶

۳. اسماعیلیان، اسدالله و رضا استادی: «فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه حسینیه شوشتریها در. نجف». صص ۷۸۷ ـ ۸۷۹

۴. افشار، ایرج و محمد تقی دانش پژوه: «فهرست نسخه‌های خطی دانشگاه اصفهان». صص ۸۸۰ ـ ۹۵۰

۵. عاطفی، حسن: «فهرست نسخه‌های خطی تازه یاب در کاشان». صص ۹۵۱ ـ ۹۵۵

۶. صوتی، محمد علی: «فهرست نسخه‌های خطی فارسی کتابخانه‌های رومانی». صص ۹۵۶ ـ ۹۸۹

۷. دانش پژوه، محمد تقی: «فهرست میکروفیلم‌ها و عکس‌ها و نسخه‌های خطی بنیاد فرهنگ ایران». صص ۹۹۰ ـ ۱۰۰۵

۸. دانش پژوه، محمد تقی: «نگاهی گذرا به پیوند فرهنگی ایران و چین از نگارنده که گزارش سفرم به چین و یا در برخی از نسخه‌های خطی مادران سامان است». صص ۱۰۰۶ ـ ۱۰۳۴

فهرست مشترک نام نویسندگان

۱. آکیمو شکین: "مدارکی جهت فهرست نسخ خطی فارسی". ج ۷۰، صص: ۲۸-۷

۲. اسماعیلیان، اسدالله و رضااستادی: "فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه حسینیه شوشتری‌ها در نجف". ج ۱۱ و ۱۲، صص ۷۸۷-۸۷۹

۳. اصغر زاده، حاج سید علی اصغر: "نسخه‌های خطی خراسان" ج ۷۰، صص ۷۶۹-۷۷۱

۴. اصغر زاده، حاج سید علی اصغر: "نسخه‌های خود ایشان" ج ۵، صص ۶۱۳-۶۱۷

۵. افشار، ایرج: "آثار چاپ نشده از عباس اقبال" ج ۱، صص ۶۱-۶۶

۶. افشار، ایرج: "بعضی از نسخ خطی دانشکاه میشیگان" ج ۵، صص ۷۱۵-۷۱۶

۷. افشار، ایرج: "توضیح در مورد نسخه‌های خطی دکتر مفتاح". ج ۷، صص ۷۹۹

۸. افشار، ایرج: "دنباله فهرست نسخه‌های عکسی کتابخانه ملی". ج ۳، صص ۹۹-۱۰۴

۹. افشار، ایرج: "سی و چهار نسخه خطی از چند نسخه خصوصی". ج ۵، صص ۱۱۱-۱۳۱

۱. نسخه‌های خطی ثامنی. ص ۱۱۱

۲. نسخه‌های خطی ابراهیم دهگان. ص ۱۱۲

۳. نسخه باقر زاده. ص ۱۱۲

۴. نسخه‌های خطی حسن علی غفاری معاون الدوله. ص ۱۱۲

۵. نسخه‌های خطی امیر توکل کاموز یا کرد غفرانلو (زاهدان). صص ۱۱۲-۱۱۳

۶. نسخه‌های خطی احمد خان ملک ساسانی. صص ۱۱۴-۱۳۱

۱۰. افشار، ایرج: "شیرین و فرهاد سلیمی". ج ۲، صص ۵۰-۵۸

۱۱. افشار، ایرج: "فهرست اسناد قاجاری در کتابخانه وزارت امور خارجه. ج ۳، صص ۱۰۵-۱۱۷

۱۲. افشار، ایرج: "فهرست کتابهایی که به دستور شاه زاده محمد ولی میرزا و در یزد ترجمه و تألیف شده. ج ۶، صص ۳۲۷-۳۳۷

۱۳. افشار، ایرج: "فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه موزه ایران باستان". ج ۳، صص ۱۱۹-۱۲۵

۱۴. افشار، ایرج: "فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه وزارت امور خارجه". ج ۱، صص ۱-۷

۱۵. افشار، ایرج: "فهرست کتابخانه وزارت امور خارجه (قسمت دوم)". ج ۲، صص ۲۵۹-۲۶۷

۱۶. افشار، ایرج و محمد تقی دانش پژوه: "فهرست نسخه‌های خطی دانشگاه اصفهان". ج ۱۱ و ۱۲، صص ۸۸۰-۹۵۰

۱۷. افشار، ایرج: "کهنه کتابی در خوابگزاری". ج ۲، صص ۱-۲۵

۱۸. افشار، ایرج: "مجموعه کتب خطی و چاپی و اسناد و عکس حسن علی غفاری معاون الدوله اهدا به دانشگاه نهران". ج ۵، صص ۷۱۷-۷۳۴

-کتابشناسی آثار عین الدین دزفولی و جلال الدین علی و قطب الدین محمد عنقا. صص ۷۳۵-۷۶۶

-چند نکته صص ۷۶۷-۷۶۸

۱۹. افشار، ایرج: "نسخ خطی کتابخانه انجمن آثار ملی. ج ۷، صص ۶-۱

۲۰. افشار، ایرج: "نسخ خطی فارسی در کتابخانه دانشگاه استکهلم". ج ۵، ص ۷۱۴

۲۱. افشار، ایرج: "نسخ خطی فارسی در کتابخانه دانشگاه اوترخت". ج ۵ ص ۶۸۳

۲۲. افشار، ایرج: "نسخ خطی کتابخانه سلطنتی کپنهاگ". ج ۵، صص ۶۸۹-۷۱۳

الف. مجموعه قدیم صص ۶۷۹-۷۰۰

ب. نسخه‌های بعدی صص ۷۰۱-۷۰۳

ج. مجموعه ص ۷۰۴

د. مجموعه کریستین سن صص ۷۰۴-۷۰۸

نسخه‌های شماره نشده صص ۷۰۸-۷۰۹

نسخه‌های خطی اهدایی کتابخانه دانشگاه کپنهاگ ص ۷۱۰

نسخه‌های مشخص شده یاعلامت صص ۷۱۰-۷۱۱

نسخه‌های علامت صص ۷۱۱-۷۱۲

مجموعه خصوصی ص ۷۱۳

۲۳. افشار، ایرج: "نسخ خطی فارسی در کتابخانه دانشگاه ادنبورگ". ج ۵، صص ۶۸۵-۶۸۸

مجموعه نیو کالج اهدایی به دانشگاه. صص ۶۸۵-۶۶۸

۲۴. افشار، ایرج: "نسخ خطی فارسی در کتابخانه ملی اسکاتلند (ادنبورگ)". ج ۵، ص ۶۸۴

۲۵. افشار، ایرج: "نسخه‌های خطی ابراهیم دهگان". ج ۶، صص ۵۸۹-۵۹۲

۲۶. افشار، ایرج: "نسخه‌های خطی اصفهان". ج ۶، صص ۵۹۳-۵۹۹

۲۷. افشار، ایرج: "نسخه‌های خطی در کتابخانه سرکنسولگری استانبول". ج ۷، ص ۷۹۷

۲۸. افشار، ایرج: "نسخه‌های خطی فارسی انجمن پادشاهی آسیای (لندن) مجموعه آلیس". ج ۵، صص ۶۸۱-۶۸۲

۲۹. افشار، ایرج: "نسخه‌های خطی فارسی تازه در کتابخانه ملی پاریس". ج ۵، صص ۶۷۴-۶۷۸

۳۰. افشار، ایرج: "نسخه‌های خطی فارسی در کتابخانه دانشگاه هاروارد". ج ۴، صص ۱-۱۲

۳۱. افشار، ایرج: "نسخه‌های فارسی در کتابخانه ملی و دانشگاه اورشلیم". ج ۵، صص ۱۰۸-۱۱۰

۳۲. افشار، ایرج: "نسخه‌های خطی فارسی در یوگسلاوی". ج ۲، صص ۲۶-۲۹

۳۳. افشار، ایرج: "نسخه‌های خطی مرحوم سعید نفیسی". ج ۷، صص ۶۸۹-۶۸۵

۳۴. افشار، ایرج: "نسخه‌های خطی و فارسی در کتابخانه عمومی فرانسه". ج ۴، صص ۱۲۹-۱۳۸

۳۵. افشار، ایرج: "نسخه‌های خطی همایون صنعتی زاده". ج ۷، ص ۷۹۸

۳۶. استوری، ک.ا: "کتابهای فارسی ریاضی، ترجمه تقی بینش". ج ۴، صص ۱۳-۵۱

۳۷. اقبال، عباس: "ادبیات فارسی تألیف استوری (بکوشش دانش پژوه)". ج ۱، صص ۶۷-۱۵۳

۳۸. اقبال، عباس: "وصف نسخی چند از کتابخانه گلستان (بکوشش دانش پژوه).ج ۱، صص ۱۵۶-۲۰۴

۳۹. اقبال، عباس: "یک نسخه نفیس به خط خواجه نصیر الدین طوسی و امضاهای الغ بیک و سلطان احمد جلایر (بکوشش دانش پژوه). ج ۱ صص ۲۰۵-۲۱۰

۴۰. ایزد پناه، حمید: "معرفی منظومه خطی. ج ۶، صص ۶۰۱-۶۰۶

۴۱. بیانی، مهدی: "دنباله کتابهای خطی کتابخانه ملی تهران". ج ۶ صص ۱۱۹-۳۲۶

۴۲. بیانی، مهدی "فهرستی از کتابهای خطی فارسی کتابخانه ملی تهران". ج ۴، صص ۱۳۹-۲۸۱

۴۳. بیانی، مهدی: "فهرست مجملی از منشآت و مکاتیب و ترسلات فارسی". ج ۲، صص ۴۳-۴۹

۴۴. بیانی، مهدی: "فهرست مجملی از منظومات فارسی". ج ۱، صص ۸-۱۷

۴۵. بیانی، مهدی: "یک مجموعه اشعار فارسی ناشناخته در قرن هشتم هجری". ج ۷، صص ۶۸۳-۶۷۵

۴۶. بینش، تقی: "تتمه فهرست کتابخانه فرخ". ج ۵، ص ۶۱۲

۴۷. بینش، تقی: "جواهرنامه" خواجه نصیرالدین طوسی". ج ۲، صص ۱۸۸-۱۹۷

۴۸. بینش، تقی: "فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه فرخ مشهد". ج ۳، صص ۸۵-۹۷

۴۹. حبیبی، عبدالحی: "مذکر احباب نثاری بخاری". ج ۲، صص ۳۰-۴۲

۵۰. حسینی، سید احمد: "نسخه هایی در یزد". ج ۷، صص ۷۲۰، ۷۰۳

۵۱. دانش پژوه، محمد تقی: "آشنایی با اثر از مظفر بن اردشیر عبادی". ج ۴، صص ۱۲۵-۱۲۷

۵۲. دانش پژوه، محمد تقی: "آشنایی با چند نسخه دیگر از کتابخانه دکتر اصغر مهدوی". ج ۳، صص ۴۸۱-۴۸۵

۵۳. دانش پژوه، محمد تقی: "از چند کتاب سند و هند". ج ۱۰، صص ۲۷۵-۲۸۰

۵۴. دانش پژوه، محمد تقی: "اسناد آستانه درویش تاج الدین حسن ولی". ج ۴، صص ۴۸۱-۶۴۸

۵۵. دانش پژوه، محمد تقی: "اطلاعاتی درباره برخی از نسخه‌های خطی کتابخانه دانشکده پزشکی". ج ۳، صص ۲۹۷-۳۸۶

۵۶. دانش پژوه، محمدتقی: "بنیاد خاورشناسی شهر دوشنبه". ج ۹، صص ۱-۴۷

۵۷. دانش پژوه، محمد تقی: "پراکنده‌ها و یاداشتها درباره نسخه‌های بنیاد فرهنگی کشور شوروی". ج ۱۰، صص ۲۸۷-۳۷۳

۵۸. دانش پژوه، محمد تقی: " (چند نسخه از چند)موزه و کتابخانه". ج ۹، صص ۴۲۵-۴۴۹

۱. موزه ایزابلا استوارت گاردنر صص ۴۲۵-۴۲۶

۲. دانشکده پزشکی شهر بستن. ص ۴۲۷

۳. کتابخانه عمومی بستن ص۴۲۷-۴۲۸

۴. موزه هنری فوگ در بستن صص ۴۲۹-۴۴۱

۵. موزه هنرهای زیبا در بستن صص ۴۴۱-۴۴۲

۶. موزه فاین در بستن صص ۴۴۲-۴۴۹

۵۹. دانش پژوه، محمد تقی: "چند نسخه‌ای از استانبول". ج ۱۰، صص ۲۶۹-۲۷۴

۶۰. دانش پژوه، محمد تقی: "چند نسخه‌ای از مرحوم دکتر بیانی". ج صص ۶۹۱-۶۹۵

۶۱. دانش پژوه، محمد تقی: "چند نسخه خطی از افغانستان". ج ۷، صص ۵۶۳-۵۶۲

۶۲. دانش پژوه، محمد تقی: "دانشگاه کلمبیا". ج ۱۰، صص ۳۷۴-۴۰۵

۶۳. دانش پژوه، محمد تقی: "درباره چند نسخه". ج ۱۰، صص ۳۷۴-۴۰۵

۶۴. دانش پژوه، محمد تقی: "فهرست پاره‌ای از کتابهای اخلاق و سیاست". ج ۱، صص ۴۰۰-۴۰۱

۶۵. دانش رپژوه، محمد تقی: "فهرست عکس‌های نسخه‌های تفلیس". ج ۱، صص ۴۰۰-۴۰۱

۶۶. دانش پژوه، محمد تقی: "فهرست کتابخانه مجلس سنا". ج ۲، صص ۲۱۹-۲۵۷

۶۷. دانش پژوه، محمد تقی: "فهرست کتابخانه‌های شهرستانها (تبریز، کاشان، یزد، اصفهان). ج ۴، صص ۲۸۳-۴۸۰

۶۸. دانش پژوه، محمد تقی: "فهرست کتابخانه‌های شهر قم". ج ۵، صص ۳۹۷-۳۹۹

۱. کتابخانه آستانه قم. صص ۳۹۷-۳۹۸

۲. کتابخانه مدرسه فیضیه ص ۳۹۹

۳. کتابخانه مسجد اعظم ص ۳۹۹

۶۸. دانش پژوه، محمد تقی: "فهرست کتابخانه‌های شهر همدان" ج ۵، صص ۳۲۶-۳۸۷

۱. فهرست کتابخانه آرامگاه بو علی (اذکایی) صص ۳۲۶-۳۸۷

۲. مزار استرو مرد خانی ص ۳۴۱

۳. کتابخانه اعتماد الدوله صص ۳۴۱-۳۴۶

۴. کتابخانه دبیرستان امیر کبیر صص ۳۴۷-۳۴۸

۵. اداره اوقاف ص ۳۴۸

۶. کتابخانه اوقاف ص ۳۴۹

۷. کتابخانه مدرسه دامغانی ص ۳۴۹

۸. کتابخانه مدرسه زنگنه صص ۳۵۰-۳۵۱

۹. کتابخانه مدرسه غرب همدان صص ۳۵۰-۳۵۱

۱۰. نسخه‌های آقای حاجی ایزدی صص ۳۶۶-۳۶۸

۱۱. نسخه‌های آقای محمود ایزدی ص ۳۶۹

۱۲. نسخه‌های آقای بحر الفضایل ص ۳۷۰

۱۳. کتابخانه‌های قاسم برنا صص ۳۷۱-۳۷۹

۱۴. نسخه‌های آقای حاج سید نصرالله‌بنی صدر ص ۳۸۰

۱۵. نسخه‌های آقای حسن پنبه چی ص ۳۸۱

۱۶. نسخه‌های آقای دکتر جلالی ص ۳۲۸

۱۷. نسخه‌های آقای دامغانی صص ۳۸۳-۳۸۴

۱۸. نسخه‌های سید محمد نجفی عرب زاده ص ۳۸۵

۱۹. کتابخانه آقای کمالی صص ۳۸۵-۳۸۷

۲۰. نسخه‌های آقای تقی یوسفی ص ۳۸۷

۶۹. دانش پژوه، محمد تقی: "فهرست کتابخانه‌های عمومی و خصوصی شیراز". ج ۵، صص ۲۰۵-۲۹۷

۱. اداره اوقاف صص ۲۰۵-۲۰۶

۲. کتابخانه خدای خانه مسجد جامع عتیق شیراز صص ۲۰۷-۲۰۸

۳. کتابخانه خانقاه احمدیه صص ۲۰۹-۲۲۹

۴. کتابخانه دانشکده ادبیات شیراز ص ۲۳۰

۵. کتابخانه آستانه یا مزار شاه چراغ یا احمد بن موسی صص ۲۳۱-۲۴۴

۶. کتابخانه ملی پاریس صص ۲۴۵-۲۵۷

۷. موزه معارف شیراز صص ۲۵۸-۲۶۲

۸. کتیبه مزار ابوزرعه اردبیلی صص ۲۶۳-۲۶۴

۹. کتیبه مدخل مسجد وکیل ص ۲۶۵

۱۰. شیخ آقای حاج محمد خلیلی ص ۲۶۶

۱۱. کتابخانه دکتر خاوری صص ۲۶۷-۲۶۹

۱۲. موزه شایسته ص ۲۷۰

۱۳. کتابخانه آقای صدر الدین محلاتی صص ۲۷۱-۲۷۴

۱۴. کتابخانه دکتر عینی صص ۲۷۵-۲۷۶

۱۵. نسخه‌های آقای فروردین صص ۲۷۷-۲۷۸

۱۶. نسخه‌های آقای سید امین الله کوثر صص ۲۷۹-۲۸۰

۱۷. اسناد آقای عبدالکریم مکارمی ص ۲۸۱

۱۸. کتابخانه آقای دکتر میر صص ۲۸۲-۲۸۴

۱۹. نسخه‌های آقای واجد ص ۲۸۵

۲۰. کتابخانه خاندان حاج سید نورالدین هاشمی حسینی صص ۲۸۶-۲۸۹

۲۱. کتابخانه آقای وصال صص ۲۹۰-۲۹۴

۲۲. چند نسخه دیگر صص ۲۹۵-۲۹۷

۷۰. دانش پژوه، محمد تقی: "فهرست میکرو فیلم‌ها و عکسها ونسخه‌های خطی بنیاد فرهنگ ایران". ج ۱۱، ۱۲، صص ۹۹۰-۱۰۰۵

۷۱. دانش پژوه، محمد تقی: "فهرست خطی کتابخانه مجلس سنا". ج ۶، صص ۴۲۷-۵۸۷

۷۲. دانش پژوه، محمد تقی: "فهرست نسخه‌های کتابخانه آستانه امام زاده عبدالعظیم حسنی در شهر ری (۱). ج ۳، صص ۶۱-۸۳

۷۳. دانش پژوه، محمد تقی: "فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه آستانه امام زاده عبدالعظیم حسنی در شهر ری (۲).

ج ۳، صص ۴۲۷-۴۸۰

۷۴. دانش پژوه، محمد تقی: "فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه آقای مجتبی مینوی". ج ۶، صص ۶۳۷-۶۹۰

۷۵. دانش پژوه، محمد تقی: "فهرست نسخه‌های خطی دکتر حافظ فرمانفرماییان".

ج ۷، صص ۵۴۴-۵۵۵

۷۶. دانش پژوه، محمد تقی: "فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه سازمان لغت نامه دهخدا". ج ۳، صص ۱-۵۹

۷۷. دانش پژوه، محمد تقی: "فهرست نسخه‌های خطی سازمان لغت نامه دهخدا". ج ۳، صص ۳۸۷-۴۲۶

۷۸. دانش پژوه، محمد تقی: "فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه خصوصی دکتر اصغر مهدوی". ج ۲، صص ۵۹-۱۸۱

۷۹. دانش پژوه، محمد تقی: "فهرست نسخه‌های خطی لس آنجلس". ج ۱۱ و ۱۲، صص ۱-۷۷۲

۸۰. دانش پژوه، محمد تقی: "فهرست نسخه‌های کتابخانه مجلس سنا (دنباله)". ج ۷، صص ۶۶۹-۵۶۹

۸۱. دانش پژوه، محمد تقی: "فهرست نسخه‌های خطی مرحوم دکتر رضا صحت". ج ۷، صص ۵۶۱-۵۵۶

۸۲. دانش پژوه، محمد تقی: "فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه موزه ایران باستان". ج ۲ صص ۱۹۹-۲۱۸

۸۳. دانش پژوه، محمد تقی: "کتاب آرشیو سمیونوف در بنیاد تاریخ فرهنگستان تاجیکستان در شهر دوشنبه". ج ۹، صص ۱۱۰-۱۲۴

۸۴. دانش پژوه، محمد تقی: "کتابخانه ابو علی سینا در دانشگاه دولتی بخارا". ج ۹، صص ۲۰۰-۲۰۱

۸۵. دانش پژوه، محمد تقی: "کتابخانه آقا میر حسینای قزوینی". ج ۶، صص ۳۳۴-۳۵۳

۸۶. دانش پژوه، محمد تقی: "کتابخانه آقای میرزا ابوالحسن پیشنماز آملی در شهر آمل". ج ۶، صص ۴۰۰-۴۰۳

۸۷. دانش پژوه، محمد تقی: "کتابخانه آیة الله رضوی در کاشان". ج ۷، صص ۹۴-۲۹

۸۸. دانش پـژوه، مـحمد تـقی: "کـتابخانه بـنیاد خـاورشناسی فـرهنگستان تـفلیس نسخه‌های فارسی". ج ۸، صص ۱۶۹-۲۶۹

۸۹. دانش پژوه، محمد تقی: "کتابخانه بهار". ج ۵، صص ۶۵۸-۶۷۱

۹۰. دانش پژوه، محمد تقی: "کتابخانه جامی دانشکده ادبیات شهر دوشنبه". ج ۹، صص ۴۸-۵۸

۹۱. دانش پژوه، محمد تقی: "کتابخانه دانشگاه آن آربر میشیگان". ج ۱۰ صص ۷۱-۲۲۷

۹۲. دانش پژوه، محمد تقی: "کتابخانه دانشگاه پرینستون". ج ۱۰، صص ۱۲-۷۰

۹۳. دانش پژوه، محمد تقی: "کتابخانه دانشگاه تاشکند". ج ۹، صص ۱۹۳-۱۹۴

۹۴. دانش پژوه، محمد تقی: "کتابخانه دانشگاه سمرقند". ج ۹، ص ۱۹۴

۹۵. دانش پژوه، محمد تقی: "کتابخانه دانشگاه لیدن". ج ۱۰، صص ۲۳۵-۲۷۴

۹۶. دانش پژوه، محمد تقی: "کتابخانه دانشگاه لینگراد". ج ۸، صص ۲۷۱-۳۱۰

۹۷. دانش پژوه، محمد تقی: "کتابخانه دکتر حسین مـفتاح در تـهران". ج ۷، صـص ۵۱۱-۹۵

۹۸. دانش پژوه، محمد تقی: "کتابخانه رودکی شهر دوشنبه". ج ۹، صص ۵۹-۸۶

۹۹. دانش پژوه، محمد تقی: "کتابخانه شچدرین در شهر لنینگراد". ج ۸، صص ۹۹-۱۵۴

۱۰۰. دانش پژوه، محمد تقی: "کتابخانه شهر مونیخ". ج ۹، صص ۳۱۹-۳۴۵

۱۰۱. دانش پژوه، محمد تقی: "کتابخانه عمومی لنین در شهر مسکو". ج ۸، صص ۱۷-۲۵

۱۰۲. دانش پژوه، محمد تقی: "کتابخانه فردوسی شهر دوشنبه". ج ۹، صص ۸۷-۱۰۹

۱۰۳. دانش پژوه، محمد تقی: "کتابخانه مرکز علمی فرهنگستان ترکمنستان شوروی در شهر عشق آباد". ج ۹ صص ۲۵۶-۲۷۴

۱۰۴. دانش پژوه، محمد تقی: "کتابخانه مسجد طلا شیخ". ج ۹، صص ۱۹۵-۲۰۰

۱۰۵. دانش پژوه، محمد تقی: "کتابخانه ملی پاریس". ج ۹، صص ۲۷۷-۳۱۸

۱۰۶. دانش پژوه، محمد تقی: "کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرگانی". ج ۹، صص ۶۱۸-۶۵۷

۱۰۷. دانش پژوه، محمد تقی: "کتابخانه وایدنر در دانشگاه هاروارد". ج ۹، صص ۳۴۶-۳۸۴

۱۰۸. دانش پـژوه، مـحمد تـقی: "کـتابخانه عـراق و عـربستان سعودی". ج ۵، صص ۴۰۵-۵۸۳

۱. مکتبة المتحف العراقی ص ۴۰۶

۲. المکتبه مرکزیه فی جامع بغداد ص ۴۰۶

۳. مکتبه بعهد الدراسات الاسلامیه العلیا فی جامعة بغداد صص ۴۰۶-۴۰۷

۴. المکتبه القادریة فی الحضرة الگیلانیة فی بغداد ص ۴۰۷

۵. مکتبه الخلدنی العامة (بغداد) صص ۴۰۷-۴۰۸

۶. کتابخانه دکتر حسین علی محفوظ در بغداد ص ۴۰۸

۷. کتابخانه توفیق و هبی در بغداد ص ۴۰۸

۸. مکتبه الامام امیرالمؤمنین العامة (نجف) صص ۴۰۹-۴۱۹

۹. کتابخانه آقای حکیم در نجف در مدرسه هندی صص ۴۲۰-۴۲۸

۱۰. کتابخانه مدرسه بروجردی در نجف صص ۴۲۹-۴۳۱

۱۱. کتابخانه تکیه شوشتری‌ها در نجف صص ۴۳۲-۴۳۳

۱۲. مکتبه جامعه النجف ص ۴۳۳

۱۳. کتابخانه جعفر در مدرسه هندی در کربلا صص ۴۳۴-۴۳۷

۱۴. کتابخانه مدرسه بادکوبه درکربلا ص ۴۳۸

۱۵. کتابخانه خصوصی آقای عبدالرضا شهرستانی در کربلا صص ۴۳۸-۴۳۹

۱۶. کتابخانه جامع الامام ابی یوسف درکاظمین ص ۴۳۹

۱۷. مکتبة شیخ الاسلام عارف حکمة در مدینه صص ۴۴۰-۵۰۴

۱۸. مکتبه المدینه المنوره العامه صص ۵۰۵-۵۱۲

۱۹. المکتبة المحمودیه فی الحرم النبوی صص ۵۱۳-۵۲۵

۲۰. مکتبة الحرم النبوی صص ۵۲۶-۵۲۸

۲۱. مکتبة مظهر فی رباط مظهر (مدینه) صص ۵۲۹-۵۳۴

۲۲. مکتبة الحرام المکی صص ۵۳۵-۵۳۹

۲۳. مکتبه مکة المکرمه صص ۵۴۰-۵۴۲

وصف چند نسخه‌ای از این کتابخانه‌ها چند کتاب سودمند برای تاریخ شهرهای عربستان سعودی ص ۵۸۳

۱۰۹. دانش پژوه، محمد تقی: "کتابخانه‌های عمومی و خصوصی اصفهان". ج ۵، صص ۲۹۸-۳۲۵

۱. کتابخانه دانشکده ادبیات اصفهان اصفهان. صص ۲۹۸-۳۰۷

۲. کتابخانه شهرداری اصفهان صص ۳۰۸-۳۱۰

۳. کتابخانه رضویه مدرسه صدر صص ۳۱۱-۳۱۴

۴. کتابخانه فرهنگ اصفهان صص ۳۱۵-۳۲۲

۵. موزه کلیسای ارمنیان در جلفا صص ۳۲۳-۳۲۴

۶. کتابخانه آقای دکتر کارول میناسیان ص ۳۲۵

۷. کتابخانه آقای کتابی ص ۳۲۵

۱۱۰. دانش پژوه، محمد تقی: "کتابخانه عمومی و خصوصی شهر رشت". ج ۵، صص ۳۸۸-۳۹۶

۱. کتابخانه ملی صص ۳۸۸-۳۹۰

۲. کتابخانه مدرسه مهدویه رشت صص ۳۹۲-۳۹۳

۳. کتابخانه آقای شاد قزوینی صص ۳۹۴-۳۹۶

۱۱۱. دانش پژوه، محمد تقی: "کتابخانه هوتن در دانشگاه هاروارد". ج ۹، صص ۳۸۵-۴۲۵

۱۱۲. دانش پژوه، محمد تقی: "گنجینه بنیاد خاورشناسی فرهنگستان اوزبکستان بنام بیرونی در شهر تاشکند". ج ۹، صص ۱۲۵-۱۹۲

۱۱۳. دانش پژوه، محمد تقی: "گنجینه نسخه‌های خطی و چاپی فرهنگستان آذربایجان در شهر باکو و موزه تاریخ ادبیات شهر باکو بنام نظامی". ج ۹، صص ۲۰۲-۲۲۵

۱۱۴. دانش پژوه، محمد تقی: "موزه ارمیتاژ". ج ۹، صص ۲۷۵-۲۷۶

۱۱۵. دانش پژوه، محمد تقی: "موزه بریتانیا". ج ۱۰، صص ۲۲۹-۲۳۴

۱۱۶. دانش پژوه، محمد تقی: " موزه هنری گرجستان در شهر تفلیس". ج ۸، صص ۱۶۷-۱۶۸

۱۱۷. دانش پژوه، محمدتقی: "موزه نوایی در شهر تاشکند". ج ۹، صص ۱۹۲-۱۹۳

۱۱۸. دانش پژوه، محمد تقی: "نسخ خطی کتابخانه آیة‌الله مرعشی". ج ۶، صص ۳۵۵-۴۲۵

۱۱۹. دانش پژوه، محمد تقی: "نسخه‌های خطی آقای دکتر حسن سادات ناصری". ج ۶، صص ۶۹۶-۶۹۸

۱۲۰. دانش پژوه، محمد تقی: "نسخه‌های آقای مسعود محتشمی". ج ۵، صص ۶۷۲-۶۷۳

۱۲۱. دانش پژوه، محمد تقی: "نسخه‌های خطی بنیاد خاورشناسی فرهنگستان شوروی شهر لینگراد". ج ۸، صص ۲۷-۹۷

۱۲۲. دانش پژوه، محمد تقی: "نسخه‌های خطی خاندان مرحوم اسدالله خاکپور". ج ۷، صص ۵۶۸-۵۶۴

۱۲۳. دانش پژوه، محمد تقی و افشار، ایرج: "نسخه‌های خطی مجموعه دکتر علی اکبر فیاض". ج ۷، صص ۷۰-۶۹۵

۱۲۴. دانش پژوه، محمد تقی: "نسخه‌های عربی - ترکی - گرجستان". ج ۸، صص ۱۵۵-۱۶۶

۱۲۵. دانش پژوه، محمد تقی: "نسخه‌های فارسی و ترکی دانشگاه شیکاگو". ج ۱۰،

صص ۷-۱۲

۱۲۶. دانش پژوه، محمد تقی: "نگاهی گذرا به پیوند فرهنگی ایران و چین از نگارنده که گزارش سفرم به چین و یاد برخی از نسخه‌های خطی مادران سامان است. ج ۱۱ و ۱۲ صص ۱۰۰۶-۱۰۳۴

۱۲۷. دهگان، ابراهیم: "بازنامه". ج ۷، صص ۶۹۳-۶۹۱

۱۲۸. ذکاء، یحیی و دانش پژوه، محمدتقی: "فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه‌های هنرهای زیباکشور". ج ۳، صص ۱۲۷-۱۴۰

۱۲۹. روضاتی، سید محمد علی: "چند مجموعه خطی از مجموعه روضاتی". ج ۵، صص ۱۳۲-۱۵۲

۱۳۰. سمامی حائری، محمد: "فهرست کتابهای شخصی عبدالوهاب فرید تنکابنی در رامسر. ج ۷، صص ۷۹۴-۷۷۹

۱۳۱. سمامی حائری، محمد: "فهرست کتابهای خطی در رامسر. ج ۷، صص ۷۷۳-۷۷۸

۱۳۲. سنندجی، سلطان حسین: نسخ فارسی در کتابخانه‌های رومانی." ج ۷، صص ۶۷۱-۶۷۴

۱۳۳. شکور، علی اکبر: "فواید العلماء". ج ۶، صص ۶۰۷-۶۱۲

۱۳۴. صدر هاشمی، محمد: "معرفی چند نسخه خطی". ج ۲، صص ۱۸۲-۱۸۷

۱۳۵. صوتی، محمد علی: "فهرست نسخه‌های خطی فارسی کتابخانه‌های رومانی". ج ۱۱ و ۱۲، صص ۹۵۶-۹۸۹

۱۳۶. طباطبایی، سید عبدالعزیز: "کتابخانه طباطبایی در تبریز". ج ۷، صص ۵۱۲-۵۲۳

۱۳۷. طباطبایی، سید عبدالعزیز: "کتابخانه مزار عبدالقادر گیلانی در بغداد". ج ۷، صص ۵۳۰-۵۲۴

۱۳۸. طباطبایی، سید عبدالعزیز: "نسخه‌های خطی ثقة الاسلام در تبریز". ج ۷، صص

۵۳۱-۵۴۳

۱۳۹. طاهری، شهاب: "فهرست نسخه‌های خطی خودش". ج ۶، صص ۶۱۳-۶۳۶

۱۴۱. عاطفی، حسن: "فهرست نسخه‌های خطی تازه یاب در کاشان. ج ۱۱و۱۲، صص ۹۵۱-۹۵۵

۱۴۲. عاطفی، حسن: "فهرست نسخه‌های خطی حسن عاطفی". ج ۷، صص ۷۵۹-۷۶۲

۱۴۳. فاضل، محمود: "نسخه‌های خطی محمود فاضل". ج ۷، صص ۷۶۲-۷۵۹

۱۴۴. فاضل، محمود: "نسخه‌های خطی مدرسه حاج حسن در مشهد". ج ۷، صص ۷۶۳-۷۶۵

۱۴۵. فاضل، محمود: "نسخه‌های خطی مدرسه عباسقلی خان در مشهد". ج ۷، صص ۷۶۸-۷۶۶

۱۴۶. فرزانه پور، غلامرضا: "فهرست اسناد و فرامین و مکاتبات تاریخی مجموعه آقای حسین شهشهانی با مقدمه آقای دکتر محسن صبا رئیس کمیته بایگانی ملی. ج ۱، صص ۲۲۸-۲۷۰

۱۴۷. فرزانه پور، غلامرضا: "دانش پژوه، محمد تقی: "فهرست کتابخانه محمود فرهاد معتمد". ج ۳، صص ۱۴۱-۲۷۶

۱۴۸. فهرست دفترهای پیشین این نشریه. ج ۷، صص ۸۱۱- ۸۰۱

۱۴۹. کنتوری یزدی، حسن بن علی: "هدایة الاسماء فی بیان کتب العلماء بادیباچه و فهرست از محمد تقی دانش پژوه". ج ۶، صص ۱-۶۲

۱۵۰. کیمو شکین و بورشموسکی: "مآخذ کتابشناسی نسخ خطی فارسی ترجمه کریم کشاورز". ج ۳، صص ۲۷۷-۲۹۵

۱۵۱. گلچین معانی، احمد: " فهرست چند مجموعه کتابخانه مجلس شورای ملی". ج ۳، صص ۱۵۳-۲۰۳

۱۵۲. گلچین معانی، احمد: "فهرست قسمتی از کتب خطی کتابخانه مرحوم

عبدالحسین بیات" ج ۶، صص ۵۳-۱۲۴

۱۵۳. گلچین معانی، احمد: "گلشن راز و شروح مختلف آن" ج ۴، صص ۵۳-۱۲۴

۱۵۴. محقق، مهدوی: "منتخبی از کتابهای فارسی خطی کتابخانه ملی فرهنگ" ج ۱، صص ۵۵-۶۱

۱۵۵. مدرسی طباطبایی، حسین و کیکاووس جهانداری: "فهرست نسخه‌های خطی فارسی و عربی کتابخانه کالج وادهان در آکسفورد" ج ۱۱و۱۲ صص ۷۷۳-۷۸۶

۱۵۶. مدیر شانه چی، کاظم: "فهرست کتابخانه خود ایشان ج ۵، صص ۵۸۴-۶۱۱

۱۵۷. مردیت لونس: "نسخه‌های خطی فارسی موزه بریتانیای نقل به فارسی ایرج افشار" ج ۴، صص ۶۴۹-۶۹۴

۱۵۸. منزوی، علینقی: "ساقینامهای خطی" ج ۱، صص ۱۸-۵۰

۱۵۹. منزوی، علینقی: "نسخه‌های آقای سید محمد شوشتری در اهواز" ج ۱، ۷۹۵-۷۹۶

۱۶۰. ولایی، مهدی: "فهرست نسخ خطی عبدالمجید مولوی" ج ۱ صص۷-۱۰۷

۱۶۱. ولایی، مهدی: "فهرست نسخ وقفی علی اصغر حکمت به آستان قدس" ج ۵ صص ۱-۷

فهرست مشترک کتابخانه‌ها و مکان ها

۱. آستانه درویش تاج الدین حسن ولی: "اسناد". ج ۴، صص ۴۸۱-۶۴۸

۲. استانبول. ج ۱۰، صص ۲۷۵-۲۸۰

۳. اصفهان. ج.۶، صص ۵۹۳-۵۹۹

۴. افغانستان. ج ۷، صص ۵۶۳-۵۶۲

۵. انجمن پادشاهی آسیایی (لندن) مجموعه الیس. ج ۵، صص ۶۸۱-۶۸۲

۶. بستن: "دانشکده پزشکی". ج ۹، ص ۴۲۷

۷. بنیاد تاریخ فرهنگستان علوم تاجیکستان: "آرشیو سمیونوف". ج ۹، صص ۱۱۰-۱۲۴

۸. بنیاد خاورشناسی شهر دوشنبه. ج ۹، صص ۴۱-۴۷

۹. بنیاد خاورشناسی فرهنگستان شوروی شهر لینگراد. ج ۸، صص ۲۷-۹۷

۱۰. بنیاد خاورشناسی فرهنگستان اوزبکستان بنام بیرونی در شهر تاشکند. ج ۹، صص ۱۲۵-۱۹۲

۱۱. بنیاد فرهنگ ایران: "فهرست میکرو فیلم‌ها و عکسها و نسخه‌های خطی." ج ۱۱،۱۲، صص ۹۹۰-۱۰۰۵

۱۲. بنیاد فرهنگی کشور شوروی. ج ۱۰، صص ۲۸۷-۳۷۳

۱۳. تفلیس: "فهرست عکسهای نسخه‌ها". ج ۱۰، صص ۴۰۶-۴۰۷

۱۴. دانشگاه کلمبیا. ج ۱۰، ص ۲۲۸

۱۵. رامسر: "فهرست کتابهای خطی." ج ۷، صص ۷۷۸-۷۷۳

۱۶. فرهنگستان علوم آذربایجان در شهر باکو. ج ۹، صص ۲۰۲-۲۵۵

۱۷. کاشان. ج ۱۱ و ۱۲، صص ۹۵۱-۹۵۵

۱۸. کتابخانه آرامگاه بوعلی همدان (اذکایی). ج ۵، صص ۳۲۶-۳۸۷

۱۹. کتابخانه امام زاده عبدالعظیم حسنی در شهر ری (۱). ج ۳، صص ۶۱-۸۳

۲۰. کتابخانه امام راده عبدالعظیم حسنی در شهر ری (۲). ج ۳، صص ۴۲۷-۴۸۰

۲۱. کتابخانه آستانه قم. ج ۵، صص ۳۹۷-۳۹۸

۲۲. کتابخانه آستانه یا مزار شاه چراغ یا احمد بن موسی در شیراز. ج ۵، صص ۲۳۱-۲۴۴

۲۳. کتابخانه ابو علی سینا در دانشگاه دولتی بخارا. ج ۹، صص ۲۰۰-۲۰۱

۲۴. کتابخانه اصغر زاده، حاج سید علی اصغر. ج ۵، صص ۶۱۳-۶۱۷

۲۵. کتابخانه اصفهان. ج ۴، صص ۲۸۳-۴۸۰

۲۶. کتابخانه اداره اوقاف شهر شیراز ج ۵، صص ۲۰۵-۲۰۶

۲۷. کتابخانه اداره اوقاف شهر همدان. ج ۵، ص ۳۴۸

۲۸. کتابخانه اعتماد الدوله شهر همدان. ج ۵، صص ۳۴۱-۳۴۶

۲۹. کتابخانه انجمن آثار ملی. ج ۷، صص ۶-۱

۳۰. کتابخانه اوقاف شهر همدان. ج ۵، صص ۳۴۹

۳۱. کتابخانه حاجی ایزدی در شهر همدان. ج ۵، صص ۳۶۶-۳۶۸

۳۲. کتابخانه ایزدی، محمود در شهر همدان. ج ۵، ص ۳۶۹

۳۳. کتابخانه باقر زاده. ج ۵، ص ۱۱۲

۳۴. کتابخانه برنا، قاسم. در شهر همدان. ج ۵، صص ۳۷۱-۳۷۹

۳۵. کتابخانه بحر الفضائل در شهر همدان. ج ۵، ص ۳۷۰

۳۶. کتابخانه بستن. ج ۹، صص ۴۲۷-۴۲۸

۳۷. کتابخانه بنیاد خاورشناسی فرهنگستان تفلیس. ج ۸، صص ۱۶۹-۲۶۹

۳۸. کتابخانه بنی صدر، سید نصرا... ج ۵، ص ۳۸۰

۳۹. کتابخانه بهار. ج ۵، صص ۶۵۸-۶۷۱

۴۰. کتابخانه بیات، عبدالحسین. ج ۶، صص ۶۳-۱۱۷

۴۱. کتابخانه بیانی. ج ۶، صص ۶۹۱-۶۹۵

۴۲. کتابخانه پنبه چی، حسن در شهر همدان. ج ۵، ص ۳۸۱

۴۳. کتابخانه پیشنماز آملی، میرزا ابوالحسن ـ در شهر آمل. ج ۵، صص ۴۰۰-۴۰۳

۴۴. کتابخانه تبریز ج ۴، صص ۲۸۳-۴۸۰

۴۵. کتابخانه تکیه شوشتری‌ها در نجف. ج ۵، صص ۷۹۴-۷۷۹

۴۶. کتابخانه تنکابنی، عبدالوهاب فرید در رامسر. ج ۷، صص ۷۹۴-۷۷۹

۴۷. کتابخانه توفیق وهبی در بغداد. ج ۵، صص ۴۰۸-۴۰۹

۴۸. کتابخانه ثامنی ج ۵، ص ۱۱۱

۴۹. کتابخانه توکل کامبوزیا کرد غفرانلو، امیر (زاهدان). ج ۵، صص ۱۱۲-۱۱۳

۵۰. کتابخانه ثقة الاسلام در تبریز. ج ۷، صص ۵۴۳-۵۳۱

۵۱. کتابخانه جامع الامام ابی یوسف در کاظمین ج ۵، ص ۴۳۹

۵۲. کتابخانه جامی دانشکده ادبیات شهر دوشنبه. ج ۹، صص ۴۸-۵۸

۵۳. کتابخانه جعفریه در مدرسه هندی در کربلا. ج ۵، صص ۴۳۴-۴۳۷

۵۴. کتابخانه جلالی در شهر همدان. ج ۵، ص ۳۸۲

۵۵. کتابخانه حسینای قزوینی، میر. ج ۶، صص ۳۳۴-۳۵۳

۵۶. کتابخانه حسینیه شوشتری‌ها در نجف. ج ۱۱ و ۱۲، صص ۷۸۷-۸۷۹

۵۷. کتابخانه حکمت، علی اصغر "فهرست نسخ وقفی به آستان قدس" ج ۵، صص ۱-۷

۵۸. کتابخانه حکیم در نجف در مدرسه هندی. ج ۵، صص ۴۲۰-۴۲۸

۵۹. کتابخانه خاکپور، اسدالله. ج ۷، صص ۵۶۸-۵۶۴

۶۰. کتابخانه خانقاه احمدیه شیراز. ج ۵، صص ۲۰۹-۲۲۹

۶۱. کتابخانه خاوری در شیراز. ج ۵، صص ۲۶۷-۲۶۹

۶۲. کتابخانه خدای خانه مسجد جامع عتیق شیراز. ج ۵، صص ۲۰۷-۲۰۸

۶۳. کتابخانه خراسان. ج ۷، صص ۷۷۱-۷۶۹

۶۴. کتابخانه خلیلی، حاج محمد. ج ۵، ص ۲۶۶

۶۵. کتابخانه دامغانی در همدان. ج ۵، صص ۳۸۳-۳۸۴

۶۶. کتابخانه دانشکده ادبیات اصفهان. ج ۵، صص ۲۹۸-۳۰۷

۶۷. کتابخانه دانشکده پزشکی. ج ۳، صص ۲۹۷-۳۸۶

۶۸. کتابخانه دانشگاه آن آربر میشیگان. ج ۱۰، صص ۷۱-۲۲۷

۶۹. کتابخانه دانشگاه ادنبورگ. ج ۵، ص ۶۸۵

۷۰. دانشگاه دانشگاه ادنبورگ: "مجموعه نیو کالج "اهدایی به دانشگاه". ج ۵، صص ۶۸۵-۶۸۸

۷۱. کتابخانه دانشگاه استکهلم. ج ۵، ص ۷۱۴

۷۲. کتابخانه دانشگاه اصفهان. ج ۱۱،۱۲، صص ۸۸۰-۹۵۰

۷۳. کتابخانه دانشگاه اوترخت. ج ۵، ص ۶۸۳

۷۴. کتابخانه دانشگاه پرینستون. ج ۱۰، صص ۱۲-۷۰

۷۵. کتابخانه دانشگاه تاشکند. ج ۹، صص ۱۹۳-۱۹۴

۷۶. کتابخانه دانشگاه سمرقند. ج ۹، ص ۱۹۴

۷۷. کتابخانه دانشگاه شیکاگو. ج ۱۰، صص ۲۳۵-۲۷۴

۷۸. کتابخانه دانشگاه لیدن. ج ۱۰، صص ۲۳۵-۲۷۴

۷۹. کتابخانه دانشگاه لنینگراد. ج ۸، صص ۲۷۱-۳۱۰

۸۰. کتابخانه دانشگاه میشیگان. ج ۵، صص ۷۱۵-۷۱۶

۸۱. کتابخانه دانشگاه هاروارد. ج ۴، صص ۱-۱۲

۸۲. کتابخانه دبیرستان امیر کبیر شهر همدان. ج ۵، صص ۳۴۷-۳۴۸

۸۳. کتابخانه دهگان، ابراهیم. ج ۵، ص ۱۱۲

۸۴. کتابخانه دهگان،ابراهیم.(اراک). ج ۶، صص ۵۸۹-۵۹۲

۸۵. کتابخانه رضوی،آیةالله درکاشان. ج ۷، صص ۹۴-۲۹

۸۶. کتابخانه رودکی شهر دوشنبه. ج ۹، صص ۵۹-۸۶

۸۷. کتابخانه روضاتی، سید محمد علی. ج ۵، صص ۱۳۲-۱۵۲

۸۸. کتابخانه رضویه مدرسه صدر. ج ۵، صص ۳۱۱-۳۱۴

۸۹. کتابخانه سادات ناصری، حسن. ج ۶، صص ۶۹۶-۶۹۸

۹۰. کتابخانه سرکنسولگری استانبول. ج ۷، ص ۷۹۷

۹۱. کتابخانه سلطنطی کپنهاگ. ج ۵، صص ۶۸۹-۷۱۳

۹۲. کتابخانه شاد قزوینی ج ۵، صص ۳۹۴-۳۹۶

۹۳. کتابخانه شچدرین در شهر لنینگراد. ج ۸، صص ۹۹-۱۵۴

۹۴. کتابخانه شوشتری، سید محمد در اهواز. ج ۷، صص ۷۹۶-۷۹۵

۹۵. کتابخانه شهرداری اصفهان. ج ۵، صص ۳۰۸-۳۱۰

۹۶. کتابخانه شهرستانی، عبدالرضا در کربلا. ج ۵، صص ۴۳۸-۴۳۹

۹۷. کتابخانه شهشانی،حسین: "فهرست اسناد و فرامین و مکاتبات تاریخی". ج ۱، صص ۲۲۸-۲۷۰

۹۸. کتابخانه صحت،رضا. ج ۷، صص ۵۶۱-۵۵۶

۹۹. کتابخانه صنعتی زاده ،همایون. ج ۷، ص ۷۹۸

۱۰۰. کتابخانه طاهری، شهاب. ج ۶، صص ۶۱۳-۶۳۶

۱۰۱. کتابخانه طباطبایی در تبریز. ج ۷، صص ۵۲۳-۵۱۲

۱۰۲. کتابخانه عاطفی، حسن. ج ۷، صص ۷۵۷-۷۲۱

۱۰۳. کتابخانه عینی در شیراز. ج ۵، صص ۷۵۷-۷۲۱

۱۰۴. کتابخانه غفاری، حسن علی معاون الدوله. ج ۵، صص ۱۱۲

۱۰۵. کتابخانه غفاری، حسن علی معاون الدوله. ج ۵، صص ۷۱۷-۷۳۴

۱۰۶. کتابخانه فاضل،محمود. ج ۷، صص ۷۶۲-۷۵۹

۱۰۷. کتابخانه فرخ: "تتمه فهرست". ج ۵، ص ۶۱۲

۱۰۸. کتابخانه فرخ در مشهد. ج ۳، صص ۸۵-۹۷

۱۰۹. کتابخانه فردوسی شهر دوشنبه. ج ۹، صص ۸۷-۱۰۹

۱۱۰. کتاب‌خانه فرمانفرمائیان، حافظ. ج ۷، صص ۵۵۵-۵۴۴

۱۱۱. کتابخانه فروردین در شیراز. ج ۵، صص ۲۷۷-۲۷۸

۱۱۲. کتابخانه فیاض، علی اکبر. ج ۵، ۷۰۱-۶۹۵

۱۱۳. کتابخانه قریب گرگانی ، عبدالعظیم خان. ج ۵، صص ۶۱۸ ـ ۶۵۷

۱۱۴. کتابخانه کاشان. ج ۴، صص ۲۸۳ـ۴۸۰

۱۱۵. کتابخانه کمالی در همدان. ج ۵، صص ۳۸۵ـ ۳۸۷

۱۱۶. کتابخانه کوثر درشیراز. ج ۵، صص ۲۷۹ - ۲۸۰

۱۱۷. کتابخانه گلستان، وصف چند نسخه. ج ۱، صص ۱۵۶-۲۰۴

۱۱۸. کتابخانه لغت نامه دهخدا. ج ۳، صص ۱-۵۹

۱۱۹. کتابخانه لغت نامه دهخدا. ج ۳، صص ۳۸۷-۴۲۶

۱۲۰. کتابخانه لنین در شهر مسکو. ج ۳، صص ۱۷-۲۵

۱۲۱. کتابخانه مجلس سنا. ج ۲، صص ۲۱۹-۲۵۷

۱۲۲. کتابخانه مجلس سنا. ج ۶، صص ۴۲۷-۵۸۷

۱۲۳. کتابخانه مجلس سنا(دنباله). ج ۷، صص ۶۶۹-۵۶۹

۱۲۴. کتابخانه مجلس شورای ملی. ج ۵، صص ۱۵۳-۲۰۳

۱۲۵. کتابخانه محتشمی،مسعود. ج ۵، صص ۶۷۲-۶۷۳

۱۲۶. کتابخانه محلاتی،صدرالدین در شیراز. ج ۵، صص ۲۷۱-۲۷۴

۱۲۷. کتابخانه مدرسه بادکوبه در کربلا. ج ۵، صص ۴۳۸

۱۲۸. کتابخانه مدرسه بروجردی در نجف. ج ۵، صص ۴۲۹-۴۳۱

۱۲۹. کتابخانه مدرسه حاج حسن در مشهد. ج ۷، صص ۷۶۵-۷۶۳

۱۳۰. کتابخانه مدرسه دامغانی شهر همدان. ج ۵، صص ۴۳۹

۱۳۱. کتابخانه مدرسه زنگنه شهر همدان. ج ۵، صص ۳۵۰-۳۵۱

۱۳۲. کتابخانه مدرسه عباسقلی خان در مشهد. ج ۷، صص ۷۶۸-۷۶۶

۱۳۳. کتابخانه مدرسه غرب همدان. ج ۵، صص ۳۵۱-۳۶۵

۱۳۴. کتابخانه مدرسه فیضیه (شهر قم). ج ۵، ص ۳۹۹

۱۳۵. کتابخانه مدرسه مهذویه رشت. ج ۵، صص ۳۹۲-۳۹۳

۱۳۶. کتابخانه مدیر شانه چی،کاظم. ج ۵، صص ۵۸۴-۶۱۱

۱۳۷. کتابخانه مرعشی،آیةالله. ج ۶، صص ۳۵۵-۴۲۵

۱۳۸. کتابخانه مرکز علمی فرهنگستان ترکمنستان شوروی در شهر عشق آباد. ج ۹، صص ۲۵۶-۲۷۴

۱۳۹. کتابخانه مزار استرو مردخای شهر همدان. ج ۵:۳۴۱

۱۴۰. کتابخانه مزار عبدالقادر گیلانی در بغداد. ج ۷:۵۳۰-۵۲۴

۱۴۱. کتابخانه مسجد اعظم (شهر قم). ج ۵،ص ۳۹۹

۱۴۲. کتابخانه مسجد طلا شیخ. ج ۹، صص ۱۹۵-۲۰۰

۱۴۳. کتابخانه معتمد،محمود فرهاد. ج ۳، صص ۱۴۱-۲۷۶

۱۴۴. کتابخانه مفتاح. ج ۷، ص ۷۹۵

۱۴۵. کتابخانه مفتاح در تهران. ج ۷، صص ۵۱۱-۹۵

۱۴۶. کتابخانه مکارمی،عبدالکریم در شیراز. ج ۵، ص ۲۸۱

۱۴۷. کتابخانه ملک ساسانی،احمد. ج ۵، صص ۱۱۴-۱۳۱

۱۴۸. کتابخانه ملی. ج ۵، صص ۳۸۸-۳۹۰

۱۴۹. کتابخانه ملی ،دنباله فهرست. ج ۶، صص ۱۱۹-۳۲۶

۱۵۰. کتابخانه ملی تهران. ج ۴، صص ۱۳۹-۲۸۱

۱۵۱. کتابخانه ملی "نسخه‌های عکسی". ج ۲، صص ۲۶۹-۲۸۱

۱۵۲. کتابخانه ملی (دنباله فهرست نسخه‌های عکسی). ج ۳، صص ۹۹-۱۰۴

۱۵۳. کتابخانه ملی اسکاتلند (ادنبورگ). ج ۵، ص ۶۸۴

۱۵۴. کتابخانه ملی پارس شیراز. ج ۵، صص ۲۴۵-۲۵۷

۱۵۵. کتابخانه ملی پاریس. ج ۹، صص ۲۷۷-۳۱۸

۱۵۶. کتابخانه ملی پاریس. ج ۵، صص ۶۷۴-۶۷۸

۱۵۷. کتابخانه ملی فرهنگ "منتخبی از کتابهای فارسی" ج ۱، صصص ۵۱-۶۱

۱۵۸. کتابخانه ملی و دانشگاه اورشلیم. ج ۵، صص ۱۰۸-۱۱۰

۱۵۹. کتابخانه موزه ایران باستان. ج ۲، صص ۱۹۹-۲۱۸

۲۱۷. موزه تاریخ ادبیات شهر باکو "بنام نظامی در شهر باکو". ج ۹، صص ۲۰۲-۲۲۵
۲۱۸. موزه شایسته در شیراز. ج ۵، ص ۲۷۰
۲۱۹. موزه کلیسای ارمنیان در جلفا. ج ۵، صص ۳۲۳-۳۲۴
۲۲۰. موزه فاین در بستن. ج ۹، صص ۴۴۲-۴۴۹
۲۲۱. موزه معارف شیراز. ج ۵، صص ۳۲۳-۳۲۴
۲۲۲. موزه نوایی در شهر تاشکند. ج ۹، صص ۱۹۲-۱۹۳
۲۲۳. موزه هنرهای زیبا در بستن. ج ۹، صص ۴۴۲-۴۴۹
۲۲۴. موزه هنری فوگ در بستن. ج ۹، صص ۴۲۹-۴۴۲
۲۲۵. موزه هنری گرجستان در شهر تفلیس. ج ۸، صص ۱۶۷-۱۶۸
۲۲۶. یزد "نسخه هایی". ج ۷، صص ۷۲۰-۷۰۳
۲۲۷. یوگسلاوی "نسخه‌های خطی فارسی". ج ۲، صص ۲۶-۲۹